

ENERGETIKOS
OBJEKTŲ
STATYTOJŲ
KLUBAS

LIETUVOS ELEKTRIFIKAVIMO ISTORIJA

Energetikos objektų statytojų klubo užsakymu
išleido leidykla

Sidabrinis trimitas

2006

UDK 621.3(474.5)(091)
Li233

Redakcinė kolegija:

Simonas Šimkūnas (pirmininkas)
Algirdas Patkauka (pirmininko pavaduotojas)
Stasys Bilys
Viktoras Merkys
Vytautas Paznanskis

Sudarytojas Vytautas Gritėnas

ISBN 9986-98-035-6

© Energetikos objektų statytojų klubas, 2006

PRATARMĖ

Lietuvos žemė, žaliuojanti miškais, pievomis bei javų, brandinančių auksines varpas, laukais, nuo miestų iki tolimiausių kaimų ir vienkiemių yra išraižyta aukštos ir žemos įtampos elektros tiekimo linijomis.

Važiuojant iš Vilniaus į Palangą galima grožėtis Vilniaus TE-3, Lietuvos TE Elektrėnuose, Kauno TE, Klaipėdos TE vaizdais su aukštais elektrinių kaminiais. Turint laiko galima užsukti pasigrožėti Kruonio HAE panorama. Jus maloniai priims elektrinės vadovai ir supažindins su vienu iš didžiausių Lietuvos energetikos objektų. Visa tai – energetikos objektų statytojų darbas.

Didžiausią šio darbo dalį atliko buvusio Energetikos statybos tresto žmonės, kuriems pagerbti bei jų darbams atminti ir skiriama ši knyga. Ta proga norėtume prisiminti vieną iškiliausių Lietuvos energetikos kūrėjų, šviesaus atminimo žmogų Justiną Nekrašą (1927–1997). Jis visą savo gyvenimą atkakliai siekė įgyvendinti seną Lietuvos žmonių svajonę – elektrifikuoti kraštą. Norėjo, kad ir tolimiausią kaimo sodybą pasiektų elektros šviesa. Jo pastangomis buvo kuriami Lietuvos elektrifikavimo planai, skiriamos lėšos, statomi stambūs energetikos objektai, kurių statybai vadovavo taip pat šviesaus atminimo žymiausias Lietuvos energetikos objektų statytojas Jonas Velaniškis (1927–1991). Jis 1956 metais, baigęs statyti Gorkio HE ir įgijęs patirties, grįžo į Lietuvą, sutelkė jaunų inžinierių būrį ir uoliai ėmėsi darbo tėvynėje. Jam vadovaujant buvo statoma Kauno HE, Lietuvos TE Elektrėnuose, Kauno TE, Mažeikių TE, Kruonio HAE ir kt. Darbas buvo jo garbė, pavyzdys kitiems, palikimas Tėvynei, vaikams ir vaikaičiams. Jono Velaniškio devizas buvo: „Statyti su meile ir pasiaukojančiu pasiryžimu – žmonėms ir Lietuvai“.

Be J. Velaniškio, žymus energetikos objektų statytojas buvo šviesaus atminimo Rimvydas Jakubonis (1935–1994), kuris, eidamas vadovo pareigas Energetikos statybos tresto sistemoje, visą savo gyvenimą atidavė energetikos objektų statybai. Jam vadovaujant buvo pastatyta Godingos HE, Kavarsko siurblynė, daug elektros tinklų bazių, 330/110 kV transformatorinių pastočių. Didžiausiu jo nuopelnu buvo pripažintos Vilniaus TE ir Kruonio HAE.

Grupė energetikos objektų statytojų veteranų šioje knygoje glaustai aprašė buvusio Energetikos statybos tresto organizacijų atliktus darbus, paminėjo dalį žmonių, kurie gana sudėtingais pokario ir tarybinių penkmečių metais atstatė ir

išplėtė Lietuvos energetiką iki tokio lygio, koks yra šiuo metu. Lietuvai atgavus nepriklausomybę energetika pamažu keičia savo valdymo struktūrą, diegiama nauja modernesnė vakarietiška technika. Ją valdo jauni specialistai išsimokslinimą gavę jau nepriklausomos Lietuvos aukštosiose mokyklose. Tačiau senieji energetikos objektų statytojai su nerimu širdyje dažnai pastebi ir sako, kad į energetiką dirbti atėjęs šiuolaikinis jaunimas savo arogancija tolsta nuo eilinių energetikų, tinkamai nevertina praeityje nuveiktų darbų, mažai domisi Lietuvos energetikos kūrimo istorija. Reikia pažymėti tą faktą, kad šiuolaikinių energetikos įmonių vavodų mėnesinės algos 10 ir daugiau kartų viršija eilinių dirbančiųjų atlyginimus.

2004 m. gegužės mėn. 6 d. Kaune įvyko energetikos objektų statytojų klubo narių visuotinis susirinkimas, kuriame nutarta pirmaeilio klubo tarybos veiklos uždaviniu laikyti knygos apie buvusio Energetikos statybos tresto organizacijų istoriją bei žmones, stačiusius energetikos objektus, išleidimą. Buvo išrinkta redakcinė komisija, kuri įpareigota peržiūrėti turimą knygai medžiagą ir surinkti papildomą. Vėliau nutarta patvirtinti organizacijų atstovus, atsakingus už medžiagos šiai knygai pateikimą nustatytu laiku. Tą medžiagą redakcinė komisija kruopščiai peržiūrėjo, patikslino ir perdavė leidyklai „Sidabrinis trimitas“.

Šios knygos leidėjai dėkoja visų organizacijų vadovams, prisidėjusiems renkant medžiagą knygai. Nusipelnė padėkos ir redakcinė komisija, įdėjusi daug darbo ją redaguojant, tikslinant faktus bei datas. Ypač norime padėkoti rėmėjams, finansiškai parėmusiems knygos išleidimą:

ūkio ministrui Kęstučiui Daukšiui;

AB „Lietuvos energija“ gen. direktoriui Rymantui Juozaičiui;

Algimantui Vladui Stasiukynui;

AB „Elektrifikacijos darbai“ gen. direktoriui Vytautui Danilevičiui ir visiems kitiems rėmėjams.

Ši knyga neleis nueiti užmarštin istoriniams faktams apie Lietuvos didžiosios energetikos kūrimą, stambiausių energetikos objektų statymą, joje prisimename žmonės, kurių darbu visa tai pasiekta. Mūsų vaikai ir anūkai gali didžiuotis, kad jų tėvai ir seneliai savo sąžiningu darbu įnešė svarų indėlį elektrifikuojant Lietuvos pramonę ir žemės ūkį, sukūrė galingą šalies energetiką.

Su pagarba

Leidėjai

Algirdas Mykolas Brazauskas

Mano jaunystės dienomis

Ėjo 1957 metai. Aš tuo metu dirbau Kauno hidroelektrinės statybos direkcijoje. Tuometinė Lietuvos vyriausybė priėmė nutarimą energetikos objektų statybą ir eksploataciją sutelkti vienoje rankose – Lietuvos liaudies ūkio tarybos Energetikos ūkio valdyboje. Visos rajoninės elektrinės dabar priklausė šiai valdybai. Kitoms elektrinėms, pastotėms, elektros tiekimo linijoms eksploatuoti buvo įsteigtos elektros tinklų įmonės – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio, vėliau Alytaus ir Utenos; jos apėmė visą šalies teritoriją.

Elektros ir šilumos realizavimo priežiūrą ir apskaitą vykdė respublikinė energijos realizavimo įmonė. Iki reorganizacijos krašto energetikos ūkį tvarkė ir naujus energetikos objektus statė apie 20 respublikinių bei sąjunginių statybos montavimo organizacijų. 1958 metais visos jos tapo pavaldžios naujai įsteigtam Energetikos statybos trestui.

Ši valdymo koncentracija – savotiškos energetikos ministerijos įsteigimas – griežtai planuojamos ekonomikos sąlygomis pasirodė esanti labai naudinga:

sudarė sąlygas kompleksiskai, išvengiant žinybiškumo, spręsti krašto elektrifikavimo klausimus, racionaliai plėtoti pajėgumus, tinklus, telkti medžiagų resursus. Tai savo ruožtu suteikė galimybę toliau industrializuoti Lietuvą, statyti jos miestus, aprūpinti žmones darbu. Ir štai 1958 metais netikėtai aš buvau paskirtas vadovauti vienai iš Energetikos statybos tresto organizacijų – Petrašiūnų statybos montavimo valdyba (SMV), kuri labai skyrėsi nuo kitų SMV. Periferinės, pavyzdžiui – Panevėžio, Anykščių, Marijampolės – apsiribojo elektros tiekimo linijų ir elektros pastočių (EP) statyba savo teritorijose, o maniškės valdybos veiklos baras buvo visa Respublika, darbų nomenklatūra – nuo aukštos įtampos elektros linijų tiesimo iki naujų energetikos pajėgumų, gyvenamųjų namų ir administracinių pastatų, poilsio namų, vaikų darželių ir valgyklų statybos.

Nors darbas Kauno hidroelektrinės direkcijoje buvo nelengvas, dažnai ne-normuotas, jis, palyginti su naujuoju, buvo vieni juokai. Tapau atsakingu ne vien už save, bet ir už didžiulį žmonių kolektyvą – jų darbo rezultatus, saugumą ir sveikatą, už materialinių vertybių apskaitą, planus, finansinius bei kokybės rodiklius ir kt.

Direkcija ir pagrindinė gamybinė bazė buvo Petrašiūnuose, tačiau turėjome padalinį Klaipėdoje, laikinas aikšteles įvairiuose rajonuose. Žmones vežioti ar komandiruoti į nuošalias statybas neapsimokėjo, tad siųsdavome tik kvalifikuotus specialistus, kitus samdydavome vietoje. Tekdavo rūpintis jų buitinėmis sąlygomis, darbo drausme.

Suprantama, ne valdybos viršininko reikalas buvo konkrečiai vadovauti kiekvienam padaliniui, ir turėdamas geriausių norų, nebūčiau visko aprėpęs. Tačiau visas statybos aikšteles stengdavausi aplankyti, ypač kai sutrikdavo darbai, medžiagų tiekimas ar iškildavo klausimų, kuriuos nedelsiant reikėjo derinti su vietos administracija.

Valdyba turėjo tik vieną GAZ-69 automobilį, tinkamą tokioms kelionėms. Ne visada jis „būdavo rikiuotėje“, kartais juo tekdavo dalytis su vyriausiuoju inžinieriumi, buhalterijos darbuotojais. Užtat į objektus, kurie buvo ne toliau kaip už šimto kilometrų, važiuodavau motociklu. „Nugyvenau“ net dvi vadinamąsias „emkes“ – M106 motociklus su priekaba.

Ir vėjo perpučiamame automobilyje, ir ant motociklo darganotu oru ar žiemą būdavo šalta, vėjas nugairindavo veidą, sugrubdavo rankos. Apranga, kaip ir visų statybininkų, buvo standartinė – šiltesnės kelnės, šimtasiūlė, ant galvos – kepurė ir apsaugos šalmas. Kartais namo parvykti pasisekdavo tik savaitgaliais, tada išsimaudydavau, pasikeisdavau baltinius. Pirmadienį dar protamsa – vėl į darbą.

Pagrindinis, niekad nenutrūkstantis mūsų darbas buvo aukštos įtampos

linijų statyba. Joje Lietuva taip pat perėjo keletą etapų.

Iki 1955 m. elektros skirstymo tinklai buvo vietiniai – kiekviena elektrinė tiekė srovę ribotam aplinkiniam rajonui. Žemos įtampos linijos sudarė net 82 procentus visų tiekimo linijų.

Šeštojo dešimtmečio pabaigoje, kai TSRS pradėjo gaminti galingus elektros energijos agregatus ir statyti stambias elektrines, teko keisti elektros tinklų plėtojimo praktiką. Vietiniai buvo jungiami į vis stambesnius, o šie – į vieningą Šiaurės–Vakarų sistemą, kuri aprėpė Lietuvą, Kaliningrado sritį, Latviją, Baltarusiją, dar kai kurias administracines sritis. Elektros energiją galima buvo skirstyti pagal poreikį, išvengti didesnių nuostolių per sutrikimus, avarijas.

1956 m. buvo nutiesta pirmoji 110 kilovoltų (kV) linija, sujungusi Petrašiūnų ir Rėkyvos elektrines. Kai pradėjau dirbti valdyboje, buvo baigiama tiesti tokio pat galingumo perdavimo linija Vilnius–Kaunas. 1959 m. tiesėme dar kečturias 110 kV linijas: Rėkyva–Naujoji Akmenė, Rėkyva–Kuršėnai, Kaunas–Vilkaviškis, Tauragė–Klaipėda. 1960 m. sujungus Vilkaviškį su Gumbine (Gusevu) ir Šilutę su Tilže (Sovietsku) prie energetinės sistemos buvo prijungta Klaipėdos rajoninė elektrinė, pradėjo funkcionuoti pirmasis tarpsteminis elektros tiekimo ryšys tarp Karaliaučiaus (Kaliningrado) srities ir Lietuvos. Tuo metu srities pramonė buvo pavaldi Lietuvos LŪT.

Žinoma, mes tiesėme ir žemesnes, visų pirma 35 kV, taip pat 6, 15, 20 kV linijas. Paprastai rajono centre pastatydavome galingą transformatorinę, nuo kurios atsiskirdavo 10 kV linijos (fideriai), įtampa būdavo mažinama, kol priešpastutiniai atsišakojimai turėdavo tik 0,4 kV.

Tekdavo bendrauti ir su miestelių, ūkių, gamyklų vadovais, jie labai nuoširdžiai dėkodavo už šviesą ir energiją. Tai buvo malonu, mums atrodė, kad atliekame labai svarbų, reikšmingą Lietuvai darbą.

Petrašiūnų valdyba prijungė prie elektros linijų Akmenės cemento gamyklą, Akmenės statybinių medžiagų kombinatą, Tauragės, Mažeikių miestus, energetiniu žiedu apjuosė Klaipėdą.

Įstrigo atmintin didžiosios elektros atėjimas į Vilkaviškį. Tai įvyko 1960 Naujųjų metų išvakarėse. Iki tol šis stambus centras naudojosi kuklios vietinės jėgainės paslaugomis, ji tiekė šviesą valdžios įstaigoms, ligoninei, mokykloms. Vakare prijungus miestą prie sistemos, jo padangė staiga nušvito, pašvaistę pamatė ir tolimų kaimų gyventojai.

Teško dalyvauti ir pirmąkart užsidegant elektros lemputėms valstiečių butuose. Ne vienas žmogus iš džiaugsmo šluostė ašaras, apsikabindavo su elektrikai, o senutės, šiek tiek prisibijodamos name atsiradusių mygtukų, ta proga prisimindavo, kaip jaunystėje skaldė ir žibino balanas.

1964 m. gruodžio 18 d. prie energetikos sistemos buvo prijungtas paskutinis Respublikoje Biržų rajono J. Biliūno kolūkis. Ta proga čia įvyko didelės išskilmės, atsilankė net LKP CK sekretorius A. Sniečkus. Žinoma, buvo baigtas tik pirmas etapas – dar reikėjo išvedžioti laidus į kiekvieną kaimo pirkią; tai vėliau ir buvo padaryta. Lietuva tapo visiškai elektrifikuota šalimi.

Tiesti aukštos įtampos elektros linijas darbas nėra labai sudėtingas, tačiau gana nepatogus, priklausantis nuo oro sąlygų, metų laikų. Juk linijų atramas reikia išvežioti po laukus, dažnai per šlapias vietas, netgi pelkes, jas surikiuoti į linijas, pastatyti, įtvirtinti. Kartais atramai iškasti duobę, jeigu dirva akmenėta, labai sunku, o kartais, priešingai, kasi ir dugno nerandi.

Pamenu vieną atvejį. Tai atsitiko netoli Vievio, tiesiant Vilniaus–Kauno liniją. Vakare lomalėje, ten, kur projekte buvo nurodyta, vyrai pastatė 110 kV linijos atramą, o rytą rado tik jos viršūnę – per naktį visa buvo susmegusi į požeminį akivarą. Vėliau minkšto grunto vietose dažnai naudodavome polius, jų viršų sujungdavome vadinamaisiais ankeriais (užbetonuodavome) ir tik ant jų jau statydavome atramas, arba liaudiškai sakant – stulpus.

Pirmoms perdavimo linijoms naudojome medines atramas. Tačiau jos būdavo neilgalaiškės, be to, buvo gaila miško. Pradėjome įdiegti gelžbetonines atramas, ir šioje srityje tapome netgi pionieriais visoje Tarybų Sąjungoje.

Mažąsias atramas, reikalingas kaimo ir miestelių elektrifikacijai, gamino visos valdybos. Galima sakyti, lauko sąlygomis, laikinose pašiūrėse. Žiemą cemento skiedinį šildydavome įvairiais būdais. Kasdien po 15–20 stulpų; jei kitaip – gaudavome pylos iš tresto valdytojo.

Vėliau statėme specializuotas gelžbetonio atramų gamyklas: vieną prie Vilniaus TE-2, kitą sau Petrašiūnuose, kitoms valdyboms. Prie Vilniaus namų statybos kombinato buvo pastatytas atramų cechas, gaminęs 35, ir 110 kV linijų atramas. Pačias didžiausias – 330 kV – gaudavome iš Leningrado.

Petrašiūnų statybos valdyba daug pasidarbavo ir rekonstruojant veikiančias elektrines, didinant jų galingumą.

Tuo metu Tarybų Sąjungoje buvo diegiamas centralizuotas šilumos (patalpų šildymas, karštas vanduo, garas) tiekimas įmonėms ir miestų gyventojams. Gatvėmis nusitiesė didelio diametro požeminiai vamzdžiai. Senesnės elektrinės buvo pertvarkomos termofikaciniu režimu, statomos specialios.

Laikui bėgant paaiškėjo, kad toks miestų ar šiaip gyvenviečių šildymas turėjo trūkumų. Šilumos tiekimas praktiškai nebuvo reguliuojamas, šiltesniu rudens ar pavasario metu butai taip būdavo išildomi, kad tekdavo plačiai atidaryti langus. Buvo sakoma, kad elektrinės šildo orą. Tačiau kuras Tarybų Sąjungoje buvo labai pigus, šildymui ir karštam vandeniui tekdavo skirti gana menką šeimos

biudžeto dalį, tad žmonės sistema buvo patenkinti, tie, kas žiemą dar kūreno krosnis, svajėjo prie jos prisijungti.

Šiandien, kai naftą perkame pasaulinėmis kainomis, centralizuotas šilumos tiekimas miestiečių pečius užgulė sunkia našta, reikalaujančia principinių sprendimų.

Tačiau tada džiaugėmės galėdami termofikuoti miestus. Šis darbas buvo pavestas Energetikos statybos trestui. Mūsų valdyba statė energetinius blokus Vilniaus TE-2, Petrašiūnuose, Rėkyvoje.

Elektrinės projektuojamos taip, kad nauji blokai rikiuotųsi šalia senų, tiesiog pratęsiant korpuso sienas. Po kiekvieno naudojimui atiduodamo bloko pastato gale buvo statoma laikina siena-užtvara, kuri, atėjus elektrinės plėtimo metui, būdavo išgriaunama.

Montuoti energetinius blokus, suprantama, būdavo daug sudėtingiau negu tiesti elektros tiekimo linijas. Buvo taupoma valiuta, tad modernių užsienietiškų mechanizmų negaudavome, daug ką, ypač nestandartinius įrengimus, darydavomės vietoje. Tiesiog kankinamai sunku buvo statyti trijų aukštų namo dydžio katilus, kuriuos gaudavome atskirais mazgais, turėdavome raizgyte apraizgyti sudėtinga vamzdžių sistema. Kai kuriems ypač specifiniams darbams kviesdavomės specialistus iš kitų organizacijų.

Giliai atmintin įsirižė atliktos užduotys Klaipėdoje.

Jos elektrinė tuo metu buvo kūrenama anglimi; išplėtėme ir modernizavome šio kuro sandėliavimo ir paruošimo deginimui technologiją. Tačiau tai buvo niekai, palyginti su „Klaipėdos gelbėjimo“ operacija 1959–1960 m. žiemą.

1959 m. rudenį uostamiestyje neaiškiomis aplinkybėmis, – kalbėta, kad tai būta diversijos, – buvo sugadintas pagrindinis 12 MW galingumo energetinis blokas. Klaipėda, kurios ūkis labai sudėtingas (uostas, žuvies pramonė, laivų parkrovimas ir iškrovimas, išplaukiančiųjų aprūpinimas), liko be tvirto elektros šaltinio. Prie energetinės sistemos ji dar nebuvo prijungta.

Kaip laikiną išeitį, man buvo įsakyta skubiai pastatyti čekišką energetinį traukinį. Pabrėžta, kad tai ypatinga užduotis, bet koks uždelsimas, juolab nesėkmė, nebus toleruojama.

Apie energetinius traukinius žinojau tik iš nuogirdų. Jie ypač buvo naudojami karo ir pokario metais. Pagalvojau: kas čia taip jau sudėtinga? Pastatysime tą specialųjį sąstatą ant atsarginių bėgių, prijungsime laidus, ir baigtas kriukis. Tačiau kai nuvažiauvau į vietą ir sužinojau visas statybos aplinkybes bei sąlygas, sakyčiau, plaukai pasišiaušė.

Turėjome pakloti naują ir labai stiprią geležinkelio atšaką, iškasti tranšėją komunikacijoms, saviems reikalams prijungti elektros srovę, vandenį,

energetiniam traukiniui pastatyti stoginę, nutiesti elektros tiekimo liniją. Visa tai reikėjo padaryti per mėnesį–pusantro.

Buvo gruodžio pradžia, bet šalčiai kaip niekad dideli, viskas sušalę. Teko darbuotis lauztuvais, darbininkų trūko. Keletą kartų buvo atvežę kalinių, bet su jais daugiau vargo negu naudos.

Ištisomis dienomis aprangos dorai nenusirengdavau, statybos aikštelėje išbūdavau iki gilių išnakčių, gal tik trejetą kartų buvau grįžęs į namus, kad bent kiek atsigaučiau ir trumpam paimčiau į rankas neseniai gimusias dvynukes dukreles – Audronę ir Laimą.

Nepaisant blogų prognozių, nusivylimo minučių, sausio pabaigoje ypač sunkiai sveriantis traukinys užėmė jam skirtą vietą ir pradėjo tiekti elektros srovę. Buvome taip nuvargę, kad net džiaugsmo trupinių nebesurinkome.

Netrukus po to buvau iškvieistas pas LŪT pirmininką Ksaverą Kairį.

– Na, jaunuoli, vis dėlto tu susidorojai. Ačiū. Galiu nudžiuginti – paskyrėme tau 150 rublių premiją.

Tuo metu aš, kaip ir kvalifikuoti valdybos darbininkai, gaudavau 210 rublių mėnesinį atlyginimą. Pagalvojau, kad už patirtą vargą tokia premija juokingai maža. Tačiau galų gale juk į kišenę, o ne iš jos.

Taip darbuojantis, vargstant, važinėjant netruko prabėgti beveik ketveri metai. Drįsčiau pasakyti, kad tais metais elektrifikuojant Lietuvą padaryta labai daug. Didžiavausi ir savo valdybos žmonėmis. Kai kurie jų buvo tikri specialybės asai, geri organizatoriai, brangino profesinę draugystę, mokėjo džiaugtis atliktu visuomenei naudingu darbu. Jų dėka aš įgijau gyvenimo patirties ir tai man labai padėjo tolimesniuose darbuose.

Visiems Lietuvos energetikos objektų statytojams linkiu geros sveikatos ir visokeriopos sėkmės gyvenime.

Algirdas Mykolas Brazauskas
Ministras Pirmininkas
2005, Vilnius

Kęstutis Daukšys

Mieli skaitytojai,

Pasaulis kinta vis greičiau. Naujomis technologijomis dabar nespėjame žavėtis – jas naudojame ir laukiame dar modernesnių ir progresyvesnių sprendimų. Daugelį reiškinį šiandien priimame taip, tarsi jie visada buvo, per daug negalvodami, kad kažkur buvo pradžia, siekiai ir pastangos, kad į istorijos sūkurį įsisuko atskiri likimai su nesėkmių kartėliu ir triumfo švytėjimu.

Grįžimas į Lietuvos elektrifikavimo istorijos pradžią ne tik primins tuos, kurie prisidėjo prie šalies energetikos sistemos sukūrimo, bet ir leis dar geriau suprasti dabartinę situaciją bei išvelgti ateities perspektyvas.

Po Antrojo pasaulinio karo Lietuvos energetika buvo visiškai sugriauta. Vienintelė išlikusi – Rėkyvos elektros stotis. 1944 m. įsteigiama Vyriausioji energijos valdyba prie Lietuvos TSR liaudies komisarų tarybos. To meto Lietuvoje visa energetika buvo suskirstyta į „didžiąją“, kuriai vadovavo Vyriausioji energijos valdyba, ir „mažąją“, kurios veiklą koordinavo apskričių ir valsčių vykdomieji komitetai. Ši energetikos valdymo sistema 1957 m. reorganizuota į Lietuvos TSR

liaudies ūkio tarybos Energetikos ūkio valdybą, perėmusią vadovavimą visai energetikos sistemai. Valdyba 1958 m. įsteigė Energetikos statybos trestą, kuriam pavaldžios tapo visos Lietuvos statybinės organizacijos, stačiosios energetikos objektus. Nuo šio laikotarpio prasidėjo Lietuvos didžiosios energetikos kūrimas ir naujų energetikos objektų statyba.

1990 metais atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, buvo įsteigta Lietuvos energetikos ministerija, pirmuoju ministru paskirtas profesorius Leonas Ašmantas. Vėliau, 1996 m., šios ministerijos funkcijos perduotos Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai.

Kuriant didžiąją Lietuvos energetiką, elektrifikuojant pramonę ir žemės ūkį, didžiulį darbą atliko Energetikos statybos tresto įmonių darbuotojai. Buvusiam trestui buvo pavesta statyti elektrines, elektros perdavimo linijas, transformatorių pastotes, gamybines bazines, gyvenamuosius namus, poilsio bazines. Didelės pagarbos nusipelnė energetikos objektų statybininkai, kurie dirbo ypač sunkiomis sąlygomis, naudodami prastą statybinę techniką ir transportą.

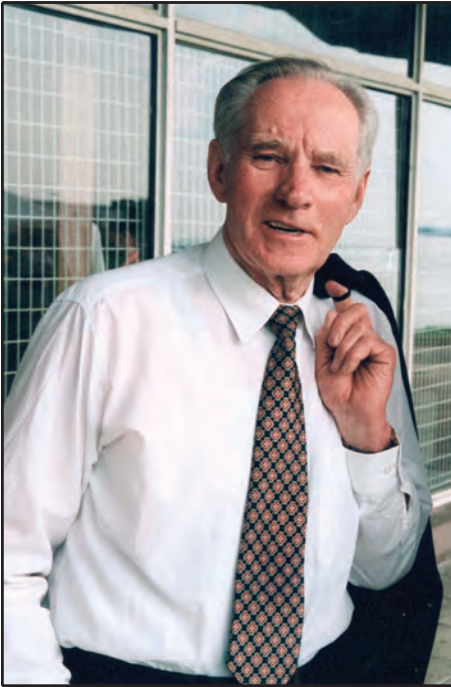
Apžvelgdami praėjusių metų siekius, galime didžiuotis tolesne elektros energetikos ūkio plėtra. Prieš keletą metų užbaigėme Lietuvos elektros energetikos ūkio reformą, tačiau narystė Europos Sąjungoje (ES) lėmė būtinybę sujungti Lietuvos energetikos sektorių su bendra ES energetikos sistema. Lietuva nuosekliai dalyvauja rengiant įvairius integracinius projektus. Vienas iš prioritetinių – Baltijos žiedo projektas, sujungiantis Estijos ir Suomijos, taip pat Lietuvos ir Lenkijos energetikos sistemas. Aktyviai dalyvaujame ir svarstant Rusijos ir ES energetikos sistemų sujungimo galimybes. Ryžtingų sprendimų laukia branduolinės energetikos sektorius.

Šiandieniniai energetikos ūkio uždaviniai yra globalesni, iššūkliai didesni, tačiau per ilgus metus sukaupta patirtis padeda juos įveikti. Dėkojame visiems, idėjomis ir darbais prisidėjusiems prie Lietuvos energetikos ūkio plėtros.

Pagarbiai,

Kęstutis Daukšys
Ūkio ministras
2005, Vilnius

Pranas Noreika, V. Suslavičiaus nuotr.

Lietuvos energetikos kūrėjai

Mums pasisekė. Buvo laikotarpis, kai turėjome dideles galimybes kurti, statyti.

Visa Lietuva buvo statybų pastoliuose. Statėsi gamyklos, miestai. Žmonės iš kaimų kėlėsi į miestus. Visi turėjo darbo.

Pagrindą šiai didelio masto ekonominei plėtrai sudarė energetika. Ji buvo ta varomoji jėga, kuri pakeitė Lietuvos žmonių gyvenimą. Tai mūsų kartos energetikų darbo rezultatas ir paminklas jiems.

Pradėjome tuščioje vietoje. Pasitraukdami vokiečiai susprogdino viską, kas buvo padaryta iki karo. Sunki buvo pradžia – trūko medžiagų, įrenginių ir specialistų. Lietuva skendėjo patamsyje. Mažos dyzelinės elektrinės rajono centruose dirbdavo su pertrūkiais.

Tautos svajonė buvo pastatyti hidroelektrinę ant Nemuno. Ta svajonė išsipildė. 1959 metais šioje statyboje išaugo žymiausi Lietuvos energetikos kūrėjai:

Jonas Velaniškis, Petras Kaziūnas, Vladas Stukas, Algirdas Brazauskas, Julius Pakalniškis, Romualdas Charūnas, Sebastianas Bagdonavičius, Stasys Danila ir didelis būrys vadovaujančių statybai inžinierių, betonuotojų, montuotojų, vairuotojų ir galingos statybų technikos mechanikų. Jie toliau tęsė elektrifikacijos žygį per Lietuvą.

Tuometiniai šalies vadovai suprato: kol Lietuvos energetikai vadovaus R. Jegerovas – elektrifikacijos nebus. Reikia duoti dirbti jauniems inžinieriams lietuviams. Taip Lietuvos energetikos viršūnėje atsirado Justinas Nekrašas ir Algirdas Stumbras. J. Nekrašui teko keltis iš Šiaulių, kur jis dirbo miesto Vykdomojo komiteto pirmininku.

Prasidėjo didžioji Lietuvos elektrifikacija. Planingas ir atkaklus darbas vyko kitame lygmenyje.

J. Nekrašas naujų objektų statybai skyrė daugiausia savo laiko. Rūpinosi gauti lėšų, medžiagų, įrengimų. Dažnai lankydavosi statybų aikštelėse. Vertino sunkų statybininkų darbą ir globojo juos. Jeigu kildavo nesutarimų tarp eksploatacininkų ir statybininkų, jis visada palaikydavo pastaruosius. Įkūrė Energetikos statybos trestą, kuris atliko, galima sakyti, žygdarbį elektrifikuojant Lietuvą.

Justinas Nekrašas

Vyriausiojoje energetikos ir elektrifikavimo valdyboje buvo puikus kapitalinis statybos štabas. Visų neišvardysiu, tačiau Algirdą Cimermoną prisimena visi statybininkai. Jis turėjo nepaprastą atmintį, buvo darbštus, tvarkingas, mielas žmogus, sužavėdavo pinigų skirstytojus Maskvoje ir visada gaudavo tiek lėšų, kad statybininkai net nepajėgdavo padaryti visų darbų. O darbų apimtys kasmet didėjo.

Pirmaeilis uždavinys buvo sukurti galingą energijos šaltinį. Naujos elektrinės statytojams reikėtų paskirti atskirą knygą ir joje išvardyti tūkstančius pavardžių žmonių, kurie dalyvavo Lietuvos elektrinės statyboje. Tokio sąrašo pradžioje turėtų būti Justinas Nekrašas, Algirdas Stumbras, Juozas Linkaitis, Antanas Sniečkus, Motiejus

Šumauskas, Algirdas Brazauskas. Jie labai rūpinosi Lietuvos energetikos plėtra ir džiaugėsi, kada paleidus dirbti Lietuvos elektrinės blokus šalyje buvo pakan-

kamai elektros. Kiekvienas miestelis, kaimas ir vienkiemis buvo prijungti prie vieningos energetinės sistemos tinklų.

Miestuose sparčiai vyko centralizuotas šilumos tiekimas. Reikėjo kurti specialų padalinį, kuris vadovautų šilumos ūkiui. O pradžia buvo tokia: Ministrų Tarybos pirmininkas Motiejus Šumauskas pasikviečia Justiną Nekrašą ir sako jam: „Matai, miestai auga, reikia daug vamzdžių, sklendžių, siurblių, kurie normalia tvarka skiriami per komunalinį sektorių. Bet mums to mažai. Gerai būtų tuos fondus gauti per energetikos sektorių“. J. Nekrašas sutiko ir pasakė, ko reikia pirmai pradžiai. Viską gavo ir įsteigė autonominį padalinį, kuris išaugo į galingą organizaciją.

Justinas Nekrašas (kairėje) ir Algirdas Stumbras

Atrodė, kad jau visko turime pakankamai, bet gyvenimas nestovi vietoje. Lietuvos elektrinės pajėgumų jau neužteko. Reikėjo naujo galingo energijos šaltinio. Atėjo atominės energetikos era, o kartu iškilo ir hidroakumuliacinės elektrinės poreikis. Šios abi elektrinės yra neatskiriamos.

Justinas Nekrašas, tuo metu dirbęs TSRS Energetikos ir elektrifikavimo ministro pavaduotoju, labai daug padėdavo kuriant Lietuvos energetinę sistemą.

Štai vienas įsimintinas pavyzdys dėl Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statybos.

Bėgo metai, bet Lietuvos Plano komitetas ir Lietuvos energetinės sistemos vadovybė delsė pradėti šios elektrinės statybą, nes tuo metu buvo statomos Vilniaus ir Kauno šiluminės elektrinės.

Tačiau mes negalėjome laukti. Pradėjus veikti Ignalinos AE, reikėtų kasnakt stabdyti didelius 300 MW blokus, o tai labai gadina katilus ir turbinas. Todėl kreipėmės pagalbos į Justiną Nekrašą. Jis mielai sutiko padėti. Nuėjome pas TSRS Plano komiteto pirmininko pavaduotoją Isajevą ir šis po ilgų kalbų sutiko

duoti 250 tūkst. rb. paruošiamiesiems darbams. Taip prasidėjo šio unikalaus objekto statyba.

Kas buvo Justinas Nekrašas – eksploatacijos ar statybų vadovas? Be abejonės, jis suprato, kad pirmaeilė yra statyba, ir daugiausia dėmesio skyrė jai. Iš savo patyrimo galiu patvirtinti: kas ilgus metus darbuojasi šioje srityje, tampa statybininku.

Pranas Noreika
Lietuvos elektrinės generalinis direktorius
2005, Elektrėnai

Rymantas Juozaitis

Lietuvos energetikos raida ir perspektyvos

Šie metai mums yra ypatingi: 70 metų nuo tada, kai 1936-aisiais – mūsų nepriklausomos valstybės energetikai buvo priimti į tarptautinę energetikų šeimą – Pasaulio energetikos tarybą.

Narystė šioje organizacijoje suteikė galimybes mūsų šalies atstovams dalyvauti sprendžiant viso pasaulio energetinio ūkio plėtros klausimus, o svarbiausia – susipažinti su kitų kraštų energetikos sektorių organizavimo ir valdymo patirtimi, elektros diegimu atskirose ūkio šakose bei technikos naujovėmis.

Per visą žmonijos raidos laiką energija buvo ir yra pagrindinis pažangos elementas.

Energijos istorija Lietuvoje prasideda dar nuo VIII tūkstantmečio prieš mūsų erą. Tada Lietuvos teritorijoje gyvenę žmonės maistui ruošti ir būstui šildyti naudojo židinius – seniausią šiluminės energijos rūšį.

Vėlesniais laikais pradėta naudoti vandens bei vėjo energija malūnuose.

XIX amžiuje pramonėje imta naudoti technologinius įrenginius dujoms iš

akmens anglių arba medžio gaminti. Perversmą tuometinėje energetikoje sukėlė garo variklių naudojimas.

Elektros energetikos ir visos energetikos era Lietuvoje prasidėjo 1892 metais, kai Rietave, Velykų rytą buvo paleista pirmoji elektrinė. Lietuva vos 10 metų atsiliko nuo Prancūzijos, Anglijos, JAV ir 12 metų aplenkė visą Australijos žemyną.

Pirmieji mūsų energetikai buvo užsienio aukštųjų mokyklų auklėtiniai. Tik 1922 metais įkurtame Lietuvos universitete pradėti ruošti inžinieriai energetikai. Turėdama menkus techninės inteligentijos kadrus bei gebėjimus tvarkyti energetikos ūkį, Lietuvos valdžia jo valdymą patikėjo užsienio kapitalui.

Kadangi energijos ūkis plėtojosi be jokių teisinių normų, net privati iniciatyva, turėjusi visišką laisvę, nesugebėjo efektyviai tvarkytis energijos ūkyje. Elektros kainos vartotojams buvo vienos didžiausių Europoje – 1933 metais Kaune viena kilovatvalandė kainavo vieną litą trisdešimt penkis centus.

Svarbus įvykis Lietuvos energetikos istorijoje buvo Energetikos komiteto įkūrimas 1936 metais. Inžinerinės visuomenės iniciatyva įkurtas komitetas parengė Elektros energijos įstatymą, kurį 1938 metais pateikė Seimui.

Šio komiteto atstovai per trumpą veiklos laikotarpį dalyvavo Pasaulio energetikos tarybos konferencijose Vašingtone ir Vienoje, tarptautinėje didžiųjų elektros tinklų konferencijoje Paryžiuje bei Baltijos valstybių Energijos komiteto konferencijoje Rygoje.

Mūsų kartos energetikai su pagarba pripažįsta, kad Lietuvoje tarpukario laikotarpiu subrendusių energetikos kūrėjų profesorių P. Juodelės, S. Kolupailos, A. Rimkos, inžinierių L. Kaulakio, J. Vidmanto, P. Drąsučio mintys ir veikla toli pralenkė laiką. To meto energetikos problemų sprendimai ir mąstymas buvo šiuolaikiški tebėra aktualūs.

Po 1940 metų, kai Lietuva prarado nepriklausomybę, mūsų energetikai buvo priversti nutraukti darbą Pasaulio energetikos taryboje.

Nors sovietmetis nėra geriausias Lietuvos istorijos tarpsnis, bet būtent tada buvo padėti dabar patikimai veikiančios mūsų energetikos sistemos pamatai. Mūsų specialistai sovietų laikais sugebėjo apginti dideles investicijas į energijos ūkį, plėtodami jį pagal prieškarinio Energijos komiteto parengto plano idėjas. Tuo metu Lietuvoje buvo pastatytos Lietuvos VRE, Ignalinos atominė, Kruonio hidroakumuliacinė ir šiluminės elektrinės, dujofikuotos pramonės įmonės ir gyvenamieji namai.

Kuriant vieną svarbiausių ūkio šakų daug prisidėjo mūsų energetikos koryfėjus Justinas Nekrašas, mokslinė techninė šio sektoriaus pažanga bei plėtros reikalais rūpinosi akademikas Algirdas Žukauskas. Tuo metu buvo išugdytas ir

aukštos kvalifikacijos specialistų kolektyvas, iki šiol dirbantis Lietuvos labui.

Prieš 16 metų atkūrusi nepriklausomybę Lietuva turėjo spręsti, kaip suvaldyti galingą, bet mažoje rinkoje efektyviai veikti nepritaikytą energetikos sistemą, kaip pereiti iš planinės į rinkos ekonomiką.

Pirmieji nepriklausomybės atkūrimo metai Lietuvos energetikai, kaip ir visai jaunos valstybės ekonomikai, buvo itin sudėtingi – bankrutavo daugelis įmonių, mažėjo energijos vartojimas, vartotojai įklimpo į skolas. Energijos tiekimo įmonės buvo priverstos savo sąskaita dotuoti vartotojus, dėl to prarado apyvartines lėšas ir negalėjo tinkamai vykdyti ūkio modernizavimo projektų.

Sprendžiant sudėtingas problemas daug nuveikė pirmasis atkurto valstybės energetikos ministras profesorius Leonas Ašmantas, vėliau šias pareigas ėję Algimantas Stasiukynas ir Saulius Kutas bei nepailstantis energetikos veteranas Lietuvos elektrines direktorius Pranas Noreika. Reikšmingi ir svarbūs Energetikos instituto ilgamečio vadovo akademiko Jurgio Vilemo darbai.

Tvirti mūsų energetikos žingsniai pirmyn neatsiejami nuo tarptautiniu lygiu įgyjamos patirties. Todėl svarbūs mums buvo 1992 metai, kai energetikos ministro profesoriaus L. Ašmanto iniciatyva Lietuvos energijos tiekėjai grįžo į tarptautinę energetikų šeimą – Pasaulio energetikos tarybą.

Į rinkos ekonomiką pereinančiai šalies energetikai, spėjusiai patirti dar ir Rusijos krizės padarinius, 2001–2002-ieji tapo lūžio metais. Jie buvo svarbūs visiems energetikos sektoriams. Tuo metu buvo pradėti ūkio modernizavimo ir investicijų projektai, baigtas elektros ūkio reorganizavimas, ėmė didėti energijos vartojimas.

Sėkmingas Ignalinos atominės elektrinės potencialo išnaudojimas sudarė galimybes didinti investicijas į visą elektros energetikos ūkį.

Todėl, nepaisant šiuo metu itin aukštų naftos ir dujų kainų pasaulinėse rinkose, Lietuvos energetikos ūkio padėtis yra kur kas geresnė negu buvo prieš keletus metus.

Mes, energetikai, turime didžiuotis, kad, nepaisant visų praėjusio dešimtmečio sunkumų, sovietmečiu sukurtą sistemą sugebėjome pritaikyti patikimai ir saugiai tarnauti Europos Sąjungos nepriklausomos valstybės reikmėms. Galime drąsiai teigti, kad mūsų energetikos sistema yra valdoma patikimai. Ji nepatyrė didelių avarių, nors jų neišvengė net galingiausios valstybės.

Energetika – ūkio sritis, nuo kurios priklauso Lietuvos ekonomikos ateitis. Artimiausiais metais šalies energetikos laukia nauji iššūkiai. 2006–2007 metais turime priimti esminius sprendimus, kurie padėtų pamatus tolesnei mūsų šalies energetikos raidai.

Vienas svarbiausių darbų – patvirtinti Lietuvos ir bendrą visų Baltijos šalių

energetikos strategijas. Bendra trijų šalių energetikos strategija – tai naujos gairės, kurios lems viso regiono energetikos ateitį.

Noriu padėkoti mūsų kolegoms iš Latvijos bei Estijos už sėkmingą bendradarbiavimą kuriant vieningą Baltijos elektros energijos rinką. Mūsų šalis kartu su Baltijos kaimynėmis jau įgyvendina elektros sistemų sujungimo su Suomija projektą „Estlink“. Taip pat aktyviai svarstomas Lietuvos elektros tiekimo sistemų sujungimo su Švedija projektas.

Didžiausias iššūkis, laukiantis mūsų energetikos – naujos atominės elektrinės statyba. Šių metų vasario mėnesį Baltijos šalių premjerai pasirašė komunikatą, numatantį remti iniciatyvą statyti naują atominę elektrinę Lietuvoje. Trijų valstybių energetikos bendrovės jau ėmėsi darbų projektui įgyvendinti.

Kaip vieningai siekėme Lietuvai svarbių strateginių tikslų – tapti Europos Sąjungos ir NATO nariais, taip susitelkę turėtume įgyvendinti ir šį projektą, Neabejoju, kad po keliasdešimt metų jis bus įvertintas kaip vienas svarbiausių šio amžiaus Lietuvos ekonomikos laimėjimų.

Energetikų vardu užtikrinu, jog esame pasirengę įvykdyti mums keliamus uždavinius, kad energetikos ūkis sudarytų tvirtas prielaidas tolesnei visuomenės pažangai ir sparčiam mūsų ekonomikos augimui.

Be darniai veikiančios ir savarankiškos energetikos neįmanomas ūkio ir visos valstybės klestėjimas. Energetikos objektų statybininkai įnešė reikšmingą indėlį kuriant šiuolaikinę Lietuvos energetiką.

Rymantas Juozaitis

Pasaulio energetikos tarybos Lietuvos komiteto pirmininkas

AB „Lietuvos energija“ generalinis direktorius

2005, Vilnius

Rimvydas Rukšėnas

Žmonės, kurie elektrifikavo Lietuvą

Tai kas yra elektrifikavimas? Kada jis prasidėjo ir kur nužengs? Ar bus fiksuotas rezultatas? Gal šiuolaikinio elektrifikavimo ištakos yra titnagu įskelta kibirkštis? Gal trintimi įžiebta liepsna? Tų „gal“ labai daug, tad palikime juos istorikams ir filosofams.

Gamtos jėgų energijos panaudojimas pasiekė mus iš žilos senovės: vėjo, krintančio vandens... Vėliau mes, žmonės, subrendom šiluminėm mašinom, pirmiesiems generatoriams, elektromagnetinio ryšio aparatams ir daugeliui kitų elektrotechninių naujovių. Bet tai nebuvo elektrifikavimas šios dienos supratimu, toks, kuris įžengė į Lietuvą 1892 metų šv. Velykų dieną, balandžio 17-ąją. Lietuvos, ir gal ne tik Lietuvos, energetikai įsiminė kunigaikščio Bogdano Oginskio vardą, neatskiriamą nuo pirmos elektros lemputės įžiebimo tądien Rietave.

O tas elektrifikavimas, žiūrint šiandien mūsų akimis, atrodė taip: nuo generatoriaus, kurį suko garo variklis, išvadų laidais iki dvaro rūmų ir toliau iki parko... Vėliau iki bažnyčios, dvaro rūmų pastatų, dar vėliau – iki pasiturinčių

Rietavo miestelėnų. Taip nuo – iki... Iki pirmųjų pramoninių ir viešųjų elektrinių Klaipėdoje, Vilniuje ir kitur. Iki pirmos kintamos srovės 3 kV įtampos Tauragėje (1921 m.), pirmos 6 kV – Kaune ir Šiauliuose 1922–1923 m., pirmos 15 kV įtampos elektros tiekimo linijos Petrašiūnai–Jonava 1930 m., pirmos linijos 110 kV – 1956 m. ir 330 kV – 1962 m.

Elektrifikavimas neatskiriamas nuo elektros energijos gamybos. Ir vėlgi nuo Rietavo elektrinės iki Petrašiūnų elektrinės praėjo tik 38 metai, iki Rėkyvos – 48 metai, iki Elektrėnų – 70 metų, iki Ignalinos atominės – 91 metai. Tokie mastai ir tempai, tokia pažanga – to reikalavo gyvenimas. Užpraeito šimtmečio antroje pusėje elektrifikavimu buvo suinteresuoti bei juo rūpinosi pramonininkai ir pažangūs turtingųjų sluoksnių atstovai.

Nuo tos 1892 metų šv. Velykų dienos jau penkta Lietuvos energetikų karta rūpinasi patikimu elektros energijos tiekimu visoms gyvenimo sritims. Neilgai trukus sukaks 115 metų nuo tos dienos kai mes, žingsnis po žingsnio, statėme tai, ką šiandien turime. Tai nebuvo raudonu kilimu klotas takas. Tai buvo eilinis didelėmis pastangomis sukurtas sėkmės triumfas, kartu ir sunkių nesėkmių patirtis, su tragiškais akimirkomis ir netgi netektimis. Todėl labai įdomu pavartyti sudėtingo energetikos plėtojimo metraščių puslapius, įvertinti dabartį ir pamąstyti apie jos ateitį.

115 metų Lietuvos elektros energetikos istorijos ir patirties kaina sunkiai išmatuojama ir įvertinama. Šiandien mes turėtume žymiai menkesnius pasiekimus energetikos srityje, jei nebūtų buvę entuziastų, kurie šiai ūkio šakai paskyrė visą savo darbinę veiklą, o neretai ir visą gyvenimą, nesvarbu, ar tai buvo inžinierius, ar darbininkas. Tai net ne entuziastai, o pasišventę, atkaklūs ir darbštūs fanatikai.

Šiandieną su pagarba ir padėka prisimename visus, kurie rengė specialistus, galvojo, projektavo, statė ir puoselėjo mūsų gimtojo krašto elektros energetikos ūkį, perteikė savo sukauptą patirtį ateinančioms kartoms. Jų buvo ir yra labai daug, tai šviesios ir taurios asmenybės. Nemažai jų jau pasitraukė anapilin, kartais, deja, netikėtai, staiga ir per anksti.

Visada minėsime su mūsų energetikos istorija susijusius nacionalinius švietėjus profesorius Steponą Kolupailą ir Jeronimą Šliogerį, Povilą Čechanavičių, docentą Aleksandrą Putrimą, Artūrą Langę ir kitus. Jie parengė būrį tarpukario energetikos specialistų, daug davusių Lietuvai plėtojant energetikos ūkį: Drąsutį, Kaulakį, Gruodį, Linkaitį, Liubiną. Universitete buvo išugdytas branduolys inžinierių hidrotechninei statybai Lietuvoje – Lesinskis, Stonys, Senkus, Rimkus, Daniliauskas. Dar prieškarinio laikotarpio mėginta nubrėžti Lietuvos elektrifikavimo planą iki 1960 metų.

Antroji praėjusios šimtmečio pusė buvo išpūdinga kiekybiniais ir kokybiniais pokyčiais. Tai, kuo mes disponuojame šiandien, pasiekta energetikų, energetikos statybos organizacijų, geriausių, darbščiausių ir atsidavusių savo profesijai žmonių sąžiningu darbu. Tai energetikos statybos profesionalai Šolomas Grodzenskis, Teodoras Bitinas, Alfredas Petravičius, Algirdas Patkauka, Jonas Velaniškis, Rimvydas Jakubonis, Simonas Šimkūnas, Petras Kaziūnas ir daugelis kitų.

Mažai Lietuvos energetikos objektų, į kurių statybos aikštelę nebūtų įžengęs ir dabar energetikų gerbiamas dabartinis Ministras Pirmininkas Algirdas Brazauskas. Jis nėra padaręs nepamatuotų sprendimų, kurie mūsų energetikos ūkiui būtų atnešę ekonominės žalos.

Lietuvos energetinės sistemos pamatų kūrėjai, eksploatacijos organizatoriai, stambiosios energetikos pradininkai, gerų tradicijų diegėjai – Antanas Gruodis, Justinas Nekrašas, Algirdas Stumbras, Pranas Noreika, Vladas Grigaravičius, Vladas Stukas, Viktoras Mekas, Vytautas Petrulis, Jonas Volskis, Benas Ruzgys, Jurgis Peseckas, Algirdas Cimermonas, Vytautas Ragelis, Juozas Martusevičius, Vaclovas Spudulis, Antanas Ivanauskas, Jeronimas Pečiulis, Juozas Starta, Apolinaras Jaras, Maksimilijonas Sargautis, Jonas Balčiukonis, Romas Čižauskas, Pavelas Savenkovas... Tai tik mažutė mūsų energetikos elito dalis. Jų šimtai. Jie dirbo ar tebedirba, o svarbiausia – jie lieka visiems laikams kartu bendromis pastangomis nuveiktuose dideliuose darbuose. Per praėjusius dešimtmečius yra buvę daug reikšmingų ir išpūdingų energetikos įvykių. Tačiau reikia apgailestauti, kad dažnai tų įvykių didumas užgožė pačius žmones. Tikimės, kad šis leidinys padės kai ką pataisyti, nes dar daug solidaus amžiaus energetikų statybininkų ir eksploatacininkų tebėra kartu.

Šiandien, stovint ant Lietuvos energetikų pastatytos aukštumos ir žvelgiant į tolimą ir artimą praeitį, kai kam gali pasirodyti, kad nieko ypatingo neįvyko. Yra taip, kaip ir turėjo būti. Deja, ne. Galėjo būti taip, kaip dabar yra pas du mūsų artimiausius kaimynus, žinoma, jeigu būtume nesirūpinę savo kiemo elektrifikavimu.

Supratimas, kad nieko neįvyko, glūdi sąmonėje tų individų, kurie sugeba naudotis tik galutiniu produktu ir yra įsitikinę, kad energetika prasideda tada, kai tą produktą įsigijo. Juk ne vienas yra matęs, kaip kepamos bandelės, bet beveik niekas nesusimąstė, kad bandelės kepimo idėjos realizavimas prasideda ten, kur pradžioje „iškepama“ elektra ir ji, atbėgusi perdavimo linijomis bei laidais iki kepyklos, padaro tai, ko visi geidžiame. Be abejo, turi būti ir orus kepėjas, beje, irgi globojamas kepyklos energetiko. O ką jau bekalbėti apie visas kitas šiuolaikinio gyvenimo sritis, kurių daugelyje viskas žymiai sudėtingiau.

Lietuva apraizgyta aukštos įtampos elektros perdavimo linijomis. Jų bendras ilgis netoli 7000 kilometrų. Daugiau kaip 100 tūkstančių kilometrų 0,4–35 kV oro perdavimo linijų, beveik 16 tūkstančių kilometrų požeminių kabelinių linijų, per 32 tūkstančius 6–10/0,4 kV transformatorinių pastočių, 400 transformatorinių 35–110 kV, 500 vienetų 10 kV skirstyklų ir t.t. Visi šie įrengimai priima elektros energiją, pagamintą Ignalinos atominėje, Lietuvos elektrinės, Vilniaus, Kauno, Mažeikių, Klaipėdos termofikacinėse elektrinėse, Kauno hidroelektrinėje, Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje, mažose hidroelektrinėse. Tokia Lietuvos energetikų turto skrynia.

Bet pažvelkime ir į priekį. Jau 17-ti metai, kai Lietuva atkūrusi nepriklausomybę. Energetikai sėkmingai atlaikė išbandymus, susijusius su ekonomikos perorientavimu į darbą rinkos sąlygomis. Lietuvos energetikai dalyvauja Pasaulio energetikos tarybos ir EURELECTRIC veikloje. Narystę šiose galingose nevyriausybiniuose struktūrose mes atstatėme dar 1992 metais. Šiandieną pagrindinis uždavinys – sukurti Baltijos šalių regioninę rinką. Tai derintūsi su Europos Sąjungos siekiama tikslu sukurti visos Europos elektros didmeninės prekybos rinką. Tam būtina nutiesti tarpsisteminių ryšių linijas, jungiančias Baltijos jūros regiono šalių elektros tinklus. Toks darbas jau pradėtas sujungiant Suomijos ir Estijos energetines sistemas. Lietuva dalyvauja šios linijos statyboje įnešdama 25 procentus reikiamų investicijų į šį projektą. Vyksta derybos su Švedija dėl povandeninio elektros kabelio tiesimo tarp Lietuvos ir Švedijos. Nors vangiai, bet tęsiasi derybos su Lenkija dėl energetinio tilto statybos, ir tai tik laiko klausimas, ši linija turės būti pastatyta. Įsijungimas į Skandinavijos ir Vakarų Europos energetines sistemas reikalauja renovuoti visą mūsų energetinį ūkį, kad mūsų gaminamos produkcijos – elektros – parametrai atitiktų ES standartus. Iki 2010 metų planuojama pastatyti 210 MW bendro galingumo vėjo parkų. Brandinami planai užbaigti statyti Kruonio HAE iki projekcinio galingumo. Visa tai pareikalaus milžiniškų finansinių ir fizinių resursų. Tačiau džiugina tai, kad nuo 2000 metų elektros energijos suvartojimas Respublikoje kasmet stabiliai didėja po 4–5 procentus, taigi šalies ekonomika gerėja.

Tokie glaustai Lietuvos energetikams keliami uždaviniai artimiausiems 15–20-čiai metų. Tikėkimės, kad jie bus įgyvendinti ir aprašyti tolesniuose Lietuvos energetikos metraščio puslapiuose. Ateinančios naujos energetikų kartos tęs gražias, dešimtmečiais susiklosčiusias, Lietuvos energetikų kūrėjų tradicijas.

Lietuvos elektros energetikos asociacijos prezidentas
Rimvydas Rukšėnas
2005, Vilnius

Simonas Šimkūnas

Apie Lietuvos energetikos kūrėją Justiną Nekrašą

Ryšiausias pokario laikotarpio Lietuvos energetikos specialistas ir vadovas buvo Justinas Nekrašas. Jis gimė Kaune 1927 m. spalio 2 d. darbininkų šeimoje. Baigęs Šančių pradžios mokyklą, įstojo į Kauno politechnikumą ir jį baigė 1947 m. Dirbdamas Petrašiūnų elektrinėje įvairiose pareigose, toliau mokėsi ir 1955 m. baigė Kauno politechnikos institutą. Tais pačiais metais buvo paskirtas Rėkyvos VRE direktoriumi, 1957 metais perkeltas į Vilnių Liaudies ūkio tarybos Energetikos ūkio valdybos viršininko pavaduotoju. 1958 m. buvo paskirtas šios valdybos, 1962 m. reorganizuotos į Vyriausiąją gamybinę energetikos ir elektrifikavimo valdybą, viršininku. Čia dirbo iki 1971 m.

Didžiausią savo energijos dalį Justinas Nekrašas skyrė naujų energetinių objektų statybai, nes Lietuvos energetikos ūkis buvo labiausiai atsilikęs nuo kitų respublikų. 1958 m. jo iniciatyva įsteigtas Energetikos statybos trestas, prie jo prijungtos kelios statybinės organizacijos. Įgyvendinama nacionalinė kadrų politika. Per keletą metų beveik visi įmonių ir organizacijų vadovai bei inžinieriai

pakeisti specialistais, baigusiais aukštąjį mokslą Lietuvoje ir turinčiais didelį gamybinį patyrimą. Energetikos sistemoje pagrindine kalba tapo lietuvių, išskyrus susirašinėjimą su Maskva ir kitomis respublikomis.

Dėl šių reformų išaugo statybos ir montavimo darbų apimtis, pagerėjo jų kokybė. Vieni pirmųjų Tarybų Sąjungoje pradėjome gaminti gelžbetonines atramas 0,4 ir 10 kV elektros tiekimo linijų statybai, centralizavome medžiagų tiekimą. Buvo sukurta gera materialinė bazė: pastatyta Šiaulių eksperimentinė elektros konstrukcijų gamykla, Vilniaus ir Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamyklos, Petrašiūnų autotransporto įmonė ir kt. J. Nekrašo iniciatyva Respublikos energetikai perėmė iš kitų statybinių organizacijų visus energetinių objektų statybos montavimo darbus: tiesė 110 ir 330 kV elektros tiekimo linijas, šiluminės, vandentiekio ir kanalizacijos trasas, statė pastotes, gamybines patalpas ir gyvenamuosius namus savo sistemos darbuotojams. Pastatytos ir eksploatuojamos Vilniaus TE-3 ir Kruonio HAE.

Dirbdami įvairiuose sudėtinguose objektuose išaugo jauni puikūs įvairių sričių specialistai.

1971 m. pradėjęs dirbti TSRS energetikos ministro pavaduotoju, J. Ne-

Justinas Nekrašas

krašas daug dėmesio skyrė Lietuvos energetikai, o ypač energetikams, statybininkams. Jis buvo tikras mūsų atstovas ministerijoje. Kai kokiu nors klausimu nesutardavome su jos darbuotojais, visada kreipdavomės į jį. Kadangi ministerijoje jis turėjo didžiulį autoritetą, vienu ar kitu būdu išspręsdavo mūsų problemas.

Justinas Nekrašas Kruonio HAE statyboje

Justinas Nekrašas nemėgo rašyti įsakymų, skirti nuobaudų už pražangas, mažinti premijų, nes, pasak jo, dėl tokių bausmių labiausiai nukenčia šeimos. Nemėgo jis ir per daug kištis į įmonių bei organizacijų reikalus, neužgniauždavo iniciatyvos, gilindavosi tik į labai svarbius klausimus. Ne kartą iš jo esame išgirdę: „Tu vadovas, tai pats ir spręsk“. Tokiu būdu jis išugdė savarankiškus įmonių vadovus.

Justinas Nekrašas labai mylėjo savo šeimą, gimtąjį kraštą, jo gamtą. Buvo puikus medžiotojas, energingas ir jautrus vadovas.

Už nuopelnus energetikai apdovanotas TSRS ordinais, jam suteiktas Lietuvos nusipelnusio inžinieriaus garbės vardas.

Mirė Justinas Nekrašas 1997 m. lapkričio 10 d. Palaidotas Antakalnio kapinėse.

Simonas Šimkūnas
Buvęs Energetikos statybos tresto valdytojas
2005, Vilnius

Doc. dr. Anzelmas Bačasas

AB „LIETUVOS ENERGIJA“

Elektros ūkis Nepriklausomoje Lietuvoje

Lietuvos energijos ūkio atsiskyrimas nuo buvusios Sovietų Sąjungos prasidėjo 1991 m. spalį. Atkurdamą Nepriklausomybę Lietuva paveldėjo gana gerai išvystytą elektros ūkį, deĵa, ne Lietuvos, o didelio buvusios Sovietų Sąjungos Šiaurės–Vakarų regiono reikmėms. Todėl ir nepriklausomos Lietuvos, kaip ir Latvijos bei Estijos, energetikos sistemos iki dabar nėra savarankiškos, nes jos yra tik didelės, dabar vadinamos NVS ir Baltijos šalių, energetikos sistemos dalis (1 lent.). Elektrinėse įrengti dideli blokai, dėl kurių netikėto atsijungimo energetikos sistemos darbas gali nesutrikti tik tuo atveju, jei dėl to prarasta galia bus greitai kompensuota, – didelius blokus galima įrengti tik didelėje energetikos sistemoje. Todėl Lietuvos, Latvijos ir Estijos energetikos sistemos užtikrinant patikimą šalių aprūpinimą elektra turi kasdien bendradarbiauti ne tik tarpusavyje, bet ir

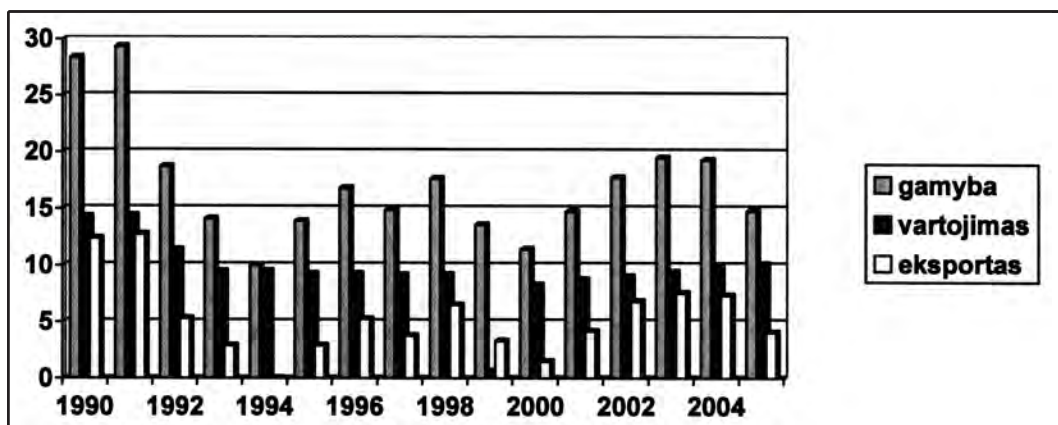
su Rusija bei Baltarusija. Baltijos energetikos sistemų darbui koordinuoti 1992 m. Baltijos vyriausybių susitarimu buvo įsteigtas bendras Baltijos energetikos sistemų dispečerinis centras DC Baltija Rygoje. Šis centras Baltijos energetikos sistemų vardu 1992 m. pasirašė sutartį su Rusija dėl Baltijos ir Rusijos energetikos sistemų lygiagretaus darbo. Energetikos sistemų lygiagretus darbas būtinas, nes Ignalinos AE vieno reaktoriaus galia 1300 MW yra beveik lygi kai kurių tarp-sisteminių ryšių suminiam pralaidumui. Taigi užtikrinant patikimą sistemų darbą, kad netikėtai atsijungus Ignalinos AE reaktoriui nebūtų pažeistas energetikos sistemų darbo stabilumas, reikia nuolat koordinuoti žiede Lietuva–Latvija–Estija–Rusija–Baltarusija veikiančių elektrinių ir elektros linijų apkrovas.

1 lentelė

Lietuvos elektrinėse įrengtų galių (MW) kaita 1990–2005 metais

Elektrinės	1990 m.	2000 m.	2005 m.
Ignalinos AE	3000	2600	1300
Lietuvos elektrinė	1800	1800	1800
Vilniaus termofikacinė elektrinė Nr. 3	360	360	360
Mažeikių termofikacinė elektrinė	210	194	160
Kauno termofikacinė elektrinė	170	170	170
Kauno hidroelektrinė	101	101	101
Kruonio HAE	–	800	900
Vilniaus termofikacinė elektrinė Nr. 2	24	24	24
Petrašiūnų termofikacinė elektrinė	20	8	8
Klaipėdos termofikacinė elektrinė	11	11	11
Pramonės įmonių elektrinės	76	76	103
Mažosios hidroelektrinės	16	13	19
Iš viso:	5788	6157	4956
Didžiausia apkrova (Lietuvos vartotojų)	3068	1779	1918

Žlugus Sovietų Sąjungai ir įvykus ekonomikų restruktūrizacijai, gerokai sumažėjo elektros paklausa tiek Lietuvoje, tiek visame regione. Dar 1991 m. žiemą Lietuvos elektrinės buvo visiškai apkrautos ir net reikėjo riboti elektros vartotojus, o nuo 1992 m. elektrinių pajėgumai iki galo neišnaudojami. Elektros gamybos, vartojimo ir eksporto dinamika 1990–2005 m. laikotarpiu pateikta 1 brėž. Pažymėtina, kad patikimam energetikos sistemos darbui užtikrinti dėl didelių Ignalinos AE blokų galių reikia turėti ir didelius rezervo pajėgumus, parengtus

Elektros (TWh) gamybos, vartojimo ir eksporto dinamika Lietuvoje 1990–2005 metais

pakeisti netikėtai sustojusį Ignalinos AE generatorių ar visą reaktorių. Greitam rezervavimui tarnauja Kruonio HAE, kurios pusė projektinio galingumo (800 MW) pasiekta jau Nepriklausomybės metais. Vėliau galia padidinta iki 900 MW. Elektros energijos balansų kaita 1990–2005 m. laikotarpiu parodyta 2 lentelėje.

1992 m. Lietuvos energetikos ir elektrifikacijos gamybinis susivienijimas buvo pertvarkytas į valstybinę įmonę „Lietuvos valstybinė energetikos sistema“. 1995 m. jos pagrindu įsteigta akcinė bendrovė „Lietuvos energija“, kurios beveik

Nepriklausomos Lietuvos Energetikos ministerijos kolektyvas. Centre pirmasis energetikos ministras L.V. Ašmontas. Apie 1992 m.

86 procentų akcijų priklausė valstybei, likusios – individualiems akcininkams. Prasidėjus prekybai akcijomis, akcininkų sudėtis keitėsi, daugiau kaip 10 procentų akcijų supirko Švedijos kompanija „Vattenfall“, kurias vėliau perleido Vokietijos kompanijai „E.O.N. Energie AG“.

2 lentelė

Elektros energijos balansų (TWh) kaita Lietuvoje

	1990 m.	1995 m.	2000 m.	2004 m.	2005 m.
Elektros gamyba, iš viso:	28,38	13,88	11,41	19,27	14,77
Ignalinos AE	17,03	11,82	8,42	15,1	10,34
Lietuvos elektrinė	7,81	0,55	0,71	1_ 0,74	1,07
Termofikacinės elektrinės	3,01	0,73	1,55	2,11	2,13
Kitos elektrinės	0,53	0,78	0,73	1,32	1,23
<i>Elektrinių savosios reikmės</i>	<i>2,11</i>	<i>1,42</i>	<i>1,37</i>	<i>1,54</i>	<i>1,17</i>
Patiekta į elektros tinklus	26,27	12,46	10,04	17,73	13,6
<i>Kruonio HAE apkrova</i>	<i>–</i>	<i>0,54</i>	<i>0,45</i>	<i>0,75</i>	<i>0,54</i>
Eksportas	12,39	2,89	1,48	7,32	2,96
Suvartojimas šalyje	14,29	9,25	8,26	9,79	10,1
<i>Technologinės sąnaudos tinkluose</i>	<i>1,55</i>	<i>2,45</i>	<i>1,35</i>	<i>1,34</i>	<i>1,29</i>
Patiekta vartotojams, iš viso:	12,74	6,8	6,91	8,45	8,81
Pramonei	6,22	3,47	3,27	3,08	3,24
Gyventojams	1,76	1,49	1,77	2,15	2,18
Transportui	0,21	0,07	0,07	0,02	0,02
Žemės ūkiui	2,7	0,52	0,23	0,16	0,15
Prekybai ir paslaugoms	1,85	1,24	1,57	3,04	3,22

Iki 1997 m. beveik visą Lietuvos elektros ūkį sudarė dvi įmonės – valstybinė įmonė „Ignalinos atominė elektrinė“ ir AB „Lietuvos energija“, kuriai priklausė visas kitas (be Ignalinos AE) šalies elektros ir šilumos ūkis. Respublikos Seimui priėmus specialų įstatymą, 1997 m. buvo įvykdytas pirmasis AB „Lietuvos energija“ reorganizavimo etapas – nuo jos atskirtas šilumos ūkis bei Vilniaus, Kauno, Klaipėdos termofikacinės elektrinės ir perduotos į savivaldybių nuosavybę.

2000 m. LR Seimas priėmė AB „Lietuvos energija“ reorganizavimo įstatymą, kuriuo remiantis Vyriausybės užsakymu „CIBC World Market“ parengė bendrovės reorganizavimo planą. Reorganizacijos tikslas – išskaidyti vertikaliai integruotą bendrovę į elektros gamybos, elektros skirstymo ir elektros perdavimo

bendrovės, kaip to reikalavo Europos Sąjungos direktyva vidaus elektros rinkai, t.y. pasirengti stojimui į Europos Sąjungą ir sudaryti sąlygas privatizacijai. Reorganizavimo planas buvo įgyvendintas 2001 m. – baigtas antrasis Lietuvos elektros ūkio reorganizavimo etapas. Nuo 2002 m. sausio 1 d. vietoj buvusios AB „Lietuvos energija“ pradėjo veikti penkios akcinės bendrovės: dvi elektros gamybos – AB „Lietuvos elektrinė“ ir AB „Mažeikių elektrinė“, dvi skirstomųjų elektros tinklų – AB „Rytų skirstomieji tinklai“ ir AB „Vakarų skirstomieji tinklai“, kurioms perduoti 35 kV ir žemesnės įtampos elektros tinklai, ir AB „Lietuvos energija“, kuriai liko 110–330 kV elektros tinklai, Kauno HE ir Kruonio HAE. Taigi nuo 2002 m. atskiros bendrovės vykdo atskiras veiklas – elektros gamybą, elektros perdavimą ir elektros skirstymą. Tai užtikrina atskirų veiklų sąnaudų skaidrumą ir sudaro sąlygos elektros rinkai, kaip reikalauja Europos Sąjungos Elektros direktyva.

Po AB „Lietuvos energija“ reorganizavimo prasidėjo elektros ūkio privatizacija. 2003 metais AB „Vakarų skirstomieji tinklai“ (nuo 2004 m. vadinasi AB „VST“) buvo perduota privačių asmenų turto valdymo įmonei NDX energija, Kauno termofikacinė elektrinė perduota konsorciumui, kuriame lemiamą vaidmenį turi Rusijos „Gazprom“. 2005 m. AB „Mažeikių elektrinė“ perduota AB „Mažeikių nafta“.

Nuo 2002 m. Lietuvoje veikia elektros rinka. Prekyba elektra vyksta šalies viduje ir ją eksportuojant bei importuojant. Elektra prekiaujama didmeninėje rinkoje pagal tiesiogines pirkimo-pardavimo dvišales sutartis tarp elektros gamintojų ir tiekėjų, kurie trūkstamą elektros kiekį ar jos perteklių gali pirkti ar perduoti aukcione ir mažmeninėje rinkoje pagal tiesiogines pirkimo-pardavimo dvišales sutartis tarp vartotojų ir tiekėjų. Tiekėjai (perpardavėjai) turi turėti tiekėjo licencijas. Jie yra nepriklausomi ir visuomeniniai. Visuomeniniai tiekėjai privalo tiekti elektrą prie jų elektros tinklų prijungtiems vartotojams, jei jie nepasirinkę nepriklausomo tiekėjo. Visuomeniniais tiekėjais tegali būti skirstomuosius elektros tinklus valdančios bendrovės. Nuo 2004 m. liepos visi komerciniai elektros vartotojai gali laisvai pasirinkti tiekėją, o nuo 2007 m. liepos tai galės daryti ir visi gyventojai. 2005 m. visuomeniniais tiekėjais buvo AB „Rytų skirstomieji tinklai“, AB „VST“ ir „Visagino energija“, o AB „Lietuvos energija“ elektros netiekia jokiems vartotojams.

Nuo 2002 m. Lietuvos elektros ūkis yra išskaidytas į atskiras bendroves, priklausančias skirtingiems savininkams, tačiau visos jos dalyvauja bendrame energetikos sistemos elektros gamybos, perdavimo ir skirstymo technologiniame procese. Svarbus vaidmuo tenka AB „Lietuvos energija“, kuri yra ne tik elektros perdavimo tinklų savininkė (žr. 3 lentelę), bet ir perdavimo sistemos operatorė,

atsakinga už patikimą elektros perdavimą, nacionalinio galių ir energijos balanso užtikrinimą bei elektros rinkos administravimą ir aukcionų organizavimą (elektros rinkos operatorius), elektros eksportą ir importą.

Lietuvos energetikos sistemos operatyvų valdymą, elektrinių ir kaimyninių energetikos sistemų darbą koordinuoja AB „Lietuvos energija“ Dispečerinis centras. Energetikos sistemos darbu, jos valdymu, elektros rinkos funkcionavimu reikalingos informacijos surinkimu, perdirbimu ir perdavimu rūpinasi bendrovės Informacinių technologijų ir telekomunikacijų centras. Aktyviųjų ir reaktyviųjų galių balansų užtikrinimui, įtampų reguliavimui elektros perdavimo tinkluose pagrindinės priemonės yra bendrovei priklausančios Kruonio HAE ir Kauno HE.

3 lentelė

Lietuvos elektros perdavimo tinklų duomenys

	330 kV	110 kV	Iš viso
Oro linijų ilgis, km	1670	4971	6641
Kabelinių linijų ilgis, km	—	17	17
Skirstyklų skaičius	12	207	219
Transformatorių skaičius	21	6	27

Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę ir savo žinion perėmus Ignalinos AE, didelis dėmesys buvo skiriamas atominės elektrinės saugumui padidinti, nes jos reaktoriai panašūs į nelaimingosios Černobylio AE. Su užsienio šalių JAV, Prancūzijos, Japonijos, Švedijos ir kitų technine-finansine pagalba Ignalinos AE saugumo padidinimui buvo išleista per 700 mln. litų. Dabar Ignalinos AE pagal saugumo rodiklius jau ne Černobylio lygio, o prilygsta panašaus amžiaus Vakarų atominių elektrinių saugumui. Tai patvirtino daugelis tarptautinių ekspertizių. Deja, Lietuvos narystei Europos Sąjungoje buvo iškelta sąlyga – ankstyvas Ignalinos AE uždarymas. Mūsų politikai sutiko už narystę Europos Sąjungoje sumokėti Ignalinos AE pirmojo reaktoriaus sustabdymu 2004 m., o antrojo – 2009 m. Europos Sąjunga tam pažadėjo skirti 2–3 milijardus eurų, tačiau, kaip nurodoma Nacionalinėje energetikos strategijoje, ankstyvas Ignalinos AE uždarymas Lietuvos ekonomikai gali atnešti iki 40 milijardų litų žalos.

2004 m. gruodžio 31 d. Ignalinos AE pirmasis reaktorius buvo sustabdytas. Tai pastebimai pablogino aprūpinimo energija visame Baltijos regione sąlygas, padidino priklausomybę nuo energijos tiekimo iš Rusijos. Todėl Lietuvos Vyriausybė 2005 m. paskelbė, kad Lietuva ir toliau liks atominės energetikos šalis,

o Baltijos šalių vyriausybės vadovai 2006 m. sutarė, kad Lietuvoje reikia statyti naują atominį reaktorių, ir įpareigojo AB „Lietuvos energija“, „Latvenergo“ ir „Eesti Energia“ ištirti tam galimybes.

Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, ekonomika sparčiai kyla, kartu didėja ir elektros paklausa. Todėl apsirūpinimo elektra patikimumui užtikrinti po Ignalinos AE sustabdymo bei padidinti tiek Lietuvos, tiek Baltijos elektros rinką svarbu sujungti elektros tinklus su Šiaurės ir Vakarų Europos elektros tinklais. Lietuvos ir Lenkijos elektros tinklų sujungimo planas, nors jį remia Europos Komisija, nejuda, nes Lenkijai jis neaktualus. 2005 m. AB „Lietuvos energija“, „Latvenergo“ ir „Eesti Energia“ pradėjo įgyvendinti bendrą projektą „Estlink“ – sujungti Estijos ir Suomijos elektros tinklus povandeniniu 350 MW pralaidumo kabeliu. Kabelis bus atiduotas naudoti 2006 metų gale ir juo galės naudotis visos trys šalys. 2004 m. kelios švedų kompanijos pasiūlė sujungti povandeniniu kabeliu Lietuvos ir Švedijos elektros tinklus. Tam Lietuvos pusė pritarė ir AB „Lietuvos energija“ kartu su švedais rengia galimybių studiją.

Nors Baltijos šalys nuo 2004 m. yra Europos Sąjungos narės, jų elektra neturi kelio į kitas Europos Sąjungos šalis. Be to, nors elektros rinkos Baltijos šalyse veikia, tačiau jos neveiksmingos, nes labai mažos. Ir bendra Baltijos elektros rinka per maža, kad būtų veiksminga. Veiksmingai elektros rinkai per metus reikia parduoti per 250–300 TWh, tuo tarpu Baltijos šalys drauge per metus parduoda 10 kartų mažiau. Todėl norint išplėsti Baltijos elektros rinką, ją prijungti prie gerai veikiančios Skandinavijos šalių rinkos ir Vakarų Europos rinkos reikalingi elektros tinklų sujungimai. Be to, tarpsteminiai elektros ryšiai būtini ir naujo reaktoriaus statybai. Kol kas pigią elektrą gali gaminti dideli blokai, o tokius blokus galima įrengti tik didelėje energetikos sistemoje. Tam reikalingi tarpsteminiai elektros ryšiai.

Medžiagą parengė

Doc. dr. Anzelmas Bačauskas

Jonas Guzavičius

Palikęs ryškų pėdsaką energetikos objektų statyboje

Rimvydas Jakubonis gimė 1935 m. birželio 6 d. Kaune. 1953 m. baigė vidurinę mokyklą ir įstojo į Maskvos V. Kuibyševo inžinerinį statybos institutą. Jį baigęs 1958 m. įgijo inžinieriaus hidrotechniko specialybę. Tais pačiais metais pradėjo dirbti Anykščių statybos montavimo valdyboje darbų vykdytoju. Buvo sumanus ir energingas darbuotojas. Dėl šių savybių nuo 1964 m. paskirtas Marijampolės (tuo metu – Kapsuko) statybos montavimo valdybos viršininku, o nuo 1966-ųjų dirbo Petrašiūnų statybos montavimo valdybos viršininku Kaune. Jam vadovaujant sukurta moderni Petrašiūnų SMV gamybinė bazė.

Nuo 1978 m. R. Jakubonis paskirtas Energetikos statybos tresto valdytojo pavaduotoju, nuo 1982 m. – vyriausiuoju inžinieriumi. Jam vadovaujant buvo pastatyta Gondingos HE, Kavarsko siurblinė, daug rajoninių elektros tinklų bazių, 330/110 kV transformatorinių pastočių. Daugiausia darbo R. Jakubonis įdėjo statant stambius energetikos objektus, tokius kaip Vilniaus TE-3, Kruonio HAE

ir kt. Už nuopelnus Lietuvos energetikai jam suteiktas nusipelnusio inžinieriaus garbės vardas.

Mirė 1994 m. kovo 13 d. Palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse.

... ir šviesų prisiminimą kaip žmogus

Nuo 1968 m. rugpjūčio 20 d. su Rimvydu Jakuboniu dirbau EST Petrašiūnų SMV. Jis buvo šios valdybos viršininkas. Tuo metu vyko intensyvus Lietuvos elektrifikavimas. Buvo plečiamos Vilniaus elektrinė, Klaipėdos elektrinė. Naujai statomos transformatorinės pastotės, monteriniai punktai, energetikos organizacijų gamybinės bazės bei gyvenamieji namai energetikams.

Statant energetikos objektus R. Jakubonis atsiskleidė kaip ryški asmenybė, sumanus organizatorius, puikiai išmanantis statybininko darbą. Buvo labai sąžiningas, teisingas visiems darbuotojams, nedaręs nuolaidų nei sau, nei kitiems. Pats būdamas labai pareigingas ir drausmingas, jis turėjo „tvirtą stuburą“, savo nuomonę mokėjo apginti tiek EST vadovybėje, tiek Kauno miesto valdžios struktūrose. Taip pat turėjo didelį autoritetą tarp darbininkų. Antai Viktoras Kernazickas prisimena, jog darbininkai stebėdavosi, kad šiam „nemandram“ viršininkui nieko nereikšė konkrečiai pamokyti kurį nors dirbti. Su juo buvo lengva, malonu bendrauti. Nenuostabu, kad jo vadovaujami žmonės stengėsi gerai dirbti.

Jonas Guzavičius

Lietuvos pramonininkų konfederacijos viceprezidentas

2005, Kaunas

EST administracinis pastatas, esantis Vilniuje, P. Lukšio g. 5B.

ENERGETIKOS STATYBOS TRESTAS

Elektros energijos naudojimo pradžioje didelį perversmą padarė 1882 metais prancūzų fizikas ir elektrotechnikas M. Deprė, nutiesęs bandomąją elektros tiekimo liniją Mysbachas–Miunchenas ir perdavęs elektros energiją 57 km atstumu.

Naujas atradimas leido panaudoti net toli esančius energijos šaltinius. Atsirado galimybė pastatyti galingus energijos šaltinius ir elektros energiją transportuoti tolimais atstumais. Elektrinių statybai ir elektros tiekimo linijų tiesimui

reikėjo specialistų. Energetikos objektų statybai atsirado poreikis specifinės paskirties medžiagų, atramų, izoliatorių, laidų ir kt. Pradėjo plėtotis energetinės paskirties įrengimų ir medžiagų gamybos pramonė.

Praktinis elektros energijos panaudojimas siejamas su pramonine revoliucija. Ten, kur rutuliojosi pramonė, ir elektrą imta naudoti anksčiau. Tai rodo ir Lietuvos elektrifikacijos raida. Būdama atsilikusi, pusiau feodalinės Rusijos imperijos pakraštys, Lietuva elektrą išvydo beveik dviem dešimtmečiais vėliau negu išsivysčiusios pramonės šalys.

Pirmoji elektrinė Lietuvoje buvo pastatyta Rietave (Plungės r.). Kunigaikščiai Irenijus Oginskis, o vėliau jo sūnus Bogdanas Oginskis savo dvaruose plėtojo ne tik žemės ūkį, bet ir vietinę pramonę, diegė įvairias mokslo bei technikos naujoves. XIX a. Rietave veikė geležies liejykla, žemės ūkio padargų fabrikas, lentpjūvė, malūnas, plytinė, kalkinė ir kt. Rūmuose buvo didžiulis žirgynas, įrengta oranžerija su gausiomis augalų kolekcijomis, įvestas telefonas.

1892 m. lentpjūvėje buvo įrengta elektrinė ir nutiesta elektros tiekimo linija į parką bei dvaro rūmus. Tai pirmoji elektrinė (110 voltų įtampos) Lietuvoje. Elektrinės statybai vadovavo inžinierius M. Ražauskas. Pirmiausia apšvietimas elektra buvo įrengtas dvaro rūmuose ir parke, vėliau įvestas į Irenijaus Oginskio pastatytą Rietavo bažnyčią, dvaro ūkiniuos pastatus ir turtingesnių miestelėnų namus. Apšvietimui naudodavo kaitrines 16 ir 25 žvakių elektros lemputes; mokėstis imtas nuo lempučių skaičiaus ir jų galingumo. Tai buvo pirmosios elektros lemputės Lietuvoje. Pirmosios elektrinės Lietuvoje buvo nedidelės – kelių kilovatų galingumo. Jos buvo įrengiamos namų priestatuose, rūsiuose ar šalia namų esančiuose pastatuose. Kokybiškai naujas žingsnis Lietuvos elektrifikavimo istorijoje XX a. pradžioje buvo centrinės elektrinės. Jos tiekė elektrą viso miesto ar jo didžiosios dalies pramonės ir buities reikalams.

Elektros energijos transportabilumas sudarė sąlygas pramonės įmonėms išsivaduoti iš geografinės energijos šaltinių priklausomybės. Tačiau elektros energetikos pramonės kūrimosi pradžioje dėl šios pramonės šakos silpnumo, palyginti aukštų elektros energijos kainų, techninių panaudojimo priemonių ribotumo elektra dar ilgą laiką iš esmės buvo naudojama tik miestų gatvių, pramonės įmonių, kultūros įstaigų ir namų apšvietimui.

Pagal elektros energijos gamybą, tenkančią vienam gyventojui, Lietuva labai atsiliko ne tik nuo išsivysčiusių Vakarų Europos šalių, bet ir nuo carinės Rusijos. 1913 metais Lietuvos gyventojui per metus teko apie 2 kWh pagamintos elektros energijos. Tai 7 kartus mažiau negu, vidutiniškai imant, teko to meto Rusijos imperijos vienam gyventojui. Šie skaičiai rodo, kokį apgailėtinais silpną elektros energetikos ūkį mums paliko caro viešpatavimo metai.

Pirmojo pasaulinio karo pradžioje okupacinė vokiečių administracija Lietuvoje užregistravo vien žemės ūkio produktų perdirbimo pramonėje esančius 200 vandens, 400 vėjo ir 89 garo malūnus (iš jų veikė tik 76 %). Elektros energetikos pramonėje veikė tik 3 stambesnės ir per 30 smulkių elektrinių. Taigi XX a. 1–2 dešimtmečiais elektros energetika Lietuvos energetikos balanse užėmė nereikšmingą vietą: pramonės, žemės ūkio ir transporto sistemoje vyravo gamtos jėgų ir šilumos energija; elektros energija plačiau buvo naudojama apšvietimui, ryšių sistemoje ir kai kuriose smulkiuose pramonės įmonėse bei dirbtuvėse.

Pirmosios elektros tiekimo linijos daugiausia buvo oro linijos: mediniai stulpai, izoliatoriai, neizoliuotas varinis laidas. Kabeliai buvo vienagysliai, vario laido.

Pirmosios smulkios elektrinės dažniausiai naudodavo 65 ir 110 V įtampą o vėliau pastatytos, stambesnės, 220 V.

1922 m. Lietuvoje pradama naudoti 6 kV įtampa Bačiūnų elektrinėje. Iš šios elektrinės nutiesiama pirmoji 2 kilometrų ilgio 6 kV įtampos elektros tiekimo linija – į Piktmiškio durpyną. Antroji 6 kV elektros tiekimo linija nutiesiama į Šiaulius. Piktmiškyje ir Šiauliuose sumontuojamos žeminančios 6/0,4 kV pastotės. Trečiojo dešimtmečio antroje pusėje visuose didžiausiuose Lietuvos miestuose veikė aukštos įtampos elektros tiekimo linijos. Perduodamai galiai padidinti ir nuostoliams sumažinti tinkle nutarta tiesti 15 ir 30 kV linijas. Pirmosios 15 kV elektros tiekimo linijos nutiestos 1930 metais iš Petrašiūnų į Jonavą, iš Klaipėdos elektrinės į Palangą, Šilutę. 1941 m. birželio 19 d. pradeda veikti pirmoji Lietuvoje 30 kV įtampos elektros tiekimo linija Rėkyvos elektrinė–Šiauliai–Radviliškis–Panevėžys. Rėkyvos elektrinėje buvo įrengtas 30/6 kV įtampos 3200 kVA galios aukštinantis transformatorius. Elektros tiekimo linijos buvo tiesiamos kabelinės ir orinės. Didžiuosiuose miestuose – Vilniuje, Klaipėdoje, Kaune, Šiauliuose, Panevėžyje – visas aukštos įtampos skirstomasis tinklas buvo kabelinis. Miestų pakraščiuose ir užmiesčiuose aukštos įtampos linijos buvo orinės.

Lietuvos teritorijoje 1940 metais veikė apie 550 km aukštos įtampos orinių ir kabelinių elektros tiekimo linijų. Žemos įtampos linijų buvo apie 1650 km.

Vidutinis metinis energijos gamybos prieaugis Lietuvoje buvo nemažas, tačiau krašto elektrifikacija buvo žemo lygio. 1939 metais Lietuvoje vienam gyventojui per metus pagaminta elektros energijos 21 kWh, tuo metu Latvijoje – 90 kWh, Estijoje – 98 kWh, Danijoje – 233 kWh, TSRS – 249 kWh. Pagal šį rodiklį Lietuva tarp Europos valstybių užėmė priešpaskutinę vietą po Albanijos.

Praūžus karui, mūsų šalies elektros energetikos ūkio padėtis buvo apgailėtina. Iš didžiųjų elektrinių galėjo veikti tik Rėkyvos (2500 kW), Bačiūnų (1750 kW), šiek tiek atstatyta Petrašiūnų popieriaus fabriko šiluminė (2500 kW) ir Vilniaus

Iš Tresto valdytojo S. Šimkūno kabineto vadovaujama visų Tresto organizacijų veiklai

Pasitarimas Vilniaus TE-3 statybos klausimais. Iš kairės: S. Šimkūnas, J. Nekrašas, sąjunginės Energetikos ministerijos ministras P. S. Neporožnas

EST administracijos ir jai priklausančių organizacijų vadovai

geležinkelio (800 kW) dyzelinė elektrinė. Apskričių ir valsčių centruose buvo likę apie 800 kW galinčių veikti pajėgumų. Taigi Lietuvoje išliko tik 8–9 tūkst. kW elektrinės galios, t.y. okupantai sunaikino ar sugadino 90% visų Lietuvos elektrinių instaliuotų pajėgumų.

Atgijanti s miestų gyvenimas, kylanti iš griuvėsių pramonė bei tebevykstantis karas reikalavo kuo greičiau

EST vyr. inžinierius A. Petravičius garbingo jubiliejaus proga sveikina Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos vyr. inžinierių A. Gruodį

Justino Nekrašo išleistuvės dirbti į Kubą, 1987 m.

Justino Nekrašo išleistuvės dirbti į sąjunginę Energetikos ministeriją ministro pavadootoju, 1970 m.

aprūpinti elektra bent būtiniausias gyvenimo sritis: miestų vandentiekį, karines ir valstybines įstaigas, frontui dirbančias pramonės įmones, karo ligonines ir kt. Todėl, Lietuvos žemėje dar griaudėjant mūšiams, miestuose imama atstatyti, taisyti sugriautas ar sugadintas elektrines, kad bent iš dalies būtų patenkinti būtiniausi elektros energijos poreikiai.

Po Antrojo pasaulinio karo labai nukentėjęs Lietuvos energetikos ūkis buvo padalytas trimis žinyboms: Lietuvos energijos rajoninei valdybai priklausė didelės (pavadintos valstybinėmis rajoninėmis) elektrinės ir jų tinklai, Komunalinio ūkio ministerijai – apskričių ir valsčių centrų elektrinės, Žemės ūkio ministerijai – kolūkių ir tarybinių ūkių elektrinės.

Vilniaus TE-3 statybą aplankė Algirdas Mykolas Brazauskas. 1982 m.

riuje įsteigė Petrašiūnų statybos montavimo valdybą. Svarbiausia šios valdybos užduotis buvo atstatyti Petrašiūnų šiluminę elektrinę. Petrašiūnų SMV dalyvavo ir plečiant Klaipėdos bei Rėkyvos valstybines rajonines elektrines. Pirmasis Petrašiūnų SMV viršininkas buvo Šolomas Grodzenskis.

1946 metais Komunalinio ūkio ministerija apskričių energetikos ūkiui

EST valdytojas S. Šimkūnas (kairėje) ir vyr. inžinierius R. Jakubonis (dešinėje) Vilniaus TE-3 statybvietyje. 1982 m.

Pirmieji elektrinių atstatymo darbai vyko rengiant elektrinių personalo ir miestų gyventojų talkas. Vėliau pradėtos steigti statybinės organizacijos.

1945 m. kovo 5 dieną Lietuvos energijos rajoninė valdyba jai priklausančioms elektrinėms atstatyti Petrašiūnų valstybinės rajoninės elektrinės kapitalinės statybos sky-

riui atstatyti ir plėtoti įsteigė penkias elektromechanines dirbtuves: Utenos (vėliau Anykščių), Ukmergės, Panevėžio, Marijampolės ir Kretingos.

Pokario metais sovietiniu principu pertvarkomas respublikos žemės ūkis – organizuojami kolūkiai, tarybiniai ūkiai. Jų aptarnavimui steigiamos

Iškilmingas mitingas pradedant Kruonio HAE statybą. Pirmoje eilėje (iš kairės): V. Songaila, P. Griškevičius, J. Greičiuvienė, P. Neporožnas, J. Nekrašas, V. Astrauskas, V. Kazanavičius, J. Velaniškis

Iškilmingai montuojama pirmoji Vilniaus TE-3 pamatų plokštė. 1981 m.

EST valdytoji S. Šimkūnui 50 metų. Iš kairės sėdi: D. Čėponis, A. Šėimys, S. Šimkūnas, V. Danilevičius, J. Laucius, B. J. Rožėnas, V. Bitinas; stovi: S. Bily, V. Gritėnas, K. E. Sipavičius, J. Pauliukaitis, K. Žvirblis, L. Melninkas, V. Šlekys, R. Dargužis, V. Antanavičius

Estijos, Lietuvos, Ukrainos, Baltarusijos ir Latvijos EST vadovų vienybės demonstravimas Lietuvoje 1983 metais

mašinių-traktorių stotys. Kaime statomi gamybiniai centrai, mechaninės dirbtuvės, kurios negali apsieiti be elektros.

1949 metais Lietuvos žemės ūkiui elektrifikuoti įsteigiamas TSRS žemės ūkio ministerijai pavaldus statybos montavimo trestas „Glavselektro“. Šis trestas-aikštelė tie-

siogiai vykdė žemės ūkio elektrifikavimo darbus visoje respublikoje. Darbų apimtys plėtėsi ir vienas trestas nepajėgė atlikti visų darbų. 1951 metais įsteigiama šio tresto Kauno srities statybos elektros montavimo kontora, kuri turėjo elektrifikuoti centrinės ir pietinės respublikos dalies kolūkius, tarybinius ūkius ir mašinų-traktorių stotis nuo atskirai veikiančių mažų elektrinių. 1954 metais „Glavselektro“ trestas perduotas Lietuvos respublikos Miestų ir kaimų statybos ministerijai ir pavadintas Specializuotu trestu Nr. 8. Pokario laikotarpiu Lietuvoje trūko energetinių galingumų, todėl žemės ūkio objektams aprūpinti elektros energija nutarta statyti mažas hidroelektrines.

Trestų „Glavselektro“ ir Specializuoto tresto Nr. 8 jėgomis buvo pastatytos šios hidroelektrinės: Šešupės (Šešupė), Motiejūnų

EST valdytojas S. Šimkūnas (kairėje) ir Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininko pavaduotojas P. P. Matukonis. 1983 m.

Nuolatiniai statybininkų konsultantai. Iš dešinės: Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos juridinio skyriaus viršininkas J. Kirlys, kapitalinės statybos skyriaus viršininkas A. Cimermonas, J. Tička, A. Kazlauskas

Energetikos statybos tresto vadovai

EST valdytojas
Š. Š. Grodzenskis

EST valdytojas
A. P. Patkauka

EST valdytojas
S. J. Šimkūnas

Vyr. inžinierius
R. A. Jakubonis

Iš kairės sėdi: V. Danilevičius, V. Merkys, V. Bitinas, S. Šimkūnas, V. Gritėnas, J. Tamonis, A. Stankus; stovi iš dešinės: B. Telyčėnas, A. Sudnius, L. Baranauskas, P. Kavaliauskas, V. Jankauskas, V. Pilipauskas, P. Verksnys

(Širvinta), Nieveriškių (Vilnia), Sukončių (Virvytė), Kruosto (Nevėžis), Strėvos (Strėva), Antanavo (Šešupė), Bublų (Strėva), Šaltuonos (Šaltuona), Jundeliškių (Verknė), Karpėnų (Dabikinė) ir Biržuvėnų (Virvytė).

Pradedama statyti Antalieptės hidroelektrinė. Išaugus statybos darbų apimčiai, 1955 metais įsteigiama Antalieptės SMV.

Specializuotas trestas Nr. 8 1956 metais įsteigė Panevėžio statybos montavimo kontorą, kuri turėjo elektrifikuoti šiaurinių Lietuvos rajonų žemės ūkį.

1957 metais įsteigiama Lentvario statybos montavimo kontora, vėliau pertvarkoma į Vilniaus SMV.

Nors ir sparčiai žengė į priekį energetika, tačiau Respublikos pramonė 1944–1958 metais rutuliojosi dar sparčiau. Susidarydavo tam tikras pramonės ir energetinės bazės atotrūkis: dėl energetikos pajėgumų ar elektros skirstymo tinklų stokos vartotojai ne visuomet būdavo pakankamai aprūpinami elektros energija. Silpnai buvo elektrifikuotas žemės ūkis: 1958 m. žemės ūkyje elektros energijos sunaudota beveik dešimt kartų mažiau negu pramonėje.

1956 metų lapkričio 11 d. pradėjo veikti 110 kV ETL Petrašiūnų VRE–Panevėžys–Rėkyvos VRE. Į vieną tinklą įjungtos Petrašiūnų ir Rėkyvos elektrinės.

*Vyr. inžinierius
A. Žala*

*Vyr. inžinierius
A. K. Petravičius*

*EST valdytojo pavaduotojas
V. K. Paznanskis*

*EST valdytojo pavaduotojas
V. K. Merkys*

Ši data laikytina Lietuvos energetikos sistemos kūrimosi pradžia: iki tol izoliuotai veikusias elektrines pradėta jungti į bendrą tinklą.

1957 metais reorganizavus Respublikos pramonės valdymą, energetika su-
teltka į vienas – Liaudies ūkio tarybos Energetikos ūkio valdybos – rankas ir
elektrifikavimo klausimus imta spręsti kompleksiščiau bei sparčiau. Jai buvo per-
duotos Komunalinio ūkio, Vietinio ūkio ir Žemės ūkio ministerijoms priklausau-
sančios elektrinės bei elektros tinklai. Respublikos energetikams iškelti aiškūs
ir konkretūs uždaviniai: artimiausiais metais likviduoti energetikos ūkio atsili-
kimą, didinti esamų elektrinių pajėgumą, paleisti veikti 1959 metais Kauno hi-
droelektrinę, sujungti į vieną tinklą Vilniaus, Kauno, Rėkyvos, Klaipėdos elek-
trines, o vėliau ir smulkias elektrines prijungti prie bendro Respublikos elektros
tinklo. Sparčiau tiesti elektros tiekimo linijas kaimo vietovėse, siekiant aprūpinti
elektros energija visus rajonų centrus, tiekti ją kolūkiams, tarybiniais ūkiams ir
MTS. 1959 m. žengiami pirmieji konkretūs žingsniai statant naują galingą Lietu-
vos šiluminę elektrinę. Ji turėjo patenkinti ne tik savo, bet iš dalies ir kaimyninių
respublikų vartotojų poreikius.

Koncentruojant vienoje vietoje stambius pajėgumus, reikėjo gerokai išplės-
ti aukštos įtampos elektros tiekimo linijų statybą, kad būtų galima pagamintą
elektros energiją tiekti vartotojams. Todėl šiuo laikotarpiu, be 110 kV elektros
tiekimo linijų, numatoma tiesti respublikoje ir 330 kV linijas.

Ypač didelis dėmesys buvo skiriamas žemės ūkio elektrifikavimui. Iki 1959
metų elektrifikuota tik 20% visų kolūkių, o kolūkiuose – vidutiniškai 30% kiemų.
Elektros energija nepakankamai panaudojama žemės ūkio gamyboje. Septynme-
čio plane numatoma elektrifikuoti visus kolūkius. Elektros energijos sunaudoji-
mą žemės ūkyje padidinti 13–15 kartų.

Lietuvos energetikai turėjo konkrečius uždavinius: energetinę galią didinti
taip, kad šis procesas pralengtų liaudies ūkio augimo tempus, o elektros tiekimo
linijų tiesti tiek, kad iki 1965 metų būtų elektrifikuota visa šalis, t.y. ne tik pramo-
nės įmonės, bet ir visas žemės ūkis.

Tokiems dideliems Respublikos elektrifikavimo planams realizuoti reikėjo
ypač išplėsti elektros skirstymo tinklų statybą, vadinasi, plėsti energetikos staty-
bos bazę, ieškoti naujų sprendimų ir kt.

Nutarta centralizuoti ir energetikos statybos bei elektrifikavimo darbų lėšas
ir valdymą. 1958 metų gegužės 17 d. Lietuvos MT nutarimu įsteigiamas Energe-
tikos statybos trestas. Jam perduotos buvusio Specializuoto tresto Nr. 8 Kauno,
Panevėžio, Vilniaus, Antalieptės statybinės organizacijos, buvusios Komunalinio
ūkio ministerijos Anykščių, Marijampolės tarprajoninės kontoros, vėliau tapu-
sios statybos montavimo valdybomis, ir Lietuvos energijos Petrašiūnų statybos

*EST valdytojo pavaduotojas
A. Kraujelis*

*EST valdytojo pavaduotojas
P. Uogintas*

*EST valdytojo pavaduotojas
R. M. Rastenis*

*EST valdytojo pavaduotojas
A. V. Blažys*

montavimo valdyba. Tresto valdytoju paskirtas Šolomas Grodzenskis, dirbęs Petrašiūnų SMV viršininku, vyriausiuoju inžinieriumi – Antanas Žala. Trestui pavedama statyti elektrines, elektros tiekimo linijas, transformatorines pastotes, gamybines bazes, gyvenamuosius namus, elektrifikuoti komunalinį ir žemės ūkį. Pagrindinis naujai įsteigto tresto uždavinys – kuo greičiau elektrifikuoti kolūkius, tarybinius ūkius ir kitus žemės ūkio objektus. Lietuvos žemdirbiams labai reikėjo elektros energijos, kurios tuomet kaimas naudojo labai mažai. Nuo pirmųjų tresto veiklos metų buvo nustatomi pagrindiniai gamybiniai rodikliai: kiek elektrifikuoti ūkių, kiek prijungti elektros variklių ir šviesos taškų (elektros lempučių), pastatyti elektros tinklų, sumontuoti transformatorinių pastočių ir kitų objektų.

Hidroelektrinių statyboje buvo naudojami ekskavatoriai, skreperiai, buldozeriai, traktoriai ir kiti mechanizmai. Pradžioje jų stokota, todėl darbai vyko lėtai.

Tiesiant elektros tinklus pradžioje naudoti mediniai stulpai, jie buvo statomi rankiniu būdu, o po trasą išvežiojami arkliais, nes traktorių turėta mažai. Trūko technikos, transporto, medžiagų, darbo įgūdžių. Užsakovai buvo suinteresuoti greitesne elektrifikavimo sėkme, todėl teikė pagalbą autotransportu, traktoriais, darbo jėga. Pradžioje orinėms elektros tiekimo linijoms naudodavo plieninius PS ir PSO laidus, nes aliuminio laidų neužteko. Tresto organizacijų kolektyvams prireikė daug pastangų, sumanumo, kad nesiskaitydami su laiku įvykdytų jiems duotus uždavinius.

Didėjant elektrifikavimo darbų apimčiai Energetikos statybos trestas taip pat plėtėsi. 1958 m. jis turėjo penkias statybos montavimo valdybas, o 1975 m. šio profilio įmonių buvo jau devynios.

Energetikos statybos trestas vienas iš pirmųjų Sąjungoje pradėjo plačiu mastu diegti gelžbetoninius stulpus elektros tinklų statyboje. Petrašiūnų SMV jau 1954 metais pradėjo paruošiamuosius darbus gaminti gelžbetoninius stulpus 0,4–10 kV oro linijoms. Petrašiūnų SMV užsakymu 1954–1955 metais „Orgero“ projektavimo instituto Odesos filialas suprojektavo gelžbetoninių stulpų formavimo gamybinį pastatą ir betono mazgą. Petrašiūnų SMV pradėjo gaminti gelžbetoninius stulpus, ir su pirmaisiais tokiais stulpais buvo nutiesta 10 kV elektros tiekimo linija Karmėlava–Jonava 1957 metais.

Pirmieji gelžbetoniniai stulpai Respublikoje pagaminti 1956 metais Kauno srities statybos elektros montavimo kontoros Šakių poligone ir juos panaudojant Šakių rajono „Komunaro“ kolūkyje nutiesta elektros tiekimo linija.

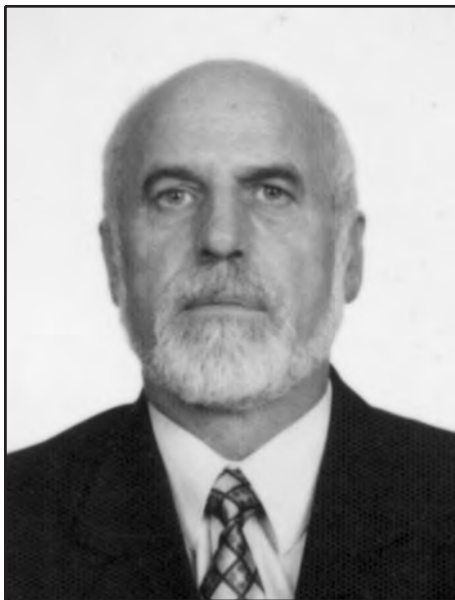
1958-aisiais pradėta ir kitais metais užbaigta statyti Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla. Tais pačiais metais pagaminti pirmi 0,4 kV 10,5 m ilgio PA-I

*EST vyr. inžinieriaus pavaduotojas
J. P. Kiauleikis*

*EST vyr. inžinieriaus pavaduotojas
P. Styra*

*EST vyr. inžinieriaus pavaduotojas
P. Verksnys*

*EST techninio skyriaus viršininkas
G. A. Dičenskis*

gelžbetoniniai stulpai. Nuo 1962 m. gaminami 10 kV gelžbetoniniai stulpai su iš anksto įtempta armatūra. 1961 m. Petrašiūnų SMV pastatytoje Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamykloje imta gaminti 0,4 kV A-I ir 10 kV SO-2 tipų stulpus.

Pradėjus veikti Vilniaus ir Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamykloms, g/b stulpų gamyba kasmet didėjo, tai leido tiesti ilgaamžes elektros tiekimo linijas ir atsisakyti deficitinės medienos. Jau 1962 metais 85% aukštos įtampos ir 30% žemos įtampos elektros tinklų statoma panaudojant gelžbetoninius stulpus. Įdiegus juos, keitėsi linijų statybos technologija, padidėjo transporto, pakrovimo ir iškrovimo mechanizmų poreikis. Tai buvo kokybinio lūžio metai elektros tiekimo linijų statyboje. Tresto montuotojai gaudavo vis daugiau traktorių, automobilių, gręžimo-statymo mašinų ir kitų mechanizmų. Tai leido 1958–1964 metais padidinti darbo našumą beveik du kartus.

1958 m. iš Žemės ūkio ministerijos žinios perduodamos Šiaulių tarprajoninės remonto dirbtuvės, toliau jos vadinamos Energetikos statybos tresto Šiaulių statybos mechanizmų ir autotransporto priemonių mechaninėmis dirbtuvėmis, o kitais metais pavadinamos Šiaulių remonto-mechaninė gamykla. 1960 metais gamykla pradeda gaminti elektros tiekimo linijoms metalo konstrukcijas, komplektines transformatorines pastotes, 10 ir 0,4 kV skirstyklų skydus, paleidimo ir valdymo skydelius bei kitus gaminius, reikalingus elektrifikavimo darbams.

Didėjant aukštesnės įtampos, 35 ir 110 kV, elektros tiekimo linijų apimtimis, Petrašiūnų SMV linijų statybos aikštelė nebepajėgė su jomis susidoroti. 1960 metais įsteigiama Elektros tiekimo linijų statybos montavimo aikštelė. Jai perduodama Vilniaus SMV (buvusi Lentvario) ir iš Petrašiūnų SMV linijų statybos aikštelės personalas, vadovaujamas Albino Barono. Aikštelės užduotis tiesti 35 ir 110 kV elektros tiekimo linijas ir statyti transformatorines pastotes.

Didėjant elektrifikavimo darbams Kauno SMV nebepajėgė patenkinti Lietuvos vakarinės dalies žemdirbių poreikių, todėl 1962 metais įsteigiama Klaipėdos statybos montavimo valdyba. Ji elektrifikuoja Klaipėdos, Kretingos, Plungės, Skuodo, Šilalės, Tauragės, Telšių, Šilutės ir Rietavo rajonus.

Išsiplėtus EST vykdomų statybos montavimo darbų apimčiai, komplektuojant objektų gaminius ir medžiagas, padaugėjo pervežamų krovinių. Operatyvesniam transporto darbų organizavimui būtinai reikėjo sukonzcentruoti autotransportą, todėl 1963 metais įsteigiama Petrašiūnų autotransporto įmonė.

1964-ųjų pradžioje steigiama Šiaulių mechanizuota kolona Nr. 2, kuri elektrifikuotų Šiaulių, Radviliškio, Akmenės, Mažeikių, Joniškio, Kelmės, Raseinių ir Pakruojo rajonus.

Per pirmąjį elektrifikavimo etapą (1954–1964 m.) baigiamos statyti mažo

EST vyr. buhalteris
P. A. Baltrušaitis

EST planavimo skyriaus viršininkas
V. Perlavičius

EST vyr. ekonomistas
L. Baranauskas

EST planavimo skyriaus viršininkė
V. V. Muraškienė

galingumo elektrinės, ir toliau nuo jų elektrifikuojami žemės ūkio objektai. Plečiamas 35–110 kV elektros tiekimo linijų tinklas, statomos rajoninės transformatorinės pastotės. Respublikos rajonų centrai prijungiami prie vieningos energetinės sistemos ir likviduojamos mažos neekonomiškos elektrinės. Tiesiamos 10 kV elektros tiekimo linijos, kurios jungiamos prie valstybinių tinklų, maitinančių žemės ūkio objektus ir kitus vartotojus. Pirmiausia elektrifikuojami gamybiniai centrai ir gyvenvietės. Toliau kompleksiskai vykdomi vidaus instaliavimo darbai. Kaime kasmet uždegama šimtai tūkstančių naujų elektros lempučių, sukasi tūkstančiai elektros variklių.

1 lentelė

Energetikos statybos organizacijų asociacijos tresto statybos montavimo darbų vykdymo dinamika 1958–1964 metais, mln. rb.

Įmonė \ Metai	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Anykščių SMV	0,56	1,56	1,85	2,96	3,16	3,11	2,89
Marijampolės SMV	0,40	0,71	1,03	1,80	1,91	2,30	2,12
Kauno SMV	1,42	1,59	2,07	2,53	2,34	2,92	2,93
Klaipėdos SMV	—	—	—	—	1,70	2,33	2,69
Panevėžio SMV	0,97	1,29	1,83	2,66	2,97	2,96	2,83
Petrašiūnų SMV	1,59	1,47	1,66	1,62	1,50	1,67	1,84
Antalieptės SMV	0,55	—	—	—	—	—	—
Vilniaus SMV	0,74	0,97	—	—	—	—	—
ETL SMV (aikštelė)	—	—	0,82	1,21	1,39	2,29	3,25
Ukmergės EMA	0,28	0,27	—	—	—	—	—
Šiaulių MK-2	—	—	—	—	—	—	0,58
Iš viso SMD savo jėgomis	6,51	7,86	9,26	12,78	14,97	17,58	19,13
Iš viso SMD	6,96	8,4	9,79	13,55	15,65	18,53	20,15

Per pirmus septynerius EST veiklos metus statybos montavimo darbų įvykdyta už 93 mln. rublių ir apimtis išaugo beveik tris kartus. Nutiesta 35 tūkstančiai 0,4–10 kV, 2,3 tūkst. 35–110 kV kilometrų elektros tiekimo linijų. Sumontuota 524 tūkst. kVA 10 kV, 874 tūkst. kVA 110/35 kV transformatorinių pastočių. Atiduota naudoti 11,5 tūkst. kv. metrų gyvenamojo ploto, įrengta 750 tūkst. šviesos taškų (elektros lempučių).

Statant Lietuvos VRE trestas pagal subrangą vykdė užtvankos pylimų, vandenvietės siurblynės, vandens nuleidėjo ant Strėvos upės, valymo įrengimų ir

*EST projektinės sąmatinės grupės
viršininkas J. B. Rusteika*

*EST projektinės sąmatinės grupės
vadovas A. Tautkus*

*EST gamybinio skyriaus viršininkė
I. J. Virbickienė*

*EST skyriaus viršininkas
L. Brašiškis*

vandens perpumpavimo stoties statybos darbus.

Buvo statomos Petrašiūnų, Panevėžio, Anykščių, Kauno ETL statybos montavimo valdybų gamybinės bazės. 1964 metais atiduoti naudoti Petrašiūnų GAG betono mazgo gamybos cechas ir cemento sandėliai.

1964 metais buvo elektrifikuotas ir prijungtas prie valstybinės energetinės sistemos paskutinis Lietuvoje Biržų rajono J. Biliūno kolūkis ir tuo užbaigtas Respublikos žemės ūkio elektrifikavimo pirmasis etapas.

1965–1970 m. laikotarpiu Energetikos statybos tresto kolektyvai toliau plėtoja Respublikos energetinę sistemą. Rekonstruojamos anksčiau nutiestos elektros tiekimo linijos. Mediniai stulpai keičiami gelžbetoniniais, mažinami tarpstiebiai, laidai keičiami storesniais, keičiami izoliatoriai. Reikalaujant didesnio galingumo, keičiamos transformatorinės pastotės, didinamas jų galingumas. Įdiegus Šiaulių mechaninėje gamykloje komplektinių transformatorinių pastočių gamybą, jos plačiai naudojamos Respublikos elektrifikavimo srityje. Tai paspartino montavimo darbų eigą, pagerino aptarnavimą. Plečiamas 35 ir 10 kV elektros tiekimo linijų tinklas, statomos pastotės, elektrinės ir katilinės. Imta tiesti ir 330 kV elektros tiekimo linijas.

Per tuos 6 metus respublikos energetinėje statyboje atlikta statybos montavimo darbų už 125 milijonus rublių. Nutiesta 26 tūkst. km. žemos įtampos linijų, 10,5 tūkst. 10 kV ir 2,1 tūkst. 35–110 kV kilometrų elektros tiekimo linijų. EST jėgomis nutiesta pirmoji 330 kV elektros tiekimo linija Lietuvos VRE–Jonava–Pliavinės HE. Sumontuota 10 kV 754 tūkst. kVA, 110/35 kVA, 1,1 mln. kVA ir 330 kV 990 tūkst. kVA transformatorinių pastočių. Per dvejus metus atiduota naudojimui 4728 kv. metrai gyvenamojo ploto.

Didėjant statybos montavimo darbų apimčiai, keitėsi tiekimo organizavimas ir valdymas. Iki 1966 metų šiam darbui vadovavo EST ūkiskaitinė tiekimo kontora ir įrengimų skyrius. Paskui jų pagrindu įsteigiama Gamybinio technologinio komplektavimo valdyba.

Vis plečiantis statybinių darbų apimčiai ir gyvenamųjų namų statybai, 1967 metais įsteigiama Vilniaus SMV.

Statomos elektros tinklų ir EST statybinių organizacijų gamybinės bazės. Naujose bazėse įsikūrė Marijampolės, Šiaulių ir Klaipėdos SMV. Išplėstos Anykščių ir Kauno SMV gamybinės bazės. Gamybinio technologinio komplektavimo valdybai pastatyti sandėliai, administracijos ir buitinės patalpos.

*EST saugumo technikos skyriaus
viršininkas A. Petrauskas*

*EST darbo užmokesčio skyriaus
viršininkas B. Telyčėnas*

*EST vyr. buhalterė
V. Žukauskienė*

*EST kadrų skyriaus viršininkas
B. Sabonis*

2 lentelė

Energetikos statybos tresto statybos montavimo darbų vykdymo dinamika 1965–1970 metais, mln. rb.

Įmonė \ Metai	1965	1966	1967	1968	1969	1970
Anykščių MK	2,79	3,19	2,55	2,46	2,78	3,10
Marijampolės MK	1,72	1,72	1,67	1,62	1,93	2,03
Kauno MK	2,53	2,46	2,22	2,11	2,73	3,04
Klaipėdos MK	2,31	2,17	2,00	2,12	2,27	2,35
Panevėžio MK	2,58	2,43	2,27	2,29	2,62	2,75
Petrašiūnų MK	1,86	1,80	2,03	2,22	2,94	2,86
Vilniaus MK	—	—	0,88	1,14	1,30	1,55
ETL SMV	2,74	3,00	3,48	3,37	4,77	3,64
Šiaulių MK-2	1,40	1,38	1,17	1,19	1,43	1,54
Iš viso SMD savo jėgomis	17,93	18,15	18,27	18,52	22,77	22,86
Iš viso SMD	19,27	19,01	18,90	19,19	24,32	24,14

1969 metais atiduoti naudoti Šiaulių eksperimentinės elektros konstrukcijų gamyklos nauji erdvūs gamybiniai cechai ir administracinis korpusas.

Kompleksiškai mechanizuojama elektros tiekimo linijų statyba, mažėja rankų darbo, įdiegiama speciali įranga ir nauja technologija. 0,4 ir 10 kV naujų ETL tiesimo apimtys mažėja, bet didėja transformatorinių pastočių, gamybinių bazių, gyvenamųjų namų, poilsiaviečių, šiluminių trasų ir katilinių statybos darbai.

Plečiantis statyboms pasikeitė tresto darbų struktūra, reikėjo daugiau rankų darbo. Bet kolektyvai dirbo našiai, tresto gamybinės užduotys buvo įvykdomos, objektai laiku perduodami užsakovams. Tai pareikalavo jėgų, naujos inžinerinės minties, kūrybinių sprendimų ir ekonominių žinių.

Kadangi tresto darbininkų darbo sąlygos buvo sunkios: dirbama atvirame ore, kilnojamas darbų pobūdis, neritmingas objektų komplektavimas, nelengvos buities sąlygos objektuose, EST vadovybė daug pastangų skyrė toms sąlygoms pagerinti. Aprūpindavo žmones gyvenamaisiais vagonėliais, geresniais darbo drabužiais, įrankiais, našesniais mechanizmais, įrengdavo drabužių džiovyklas. Medžiagų tiekimas pakeistas gamybinių techninių objektų komplektavimu.

Per tą laikotarpį įvykdyta rangos darbų už 280 mln. rublių. Nutiesta 37 tūkst. km žemos įtampos, 13 tūkst. km 10 kV, 2,7 tūkst. km 35–110–330 kV elektros tiekimo linijų, pastatyta 2,1 mln. kVA 10 kV ir 2,9 mln. kVA aukštos įtampos

pastočių. Pastatyta 85 tūkst. kv. metrų gyvenamojo ploto. Užsakovams perduoti devyni galingi vandens šildymo katilai.

3 lentelė

Energetikos statybos tresto statybos montavimo darbų vykdymo dinamika 1971–1980 metais, mln. rb.

Metai Įmonė	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Anykščių MK	3,21	3,32	3,60	3,64	3,68	3,33	2,90	2,68	2,65	2,67
Marijampolės MK	2,39	2,36	2,39	2,49	2,67	2,68	2,61	2,78	2,80	2,80
Kauno MK	3,42	2,83	3,03	2,84	3,00	3,06	3,11	3,09	3,16	3,08
Klaipėdos MK	2,47	2,59	2,64	2,74	2,77	2,82	2,58	2,84	2,80	2,61
Panevėžio MK	2,90	2,89	2,78	2,89	3,02	3,04	2,69	2,76	2,81	2,67
Petrašiūnų MK	2,90	2,99	3,07	3,45	3,53	2,47	2,79	3,09	3,15	3,07
Vilniaus MK	1,78	1,74	1,83	1,79	2,00	3,06	3,04	2,79	2,82	2,63
ETL SMV	3,94	4,02	4,87	3,94	4,84	3,76	4,22	3,99	3,92	3,66
Šiaulių MK-2	2,08	2,00	2,08	2,07	2,20	2,53	2,51	2,50	2,31	2,33
Iš viso SMD savo jėgomis	25,09	24,72	26,29	25,85	27,80	26,77	26,45	26,52	26,42	25,52
Iš viso SMD	26,43	26,27	27,12	30,32	28,77	28,94	28,94	28,57	28,25	26,97

1972 m. atiduoti naudojimui Ukmergės remonto mechaninės gamyklos nauji cechai. Kitais metais Ukmergės RMG perduota Šiaulių EEG.

1974 m. Petrašiūnų SMV persikėlė į naujai pastatytą gamybinę bazę.

Petrašiūnų GAG išplėsti cemento sandėliai. 1972 m. pradėti gaminti SNV-1,1 ir SNV-2,7 gelžbetoniniai stulpai su iš anksto įtempta armatūra. Įdiegiant šiuos gaminius ETL statyboje aktyviai prisidėjo EST vyr. technologas Leonidas Nečajevskis.

Socialinėje srityje gyvenamųjų namų statyba metai iš metų didėjo. Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Klaipėdoje, Panevėžyje, Anykščiuose statomi daugiaaukščiai namai ir bendrabučiai, o rajonuose prie gamybinių bazių ir pastočių – monteriniai punktai. Pastatytos poilsiavietės Šventojoje ir Dubingiuose. Tresto organizacijos įsirengė trumpalaikio poilsio vietas Kretingoje ir Lakajuose.

1975 metais Energetikos statybos tresto valdytoju paskirtas Simonas Šimkūnas, dirbęs Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybos viršininku.

1981–1990 m. EST veiklos laikotarpiui būdinga naujų didelių objektų

Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos vadovai ir skyrių viršininkai. Pirmoje eilėje (iš kairės): Jonas Volskis, Algirdas Stumbras, Antanas Gruodis, Vladas Grigaravičius, Pranas Matukonis, Vladas Stukas. 1972 m.

statyba. Žemės ūkio elektrifikacijos tempai atslūgsta: mažėja elektros tinklų statyba, o gyvenamųjų namų ir pastočių statybos apimtys didėja.

1981 metais įsteigiama Vilniaus TE-3 statybos montavimo valdyba. Jai pavesta statyti ir plėsti Vilniaus TE-3 termofikacinę elektrinę. Darbai vyko sunkiai, trūko patirties ir darbo jėgos. 1983 metais perduotas užsakovui pirmas turbogeneratorius, o 1985-aisiais – antras.

1982 metais EST vyriausiuoju inžinieriumi paskirtas Rimvydas Jakubonis, dirbęs valdytojo pavaduotoju.

1983 metais į EST sudėtį įjungiamą Kauno montavimo valdyba, priklausiusi sąjunginės Energetikos ir elektrifikavimo ministerijos Lietuvos energetikos objektų statybos valdybai. Ši valdyba statė Mažeikių ir Kauno termofikacines elektrines.

Padidinus statybos darbų apimtį labai išaugo gelžbetonio gaminių poreikis.

4 lentelė

Energetikos statybos tresto statybos montavimo darbų vykdymo dinamika 1981–1990 metais, mln. rb.

Įmonė \ Metai	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Anykščių MK	2,78	2,61	2,58	3,24	3,11	3,23	3,24	3,28	3,07	3,61
Marijampolės MK	2,88	2,73	2,75	3,16	3,18	3,26	4,20	4,50	4,40	4,55
Kauno SMV (MK)	3,09	3,05	2,98	3,43	3,38	3,84	5,02	4,88	4,90	4,83
Klaipėdos MK	2,68	2,58	2,73	3,25	3,28	3,38	3,44	3,42	3,43	3,59
Panevėžio MK	2,76	2,58	2,80	3,18	3,13	3,21	3,03	3,36	3,13	3,22
Petrašiūnų MK	3,12	3,17	3,10	3,11	3,33	3,14	3,29	3,27	3,34	3,57
Vilniaus MK	2,54	2,61	2,39	3,11	3,16	3,35	3,73	3,89	3,69	3,48
ETL SMV	3,97	4,37	4,61	5,36	5,68	5,70	6,03	6,57	4,84	4,52
Šiaulių MK-2	2,69	2,61	2,70	3,11	3,10	3,12	2,77	2,93	2,95	3,47
Vilniaus TE-3 SMV	1,47	2,20	2,40	2,56	2,80	2,89	2,77	3,27	3,34	2,84
Kauno MV	—	—	3,63	3,45	3,18	2,60	—	—	—	—
Kaišiadorių HAE SV	—	—	—	—	12,33	14,69	17,75	17,92	16,88	5,09
Iš viso SMD savo jėgomis	27,98	28,49	32,67	36,96	49,66	52,41	55,27	57,29	53,97	47,38
Iš viso SMD	30,34	32,86	42,60	43,30	61,54	56,17	70,56	72,93	67,75	55,12

Petrašiūnų GAG pastatytas 12 tūkst. kub. metrų galingumo per metus gelžbetoninių gaminių cechas, leidžiantis išplėsti jų gamybą. Imta gaminti pamatų blokus, sąramas, kolonas, perdengimo plokštes, laiptų maršus ir aikšteles, balkonų plokštes ir aptvaras, kabelinius kanalus, šiluminių trasų lovius ir kitus gaminius gyvenamųjų namų ir energetikos objektų statybai. Gamykloje pastatytas stalių gaminių cechas ir sumontuoti nauji medienos apdirbimo įrengimai. 1985 metais pradėti gaminti naujo tipo unifikuoti S-110-3,5 su iš anksto įtempta armatūra stulpai.

Tais pačiais metais EST perduodama Kruonio HAE statybų valdyba, anksčiau buvusi sąjunginės Energetikos ir elektrifikavimo ministerijos sąjunginio susivienijimo „Hidroenergostroj“ sudėtyje. Valdyba statė stambesnius Lietuvos energetikos objektus. 1979 m. ji pradėjo didelės apimties energetikos objekto – Kruonio HAE – statybą.

Energetikos statybos trestas per dešimtmetį (1981–1990) įvykdė statybos montavimo darbų daugiau kaip už pusę milijardo rublių. Darbų apimtis išaugo beveik dvigubai, palyginti su praėjusiu dešimtmečiu. Per tą laikotarpį nutiesta 27,6 tūkst. kilometrų įvairios įtampos elektros tiekimo linijų, pastatyta 2,1 mln. kVA

Viena iš džiugesnių akimirky. Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininkas V. Grigaravičius (dešinėje) įteikia garbingą apdovanojimą EST valdytojui S. Šimkūnui

Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininko pavaduotojas R. Čeledinas (centre) dėkoja transporto skyriaus darbuotojui A. Timofejevui už gerą pasirodymą transporto darbuotojų varžybose

galios 10 kV, 1,8 mln. kVA 110/35 kV, 0,85 mln. 330 kV transformatorinių pastočių, 88 tūkstančius kv. metrų gyvenamojo ploto.

5 lentelė

Energetikos statybos tresto 1958–1989 metais pastatyti objektai

Metai	Šiluminės stotys ir katilinės	Elektros tiekimo linijos				Transformatorinės pastotės				Gyvenamieji namai, m ²	Šviesos taškai tūkst. vienetų
		0,4 kV, km	10 kV, km	35–110 kV, km	330 kV, km	10 kV vienetai	10 kV tūkst. kVA	110/35 kV tūkst. kVA	330 kV tūkst. kVA		
1958	—	1106	1242	330	—	262	13	47	—	2899	25
1959	—	1549	1392	243	—	439	26	74	—	2533	47
1960	—	1822	2026	238	—	714	47	69	—	3373	68
1961	—	1907	2524	264	—	1084	74	136	—	1993	88
1962	—	2359	4047	353	—	1693	89	57	—	635	160
1963	—	3067	5275	435	—	1989	115	222	120	—	174
1964	—	3097	4662	469	—	1947	160	269	—	—	183
1965	3×100-1×50	3680	3667	381	—	1177	130	159	240	—	142
1966	1×100	3738	2367	373	—	1325	110	192	125	—	126
1967	1×100	4363	1032	368	—	824	107	232	—	—	120
1968	—	5261	1124	315	—	993	125	198	250	1712	143
1969	1×50	4192	1111	222	207	1052	135	148	125	316	132
1970	1×75	4915	1164	439	—	1062	147	170	250	—	106
1971	—	4889	1084	139	101	975	126	188	125	7119	85
1972	1×100-1×50	4489	1004	323	—	1020	155	220	157	6045	78
1973	1×55	3593	1275	305	67	1115	190	177	400	7934	67
1974	—	3372	1347	310	—	1100	210	134	200	7748	60
1975	1×100	3257	1514	196	62	1175	220	156	325	10700	41
1976	1×100	3021	1556	224	—	965	223	220	—	8174	26
1977	2×130	2702	1494	192	—	973	235	165	325	11215	30
1978	1×50	2658	1370	228	—	934	273	213	200	5105	31
1979	1×100	2178	1253	218	—	850	228	210	—	15508	42
1980	—	2010	1183	279	—	729	195	234	200	5130	26
1981	—	2077	1566	232	—	835	245	155	—	8756	22
1982	—	2165	1642	136	66	797	234	188	200	8966	20
1983	Vilniaus TE-3	1927	1333	126	99	828	245	184	—	8216	17

Metai	Šiluminės stotys ir katilinės	Elektros tiekimo linijos				Transformatorinės pastotės				Gyvenamieji namai, m ²	Šviesos taškai tūkst. vienetų
		0,4 kV, km	10 kV, km	35–110 kV, km	330 kV, km	10 kV vienetai	10 kV tūkst. kVA	110/35 kV tūkst. kVA	330 kV tūkst. kVA		
1984	Kauno TE	1751	1155	215	64	811	223	203	—	6167	18
1985	Vilniaus TE-3	1717	1023	163	87	698	202	246	—	11148	17
1986	—	1435	1136	270	—	723	231	221	125	7320	18
1987	—	1446	955	114	70	711	265	187	125	4797	—
1988	1×50	1149	997	105	148	679	265	139	—	14540	—
1989	—	1051	1080	108	—	453	194	160	—	6277	—

Plečiantis energetikos objektų statybos montavimo darbams reikėjo priimti daugiau darbuotojų bei pagerinti esamų buitį. Iškilė reikalas statyti gyvenamuosius namus ir bendrabučius. Pirmieji namai buvo pastatyti 1959 m. Anykščiuose, 1961 m. Vilniuje, Vivulskio gatvėje. Nuo 1970 m. pradėta sistemingai statyti gyvenamuosius namus. Vadinamų monteriniais punktais gyvenamųjų namų statybai panaudotos gamybinės lėšos, gavus Lietuvos TSR Ministrų Tarybos leidimą. Juose apgyvendinami elektros tinklų darbuotojai ir statybininkai. Sparčiai augo gyvenamieji namai Vilniaus miesto Tverečiaus, Olandų, Bitininkų, Šv. Stepono gatvių kvartaluose. Statė Anykščių, Petrašiūnų statybos montavimo valdybos, vėliau – Vilniaus SMV. Panevėžio SMV statė namus Pasvalyje, Kupiškėje, Biržuose. Marijampolės SMV – Varėnoje, Marijampolėje. Vilniaus TE-3 SMV – Grigiškėse. Klaipėdos SMV – Plungėje, Sauguose, Klaipėdoje. Petrašiūnų SMV statė Kaune gyvenamuosius namus ir monterinius punktus visoje Lietuvos teritorijoje. Energetikos statybos trestui perėmus Kruonio HAE statybą, reikėjo plėsti gyvenamųjų namų statybą Elektrėnuose, nes priimant dirbti kvalifikuotą darbuotoją, buvo pasirašoma sutartis per 2–3 metus jo šeimai suteikti butą nemokamai, o viengungiui – atskirą bendrabučio kambarį arba vieno kambario butą. Elektrėnuose gyvenamuosius namus statė Vilniaus namų statybos kombinatas, o butų skirstymui vadovavo EST valdytojo pavaduotojas A. Kraujelis. Iki 1990 m. statybininkai gavo per 1200 butų. 1988 m. Aukščiausiosios Tarybos deputatui Zigmui Vaišvilai vadovaujant Žaliųjų išpuoliams prieš HAE statybą, teko sustabdyti beveik visus darbus, atleisti daugiau nei pusę specialistų ir nutraukti sutartis būstui gauti, nes niekas neskyrė tam lėšų.

Nors Energetikos statybos tresto darbuotojai plūšo visoje Lietuvos teritorijoje ir neturėjo galimybės kasdien grįžti namo, daugelis organizacijų subūrė neblogus meno saviveiklos kolektyvus. Tai anykštėnų vyrų choras ir dūdų orkestras,

Petrašiūnų ATK dūdų orkestras, Šiaulių EEG, Klaipėdos SMV, Vilniaus TE-3 SMV saviveiklininkai. Jie koncertuodavo ne tik saviems, bet įvairiomis progomis ir kitiems kolektyvams. Visose organizacijose veikė sporto būreliai. Jie dalyvau-davo miestų, rajonų pirmenybėse. Tai Vilniaus TE-3 SMV krepšininkai, Šiaulių EEG tinklininkai. Šios gamyklos direktorius K. Žvirblis buvo vienas iš pagrindi-nių komandos žaidėjų ir organizatorių. EST ir GTKV sportininkai, vadovaujami jauno energingo inžinieriaus V. Kiaušo ir V. Urbos, dalyvau-davo Vilniaus mies-to krepšinio varžybose. Kasmet vykdavo EST sistemos spartakiados, krepšinio, tinklinio, stalo teniso, šachmatų, žvejybos, svarsčių kilnojimo, virvės traukimo ir kt. varžybos. Jų vyr. teisėju būdavo vienas iš EST vadovų, o komandų vado-vais – organizacijų vadovai. Spartakiados vykdavo paeiliui visose organizacijose, nugalėtojai ir prizininkai gaudavo diplomus ir vertingas dovanas. Po varžybų vykdavo pasilinksminimo vakarai su alumi. Aktyvūs spartakiadų dalyviai ir orga-nizatoriai buvo A. Kraujelis, V. Kiaušas, T. Versockaitė, A. Bitinas, V. Gritėnas, V. Danilevičius, V. Paznanskis, S. Bilys, E. Vasiliauskienė, V. Maleckas, M. Balnienė, J. Lapėnienė, D. Čeponis, V. Šlekys ir kiti.

Šioje trumpoje Energetikos statybos tresto gamybinės veiklos istorijoje ap-rašomas energetikų statybininkų nueitas kelias statant energijos šaltinių objek-tus, diegiant elektros energiją daugiausia į žemės ūkio gamybą, kaimo žmonių buitį bei kultūrą. Nuotraukose ir trumpose biografijose – buvę trestui pavaldžių organizacijų vadovai, pasižymėję gamybininkai. Tresto administracijoje ir jam pavaldžiose organizacijose dirbo daug žmonių, kurie gražiausius savo gyvenimo metus atidavė energetikos objektų statybai. Tokių buvo ir tarp vadovų, ir tarp eilinių elektromontuotojų, vairuotojų ar mechanizatorių. Nemažai buvo ir tokių žmonių, kurie paaukoko net savo gyvybę.

Dėl sudėtingų elektromontavimo darbų išmėtymo po visą Lietuvą jų vado-vai, meistrai ar darbų vykdytojai ne visada galėdavo tiesiogiai vadovauti vietoje. Kasdieninis įtemptas elektromontuotojų darbas naudojant galingus mecha-nizmus, darbai aukštyje žiemą, šaltyje, siaučiant pūgoms reikalauja didelės fizinės jėgos ir išvermės. Kontaktai su elektros įtampą turinčiomis elektros ir ryšių li-nijomis bei įrengimais beveik kasmet pareikalau-davo mūsų žmonių aukų. Nei vienas jų nepamirštas, jų pavardės, žūties datos ir aplinkybės pateikiamos stende ant sienos Lietuvos energetikos muziejuje.

EST darbuotojai

Energetikos statybos tresto administracijos veikla

Per Energetikos statybos tresto veiklos laikotarpį (1958–1990 m.) Respublikos ūkis smarkiai išaugo. Stoją rikiuotėn nauji energetiniai šaltiniai: Lietuvos šiluminė ir Ignalinos atominė elektrinės, artėjo pirmųjų Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės agregatų paleidimas. Daugumos objektų statyboje aktyviai dalyvavo ir Energetikos statybos trestas. Priklausomai nuo to, kokie uždaviniai buvo keliami organizacijai, galima išžvelgti tris pagrindinius etapus. Per tuos etapus – 32 metus – buvo atlikta darbų daugiau kaip už milijardą rublių. Tame skaičiuje slypi tūkstančiai kilometrų nutiestų elektros tiekimo linijų, sumontuoti milijonai kVA bendro galingumo transformatorių, pastatytų šimtas su viršum tūkstančių kvadratinį metrų gyvenamojo ploto ir kt. Šių energetikos objektų statyboje ryškų pėdsaką paliko ir Energetikos statybos administracijos darbuotojai.

Pirmasis etapas. 1958–1964 m.

Šiame etape trestui pavedama statyti elektrines, transformatorines pastotes, tiesti elektros perdavimo linijas, elektrifikuoti respublikos komunalinį ir žemės ūkį, statyti energetikos įmonių bazines bei gyvenamuosius namus.

Tresto valdytoju 1958 m. paskiriamas Šolomas Grodzenskis, anksčiau dirbęs Petrašiūnų statybos montavimo valdybos vadovu; vyriausiuoju inžinieriumi – Antanas Žala iki tol dirbęs Specializuotojo tresto Nr. 8 vyr. inžinieriumi. Gamybos – techninio skyriaus viršininku paskiriamas Algirdas Patkauka, planavimo skyriaus vadovu – V. Sadovas, vyriausiuoju buhalteriu – K. Michailovskis, mechaniku – V. Filipovas, kadru sk. viršininku – A. Bičiūnas. Įrenginių skyriui vadovauja V. Zemlenycinas, tiekimo skyriui – E. Chabenskis. Įvedama tresto valdytojo pavaduotojo pareigybė – juo tampa P. Prochorovas. Pristatydamas jį viename iš gamybinių pasitarimų, Š. Grodzenskis apibūdino kaip kvalifikuotą, daug gerų pažinčių turintį darbuotoją. Vėliau paaiškėjo, kad visa tai buvo panaudojama spekuliuojant tauriaisiais metalais. Prochorovas buvo areštuotas. Valdytojo pavaduotoju tapo Algirdas Patkauka, gamybinio techninio skyriaus viršininku paskiriamas G. Dičenskis. Pirmaisiais tresto veiklos metais (1958–1959) aparato darbuotojų sudėtis buvo perdėm nelietuviška. Išskyrus A. Žalą ir A. Patkauką, visi kiti buvo rusai, žydai, lenkai. Tiekimo skyriuje bei tresto sandėliuose, kurie buvo įsikūrę vienoje iš senamiesčio bažnyčių, dirbo Rizmanas, Gutmanas, Fridmanas ir kt. Dauguma darbuotojų buvo po karo Lietuvoje likę frontininkai be techninio išsilavinimo. „Pirmoji kregždė“ buvo 1958 m. pagal paskyrimą į trestą atėjęs Linksmuolis Brašiškis.

1961 m. tresto valdytojas Š. Grodzenskis pamatė, kad su frontininkais toli nenuvažiuosi, ir į darbą pradėjo kviesti specialistus. Taip į trestą iš geologų atėjo Alfonsas Kraujelis, vėliau Povilas Uogintas. 1962 m. A. Žalai išėjus dirbti į Statybos ministeriją, Energetikos statybos tresto vyriausiuoju inžinieriumi paskiriamas Alfredas Petravičius, iki tol dirbęs Panevėžio SMV viršininku.

Vis labiau įsibėgėjo pirmasis šalies elektrifikavimo etapas. Trestas gauna užduotis metams, nurodoma, kiek ir kokių kolūkių, tarybinių ūkių turi būti elektrifikuota. Striuka su medžiagomis, įrengimais, o svarbiausia – trūksta laiko. Statybos montavimo valdybos, trestui pritariant pasirašydamos rangos sutartis, mažina pažeminančių pastočių skaičių, 0,4 kV linijų ilgus. Pasitaikydavo atvejų, kad vietoj 5–6 transformatorinių pastočių kolūkyje būdavo pastatomos 1–2.

Šiems faktams išaiškėjus, partinė valstybinė kontrolė atliko patikrinimą ir jo medžiagą perdavė Vyriausybei. Už vadinamuosius prirašymus tresto valdytojui ir kai kurių trestui pavaldžių organizacijų vadovams grėsė papeikimai. Tačiau Š. Grodzenskis dokumentais norėjo įrodyti, kad projektų pakeitimai padaryti užsakovams sutikus. Už bandymus ignoruoti partinės valstybinės kontrolės nustatytą pažeidimų teisingumą Š. Grodzenskis vietoj papeikimo buvo atleistas iš tresto valdytojo pareigų. Tresto valdytoju 1964 m. pradžioje paskiriamas Algirdas Patkauka, o Š. Grodzenskis tampa valdytojo pavaduotoju.

A. Patkakai vadovaujant, 1964 m. buvo sėkmingai užbaigtas šalies elektrifikavimo pirmasis etapas. Tresto valdytojui A. Patkakai ir vyriausiajam inžinieriui A. Petravičiui už sėkmingą darbą suteikiami nusipelnusių inžinierių garbės vardai.

Vykdamas tuometinės Lietuvos Vyriausybės keliamus uždavinius kuo sparčiau elektrifikuoti Respublikos žemės ūkį, iškilė didžiulis metalo konstrukcijų poreikis. 1958–1961 metų laikotarpiu Energetikos statybos trestui pavaldžios statybos montavimo valdybos dalį šių mažiau sudėtingų metalinių konstrukcijų, kaip antai: metalinių skersinių (traverzų), įvairių statybinių varžtų ir kt., gamindavosi nuosavose gamybinėse bazėse, įvairiose „Lietžemūktechnikos“ dirbtuvėse, dabartinėje Rokiškio žemės ūkio mašinų gamykloje ir kitur. Specifinius elektrifikavimui skirtus įrenginius – 0,4 kV paskirstymo bei elektros energijos apskaitos skydus, 10 kV skirstyklų kameras – Respublika gaudavo iš sąjunginių gamyklų. Tačiau tokia aprūpinimo tvarka turėjo esminių trūkumų: metalui skirti fondai buvo išbarstomi, kitose žinybose šių konstrukcijų gamyba laikyta antraeile, jos buvo nedažytos ir tų pačių negalėta laiku gauti. Sąjunginės gamyklos, gaminančios elektrotechninius įrenginius, dirbo neritmingai, sunkiai būdavo realizuojamos paskyros. Visa tai lėtino elektrifikavimo tempus.

1959 metų vasarą naujai pastatyta Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla pagamino pirmas gelžbetonines atramas, skirtas 0,4 kV elektros tiekimo linijoms statyti. Pradėjus 0,4 kV linijose vietoj medinių stulpų naudoti gelžbetonines atramas, metalinių konstrukcijų poreikis dar labiau išaugo.

1959 m. pabaigoje Respublikos energetikų vadovybė nusprendė elektrifikavimui reikalingas 0,4–10 kV metalines konstrukcijas, žemos įtampos skydus, komplektines transformatorines pastotes pradėti gaminti Šiaulių mechaninėse dirbtuvėse, kuriose iki tol buvo remontuojami traktoriai, automobilių varikliai, retkarčiais – ir pažeminantieji transformatoriai.

Antrasis etapas. 1964–1975 m.

Palyginti su pirmuoju šalies elektrifikavimo etapu keičiasi darbų pobūdis. Statomos šiluminės trasos, katilinės, gyvenamieji namai, poilsiavietės, elektrifikuojami žemės ūkio gamybiniai procesai. Elektrifikavimo darbai darosi vis sudėtingesni, įdiegiama automatika. Per pirmąjį etapą pagrindinis tresto rūpestis buvo kuo greičiau šalies objektus prijungti prie energetikos sistemos, ne visada atsižvelgiant į įdedamus kaštus. Antrajame etape buvo prisiminta, kad egzistuoja darbų savikaina, darbo našumas ir kiti ekonomikos rodikliai.

1966 m. treste įvedama valdytojo pavaduotojo ekonomikai pareigybė. Valdytojo pavaduotoju ekonomikai paskiriamas V. Paznanskis, iki tol dirbęs

*EST vadovai lenininėje talkoje.
Valdytojas S. Šimkūnas (kairėje) ir
vyr. inžinierius A. Petravičius*

Klaipėdos statybos montavimo valdybos viršininku.

1966 m. antroje pusėje trešte įsteigiama ekonominė laboratorija. Jos vadovu paskiriamas Rimgaudas Rastenis. Ekonominė laboratorija egzistavo ištisą dešimtmetį, iki 1976 m., kai buvo įjungta į planavimo skyrių. Toje laboratorijoje ilgus metus dirbo Antanas Šleinys, Romualdas Pūras.

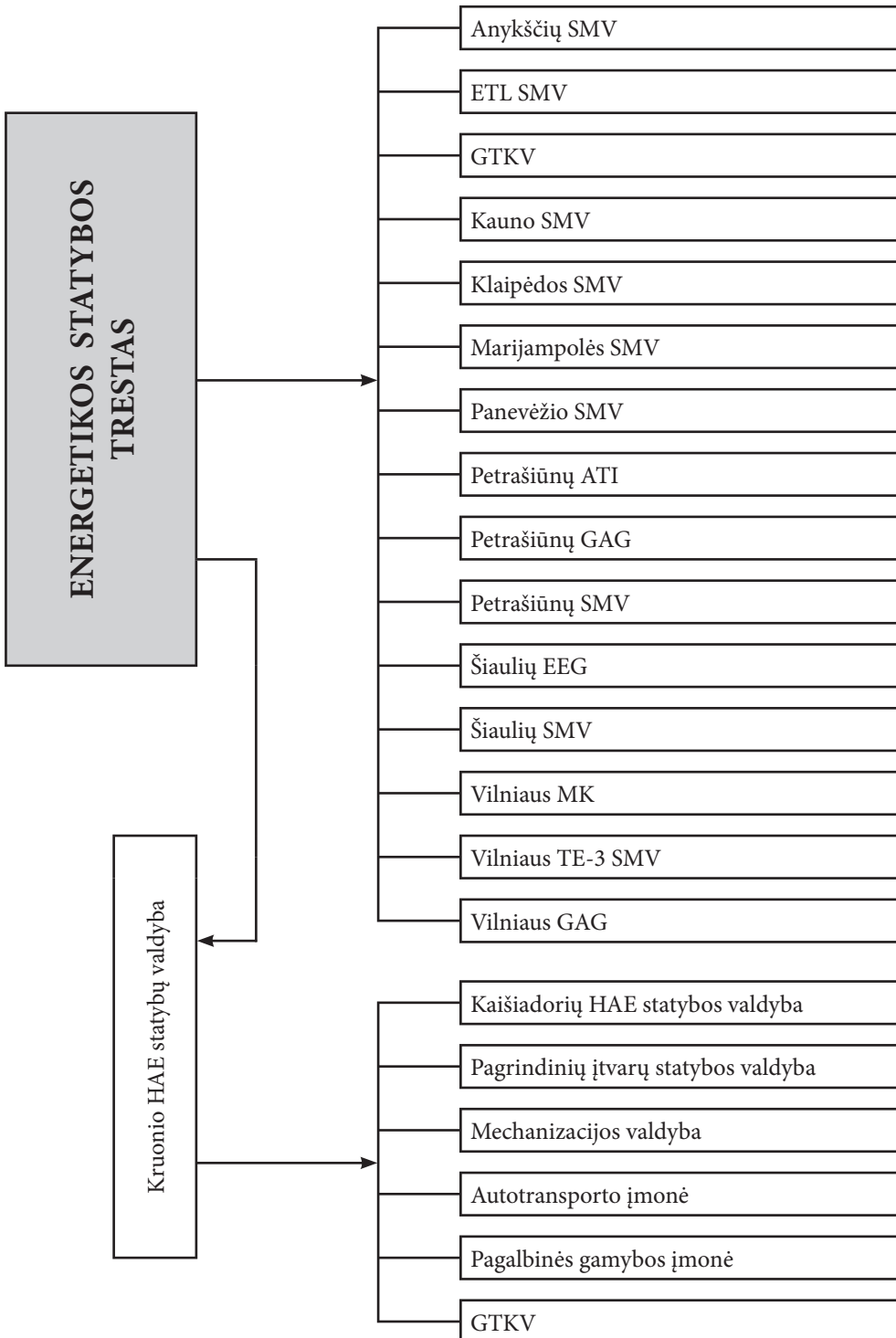
Be naujai įsteigtos ekonominės laboratorijos, tresto administracijoje veikė šie skyriai: planavimo, buhalterijos, darbo užmokesčio, gamybos techninis, pagalbinių įmonių, įrengimų, finansų, vyriausiojo mechaniko bei kadru.

1972 m. Š. Grodzenskis pradeda dirbti kitose pareigose, o į jo vietą valdytoju pavaduotoju paskiriamas Povilas Uogintas, dirbęs tresto Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos viršininku.

Aštuntame dešimtmetyje visoje Respublikoje išaugo statybos montavimo darbų

apimtis. Statybos ministerija, Kaimo statybos ministerija, Tarpkolūkinė statybos organizacija ir kt. atsisakė perimti rangos darbus energetikai. Be to, TSRS Energetikos ir elektrifikavimo ministerijos organizacijos nebevykdė planų Lietuvoje. Dėl to kilo grėsmė, kad Vilniaus TE-3 SMV, Kruonio HAE bei kiti energetiniai objektai nebus užbaigti laiku. Tad 1975 m. Energetikos statybos tresto (EST) valdytoju buvo paskirtas S. Šimkūnas, daug metų dirbęs to paties tresto Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybos viršininku. TSRS energetikos ir elektrifikavimo ministrui P. Neporožnui pasiūlius ir EST sutikus, Respublikos vadovybei pritarus, visų energetinių objektų statybą (išskyrus Ignalinos atominę elektrinę) buvo pavesta vykdyti Energetikos statybos trestui savo jėgomis. Statybos montavimo darbų apimtis tuomet viršijo 50 mln. rublių. Be to, kasmet dirbo kelios dešimtys respublikinių ir sąjunginių specializuotų subrangovinių statybinių organizacijų. EST statė ir montavo elektrines, katilines, šiluminius tinklus, gyvenamuosius namus, plėtė savo gamyklas, energetinės sistemos gamybines bazes, visų įtampų elektros tiekimo linijas ir pastotes. Imtasi 110/35 kV pastočių derinimo darbų. Energetikos statybos trestas buvo vienas iš stambiausių trestų

6 lentelė. Energetikos statybos tresto organizacinė struktūra

Respublikoje savo apimtimi ir darbų struktūra, naudojosi savo mechanizmais ir įvairių rūšių transportu. Jo žinioje buvo dvi autotransporto įmonės (Petrašiūnų EALT ir Elektrėnų EALT), mechanizacijos valdyba, Petrašiūnų GAG, Vilniaus GAG ir Šiaulių EEG. Sėkmingam statybos montavimo darbų vykdymui ir kontrolei teko įvesti papildomas etatines pareigybes, nesilaikant tipinių sąjunginių. 1979 m. valdytojo pavaduotoju grįžta dirbti Algirdas Patkauka, o jam 1987 m. išėjus į užtarnautą poilsį, šias pareigas perima Viktoras Merkys, dirbęs Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos (GTGV) viršininku. 1982 m. Alfredas Petravičius perkeltas vyr. inžinieriaus pavaduotoju, o vyriausiuoju inžinierium paskiriamas Rimvydas Jakubonis. 1985 m. EST perima Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statybą, o jos statybos valdybos viršininku paskiriamas tresto vyr. inžinierius R. Jakubonis, viršininko pavaduotoju – R. Rastenis. Išsiplėtus statybos darbams, darbuotojų skaičius siekdavo dešimt tūkstančių. Valdytojo pavaduotoju kadru ir socialiniams reikalams paskirtas A. Kraujelis. Paskiriami ir du vyr. inžinieriaus pavaduotojai: J. Kiauleikis – mechanizacijai, P. Styra – statybai. 1988 m. mirus ilgamečiui tresto darbuotojui A. Petravičiui, vyr. inžinieriaus pavaduotoju paskirtas P. Verksnys.

1994 m. mirė R. Jakubonis. Jis ir A. Petravičius, dirbdami vadovaujantį darbą, brandžiausius savo gyvenimo metus pašventė Lietuvos energetikos objektų statybai.

Per minėtą EST veiklos laikotarpį administracijoje pasikeitė beveik visi darbuotojai. Nuo tresto įkūrimo iki paskutinių jo veiklos dienų dirbo L. Brašiškis, G. Dičenskis, A. Patkauka.

Planavimo skyrius

Organizacijos veikla prasideda darbų planavimu. Pagrindiniai tresto užsakovai buvo Vyriausioji gamybinė energetikos ir elektrifikacijos valdyba, Žemės ūkio, Melioracijos, Komunalinio ūkio ministerijos, Respublikinis tarpkolūkinių organizacijų susivienijimas. Skyrius iš minėtų žinybų gaudavo metines paraiškas konkrečioms darbams atlikti. Išnagrinėjus paraiškas su gamybininkais pagal turimus pajėgumus ir galimybes, buvo sudaromas metinis tresto statybos montavimo darbų planas.

Įkurto EST pirmuoju planavimo skyriaus viršininku tapo likviduoto Specializuoto tresto ekonomistas V. Sadovas. 1964 m. skyriui vadovauti buvo pakviestas V. Perlavičius, dirbęs Anykščių SMV planavimo skyriaus viršininku. 1970 m. V. Perlavičiui išėjus, skyriaus viršininke paskiriama V. Muraškienė. 1976 m. skyriui vadovauti pavedama R. Rasteniui, o 1985 m. jam išėjus į Kruonio HAE,

dirbti statybos valdybos viršininko pavaduotoju – L. Baranauskui.

Čia dirbo ekonomistai B. Repšytė, S. Sinicienė, D. Drevinskaitė, J. Busilienė, M. Mincaitė.

1987 m. skyrius pertvarkomas į planavimo-gamybos skyrių. Jame pradeda darbą gamybos organizatoriai: V. Ratkevičius, P. Dovydaitis, J. Dapkus, A. Kuni-gėnas.

Gamybinis techninis skyrius

Pagrindinis skyriaus uždavinys – gamybos organizavimas nustatant darbų eiliškumą, trukmę, medžiagų, konstrukcijų poreikį, pateikimo laiką, naujos technikos ir racionalizacinių pasiūlymų įdiegimą, darbų vykdymo eigą. Skyriaus viršininku skiriamas A. Patkauka, dirbęs Respublikinės eksploatacinės kontoros „Litselenergo“ vyr. inžinieriumi, o pavaduotoju – G. Dičenskis, dirbęs Specializuoto tresto Nr. 8 gamybinio techninio skyriaus vyresniuoju inžinieriumi. 1958 m. A. Patkauka paskirtas valdytojo pavaduotoju, o skyriui vadovauti pavedama G. Dičenskiui. Pavaduotoja dirbo I. Virbickienė.

1983 m. skyrius padalijamas į du: gamybinių ir techninių. Gamybiniam vadovauja I. Virbickienė, techniniam – G. Dičenskis.

Šiuose skyriuose dirbo L. Brašiškis, V. Juodis, E. Mejerienė, R. Rastenis, L. Bilienė, Š. Vabuolas, V. Rimševskis, A. Petrauskas, E. Jasionis, K. Radžiūnas, R. Dobkevičius, V. Oglinskaitė, A. Šleinys, V. Vaišvila, A. Žemaitienė, A. Jakeliūnienė.

Darbo organizavimo ir užmokesčio skyrius

Skyrius sudarydavo tresto ir jam pavaldžių statybos, pramonės įmonių, transporto, tiekimo organizacijų valdymo ir darbo struktūrą, darbo našumo didinimo užduotis, tresto vadovybės nustatytą užmokesčio fondą atsižvelgiant į kiekvienos organizacijos atliekamus darbus bei struktūrą.

Nuo 1964 m. skyriui vadovavo B. Telyčėnas. Dirbo L. Bilienė, U. Volskienė, R. Marcišauskaitė, A. Vaitoškienė, L. Skučas, A. Pališkis.

Gamybinių įmonių skyrius

Įsteigtas 1966 m. siekiant gerinti gamybinių įmonių veiklą, planuoti ir skirstyti gaminių nomenklatūrą, reikalingą tresto statybinių organizacijų poreikiams tenkinti. Skyriaus viršininku paskirtas L. Brašiškis, dirbęs gamybiniame techniniame skyriuje. Iš pradžių dirbo R. Rastenis, S. Jasiulionis, V. Šlepetys, o išėjus R.

Rasteniui ir S. Jasiulioniui juos pakeitė I. Virbickienė ir P. Bilys. Jiems perėjus į kitus skyrius, dirbo L. Baranauskas, K. Radžiūnas, R. Kiela, o vėliau A. Daugilis, S. Mockevičius, V. Kiaušas.

Nuo 1983 m. skyriaus viršininkas – V. Dubonis. 1988 m. skyrius panaikinas, jo funkcijas perima gamybos paruošimo skyrius.

Įrengimų skyrius

Didėjant žemės ūkio elektrifikavimo darbų apimtims 1960 m. EST įpareigojamas komplektuoti ir realizuoti žemės ūkio objektams įrengimus; tam ir buvo įsteigtas šis skyrius. Jo viršininku paskirtas V. Zemlenycinas, vyresn. inžinieriumi – N. Vlasenko. 1964 m. priimamas J. Ubeika. 1966 m. skyrius panaikintas, jo funkcijos ir darbuotojai perėjo Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos žinion.

Vyriausiojo mechaniko skyrius

Šis skyrius organizavo ir vadovavo mechanizmų ir transporto priemonių eksploatacijai ir remontui, taip pat mažosios mechanizacijos diegimui į gamybą. Vyriausioju mechaniku nuo 1958 m. dirbo V. Filipovas, nuo 1961 m. paskirtas A. Kraujelis. 1979 m. skyriaus vadovavimą perima A. Kazickas, o nuo 1985 m. pavedama vadovauti tresto vyr. inž. pavaduotojui J. Kiauleikiui. Skyriuje darbo: K. Krysovas, A. Jundulas, Z. Cikanavičius, A. Jakeliūnas, A. Kraujūnas, R. Petraška, A. Kaminskas, E. Lukoševičienė, K. Masiokas, R. Tabokas, E. Kaziulienė, J. Laurinavičius.

1963 m. įsteigiama tresto vyr. energetiko pareigybė. Juo paskirtas P. Uogintas, o 1966 m. jam tapus GTKV viršininku, jo vietą užima H. Sirgedas. Vėliau dirbo L. Mickus ir S. Pleikys.

Gamybos paruošimo skyrius

Įsteigtas 1988 m. jis perėmė panaikinto gamybinių įmonių skyriaus ir dalį gamybinio skyriaus funkcijų. Viršininku buvo A. Blažys. Skyriuje dirbo L. Brašiškis, I. Virbickienė, P. Striaukas, A. Jakeliūnienė, S. Mackevičius, A. Daugilis.

Projektinė sąmatinė grupė

Baigus pirmąjį Respublikos žemės ūkio elektrifikavimo etapą, objektai susmulkėjo, o projektavimo organizacijos nebepajėgė laiku paruošti elektrifikuojamiems objektams techninės dokumentacijos. Todėl EST ir jam pavaldžiose organizacijose sukuriamos projektinės sąmatinės grupės.

Tresto projektinė sąmatinė grupė metodiškai vadovavo ir kontroliavo pavaldžių organizacijų grupių veiklą, ruošė dokumentaciją įvairioms statyboms, tikrino ir derino stambesnių energetinių objektų projektinę dokumentaciją, atlikdavo projektų ekspertizes.

Projektinei sąmatinei grupei vadovavo A. Tautkus, nuo 1977 m. – J. Rusteika.

Ekonominė laboratorija

Įsteigta 1967 m. Jos uždaviniai: paruošti priemones, užtikrinančias efektyvesnę organizacinę darbą, koordinuoti ekonominį mokymą, atlikti ūkinės veiklos analizę.

Laboratorijai vadovavo R. Rastenis. Joje darbavosi A. Šleinys, R. Pūras, O. Černova.

Saugumo technikos skyrius

Įsteigtas 1975 m. ir jam pavedama tobulinti ir kontroliuoti saugumo technikos darbą pavaldžiose organizacijose, sudarant sveikas ir saugias darbo sąlygas.

Skyriaus viršininkas buvo A. Petrauskas. Dirbo A. Strazdas, E. Jasionis, V. Saprika, K. Aleksandravičius, D. Kardišauskaitė, A. Jundulas.

Buhalterija

Pirmas tresto vyriausiasis buhalteris – K. Michailovskis, jo pavaduotojas – B. Pilat, anksčiau dirbęs Specializuotame treste Nr. 8. 1960 m. vyr. buhalteriu paskiriamas N. Jegorovas. Revizoriais dirbo Z. Kavaliauskas, Serapinas, O. Černova. 1973 m. N. Jegorovui išėjus, vyriausiuoju buhalteriu paskiriamas P. Baltrušaitis. 1976 m. vyr. buhalterio pavaduotoja paskirta V. Žukauskienė, dirbusi Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykloje (GAG).

1979 m. EST sudaroma centralizuota buhalterija, jungianti tresto ir Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos buhalterijas. Ilgai čia dirbo M. Gruzdienė, J. Vagner, T. Versockaitė, S. Lumpickienė, Z. Tuguši, B. Gasiūnaitė.

1985 m. panaikinus finansų skyrių vyr. buhalterio pavaduotoju paskirtas A. Periodionovas. Daug metų J. Jakavonis dirbo buhalteriu revizoriumi, o jam talkino J. Buchovskaja, M. Minaitė, V. Juršėnaitė.

Finansų skyrius

Įsteigtas 1968 m., jo viršininku visą laiką buvo E. Vanagas. 1985 m. skyrius likviduojamas.

Jame dirbo A. Periodionovas, L. Baranauskas, L. Šustikienė, R. Pūras, R. Stasiūnienė, M. Mincaitė, T. Sukackienė, T. Balčiūnienė.

Kadrų skyrius

Įsteigus EST, kadrų apskaitą vykdė vyresniąja inžiniere dirbusi A. Bičiūnas.

Didėjant darbuotojų skaičiui įsteigtas kadrų skyrius, jam vadovauti paskirtas H. Baltrėnas. 1965 m. skyriui ėmė vadovauti B. Sabonis. Išdirbęs šiose pareigose 22 metus, 1987 m. jis išėjo į pensiją. Daug metų kadrų inspektore dirbo T. Brašiškienė, o jai perėjus į kitą darbą – V. Uogintienė. Trumpai skyriui vadovavo V. Šlepetyš, T. Jefiševas.

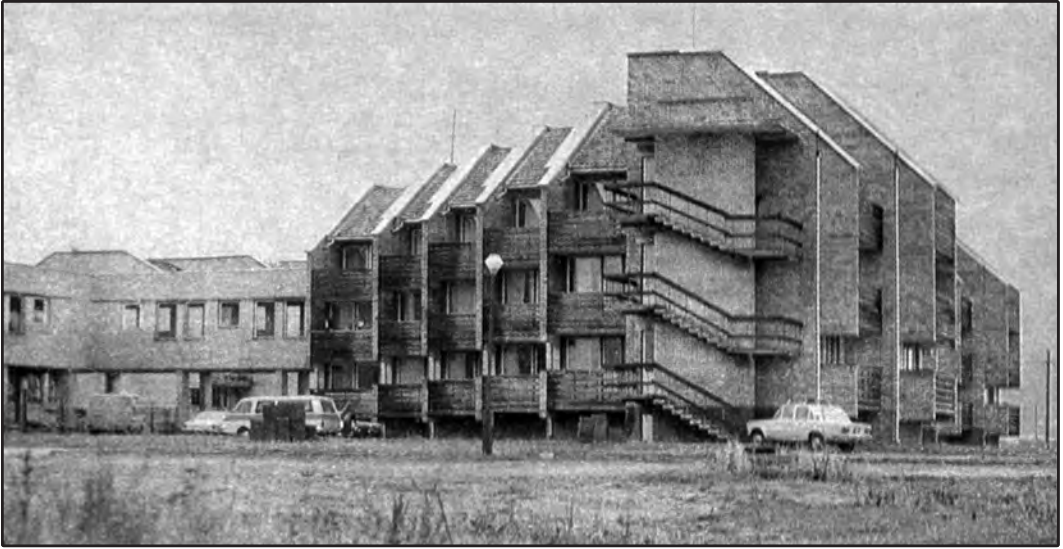
Sekretoriatas

Sekretorėmis mašininkėmis dirbo T. Brašiškienė, L. Švarc, M. Vitienė, J. Gerbstaitė, S. Mieželiene, B. Repečkaitė, T. Burokienė, N. Volkova, I. Lubinskienė, Z. Matvejeva, G. Gedgaudienė, V. Zaladafcytė, O. Jurgelionytė, E. Vitkauskienė, D. Kardišauskaitė, A. Žemaitienė, E. Žeinytė, D. Jankavičiūtė, L. Melkovienė.

Medžiagą parengė

S. Šimkūnas, A. Patkauka, V. Paznanskis, V. Merkys

2005, Vilnius

Baigiamas statyti 300 vietų profilaktoriumas Šventojoje prie Baltijos jūros

Simono Šimkūno prisiminimai

1965 m. Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos įsakymu buvau paskirtas Energetikos statybos tresto Elektros tiekimo linijų (ETL) statybos montavimo valdybos viršininku. Anksčiau neteko dirbti statybinėse organizacijose, daugiausia darbavau si elektrinėse. Ankstesnis valdybos viršininkas J. Ankudavičius perėjo dirbti į Vilniaus elektros tinklus. Valdybos vyr. inžinierius buvo A. Baronas. Ši statybinė organizacija statė energetinius objektus ne tik Lietuvoje, bet ir Kaliningrado srityje. Pradžioje į statybos darbus tiesiogiai nesikišau, užsiėmiau mechanizmų remontu, sandėlių ūkiu ir darbuotojų buitimi. Čia žmonių darbo sąlygos buvo labai blogos: nei

Justinas Nekrašas (su dvivamzdžiu), Simonas Šimkūnas (kairėje) ir A. Raškevičius medžioklėje

kur persirengti, nei nusiprausti, šaltas vanduo tiekiamas su pertraukomis. Administracinės patalpos buvo šildomos iš vietinės katilinės. Darbininkai persirengdavo darbo vietose. Sandėlių patalpos labai mažos, vos tilpdavo mechanizmų atsarginės dalys, darbo drabužiai ir kiti smulkūs daiktai. Pasieniais buvo įrengtos lentynos, o viduryje viskas sukrauta į krūvą. Valdybos teritorija

Iš dešinės: Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininko pavaduotojas P. P. Matukonis (švenčia 50-mečio jubiliejų), A. Petravičius, S. Šimkūnas, R. Dargužis, V. Antanavičius, V. Gritėnas

buvo 0,5 ha. Apie pusę jos užėmė Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos (GTKV) sandėliai. Per mūsų teritoriją važiuodavo labai daug automašinų su medžiagomis iš GTKV sandėlių. Daugumą naudojamų medžiagų ir įrengimų sandėliuodavome po atviru dangumi, tad žiemą būdavo sunku surasti po sniegu. Be to, jie gėsdavo nuo nepalankių gamtinių sąlygų. Stambius mechanizmus įvairiu metų laiku remontuodavome lauke be jokios pagalbinės technikos.

1968 m. pradėjus kaimynystėje statyti Kuro aparatūros gamyklą, prie jos šiluminės trasos prisijungėme ir mes. Laisvose katilinės patalpose įsirengėme darbininkų persirengimo kambarį ir dušus. Išsikraustė ir GTKV sandėliai į naują bazę Trakų plente. Ištuštėjusioje teritorijoje nedelsdami pradėjome statyti įvairias pastoges, remontuoti mums paliktas patalpas. Todėl labai pagerėjo žmonių darbo sąlygos.

Turėjome tik dvi lengvasias automašinas – „Pobiedą“ ir GAZ-69 bei tris remonto automašinas. Autotransportą nuomodavom iš Petrašiūnų autotransporto įmonės. Daug sunkumų būdavo išvežiojant žmones į objektus. Petrašiūnų ATĮ darbuotojai labai neoperatyviai reaguodavo į mūsų nusiskundimus, sugalvodavo įvairių priežasčių pasiteisinti.

Daug problemų kėlė aukštos kvalifikacijos darbininkų kaita. Tuo metu Res-

EST spartakiados atidarymas Šventojoje. Dalyvius sveikina EST valdytojas S. Šimkūnas

pritarus ETL SMV darbuotojų siūlymui, visų aukštos įtampos elektros tiekimo linijų ir transformatorinių pastočių statyba pavesta tik Energetikos statybos tresto organizacijoms.

Vilniuje, Kirtimų rajone, gavome 3 ha žemės sklypą ir 1974 m. pradėjome statyti ETL gamybinę bazę. Ji buvo baigta 1976 m.

1975 m. buvau paskirtas Energetikos statybos tresto (EST) valdytoju. Nuo įsteigimo 1958 m. EST savo patalpų neturėjo. Buvo įsikūręs Vilniuje Pševalskio g., Žvejų g., Savivaldybės (buvusioje Černiachovskio) aikštėje, Kalvarijų g. 145. Tik 1978 m., gavę Energetikos ir elektrifikavimo ministerijos leidimą, pasistatėme Kalvarijų g. 135 inžinerinį-laboratorinį pastatą. (Tuo metu administracinius pastatus statyti buvo draudžiama).

Įvykdžius pirmo etapo elektrifikavimo darbus žemės ūkyje, tresto organizacijos ėjo

publikoje stambias elektros tiekimo linijas tiesė Rygos 9-oji mechanizuota kolona. Mūsų darbuotojai pereidavo dirbti pas juos, nes stambiųjų linijų ir transformatorinių pastočių statyba buvo brangiau apmokama.

1967 m. Vyriausiosios energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininkui J. Nekrašui

Daugkartiniai Respublikos graikų-romėnų imtynių sunkaus svorio čempionai S. Šimkūnas (priekyje) ir A. J. Kaminskas (antras iš eilės) virvės traukimo rungtyje EST spartakiadoje

jau pramintu taku: keitė elektros tiekimo linijų pasenusius laidus, mažino linijų tarpstiebius, keitė netinkamas atramas, statė ir montavo transformatorines pastotes, elektrifikavo žemės ūkio objektus, buitinius pastatus ir t.t. Tačiau naujai įsteigta „Žemės ūkio technika“ ėmėsi ne tik mechanizuoti fermas ir gamybinius pastatus,

EST organizacijų spartakiados iškilmingo atidarymo paradas. Priekyje EST lentelę neša Bronius Telyčėnas

J. P. Kiauleikis sportuoja. 1983 m. spartakiada

bet ir elektrifikuoti. EST kilo grėsmė, kad sumažės statybos montavimo darbų ir teks atleisti dalį darbuotojų. Dėl to negalėjome priimti jaunų specialistų. Treto kolektyvas seno.

Vyriausioji energetikos ir elektrifikavimo valdyba kiekvienais metais Respublikos energetikai gaudavo vis mažesnius limitus statyboms, bet ir juos nevisada įvykdydavo. Neturėdama kitos išeities, kasmet ėmė trestui planuoti vis daugiau statyti gyvenamųjų namų, bazių, uždarų pastočių, remontuoti elektrinių pastatus. Iki šiol atlikdavo statybinius darbus tik Petrašiūnų statybos montavimo valdyba ir kažkiek Anykščių statybos montavimo valdyba. Treste buvo pakeista nusistovėjusi darbo našumo planavimo tvarka. Metinis darbo našumas buvo nustatomas atsižvelgiant į darbų struktūrą. Aukštos įtampos linijų statybose ir elektrifikavimo darbuose jis siekdavo 20 tūkst. rb.

Netrukus bus apdovanojami spartakiados nugalėtojai. 1976 m.

ir daugiau, o statybose – apie 10 tūkst. rb. Visos tresto įmonės buvo priverstos komplektuoti statybininkų brigadas. Per porą metų neliko nė vienos valdybos, kuri nevykdytų statybos darbų.

Vilniaus termofikacinę elektrinę (TE-3) pradėjo statyti Lietuvos energetinių objektų statybos valdyba. Metinių planų ji nevykdė. Vyriausioji energetikos ir elektrifikavimo valdyba buvo priversta perduoti statybą Energetikos statybos trestui. Pirmasis energetinis blokas paleistas ir į energetikos sistemos tinklą įjungtas 1983 m., antrasis – 1985 m.

Bebaigiant statyti Vilniaus šiluminę elektrinę iškilo klausimas, kur įdarbinti aukštos kvalifikacijos specialistus. Energetikos ir elektrifikavimo ministerijai buvo pasiūlyta perduoti Energetikos statybos trestui Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statybos generalinio rangovo funkcijas su visais ten esančiais mechanizmais, transportu ir bazėmis. Energetikos ir elektrifikavimo ministras P. Neporožnas su tuo sutiko. Statybai pradėjo vadovauti buvęs EST vyr. inžinierius R. Jakubonis. Į šią statybą įtrauktos visos tresto statybinės organizacijos ir įmonės. Rezultatai buvo akivaizdūs. Statybos eiga pagyvėjo, planai buvo vykdomi. Respublikos vadovybė pamatė, kad trestas pajėgus, ir įpareigojo mus ateityje statyti Kauno miesto valymo įrengimus. Trestas neprieštaravo. Pradėjome derinti šio objekto techninę dokumentaciją, Kaune projektuoti statybos bazę.

Žaliesiems sukilus prieš hidroakumuliacinės elektrinės statybą, darbai buvo nutraukti, autotransportas ir mechanizmai sustojo, daugelis darbuotojų

išsiskirstė. Respublikos vyriausybė į tai nereagavo. Dėl Kauno valymo įrenginių statybos daugiau niekas į mus nesikreipė.

Nors statybininkai ir patyrė daug nuostolių, HAE statyba palengva stūmėsi į priekį.

Kai Petrašiūnų SMV viršininkas R. Jakubonis atėjo dirbti į Energetikos statybos trestą valdytoju pavaduotoju statybai, vėliau vyr. inžinieriumi, iš esmės pasikeitė darbų struktūra. Išaugo įvairių specialybių statybininkų gretos. Trestas pradėjo statyti respublikinės reikšmės objektus – Vilniaus TE-3, Kruonio HAE.

R. Jakubonis buvo puikus žmogus, geras draugas, aukštos kvalifikacijos specialistas ir vadovas. Jeigu nebūtų buvę Energetikos statybos tresto vyr. inžinieriaus R. Jakubonio ir Kruonio HAE statybos valdybos vyr. inžinieriaus J. Velaniškio, sunku įsivaizduoti, kaip mes būtume pastatę Vilniaus TE-3, Kruonio HAE ir kt. svarbius objektus, nes statybos ir montavimo darbų apimtis per dešimtmetį išaugo dvigubai.

Simonas Šimkūnas
2005, Vilnius

Viktoro Merkio prisiminimai

Man nuo 1959 m. dirbant Panevėžio statybos montavimo valdyboje, vėliau Energetikos statybos treste bei gamybinio technologinio komplektavimo valdyboje 1980–1986 metais, Treste – 1987–1994 metais

Savo gamybinę veiklą pradėjau baigęs tuometinį Kauno politechnikos institutą, 1959 metų rugpjūtį, Panevėžio statybos montavimo valdyboje, pavaldžioje Energetikos statybos trestui. Panevėžio SMV tuo metu vadovavo viršininkas Vladas Šiupienis, vyriausiasis inžinierius buvo Alfredas Petravičius. EST valdytojas tuo metu buvo Šolomas Grodzenskis, o vyriausiasis inžinierius – Antanas Žala.

Pagal paskyrimą į Panevėžio SMV mes atvykome dviese su kurso draugu Algimantu Bajoru. Valdybos viršininką pavadavęs A. Petravičius mus priėmė labai nenoriai, netgi pasiūlė pasieškoti darbo kitur. Pasitarę tarpusavy, jo nepaklausėm, pasilikom dirbti, bet vis dairėmės, kur čia pasprukus. Panevėžys tuo metu augo, pasiūlymų gaudavome. Mano likimo draugas, montavęs Motiejūnų hidroelektrinės el. įrengimus, tuojau po Naujųjų metų Vilniuje gavo pervedimą ir išėjo į elektrotechnikos gamyklą, o aš pasilikau. Iki 1963 metų pradžios dirbau gamybiniame skyriuje darbų vykdytoju, tai ir tiesioginių kontaktų su trestu buvo mažai. Dirbdamas tame skyriuje, buvau nuolat ištisiems mėnesiams siuntinėjamas šturmuoti atsiliekančių objektų po visą valdybos veiklos zoną, o zona apėmė

daugiau nei dešimt Respublikos rajonų.

Įsiminė vienas epizodas man dirbant tuometiniame Linkuvos rajone. Besibaigiant 1959 metams, buvo labai šaltas gruodis, mėnesio pirmomis dienomis temperatūra nukrito iki minus 33–35° C. Darbai dėl šalčio įstrigo, įšalas molingame Latvijos pasienyje siekė 1–1,2 m. Visi žemės darbai buvo atliekami rankomis. Į mano objektą Guostagalio kaime apie gruodžio vidurį vieną pavakarę atvyko tresto šefas – gamybinio techninio skyriaus viršininkas Genadijus Dičenskis. Objektą (kolūkį) gavau sunkų: 5 stulpinės TP, 0,4 kV tinklas medinėmis atramomis, kurias žiemą objekte dar reikėjo impregnuoti. Keliai netoli Latvijos sienos apskritai labai prasti, dar traktorių per šlapynes išmalti ir vėliau dėl sušalusių molio griovelių iš viso nepravažiuojami. Transportas medžiagoms išvežioti – iš kolūkio pirmininko išprašytas arkliais kinkomas vežimas. Aš, geltonsnapis jaunas specialistas, tikėjausi su patyrusiu „vilku“ iš sostinės pasitarti, pasiguosti, o Dičenskis sustojo gyvenvietės šalikelėje, pravėrė „letučkos“ kabinos duris (net nepaliesdamas kojomis molingos sušalusios žemės), apsižvalgė ir nuvažiavo. Mes su brigadininku Šileikiu taip ir likome nevilties apimti. Norint laiku atiduoti objektą naudojimui, visas problemas teko spręsti pačiam.

1963–1973 m. man dirbant Panevėžyje vyriausiuoju inžinieriumi, valdybos (kolonos) viršininku, kontaktai su trestu jau buvo tiesioginiai. Tačiau tie ryšiai nebuvo tinkami dėl tresto darbų apimties per greito augimo. Tokios sudėtingos ir teritoriškai išbarstytos gamybos valdymas, mano manymu, nebuvo labai racionalus, kiekvienoje trestui pavaldžioje organizacijoje egzistavo savi nusistovėję stereotipai, labai skyrėsi darbo našumo, darbo apmokėjimo ir kiti skaičiai. Vieni buvo „savi“, kiti – „pavainikiai“. Daugiausia galvą kvaršino tiekimo ir transporto bei mechanizacijos klausimai.

Žvelgiant gamybininko akimis, tresto silpnoji pusė buvo ta, kad skyriuose mažai buvo vadovaujančių žmonių, kurie būtų atėję iš tiesioginės gamybos. Tresto, kaip vadovaujančios grandies, braižas pamažu keitėsi, kai vyriausiuoju inžinieriumi iš Panevėžio buvo perkeltas šviesaus atminimo Alfredas Petravičius. Nors jis nebuvo dirbęs nei meistrui, nei darbų vykdytoju, bet savo analitiniu protu greitai perprasidavo gamybos subtilybes, montuotojų ir eksploatacininkų santykių esmę. Jo iniciatyva įdiegtas 10 kV ETL srautinis statybos metodas ir statybos montavimo darbų paruošimas gamybinėse bazėse padėjo išspręsti daugelį tada egzistavusių darbų saugos, našumo, kokybės problemų.

1980 metų pabaigoje, man pradėjus darbą GTKV viršininku, trestas jau buvo pasiekęs tokį darbų apimties lygį, kad beveik prilygo tuometinei Kaimo statybos ministerijai, buvo pradėta statyti labai svarbi Vilniui 3-oji šiluminė elektrinė. Tresto objektų materialinis aprūpinimas įgavo kitą prasmę: nomenklatūra

išsiplėtė, bet objektas jau buvo Maskvos ministerijos paleidžiamų objektų sąrašė. Savo viduje trestas šiek tiek persitvarkė, bet žmonių, savo laiku stačiusių tokį objektą, nebuvo. Naujos ir sudėtingesnės užduotys vėl gulė ant veteranų A. Patkavkos, R. Jakubonio, J. Virbickienės, L. Brašiškio pečių. Tresto valdytojo S. Šimkūno vadovavimo stilius nesikeitė, kas mėnesį vykstančiuose gamybiniuose pasitarimuose su pavaldžių organizacijų vadovais daugiausia buvo gvildenami tiekimo klausimai. Po tokio „gamybinio“ mūsų gerbiamas valdytojas jėga išsiųdavo į Maskvą tresto valdytojo pavaduotoją Patkavką, mane, o kartais ir abu.

Plečiantis tresto darbų apimčiai, teko išplėsti ir GTKV bazę. 1981 m. buvo pastatytas naujas didžiulis sandėlis, pokraniniai keliai, sumontuotas naujas 20 t ožinis kranas, elektroninė katilinė, autosvarstyklės ir kt. Tiekimo baro žmonėms darbo krūviai didėjo, bet kartu galiojo ir kasmetiniai darbuotojų skaičiaus mažinimo planai. Buvo atliktas toks netipinis eksperimentas: GTKV ir tresto buhalteriją sujungė į vieną darinį. Tokia dvišaldystė vos nesibaigė baudžiamąja byla.

Tresto valdytojas S. Šimkūnas mėgo eksperimentus ir netipinius sprendimus. Antai 1980 metais Vilniaus gelžbetoninių atramų gamyklą sujungė su GTKV. Taigi GTKV vadovams statybų aprūpinimo reikalai persipynė su gelžbetonio gamyba, gaminių kokybės reikalavimais, gaminių pervežimu geležinkeliais, personalo kvalifikacija ir t.t.

1986 metais prie tresto prijungus Kruonio HAE statybos organizacijas ir pradėjus statyti, trestas pradėjo reikšmingiausią Lietuvai statybą, bet kartu ir paskutinę savo egzistencijos fazę. Tiekimo vargai dar pasunkėjo. Nors objektas buvo akylai prižiūrimas Maskvos ministerijos, bet skiriami pinigai nuolat keitėsi, o kartu keitėsi ir darbų bei tiekimo apimtys. Be inžinierių skaičiavimų tiekime negalėjai nė žingsnio žengti.

Atmintyje išliko ir didelę nuostabą kėlė Sąjūdžio aktyvistų, su dabartiniu žinomu politiku Česlovu Stankevičiumi priešakyje, kategoriški reikalavimai nutraukti Kruonio HAE statybą. Žaliųjų pasipriešinimas iškraunant 5-ojo hidroagregato turbiną buvo toks didelis, kad Lietuvos premjeras Vytautas Sakalauskas Maskvoje energetikos ministrui šito reiškinių negalėjo paaiškinti, ir HAE neteko žymios dalies finansavimo. Dėl to šiandien iš projektinių 8 agregatų sukasi 4, o galėjo suktis nors 6.

Mane ir kitus tiekimo srities darbuotojus stebino Maskvos tiekimo vadovų ir eilinių darbuotojų tolerantiškumas nuo tada, kai Lietuva paskelbė nepriklausomybę. Net blokados metu pagrindiniai mūsų tiekimo iš tuometinės Sąjungos stabdžiai buvo ne TSRS Energetikos, o Susisiekimo ministerijos padaliniai, uždraudę krovinių gabenimą į Lietuvą. Galutinai mūsų tiekimo ryšiai su Maskva nutrūko 1992 metų pirmame pusmetyje.

Baigdamas šį trumpą apmąstymą apie darbą EST, negaliu nepaminėti tiekimo baruose dirbusių žmonių, atidavusių šiam nelengvam ir nedėkingam darbui savo gyvenimo dešimtmečius. Tai originalus žmogus Jonas Ubeika, Antanas Valtytis, Genadijus Serbenta, Stasys Dudutis, A. Butanavičius, Povilas Bilys ir buvęs ilgametis tresto valdytojas, visų tiekėjų mokytojas Algirdas Patkauka.

Viktoras Merkys
2005, Vilnius

Juozo Rusteikos prisiminimai

Visi svajojome apie geresnį gyvenimą, savaip laukėme šviesaus rytojaus. Viskas praėjo, viskas pradingo, tik „ant lauko pliko“ viltis pasiliko...

Praėjus daugiau kaip 50-čiai metų nuo savarankiško darbo pradžios, imi peržvelgti savo gyvenimą: kas buvo padaryta gerai, ką galėjai padaryti geriau.

1955 m. rugsėjo 1 d. pradėjau darbuotis Neveriškių HE statyboje. Gavęs pasiūlymą dirbti vyr. darbų vykdytoju vietoje nušalintojo. Statyba jau buvo vykdoma apie pusmetį. Padaryta labai nedaug: sumontuotas gateris lentoms pjauti, iš lentų pastatyta pašiūrė traktoriumi sukamam generatoriui, nuimtas dirvožemio sluoksnis pastato pamatų duobės vietoje. Darbo jėga – kolūkiečiai, neturėję jokios statybininkų specialybės. Iš pradžių neturėjau jokių pagalbininkų, nebuvo nė meistro, o darbus vykdėme dviem pamainomis. Daugiausia buvo dirbama rankiniu būdu, nes nebuvo jokių mechanizmų ir technikos. Gaudavome tik automašinas iš ATK. Reikėjo iškasti ir supilti daugiau kaip 20 000 m³ grunto, pagaminti ir pakloti daugiau nei 2000 m³ betono ir t.t. Tai buvo labai sunkus darbas, kurį pasiaukoję kolūkiečiai dirbo už labai mažą atlyginimą.

Iškastas duobę pamatams iki upės vandens lygio, prasidėjo vargai: giliau buvo plaukiantis smėlis, iš geodezinių gręžinių tryško vanduo. Kiek iškasi smėlio, tiek jo vėl užplaukia. Reikėjo rasti išeitį: teko rankomis per visą pamatų duobės perimetrą sukalti polius, pastatyti 2 galingus siurblius vandeniui išpumpuoti, kurie dirbo dieną ir naktį.

Baigus kasti pamatų duobę, prasidėjo malonesni darbai. Gavome šiokią tokią techniką. Sekmadieniais atvažiuodavo mano valdžia – Respublikinio kaimų elektrifikacijos tresto Nr. 8 valdytojas S. Kalašnikovas. Apžiūrėdavo statybą ir nieko nepasakęs išvažiuodavo.

Radau bendrą kalbą su kolūkių pirmininkais, užsakovu ir dirbančiais statyboje žmonėmis. Planus pradėjome sparčiai vykdyti ir viršyti. Objektą laiku atidaviau naudojimui.

Už pasiektus laimėjimus Nešeriškių HE statyboje gavau pirmą vyriausybinių apdovanojimą – Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo garbės raštą.

Nešeriškių HE statyba mane užgrūdino ir suteikė pasitikėjimo. Tolesniam darbui 1957 m. rugpjūčio mėn. buvau pervestas į Antalieptės HE SMV GTS viršininku. Antalieptės SMV prijungus prie Anykščių SMV, buvau paskirtas Antalieptės HE statybos vyr. darbų vykdytoju (aikštelės viršininko teisėmis), atsakingu už visą statybą. Šios statybos atskirų objektų darbų vykdytojais dirbo V. Čepas, P. Petraitis, L. Barkauskas, elektromontažo darbus vykdė S. Bilys. Tai labai geri specialistai, draugiški, puikūs žmonės, juos ir šiandien malonu prisiminti. Anykščių SMV viršininkas T. Bitinas buvo tolerantiškas, sumanus, teisingas vadovas, stengėsi laiku aprūpinti Antalieptės HE statybą medžiagomis, mechanizmais ir teikė visokeriopą pagalbą. Jo žinioje nesunku buvo dirbti.

Antalieptės HE statyba pagal to meto mastelius buvo nemažas objektas. Reikėjo iškasti ir supilti keliasdešimt tūkstančių kubinių metrų grunto, pagaminti ir pakloti tūkstančius kubinių metrų betono ir t. t. Elektrinė yra kalnų tipo, turinti metinio reguliavimo baseiną, kurį sudaro 26 patvenkti ežerai ir ežerėliai. Atskiri Antalieptės HE statybos objektai išsidėstę kelių kilometrų atstumu. Darbui palengvinti man buvo paskirtas motociklas su priekaba K-750, kuriuo naudojausi 1958–1959 m. iki hidroelektrinės statybos pirmos eilės užbaigimo.

1959 m. rudenį vedžiau, žmona gyveno Vilniuje, todėl turėjau persikelti gyventi į sostinę.

Energetikos ūkio valdybos viršininkas J. Nekrašas 1959 m. gruodžio mėn. tolesniam darbui pervedė mane į šios valdybos Hidrotechninę tarnybą vyr. specialistu. Teko prižiūrėti mažųjų hidroelektrinių remontus – kad jie būtų atliekami laiku, pasiruošimą pavasario potvyniams, projektuoti užtvankų pralaidų skydus ir pan. Darbas, kurio rezultato nematai, man nepatiko.

Tuometinis Energetikos statybos tresto valdytojas Š. Grodzenskis man pasiūlė pereiti į gamybą – Vilniaus GAG. Pasak jo, darbo bus daug, tik dirbk. 1960 m. pavasarį tapau šios įmonės vyriausiuoju inžinieriumi. Tuomet ši gamyklėlė dar tik žengė pirmuosius savo žingsnius.

Gamykla buvo statoma vadinamuoju „partizaniniu“ būdu, kaip vėliau sakė miesto vyr. architektas G. Valiuškis. Nebuvo išspręsti net technologiniai klausimai. 0,4–10 kV ETL statyboje buvo leidžiama naudoti tik gelžbetonines atramas. Norint aprūpinti jomis tresto organizacijas, darbą teko organizuoti trimis pamainomis. Patalpos buvo ankštos, atramų pragarinimo kameros – mažo pralaidumo, nebuvo gatavos produkcijos sandėlių, neturėjome savo betono mazgo. Tokiomis sąlygomis galėjo dirbti tik pasiaukojantys žmonės, kurie vylėsi, kad ateityje bus geriau. Gerų specialistų gamykloje taip pat nebuvo, nes mažais at-

lyginimais tokių neprisiviliosi. Prie viso to dar prisidėjo statybos priežiūros inspektorai su savo protokolais ir baudomis dėl statybų vykdymo be leidimų. Viską turėjo išspręsti vyr. inžinierius.

Buvo rasta bendra kalba su miesto vyr. architektu G. Valiuškiu, nebereikėjo mokėti baudų ir gauta jo parama. Prailgintas pagrindinis cechas, pastatytas atskiras armatūros cechas ir pagalbinės patalpos, suprojektuota ir pastatyta kompresorinė.

Išspręstas klausimas dėl atramų gamybos technologijos, naudojant termiškai įtemptą armatūrą, tai leido sutaupyti medžiagų ir pagerinti gaminių kokybę.

Pritariant ir padedant EST darbuotojams, gautas Valstybinio plano komiteto leidimas, ir „Pramprojektas“ suprojektavo Vilniaus GAG betono mazgą bei administracinį korpusą. Betono mazgas nebuvo pastatytas radus kitus sprendimus apsirūpinti technologiniu betonu.

Reikėjo spręsti gatavos produkcijos sandėliavimo ir kitų gelžbetoninių gaminių gamybos klausimus. Iš Vilniaus GKG-2 gavau gatavą sandėlio projektą, kurį teko pritaikyti labai ankštoje aikštelėje šalia pagrindinio korpuso. Projektą paruošė VGEEV PKB.

Nežinau, kieno potvarkiu (atseit tresto nurodymu) Vilniaus GAG direktorius atšaukė mane iš atostogų ir paskyrė meistrui sandėlio statybai.

Pagal projektą, statomo sandėlio kolonų pamatai glaudėsi prie veikiančio pagrindinio korpuso kolonų pamatų. Direktorius išrūpino ekskavatorių-draglainą ir įsakė juo atkasti veikiančio pagrindinio korpuso kolonų pamatus ir iškasti duobę sandėlio kolonų pamatams, nestabdant gamybos pagrindiniame korpuse. Tai buvo gryna nesąmonė, galėjusi duoti labai skaudžių pasekmių. Taip vykdyti darbus galėtų tik nieko neišmanantis žmogus. Šitai puikiai suprato EST vyr. inžinierius A. Petravičius ir pažadėjo man atsiųsti ekskavatorių su atbuliniu kaušu – logiškas ir teisingas sprendimas. Per tą laiką pavyko gauti leidimą 5 m perkelti tvorą į TE-2 pusę, ir pakoregavau projektą, kad būtų visiškai saugu vykdyti sandėlio statybos darbus.

Tada ir prasidėjo negražūs reikalai, apie kuriuos nesinori kalbėti. Prieš mane buvo panaudotas melas ir šantažas. Prieš savo valią atsidūriau EST projektinės-sąmatinės grupės (skyriaus) viršininko kėdėje. Tai įvyko 1977 m. spalio 1 d. Išdirbęs 22 metus statybose ir gamyboje, pirmą kartą patyriau neužtarnautą pažeminimą. Supratau, kad būnant nepartiniu labai sunku dirbti ir laukti „šviešaus rytojauš“.

EST projektų ir sąmatų grupėje buvo puikūs darbuotojai: Š. Vabuolas, G. Kalasauskas, G. Kvedaras, A. Aukštuolis, A. Šleiny, I. Bartaševičiūtė, R. Aukštuolienė ir kt. Tai specialistai, kurie sugebėjo ir norėjo dirbti. Visi sutartinai

atlikdavome keliamus uždavinius, dažnai – net nepagrįstus reikalavimus.

Šiandien esu laimingas, kad beveik 40 metų išdirbau Lietuvos energetikos kūrimo ir statybos srityje ir neieškojau lengvesnės duonos.

Juozas Rusteika
2005.11.10, Vilnius

GAMYBINIO TECHNOLOGINIO KOMPLEKTAVIMO VALDYBA

Naujai įsteigto Energetikos statybos tresto tiekimo klausimus sprendė tiekimo skyrius, kurį sudarė 5 darbuotojai. 1959 metais skyrius pertvarkomas į tiekimo kontorą, o jos viršininku skiriamas E. Chabenskis, pavaduotoju – Laugalis. 1963 metais E. Chabenskis pervedamas dirbti į Elektros tiekimo linijų SMV, o kontoros vadovu skiriamas R. Germaniškis.

Išsiplėtus tresto statybos montavimo darbų apimčiai, tiekimo kontora nepajėgė atlikti visų savo funkcijų, todėl 1966 m. ji pertvarkoma į Gamybinio technologinio komplektavimo valdybą. P. Uogintas skiriamas valdybos viršininku, J. Ubeika – vyriausiuoju inžinieriumi, R. Germaniškis – viršininko pavaduotoju. GTKV pavedama: remiantis tresto organizacijų paraiškomis bei technine dokumentacija nustatyti visų rūšių materialinių vertybių poreikį, apginti ir laiku realizuoti skirtus fondus, laiku sukomplektuoti objektams medžiagas, gaminius, pusfabrikačius – konstrukcijas, pagal paraiškas aprūpinti inventoriumi, prietaisais, instrumentais, specialia apranga, pagalbinėmis medžiagomis, atsarginėmis detalėmis, objektų transformatorines pastotes – elektros įrengimais.

Įsteigiami trys komplektavimo skyriai: elektros prietaisų, kabelinės produkcijos ir elektrotechninių medžiagų, kuriam vadovavo G. Serbenta; mašinų, įrankių, atsarginių detalių, statybinių medžiagų bei metalo skyrius, vadovaujamas A. Butanavičiaus; santechnikos, statybinių ir pagalbinių medžiagų skyrius, jo viršininku skiriamas V. Vitkus, o nuo 1967 m. – T. Jefišovas. Vyriausiąja buhalterė dirbo R. Priaslova, o nuo 1974 m. darbuojasi M. Gruzdienė.

1972 m. P. Uogintas skiriamas valdytojo pavaduotoju. GTKV viršininko pareigos pavedamos R. Sirgedui, kuris dirbo iki 1975 metų. Po jo valdybos viršininku skiriamas K. Sipavičius, dirbęs tiekimo linijų SMV. 1976 m. statybinių medžiagų skyriui pradeda vadovauti A. Valtys. 1980 metų gale K. Sipavičius pasiunčiamas į Vilniaus TE-3 statybos montavimo valdybą viršininko pavaduotoju, o į jo vietą ateina V. Merkys, ilgametis Panevėžio SMV darbuotojas. GTKV viršininko pavaduotojas R. Germaniškis perkeliamas darbui į TE-3 SMV. 1979 metais įsteigiamas operatyvinis-dispečerinis skyrius, kuriam vadovauja T. Jefišovas, o nuo 1982-ųjų – P. Petrauskas.

Sparčiai didėjant tresto darbų apimčiai, pradėjus statyti tokius didžiulius objektus kaip Vilniaus TE-3, o vėliau ir Kruonio HAE, buvo padidinti ir Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos pajėgumai. 1981 m. Petrašiūnų

SMV pastatė 5000 m² trečią sandėlį, sumontuotas antrasis 50 t ožinis kranas, rekonstruotas ir praplėstas pokraninis kelias. Norint sutalpinti didesnius medžiagų bei įrengimų kiekius paskirtame aptvertame plote, teko sumontuoti specialius stelažus visai gaunamai metalo bei vamzdžių nomenklatūrai. 1979 metų gale GTKV skyriai buvo perkelti iš Trakų Vokės bazės į tresto patalpas, tad pusei administracinių patalpų teko šildymą išjungti, o katilinę rekonstruoti įrengiant vietoje kieto kuro katilų elektrodinius.

Pažymėtina, kad, tresto gamybinei programai gerokai plečiantis, GTKV žmonių skaičius nedidėjo, atvirkščiai, kasmet buvo mažinamas. Buhalterija buvo sujungta su tresto buhalterija, trestą aptarnaujantis transportas perduotas GTKV žinion ir t.t. Vairuotojų, krovikų ir mechanizatorių nuolat trūko. Didžioji dalis darbininkų kasdien autobusu buvo vežiojami iš Varėnos rajono Valkininkų miestelio.

Nors nedidelis, bet darnus ir darbštus GTKV žmonių būrys dirbo labai atsakingai. Dideli tresto statybos montavimo planai dėl neritmingo ar aplaidaus šių žmonių darbo nežlugo.

Daugelis mūsų žmonių į tiekėjo pareigybę ir tiekimo darbą žiūrėjo gana kritiškai ir net nepalankiai. Prieš 20–30 metų šį tiekimo darbą dirbo daugiausia praktikai, turbūt net iki galo neįsivaizdavę visos sudėtingos sovietinės tiekimo sistemos. GTKV dirbę žmonės turėję specialųjį vidurinį arba aukštąjį išsilavinimą, rėmėsi fizinių apimčių skaičiavimais, gaminių katalogais, techninėmis charakteristikomis, o tikrai susidūrę su užsakymų realizavimu įvertino ilgalaikį patyrimą, pažintis ir kitas tiekėjų išmones.

1982 metais Elektros įrengimų ir medžiagų komplektavimo skyriaus viršininku skiriamas A. Rakauskas.

1983 m. J. Ubeika išėina dirbti tresto vyr. technologu, valdybos vyr. inžinieriumi skiriamas P. Bilyš, dirbęs viršininko pavaduotoju, o iš tresto statybinės laboratorijos pervedamas dirbti viršininko pavaduotoju E. Zdanevičius.

1987-ųjų pabaigoje V. Merkys skiriamas valdytojo pavaduotoju, o į jo vietą perkeliamas J. Naujikas, dirbęs tresto vyr. dispečeriu. Tais pačiais metais E. Zdanevičius perkeliamas į Vilniaus TE-3 SMV viršininko pavaduotoju.

1988 metais valdybos viršininko pavaduotoju skiriamas J. Petronis, dirbęs Energetikos statybos tresto jungtinio profsąjungos komiteto pirmininku. Ilgametis valdybos skyriaus viršininkas A. Butanavičius išėina į pensiją, o skyriui pradeda vadovauti R. Lenčiauskas.

Reguliarus materialinis tiekimas teigiamai atsiliepė ir organizacijų užduočių vykdymui. Nuolatos buvo vykdomas materialinių vertybių realizacijos planas, sumažėdavo pereinamasis likutis.

Povilui Biliui 50 metų. Buvę EST GTKV vyriausieji inžinieriai Jonas Ubeika (kairėje) ir Povilas Bilys. Viduryje EST valdytojo pavaduotojas Viktoras Merkys. 1994 m.

Daugiau kaip 20 metų tiekimo darbui atidavę darbuotojai S. Dudutis, M. Karasinas, P. Bilys, I. Doveika, A. Valtys, S. Junevič, per 15 metų – I. Smičienė, A. Gutauskienė, M. Gruzdienė, J. Šumel, Č. Šitau, J. Staniulis, V. Saprika, M. Dzinovagis, J. Ubeika, T. Jefišovas, G. Matusevičius.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę ir panaikinus Energetikos statybos trestą, GTKV irgi buvo panaikinta, o jos bazė su statiniais bei įrengimais perėjo AB „Lietuvos energija“ žinion.

Viktoras Merkys

Apie Energetikos statybos tresto Gamybinio technologinio komplektavimo valdybą

1962 m. balandžio mėn., turėdamas penketo metų gamybinę patirtį, pradėjau darbuotis Energetikos statybos treste vyr. energetiku. Po 4 metų darbo šiose pareigose man buvo pasiūlyta sukurti naują organizaciją – EST Gamybinio technologinio komplektavimo valdybą (GTKV). Taigi 1966 m. kovo mėn. tapau pirmuoju GTKV viršininku ir ėmiausi šio savotiškai naujo darbo. Dirbti buvo nelengva, nes viską teko pradėti beveik nuo nulio. EST palikimas tiekimo srityje buvo ganėtinai menkas: ūkiskaitinė tiekimo kontora su jos viršininku R. Germaniškiu, keletas darbuotojų („prisiekusių tiekėjų“) ir šioks toks sandėlis su vienintele kėlimo priemone – automobiliniu pakrovėju.

Mūsų veikla prasidėjo visomis kryptimis: pagal gautą etatų sąrašą komplektavome komandą; aktyviai ėmėmės naujos bazės – sandėlių ūkio projektavimo ir statybos; iš principo keitėme aprūpinimo medžiagomis sistemą visame treste; kartu nenutrūkstamai pristatydavome medžiagas į tresto statybos objektus.

Mums pasisekė ta prasme, kad nebuvome pirmieji Respublikoje, kurie ėmėmės organizuoti GTKV, nes tuo metu visi Statybos ministerijos trestai jau keletą metų jas turėjo. Tačiau paminėtina ir tai, kad jų trestai pagal darbus buvo daugiau ar mažiau specializuoti, todėl aklaik taikyti jų sistemos negalėjome. EST statybos montavimo valdybų, vėliau pavadintų kolonomis, objektai buvo žymiai smulkesni, o jų geografija apimanti visą Respubliką. Trumpiau kalbant, reikėjo sugalvoti savą statybų aprūpinimo medžiagomis sistemą. Mano manymu, laikas parodė, kad mūsų GTKV dirbo patenkinamai.

Vieni iš pirmųjų ir pagrindinių mano pagalbininkų buvo valdybos vyr. inžinierius Jonas Ubeika ir viršininko pavaduotojas Rachmilis Germaniškis. Iš esamų etatų suformavome tris pagrindinius skyrius: elektros medžiagų ir įrengimų, kuriam vadovavo Genadijus Serbenta; metalų ir įrankių – vadovavo Algis Butanavičius; statybinių medžiagų – vadovavo Timofiejus Jefišovas. Laikui bėgant žmonės irgi keitėsi, bet mano čia paminėtieji tikrai buvo tie, kurie padėjo pagrindus tolimesnei GTKV veiklai. Atskirai noriu paminėti sandėlių vedėją Adomą Selenį, kuris, be savo tiesioginio darbo, dar rūpinosi ir sandėlių ūkiu, nes mūsų kontora buvo mieste, o sandėliai Trakų Vokės apylinkėse, apie 30 km atstumu.

Nuoširdžiai paramos sulaukiau iš tresto valdytojo Algirdo Patkavos, jo pavaduotojų Šolomo Grodzensko ir Vytauto Paznansko, ypač iš Vyr. energetikos valdybos viršininko pavaduotojo Jono Volskio. Atvirai sakant, man pavyko rasti bendrą kalbą su dauguma bendradarbių energetikos sistemoje.

Keletas žodžių apie gamybinės bazės – sandėlių ūkio statybą. Su dideliu

pasitenkinimu prisimenu, kad žemės sklypo skyrimą prie Vilniaus transformatorinės pastotės 330 kV Trakų Vokėje „palaimino“ pats Vyr. energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininkas Justinas Nekrašas. Po to viskas ėjosi daug sklandžiau, nes šio žmogaus sprendimai paprastai nebuvo aptarinėjami. Taigi, gavome neblogą žemės sklypą, kur sugebėjome sumontuoti du sandėlius iš surenkamų konstrukcijų apie 1000 m² dengtų patalpų. Dar įrengėme apie 2000 m² sandėliavimo aikštelę su 20 t galios ožiniu kranu. Sandėliuose sumontavome stelažus, pritaikytus mechanizuotam prekių sandėliavimui ant padėklų. Žodžiu, galėjome operatyviai ir saugiai atlikti pakrovimo ir iškrovimo darbus. Per porą mūsų veiklos metų jau turėjome to laiko sąlygomis gana gerą sandėlių ūkį.

Pats darbas aprūpinant tresto statomus objektus buvo gana sudėtingas reikalas daugeliu aspektų. Visų pirma, kad tuo metu Respublikos energetinė sistema buvo tiesiogiai pavaldi TSRS Energetikos ministerijai, o tai reiškia, kad visi aprūpinimo medžiagomis klausimai buvo sprendžiami Maskvoje. TSRS ūkis vadintas planiniu, t.y. kiekviena statybinė organizacija gaudavo metinę užduotį, išreikštą atitinkamais fiziniais rodikliais ir pinigais, vadinamą planu. GTKV užduotis būdavo, gavus perspektyvinį ateinančių metų statybos montavimo darbų planą, iki einamų metų gegužės mėn. pagal tresto organizacijų užsakymus paruošti medžiagų bei įrengimų poreikio paraiškas ir pateikti jas atitinkamoms TSRS Energetikos ministerijos organizacijoms pagal jų darbo profilį. Metų gale, kai paaikšdavo tikrasis sekančių metų planas, prasidėdavo vadinamasis fondų gynimas – medžiagų nustatymas remiantis normatyvais ir projektine dokumentacija. Nepamirškime, kad visa tai vykdavo Maskvoje, todėl tekdavo vežtis krūvas projektų, o tų ministerijos organizacijų, išmėtytų po visą miestą, irgi buvo gana daug. Kitas aspektas tas, kad EST, būdamas vienintelis Respublikos energetikos sistemoje, turėjo atlikti daug ir įvairių darbų, kaip antai 0,4–10–35–110–330 kV elektros perdavimo linijų tiesimas ir transformatorinės pastato, nuosavų bazių statyba, žemės ūkio objektų elektrifikavimas ir visa eilė darbų kitoms žinyboms.

Apibendrinant reikia pasakyti, kad objektai buvo mažos apimties, išmėtyti po visą Respubliką. Taigi medžiagų nomenklatūra didžiulė, apimtys mažos, geografija plati. Liaudiškai sakant – „darbo iki ausų“.

Lygiagrečiai vykdavo tikrasis – praktinis aprūpinimo medžiagomis darbas. Vadovaujantis gautais fondais būdavo išrašomos vadinamosios paskyros, pagal kurias turėdavome teisę gauti atitinkamas medžiagas. Čia irgi slypėjo nemažai niuansų, tačiau visa tai aprėpti šiame trumpame aprašyme neįmanoma.

Daug kas liko užmaršty, bet tvirtai galiu pasakyti, kad su mums keliamomis užduotimis susidorojome. Energetikos statybos trestas planines užduotis, kurios 8-ojo dešimtmečio gale siekė apie 30 mln. rublių, vykdė garbingai.

Povilas Uogintas

Genadijus Serbentos prisiminimai

1949 m. įstojau į Vilniaus politechnikumą ir čia mokiausi iki 1952 m., kai būdamas IV kurse, buvau pašauktas tarnauti tarybinėje armijoje. 1955 m. grįžęs tęsiau mokslus ir 1956 m. baigiau Vilniaus žemės ūkio mechanizavimo technikumą, kur įgijau techniko-elektriko specialybę.

Genadijus Serbenta

Tuo metu, siekiant pagreitinti ir pagerinti objektų statybą bei rekonstrukciją, Žemės ūkio ministerijoje buvo įsteigtas projektų ir sąmatų biuras. Parinkti šiam darbui tinkamų kadru žemės ūkio ministro pavaduotojo J. Dirmos pavedimu į technikumą buvo atvykęs Kapitalinės statybos valdybos viršininkas T. Veitas. Jis man ir pasiūlė darbą šiame biure.

1957 m. buvau pervestas dirbti į ŽŪM materialinio tiekimo valdybą vyr. inžinieriaus pareigoms. Man buvo pavesta aprūpinti žemės ūkio paskirties objektus visais reikiamais elektros įrengimais, prietaisais ir kabeline produkcija. Ten dirbdamas įgijau gerą ūkinę praktiką: kaip sudarinėti paraišką, jas apginti TSRS ŽŪM, gauti fondus, specifikuoti ir t.t.

Buvo atliekamas didžiulis darbas su klientais. O jų buvo daug: per 2000 kolūkių, apie 200 tarybinių ūkių, kitų ž.ū. klientų taip pat apie 200. Kartais per dieną reikėjo aptarnauti 20–40 klientų, o jų suvokimas, ko iš tiesų reikia, buvo menkas. Kai kada vos ne visą projektą ir sąmatą už juos reikėdavo sudaryti.

Pamenu, kartą atvažiavo kolūkio pirmininkas ir prašo: „Man reikia drato“. Kokio? Kam? – klausiu. Jis rodo mažąjį pirštą, ne nykštį ir ne didįjį, ir sako, kad elektros lemputė vos šviečia. Klausiu: kokie laidai ten sumontuoti? Pirmininkas atsako: „Spygliuota viela, o vietoj izoliatorių – buteliai“. Štai tokia buvo pirminė elektrifikacija.

1959 m., panaikinus „Lietžemūktiekimą“, buvau perkeltas dirbti į Vyr. tiekimo ir realizavimo valdybą prie LTSR Ministrų Tarybos. Darbo apimtis dar padidėjo. Teko dirbti ne tik su žemės ūkio klientūra, bet ir su visais Respublikos klientais, glaudžiai bendradarbiauti su Valstybiniu plano komitetu (p. J. Gocentu),

sudarinėti paraiškas jau visos Respublikos mastu, ginti fondus Maskvoje „Sojuz-glavelektro“, tinkamai specifikuoti, gauti paskyras ir t.t.

Dirbant toje valdyboje, teko daug dėmesio skirti esamų fondų specifikacijai, tiek skirtų kapitalinei statybai, tiek ir gaminamos produkcijos komplektavimui. Dažnai įmonės, nevykdančios gamybos planų, nepagrįstai skųsdavosi prastu tiekimu. Tikrinant normatyvus paaiškėdavo, kad gamykla, pavyzdžiui, neiškaitė pereinamojo likučio, o faktiniai resursai užtikrina dar dviejų mėnesių programą. Šiame darbe visą laiką reikėjo analizuoti padėtį ūkyje, kad prireikus būtų galima operatyviai reaguoti.

1966 m. kovo mėn. perėjau dirbti viršininku į Energetikos statybos tresto GTKV, elektros įrengimų, medžiagų ir kabelinės produkcijos skyrių. Su tresto vadovais Š. Grodzenskiu ir A. Patkauka buvau seniai pažįstamas, kai dirbau jau minėtose darbovietėse. Su GTKV vadovybe P. Uogintu ir J. Ubeika susipažinau čia.

GTKV buvo įsteigta tam, kad tinkamai ir laiku užtikrintų statomų objektų komplektavimą visais reikiamais įrengimais ir medžiagomis. O dirbo trestas daug: statė nuo 330 kV ETL ir pastočių iki 0,4 kV ETL ir pastočių; darė 0,4 kV vidaus instaliaciją; statė gamybos bazes, gyvenamuosius namus, ŠEC. Ypač daug buvo žemės ūkio paskirties objektų.

Atėjęs dirbti į GTKV, radau skyrių su visai sukomplektuotais kadrais. Juos trumpai apibūdinsiu.

Mano pavaduotoju dirbo Nina Vlasenko. Išsilavinimas – spec. vidurinis, anksčiau dirbusi Vilniaus elektros tinkluose. Pagrindinis darbo pobūdis – planavimas, projektinės dokumentacijos tvarkymas, paraiškų ir specifikacijų pateikimas aukštesnėms instancijoms. Nusimanė apie viską gerai, dirbo kruopščiai.

Kabelinės grupės vyr. inžinierius buvo M. Karasinas. Išsilavinimas – spec. vidurinis, komercinis, anksčiau dirbęs parduotuvės vedėju. Gerai išmanė tiekimo darbą, buvo iniciatyvus, darbštus.

Aukštos ir žemos įtampos grupei iki išėjimo į pensiją vadovavo vyr. inžinierius A. Gutmanas. Nors turėjo tik pradinį išsilavinimą, bet labai gerai išmanė tiekimo darbą, visus jo niuansus. Po karo buvo net įsteigęs kooperatyvą, gamino saldinius, vėliau dirbo sandėlių vedėju. Šis žmogus buvo labai gerbiamas žydu bendruomenėje. Jis buvo rabinas, tvarkė žydu bendruomenės finansus.

Vyr. inžinierė J. Mosina. Išsilavinimas – spec. vidurinis, anksčiau dirbusi tokį pat darbą Taline. Labai iniciatyvi, dirbo gerai, išradingai.

Neizoliuotų laidų ir kabelinės taros grupė – inžinierius R. Bilčikas. Išsilavinimas – pradinis. Prieš karą, gyvendamas Lenkijoje, dirbo kepėju. Vėliau baigė milicijos mokyklą ir dirbo operatyviniu darbuotoju. Buvo nepamainomas „tolkačius“, mėgo komandiruotes.

Inžinierius V. Asadauskas. Išsilavinimas – vidurinis, vakarais mokėsi VISI. Dirbo gerai, nors tik kelis metus.

Elektros instaliacinių ir pagalbinių medžiagų grupė – inž. E. Vileišis. Išsilavinimas – vidurinis. Savo darbą išmanė, dirbo gerai.

Atėjęs dirbti į skyrių, stengiausi palaikyti draugišką, nuoširdžią atmosferą, pagarbą kiekvienam darbuotojui, skatinau žmonių iniciatyvą. Kaip parodė ilgametė patirtis, manau, kad tai pavyko.

Mūsų darbe, norint pagerinti visapusišką objektų komplektaciją, reikia laiku gauti visą informaciją apie tikrąjį poreikį. Tam buvo sudaryta, pritaikant tresto reikmėms, operatyvinė kartoteka, fondinė knyga ir specifiukuota paraiškų forma. Visa tai greitai įdiegta praktiškai ir davė gerų rezultatų.

Reikia pasakyti, kad TSRS Energetikos ministerijos tiekimo sistema buvo gana gremėzdiška. Kiekvienas „Glavkas“ turėjo savo nomenklatūrą ir reikėjo gerai susigaudyti, kam siųsti paraiškas. Kartu tai turėjo ir teigiamą pusę – vadinauji „didžioji energetika“ (35–330 kV ETL ir pastotės) buvo komplektuojama pilnai.

Kai dėl žemės ūkio objektų (10–0,4 kV ETL ir TP), tai fondus skyrė trestas „Energoselchozkonstrukcija“ pagal galiojusius normatyvus, kurie laikui bėgant vis mažėjo.

Buvo taikoma taisyklė: ETL tiesimui naudoti laidus dviem skerspjūviais žemiau projekcinio. Mes darėme atvirkščiai: laidų skerspjūviai didėjo, nes reikėjo užtikrinti ETL patikimumą ir sumažinti nuostolius tinkle.

Mūsų skyrių šefavo GTKV vyr. inžinierius J. Ubeika. Tai buvo iškili asmenybė, savito būdo, visada linkęs padėti. Jo indėlis į Respublikos elektrifikavimą – didžiulis.

Pagal iš anksčiau nusistovėjusią praktiką Maskvon ginti fondų važiuodavo tas vadovas, kurį geriausiai ten pažinojo. Tuo asmeniu treste „Energoselchozkonstrukcija“ buvo laikomas „Jan Janovič Ubeika“ – taip jį visi ten vadino. O pažinojo visi tresto darbuotojai.

Kaip žinoma, tuo metu Maskvoje tarpusavio santykių mato vienetu buvo „Jo didenybė butelis“. Kiek tu gersi, su kuo gersi, nuo to priklausė būsiami Respublikos fondai. O šitą „svertą“ panaudoti p. J. Ubeika mokėjo. Atsimenu tokį atvejį.

Iš Maskvos mums pranešė, kad kitiems metams šarvuoto kabelio fondai bus skirstomi pagal pateiktą projekcinę dokumentaciją. Visą mėnesį dirbome, rinkdami dokumentaciją, kopijuodami gen. planus, specifikacijas ir t.t. Nuvežėm į Maskvą dvi dėžes dokumentacijos ir... dvi dėžes „Malūnininkų“ bei „Palangos“ trauktinių.

Atvykę į trestą, vos galėjome įeiti: visi koridoriai, laiptinės, net tualetai prikimšti dokumentų, mat ukrainiečiai atsiuntė pulmaną (vagoną) dokumentacijos. Sutinka mus koridoriuje vieno skyriaus viršininkas ir sako: „Sveiki! Jan Janovičiaus, ką atvežėte?“ Jonas atsako, jog, kaip ir prašyta – dokumentaciją. Tasai kelia aukštyn rankas ir šaukia: „Velniop tą dokumentaciją, geriau dėžę degtinės!“ Jonas atsako, kad ir to gero yra. Tuomet viršininkas paprašo mus užeiti. Viską išsprendėme „gana civilizuotai“.

Kitą dieną žingsniuojame tresto koridoriais, o priešais ateina valdytojas ir mojuoja mums kumščiais rėkdamas: „Jan Janyčiaus, ką gi tu man čia pridarei – visą trestą nugirdei“. Paskui išeina iš kabineto tresto valdytojo pavaduotojas M. Berlinas ir prašo užeiti sakydamas: „Tai rodykit savo dokumentaciją“. Peržiūrėjęs maždaug trečdalį, meta viską į šoną, ima suvestinę specifikaciją ir pradeda braukti skaičius juos mažindamas. Jonas sako, kad taip negalima, nes mes plano neįvykdysime. Šis pradeda pykti ir nervintis. Jonas jam sako: „Jūs nesinervinkite, Michailai Jefimovičiaus“, o tasai atkerta: „Aš nesinervinu, nervinkitės jūs, man nervintis nėra ko, aš turiu fondus ir pinigus, o štai jūs nieko neturite“. Tokie tad buvo reikalai.

Apskritai paėmus, pagrindiniai metiniai fondai būdavo neblogi. Dar vienas fondų gavimo šaltinis – tai resursai, gaunami vykdant darbus pagal subrangą ministerijoms ir žinyboms. Čia mums daug padėjo Valstybinis plano komitetas.

Genadijus (Genadas) Serbenta

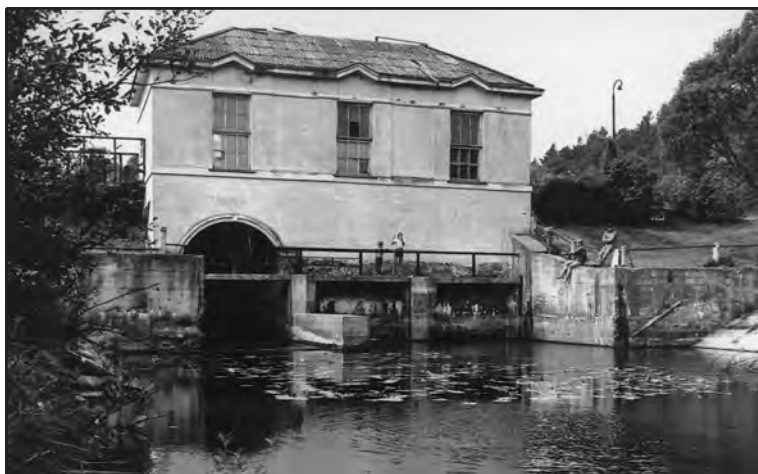

SMV administracinis pastatas, esantis Anykščiuose, Stoties g. 5.

ANYKŠČIŲ STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

Valdybos istorija

Anykščių SMV – vienas iš seniausių energetinės statybos kolektyvų. Ji įkurta 1946 m. birželio 1 d. Utenoje ir vadinosi Utenos tarprajoninė elektromechaninė dirbtuvė. Įmonė buvo pavaldi Lietuvos komunalinio ūkio ministerijos kuro ir energijos valdybai. Viršininku buvo paskirtas Juozas Bradelis, o vyr. buhalteriu Juozas Bajoras. Darbo jėga, vykdanti dyzelių, lokomobilių, generatorių, vandens užtvankų remonto darbus, buvo komplektuojama vietoje, iš esamo elektrinių personalo. Pagrindiniai darbininkai perimti iš buvusios Anykščių elektrinės remontinės brigados. Tuo metu tik Anykščių mieste elektros energija buvo gaminama vandens turbinų pagalba. Tos turbinos – anykštėno meistro Vilnonio gamybos po 10–15 AJ galingumo, esant vandens pakėlimui apie 1,5 metro; jas lengviausiai buvo galima atstatyti. Turbinų atstatymo darbai čia buvo pradėti jau 1944 m., vadovaujant sumaniam elektrinės vedėjui Henrikui Juknevičiui. Atstatymo darbus

Ignalinos rajono Padysnio HE. 1959 m.

Užtvanka ant Šventosios upės ties Kavarsku ir vandens perpumpavimo į Nevėžį stotis. 1963 m.

elektros šviesą“. Pradėtos atstatinėti hidroelektrinės, užtvanka, turbinų kameros (pačios turbinos buvo išlikusios sveikos). Buvo dirbama negailint jėgų, visiems darbams vadovavo H. Juknevičius. Transmisijos buvo sutaisytos senos. Anykščių hidroelektrinė buvo paleista 1945 m. rugsėjo 15 d. ir elektros energija pradėta tiekti Anykščių miesto gyventojams.

1945 m. rugpjūčio 19 d. H. Juknevičius paskirtas Anykščių elektrinės vedėju. Dirbtuvės darbą sunkino ta aplinkybė, kad tebuvo tik viena automašina

tada vykdė remon-
tininkų brigada, į
kurią įėjo Jonas Ju-
knevičius, Petraška,
Balčiūnas ir kt. 1946
m. ši brigada buvo
perduota Utenos
tarprajoninės elek-
tromechaninės dirb-
tuvės žinion. 1945
m. spalio 24 d. Kau-
no rajoninis laikraš-
tis „Tarybų Lietuva“
(Nr. 247) rašė: „Hen-
rikas Juknevičius yra
vienas iš labiausiai
nusipelnusių žmo-
nių Anykščių mies-
tui: jo iniciatyva,
darbu ir pastango-
mis Anykščiai gavo
elektros šviesą dar
tuomet, kai kiti ir
didesni aplinkiniai
miestai apie elektros
šviesą nė nesvajėjo.
1944 m. liepos 17 d.
vokiečiai pasitraukė
iš Anykščių, o jau
liepos 20 d. Anykš-
čių ligoninė turėjo

ZIS-5, kurią daugiau remontuodavo, negu ja važiuodavo. Aprūpinimo medžiagomis klausimą tekdavo spręsti vietoje, tiekimo organizacijų nebuvo. Visi darbai buvo atliekami nemechanizuotai, vaizdžiai kalbant, „kirviu, kastuvu ir laužtuvu“.

1946 m. buvo vykdomi Anykščių hidroelektrinės užtvankos, Obelių, Molėtų, Vyžuonų, Užpalių ir Utenos dyzelinių elektrinių atstatomieji darbai.

1947 m. kovo 1 d. Utenos rajono elektromechaninė dirbtuvė perkeliama į Anykščius. Viršininku paskiriamas Henrikas Juknevičius, o nuo 1947 m. birželio 1 d. vyr. inžinieriumi – Teodoras Bitinas. Dirbtuvė glaudėsi prie Anykščių elektrinės, nes jokių savų patalpų neturėjo. Tačiau jau tais pačiais metais reikalai pagerėjo, nes H. Juknevičius ir T. Bitinas darbo ėmėsi su entuziazmu. Tais metais buvo pagamintas „zeimeris“, pastatyta jam pašiūrė. Gautos apdegusios medžio obliavimo staklės, rankinė gervė, sunkvežimis su dujų generatoriumi (kūrenamas malkomis). Įsigyta pagrindinių priemonių už 4,3 tūkst. rublių.

1947 m. privati Petraičio mechaninė dirbtuvė buvo perduota į Utenos tarprajoninės elektromechaninės dirbtuvės balansą. Įmonės padėtis pagerėjo, nes jau buvo galima atlikti smulkius tekinimo, suvirinimo dujomis, kalviškus darbus.

1947 m. privati Petraičio mechaninė dirbtuvė buvo perduota į Utenos tarprajoninės elektromechaninės dirbtuvės balansą.

Godingos HE. 1961 m.

Širvintų HE. 1963 m.

Metų pabaigoje jau dirbo 28 darbininkai ir keturi tarnautojai. Tais metais buvo elektrifikuotas

*Anykščių antroji HE ant Anykštos upės.
1948 m.*

pavadinimas pakeičiamas į „Anykščių tarprajoninę statybos-elektromontažo kontorą“.

1947 metais greta Anykščių elektrinės buvo paskirtas žemės sklypas, kuriame 1948–1952 m. pastatyti pirmieji laikini gamybiniai pastatai. Statyba vyko lėtai, nes trūko medžiagų ir piniginių lėšų.

1949 metais buvo likviduota Panevėžio elektromechaninė dirbtuvė ir visa jos materialinė bazė atiduota Anykščių elektromechaninėms dirbtuvėms.

Vykdamant hidroelektrinių remontą ir atstatymo darbus, išaugo specialistai, sugebantys kokybiškai atlikti hidroelektrinių statybos darbus ir montuoti įrenginius.

Debeikių miestelis, pastatant prie veikusio vidaus degimo variklio 15 kW galios generatorių ir nutiesiant apie 3 km 0,4 kV elektros tiekimo liniją. 1948 m. atliekami remonto darbai Anykščių, Utenos, Zarasų, Švenčionių elektrinėse.

Per 1946–1950 m. laikotarpį atstatyta 12 dyzelinių elektrinių, nutiesta 207 km elektros perdavimo linijų.

1950 m. balandžio 15 d. įmonės pavadinimas pakeičiamas į „Anykščių tarprajoninę elektromechaninę dirbtuvę“, o nuo 1951 m. spalio 29 d. į „Vilniaus srities statybos-elektromontažo kontorą“.

1953 m. birželio 13 d. įmonės

Antalieptės HE pastatas, vamzdynai. 1960 m.

1948 metais buvo pastatyta 30 kW galingumo Anykščių antroji hidroelektrinė, kuri vėliau išplėsta pastatant antrąją turbinų kamerą. 1951 metais užbaigta statyti Lentvario HE, 1953 m. Pastrėvio (Vievio) HE, 1954 m. Druskininkų HE.

Anykščių elektrinė pokario metais. 1951 m.

Pradėta naujų hidroelektrinių statyba: Eišiškių HE – 1952 m., Varėnos HE – 1953 m. ir Kapčiamiesčio HE – 1955 m.

Toliau buvo tęsiami Anykščių ir Ukmergės hidroelektrinių rekonstrukcijos darbai. Sumontuotos dyzelinės elektrinės Obeliuose, Biržuose, Utenoje, Dūkšte, Šalčininkuose, Dauguose, Švenčionėliuose, Ignalinoje, Švenčionyse, Rokiškyje, Telšiuose, Kaišiadoryse. Per 1951–1955 m. laikotarpį nutiesta 611 km 6 ir 10 kV elektros perdavimo linijų.

1955 metų pabaigoje Anykščių tarprajoninė statybos-elektromontažo konтора turėjo 15 sunkvežimių ir vieną lengvąjį automobilį, įvairių mechanizmų, statybinės technikos. Objektai buvo išsimėtę po visą šiaurės rytų Lietuvą, toli nuo gamybinės bazės. Tai pareikalavo daug transporto priemonių, didėjo gamybinės išlaidos.

Nuo 1956 m. sausio 1 d. Henrikas Juknevičius perkeliamas vadovauti Marijampolės

Kapčiamiesčio HE. 1956 m.

Utenos ET gamybinė bazė. 1980 m.

seinių, Skaudvilės, Kapčiamiesčio, Varėnos, Lentvario, Druskininkų, Baltosios Ančios, Širvintų, Eišiškių hidroelektrinėse. Nutiesta 1517 km 0,4–10–35 kV elektros perdavimo linijų ir įrengta 18 tūkst. kVA galingumo transformatorių pastochių.

1957 m. pradėta naujos gamybinės bazės statyba Anykščiuose. 1958 m. Anykščių tarprajoninė statybos-elektromontažo kontora perduodama naujai

Dūkšto transformatorinė pastotė, 110/35 kV

tarprajoninei statybos-elektromontažo kontorai. Anykščių tarprajoninės statybos-elektromontažo kontoros viršininku paskiriamas vyr. inžinierius Teodoras Bitinas, o vyr. inžinieriumi – darbų vykdytojas Vytis Šlekys. 1956–1960 m. laikotarpiu atliekami statybos, rekonstrukcijos ir remonto darbai Ra-

seinių, Skaudvilės, Kapčiamiesčio, Varėnos, Lentvario, Druskininkų, Baltosios Ančios, Širvintų, Eišiškių hidroelektrinėse. Nutiesta 1517 km 0,4–10–35 kV elektros perdavimo linijų ir įrengta 18 tūkst. kVA galingumo transformatorių pastochių.

1957 m. pradėta naujos gamybinės bazės statyba Anykščiuose. 1958 m. Anykščių tarprajoninė statybos-elektromontažo kontora perduodama naujai įsteigto Energetikos statybos tresto žinion ir nuo 1958 m. sausio 1 d. pavadinimas keičiamas į „Anykščių statybos montavimo aikštelę“. 1959 m. likviduojama Antalieptės statybos montavimo valdyba ir prijungiama prie Anykščių statybos montavimo aikštelės. Darbuotojų skaičius išaugo iki 604 žmonių.

Pirmieji gerokai išsiplėtusios įmonės veiklos metai buvo sunkūs. Keletas pradėtų likviduoti Antalieptės statybos montavimo valdybos objektų buvo neužbaigti, neaprupinti pagrindinėmis medžiagomis. Labai uždelsta Antalieptės HE statyba, nebaigtos Aukštadvario ir

Baltosios Ančios HE. 1956 m.

Bagdanonių HE statybos. Tais pačiais metais buvo vykdomi statybos darbai ir Baltosios Ančios bei Gondingos HE, Druskininkų dyzelinėje elektrinėje. T. Bitinui sumaniai vadovaujant pertvarkytas darbų organizavimas ir plane numatyti hidroelektrinių galingumai laiku atiduoti naudoti. 1959 metais stojo rikiuotėn 2460 kW galingumo Antalieptės hidroelektrinė. 1956 m. – 480 kW galingumo Baltosios Ančios hidroelektrinė, 1959 m. – 150 kW galingumo Padysnio hidroelektrinė, 1956 m. – 120 kW Varėnos HE, 1957 m. – 100 kW Kapčiamiesčio HE, 1960 m. – 120 kW Aukštadvario HE, 1960 m. – 100 kW Bagdanonių HE, 1961 m. – 800 kW Gondingos HE.

Per 1961–1965 m. laikotarpį nutiesta 4380 km 10 kV ir 2950 km 0,4 kV elektros tiekimo linijų, sumontuota 114 tūkst. kVA galingumo transformatorių pastočių. Anykščių statybos montavimo valdyba 1965 metais talkininkavo Baltarusijos respublikos žemdirbiams ir elektrifikavo keturis Baltarusijos Breslavos rajono kolūkius, nutiesdama

Dubingių profilaktoriumas. 1971–1983 m.

Utenos 330 kV transformatorinė pastotė. 2001 m. gegužė

97 km 10 kV ETL ir
61 km 0,4 kV ETL.

1962 m. birželio 19 d. Anykščių statybos montavimo valdybos vyriausiuoju inžinieriumi skiriamas Rimvydas Jakubonis. Šiose pareigose jis dirbo iki 1964 m. sausio 17 d. Po jo Anykščių statybos montavimo valdybos vyr. inžinieriumi paskiriamas Povilas Matelionis.

Pradėjus Respublikoje kurti chemijos pramonę, mūsų darbuotojams 1961–1963 m. teko statyti vandens siurbines po 2000 kW galingumo Kėdainiuose, Kavarske (Anykščių r.), Jonavoje ir Alytuje. Dideli darbai atlikti elektrifikuojant Respublikos žemės ūkį. Jau 1964 m. pabaigoje buvo užbaigtas žemės ūkio vartotojų prijungimo prie valstybinių elektros tinklų pirmasis etapas.

Už nuopelnus, pasiektus vykdant Respublikos elektrifikavimą, nusipelnusio statybininko garbės vardai buvo suteikti tuometiniam organizacijos vadovui Teodorui Bitinui, darbų vykdytojui Broniui Navaglauskui ir staliui Povilui Nečiūnui. Daug įmonės žmonių gavo vyriausybinius apdovanojimus.

*Utenos 330 kV transformatorinė pastotė. 2001 m. gegužė.
Generalinis direktorius A. Bitinas (dešinėje) su elektros tinklų dispečeriu*

Montuojama stulpinė pastotė Zarasų rajone.
2001 m. gegužė

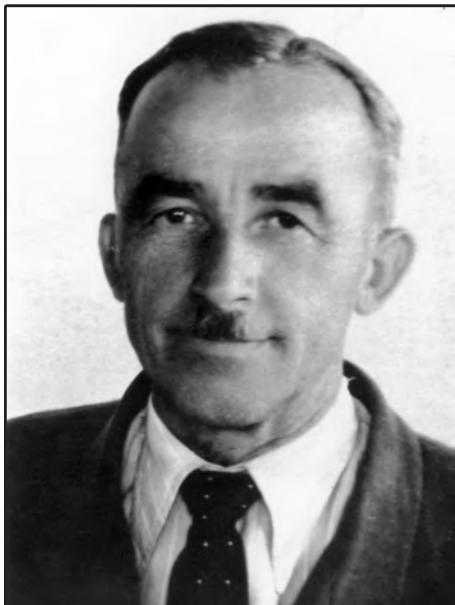
Elektrifikavimo brigada. 2001 m. gegužė

Statybos montavimo darbų planai kasmet didėjo, tačiau naujai sukurto kolektyvo atsidavusiu ir įtemptu darbu tie planai buvo vykdomi ir viršijami. Kaip plėtėsi statybos montavimo darbų apimtis per pirmuosius 20 įmonės darbo metų, rodo šie skaičiai:

Metai	Atlikta SMD (tūkst. rb.)
1946	13,8
1947	17,0
1948	91,0
1949	105,2
1950	120,9
1951	163,0
1952	143,4
1953	253,0
1954	242,3
1955	199,8
1956	257,5
1957	369,3
1958	557,0
1959	1 559,5
1960	1 845,6
1961	2 960,7
1962	3 165,6
1963	3 106,3
1964	2 892,7
1965	2 787,0
Iš viso:	21 907 tūkst. rublių

Statybos montavimo darbų didėjimas įmonėje kartu parodo, kokiais tempais žengė priekin ir Respublikos energetiniai pajėgumai, elektros tinklų statyba bei elektros energijos gamyba. Per 1946–1950 m. atlikta

Valdybos vadovai

*Pirmasis viršininkas
J. Bradelis*

*Antrasis viršininkas
H. Juknevičius*

*Ilgametis valdybos viršininkas
Teodoras Bitinas*

*Ilgametis valdybos viršininkas
Alvydas Bitinas*

*Vyr. inžinierius
P. Matelionis*

*Ilgametė vyr. buhalterė
I. Baltakienė*

A. Pociūnienė

*Vyr. inžinierius
P. Viederis*

Valdybos 50-metis 1996 m. Veteranai ir svečiai.

statybos montavimo darbų už 519 tūkst. rublių. 1950 metų pabaigoje dirbo 90 darbuotojų. 1951–1955 m. laikotarpiu statybos montavimo darbų buvo atlikta už 981,7 tūkst. rublių. 1955 metų pabaigoje jau dirbo 127 žmonės.

Per 1956–1958 m. statybos montavimo darbų įvykdyta už 1 183,8 tūkst. rublių. Darbuotojų skaičius padidėjo iki 238. Per tą laikotarpį nutiesta 445 km 0,4 ir 10 kV įtampos oro linijų.

Nuo 1966 m. iki 1976 m. Anykščių mechanizuotos kolonos pagrindinės darbų apimtys buvo atliekamos tiesiant aukštos ir žemos įtampos elektros tiekimo linijas, atliekant transformatorinių pastočių montavimo darbus. Per šį laikotarpį nutiesta 1 806 km 10 kV ETL ir 7 438 km 0,4 kV ETL, sumontuotos 1895 transformatorinės pastotės, elektrifikuota 17 570 gyvenamųjų namų. Be elektrifikacijos darbų, Anykščių mechanizuota kolona vykdė ir kitus. Tai statybos darbai: gyvenamieji namai ir elektros tinklų rajonų gamybinės bazės Anykščiuose, Ignalinoje, Ukmergėje, Nemenčinėje, Molėtuose, Švenčionyse, Zarasuose, Širvintose, Utenoje, Rokiškyje, Vilniuje ir kituose miestuose.

Per 1966–1994 metus Anykščių mechanizuota kolona atliko statybos montavimo darbų ir nutiesė 0,4–10 kV elektros tiekimo linijų (žr. lentelę).

Valdybos vyrų choras

Atliktų statybos montavimo darbų ir pastatytų 10 kV ir 0,4 kV ETL nuo 1966 iki 1994 metų suvestinė

Metai	Statybos montavimo darbai, tūkst. rb	0,4–10 kV linijos, km	Darbuotojai
1966	3 189	1585	433
1967	2 550	849	382
1968	2 460	1026	327
1969	2 784	853	374
1970	3 097	902	373
1971	3 215	936	370
1972	3 306	928	362
1973	3 595	774	358
1974	3 636	661	339
1975	3 684	665	315

Vyr. inžinierius S. Bernatavičius

S. Bacianskas

T. Gradauskas

J. Legas

Valdybos administracija. 1983 m. gegužė.

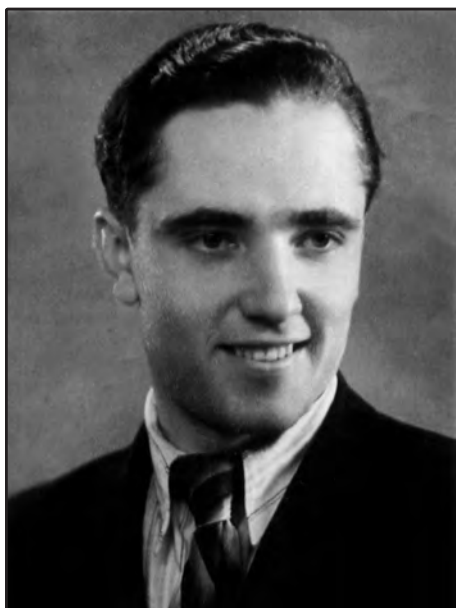
Metai	Statybos montavimo darbai, tūkst. rb	0,4–10 kV linijos, km	Darbuotojai
1976	3 510	609	389
1977	3 196	472	360
1978	2 875	496	364
1979	2 841	444	379
1980	2 822	402	383
1981	2 908	403	385
1982	2 692	413	362
1983	2 744	365	344
1984	3 540	390	329
1985	3 205	408	305
1986	3 454	334	288
1987	3 699	360	269
1988	3 722	338	249
1989	3 617	292	236

S. Juknys

V. Laurinaitis

P. Mikalajūnas

V. Dudėnas

Pastatyti gyvenamieji namai Tverėčiaus g. Vilniuje. 1972–1976 m.

Metai	Statybos montavimo darbai, tūkst. rb	0,4–10 kV linijos, km	Darbuotojai
1990	3 247	359	221
1991	9 793 (pakeista tūkst. talonų)	226	221
1992	67 956	206	168
1993	2 549 (tūkst. litų)	106	148
1994	5 366	85	140

Anykščių SMV žmonės ne tik daug dirbo, bet raskavo laiko ir meno savi-veiklai.

1957 m. kolona įsigijo dūdų orkestro instrumentus. Tačiau orkestras gyvavo vos porą metų. Iširimo priežastis ta, kad daugelis jo dalyvių nuolat būdavo komandiruotėse ir negalėdavo dalyvauti repeticijose.

1968 m. pabaigoje vyr. inžinieriaus Petro Viederio pastangomis buvo sukurtas saviveiklinis dramos ratelis. 1968–1969 metų žiemą repetavo, o 1969 m. kovo 8 d. parodė pirmą vaidinimą – K. Sajos komediją „Šeškai“, kuri turėjo didelį pasisekimą. Šį veikalą režisavo ir jame vaidino SMV darbuotoja A. Stančikienė.

Tais pačiais metais buvo sukurtas ir vyrų choras, kuriam vadovavo J. Biliūno

V. Survila

J. Repšys

S. Petrauskas

A. Šilinis

A. Karosas

A. Morkūnas

vidurinės mokyklos muzikos mokytojas Dumanas. Choras sėkmingai koncertavo kartu su dramos ratelio pasirodymais.

1983 metais SMV vėl įkuriamas vyrų choras. Po respublikinės apžiūros Kaišiadoryse, sėkmingai buvo ruošiamas naujas repertuaras. Chorui vadovavo muzikos mokyklos mokytojas Robertas Čapkevičius.

1971 m. lapkričio 15 d. vyriausioju inžinieriumi paskiriamas Donatas Čeponis, o nuo 1973 m. sausio 23 d. – Petras Viederis.

Nuo 1976 m. valdybos kolektyvas toliau vykdė žemės ūkio ir kitų žinybų objektų elektrifikavimo darbus, statė elektros tinklų gamybinės bazes, poilsio namus bei žinybinius gyvenamuosius namus. Tais metais pradėta statyti viena stambiausių Lietuvos energetikos sistemos poilsio bazių Dubingiuose (Molėtų r.), statomi gyvenamieji namai Vilniuje, Tverečiaus gatvėje, plečiama nuosava gamybinė bazė.

1977 m. liepos 6 d. mirus ilgamečiui valdybos viršininkui Teodorui Bitinui, Energetikos statybos tresto įsakymu Anykščių SMV viršininku paskiriamas jo sūnus Alvydas Bitinas.

1980 m. birželio mėn. su įvertinimu „labai gerai“ buvo priimta naudoti 6020 m² naudingo ploto Utenos elektros tinklų centrinė gamybinė bazė. 1982 m. pastatyti gyvenamieji namai Molėtuose, Utenoje, Švenčionyse. 1983 m. nutiesta 110 kV ETL Dūkštas–Padynis, 1984 m. 35 kV ETL Šėta–Bukonys–Siesikai,

35 kV ETL Pabradė–Buivydziai. 1987 m. pradėta ir 1990 m. atiduota naudoti 330/110/35 kV transformatorinė pastotė Utenoje, o 1986 m. – 110 kV transformatorinė pastotė Dūkšte.

1984 m. spalio 20 d. valdyboje pradeda dirbti vyriausioju inžinieriumi Aloyzas Karosas, o nuo 1992 m. gruodžio 28 d. – Stasys Bernatavičius. 1991 m. balandžio 18 d. įmonės pavadinimas pakeičiamas į „Anykščių energetikos statybos valdybą“.

1992 m. gruodžio 28 d. Lietuvos respublikos energetikos ministro įsakymu Anykščių energetikos statybos valdyba tampa savarankiška įmone – Anykščių valstybine energetikos statybos įmone.

Valdybos darbuotojai, apdovanoti LTSR Aukščiausiosios Tarybos garbės raštais:

1. Povilas Mikalajūnas; 2. V. Dobrovolskis; 3. Bronius Pipiras; 4. Česlovas Rakauskas; 5. A. Kurkuzas; 6. Povilas Petraitis; 7. Alfonsas Laurenčikas; 8. Stasys Bagdzevicius; 9. Sidoras Pustelnikovas ; 10. Jonas Girčys; 11. A. Drobulis.

Nusipelnusio statybininko garbės vardai buvo suteikti:

1. Teodorui Bitinui; 2. Povilui Nečiūnui; 3. Broniui Navaglauskui.

Generalinis direktorius Alvydas Bitinas apdovanotas Pasaulio energetikų draugijos Lietuvos skyriaus garbės energetikos ženklu

Daugiausia nusipelnę valdybos žmonės

Teodoras Bitinas

Lietuvos nusipelnęs statybininkas

Gimė 1917 m. Joniškėlyje, Pasvalio r., darbininkų šeimoje. 1929 m. baigė Joniškėlio V. Kudirkos pradžios mokyklą. 1929–1930 m. mokėsi Panevėžio gimnazijoje. 1930 m. tėvams persikėlus gyventi į Kauną, jaunuolis mokslą tęsė 3-ioje Kauno progimnazijoje Šančiuose. 1934 m. ją sėkmingai baigė ir įstojo į Kauno aukštesniąją technikos mokyklą, elektrotechnikos skyrių. Po penkerių metų ją baigęs, gavo diplomą ir pradėjo dirbti Kauno telefono-telegrafo dirbtuvėse techniku.

1940 m. pašaukiamas atlikti karinės prievolės į priešlėktuvinės gynybos rinktinę. 1940 m. gale kaip nerikiuotės tarnybos karys demobilizuojamas. Tais

pačiais metais T. Bitinas pradeda dirbti Ukmergės elektrinės techniniu vedėju. 1944 m. išlaisvinus Ukmergę iš vokiečių okupantų, T. Bitinas skiriamas Ukmergės rajono elektrinių valdytoju. Tuo metu tenka imtis Ukmergės, Zarasų, Anykščių, Dusėtų elektros ūkio atstatymo. 1947 m. T. Bitinas persikelia į Anykščius ir čia iki 1956 m. pradžios dirba dabartinės Anykščių energetinės statybos vyr. inžinieriumi, o nuo 1956 m. iki 1977 m. liepos 6 d. (savo mirties) – viršininku.

1967 m. T. Bitinas tris kartus buvo renkamas Anykščių rajono DŽDT deputatu. Per ilgametį savo darbą buvo apdovanotas Garbės ženklo ordinu, medaliu „Už šaunų darbą“, Jubiliejiniu medaliu. Be to, apdovanotas daugelio įvairių žinybų bei ministerijų garbės raštais. Už aktyvią visuomeninę veiklą jam buvo įteikti Lietuvos meno saviveiklos žymūno, Energetikos ir elektrifikacijos žymūno, Civilinės gynybos žymūno, Lietuvos 25-ųjų metinių proga „Už gerą darbą ir aktyvią visuomeninę veiklą“ ženkleliai.

1963 m. T. Bitinui buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio statybininko garbės vardas.

Mechanizuotos kolonos kolektyvas, netekęs Teodoro Bitino, kartu neteko ne tik geros ir jautrios širdies žmogaus, bet ir nepakeičiamo organizatoriaus, sumanaus vadovo.

Alvydas Bitinas

Gimė 1944 m. birželio 10 d. Ukmergėje. 1962 m. baigė Anykščių darbo jaunimo vidurinę mokyklą. 1963 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialo Mechaninės technologijos fakultetą. 1969 m. jį baigė ir įgijo inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Baigęs institutą dirbo Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykloje inžinieriumi. Nuo 1973 m. perkeltas į Energetikos statybos trestą inžinieriumi. Vėliau dirbo vyresniuoju inžinieriumi. 1977 m. paskirtas Anykščių mechanizuotosios kolonos viršininku. Dabar eina AB „Anykščių energetikos statyba“ generalinio direktoriaus pareigas. Už sąžiningą darbą yra apdovanotas įvairių valstybės institucijų garbės ir padėkos raštais.

Bronius Navaglauskas

Lietuvos nusipelnęs statybininkas

Gimė 1927 m. Norkūnų kaime Utenos r., valstiečių šeimoje. Tėvai savo žemės neturėjo, o nuomojo iš kitų, todėl Broniui prie žemės darbų teko priprasti nuo mažens.

1945 m. baigęs Utenos gimnazijos 7 klases, įstojo į Utenos amatų mokyklą.

Tais pačiais metais mokykla persikėlė į Vilnių. Jaunuolis, po dvejų metų baigęs šią mokyklą, įgijo staliaus specialybę. Paskyrimą gavo į Vilniaus „555“ gamyklą, tačiau joje įvyko nelaimingas atsitikimas, kurio metu Bronius nukentėjo, neteko kelių rankos pirštų. Todėl jau 1947 m. grįžo pas tėvus ir iki 1949 m. dirbo žemės darbus. Visa tai netenkino jauno vyro, ištroškusio žinių.

Bronius Navaglauskas

1949 m. Bronius įstoja į Vilniaus politechnikumo elektrotechnikos skyrių ir po ketverių metų gauna elektrotechniko diplomą. Paskiriamas į dabartinę „Anykščių energetinę statybą“. Pradžioje dirba brigadininku, vėliau – inžinieriumi, vyr. darbų vykdytoju, vadovaudamas elektrifikavimo darbams Respublikos ribose.

Už nepriekaištingą ir gerą darbą Bronius Navaglauskas buvo apdovanotas ne vienu garbės raštu, o 1964 m. gruodžio 16 d. Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos įsaku jam buvo suteiktas Respublikos nusipelnusio statybininko garbės vardas.

1967 m. pradžioje Broniui susirgus, o po to pripažinus invalidumą, jis į darbą nebegrįžta.

Povilas Nečiūnas

Lietuvos nusipelnęs statybininkas

Gimė 1917 m. Alantos valsčiuje, Molėtų rajone, valstiečių šeimoje. Paau-glystės ir jaunystės metais Povilui daug teko dirbti žemės ūkio darbų tėviškėje ir kaip samdiniui. Nuo 1940 m. Povilas pradėjo dirbti darbininku Anykščiuose „Spartako“ fabrike, o vėliau – statybininku geležinkelyje. Pokario metais jaunuolis triūsė atstatant Utenos geležinkelio stotį, Panevėžyje ir Anykščiuose, atstatant karo sugriautą geležinkelio ūkį.

Nuo 1948 m. Povilas Nečiūnas pradeda dirbti tuometinėje Anykščių mechanizuotoje kolonoje staliumi. 1977 metais išeina į užtarnautą poilsį.

Už sąžiningą ir gerą darbą 1957 m. Povilui buvo suteiktas puikios kokybės meistro vardas. Jau 1962 m. Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos prezidiumas P. Nečiūnui suteikia Lietuvos nusipelnusio statybininko garbės vardą. Vėliau

Povilas Nečiūnas gauna dar du vyriausybinis apdovanojimus – medalį „Už gerą darbą“ ir Darbo veterano medalį.

Be to, per savo darbo Anykščių MK laikotarpį už puikų ir sąžiningą darbą Povilas Nečiūnas tris kartus buvo apdovontas socialistinio lenktyniavimo nugalėtojo ženkleliu ir net dvylika kartų Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos, Energetikos statybos tresto ir Anykščių MK garbės raštais. Ne kartą jam buvo pareikštos padėkos bei paskirtos piniginės premijos už nepriekaištingą darbą.

Bendrovės darbuotojai Povilą Nečiūną prisimena kaip nuoširdų draugą, gerą specialistą ir puikų darbuotoją.

Povilas Nečiūnas

Medžiagą parengė Alvydas Bitinas
2005, Anykščiai

Keletas akimirų iš praeities

Baigiau KPI. 1954 metai, jaunųjų specialistų paskirstymo lapas. Darbo vietos: Vilnius, Kaunas, Šiauliai ir viena vieta Anykščiuose. Pageidaujančių į Anykščius nėra. Užsirašau aš ir gaunu paskyrimą į Anykščių tarprajoninę statybos elektromontažo kontorą. Iš Biržų atvykstu traukiniu anksti ryte 1954 m. rugpjūčio 1-ąją. Porą valandų prasitrinu stotyje ir einu ieškoti kontoros. Klausiu vieną, kitą – niekas nežino, tik kažkuris žmogelis galų gale paaiškino, kad „čia bus Juknevičiaus elektromontažas“ ir esąs jis antai už aukštos lentų tvoros. Per tą tvorą buvo matyti tik mūrinis garažas ir stalių dirbtuvių stogas. Mechaninės dirbtuvės žemos, žemai prie pat upės. Kontora įsikūrusi buvusio viršininko Juknevičiaus tėvo mechaninių dirbtuvių bazėje.

Užeinu, prisistatau viršininkui Juknevičiui. Į kambarį įgriūna apvalaus veido vyrukas su akiniais, energingai kažką aiškina. Tai vyr. inžinierius Teodoras Bitinas. Toliau Usavičius, normuotojas, tuoj pasiteirauja, ar bent kiek nučiuokiu apie normavimą. Kalinkaitė, kasininkė, paaiškina, kad atlyginimai pas mus tik po penkto „nariado“, t.y. po 2,5 mėnesio. Nieko, keli rubliai dar kišenėje. Šeštadienį, sekmadienį pragyvenau viešbutyje. Buvau pas Juknevičių pietų,

o pirmadienį – į komandiruotę. Taigi, Baltoji Ančia. Išvažiavau lyg į tremtį su vairuotoju A. Paviržiu. Kartu vyko kasininkė, vežė algas (po 5 „nariadų“) su vairuotoju Žeguniu.

Atvažiavau – ir viskas, niekas nepristatė. Statybai vadovavo studentas praktikantas pavardės neprisimenu), brigadininkas A. Ciekanas, Pociūnas, sandėlininkas V. Orlovas ir apie 300 kolektyvo narių. Dvi pamainas žmonių nepažinau, sunku buvo susigaudyti darbo apimtyje. Tačiau kolektyvas mane priėmė, buvau pavadintas inžinieriumi. Prasadėjo sunkus darbas ir nelengvas gyvenimas. Arti nebuvo nei parduotuvės, nei valgyklos. Viską veždavomės iš Druskininkų. Darbuotojai – komandiruoti, namo važiuodavo tik kas trys savaitės. Likdavau vienas miške, kartais važiuodavau iki Kauno ir kartu grįždavome. Žiemą dirbdavome tik su vietiniais žmonėmis iš Anykščių. Niekas neatvažiuodavo, nes keliai būdavo užpustyti ir nevalomi.

Pavasariį prasidėjo ypač atsakingas darbas ir... pirmas nesėkmingas upės uždarymas. Per anksti – didelis vanduo ir per mažai jėgos, 5 naktys ir dienos be miego. Nežinau, iš kur buvo tiek jėgų. Kitam kartui pasiruošėm geriau ir per 2 val. Ančia pasuko kita vaga. Tačiau geriausi prisiminimai apie žmones – tuos mielus, paprastus ir „biednus“ aplinkinių kaimų dzūkus, Anykščių specialistus. Jokios nesantaikos, jokių pretenzijų. Daug davė aplinkiniams ši statyba. Atsirado šioks toks uždarys. Merginos pasipuošė, nusipirko dviračius, o kai dirbdavo, niekada neklausdavo, kiek sumokėsime.

Baltosios Ančios hidroelektrinės statyba buvo stambiausia. Čia virė atskiras gyvenimas ir mes visai nieko nežinodavome, kas dedasi ten, Anykščiuose. Štai keletas linksmesnių epizodų.

Vieną pavakarę grįžta mašinos iš Anykščių, ateina vairuotojas ir sako: „Inžinieriau, reikia iškrauti „balionus“. Sakau – ateis žmonės, iškrausim ryt. Pasirodo, „balionai“ – tai tie, kurie patys nebepajėgia išlipti iš mašinos.

Buvo gana vėlus ruduo. Ančia pasidengdavo rūku, lyg jos slėnis būtų pripiltas rūgštaus pieno. Eina iš šokių naktį mūrininkų brigadininkas Juozukas Pukenis truputį pakaušęs, žiūri – skersai kelio griovys. Sako, įsibėgėjau, maniau peršoksiu, o ten ne griovys, bet Ančia. Tai ir movė tiesiai į vidurį upės su visu savo šventišku apdaru. Ryte ieškom – nėra brigadininko. Randu jį lovoj, o aprėdas išdžiaustytas ant pagalių prie krosnies. Visas dreba, sustiręs.

Sakydavo: Baltojoj Ančioj sujudimas, atvažiavo limuzinas, limuzine sėdi dėdė, tamsiais rūbais apsiredęs. Na, jeigu yra dėdė, yra ir Albinutė, o kartu ir alga po 5 „nariadų“. Vakare „roboksa“, šokiai ir dainos. Vyr. inžinierius T. Bitinas mėgo užtraukti skambią dainą, tylų vakarą paupy gerai skamba, tik staiga daina nutrūko lyg styga. Nuo stataus nukasto šlaito nusirito „dėdė“, laimei, jokios trau-

mos, tik pamesti akiniai. Iš ryto 20 merginų talka – ir akiniai surasti. Gerai, kad viskas gerai baigėsi.

Prisimenu mūsų vyrų sukeltas muštynes Leipalingyje. Teko kai kam važiuoti į Veisiejus, atsiimti herojų su išvertais iš kelių diržais. Diržus atidavė atskirai. Už šiuos „šposus“ trys „gavo“ po metus.

Galiausiai Baltoji Ančia buvo įveikta, hidroelektrinė paleista, Druskininkai gavo šviesą. Prasidėjo kiti darbai.

Daug pastangų anykštėnai įdėjo montuodami elektrinėse torpedinių katečių variklius, kurie niekaip nenorėjo stovėti ant kieto pagrindo. Buvo bandoma visai, tačiau trūkdavo pamatas arba korpusas, o priežastis paprasta – netinkamai parinkti generatoriai. Labai daug dirbo šaltkalviai montuotojai Navašinskas, Kuprionis, Kazlauskas, Pačinskas, dirbtuvių vedėjas J. Juknevičius, Korsakas. Tiesiog stebėtinas buvo šių žmonių meistriškumas, sugebėjimai montuoti ir remontuoti sudėtingus variklius įvairių markių – nuo čekoslovakios „Škodos“ iki vokiškų mechanizmų. Man, kaip jaunam inžinieriui, buvo labai įdomu su tokiais vyrais ir labai keista, kad jie manęs klausydavo.

Visada prisimenu, kaip draugiškai kolektyve buvo švenčiamos visos šventės – „mūsų“ ir „jūsų“, t.y. katalikiškos ir bolševikiškos. Pobūviuose dalyvaudavo kas norėdavo. Valdžia nesiskirdavo nuo kolektyvo. Šias tradicijas stengiausi įgyvendinti ir Vilniuje, dirbdamas Vilniaus MK viršininku. Savo darbe daug ką stengiausi daryti taip, kaip buvo daroma Anykščiuose, kaip darė T. Bitinas, norėjau būti panašus į jį bendraudamas su kolektyvu ir vadovybe.

Buvo keletas nelaimių, dėl kurių mes su viršininku ir visu kolektyvu labai pergyvenom.

1. Baltosios Ančios išplovimas po 2,5 metų darbo. Žemės darbai buvo daromi ne visai teisingai, nors tada ir tinkamesnių priemonių nebuvo. Pačios konstrukcijos buvo per menkos, per pigios. Tačiau laimei, niekas nebuvo tiesiogiai apkaltintas, nors byla iškelta. Nelaimė įvyko dėl skubotumo – terminai vertė daryti tai, ko neįmanoma buvo padaryti su turima technika.

2. Nulaužta Kėdainių užtvanka ant Nevėžio. Grubi projektavimo klaida. Lėdas įsirėmė į vertikalią slenksčio sieną ir ją perlaužė. Darbo vėl beveik metams.

Vienu laikotarpiu Anykščiuose buvo susibūręs labai geras inžinierių kolektyvas. Tai Petraitis, Čepas iš Antalieptės, Žvirblis, Čėponis, Čyvas, Jakubonis, Lieponis, Jakubauskas, Matelionis, kurie vėliau visą savo geriausią laiką dirbo energetikos kolektyvų vadovais. T. Bitinas buvo vadinamas kadru kalviu. Gerai prisimenu ir lakios fantazijos brigadininką Albiną Ciekaną, darbų vykdytoją Vladą Orlovą, kuris labai norėjo dirbti su žmonėmis ekstremaliomis sąlygomis, tačiau labai gaila, kad turėjo ir kitų ydų.

Iš tarnautojų dažniausiai prisimenu V. Puliką, normuotoją Usavičių, buvusį A. Smetonos adjutantą majorą Jasiūną, sekretorę Milaševičienę ir ypač – Albinutę. Iš elektromonterių – Radzevičių, Jankauską, Juzulėną, Petrikonį. Trumpai dirbęs Sauliūnas dailiai montuodavo pultus.

Esu labai dėkingas Anykščiams, Anykščių SMK žmonėms, kurie man turėjo labai daug įtakos ir padėjo susiformuoti kaip žmogui ir kaip inžinieriui. Ačiū Jums visiems.

Vytis Šlekys

1954–1962, Anykščiai

Po praeitį pasižvalgius

Pokario metais, 1947, pavasarį Anykščiuose įsikūrus Utenos elektromechaninėms dirbtuvėms, gegužės mėnesį pradėjau jose dirbti vairuotoju. Bet, kadangi tada nebuvo pakankamai mašinų, laikinai dirbau pagalbinio vokiškos mašinos – dyzelinio vilkiko „Kebler“ – vairuotoju. Jos pagrindiniu vairuotoju dirbo P. Čičiurka. Buvo antra mašina, ZIS-5, su ja dirbo Čenys. Tada viršininku buvo H. Juknevičius, inžinieriumi – Teodoras Bitinas, buhalteriu dirbo J. Lisauskas, antruoju buhalteriu – K. Saladžius, kontoros darbuotojos buvo A. Pociūnienė-Kalinkaitė ir Z. Kamarauskaitė. Vyr. elektromonteris buvo D. Cimbalištas, eiliniai elektromonteriai Meldaikis, J. Matulis, Gilis, Rimevičius, šaltkalviai A. Petraitis, A. Korsakas, kalvis Parnovas, šaltkalvis Bagrevičius, staliai R. Kamarauskas, Augustinas, Bilkevičius, Lionginas, įvairių darbų meistrai A. ir S. Sarokos, reimaristai Balčiūnas, Rimkus, Misiūnas, J. Juknevičius, J. Vanagas. Kai pokario metais buvo didelė naftos produktų kuro ir tepalų krizė, buvęs viršininkas H. Juknevičius savo iniciatyva ir racionalizacija iš ZIS-5 automašinos sukonstravo medžio kuru varomą vad. „gazogeneratorių“. Man teko padėti jį konstruoti ir dirbti vairuotoju. Darbas buvo sunkus, kruopštus, vienu žodžiu, kartu ir vairuotojas, ir „kačėgaras“ – kūrikas. Bet mūsų naujai susikūrusiai kontorai buvo didelis palengvinimas turėti savą pigiu kuru varomą automašiną. Iš bėdos ja galėjom verstis. Greitis buvo nedidelis, 35–45 km per valandą, tad į Vilnių ar Kauną reikėjo važiuoti apie 4 val. (reikia atsiminti, kokie buvo pokario keliai). Tik vienas plusas, kad pritrūkus kuro, malkų buvo galima gauti pas kiekvieną gyventoją.

Pirmiausia turėjome atstatyti Anykščių hidroelektrinę, kuri karo metais buvo sudeginta, užtvanka sugriauta. Atstatėme ir antrą Anykščių hidroelektrinę, kuri buvo ant Anykštos upės. Pirmas Anykščių rajone buvo elektrifikuotas Keblonių kaimas. Tada elektromontavimo darbai vyko labai primityviai: elektros

stulpai buvo statomi pasitelkus iš valstiečių arklius, žmonių rankomis. Tais pačiais metais Debeikių pieno perdirbimo punkto patalpose, prie pieninės mechanizmo varomo lokomobilio lygiagrečiai pastatėme nuolatinis elektros srovės generatorius 10 kV, ir Debeikiuose įsižiebė elektros lemputės. Po to buvo nutiesta elektros linija į Liūdiškių kaimą, tačiau elektros vartotojai nebuvo patenkinti dėl įtampos kritimo. Tada viršininkas H. Juknevičius trūkumui pašalinti išrūpino iš Panevėžio elektros tinklų kintamos srovės generatorių, nes tuo metu abi elektrinės gamino tik nuolatinės srovės elektrą. Per kintamos srovės generatorių buvo galima pertransformuoti elektros srovę didesniu atstumu ir pateikti vartotojams.

Tais pačiais metais Zarasuose ir Utenoje buvo suremontuotos dyzelinės elektrinės. Statomos hidroelektrinės Utenoje ant Utenėlės upės kranto ir Rašėje nutiesta pirmą aukštos įtampos elektros linija. Ši linija jungė hidroelektrinę su Utenos dyzeline elektrine. Tuo metu jauname kolektyve nebuvo pasiskirstymo pagal specialybes, visiems reikėjo dirbti pagal reikalą ir pakęsti visus nepriteklus.

Po metų buvo statomos mažo galingumo hidroelektrinės ant Anykštos upės, Žežumbriuose, buvusio savininko Maldaikio malūno vietoje, taip pat Burbiškyje.

Vienas iš įdomesnių prisiminimų – kaip iš Kauno Aleksoto naftos bazės buvo gabenami naftos produktai. Vienu metu buvo remontuojamas tiltas per Nemuną, o artimiausi pontoniniai tiltai buvo Alytuje, Prienuose ir Birštone. Taigi naftos produktai statinėmis buvo ridenami per Nemuno ledą, taip pat ir visos mašinos kroviniui pasikrauti. Tai vyko 1947–1948 metų žiemą. Minėtasis „gazogeneratorius“ tokių išdaigų iškrėsdavo kelyje, kad yra tekę ir pėsčiomis iš Ukmergės pareiti...

Nuo 1948 metų kovo mėn. buvau perėjęs dirbti kitur, bet 1952 m. rugsėjo 8 d. vėl sugrįžau į tada vadinamą Vilniaus elektromontažo statybos aikštelę prie Komunalinio ūkio ministerijos. Ten radau tą patį viršininką H. Juknevičių, inžinierių T. Bitiną, buhalterį K. Saladžių, V. Puliką, sekretorę A. Pociūniene, normuotoją K. Usavičių, Kalinskaitę, Samachvalovą, dispečerį Grigonį, tiekėją B. Valecką, sandėlininkę Valeckienę. Statybos meistrai – technikai K. Garbštus, Morkūnas, Mikalajūnas, elektromonteriai A. Saraka, J. Adamonis, Jankauskas, Vitkauskas, vyr. elektromonteriai A. Morkūnas, Kazlauskas, Ulfa, Šilaika, P. Juodelis – dyzelistas, A. Pukenis – šaltkalvis, mechanikas B. Ivanauskas, tekintojas Petraitis, Adomavičius, šaltkalviai Kazlauskas, Pačinskas, Kuprionis, Korsakas, Budninkas, kalvis A. Pečiulis, staliai P. Nečiūnas, S. Pavilauskas, V. Genys, Balčiūnas, statybininkai Vilnonis, Kazlauskas, Navikas, I. Pukenis, tinkuotojai-dalytojai Jonas ir Juozas Kuprioniai, vairuotojai R. Paviržis, A. Slavinskas, J. Laurikėnas, L. Karalkevičius, J. Žeguonis, sargai Vitkūnas, A. Paršelis.

Tada statė Lentvario hidroelektrinę, kurios galingumas – 30 kW.

1952 m. rugsėjo mėn. mudu su B. Ivanausku buvome paskirti montuoti dyzelinį variklį prie Daugų elektros tinklų šiluminės elektrinės. 1953 m. Eišiškių rajone ant Versekos upelio buvo statoma hidroelektrinė. Vadovavo P. Mikalajūnas. Vairuotojais statybose dirbo P. Čičiurka, V. Vyšniauskas, V. Juodelis.

1954 metų pradžioje buvo pradėta statyti Baltosios Ančios hidroelektrinė ir tiesiami Druskininkų elektros tinklai. Tada perėjau dirbti šaltkalviu-vairuotoju. Statybai vadovavo J. Puodžiūnas, vėliau V. Šlekys, pagalbiniais meistrais dirbo S. Šiaučiūnas, V. Orlovas, staliai S. Pavilauskas, P. Nečiūnas. 1955 metais buvo pradėta statyti mažo galingumo hidroelektrinė Varėnoje, ant Varėnės upės. Šioms statyboms vadovavo Adomonis.

1956 metų pradžioje kontorai vadovauti pradėjo viršininkas T. Bitinas. Statėme ir remontavome Rokiškio, Švenčionių šiluminės elektrines.

1958 metais vasario mėn. po didelių žiemos liūčių buvo išversta anksčiau mūsų statyta Baltosios Ančios hidroelektrinės užtvanka. Vasaros pabaigoje pradėjome atstatymo darbus. Po to buvo statomos 150 kW galingumo hidroelektrinės ant Juodosios Ančios, Kapčiamiesčio. Vadovavo J. Čyvas, V. Orlovas. Buvo statoma Druskininkų dyzelinė elektrinė; montavo P. Navašinskas, vadovavo J. Čyvas.

1959 metais prie mūsų prisijungus Antalieptės hidroelektrinės valdybai, pradėjome 200 kW galingumo hidroelektrinės statybą Plungės rajone, ant Babrungo upės. Čia vadovavo A. Jakubauskas. Kėdainių chemijos kombinatui buvo statoma siurblinė prie Nevėžio. Vadovavo V. Orlovas, paskui, užbaigus Antalieptės hidroelektrinę, – Petraitis. 1962 metais buvo statoma 100 kW galingumo hidroelektrinė Širvintose, ant Širvintos upės. 1963 metais mūsų valdyba palaipsniui perėjo į el. tinklų ir mechaninių tinklų bazių dirbtuves.

Paskui prasidėjo bazių statyba: Utenoje, Rokiškyje, Anykščiuose, Ignalinoje, Širvintose, Švenčionyse, Zarasuose, Ukmergėje, Molėtuose.

Nuo 1953 metų iki 1959 dirbau statybose, vėliau, iki 1964 m. – tiekėju. Nuo 1964 m. iki 1982 m. vasario 8 d. rūpinausi naftos produktų pristatymu statybos mechanizmams. Po to ir iki šiol dirbu vairuotoju.

Iš kolonos pradininkų tarp gyvųjų likę Balčiūnas, D. Cimbolistas, A. Pociūnienė-Kalinkaitė ir aš, D. Sasnauskas, o iki šiol dirbame tik A. Pociūnienė ir aš.

D. Sasnauskas

1983.05.20, Anykščiai

Elektros tiekimo linijų SMV administracinis pastatas Vilniuje, Motorų g. 4

ELEKTROS TIEKIMO LINIJŲ STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

Iki valdybos įsteigimo

Energetikos ūkio valdybos 1959 m. gruodžio 26 d. įsakymu nuo 1960 m. sausio 1 d. buvo įsteigta Elektros tiekimo linijų statybos montavimo aikštelė Vilniuje su baze Kalvarijų g. 145A, pavaldi Energetikos statybos trestui. Jos gamybinė veikla – tiesti aukštos įtampos (35–110 kV) linijas Lietuvoje.

Pažvelkime į Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybos įsteigimo ištakas.

Vykdam Petrašiuų elektrinės atstatymo darbus atsirado statybinės organizacijos poreikis. Lietuvos energijos rajoninė valdyba 1945 m. kovo 5 d. Petrašiūnų elektrinėje įsteigė Petrašiūnų statybos montavimo valdybą. Be statybos darbų, buvo pavesta vykdyti savo jėgomis ir elektros įrengimų montavimo darbus. Iki 1951 m. Elektros įrengimų montavimo aikštei vadovavo inž. A. Šlapikas. Nuo 1951 iki 1957 metų pabaigos – Donatas Kriščiukaitis, jį pakeitė Vladas

Lukoševičius. Trūko specialistų, įrankių ir patirties. Elektromontuotojų jėgomis buvo atlikti visi elektros įrengimų montavimo darbai atstatomose ir plečiamose Petrašiūnų, Klaipėdos ir Rėkyvos elektrinėse.

Lietuvoje pirmąsias 35–110 kV linijas tiesė „Lenelektrosetroj“ Rygos mechanizuota kolona. Nuo 1954 m. kolonoje pradėjo dirbti Albinas Baronas.

1956 m. lapkričio 11 d. įjungta pirmoji Lietuvoje 110 kV elektros tiekimo linija. Visi 110 kV pastočių įrengimai Petrašiūnų ir Rėkyvos elektrinėse sumontuoti minėtos aikštelės jėgomis.

1957 buvo pastatyta Kėdainių 110/10 kV rajoninė pastotė. Visi 10 kV įrengimai į objektą pristatyti atskirais elementais. Relinė ir signalinė aparatūra taip pat. Surinkti, montuoti, reguliuoti įrengimus reikėjo objekte. Įjungus pastotę nutilo miesto elektrinės dyzeliai, mat kiekviena naujai įjungta rajoninė pastotė juos nutildydavo. Taip plėtėsi Lietuvos energetinė sistema.

1958 m. buvo tiesiama antroji Lietuvoje 110 kV elektros tiekimo linija Kaunas–Vilnius. Pirmoji linija su gelžbetonio atramomis. Metalinių atramų monolitinis pamatus visoje trasoje betonavo Petrašiūnų SMV.

Lietuvos energijos vadovybė įpareigojo Petrašiūnų SMV pradėti 35–110 kV linijų statybą savo jėgomis. A. Baronas su savo darbuotojais perėjo dirbti į Petrašiūnų SMV. Buvo įsteigta aukštos įtampos linijų statybos aikštelė, kuri tiesė 110 kV liniją Klaipėda–Šilutė, 35 kV Naujoji Akmenė–Venta ir kt. Taip Petrašiūnų SMV susiformavo elektros įrengimų montuotojų ir aukštos įtampos linijų statybos aikštelės, iš kurių po keleto metų, t.y. 1963, bus suformuota Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdyba.

Petrašiūnų SMV labai didėjo darbų apimtys ir specializacija. Ji vykdė statybos darbus, tiesė 35–110 kV linijas, montavo 110/35 kV pastotes bei elektros įrengimus elektrinėse, plėtė autotransporto skyrių, metalo konstrukcijų gamybos aikštelę, gelžbetonio cechą, medienos apdirbimą.

1958 m. Energetikos ūkio valdyba įsteigė Energetikos statybos trestą.

Šiam laikotarpiui numatomos tokios Respublikos elektrifikacijos kryptys:

1. Statyti dideles elektrines.
2. Tiesti daug aukštos įtampos (10–35–110–330 kV) elektros tiekimo linijų.
3. Visas elektrines ir vartotojus sujungti į vieną tinklą, t.y. sukurti energetinę sistemą.
4. Sparčiai plėtoti elektros skirstymo tinklus.
5. Elektrifikuoti visus Respublikos ūkius.

Petrašiūnų SMV tapo donoru steigiant tresto organizacijas. Atskyrus gelžbetonio ir medienos apdirbimo cechus, įsteigta Petrašiūnų gelžbetonio gamykla. Direktoriumi paskirtas Albinas Jakubauskas. Autotransporto skyrius tapo sudėtinė Petrašiūnų autotransporto įmonės dalimi. Įmonei vadovavo Petras Čižauskas, vėliau Vytautas Gritėnas. Steigiant Šiaulių eksperimentinę elektros konstrukcijų gamyklą laikinai buvo perduota metalo konstrukcijų aikštelė, vadovaujama Juliaus Staugo.

1959 gegužės 1 d. elektros įrengimų montavimo aikštelė perduota į tresto „Elektrocentromontaž“ aikštelę Nr. 6. Vyriausiuoju inžinieriumi dirbo Stasys Bilyš. Kolektyvas montavo 330/110/35 kV pastočių ir elektrinių įrengimus Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Kaliningrado srityje. Aikštelės perdavimas buvo naudingas Lietuvos energijai, nes trestas turėjo elektros įrengimų gamyklą „Elektroščit“, kuri gamino kokybiškus 10 kV komplektinius skirstomuosius įrengimus. Be to, tiekė įvairius skydelius, 10 kV lauko tipo movas, reikalingas montavimo medžiagas ir įrankius. 1959 metais sumontavo elektros įrengimus ir paleido 3×820 kW generatorius derivacinėje, didžiausioje žemės ūkio, Antalieptės hidroelektrinėje. Antalieptės HE montavo Apolinaro Gaižausko, Liongino Skirpstausko, Aleksandro Serdiukovo, Romo Kacevičiaus, Vytauto Narkevičiaus brigados.

1962 m. buvo įjungta 330 kV ETL Pabaltijo VRE–Ryga–Šiauliai. Visų 330 kV pastočių montavimo darbus atliko montavimo aikštelė Nr. 6. Taip Lietuvos energetinė sistema sujungta su Latvijos energetine sistema ir įjungta į jungtinę Šiaurės vakarų energetinę sistemą. Pradėjo veikti pirmoji Lietuvoje Šiaulių 330/110 kV rajoninė pastotė. 1963 m. sumontuota Kauno 330 kV transformatorinė pastotė.

Numatytiems Lietuvos energetinės sistemos planams įgyvendinti Energetikos ūkio valdyba nutarė įsteigti sau pavaldžią aukštos įtampos linijų statybos organizaciją.

1960 metais įsteigta Elektros tiekimo linijų statybos ir montavimo aikštelė, kurios pagrindiniai darbuotojai buvo iš Petrašiūnų SMV. Vyr. inžinieriumi paskirtas Albinas Baronas, viršininku – Juozas Ankudavičius, dirbęs Kauno elektros tinkluose gamybos ir technikos skyriaus viršininku. Aikštelės kolektyvas sėkmingai tiesė 35–110 kV elektros tiekimo linijas.

ETL SMV bazė buvo skurdi. Pusę teritorijos ir sandėlius buvo užėmusi GTKV. Valdybos medžiagos sukrautos niekam nepriklausančioje teritorijoje už tvoros. Neužteko administracinių patalpų. Nebuvo buitinių patalpų darbininkams persirengti, nebuvo šilto vandens. 1965 m. prijungtas centralizuotas šildymas. Buvo rekonstruotos ir išplėtos administracinės patalpos. Sudarytos normalios sąlygos administracijos personalui. Įrengtos buitinės patalpos darbininkams persirengti

*Pirmoji savo jėgomis pastatyta 330 kV ETL
Elektrėnai–Jonava*

aikštelę. Pavadinta Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdyba, ji tapo stambia tresto organizacija. Statė visas 35–110–330 kV linijas ir transformatorines pastotes ir montavo elektros įrengimus elektrinėse. Pagal pareigų pasiskirstymą iki 1975 metų A. Baronas vadovavo linijų, S. Bilys – pastočių ir elektrinių montavimo darbams.

1965 m. Juozas Ankudavičius buvo paskirtas Vilniaus elektros tinklų direktoriumi. Valdybos viršininku tapo Simonas Šimkūnas. 1975 m. S. Šimkūnas paskirtas Energetikos statybos tresto valdytoju. Valdybos viršininku paskirtas Stasys Bilys, dirbęs viršininko pavaduotoju. Nuo aikštelės įsteigimo iki 1987 m. valdyboje gamybinio techninio skyriaus viršininku dirbo Algis Lukoševičius,

ir dušai, valgykla. Išsikrausčius GTKV, kabelius, laidus ir kitas medžiagas buvo galima sandėliuoti saugomuose sandėliuose. Pradėta projektuoti nauja bazė Motorų g. Darbo patirtis rodė, kad, sujungus linijų ir pastočių statybą vienoje organizacijoje, galima efektyviai panaudoti mechanizmus, transportą, ir tai buvo įgyvendinta.

1963 m. pastočių montavimo aikštelė su Lietuvoje ir Kaliningrado srityje dirbusiais montuotojais buvo įjungta į Elektros tiekimo linijų statybos ir montavimo

*Pirmoji savo jėgomis pastatyta 330 kV ETL
Elektrėnai–Jonava*

kruopščiu ir sąžiningu darbu padėjęs užtikrinti ritmingą valdybos darbą. 1976 m. Elektros tiekimo linijų SMV persikėlė į naują puikią bazę Vilniuje, Motorų g. 4.

1987 m. vyriausiasis inžinierius Albinas Baronas išėjo į pensiją. Valdybos vyriausiuoju inžinieriumi paskirtas Vigantas Kazakevičius, dirbęs valdybos viršininko pavaduotoju. 1992 m. Stasys Bilys perėjo dirbti įmonės „Tena“ generalinio direktoriaus pavaduotoju. Valdybos viršininku paskirtas V. Kazakevičius.

Pirmosios aukštos įtampos tiekimo linijos Lietuvoje buvo tiesiamos ant medinių II formos atramų. Laidas dažniausiai AC markės. Statybos procesai buvo nemechanizuoti. Nuo 1958 m. palaispniui buvo pradėtos naudoti centrifuguotos gelžbetoninės atramos. Jas

Taip dabar statome 110 kV metalines atramas

Statomas radijo relinės linijos bokštas

tiekė Rusijos gamyklos. Tačiau jų nepakako, tad buvo pradėtos gaminti centrifuguotos gelžbetoninės 17 m ilgio atramos Vilniaus namų statybos kombinate. Jos gamintos 1958–1962 m. Atramos buvo naudojamos 35 kV ETL tiesimui ir 110/35 kV pastočių skirstyklose. ETL SMV vyr. inžinieriaus A. Barono pasiūlymu buvo suprojektuota papildoma metalinė viršūnė ir atramos naudotos 110 kV ETL tiesimui.

Labai pravertė linijų tiesimui ŠEEG pradėtoji metalinių atramų ir traversų gamyba. Iš Rusijos gamyklų ETL SMV gaudavo tik 330 kV cinkuotas atramas, o ŠEEG gamino ir reikalingus gaminius pastočių

Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininkas V. Grigaravičius (antras iš kairės) apžiūri ETL SMV sporto salę ir statomą degalinę

statytuvai K-LEP-7M. Taip išvengiama nereikalingų įtempimų ir betono įtrūkimų, užtikrinamas atramų ilgaamžiškumas. Gelžbetonio polių kalimui buvo naudojama vibropoliakalė VVPS-20-11. Ji puikiai pasitarnavo atstatant 35 kV ETL Šilutė–Rusnė. Sukaldavo polius ir kitose linijose esant storam durpių sluoksniui.

Autogražtai labai paspartino pastočių statybos darbus. 35 kV pastotėje tekdavo išgręžti apie šimtą duobių, o didesnėms 110 kV TP reikėdavo žymiai daugiau. Elektros tiekimo linijų trasose buvo atkarpų, kurių neįveikdavo ir padidinto pravažumo automobiliniai bokšteliai. A. Barono pasiūlymu ant traktorinio miško vilkiko TT-4 buvo sumontuoti bokšteliai, tad problema išspręsta.

Įdiegtas termitinis laidų suvirinimas užtikrino kontaktų patikimumą. Laidų galai sukūšiami į specialiai pagamintą „termitinį patroną“ ir degant aukšta temperatūra suvirindavo laidą. Montavimo darbai palengvėjo, kada pradėta gauti kilnojamas dirbtuves, sumontuotas ant dviašių priekabų.

montavimui. Remontavo gyvenamuosius vagonėlius.

Pradėjus statyti gelžbetonines atramas pasikeitė elektros tiekimo linijų ir pastočių statybos technologija. Atramų duobių kasimo kastuvais atsisakyta. Duobes atramoms gręžė autogražtai MRK-1A. Gelžbetoninių atramų statymui buvo naudojami traktoriniai

Taip „žingsniuoja“ paskutiniai didžiosios atramos elementai

Pirmuoju darbų laikotarpiu montuotojai apsigyvendavo šalia statomo objekto pas vietinius gyventojus. Vėliau valdyba pradėjo gauti kilnojamus gyvenamuosius vagonėlius. Prie jų buvo įrengtos džiovyklos drabužiams ir avalynei. Savo „gyvenvietes“ montuotojai steigdavo prie pastočių, tai užtikrindavo elektros energijos tiekimą ir galimybę turėti tarnybinį telefono ryšį.

ETL SMV elektromonteriais dirbo ir moterys. Pastočių montavimo darbuose silpniausia grandis buvo antrinių grandinių montavimas, reikalavęs kruopštumo ir atsakingumo. Reikia mokėti skaityti montavimo schemas. Vyrai nelabai mėgsta tokius darbus. 1960 m. buvo priimtos į darbą dvi vidurinę mokyklą baigusios merginos. Jos greitai perprato laidų montavimo gudrybes. Buvo laikas, kada dirbo net dešimt moterų. Visos sukūrė šeimas su bendradarbiais. Šeimyninėse brigadose buvo pavyzdinė drausmė. Bet, deja, po motinystės atostogų dauguma nebegrįždavo, net ir vyrai palikdavo montuotojų gretas. Ilgiausiai dirbo Salomėja Urniežienė. Žinoma, Urniežių šeimai buvo paskirtas atskiras gyvenamasis vagonas. Šiaip jau 35–110 kV linijų statyba sekėsi gerai.

Mechanizavus statybos technologiją ir kolektyvui pasiekus reikiamą kvalifikaciją, valdyba ėmėsi įgyvendinti savo ambicijas – tiesti Lietuvoje visų įtampų, taip pat ir 330 kV, linijas. Tai įgyvendino 1967 metais. Kolektyvas pastatė ir sumontavo Lietuvoje visas 35–110 kV linijas ir pastotes, didžiąją dalį 330 kV linijų bei pastočių.

80 m aukščio atrama Smiltnėje. Tokia pati matoma ir „Kiaulės nugaros“ saloje

Svarbesni objektai

1967 m. pradedamos tiesti 330 kV įtampos elektros tiekimo linijos. Pirmoji iš jų Elektrėnai–Jonava.

1969 metais pastatyta 330 kV ETL Jonava–Pliavinės HE. Biržų, Pasvalio rajonuose trasa ėjo per vadinamąjį „karstinį“ rajoną. Metalinėms atramoms pamatus reikėjo betonuoti monolitinius. Pirmas blynas neprišvilo.

Labai svarbi Lietuvai buvo jūros keltų uosto statyba. ETL SMV reikėjo iškelti veikiančios 35 kV ETL Klaipėda–Smiltynė–Nidaruožą iš būsimo uosto teritorijos. Valdybai reikėjo įrengti naują 110 kV linijos ruožą į Smiltynę. Kad netrukdytų laivų eismui Kuršių mariomis, atramos turėjo būti aukštos. Reikėjo pastatyti dvi 110 kV dvigrandes 80 metrų

Montuojama Telšių 330 kV TP

aukščio, sveriančias 120 tonų. Vieną iš jų – saloje „Kiaulės nugara“.

Tie sudėtingi darbai pradėti 1984 metų balandžio mėn. Saloje buvo pastatyta prieplauka. Laivais gabenamos medžiagos ir smėlis, kuras dyzelinei elektrinei. Žmonės ir smulkesnes medžiagas plukdė išnuomotas keleivinis laivas „Kazimieras Baršauskas“. Sudėtingi buvo atramų pamatai. Vienos

Statoma 330 kV atrama Ignalinos atominės elektrinės prieigose

metalinės atramos pamatui sunaudota 550 kubinių metrų betono ir 40 t metalo armatūros.

Didžiausias atramas pastatė iš Kijevo atvykę specialistai. Jos buvo renkamos elementais ir „žingsniuojančios strėlės“ pagalba keliamos į viršų. Tai išpūdingai atrodo nuotraukose. Laidas ir linijinė armatūra pagaminti pagal specialų užsakymą. Montuotojai laidas spėjo sumontuoti iki ledonešio pradžios. Objekto statyba buvo labai kontroliuojama. Suspėta laiku. Pagaliau 1984 m. gegužės 23 d. „Eltos“ korespondentas

A. Pipiras parašė: „Vilniaus energetikai į patogesnę vietą perkėlė statybai trukdžiusią aukštos įtampos elektros tiekimo liniją“ („Tiesa“, Nr. 119). Laiku buvo rekonstruota ir 110/10 kV „Marių“ pastotė. Užtikrintas elektros energijos tiekimas jūros keltų uostui. Puikiai pasidarbavo Juozo Jezersko

Linijų statytojai surenka 330 kV atramą

Tiesiamas optinis kabelis

1984 m. pradėtos montuoti 330 kV įtampos transformatorinės pastotės

V. Narkevičiaus brigada montuoja Alytaus 110/35/10 kV komplektinę transformatorinę pastotę. Pirmas iš kairės – V. Narkevičius

Alytaus TP transformatorius keliauja link pamato

*Darbų vykdytojas
P. Gedžius*

elektromonterių brigada. Perkėlos užbaigimo proga buvo išleistas specialus vokas ir pašto ženklas. Dienos žymeklyje – 1986.10.03 data.

Valdyba dalyvavo ir Ignalinos atominės elektrinės statyboje. Pirmasis darbas – tai Dūkšto 35 kV pastotės išplėtimas. Pastatytos 110 kV linijos ir pastotės statybvietai bei gyvenvietei.

Laiku nutiestos 330 kV

Pamato montavimas 35 kV ETL Šilutė–Rusnė

„Ledo keliu“

šrovė, kurią gamins Ignalinos gigantas. Pastarajam tikslui tarnaus ir tokios pat įtampos elektros tiekimo linijos, kurių atramos jau „žingsniuoja“ į Baltarusiją ir Latviją“.

Pastatyta paskutinė atrama, – pranešė „Vakarinės naujienos“ 1985 m. lapkričio 12 d. „Energetikos statybos tresto elektros tiekimo linijų

linijos. Rekonstruotos Daugpilio TP 110 kV linijos. 1983 m. liepos 12 d. dienraštis „Tiesa“ rašė: „Pradėjo veikti 330 kV elektros tiekimo linija, sujungusi statomą Ignalinos atominę elektrinę su Panevėžiu. Laidais gaunama elektra padės įsisukti pirmajam AE blokui, o po to šiuo energijos „tiltu“ bus tiekama

Atramos įšalo

330 kV ETL Klaipėda–Liepoja gelžbetoninė atrama pastatyta

statybos montavimo valdybos kolektyvas baigė statybos montavimo darbus linijoje Ignalinos AE–Utena–Vilnius. Molėtų rajone pastatyta paskutinė atrama ruože Utena–Vilnius. Vadovaujami darbų vykdytojo Prano Gedžiaus (žr. nuotrauką), gerai padirbėjo tiesiant liniją atramų statytojai Antanas Šivickas, buldozerininkas Jo-

nas Deniušis, laidų tiesėjas Vladas Aliukonis, Stasys Bernatavičius, automobilinio bokšto mašinistas Bronius Masalskis“.

Spalvotų nuotraukų ir reportažą „Energijos „tiltų“ kūrėjai“ išspausdino 1982 m. žurnalas „Švyturys“ (Nr. 18) – apie 330 kV linijos Ignalinos AE–Utena–Panevėžys statytojus. Linijos statyboje gerai dirbo buldozerininkas Jonas Deniušis, teleskopinio bokšto mašinistas Vladas Aliukonis, traktorinio kranų mašinistas Alfonsas Venzlauskas, elektromonteriai Medzevičius, Justas Šarkys, Česlovas Staniulis, Juozas Karvauskas, traktorininkas Stepanas Migūnas, atramų statytuvo mašinistas Bronius Aliukonis ir daugelis kitų.

Alytuje 1960 metais buvo sumontuota pirmoji TSRS komplektinė

Vilniaus TE-3 prieigose. Atramų statytuvus „prigulė“

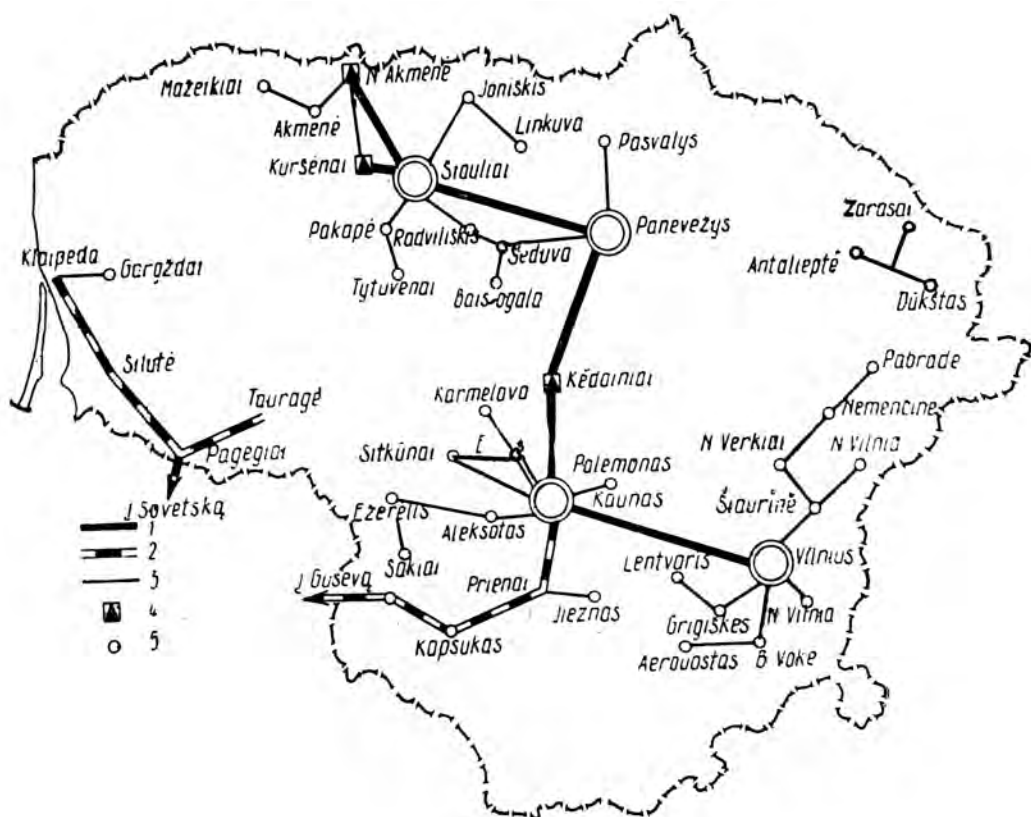
Pasitarimas su užsakovais Vilniaus TE-3 110 kV skirstykloje

110/35/10 kV transformatorinė pastotė. Pirmą kartą gauti gamykloje sumontuoti 35 kV įrengimai. Komplektiniai įrengimai labai paspartino pastočių montavimą ir užtikrino darbų kokybę. Yra išlikusi Vytauto Narkevičiaus brigados nuotrauka. Kaip transportuojamas transformatorius, galime matyti nuotraukoje.

Įdomi techniniu požiūriu vienintelė Lietuvoje 330 kV ETL Klaipėda–Sovetskai; tai trys laidai fazėje. „Komjaunimo tiesa“ 1971 m. lapkričio 2 d. straipsnyje „Šimtas vienas kilometras egzotikos“ paskelbė, kad linija įjungta. Straipsnio autorius, ETL SMV viršininkas S. Šimkūnas, pažymėjo puikų Antano

Derinami 110 kV pastotės įrengimai

1959 metų Lietuvos energetikos sistemos 110 ir 35 kV tinklo schema: 1 – 110 kV ETL, 2 – 110 kV ETL įjungtos 1960.II.8, 3 – 35 kV ETL, 4 – 110/35/10 kV transformatorinės pastotės, 5 – 35/10 kV transformatorinės pastotės

Sučylos, A. Bakanavičiaus, Petro Ruplio brigadų montuotojų darbą.

Ne visada montuotojus lydėjo sėkmė. Įklimpta durpyne ir nustatytu laiku neatstatyta per pavasario potvynį sugriauta 35 kV linijos Šilutė–Rusnė. Kiekvienos atramos pamatui reikėjo sukalti po 16 polių. Durpyne klimpo poliakalė ir kita technika. Labai ilgai užtruko pamatų statyba. Nespėta pastatyti metalinių atramų, rudens potvynis apšėmė nepastatytas. Vanduo pakilo nuo vieno iki pusantro metro virš žemės paviršiaus. Šaltis sustingdė apie 20 cm storio ledo sluoksnį. Traktoriai įlūždavo ir tik kabina matydavosi virš ledo paviršiaus. Teko prašyti melioratorių pagalbos. Jie įjungė polderių siurbines, išpumpavo vandenį, ir ledas, gulėdamas ant durpių, nelūždavo. Važiuojant ledu buvo baigtos statyti atramos, sumontuoti laidai. Prasidėjo staigus potvynis. Atvažiavusi komisija vaikščiodama plentu įvertino atliktus darbus. Linija buvo įjungta. Senų atramų pamatus padėjo pašalinti kauniečiai sprogdintojai. Pagalba buvo labai efektyvi.

Lietuvos aukštos įtampos elektros tinklų schema, 1990–1995 metai

330 kV linija Klaipėda–Liepoja buvo statoma kartu su Latvijos linijų statytojais. Susitikimas numatytas Naujųjų Metų išvakarėse. Iki tol nebuvo šalčių, žemė pražliugusi. Broliai latviai vėlavo ir paprašė pagalbos.

Susitikimo vieta nukelta šešis kilometrus į Latvijos teritoriją. Šventė įvyko nustatytu laiku.

1979 m. sumontuota pirmoji uždara 110 kV Centro TP Vilniuje. Kaip generangovos ETL SMV 1978 m. pradėjo pirmos Lietuvoje 110 kV kabelinės linijos iš Žvėryno į Centro pastotę tiesimą. Kitais metais Petrašiūnų SMV perėmė generangovo funkcijas ir užbaigė objektą.

Drauge su statoma Kaišiadorių HAE rekonstruotos abi 330 kV linijos LVRE–Kaunas, ir atsirado dvi LVRE–KHAE ir dvi KHAE–Kaunas linijos. Be to, nutiesta nauja 330 kV ETL į Kaliningrado sritį, KHAE–Sovetskai. Laikinam energijos tiekimui valdyba pastatė dvi 110 kV linijas ir 110 kV TP. Laiku suspėta užvesti į 110 kV skirstyklą. Linijų laidai pertraukti per „sausą“ reversinį kanalą. Po kelių dienų tyvuliavo vanduo.

1986 metais sumontuota pirmoji savo jėgomis 330 kV Jurbarko TP. Kartu

rekonstruota 330 kV ETL Kaunas–Sovetskai; atsirado dvi linijos Kaunas–Jurbarkas ir Jurbarkas–Sovetskai.

Labai daug 110 kV linijų reikėjo nutiesti ir rekonstruoti statant Vilniaus TE-3. Dauguma atramų buvo metalinės. Objektas netoli bazės, dirbti lengva. Gelžbetonines atramas statydavome atramų statytuvu. Tai įrenginys ant prailginto ČTZ-100 traktoriaus. Neatsakingai paruoštas darbui kartą „prigulė“ ant šono...

Valdyba padėjo statyti Vilniaus TE-3 elektrinę. Atliko 110 kV skirstyklos statybos darbus, sumontavo įrengimus. Darbams vadovavo vyr. darbų vykdytojas Albertas Skardžius ir darbų vykdytojas Antanas Beržinskas.

Apie dešimt metų dirbta prūsų žemėje, „Kaliningradenergo“. Statytos 110 kV elektros tiekimo linijos ir 110/15 kV pastotės. Kaliningrado srityje nebuvo

ETL SMV sporto salė

10 kV įtampos tinklo. Ten išlikęs vokiečių palikimas 15 kV tinklas nebuvo pakeistas. 60 kV tinklas palaipsniui buvo pervedamas į 110 kV įtampą. 1963 metais sumontuotas Černiachovsko pastotėje austriškas 60 MVA 110/60 kV autotransformatorius.

TSRS negamino 15 kV įrengimų. Jie buvo importiniai, 15 arba 20 kV. Nu-

tiesta daug 110 kV linijų. Smalsu buvo pamatyti prieškarui ir karo metu vokiečių montuotus įrengimus, naudotas medžiagas. Elektrinių darbuotojai noriai parodavo. Valdybos atliekami darbai buvo gerai vertinami ir norėta, kad būtų tęsiami. Bet pasikeitus „Kaliningradenergo“ vadovybei darbai buvo nutraukti.

1970 m. pastatyta 35 kV ETL ir pastotė Ukrainoje, Rovno srityje, Lietuvos granito skaldos karjere. Tai padėjo Lietuvos kelininkams apsirūpinti granito skalda.

Beveik penketą metų teko vykdyti pastočių derinimo darbus. Tai pelningi darbai, bet reikalaujantys aukštos kvalifikacijos inžinierių. Esant planinei ekonomikai reikia darbo našumo. Derinimo darbai žlugdė valdybos darbo našumo planus. tad valdyba tokių darbų užsakymų negavo. Derinimo darbų aikštelę teko likviduoti.

Iš viso per 1960–1990 m. laikotarpį valdyba atliko darbų daugiau kaip už 120 mln. rublių. Nutiesta per 5,5 tūkst. kilometrų 35–110 kV ETL, per 1000 km 330 kV ETL, pastatyta apie 150 transformatorinių pastočių.

Tai vaizdžiai atspindi Lietuvos aukštos įtampos elektros tinklų schemos 1959 m. iki ETL SMV įsteigimo ir 1990 m. po trisdešimties metų valdybos veiklos.

Valdybos kolektyvas, vykdydamas sunkius ir sudėtingus darbus, stengėsi pajavairinti savo laisvalaikį. Sandėlių patalpose įsirengė sporto salę, 12,5 m ilgio plaukimo baseiną. Buvo sumontuotas vieno tako kėgelbanas, pirmas Lietuvoje.

Energetikos statybos tresto organizacijų spartakiada ETL SMV bazėje

Ta proga surengta Energetikos statybos tresto įmonių spartakiada. Dalyvavo ir valdybos komanda.

Prasidėjus Nepriklausomybės laikotarpiui, didžiosios statybos baigėsi ir valdyba turėjo rasti naujų darbų. Pradėtos tiesti 0,4–10 kV oro bei kabelinės linijos, imtasi aukštuminių bokštų statybos. 1996 metais pagal AB „Lietuvos energija“ ir Lietuvos–JAV BĮ „Omnitel“ bendrą projektą nutiesta radijo relinė linija Vilnius–Ignalinos AE. 1997 metais sumontuotos pirmosios Lietuvoje optinio ryšio linijos ant elektros perdavimo linijų atramų. Nebuvo pamirštos ir aukštos įtampos perdavimo linijos bei pastotės. Pasikeitė atramų statymo technologija, panaudojami galingi automobiliniai kranai su teleskopinėmis strėlėmis. Tai iliustruoja Kaune prie Nemuno statoma dvigrandė 110 kV metalinė atrama. Šiuo laikotarpiu buvo baigta montuoti Telšių 330 kV. Rekonstruotos Šiaulių ir Kauno 330 kV.

2005 metų pavasarį AB Elektros tinklų statyba privatizuojama suomių firmos EMPOWER.

Per visą įmonės gyvavimo laikotarpį joje dirbo daug gerų specialistų. Jų visų neišvardysi. Sąžiningu darbu jie pastatė sau paminklą – elektrifikavo Lietuvą.

Juozas Kazimieras Ankudavičius

Gimė 1931 m. balandžio 9 d. Skriaudžių k., Veiverių vls., Marijampolės aps., ūkininkų šeimoje. 1954 m. baigė Kauno politechnikos institutą, įgijo elek-

trinių, elektros tinklų ir sistemų specialybės inžinieriaus kvalifikaciją ir pradėjo dirbti Klaipėdos elektros tinklų skyriuje inžinieriumi dispečeriu. 1957 m. pradžioje paskirtas to paties skyriaus operatyvinės tarnybos viršininku. Nuo 1957 m. rugpjūčio mėn. dirbo Kauno elektros tinkluose gamybos ir technikos skyriaus viršininku. Nuo 1960 m. vasario – ETL statybos ir montavimo valdybos viršininkas. 1965 m. sausį paskirtas Vilniaus elektros tinklų direktoriumi.

Mirė staiga 1993 m. vasario 21 d. Palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse.

Juozas Kazimieras Ankudavičius

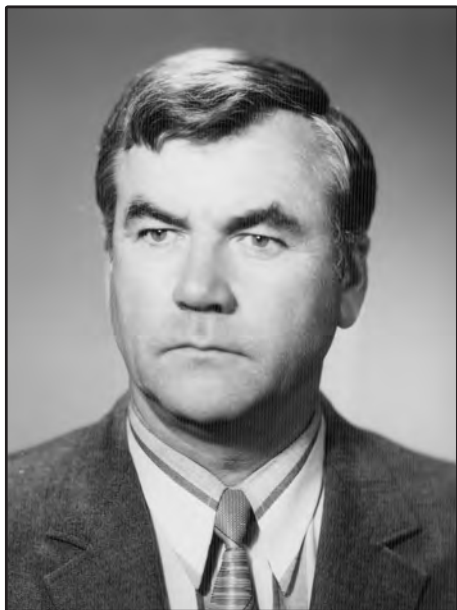
Simonas Šimkūnas

Gimė 1930 m. sausio 19 d. Liebdegėnų k., Anykščių vls., Utenos aps., ūkininkų šeimoje. Mokėsi Anykščių vidurinėje mokykloje, paskui Kauno politechnikume. Besimokydamas dirbo Petrašiūnų elektrinės valdymo pulte budinčiuoju monteriu. 1956 m. Minske baigė Baltarusijos politechnikos instituto Energetikos fakultetą ir įgijo inžinieriaus energetiko specialybę. 1957 m. paskirtas į Vilniaus elektrinę inžinieriumi. 1960–1965 m. buvo Lietuvos Ministrų Tarybos referentas energetikos klausimais, nuo 1965 m. – Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybos viršininkas. 1986 m. paskirtas Energetikos tresto valdytoju. Nuo 1992 m. dirba bendros Lietuvos ir Lenkijos įmonės generaliniu direktoriumi. Už nuopelnus Lietuvos energetikai jam suteiktas Lietuvos nusipelnusio inžinieriaus garbės vardas, jis apdovanotas Garbės ženklo ordinu.

Studijų metu buvo Baltarusijos imtynininkų rinktinės narys, ne kartą gynė šios šalies garbę įvairiose varžybose. S. Šimkūnas – daugkartinis sunkaus svorio imtynių Lietuvos čempionas, sporto meistras, ne kartą buvo išrinktas Lietuvos imtynių federacijos pirmininku.

Stasys Bilys

Gimė 1934 m. rugsėjo 24 d. Margių k., Pagirių vls., Kėdainių aps. 1954 m. baigė Kauno politechnikumą, 1974 m. – Vilniaus inžinerinį statybos institutą. 1956 m. pradėjo dirbti Lietuvos energijos Petrašiūnų statybos montavimo valdyboje darbų vykdytoju. 1959 m. perkeltas į Elektros montavimo trestą. 1963 m. pradėjo dirbti Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdyboje. Nuo 1964 m. tapo valdybos viršininko pavaduotoju, 1975 m. – viršininku, 1992 m. – įmonės „Tena“ generalinio direktoriaus pavaduotoju. Dirbdamas šioje įmonėje vadovavo Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko paskolos valdymo grupei. Plėtojant Lietuvos energetikos sistemos tinklus daug nuveikė montuodamas pirmųjų Lietuvoje 110 kV elektros tinklų linijų Petrašiūnuose, Rėkyvoje pastotes. Dalyvavo

Stasys Bilys

montuojant pirmąsias 330 kV pastotes Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje. 1995 m. išėjo į pensiją. Už laimėjimus plėtojant energetikos sistemos tinklus 1987 m. jam suteiktas Lietuvos nusipelnusio inžinieriaus garbės vardas.

Vigantas Antanas Kazakevičius

Gimė 1940 m. vasario 17 d. Vyžuonų miestelyje, Utenos aps., tarnautojų

Vigantas Antanas Kazakevičius

šeimoje. 1954 m. baigė Užpalių vidurinės mokyklos 7 klases ir įstojo į Vilniaus žemės ūkio mechanizacijos technikumą, kurį baigęs 1958 m. pradėjo dirbti Vilniaus elektros tinkluose vyr. elektromonteriu. 1960 m. įstojo į Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą. Jį baigė 1967 m. ir įgijo inžinieriaus elektriko kvalifikaciją. Iki 1976 m. Vilniaus ET dirbo inžinieriumi, tarnybos viršininku. Nuo 1976 m. iki 1992 m. buvo Elektros tinklų statybos valdybos viršininco pavaduotoju, vyriausiuoju inžinieriumi. Nuo 1992 m. iki šiol – direktorius, generalinis direktorius. Yra publikavęs straipsnių moksliniuose žurnaluose. Už gerą darbą apdovanotas įvairių institucijų garbės, padėkos raštais.

Albinas Baronas

Gimė 1926 m. spalio 2 d. Peteliškių k., Krinčino vls., Biržų aps., ūkininkų šeimoje. 1938 m. baigė Krinčino pradinę mokyklą. Nuo 1940 iki 1944 m. mokėsi Pasvalio gimnazijoje ir baigė 4 klases. 1945 m. buvo paimtas į kariuomenę. 1947 m. demobilizuotas dėl sveikatos būklės. Tais pačiais metais įstojo į Vilniaus valsstybinio universiteto parengiamuosius kursus, kuriuos, o kartu ir visą gimnazijos kursą, baigė 1949 metais. Tais pačiais metais įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą ir 1954 metais jį baigė įgydamas inžinieriaus elektrotechniko kvalifikaciją. Tolesniam darbui buvo paskirtas į „Lenelektrosetstroj“ Rygos mechanizuotą koloną meistro, darbų vykdytojo pareigoms. Tiesė pirmą

Lietuvoje 110 kV liniją Kaunas–Panevėžys–Šiauliai. Taip pat vykdė darbus Estijos respublikos Tartu, Piarnu, Talino miestuose, tiesė 35–110–220 kV linijas. 1958 m. buvo perkeltas į Petrašiūnų statybos montavimo valdybą aikštelės viršininko pareigoms. 1960 m. organizavus Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybą paskirtas vyr. inžinieriumi, vadovavo 35–330 kV linijų ir pastočių statybos ir montavimo darbams iki 1987 metų. Vėliau perkeltas dirbti meistrui. Išėjęs į pensiją dirbo Vilniaus elektros tinkluose.

Už sąžiningą darbą buvo apdovanotas garbės ir padėkos raštais, medaliais, 1964 metais suteiktas Lietuvos nusipelnusio statybininko garbės vardas. Už cilindrinį polių panaudojimą tiesiant 110 kV oro linijas

per Kuršių marias apdovanotas Sąjunginės parodos bronzos medaliu. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, pateikė daug racionalizacinių pasiūlymų, kurie įgalino palengvinti darbo sąlygas, sutaupyti gelžbetonio ir metalo konstrukcijų. Šiuo metu pensininkas.

Albinas Baronas

Rimtautas Montvilas

Gimiau 1940 m. rugpjūčio 30 d. Panevėžyje. 1962 m. baigiau Vilniaus politechnikumą, 1974 m. Vilniaus inžinierinį statybos institutą. 1963–1967 m. dirbau tuometinio Energetikos statybos tresto Panevėžio mechanizuotos kolonos energetiku, Panevėžio „Ekran“ gamykloje inžinieriumi. 1968–1976 m. dirbau Lietuvos Vyr. gamybinėje energetikos ir elektrifikacijos valdyboje Elektros tinklų tarnybos inžinieriumi, vyresniuoju inžinieriumi, grupės vadovu. Nuo 1976 m. spalio mėn. perkeltas darbui Energetikos statybos tresto Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybos gamybos skyriaus viršininku, 2000 m. – marketingo skyriaus viršininku. Šiuo metu dirbu marketingo skyriaus inžinieriumi. Už gerą darbą esu gavęs padėkos ir garbės raštų.

Po „kabinetinio“ darbo Vyr. gamybinėje energetikos ir elektrifikacijos valdyboje pradėjus dirbti Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdyboje

Rimtautas Montvilas

Beveik 30 metų pradirbus elektros energetikos objektų statyboje malonu žinoti, kad Lietuvos energetikos ūkio pažangoje yra ir mano triūso dalelė.

Tikiu, kad AB „Elektros tinklų statyba“ ir ateityje svariai prisidės plečiant ir ypač rekonstruojant Lietuvos elektros energetikos ūkį, nes būsimų darbų frontas šioje srityje gana platus.

Juragis Jurgis Šaltys

visiškai pasikeitė darbo pobūdis bei tempai, daug ko reikėjo mokytis dirbant. Iš pirmųjų objektų, kurių statyboje teko dalyvauti, įsimintinas 25,9 km ilgio 35 kV oro linijos Širvintos–Čiobiškis tiesimas 1977 m. žiemą, 110 kV linijų nuvedimo į Ignalinos AE 110 kV skirstyklą tiesimas 1978 m., kitų objektų statyba.

Bėgant laikui kito ir tobulėjo, tapo kompaktiškesnė transformatorinių pastočių įranga. Bene didžiausią išpūdį paliko 330 kV transformatorinių pastočių Šiauliuose ir Kaune 330 kV skirstyklų rekonstrukcija. Sunku palyginti šių skirstyklų vaizdus prieš rekonstrukciją ir po. Jos tapo dailios, elegantiškos, nebereikalingos didžiulės patalpos relinės apsaugos ir valdymo aparatūrai, tapo patikimesnė jų eksploatacija.

Juragis Jurgis Šaltys

Gimė 1937 m. spalio 30 d. Utenoje. 1954 m. baigė mokyklą ir įstojo į Kauno politechnikos institutą. Po tarnybos armijoje tęsė mokslą Kauno politechnikos instituto Vilniaus filiale ir dirbo Petrašiūnų SMV. 1963 m. gegužės mėn. perėjo dirbti į Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybą techninio skyriaus inžinieriumi. 1967 m. baigė Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą ir įgijo inžinieriaus elektrome-

chaniko kvalifikaciją. 1969 m. paskirtas planavimo skyriaus viršininku, 1996 m. vyr. inžinieriaus pavaduotoju, 1998 m. spalio mėn. – direktoriaus pavaduotoju. 2004 m. birželio mėn. išėjo į pensiją. Už gerą darbą ne kartą buvo apdovanotas padėkos ir garbės raštais.

Medžiagą parengė
Stasys Bilys

Visas mano gyvenimo darbas Lietuvos elektrifikavimui

Elektros tiekimo linijų statybos montavimo aikštelė buvo įsteigta 1960 m. sausio 1 d. Lietuvos Liaudies ūkio tarybos įsakymu, buvusios Vilniaus statybos valdybos bazėje Vilniuje. Valdybos užduotis buvo statyti aukštos įtampos elektros tiekimo linijas bei transformatorines pastotes. Buvau paskirtas vyriausiuoju inžinieriumi, nes turėjau darbo patirties tiesiant aukštos įtampos linijas Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, dirbdamas Rygos mechanizuotoje kolonoje Nr. 9.

Valdybos viršininku paskirtas J. Ankudavičius, kuriam 1965 m. išėjus dirbti į Vilniaus elektros tinklus direktoriumi, viršininku tapo S. Šimkūnas. Jį paskyrus Energetikos statybos tresto valdytoju, vadovavo S. Bilys.

Mūsų veikla pradžioje buvo labai sunki, nes neturėta reikalingos kvalifikacijos darbininkų ir inžinerijos darbuotojų, o darbams – reikalingų mechanizmų. Žemės kasimo darbai – tik rankomis, nebuvo jokio keliamojo mechanizmo, tik keletas traktorių DT-54, kurių techninė būklė bloga. Tačiau pamažu buvo komplektuojami mechanizmai, krovinių kėlimui pritaikyti du ekskavatoriai. Taip pat telkiami montuotojai ir inžinerijos darbuotojai.

Jau pirmaisiais darbo metais, nepaisant trūkumų, buvo pastatyta keletas 35 kV linijų, kaip Antalieptės HE–Utena, Tytuvėnai–Kelmė, Pasvalys–Biržai ir kt. Linijų statybai buvo naudojamos 17 m ilgio įtemptos armatūros gelžbetoninės atramos, kurias gamino Vilniaus namų statybos kombinatas. Pirmas metalines inkarines atramas gamino Petrašiūnų statybos montavimo valdyba, o vėliau Šiaulių eksperimentinė elektros konstrukcijų gamykla. Pamatai metalinėms atramoms buvo daromi monolitiniai.

Laikui bėgant valdybos padėtis gerėjo. Buvo išugdyti geri statybininkai bei laidų montuotojai, aukštos kvalifikacijos aukštalipiai. Pagerėjo inžinerijos kadro kvalifikacija. Valdyba buvo gana gerai aprūpinama mechanizmais. Ypač palengvėjo gelžbetoninių atramų statymas. Iki tol gelžbetoninė atrama buvo statoma keturių traktorių ir „krentančios strėlės“ pagalba, o gavus atramų statymo

mechanizmą ant traktoriaus S-100, darbai ir jų sparta pagerėjo. Įsigijus automobilinius grąžtus, neberekėjo duobių kasti rankomis.

Pradėjus surenkamų gelžbetoninių pamatų gamybą, buvo atsisakyta monolitinių pamatų.

Valdyba buvo pakankamai gerai aprūpinama ir kitais mechanizmais, kaip antai buldozeriais, 3, 10 ir 16 tonų keliamosios galios automobiliniais kranais, automobiliniais grąžtais, galinčiais gręžti iki 4 metrų gylio ir 0,8 m diametro duobes žemėje. Gelžbetonio poliams kalti į gruntą – elektrovibratorių, sumontuotą ant traktoriaus. Buvo aprūpinama traktoriais S-100, buldozeriais, suvirinimo aparatais ir montavimo priemonėmis, tokiomis kaip presavimo agregatai laidų sujungimui ir kt.

Gana opi problema buvo autotransporto trūkumas medžiagoms gabenti į objektus, bei darbininkus vežti į darbą ir atgal. Gelžbetonines atramas, surenkamus pamatus bei mechanizmus vežiojo EST Petrašiūnų autotransporto įmonė.

Nelengva buvo apsirūpinti 22–26 m ilgio gelžbetonio atramomis, aliuminio laidais, metalo konstrukcijomis, linijine armatūra bei pastočių elektros įrengimais ir kabeline produkcija. Visas šias medžiagas tiekdamo Sąjungos įmonės, su jomis palaikėme labai gerus santykius.

1963 m. likvidavus „Elektrocentromontaž“ tresto padalinį Lietuvoje, jis buvo priskirtas su visu darbininkų bei inžinerijos darbuotojų personalu mūsų valdybos žinion toliau tęsti 330/110/35 kV transformatorinių pastočių montavimą.

Dalį 330 kV linijų Lietuvoje statė Rygos mechanizuota kolona Nr. 9. Atsisakius jų paslaugų, visus linijų ir pastočių statybos montavimo darbus teko vykdyti mūsų valdybai.

Darbų apimtis kasmet didėjo. Buvo aprūpintos elektros energija visos stambios Lietuvos įmonės, tarp jų Jonavos ir Kėdainių chemijos gamyklos, Akmenės cemento gamykla, Mažeikių NPG, Vakarų laivų remonto įmonė, Alytaus medvilnės kombinatas, Ignalinos atominė elektrinė. Be 35–110 kV linijų, buvo nutiestos 330 kV linijos Elektrėnai–Jonava–Panevėžys–Pliavinės HE Latvijoje, Elektrėnai–Alytus, Elektrėnai–Vilnius II. Iš Ignalinos AE nutiesta AE–Utena–Panevėžys, AE–Utena–Vilnius. Pastatytos jungiamosios žiedinės linijos su pastotėmis aplink Vilnių, Kauną ir kitus Lietuvos miestus. Sumontuotos 330 kV pastotės Jurbarke, Utenoje.

Sukomplektavus linijų ir pastočių statybai ir montavimui reikalingus mechanizmus bei įrankius, paruošus aukštos kvalifikacijos linijų statytojus, pastočių montuotojus ir inžinerijos personalą, pagerėjo statomų objektų kokybė, sutrumpėjo darbų atlikimo laikas. 330 kV linijos atkarpa 100 km ilgio Utena–Panevėžys

buvo įveikta per 7 mėnesius. Už gerą darbų kokybę valdyba įvertinta sąjunginės Energetikos ministerijos pirmąja vieta.

Būdavo ir sunkių periodų. Sunku dirbti žiemos sąlygomis, kai žemė iššaldavo iki metro gylio, pavasario ir rudens šlapymečio laikotarpiu. Tekdavo laidus montuoti per šalčius 30 metrų aukštyje, blogomis oro sąlygomis. Bet darbai buvo vykdomi.

Montuotojams apgyvendinti objektuose parūpinti kilnojamieji vagonėliai, kur žmonės miegodavo, ilsėdavosi, gamindavosi valgį.

Iš sudėtingesnių darbų paminėtinas ypač sunkiomis sąlygomis montavimas laidų 330 kV linijos Panevėžys–Pliavinės HE atkarpoje Pasvalys–Biržai, kurios ilgis apie 30 km. Linija buvo tiesiama per vadinamąjį karstinį rajoną. Šiame rajone atramos buvo metalinės, apie 50 m aukščio. Protarpio tarp atramų ilgis apie 500 m. Kai oro temperatūra gruodžio mėnesį siekdavo ir apie -20° C, aukštaliai montuotojai, distancinius spyrius tarp dviejų fazės laidų montuodami, turėjo „važinėti“ nuo atramos iki atramos virš 30 m aukščio specialiais ant laidų pakabinamais „vežimėliais“. Tokie darbai reikalavo pasiaukojimo.

Labai sudėtingomis sąlygomis buvo dirbama statant 110 kV linijos perėjmą per Kuršių marias Klaipėdoje. Atstumas tarp krantuose esančių atramų sudarė 1600 m. Vieną 80 metrų aukščio atramą reikėjo pastatyti mariose esančioje „Kiaulės nugara“ vadinamoje saloje. Priėjimai prie salos buvo labai seklūs. Salos paviršius labai klampus. Prieplaukai paruošti iš Kauno buvo iškviesta žemsiurbė. Kad būtų galima vykdyti darbus, salos paviršių reikėjo iškloti gelžbetonio plokštėmis. Statybinės medžiagos, metalo konstrukcijos atramai, taip pat statybiniai mechanizmai buvo perkelti keltu. Esant labai silpnam gruntui, pamatai suprojektuoti ant gelžbetoninių 20 m ilgio polių. Darbams palengvinti, susitarus su projektavimo organizacijos projekto autoriumi, vietoje įprastų polių pritaikyti cilindriniai, tuščiaviduriai, 1,2 m diametro. Atramos pamatui buvo sukalta po du polius kiekvienai atramos kojai, iš viso 8 vienetai. Kalimo darbai buvo atliekami galingu elektriniu vibratoriumi. Sukalus polius, iš jų vidaus buvo išsiurbtas gruntas. Įleistas metalinės konstrukcijos karkasas ir vidus užpildytas betono skiediniu. Kaip buvo sumontuota 80 m aukščio ir 120 tonų sverianti metalinė atrama, sunku ir aprašyti. Kita panaši atrama pastatyta Smiltynėje.

Laidai buvo montuojami labai sunkiomis pavasario sąlygomis, esant ledo-nešiu. Tačiau, nors darbai buvo labai sudėtingi, jie atlikti kokybiškai ir laiku.

Tiesti 35–110–330 kV linijas ir statyti pastotes buvo galima tik turint labai gerą ir aukštos kvalifikacijos kolektyvą. Iš jo kaip daugiau nusipelnę darbuotojai paminėtini vyr. darbų vykdytojai V. Lukoševičius, A. Skardžius, R. Kacevičius; darbų vykdytojai P. Gedžius, P. Makarskas ir kiti. Vairuotojas Kieras, teleskopinio

bokšto mašinistas A. Sučyla, traktorinio kranio mašinistas A. Lapėnas, kranininkas P. Pocius. Brigadininkai: P. Ruplys, S. Baniulis, A. Bakanavičius, J. Jezerskas, aukštalipiai A. Kruopis, S. Meškauskas, buldozerio mašinistas M. Bogdelis, J. Deniušis ir daugelis kitų.

Albinas Baronas

Kauno SMV administracinis pastatas, esantis Kaune, V. Krėvės g. 135.

KAUNO STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

1949 m. žemės ūkio elektrifikavimui Lietuvoje buvo įsteigtas montavimo trestas „Glavselektro“, kuriam pavestas ir kaimo vietovių elektrifikavimas. Tačiau didėjant darbų apimtims, jis buvo nepajėgus vykdyti planuojamus darbus, todėl 1951 m. įsteigiama Kauno srities statybos montavimo kontora. Jos viršininku buvo paskirtas V. Avdiejevas. Nuo 1956 m. viršininku paskiriamas A. Kolobovas. Valdybos vyriausiojo inžinieriaus postas pavedamas Kauno politechnikos instituto auklėtiniui S. Černiauskui. 1954 m. Statybos montavimo trestą ir Kauno srities statybos montavimo kontorą perėmė Lietuvos Kaimo statybos ministerija ir atitinkamai pavadino Specializuotu trestu Nr. 8 ir Kauno „Kaimo elektrostatyba“. 1958 m. Specializuotas trestas Nr. 8 iš Kaimo statybos ministerijos perduodamas Lietuvos Vyriausiajai energetikos ir elektrifikavimo valdybai, pavadinamas Energetikos statybos trestu (EST), o jo padalinys Kaune – Kauno statybos montavimo valdyba. 1966 m. įmonė buvo pervadinta Kauno specializuota kilnojama mechanizuota kolona, 1976 m. – Kauno mechanizuota kolona, 1987 m. – Kauno energetikos statybos valdyba.

Valdybos vadovai

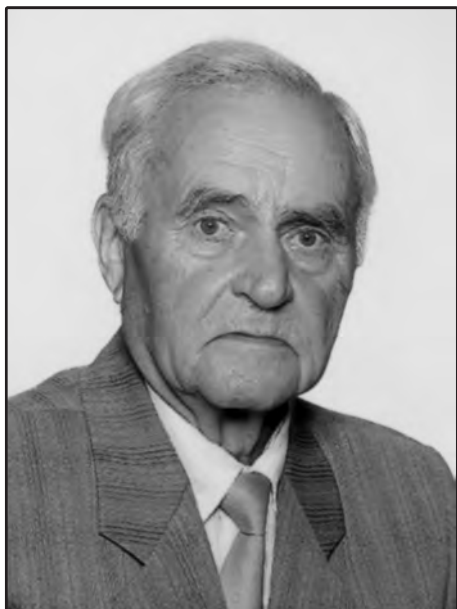
*Valdybos viršininkė
Elena Lopataitė*

*Valdybos viršininkas
R. Dargužis*

*Valdybos viršininkas
P. Kavaliauskas*

*Ilgametis vyr. inžinierius
S. Černiauskas*

Pirmoje eilėje viduryje stovi pirmasis valdybos direktorius A. Kolobovas. 1956 m.

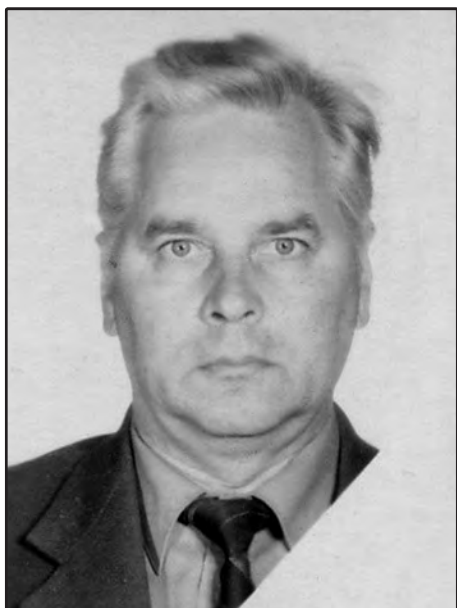
Personalas

Nuo 1951 m. kolonai vadovavo viršininkas V. Avdiejevas, nuo 1956 m. – A. Kolobovas. Pastarasis buvo taktiškas ir pavaldinių gerbiamas vadovas. Padalinių vadovai A. Stučka, J. Labukas, A. Pilkis, J. Sinkevičius ir daug elektromontuotojų buvo sugrįžę iš tremties arba stalininių lagerių, todėl kolonoje nebuvo nė vieno TSKP nario, taigi nebuvo ir partinės organizacijos. Išaiškėjus šiam faktui, 1960 m. Kolobovą pakeitė E. Lopataitė, kuri vadovavo trejus metus. 1963 m. ją pakeitė darbų vykdytoju dirbęs R. Dargužis, kuris vadovavo iki 1985 m. Nuo 1985 m. kolonai iki pat jos privatizavimo vadovavo P. Kavaliauskas. Per visą organizacijos egzistavimo laikotarpį jos vyriausiuoju inžinieriumi buvo Stasys Černiauskas, savo technine kompetencija nepralenkiamas vadovas. Postą jis perleido jaunesniems, kai kolona buvo sujungta su Montavimo valdyba ir organizacija pradėjo vykdyti Kauno TE, Mažeikių TE, Kruonio HAE statybos montavimo darbus.

Iš pradžių kolona vykdė mažųjų HE statybą, 0,4–35 kV linijų statybą, Lietuvos kaimų, Kauno, Kėdainių, Jurbarko, Raseinių, Šakių, Kaišiadorių, Jonavos, Prienų rajonuose elektrifikavimą. Organizacijoje buvo Kėdainių aikštelė, vadovaujama A. Stučkos, kuris iš Kauno politechnikos instituto buvo paimtas ir

*Vyr. inžinierius
K. Grabauskas*

*Vyr. inžinierius
A. Sakalauskas*

*Aikštelės viršininkas
J. Labukas*

*Aikštelės viršininkas
A. Pilkis*

Kauno SMV administracija prieš sujungiant su MV, 1987 m. Iš kairės į dešinę: tupi – N. Paulikienė, V. Kemeklienė, G. Liuzenkova, V. Vansevičienė, V. Stogevičienė, J. Duobienė, A. Pilkis, N. Ulienė, A. Stučka, I. Gaižutienė, R. Dargužis; stovi – A. Žilinskis, A. Merkevičius, K. Vyšniauskas, S. Černiauskas, P. Šutas, J. Labukas, J. Sadauskas, S. Bankauskas, J. Šerėnas, L. Lipnickienė, P. Staliorius, O. Dirkstienė, A. Rastenis, J. Sinkevičius, A. Petrusevičius, A. Mikalauskas, B. Žekevičius

įkalintas kaip politinis kalinys, o grįžęs iš kalėjimo į institutą nebuvo priimtas ir aukštąjį mokslą įgijo tik Maskvos energetikos institute. Kaišiadorių aikštelei vadovavo A. Pilkis, irgi buvęs represuotas KPI studentas. Šakių aikštelei iš pradžių vadovavo J. Medišauskas, o vėliau J. Labukas taip pat buvę politiniai kaliniai. Saugų aikštelei, kuri vykdė darbus visame Klaipėdos krašte, vadovavo F. Vaitkevičius. Jurbarko aikštelės vadovas buvo talentingas darbų organizatorius A. Žilinskis. Organizacijos veiklos sėkmę iš esmės lėmė darbų vykdytojų ir meistrų kompetencija. Darbų vykdytojai buvo V. Juodvalkis, P. Nedzinskas, P. Staliorius, Z. Varnagiris, S. Bankauskas ir jo sūnus R. Bankauskas, A. Rastenis, V. Lugas, A. Petrusevičius, A. Mikalauskas, P. Šutas, B. Žekevičius ir daug kitų. Organizacijos technikos skyriui, nubrėžiančiam pagrindinę techninės veiklos strategiją, vadovavo P. A. Špėlis, A. Merkevičius, A. Jauniškis, Buinevičius, I. Gaižutienė. Kiekvienas iš jų paliko neišdildomą pėdsaką organizacijos veiklos istorijoje.

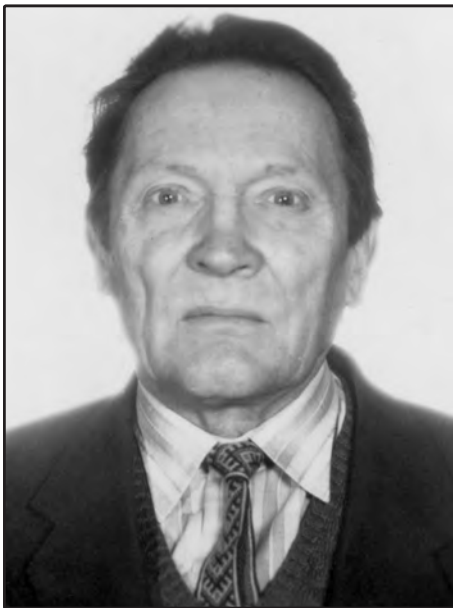
Priklausomai nuo darbų apimties keitėsi darbuotojų skaičius. Antai 1952 metais buvo 130 žmonių, 1956 m. – 343, o 1963 m. šis skaičius išaugo net iki 538. HE statybose vasarą dirbdavo apie 100 darbininkų. Žiemą jų skaičius sumažėdavo iki 30. Čia daugiausia dirbo vietiniai, iš aplinkinių ūkių statybos laikinai perkelti

*Vyr. mechanikas
V. Bargelis*

*Aikštelės viršininkas
A. Stučka*

*Inžinierius
A. Merkevičius*

*Viršininko pavaduotojas
K. Barzdaitis*

gyventojai. Elektro-
monteriais taip pat
dažniausiai buvo grį-
žę iš kariuomenės ir
kolūkiuose nenorin-
tys dirbti jaunuoliai.
Juos pradžioje pri-
imdavo dirbti pagal-
biniais darbuotojais,
o po 3–4 mėnesių
egzaminuodavo ir
suteikdavo elektro-
monterio kategoriją.
Tačiau dėl klajūniš-
kų gyvenimo sąlygų,
sunkių, ypač rudens
ir žiemos laikotar-
piu, meteorologinių

*Veteranai (iš kairės): J. Labukas, S. Černiauskas, B. Žekevičius,
J. Duobienė, J. Šerėnas, S. Bankauskas, A. Pilkis*

sąlygų, nedidelio atlyginimo, sunkaus fizinio darbo elektromontuotojų nuolat trūkdavo. Organizacijoje buvo gana didelė, iki 50%, kadryų kaita. Dėl vis didėjančios darbų mechanizacijos ir industrializacijos, darbininkų skaičius mažėjo ir, pavyzdžiui, oro linijų montuotojų brigados sumažėjo iki 5 žmonių. Visi jie, be pagrindinės elektromontuotojo specialybės, turėjo dar ir mechanizatoriaus profesiją.

Techninio personalo skaičius vis didėjo. Nuo 8 darbuotojų 1952 metais jis išsiplėtė iki 48 žmonių 1961 m. ir vėliau praktiškai nekito.

Objektuose darbininkų gyvenimo sąlygos buvo sunkios. Į artimesnius, iki 50 km atstumo objektus, brigados važiuodavo kasdien joms paskirtais sunkvežimiais, kuriuos dažniausiai vairuodavo brigados nariai, paskui visą dieną dirbantys montavimo darbus. Padidintos sunkvežimių kabinos sutalpindavo iki 6 žmonių. Žiemos laikotarpiu jos buvo pašildomos automašinos varikliu. Toliemesniuose objektuose brigados iš pradžių buvo apgyvendinamos pas vietinius gyventojus, kurie už prieinamą atlyginimą ir maitindavo. Kaimo gyventojai labai norėjo turėti pastovią elektros energiją, todėl elektromonterių brigados buvo ypač laukiamos. Vėliau, kai prasidėjo linijų modernizacija bei plėtimas, brigadas pradėta apgyvendinti vagonuose-bendrabučiuose, kurie buvo aprūpinami šaldytuvais, televizoriais, todėl daug patogiau buvo nakvoti juose, nei kasdieną važinėti į namus.

Pastatai

Organizacija iš pradžių neturėjo jokių patalpų. 1952 m. jai Kaune, Daukanto g. 3, antrame aukšte, buvo skirta 66 m² ploto trys kambariai kontoros patalpoms ir šio namo kieme 30 m² ploto sandėlių patalpos medžiagoms. Administracinių patalpų vieną kambarį užėmė direktorius, antrame buvo buhalterija, o trečiame – visas kitas personalas su valdybos vyr. inžinieriumi S. Černiausku.

Sandėliukuose buvo laikomos smulkios medžiagos, o stambesni įrengimai, mechanizmai, automobiliai ir degalai laikyti namo kieme. Šiuo kiemu naudojosi ir energijos realizavimo įmonės Kauno skyrius. Daugiausia pretenzijų šiai tvarkai reikšdavo Kauno ugniagesiai, tačiau iki 1957 m. jų reikalavimų neįmanoma buvo įvykdyti. 1957 m. Kulautuvos gatvėje Kaune buvo paskirtas sklypas ir lėšos gamybinės bazės statybai. Bazei buvo pritaikytas „Glavselektro“ tipinis pastatų projektas. Statyba pradėta savomis valdybos jėgomis, tačiau, išskyrus medžiagų išgrobstymą ir laiko vilkinimą, niekas nebuvo padaryta. Todėl statybos genrangos sutartis buvo sudaryta su Kauno statybos tresto 10-a valdyba, kuri 1959 m. pradžioje perdavė naudojimui centrinį sandėlį. Tų pat metų antrąjį ketvirtį Petrašiūnų SMV pradėjo statyti mechanines dirbtuves ir, kitais metais jas atidavusi naudoti, pradėjo statyti mechaninių dirbtuvių administracinį pastatą. Tačiau išliejus pamatus buvo nuspręsta į Kulautuvos gatvę perkelti ir administraciją. Suprojektavus ir pastačius 1968 m. patalpas, į jas iš Kauno centro persikėlė ir visas administracinis personalas.

Mechanizmai

Statant hidroelektrines pagrindiniai mechanizmai buvo šie: ekskavatoriai, buldozeriai, skreperiai, traktoriai, kranai, betonmaišės, gateriai, suvirinimo agregatai ir kilnojamosios elektros stotys, aprūpinančios elektros energija statybą, o neretai ir aplinkinius kaimus. Tai daugiausia buvo 30 kW galingumo generatoriai, sukami lokomotyvų arba traktorių DT-54 variklių. Pradžioje įmonė turėjo tik 1 ekskavatorių, vėliau – 8, skreperių buvo 9. Traktorių skaičius išaugo nuo 2 statybų pradžioje iki 30 padidėjus elektromontažo darbų apimtims. Valdyboje dirbo 5 autokranai.

Iki 1959 metų tiesiant elektros oro linijas duobės atramoms buvo kasamos rankomis. Iš pradžių atramos buvo išvalkiojamos į trasą pasiskolintais iš kolūkių arkliais, o statomos rankiniu būdu. Pirmą automobilinį grąžtą valdyba gavo 1959 m. Kitais metais įsigijo antrąjį. Tačiau rudens, žiemos, pavasario polaidžių metu grąžtai neįvažiuodavo į arimus, todėl teko pasirūpinti vikšriniais dyzeliniais trak-

toriniais grąžtais. Jais buvo aprūpintos visos oro linijų montuotojų brigados ir jų parkas pasiekė 12 vnt. 1965 m. buvo gautas teleskopinis autobokštelis. Tačiau visais laikais nepakeičiama elektromontuotojų darbo priemonė buvo lipimo į atramas nagės.

Į ž e m i n i m o kontūrų ir kitų metalo konstrukcijų suvirinimui ant ratinių

0,4 kV įtampos ET linijos tiesimo darbuose J. Daunoras, A. Pilkis, K. Grabauskas, V. Žukas, A. Dastikas, P. Sabaliauskas

traktorių buvo sumontuoti nuolatinės srovės suvirinimo generatoriai, kuriuos suko traktoriaus variklis. Įdomi, tačiau dar nelabai tobula priemonė buvo „Kurmis“, kuriuo betranšėjiniu būdu buvo pereinamos gatvės ir asfaltuoti keliai bei upeliai. Tačiau tuomet tai buvo dar labai deficitinė ir kaprizinga priemonė.

Autotransportas

1952 m. valdyba turėjo 7 sunkvežimius. Papildomai dar samdėsi iš kitų autojmonių. 1959 jau turėjo 17 sunkvežimių, bet tais metais EST įsteigė Petrašiūnų ATĮ ir turėtus sunkvežimius perdavė jai. Netrukus paaiškėjo, kad ATĮ nepajėgi reguliariai aprūpinti montavimo ruožų autotransportu, todėl visas transportas, išskyrus atramovežius, buvo grąžintas buvusiems šeiminkams. Sunkvežimių parkas kasmet buvo atnaujinamas bei papildomas ir 1973 metais išaugo iki 40

Gręžiamos duobės gelžbetoninėms atramoms

vienetų, o 1976 m. – iki 55. Įmonės vadovas naudojosi automobiliu „Moskvič“. Vyriausiajam inžinieriui 1956 m. buvo iš tresto gautas senutėlis GAZ-69. 1958 m. linijiniam personalui buvo nupirkti 2 motociklai, o EST paskyrė valdybai 2 arklius su pakinktais. Motociklai išstarnavo dvejus metus ir buvo, leidus EST, nurašyti kaip galutinai susidėvėję. Sudėtingiau buvo su arkliais, perduotais Šakių aikštelei. Juos panaudoti galima labai ribotai, tačiau kasdienė priežiūra reikalavo skirti jiems daug dėmesio ir lėšų pašarams. Tuos pašarus nurašydavo nuo šėriko materialinės atsakomybės, jų vertę priskaičiuodami prie pašarų sunaudojusio arklio vertės, kuri per gana trumpą laiką pasiekė galingo traktoriaus vertę. Padėtį ištaisė Gegužės 1-osios kolūkio pirmininkas, sutikęs veltui paimti arklius į kolūkį. Kadangi arkliai buvo pagrindinių gamybos priemonių kategorijoje, beliko tik, gavus EST leidimą, juos nurašyti. Tačiau EST nurašymo pagrindu reikalavo, kad arklio oda būtų atiduota į paruošų punktą ir iš ten pristatyta pažyma. Kadangi arkliai buvo gyvi ir gana sėkmingai vežiojo kolūkio pieną, šis reikalavimas buvo nerealus. Šiuo atveju irgi padėjo kolūkio pirmininkas, pristatęs pažymą, kad arkliai susirgę užkrečiama liga ir „palaidoti“ su oda. Tuo ir baigėsi visas šių „gamybos priemonių“ incidentas.

1985 m., kai EST tapo Kruonio HAE genrangovu, visi senojo tresto didieji statybiniai mechanizmai buvo perduoti į Kauno MK balansą ir įsteigus mechanizacijos aikštelę, kuriai vadovavo ilgametis kolonos vyriausiasis mechanikas V. Bargelis, kolonos veiklos sfera labai išsiplėtė. EST pavaldžiose organizacijose pagal rangos sutartis dirbo 10 bokštinių, 6 savaeigiai vikšriniai 25 t kėlimo galios, šeši 16–25 t kėlimo galios savaeigiai pneumoratiniai, 8 automobiliniai kranai, 3 buldozeriai, 6 vikšriniai ir ratiniai 0,5–1 m³ kaušo talpos ekskavatoriai, du 1 m³

Atramosvežių vilkstinė atvyko į objektą

kaušo talpos draglained. Kauno TE ir Kruonio HAE buvo sumontuoti 2 tuo laiku galingiausi EST 100 t kėlimo galios vikšriniai savaeigiai kranai.

1987 m. sujungus Kauno MK su EST Montavimo valdyba, kuri statė Mažeikių TE, Kauno TE ir Vilniaus TE-3,

dalį mechanizmų vėl buvo grąžinta į senąsias organizacijas. Tačiau kadangi, be elektrifikacijos darbų, dabar buvo vykdomi didelės apimties bendri statybiniai ir metalo bei gelžbetoninių konstrukcijų montavimo darbai, Kauno Energetikos statybos valdyboje (ESV – taip buvo pervadinta Kauno MK sujungus

35 kV Ežerėlis–Šakiai ET linijos tiesimo darbai. 1957 m.

ją su MV) mechanizmų ir autotransporto parkas tapo labai didelis ir pagrindinė jo dislokavimo, remonto bei techninių apžiūrų vieta pasiliko buvusios dirbtuvės Kauno MK teritorijoje Kulautuvos gatvėje. Ten buvo pasilikę ir elektrifikacijos aikštelės personalas. Beveik visi mechanizmai po privatizavimo keletą metų dėl darbų stokos stovėjo nenaudojami, o paskui pamažu išparduoti kaip metalo laužas. Praktiškai su privatizavimu pasibaigė organizacijos kaip energetikos statybos įmonės veikla.

Objektai

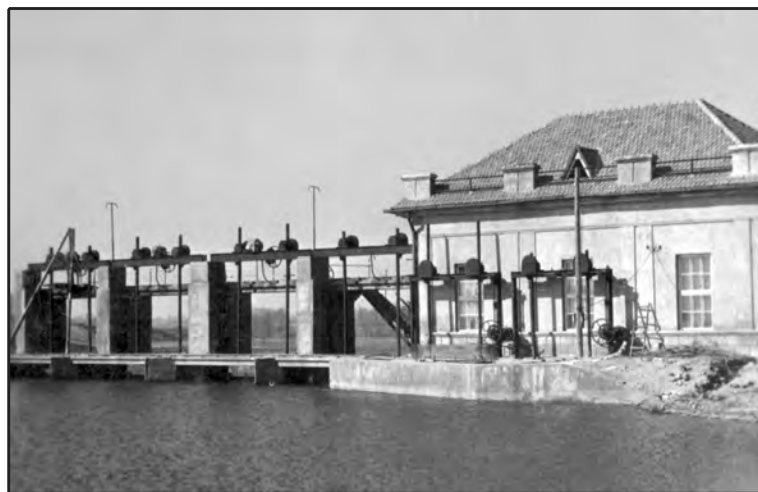
1. Elektrifikacijos objektai

Pagrindinis organizacijos uždavinys buvo elektrifikuoti kaimo gyvenvietes, statyti elektrines, transformatorines pastotes, tiesti elektros perdavimo linijas. Elektrifikacija vyko trimis etapais. Per pirmąjį – 1951–1956 m. – statomos šiluminės elektrinės ir HE. Nuo jų ir nuo vietinių elektrinių buvo elektrifikuojamos MTS ir ūkiai. 1957–1964 m. pradėta masiškai prijungti ūkius ir kaimo gyvenvietes prie valstybinių elektros tinklų. Nuo 1964 m. vyko gyvenviečių ir naujų žemės ūkio objektų jungimas prie elektros tinklų, linijų ir pastočių rekonstrukcija, naujų elektros tinklų montavimas. Kadangi buvo vykdoma totalinė visų gyventojų perkėlimo į gyvenvietes politika, vienkiemius uždrausta elektrifikuoti. Darbai

10/0,4 kV įtampos stulpinės transformatorinės pastotės montavimas

1952 m. Kėdainių rajone buvo pradėta statyti 270 kW galingumo Kruostos HE. Ji buvo statoma ant Nevėžio upės ir jos, apie 8 m gylio tvenkinys, užėmė 42 ha žemės. 1952 m. rugpjūtį pradėta statyti ant Strėvos upės Pastrėvos HE, kurios 3 generatoriai, 115 kW galingumo kiekvienas, buvo paleisti 1955 m. 1957 m. pastatyta 360 kW bendro galingumo

Atsisveikinant su Antanavos HE

buvo vykdomi Kauno, Šiaulių ir Klaipėdos srityse. 1962 m. įsteigus Klaipėdos SMV, jai perduota Klaipėdos aikštelė su 160 darbuotojų. Įsteigus Šiaulių SMV ir Vilniaus SMV, Kauno SMV darbų ribos nusistovėjo Kauno elektros tinklų įmonės zonoje ir Panevėžio ET Kėdainių rajone. 1985 m. įsteigus mechanizacijos aikštelę Kauno MK darbų zona vėl išsiplėtė po visą Lietuvą.

2. Hidroelektrinės ir 35 kV įtampos elektros perdavimo linijos

Pirmosios hidroelektrinės buvo pradėtos statyti ant Virvytės upės. 1951 m. pradėtos statyti 80 kVA galingumo Luokės ir 95 kVA galingumo Sukončių HE. Luokės HE statė ir atidavė naudojimui 1952 m. darbų vykdytojas J. Milkevičius. Sukončių HE statyba tęsėsi iki 1958 m. Dar buvo statoma 1955–1956 m. Biržuvėnų 60 kW galingumo HE. Jos statybai vadovavo vyr. darbų vykdytojas V. Paznanskis.

Bublių HE ant Strėvos upės. 1957 m. ant Šešupės išaugo 530 kW galingumo Antanavos HE. 1958 m. Prienų rajone ant Verknės upės pastatyta 260 kW galingumo Jundeliškių HE.

1957 m. Juozo Medišausko vadovaujama aikštelė pastatė ir pajungė 35 kV liniją Šeduva–Baisiogala.

1958 m. J. Medišausko ir J. Labuko vadovaujamos aikštelės nutiesė 50 km ilgio 35 kV įtampos liniją Ežerėlis–Šakiai. Abi linijos buvo sumontuotos ant medinių atramų. 1959 m., vadovaujant darbų vykdytojui Kirsliui, buvo nutiesta 35 kV ETL Petrašiūnai–Palemonas. Pagal Lietuvos Vyriausiosios energetikos ir elektrifikacijos valdybos nurodymą EST buvo pavesta pastatyti kolūkiuose mėšlidžių. Kauno MK 1980–1986 m. pastatė mėšlides Raseinių, Kėdainių ir Šakių rajonuose po vieną. Jos buvo statomos iš VEEV lėšų ir perduotos kolūkiams.

Nuo 1987 m. sujungus Kauno MK ir MV ir jų bazėje įsteigus naują organizaciją, pavadintą Kauno energetikos statybos valdyba, prie Kauno MK statytų objektų prisijungė didelės statybos, vykdytos Montavimo valdybos. Administracinis personalas išsiplėtė iki 60 žmonių. Be K. Grabausko ir V. Bargelio vadovaujamų elektrifikacijos

Transformatoriaus montavimas pastotėje

Gelžbetoninių atramų gamybos aikštelė Šakiuose

Elektros tiekimo linija tiesiama per mišką

Narkevičiaus vadovaujama Kauno statybinių konstrukcijų montavimo aikštelė ir N. Kolesniko Vilniaus statybinių konstrukcijų montavimo aikštelė. Nuo 1987 m. pradėta montuoti Kauno TE katilinė pastatant naują 180 m aukščio kaminą su visais dūmtakiais ir jų įranga, trys po 180 Gk/val. mazutu ir dujomis kūrenami katilai su visa pagalbine įranga, kolektorinė su šilumolaidžiais į ją, 2 km ilgio d-700 mm dujotiekis į TE, nuotekinių vandenų ir kanalizacijos siurblynės, nemažai kitų pastatų bei įrengimų. Petrašiūnuose pagal Kauno ŠT užsakymą buvo nutiesta d-800 mm 1,2 km ilgio šiluminė trasa užtikrinti bevarinį šilumos tiekimą Petrašiūnų gyvenamiesiems namams. Vilniaus ir Kauno aikštelių jėgos buvo sutelktos Kauno TE objektų montavimui. Be to,

Sudėtingas elektromontuotojo darbas atramoje

ir mechanizacijos aikštelių, papildomai į valdybos sudėtį įsiliejo Kauno bendrų statybinių darbų aikštelė, vadovaujama vyr. darbų vykdytojo Romo Svirsko, su darbų vykdytojų K. Jaskelevičiaus, A. Kesylis, A. Simonaičio statybinių brigadomis. A. Usonio ir Mačio vadovaujama Mažeikių bendrų statybinių darbų aikštelė, A.

subrangos pagrindais dirbta montuojant Kruonio HAE. Joms buvo pavestas armatūrų tinklo, surinkamų gelžbetonio bei metalo konstrukcijų montavimas hidroelektrinės pastate, viršutiniame bjeje ir kituose HAE objektuose. Mažeikių aikštelė vykdė bendrus statybinius darbus pagal generangos sutartis Ma-

Gelžbetoninių atramų statymo darbai

žeikių TE išplėtimo, rekonstrukcijos ir remonto objektuose, taip pat Mažeikių miesto savivaldybės objektuose. Pastatė Šiaulių Elektros tinklų įmonės Mažeikių skyriaus gamybinę bazę su administraciniu pastatu.

Elektrifikacijos darbų organizavimo raida

1951 m. įsteigta tresto „Glavselektro“ Kauno kontora darbus pradėjo statydama vietines šilumines elektrines ir hidroelektrines. Vėliau jai buvo pavestas ir Lietuvos kaimų elektrifikavimas.

Orinių elektros perdavimo linijų tiesimo pagrindinės medžiagos yra atramos ir laidai. 0,4–10 kV linijas iki 1954 m. projektavo ir tiesė naudodami medines atramas. Žemėn įkasama atramos dalis buvo impregnuojama bituminiais antiseptikais ir apvyniojama ruberoidu. Iš pradžių visas šis procesas buvo atliekamas objekte, tačiau, kadangi dažnai būdavo pažeidžiama darbų technologija ir viskas reikalavo gana didelių darbo sąnaudų, nuo 1955 m. Dotnuvos aikštelėje buvo įrengtos vonios atramų impregnavimui.

1956 m. Šakių aikštelėje pradėtos gaminti gelžbetoninės pakojos 10 kV EPL atramoms, nors projektuose jos dar nebuvo numatomos. Šakių rajone visos 10 kV linijos buvo nutiestos naudojant gelžbetonines pakojas, kurios gamintos pagal parvežtus iš Moldavijos brėžinius. Kauniečių iniciatyva buvo pradėta gaminti gelžbetonines pakojas ir 0,4 kV įtampos linijoms.

1958 m. buvo nutiestos pirmosios 10 kV linijos su gelžbetoninėmis

atramomis. Jos buvo 13 m ilgio, gardelinės, su neįtempta armatūra. 0,4 kV linijoms gelžbetoninės atramos pagamintos 1960 m. pagal „Pramprojekto“ brėžinius Šakių aikštelėje. Jos buvo 10,5 m ilgio, dvitėjinio profilio. Tokias atramas pradėjo gaminti gamyklos ir tai darė iki 1964 m. Vėliau 0,4 kV linijoms pradėjo gaminti 9 m ilgio keturkampes A-1 tipo atramas, o nuo 1974 m. gamino stipresnes SN-1,1 tipo keturkampes atramas.

10 kV linijoms gardelinės atramos gamintos tik porą metų, nes jų kokybė buvo nepatenkinama, todėl pagal EST užsakymą Vilniaus GGG pradėjo gaminti 13,5 m ilgio centrifūguotas kūgines atramas. Jos buvo brangios, sunkios, todėl jas pakeitė 12,8 m ilgio cilindrinės centrifūguotos atramos, o šias – SN-2a tipo vibruotos, dvitėjinės atramos, o nuo 1970 m. – keturkampės, vibruotos SNV-2,1 ir SNV-2,7 tipo atramos. Visos atramos buvo skubiai montuojamos, nes jų nuolat stigo.

Gardelinės ir dvitėjinės gelžbetoninės atramos susidėvėjo greičiau negu buvo numatyta jų projektuose, nes tiesimo metu montuotojai, neturėdami priemonių jas išvežioti trasoje, prikabinę prie traktorių, valkiojo. Antra priežastis – 10 kV linijų projektuose buvo numatomi 140–150 m atstumo tarpstiebiai. Esant tokiems tarpstiebiams atramas ardė laidų vibracija, nuo apledėjimo trūkinėjo laidai. Vėliau dideliuose tarpstiebiuose buvo įstatomos papildomos atramos arba greta tiesiamos naujos linijos, po to senąsias demontuojant. Teko keisti ir pradžioje sumontuotus aliumininius laidus mechaniškai atsparesniais plieno aliumininiais. Daug problemų buvo ir dėl sistemos „du laidai–žemė“, nes tokių linijų nebuvo galima jungti į energetinę sistemą.

Rūpesčių būta ir dėl 10 kV linijose sumontuotų SN-10 tipo izoliatorių, kuriuos pramušinėjo. Užsidegdavo medinės atramos, ir linijos išeidavo iš rikiuotės. Panašių problemų buvo ir montuojant šio tipo izoliatorius ant gelžbetoninių atramų. Dėl trumpoko ant traversos esančio izoliatoriaus stovo linijas sugadinavo ant traversų atsitūpę paukščiai ir, snapu prilietę laidus, sukeldavo trumpą jungimą. Todėl visose linijose 10 kV nominalios įtampos smaiginiai izoliatoriai buvo pakeisti į 20 kV įtampos.

Pažymėtina, kad projektuose nebuvo atsižvelgiama į trumpojo jungimo sroves. Apsaugai nuo antįtampių numatydavo RT-10 tipo antįtampių nuleidiklius, nesvarbu, ar jie veiks. Žemos įtampos linijose buvo skaičiuojami tik įtampos nuostoliai, turint galvoje minimalias apkrovas, todėl neilgai trukus šios linijos tapo labai mažo pralaidumo. Supuvo ir jų medinės atramos.

Pirmuosius du dešimtmečius transformatorinės pastotės ūkiuose buvo montuojamos ant P tipo atramų, o Klaipėdos krašte 15 kV statomos transformatorinės pastotės ant A-P tipo atramų arba uždaro tipo mūrinės pastotės. Tačiau

joms įrengimų nebuvo, tad jais rūpinosi patys užsakovai ir įrengimus gaudavo iš Kaliningrado srities, kur nelegaliai demontuodavo neveikiančias pastotes. Vėliau buvo gaunamos Minsko tipinės komplektinės iki 100 kW galingumo TP, o galin-gesnes komplektines TP pradėjo gaminti EST Šiaulių elektrokonstrukcijų gamy- kla „Elga“. Vilniaus elektrokonstrukcijų gamykla pradėjo gaminti skirstomuosius įrengimus uždaroms pastotėms, kurių buvo statoma vis daugiau.

Darbų apimtys

1951 m. įsteigta Kauno MK savo veiklą pradėjo balandžio mėnesį ir dirbo Vytėnų, Čekiškės, Marijampolės, Žiežmarių, Kaišiadorių, Raudondvario, Gar- liavos, Kybartų, Krosnos, Balbieriškio, Alvito, Gižų, Sintautų, Dotnuvos, Kėdai- nių, Salantų, Stonišio, Linkuvos, Sedos, Židikų, Priekulės, Rietavo, Darbėnų ir Sukončių mašinų-traktorių stotyse. Be to, statė šilumines elektrines Kalvarijos rajono „Naujo gyvenimo“ ir Dotnuvos rajono „Aušros“ kolūkiuose, elektrifikavo Vilkaviškio tarybinio ūkio Paežerių skyrių, Kauno RMG bei Joniškėlio OKCh.

1952 m. MK darbus vykdė trylikoje anksčiau pradėtų elektrifikuoti MTS ir naujai pradėjo dirbti dar 12 MTS. Darbų apimtys (1961 m. kainomis) atskirose MTS buvo nuo 400 rb. iki 3600 rb.

1 lentelė

Naujai pradėtose elektrifikuoti MTS atlikti darbai

Eil. Nr.	MTS	Darbai, tūkst. rb.
1.	Lazdijų	1,770
2.	Skaidvilės	2,54
3.	Priekulės	1,11
4.	Tauragės	2,69
5.	Kazlų Rūdos	1,22
6.	Telšių	3,5
7.	Alytaus	1,76
8.	Kalvarijos	5,81
9.	Plungės	2,46
10.	Kaišiadorių	2,82
11.	Raseinių	2,12
12.	Varnių	1,51

Mašinų-traktorių stotys buvo smulkūs objektai, išmėtyti po daugelį rajonų, o tai sunkino darbų organizavimą, ypač stokojant autotransporto. Daugiau darbų buvo vykdoma statant HE. Taip 1952 metais buvo atlikta darbų: Luokės HE – už 7,85 tūkst. rb., Sukončių HE – 17,56 tūkst. rb., Kruostos HE – 32,66 tūkst. rb., Pastrėvos HE – 13,96 tūkst. rb., Kauno RMG – 3,43 tūkst. rb., Dotnuvos rajono „Aušros“ ŠE – 27,26 tūkst. rb. Visos 1952 m. statybos montavimo darbų apimtys buvo 177,2 tūkst. rb. ir sumontuota įrengimų už 46,26 tūkst. rb.

1953 m. pagrindinės kolonos darbų apimtys buvo HE, šiluminių elektrinių statyba. Darbų mašinų-traktorių stotyse sumažėjo. Dėmesys sutelktas į Kruostos ir Pastrėvos HE statybą, nes tais metais jos turėjo būti atiduotos naudoti. Gegužės mėnesį buvo pradėta Bublių HE statyba. Nuo liepos mėnesio pradėta Sukončių HE rekonstrukcija. Buvo sumontuoti įrengimai „Šešupės“ kolūkio HE, pastatytos Kalvarijos rajono „Naujo gyvenimo“ kolūkio 48 kVA galingumo HE ir Dotnuvos rajono „Aušros“ kolūkio ŠE. Be minėtų, tais metais dar buvo pastatytos keturios ŠE Šakių rajone. Metinės darbų apimtys sudarė 489 tūkst. rb.

1954 m. elektrifikuojamų MTS ir MMS skaičius sumažėjo, dirbama tik aštuoniose stotyse. Spalio mėn. visiškai užbaigiama Kruostos HE statyba. Visus metus buvo dirbama Pastrėvos ir Bublių HE statybose. Buvo statomos Sukončių ir Antanavo HE. Šakių rajone dviejuose kolūkiuose pastatytos šiluminės elektrinės. Pagausėjo darbų statant žemos įtampos tinklus. Nuo Kruostos HE elektrifikuojami visi artimiausi Kėdainių rajono ūkiai. Pradėti statyti 0,4 kV tinklai nuo Pastrėvos HE. Elektrifikuojami Varnių rajono ūkiai. Nutiesiamos 10 kV elektros perdavimo linijos nuo Pastrėvos ir Kruostos HE.

1955 m. baigiama statyti Pastrėvos HE. Po avarijų atstatinėjamos Kruos-

Bokštinio krano montavimas

tos HE ir Biržuvėnų HE užtvankos. Visus metus dirbama Antanavo ir Bublių HE statybose. Prijungiami ūkiai nuo Antanavo ir Pastrėvos HE. Elektrifikuojami Pakruojo, Varnių, Kuršėnų, Klaipėdos, Ramygalos, Druskininkų, Marijampolės, Kretingos, Joniškėlio ir

Kauno rajonų ūkiai ir gyvenvietės.

1956 m. baigiamos statyti Bublį ir Antanavo HE. Pradedama statyti Jundeliškių HE. Toliau vykdomi elektrifikacijos darbai įvairiuose Lietuvos rajonuose. Masiškai elektrifikuojamos Kauno rajono gyvenvietės ir ūkiai. 10 kV EPL statybos finansavimui buvo steigiamos tarpkolūkinės tarybos.

Vyr. mechanikas V. Bargelis (centre) su brigadininku M. Radzevičiumi ir kranininku J. Juškiu montuoja bokštinių kranų

Pradėta statyti 35 kV linija į Baisiogalos eksperimentinį ūkį.

1957 m. baigiama statyti Bublį–Antanavo HE. Jundeliškių HE pabaiga dėl per klaidą Lenkijon nukeliavusių generatorių užsitęsė. Vyr. darbų vykdytojui Paznanskiui vadovaujant, pradedama statyti Aukštadvario HE. Baigiama tiesti 35 kV linija į Baisiogalą ir pradedama statyti Šakių rajoninė transformatorinė pastotė bei tiesti nuo Ežerėlio ją prijungianti 35 kV EPL. Dar tais metais buvo statoma nemažai 6–10–15 kV linijų, be to, labai išaugo elektrifikacijos darbų apimtys rajonuose.

1958 m. gavus generatorius, buvo atiduota naudoti Jundeliškių HE, rekonstruojamos Sukončių ir Pastrėvos HE, pradėta statyti Gondingos HE, tačiau jos statyba perduodama Anykščių MK. Taigi nuo šių metų kolona užbaigė hidroelektrinių statybą. Svarbiausi objektai tais metais buvo 35 kV linijos į Šakius ir rajoninės TP statyba, nes be jų nebuvo galimybės elektrifikuoti Šakių rajono gyvenviečių ir ūkių. Baigus 35 kV EPL ir Šakių RP statybą, iš jos buvo nutiesta 10 kV įtampos EPL. Tais metais nutiestos 10 kV linijos nuo Sitkūnų RP į Vilkijos rajoną. 6 kV linijos iš Rokų RP į Palemoną ir Pravieniškes. 15 kV linija iš Klaipėdos RP į Klaipėdos, Priekulės ir Kretingos rajonus. Nutiesus 6 kV liniją Palemonas–Pravieniškės, buvo išspręstas Kaišiadorių miesto aprūpinimas elektra. Techninis sprendimas buvo nestandartinis, nes Kaišiadorys turėjo ryšį su Pastrėvos–Bublį HE, nuo kurių ėjo 10 kV „du laidai–žemė“ linijos. Bet minėtų

HE galios nepakako aprūpinti miestą energija, o sujungti su Kauno linijomis tiesiogiai nebuvo galima, nes jos buvo trilaidės ir 6 kV įtampos. Projektavimo institutas šios problemos sprendimo nesiėmė. Padedant Kauno apylinkių ET skyriaus viršininkui Karpavičiui, ją išsprendė kolonos techninis personalas ir montuotojai.

1959 m. buvo nutiesta 35 kV linija Petrašiūnai–Palemonas, 10–15 kV linijos Kėdainių, Marijampolės, Vilkijos, Kazlų Rūdos, Salantų, Pagėgių, Šakių, Kauno rajonuose. Žemos įtampos tinklai buvo sumontuoti Šakių, Kėdainių, Pagėgių, Kauno, Jiezno, Jonavos, Vilkijos, Skaudvilės, Šilutės, Priekulės, Klaipėdos, Ramygalos, Kaišiadorių, Prienų, Naumiesčio ir Kazlų Rūdos rajonų ūkiuose ir gyvenvietėse.

1960–1980 m. kolona tiesė 0,4–10 kV linijas, vykdė jų rekonstrukciją ir remontą. Per šį laikotarpį kolonos kolektyvas atliko statybos montavimo darbų už 46 mln. rb. Nuo 1962 m. įsteigus Klaipėdos MK, jai buvo perduoti Klaipėdos krašto objektai. Nuo 1971 m. Šiaulių MK perduoti Raseinių rajono objektai. Ir dabar jau Kauno MK pagrindinius darbus vykdė Kauno, Šakių, Prienų, Kaišiadorių, Jonavos, Jurbarko ir Kėdainių rajonuose.

Per 1981–1995 m. kolona nutiesė daugiau kaip 5000 km elektros linijų, sumontavo 350 tūkst. kVA galingumo transformatorinių pastočių ir atliko statybos montavimo darbų daugiau kaip už 50 mln. rb.

Nuo 1987 m. Panevėžio MK buvo perduotas Kėdainių rajonas kartu su ten dirbančiais montuotojais. Lygiai taip pat tresto potvarkiu Jurbarko, Šakių ir Prienų rajonai su visais darbuotojais buvo perduoti Kapsuko MK. Nuo 1987 m. pradžios Kauno MK sujungiamą su Montavimo valdyba ir pavadinama Kauno SMV. Labai išauga pagrindinių priemonių balansinė vertė. Į SMV balansą įtraukiama 10 daugiabučių gyvenamųjų namų. Juose apsigyvenusios šeimos įrašytos į butų gavimo eiles ir, vykdant EST potvarkį, bendrabučiams suteikti gyvenamųjų namų statusą, dauguma darbuotojų iškrenta iš eilės, nes jų gyvenamasis plotas viršija nustatytą 6 m² maksimalų gyvenamojo ploto dydį, leidžiantį būti įrašytiems į eilę butams gauti.

1988 m. pradedama Kauno TE katilinės Nr. 4, kolektorinės, 180 m aukščio kamino, 3 km ilgio 710 mm skersmens vamzdžiais dujotiekio su dujų paskirstymo stotimi statyba. Dirbama Kruonio HAE statyboje montuojant surenkamąsias gelžbetonines konstrukcijas, virinant armatūros tinklus. Elektrėnuose per elektrinės teritoriją montuojama antžeminė šiluminė trąsa į Kietaviškių šiltnaminių kombinatą. Užbaigiama Mažeikių elektrinės administracinio pastato statyba. Pradedama statyti Mažeikių elektros tinklų skyriaus bazė. 1989 pastatomi ir apgyvendinami 2 gyvenamieji namai Varpo gatvėje Kaune. Organizacija iki

privatizavimo dirbo Kauno TE statyboje, elektros tinklų išplėtimo ir rekonstrukcijos objektuose, montavo Lydos miesto Baltarusijoje 10 kV įtampos kabelinius tinklus, statė įvairios paskirties pastatus.

Medžiagą parengė
Petras Kavaliauskas

Mane suviliojo energetika

1952 m. įstojau į Kauno Politechnikos instituto elektrotechnikos fakultetą. 1957 m. jį baigiau, įgydama elektros stočių, tinklų ir sistemų inžinieriaus specialybę. Pagal paskyrimą pradėjau dirbti naujai pastatytoje 500 kW galingumo Plungės „Linų audinių“ šiluminėje elektros stotyje meistre. 1958 m. Liaudies ūkio tarybos buvau perkelta į Kauno elektros tinklus. Čia dirbau inžiniere žemės ūkio objektų elektrifikavimui. Tuo metu Lietuvoje buvo naikinama „Selelektro“ sistema, ir šios sistemos nebaigti darbai buvo perduoti elektros tinklams. Turėjome baigti pradėtus darbus žemės ūkio objektuose. 1960 m. sausio mėnesį buvau patvirtinta Energetikos statybos tresto Kauno statybos montavimo valdybos viršininke. Šiose pareigose dirbau iki 1963 m. kovo mėnesio. Tuomet buvau išrinkta Kauno Panemunės rajono Vykdomojo komiteto pirmininke. 1965 m. išsiunčiama mokytis į Maskvos aukštąją partinę mokyklą. Ją baigusi, nuo 1967 metų rugpjūčio, pradėjau dirbti Respublikos Ministrų Tarybos Reikalų valdyboje vyr. referente, Vietinių tarybų skyriaus vedėjo pavaduotoja, laiškų grupės (priimamojo) vedėja.

1986 metų vasario mėnesį išėjau į pensiją. Be senatvės pensijos man skirta ir antro laipsnio valstybės pensija.

Esu gavusi septynis valstybinius apdovanojimus, 1981 m. suteiktas Respublikos nusipelnusio kultūros ir švietimo darbuotojo garbės vardas.

Visuomeniniais pagrindais daugiau nei penkiolika metų dirbau Respublikos Moterų taryboje. Septynerius metus buvau Respublikos teniso federacijos prezidento pirmininke.

Nors laikas daug ką nusineša su savimi ir ryškiausi prisiminimai gyvenimui bėgant tampa blankūs, tačiau mano gyvenimo metai, susiję su Lietuvos energetikos raida, išlieka kaip šviesūs prisiminimai ne tik tiesiogine to žodžio prasme. Tai laikotarpis, kada iš tikro galėjau išbandyti ir įprasminti savo sugebėjimus, patikrinti save ir tai man, kaip specialistei moteriai, ne tik suteikė daug pasitikėjimo, kuris vėliau gyvenime ne kartą pravertė, bet ir įvairiapusiškai užgrūdino, išmokė vertinti duotą žodį ir t.t.

Šeštojo dešimtmečio pabaigoje tuometinė Lietuvos vadovybė vykdė „nacionalinių kadru, turinčių aukštąjį išsilavinimą, panaudojimo atsakingose pareigose politiką“. Energetikos statybos tresto Kauno statybos montavimo valdybos viršininku tuo metu buvo rusas Kolobovas, turintis tik vidurinį išsilavinimą, ir man buvo pasiūlyta užimti tas pareigas. Išsiaiškinau, kad visoje Tarybų Sąjungoje šiose pareigose nėra nė vienos moters. Tai buvo panašu į iššūkį, tai traukė... 1960 metų sausio 8 dieną Liaudies ūkio taryba, kurios pirmininku buvo K. Kairys, šioms pareigoms mane patvirtino. Įstaigos patalpos buvo Kaune. Valdyba vykdė žemės ūkio objektų elektrifikavimą. Tai reiškė, kad į Lietuvos kaimus, kur iki tol buvo naudojamos žibalinėmis lempomis, ateina elektros šviesa, radijas, elektrinis lygintuvas, elektrinės viryklės, virduliai ir daug kitų dalykų, susijusių su elektros energijos panaudojimu buityje, nekalbant apie reikšmingiausią jos pritaikymą gamyboje. Mano vadovaujamai valdybai priklausė trečdalis Lietuvos teritorijos, taigi buvau atsakinga už trečdalią Lietuvos elektrifikavimą. Darbai vyko Šalčininkų, Skuodo, Tauragės, Jurbarko, Šilalės, Šilutės ir kituose rajonuose. Buvo tiesiamos 10 kV ir 0,4 kV elektros tiekimo linijos, vykdomi instaliavimo darbai kolūkių kontorose, fermose, sandėliuose, taip pat žmonių gyvenamose patalpose.

Kad būtų patogiau organizuoti darbus, arčiau objektų steigėme gamybines aikštes, kaip antai Šilutės rajone Sauguose, Klaipėdoje, Plungėje ir daugelyje kitų vietų. Vadinamosios gamybinės užduotys buvo ne tik elektrifikuoti rajonus bei kolūkius. Valdybai teko tiesti 10 kV elektros tiekimo liniją iš Vievio į Elektrėnus, kur buvo numatyta statyti naują elektrinę. Taip pat įrenginėjome elektrines siurbines Pagėgių užliejamose pievose, užsiėmėme žolės miltų agregatų elektrifikavimu, atlikome daug kitokių specialių darbų.

Pirmoji 10 kV linija dar iki 1960 metų buvo nutiesta iš Kauno į Karmėlavą.

Protingos ir ūkiškos tuometinės šalies vadovybės pastangomis Lietuva pirmavo šioje srityje tarp visų kitų respublikų. Iki tol atramos ne visada buvo net su gelžbetoninėmis „pakojomis“. Tokios atramos negalėjo būti ilgą laiką, turėjo kitų neigiamų savybių, buvo neekonomiškos. Lietuvos Mokslo ir technikos komitetui, kuris tuo metu buvo Kaune, vadovavo A. Žukauskas ir S. Jaruševičius. Šis komitetas organizavo visasąjunginį seminarą, kaip įdiegti gelžbetonines atramas praktikoje. Tai liudija mūsų energetikų pirmavimą – pas mus mokytis atvažiuodavo energetikai iš toliausių Tarybų Sąjungos vietų. Visam gyvenimui liko įsimintinas vieno Chabarovsko srities energetiko pasisakymas: „Bepigu jums, Lietuvos energetikams, kalbėti ir tartis specifiniais klausimais apie gelžbetoninių atramų įdiegimą, kai tuo tarpu mūsų pagrindinis rūpestis – kaip elektros tiekimo linijose spygliuotą vielą pakeisti normaliais laidais“. Šiais žodžiais jis apibūdino ne vien energetikos būklę Rusijoje.

Mano darbo pradžia nebuvo rožėmis klota. Ne viskas ėjosi taip sklandžiai, kaip gali atrodyti iš pasakojimo. Senasis viršininkas Kolobovas niekaip nenorėjo užleisti pareigų, nesitraukė iš savo darbo vietos, rašė skundus į visas įmanomas valstybines ir partines instancijas. Darbuotojai jau buvo surengę jam išleistuves ir ta proga padovanoję rankinį laikrodį su įrašu. Visuose skunduose jis rėmėsi tuo laikrodžiu – esą jam laikrodį kolektyvas padovanojo kaip savo meilės bei pagarbos įrodymą, o mane vadino jauna kvaile, kuri veržiasi pakeisti jį, seną specialistą. Du mėnesius neturėjau savo kabineto, savo stalo... Supratau, kad turiu būti tvirta, – pradėjau administracinių patalpų remontą, ir jo stalas remonto metu buvo iškeltas kitur. Į suremontuotą kabinetą įžengiau jau aš.

Buvo ir kitokių kuriozų. Kartą Tarybų Sąjungos energetikos ministro pavaduotojas prisipažino, kad vyko į Lietuvą vien dėl to, jog pamatytų tą moterį, kuri vadovauja tokiai valdybai, – kaip minėjau, kitos moters tokiaame poste Sąjungoje nebuvo. Jis tikėjosi išvysti būtybę su purviniais guminiiais batais, apsilikusią dygsniuota „pufaike“, o pamatė jauną, madingai apsirengusią, išsilavinusią lietuvę moterį. Atvirai kalbant, man patiko jo reakcija. Kiti mane įsivaizduodavo po Lietuvą jodinėjančia arkliu. Tas arklys kažkaip „prilipo“ po vieno nuotykiu Šakiuose. Kartą, dar dirbant Elektros tinkluose, teko „priimti liniją“ viduržiemį. Norint patikrinti visas atramas, palei liniją buvo galima joti tik raitomis. Vyrams nebuvo didelių problemų ir jie buvo pasiruošę tai atlikti be manęs, tačiau aš pareiškiau, kad josiu taip pat. Man atvedė sartą kumelę ir išjojau per pusnis palei elektros liniją. Jodama įtikinėjau save, kad daugybė damų visame pasaulyje nuo seno jodinėdavo ir aš tuos dvylika kilometrų įveiksiu nesunkiai. Prisitaikiau prie balno, prie risčios ritmo ir joju sau. Tačiau vienoje kryžkelėje įvyko netikėtumas – kumelė ėmė sukti ratu. Aš mandagiai patraukiu pavadį, o ji vis tiek suka ratu, aš vėl mandagiai su ja, o ji mandagiai suka mane kitur ir viskas... Išgelbėjo pro šalį rogėmis važiuojantis vietinis žmogus. Jis pasakė man, kad, norint arklį suvaldyti, pavadį reikia timptelėti stipriai. Pasirodo, čia pat buvo kumelės namai ir ji, pajutusi mandagią raitelę, norėjo tiesiog parsinešti mane į svečius.

Turėjau įdomių nuotykių ir moterų dėka. Vyrų draugijos man pavydėdavo ne vien kolegų žmonos. Viena buhalterė, kuri buvo įsimylėjusi savo viršininką, paslėpė mano komandiruotės lapą ir atsisakė užmokėti pinigus. Vien dėl to, kad aš su jos širdies draugu sėdėjau viename kabinete. Tačiau kitų moterų pastangomis tas komandiruotės lapas buvo atrastas jos stalčiuje po dokumentais. Tos istorijos su pavyduolėmis pagrindo neturėjo. Buvau idealistė ir man būtų tikęs vyras, kuris yra apsiskaitęs, mėgstantis klasikinę muziką, skambinantis pianinu, puikiai žaidžiantis lauko tenisą, galantiškas, geras specialistas, puikiai šokantis, riteris... Nė vienas mano aplinkos vyras visų tų savybių vienu metu neturėjo. Ir

manau, kad apskritai nebuvo tokio, kuriame visos jos tilptų. Aš atsidaviau darbui, o laisvalaikis buvo skirtas kultūrai bei tenisui.

Kolektyve dirbo apie 500 specialistų, tačiau buvo tik vienas diplomuotas inžinierius – tai ilgametis valdybos vyr. inžinierius S. Černiauskas. Pirmieji valdybai skirti specialistai su aukštuoju bei specialiuoju viduriniu išsilavinimu ir pakeitė atsakingose pareigose dirbusius praktikus.

Atramų statybai buvo gautos pirmosios žemės gręžimo mašinos, traktoriai ir kita technika. Tačiau visai sistemai labai trūko autokranų, reikalingų gelžbetoninėms atramoms iškrauti iš transporto priemonių, ypač iš geležinkelio vagonų. Valdyba turėjo tik vieną autokraną, kuris būdavo tolimesniuose nuo Kauno rajonuose. Dažnai tekdavo tartis su miškų ūkio darbininkais ir samdyti juos už savo asmenines lėšas, kad atramos būtų nuimtos nuo geležinkelio platformų, juo labiau poilsio dienomis.

Lengvųjų automobilių tuo metu taip pat neturėjome. Į objektus, buvusius visoje Lietuvoje, reikėjo keliauti „Gaz“ tipo mašinomis. Šilto vandens sistemų irgi niekur nebuvo. Žiemą grįžusi iš komandiruočių užsidegdavau kolonėlę ir šildydavausi vandenį, kad nusiprausčiau ir sušilčiau. Ką ten vanduo... Tai buvo metas, kada į objektą laidų ritinius veždavome keleiviniais autobusiukais, kurie nė iš tolo nepriminė dabartinių tarpmiestinių dviaukščių autobusų nei savo dydžiu, nei greitumu. Elektrifikavimo darbai žemės ūkyje vyko visiškai tam nepritaikytomis sąlygomis. Karvių, kiaulių fermos buvo primityvios, dažniausiai ištremtų ūkininkų daržinėse ar tvartuose, kurie nebuvo tausojami, paukštynai – tik pradėti projektuoti. Todėl norint tokius objektus saugiai elektrifikuoti, reikėjo daug išradingumo.

Tačiau visus to meto nepatogumus, sunkumus bei nuovargį kompensuodavo žmonių džiaugsmas, kuomet jų darbo bei buities patalpose, taip pat namuose, įsižiebdavo elektra. Darbas kolūkiuose tapo lengvesnis, o į kaimo žmogaus gyvenimą atėjo nauja kokybė. Juk tuo metu daugelis kaimo trobų vietoj grindų teturėjo plūktinę aslą. Dabartiniai žmonės sunkiai įsivaizduotų savo gyvenimą anomis sąlygomis. O mums, prisidėjusiems, kad pažanga pasiektų ir nuošaliausius mūsų krašto kampelius, kartais liūdna girdėti, kai jauni išminčiai filosofuoja, jog elektros linijomis išraizgyti tėvynės laukai gadina peizažą. Džiaugiuosi, kad prieš keturiasdešimt penkerius metus ir aš savo darbu prie to prisidėjau.

Elena Lopataitė

Administracinis pastatas, esantis Klaipėdoje, Liepų g. 66.

KLAIPĖDOS STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

Vadovaujantis Energetikos statybos tresto 1962 m. sausio 12 d. įsakymu Nr. 28, įkuriama Klaipėdos statybos montavimo valdyba, kurios pagrindinis tikslas – elektrifikuoti Respublikos žemės ūkio objektus Klaipėdos, Kretingos, Skuodo, Telšių, Šilutės, Šilalės, Plungės, Rietavo ir Tauragės rajonuose. Klaipėdos SMV turi centrinę bazę Klaipėdoje ir aikšteles Plungėje bei Sauguose. SMV vadovu paskiriamas V. Paznanskis, dirbęs Panevėžio SMV, vyr. inžinieriumi – V. Januševičius. Saugų aikštelei vadovauja F. Vaitkevičius, o Plungės – P. Simonaitis.

Klaipėdos statybos montavimo valdybos administracija įsikuria Klaipėdos valstybinės elektros stoties patalpose, centriniai sandėliai įrengiami atskiroje stoties teritorijoje, o mechanizmų remonto dirbtuvės – laikiname priestate. Saugų ir Plungės aikštelėse pagalbinei gamybai pastatomi laikini pastatai.

Klaipėdos SMV perėmė didelę gamybinę patirtį iš Kauno SMV. 1962 m. klaipėdiečių kolektyvas įvykdė savo jėgomis statybos montavimo darbų už 1,7 mln. rublių, nutiesė 480 km elektros tinklų ir sumontavo 182 transformatorines pastotes.

Valdybos vadovai

*EST valdytojo pavaduotojas
V. K. Paznanskis*

*Direktorius
S. Milvydas*

*Generalinis direktorius
A. K. Šeimys*

*Gen. direktoriaus pavaduotojas
S. Jurevičius*

Darbų vykdytojas
V. Budvytis

Ilgametė vyr. finansininkė
S. Venckienė

Darbų vykdytojas
A. Pocius

Darbų vykdytojas
P. Banys

*Darbų vykdytojas
P. Uktveris*

*Inžinierius
V. Čemerka*

*Darbų vykdytojas
R. Pabrėža*

*Darbų vykdytojas
A. Dovidauskas*

*Ilgametė sandėlio darbuotoja
V. Bulvydienė*

*Ilgametis elektromonteris
A. Bendžius*

*Vairuotojas-mašinistas
P. Banys*

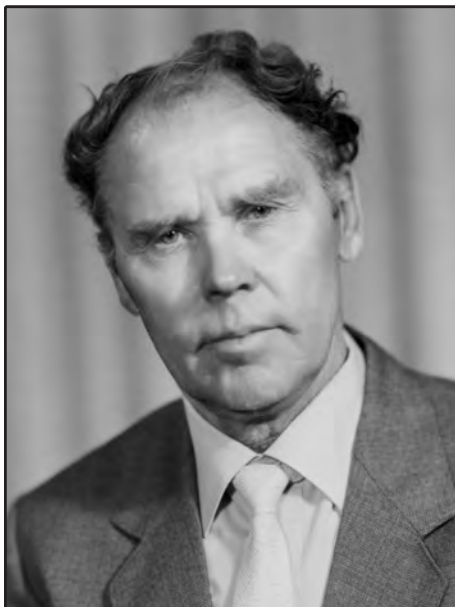
*Vairuotojas-mašinistas
A. Žulkus*

*Ilgametis gręžimo atramų statymo
mašinistas S. Lukoševičius*

*Ilgametė transporto dispečerė
V. S. Miežetienė*

*Ilgametis meistras sandėlio darbuotojas
P. Lissauskas*

*Ilgametis elektromonteriu
brigadininkas R. Balsys*

*Ilgametė sandėlio darbuotoja
E. Lissauskienė*

*Ilgametis elektromonterių
brigadininkas P. Martinkus*

*Ilgametis vairuotojas-mašinistas
P. Mockus*

*Ilgametis elektromonterių
brigadininkas A. Lukauskas*

*Ilgametis vairuotojas-mašinistas
A. Diliūnas*

*Ilgametis elektromonterių
brigadininkas Rupšys*

*Ilgametis gręžimo atramų statymo
mašinistas P. Lubys*

*Elektromonteris
V. Paulavičius*

Klaipėdos SMV gamybiniam techniniam skyriui tuo metu vadovauja J. Banys, planavimo skyriui – A. Sadauskas, vyr. mechaniko skyriui – A. Statulevičius, kurį 1963 m. pakeičia J. Endziulaitis, tiekimo skyriui vadovauja B. Gudaitis, buhalterijai – E. Stoškus, vėliau A. Račinskas, kadruų skyriui – O. Aksionova.

Kasmet atliekami vis di-

Teritorijos tvarkymas. Iš kairės: P. Lisauskas, S. Betingis, viršininkas S. Milvydas ir J. Banys

Atramų statymas su gręžimo atramų statymo mašina GBS-58. Mašinistas A. Betingis. 1965 m.

na ir jos vadovu paskiriamas S. Milvydas. Buvęs Klaipėdos SMV vadovas V. Paznanskis pervedamas dirbti Energetikos statybos tresto valdytojo pavaduotoju.

1968–1970 m., per antrąjį etapą, organizacija įvykdo statybos montavimo darbų už 2–2,35 mln. rublių kasmet.

desnės apimties elektrifikacijos darbai. 1964 m. įvykdoma statybos montavimo darbų net už 2,7 mln. rublių. 1964 m. Klaipėdos SMV prijungia paskutinį – Kretingos rajono Lenino kolūką – prie Lietuvos energetinės sistemos.

1966 m. pakeičiamas organizacijos pavadinimas – į Klaipėdos specializuotą kilnojamą mechanizuotą kolo-

Atramų statymo mašinos BKG0-67 darbo sąlygos

1966 m. gamybinio techninio skyriaus viršininku skiriamas V. Labanauskas, 1968 m. planavimo skyriui pradeda vadovauti V. Motiejūnas.

1970 m. pastatoma nauja gamybinė bazė: administracinis pastatas su buitinėmis patalpomis, gamybinės dirbtuvės su remonto duobėmis, centrinis sandėlis, šildomi garažai. Pagerėjo darbo sąlygos gamybos ir administracijos personalui.

1970 m. išdygsta sandėliai Saugų aikštelyje. Plungės aikštelės darbuotojams pastatomas 8 butų gyvenamasis namas ir kontora su 10 vietų garažu.

1971–1980 m. Klaipėdos specializuota kilnojama mechanizuota kolona plečia Respublikos elektrifikavimą. Tiesiamos naujos ar rekonstruojamos senos elektros tiekimo linijos ir transformatorinės pastotės. Per šį laikotarpį atliekama darbų už 27 mln. rublių.

Uždaro tipo transformatoriaus montavimas transformatorinėje pastotėje

Civilinės gynybos mokymai. Iš kairės: profsąjungos pirmininkas V. Čemerka, štabo viršininkas G. Ščiurovas, vyr. mechanikas J. Endziulaitis, EST vyr. inžinierius A. K. Petravičius. 1977 m.

1972 m. organizacijos vyriausiuoju inžinieriumi skiriamas S. Gričius, anksčiau dirbęs Kauno SMV. 1973 m. gamybos paruošimo aikštei pradeda vadovauti S. Betingis.

Nuo aštuntojo dešimtmečio vidurio organizacija pradeda vykdyti statybos darbus, kuriems vadovauti priimami nauji žmonės – viršininko pavaduotojas

*Statoma 0,4 kV ETL medinė atrama.
1962 m.*

*Mašina BKGO-67 statoma 0,4 kV ETL
gelžbetoninė atrama*

*KT transformatorinė pastotė, 0,4 kV.
Meistras A. Dovidauskas reguliuoja
kirtiklius. 1974 m.*

*Į Minsko tipo KTO paduota įtampa,
dega elektros lemputė. Elektromonteris
A. Bendžius*

S. Jurevičius (1975–1978), vėliau G. Krikščiūnas (1978–1981).

Klaipėdos SKM kolona perima iš Petrašiūnų MK Klaipėdos VRE išplėtimo darbus. Pradedami statyti gyvenamieji namai.

1973–1974 m. Saugų aikštelėje pastatytas 8 butų gyvenamasis namas, autogaražas su remonto patalpomis.

1975 m., išėjus iš darbo F. Vaitkevi-

čiui, Saugų aikštelei pradeda vadovauti J. Macius. Tuo metu buhalterijai vadovauja A. Muntrimas, nuo 1976 m. – V. Kvedaras.

1976 m. Tauragėje pastatomas 10 vietų garažas su remonto skyriumi.

UAB „Krovinių terminalas“ elektrifikavimo darbai.
Elektromonteris R. Bendikas

Administracijos darbuotojai (iš kairės): gamybos grupės inžinierė J. Meškienė, vyr. finansininkė S. Venskienė, darbų vykdytojas V. Budvytis, darbų vykdytojas A. Dovydauskas, mechanikas R. Rimkus, inžinierė projektuotoja M. Lukošienė, generalinis direktorius V. Kymantas, darbų vykdytojas V. Pūkas, gen. direktoriaus pavaduotojas S. Jurevičius ir vyr. mechanikas E. Endziulaitis

1977 m., S. Gričiui grįžus į Kauną, vyr. inžinieriumi paskiriamas Albinas Šeimys. Kadruų skyriui vadovauja K. Pudžiavėlienė.

1976 m. kolektyvo buities sąlygoms pagerinti atiduodamas naudoti 40 butų gyvenamasis namas Klaipėdoje.

1980 m. pastatomas 20 butų namas Plungėje.

1980 m. įvedamas radijo ryšys, kad būtų galima geriau organizuoti darbus.

1981–1990 metais plečiamas Žemaitijos ir Mažosios Lietuvos regionų energetikos ūkis. Statomi ir rekonstruojami elektros tinklai, didinamas transformatorių galingumas, plečiama Klaipėdos VRE gamybinė bazė, statomi nauji gyvenamieji namai.

Per pastarąjį dešimtmetį įvykdyta statybos ir montavimo darbų savo jėgomis už 32 mln. rublių, nutiesta 2 tūkst. km 10 kV, 277 tūkst. km žemos įtampos elektros tinklų, sumontuota 1100 transformatorių pastočių bendro 390 tūkst. kVA galingumo, pastatyta 15 tūkst. m² gyvenamojo ploto.

1983 m. kolektyvui pradeda vadovauti A. Šeimys, iki tol dirbęs vyriausiuoju inžinieriumi, o šioms pareigoms skiriamas A. Sakalas.

1980 m. išėjus Tauragės aikštelės darbų vykdytojui A. Bartusevičiui, vadovu skiriamas A. Stanislovaitis. 1987 m., išėjus Plungės aikštelės ilgamečiui vadovui P. Simonavičiui, jo pareigas perima P. Uktveris.

1988 m. Saugų aikštelės vadovu skiriamas R. K. Pabrėža. 1989 m. viršininko pavaduotoju tampa S. Jurevičius.

Klaipėdos specializuota kilnojama mechanizuota kolona (SKMK) 1993 m. buvo reorganizuota į AB „Klaipėdos energetika“ ir toliau vykdo statybos montavimo darbus energetikos srityje.

Vėliau bendrovės ilgametį vadovą A. Šeimį pakeitė naujas generalinis direktorius V. Kymantas. Direktoriaus pavaduotoju teknikai ir gamybai paskiriamas S. Jurevičius.

1975 m. Klaipėdos mechanizuotoje kolonoje buvo suburta statybininkų brigada, kuri pradėjo statyti 20 butų gyvenamąjį namą Tauragėje.

1977 m. pradėtas 40 butų gyvenamasis namas Klaipėdoje. Vėliau jau statomas visas gyvenamųjų namų kvartalas Nidos–Darželio gatvėse, Klaipėdoje.

Tuo pačiu metu statomi gyvenamieji namai ir kituose Lietuvos miestuose: Tauragėje, Plungėje, Šilutėje, Gargžduose. Kretingoje pastatytas elektromonterių mokymo poligonas.

Vienas iš didesnių objektų, kuriuose darbus atliko Klaipėdos MK, – tai Klaipėdos VRE, jos rekonstrukcija.

Po Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo buvo pastatyti du 40 butų gyvenamieji namai Klaipėdoje Alksnynės gatvėje.

1993 m., po įmonės privatizacijos ir reorganizavimo į AB „Klaipėdos energetika“, sumažėjus statybos darbų apimčiai, statybininkų padalinys buvo išformuotas. Tuo metu bendrovė dirbo tik įvairių objektų elektrifikavimo darbus.

Per pastaruosius metus buvo atlikta darbų tokiuose objektuose:

- Būtingės naftos terminalas;

- Jakų 110/10 kV TP;
- 10 kV kabeliniai išėjimai Klaipėdos LEZ teritorijoje;
- 10 kV skirstomasis punktas Kunigiškiuose;
- 10 kV skirstomasis punktas Klaipėdos prekybos centre „BIG“.

Dabartiniu metu AB „Klaipėdos energetika“ vykdo elektros montavimo darbus šiuose objektuose: Klaipėdos naftos terminale, Baltijos laivų statykloje, Klaipėdos plastmasių gamykloje, gyvenamųjų namų kvartale „Gandrališkės“.

Šiuo metu bendrovė savo veiklą orientuoja ne tik į elektrifikacijos darbus, bet ir, plėsdama veiklos zonas, atlieka vidaus elektros instaliacijos darbus.

Medžiagą parengė

AB „Klaipėdos energetika“ gen. direktorius Vytautas Kymantas ir
Jurgis Endziulaitis

Jurgio Endziulaičio prisiminimai

1962 m. įsteigtam Klaipėdos SMV vyr. mechaniko skyriui vadovavo Algimantas Statulevičius. Jam išvykus į Vilnių, skyriui vadovauti liko Jurgis Endziulaitis, kuris dirbo šiose pareigose iki 2004 m. spalio mėn. Toliau vyr. mechaniko darbą tęsė Robertas Rimkus.

Jurgis Endziulaitis

Elektrifikuojant Žemaitiją, keitėsi darbų technologija ir kartu darbuotojų požiūris į darbą. Teko dirbti su sena technika, ypač prastos būklės buvo automašinos. Pirkdavom senus automobilius ir savo jėgomis atstatydavom, kai kuriuos siūsdavom kapitaliniam remontui. Tačiau tas remontas buvo atliekamas nekokybiškai, atmetinai. Nereitai reikėjo visa ką iš naujo perrinkti, ardyti ir vėl montuoti, kad būtų saugu dirbti. Vėliau pradėjom gauti pagal EST paskirstymą naujus statybinius mechanizmus. Kai kurie iš jų greitai dėvėjosi, ypač atramų statymo mašinos, reikalavusios dažno remonto. Įmonė turėjo daug įvairių markių mechanizmų, autopriemonių: lengvieji, technologiniai, kroviniai automobiliai su įvairia važiuo-

kle, kranai, bokštai, atramų statymo mašinos, traktoriai, kompresoriai, suvirinimo agregatai, ekskavatoriai ir daug kitos stambiosios bei mažosios mechanizacijos technikos. Didelė mechanizmų įvairovė labai sunkino darbą. 1970–1990 m. buvo eksploatuojama apie 100 vnt. įvairios technikos. Danės g. 39 nuomojamose patalpose gamybinė bazė buvo vargana, vietos mažai, darbo sąlygos sudėtingos. 1970 m. jau buvo pastatytos dirbtuvės, administracinės patalpos, tačiau mechanizmai liko tie patys seni.

Trūko atsarginių dalių, kurias gauti – nemaža problema. Tuo tarpu darbų apimtis didėjo, užsakymai vijo vienas kitą. Taigi iš seno, padėvėto mechanizmo lipdėme naują, darėme viską, kad mašinos dirbtų, kad būtų išvengta prastovų ar kitų gamybos trukdžių. Tačiau kolektyvas buvo darnus, draugiškas, jaunas ir geranoriškas, todėl darbas vyko sklandžiai. Geri prisiminimai liko apie mechanikus Juozą Stulginską, Edvardą Mieželį, Romą Stirbį, Juozą Kernagį, Steponą Seselskį, Beną Ringailą ir kitus. Nuo įmonės susikūrimo – 1962 m. dirbo auto-krano mašinistas Albinas Diliūnas, mašinistas-vairuotojas Antanas Žulkus (iki 2001 m.), Povilas Banys, mašinistas-traktorininkas Pranas Lubys (iki 2004 m.), mašinistas-vairuotojas Jonas Riešas (iki 2000 m.), mašinistas Zigmąs Mikašauskas, Steponas Lukoševičius, mašinistas-vairuotojas Petras Mockus, Edvardas Puplauskis, vairuotojai Kazys Balvočius, Kazys Diliūnas ir daugelis kitų puikių mechanizatorių. Kartu nuveikta daug. Kaip buvęs vyr. mechanikas, esu šiandien dėkingas kartu dirbusiems, nes jie, mechanizatoriai, buvo pagrindiniai „sraigutukai“ labai atsakingame ir dideliame šios srities darbe. Sveikas dirbantis mechanizmas – sėkminga gamyba.

Be darbų kasdienybės vadovai stengėsi džiuginti mus poilsio metu. Turėjome galimybę dalį atostogų praleisti su šeimomis Šventojoje, „Energetiko“ poilsio stovykloje. Taip pat vykdavome į turistines keliones, kurios apsiribodavo tik Tarybų Sąjunga. Kelionės į užsienį tais laikais kai kam buvo „tabu“. Kartą buvo organizuotas kruizas Dunojaus upe, aplankant užsienio šalis. Gavau ir aš pasiūlymą vykti. Džiugu! Tuometinis partijos komitetas suteikė „palaiminimą“, bet Vilniuje į turistų sąrašą nepatekau, matyt „sutrukdė“ Sibiro tremtis.

Šiandien man ypač malonu prisiminti visus dirbusius žmones, kurie net sudėtingomis sąlygomis tvirtai laikėsi, nenuleido rankų, nedejavo, bet stūmėsi pirmyn, vykdė užduotis, netausodami nei savo jėgų, nei laiko.

Jurgis Endziulaitis
Buvęs vyr. mechanikas

Vyr. darbų vykdytojo P. Simonaičio prisiminimai

1960 m. pabaigoje tuometinė Kauno SMV viršininkė Elena Lopataitė pasiūlė man važiuoti į Plungę ir organizuoti valdybos aikštelę darbams Žemaitijoje. 1961 m. sausio mėn. atvykau į Plungę. Su manimi atvažiavo penki elektromonteriai. Įsikūrėme M. Rekašiaus kolūkyje pas vietinius gyventojus. Vėliau susitarus su rajono Vykdomojo komiteto pirmininku V. Dovydaičiu, buvo skirtas žemės sklypas ir pastatytas „suomiškas“ namelis mūsų reikmėms; tai ir buvo aikštelės pradžia. Kadangi buvo baigiama statyti Godingos HE, o nuo jos 10 kV EPL F-I, tai prie jos ir elektrifikavome ūkius: M. Rekašiaus, Purvaičių, Švyturio ir kitus. Pradžioje visos aikštelės transportas buvo mano asmeninis motociklas „IŽ“. Plečiantis darbų apimčiai, priiminėjome ir apmokėme naujus darbuotojus. Iš atvykusių su manim V. Balčiūnas tapo meistru, K. Bobinas, P. Tamošaitis, B. Berankis – brigadininkais.

Povilas Simonaitis

1962 m. Saugų ir Plungės aikštelių pagrindu buvo įsteigta Klaipėdos SMV. Aikštelės darbų teritorija buvo labai plati: Plungės, Telšių, Skuodo, Šilalės, Kretingos, Klaipėdos, Tauragės ir kt. rajonai. Vėliau dirbome tik pirmuose trijuose. 1964 m. baigėsi pirmasis Respublikos elektrifikavimo etapas, o mūsų aikštei teko garbė užbaigti Žemaitijos zonos elektrifikavimą.

1965 m. dirbome Baltarusijoje, ten nuo gegužės mėn. iki gruodžio pabaigos elektrifikavome septynis kolūkius, darbų atlikome maždaug už 1 mln. rublių.

Vėliau grįžę atgal dirbome savo rajonuose, darbų kasmet atlikdavome už 600–700 tūkst. rublių. Dirbome viską: 10 kV–0,4 kV EPL, transformatorių, fermų, kultūros namų, gyvenamųjų namų, gatvių apšvietimo tinklų montavimo darbus.

Ilgiausiai aikštelėje dirbę meistrai, darbų vykdytojai: A. Dovidauskas, V. Balčiūnas, K. Urniežius, A. Bartusevičius, P. Uktveris, V. Čeledinas ir kt.

Ilgiausiai ir geriausiai dirbę elektromonteriai ir mechanizatoriai: A. Bendžius, L. Trapkauskas, R. Balsys, V. Jurkus, K. Smaguris, P. Lubys, Z. Vaičiukauskas ir kt. Visus sunku ir išvardyti, nes per 25 mano vadovavimo aikštei metus

joje dirbo labai daug gerų ir nuoširdžių žmonių.

Lentpjūvės gatvėje buvo pastatyta aikštelės gamybinė bazė ir 8 bei 20 butų gyvenamieji namai, o tai truputį pakeitė elektromontuotojų „čigonišką“ gyvenimą. Laimė, per visą laiką nelaimingų atsitikimų neįvyko.

Povilas Simonaitis

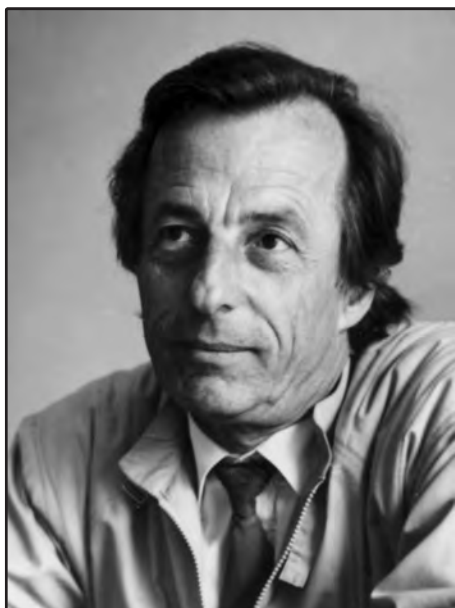
Kruonio HAE iš paukščio skrydžio

KRUONIO HIDROAKUMULIACINĖS ELEKTRINĖS STATYBŲ VALDYBA

Lietuvos inžinieriai energetikai dar prieš Antrąją pasaulinį karą svajojo pastatyti hidroelektrines ant Nemuno. Po karo Lietuvai labai trūko elektros energijos. Problema, ypač kaimo elektrifikavimo, iš dalies buvo sprendžiama statant mažo galingumo hidroelektrines. Tačiau tai buvo lašas jūroje. Todėl nutarta statyti hidroelektrinę ant Nemuno ties Kaunu. 1955 metų lapkričio 12 d. sąjunginės ministerijos įsakymu Nr. 237a įsteigta Kauno HE statybos valdyba, pavadinta „Kauno hidroelektrinės statyba“. Su dideliu visos tautos entuziazmu statyta Kauno hidroelektrinė buvo užbaigta 1960 metais. Joje sumontuoti 4 hidroagregatai po 22,5 tūkstančio kilovatų galingumo. Užtvinktas Nemunas, į 22 metrų aukštį pakeltas jo vanduo sudarė Kauno marias, miestas visam laikui išsivadavo iš potvynių grėsmės. 1960 m. „Kauno hidroelektrinės statybos“ kolektyvas pradėjo statyti Lietuvos šiluminę elektrinę ties Vieviu ir 1961 metų sausio 24 d. statybos valdybos pavadinimas buvo pakeistas į „Lietuvos VRE statybos valdybą“. 1960

*Statybų valdybos viršininkas
Jonas Velaniškis*

*Valdybos direktorius
V. Bakšys*

m. liepos mėnesį paklojus pirmą kubinį metrą betono į elektrinės pamatus, 1962 m. gruodžio 30 d. buvo paleistas pirmasis 150 tūkstančių kilovatų galingumo blokas. Iki 1972 m. buvo pastatyti, sumontuoti ir atiduoti naudoti 4 blokai po 150 tūkst. kilovatų ir 4 blokai po 300 tūkst. kilovatų. Lietuvos VRE statybos valdyba buvo šių objektų generalinis rangovas. Tuo metu valdybos žinioje dirbo apie 1300 inžinierių bei darbininkų.

Tribūnoje Statybų valdybos vadovas V. Paznanskis

1971–1976 m. valdyba statė Kauno termofikacinę elektrinę, skirtą tiekti garą ir karštą vandenį miesto gamykloms bei gyvenamiesiems rajonams. 1976–1979 m. buvo statoma Mažeikių termofikacinė elektrinė, skirta tiekti

garų statomai naftos perdirbimo gamyklai.

Šiuo laiku jau nuo 1972 metų buvo projektuojama Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė netoli Kruonio miestelio ant vaizdingo Kauno marių kranto.

1977 m. birželio mėn. 20 d. įsakyму Nr. 140a TSRS energetikos ministerija Lietuvos VRE

statybos valdybą reorganizavo į Lietuvos energetinių objektų statybos valdybą ir pavadino ją „Lietenergostatyba“. 1977 metų liepos mėnesį buvo pradėti paruošiamieji darbai Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statyboje: tiesiami privažiavimo keliai, statomi laikini pastatai – statybos bazė.

Tuo laiku jau buvo aiškūs HAE projektiniai rodikliai:

– galingumas 8 hidroagregatai (siurblys-turbina) po 200 tūkst. kilovatų kiekvienas;

Viršutinį baseiną šventina Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis

Iš kairės: EST valdytojas S. Šimkūnas, Kruonio HAE direktorius V. Spudulis, Statybų valdybos viršininkas V. Paznanskis ir EST valdytojo pavaduotojas R. Rastenis

- vandens pakėlimo aukštis (vidutinis) 100 metrų;
- aukštutinio baseino plotas 303 ha;
- vandens svyravimas aukštutiniame baseine 15,5 metro.

Kruonio HAE statybos aikštei buvo skirta 1038 ha teritorija. Reikėjo

Kauno elektrinė

gaminti 1000 kubinių metrų betono per parą;

- autotransporto ir statybinių mechanizmų remonto bazės;
- sudėtingas gelžbetoninių slėginių vamzdžių gamybos poligonas;
- valgyklos;
- buitiniai korpusai;
- kontoros ir kiti statiniai;
- suklotos požeminės komunikacijos.

Vienas įdomesnių ir unikalių Kruonio HAE pro-

pastatyti statybinių specialiosios paskirties bazę. Darbininkams apgyvendinti buvo plečiama Elektrėnų gyvenvietė – naujai pastatyta 95 tūkst. kvadratinį metrų gyvenamojo ploto.

Statybos bazėje buvo pastatyta:

- žvyro rūšiavimo gamykla (žvyras buvo žemsiurbėmis išgaunamas iš Kaučo marių dugno ir vamzdžiais paduodamas į gamyklą;
- betono gamykla, galėjusi pa-

Lietuvos elektrinė Elektrėnuose

jektinių sprendimų yra slėginiai vamzdžiai. Pasaulinėje praktikoje vamzdžiai, sujungiantys aukštutinį ir žemutinį baseinus, būna arba metaliniai, arba uolose išgręžti tuneliai. Čia buvo suprojektuoti iš surenkamo gelžbetonio su plieniniu apvalkalu viduje. Vamzdžių vidaus skersmuo – 7,5 metro. Elementai, 80

Kruonio HAE mašinų salė

tonų svorio kiekvienas, buvo gaminami statybos bazės poligone, sujungiami po du, specialiu vežimėliu bėgiais vežami į vamzdyno ašį ir montuojami ant anksčiau paruoštų randsijų. Bendras vieno vamzdžio ilgis – 842 metrai.

Hidroakumuliacinę elektrinę sudaro šeši unikalūs elementai:

Mažeikių elektrinė

1. Žemutinis baseinas – Kauno marios.
 2. Reversinis kanalas, jungiantis Kauno marias su pagrindiniu korpusu, 500 m ilgio.
 3. Pagrindinis korpusas, kuriame sumontuotos turbinos–siurbliai.
 4. Slėginiai vamzdžiai, jungiantys pagrindinį korpusą su vandens priimtuvu.
 5. Vandens priimtuvas.
 6. Aukštutinis baseinas.
- Statybos paruošimo laikotarpiu pirmiesiems kolektyvo darbuotojams vadovavo Jonas Velaniškis. Nuo 1981 m.

Konsultacinis pasitarimas HAE statyboje. Iš kairės: EST valdytojas S. Šimkūnas, TSRS energetikos ministro pavaduotojai J. Nekrašas ir S. Sadovskis, Lietuvos Vyriausiosios energetikos valdybos viršininkas A. Mikužis, HAE SV viršininkas R. Jakubonis

Mitingas Kruonio HAE ketvirtojo agregato paleidimo proga. Iš kairės: Kruonio HAE direktorius V. Spudulis, tuometinis AB „Lietuvos energija“ generalinis direktorius A. Bačanskas, tuometinis Kruonio HAE SV direktorius V. Bakšys, tuometiniai ūkio ministras V. Babilius ir premjeras G. Vagnorius. 1998 m.

liepos mėn. Statybų valdybos viršininku paskiriamas Valensas Krukis, iki tol dirbęs Lietuvos statybos ministerijos technikos valdybos viršininku. Statybos vyriausiuoju inžinieriumi tampa Jonas Velaniškis.

Vieno iš pagrindinių Lietuvoje statomų objektų statybos montavimo darbų planas nebuvo vykdomas ir kilo grėsmė, kad statomas objektas nebus laiku atiduotas naudoti.

Baigiant statyti Vilniaus šiluminę elektrinę Energetikos statybos trestui iškilo problema, kaip įdarbinti techninį personalą ir aukštos kvalifikacijos darbininkus. Energetikos ir elektrifikavimo ministerijai buvo pasiūlyta perduoti Kruonio HE generangovo funkcijas Energetikos statybos trestui.

1985 m. sausio

mėn. Energetikos ir elektrifikavimo ministerijos įsakymu iš „Glavhidroelektrostrojaus“ perduota bazės, mechanizmai ir generalinio rangovo funkcijos Lietuvos Vyr. gamybinės ir elektrifikavimo valdybos Energetikos statybos trestui. Nedelsiant, dar sausio mėn., Kruonio HAE statybų valdybos viršininku paskirtas EST vyr. inžinierius Rimvydas Jakubonis. Jam vadovaujant pagerėjo statybos montavimo darbų organizavimas, gamybinė drausmė. Į statybą buvo įjungtos Energetikos statybų trestui pavaldžios organizacijos su aukštos kvalifikacijos darbininkais, inžinieriais. 1985 m. birželio mėn. Statybos valdybos viršininko pavaduotoju ekonomikai paskirtas Energetikos statybos tresto aparato darbuotojas Ringaudas Rastenis. Pagerėjo ekonominių klausimų sprendimas.

Tuo metu Kruonio HAE statybų valdybos struktūra jau buvo susiformavusi, daugumai padalinių vadovavo jauni gabūs Lietuvos aukštųjų mokyklų auklėtiniai.

1987 m. gruodį susirgus Kruonio HAE statybų valdybos vadovui Rimvydui Jakuboniui, į šias pareigas paskirtas Energetikos statybos tresto valdytojo pavaduotojas Vytautas Paznanskis. Kruonio HAE butų ir buities klausimų sprendimas pavedamas EST valdytojo pavaduotojui Alfonsui Kraujeliui. Statybų valdybos viršininko pavaduotojas tiekimo klausimams – Arūnas Makulis.

Kruonio HAE statybos valdyba įsteigta 1981 m. sausio mėn. 1 d. Jos pirmasis vadovas buvo Edmundas Paulauskas. 1985 m. jį pakeitė Vidmantas Bakšys, prieš tai dirbęs Statybų valdybos vyr. inžinieriaus pavaduotoju. Statybos valdybos vyr. inžinieriumi dirbo Romualdas Charūnas nuo 1981 m. kovo mėn. iki tų pačių metų gruodžio mėn. Jam perėjus dirbti į užsakovo komandą, Statybų valdybos vyr. inžinieriaus pareigos buvo patikėtos Aloyzui Danilevičiui.

Viršininko pavaduotojais dirbo: Genadijus Djakovas, Vytautas Samsonas, Leonas Bliujus, Algimantas Žukauskas.

Kruonio HAE Statybų valdybai buvo pavesti bendri statybiniai darbai ne

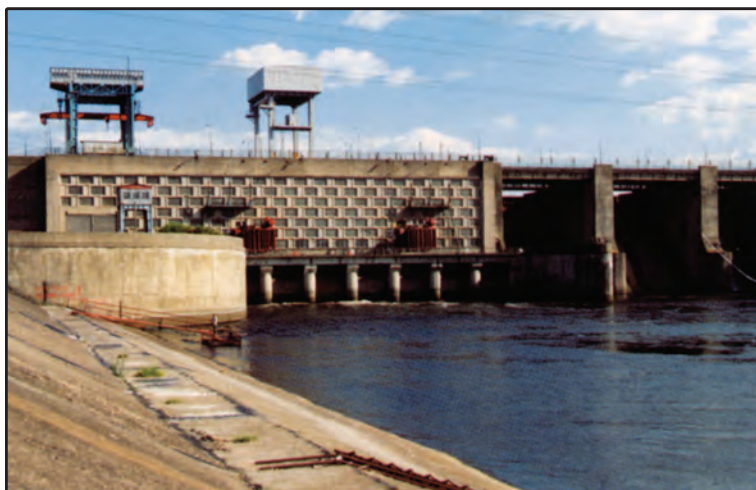
Iš kairės: buvęs LTSR ministras pirmininkas J. Maniušis, Statybų valdybos vyr. inžinierius J. Velaniškis ir buvęs LTSR ministras pirmininkas M. Šumauskas

Žymiausias Lietuvos elektrinių statytojas nusipelnęs inžinierius Jonas Velaniškis švenčia 60-ties metų jubiliejų

tras su valgykla, ryšių skyrius, ambulatorija, vaistinė, trys gyvenamieji namai, įrengta vandenvietė. Paklota daugiau kaip penki kilometrai kanalizacijos tinklų. Pastatyta katilinė su šilumos ir karšto vandens tinklais. Išasfaltuotos pagrindinės gyvenvietės gatvės. Visa tai atlikta statybos lėšų sąskaita.

Elektrėnuose valdyba statė gamybines bazes Mechanizacijos valdybai, auto-transporto įmonei bei kitoms subrangovinėms organizacijoms. Gyvenamuosius namus Elektrėnų gyvenvietėje statė šalies Statybos ministerijai priklausiusios sta-

Kauno HE – tai Kruonio HAE pirmtakas ant Nemuno

tik Hidroakumuliacinėje elektrinėje, bet ir Elektrėnuose, Kruonio gyvenvietėje.

HAE statybos sąmatoje Kruonio miesteliui buvo skirtas išskirtinis dėmesys. Siekiant kompensuoti diskomfortą, kurį keletą metų kėlė grandiozinės statybos artumas, gyvenvietėje buvo pastatytas modernus prekybos cen-

trus su valgykla, ryšių skyrius, ambulatorija, vaistinė, trys gyvenamieji namai, įrengta vandenvietė. Paklota daugiau kaip penki kilometrai kanalizacijos tinklų. Pastatyta katilinė su šilumos ir karšto vandens tinklais. Išasfaltuotos pagrindinės gyvenvietės gatvės. Visa tai atlikta statybos lėšų sąskaita. Elektrėnuose valdyba statė gamybines bazes Mechanizacijos valdybai, auto-transporto įmonei bei kitoms subrangovinėms organizacijoms. Gyvenamuosius namus Elektrėnų gyvenvietėje statė šalies Statybos ministerijai priklausiusios statybinės organizacijos. Statybos aikštelių paruošimas surenkamiems stambia-paneliams namams – paklojant požemines komunikacijas, įrengiant privažiavimo kelius – buvo atliekamas Kruonio HAE Statybų valdybos jėgomis.

1990 m. birželio mėn. legendi-

nis brigadininkas Antanas Arlauskas, dirbęs nuo Lietuvos elektrinės statybos laikų, padėjo pirmuosius pamatų blokus būsimajai Elektrėnų bažnyčiai.

Bet pagrindiniai objektai, kurių statyba buvo pavesta Kruonio HAE Statybų valdybai, – tai vandens priimtuvo statyba bei viršutinio baseino įrengimas. Vėliau, likvidavus HAE Statybų valdybą, generalinio rangovo funkcijas perėmė Kruonio HAE Statybos valdyba, vadovaujama Vidmanto Bakšio.

Kruonio HAE mechanizacijos valdyba įsteigta 1982 m. birželio 1 d. Jos užduotis – žemės darbų vykdymas Kruonio HAE statyboje. Visi stambieji statybiniai mechanizmai buvo perduoti Mechanizacijos valdybai.

1987 m., kada Kruonio HAE statybos darbų vykdymo tempai pasiekė aukščiausią lygį, mechanizacijos valdybos žinioje dirbo apie 800 žmonių. Jų žinioje buvo: 50 vnt. įvairių markių ekskavatorių, 75 vnt. galingų buldozerių, 11 vnt. savaeigių skreperių, 9 vnt. autogreiderių, 20 vnt. įvairių markių pneumovolų, 13 vnt. ožinių kranų, 3 vnt. 25 tonų kėlimo galios bokštinių kranų, 5 vnt. 25 t ir 2 vnt. 16 t kėlimo galios pneumoratiinių kranų, 7

Slėginiai vamzdžiai keliauja į paskirties vietą

Šiame vamzdyje telpa dviejų Nemuno upių debitai

Slėginio vamzdyno montavimo darbai

japonų gamyklų darbo kokybė, dizainas. Sovietų Sąjungoje neregėtas dalykas: buldozeriai buvo komplektuoti net su spalvingais spec. rūbais mašinistui bei padėjėjui. Perėmus statybos vykdymą Energetikos statybos trestui, iki tol valdybai epizodiškai vadovavę iš Sąjungos atsiųsti „specai“ buvo pakeisti savais jaunais inžinieriais. Mechanizacijos valdybos viršininku 1985 m. balandžio mėn. tapo Vitas Jankauskas. Nuo 1987 m. gegužės mėn. iki 1996 m. balandžio mėn. vyriausiojo inžinieriaus pareigose dirbo Bronius Pargaliauskas – sumanus inžinierius, aktyvus visuomeninkas, dalyvavęs Sąjūdyje, vėliau buvo renkamas į Trakų r. sa-

Jėgainės pastato statyba

vnt. Vokietijos bei Amerikos gamybos autobetono siurblių. Mechanizmų tų laikų metais būta tikrai išpūdingų: galingi ekskavatoriai, kranai, skreperiai, buldozeriai ir kt. Japonų gamybos 330 AJ galios buldozeriai „Kamatsu“ tuo laiku kėlė nuostabą ir pasigėrėjimą visiems. Darė išpūdį ne tik tų gigantų galia, bet ir

vivaldybę, dirbo rajono mero pavaduotoju. 1990 m. sausio mėn. panaikinus HAE statybų valdybą, Mechanizacijos valdyba buvo pervesta į tiesioginį Energetikos statybos tresto pavaldumą.

Mechanizacijos valdybos darbuotojų pastangomis 1987 metais buvo

iškastas rekordinis grunto kiekis: iš daubų 2 mln. 850 tūkst. m³, iš karjerų 2 mln. 240 tūkst. m³; supilta 2 mln. 240 tūkst. m³ į daubas.

Nuo statybos pradžios iki pirmojo agregato paleidimo, t.y. 1992 m. vasario 18 d., Mechanizacijos valdybos kolektyvo jėgomis buvo iškasta iš daubų, karjerų bei supilta į daubas per 36 mln. m³ grunto.

Žemės darbams sėkmingai vadovavo Vitalijus Verčakas, dirbęs Mechanizacijos valdybos viršininko pavaduotoju nuo 1982 m. birželio mėn. iki 1989 m. rugsėjo. Jam išvykus, viršininko pavaduotoju iki 1994 m. dirbo Albertas Bieliauskas. Ruošiant viršutinio baseino dugną daug pastangų įdėjo įvairiose atsakingose pareigose (Statybų valdybos vyr. inžinieriaus pavaduotojo, vyr. technologo) dirbęs šviesaus atminimo Petras Kazišūnas. Tai buvo tikras savo žodžio šeimnininkas. Reiklūs užsakovai jo žodžiu pasitikėdavo besąlygiškai.

1996 m. balandžio mėn. smarkiai sumažėjus statybų apimčiai, Mechanizacijos valdyba likviduojama.

Legendinis brigadininkas Vytautas Kaminskas

Turbinos spiralinės kameros montavimas

Pagrindinių įtvarų statybos valdyba

1984 m. gegužės mėn. įsteigta valdybai buvo pavesta Kruonio HAE pagrindinių įtvarų (jėgainės pastatas, reversinis kanalas, slėgiminiai vamzdynai) statyba. Valdybos viršininku dirbo Vytautas Samsonas nuo 1984 m. gegužės mėn. iki 1989 m. gegužės mėn. Jam išvykus organizuoti žemės drebėjimo sugriauto Armėnijos miesto Spitako atstatymo darbų, vadovavimą valdybai perėmė iki tol ėjęs

Statomas vandens priimtuvas

vyr. inžinieriaus pareigas Stasys Gražys. 1990 m. kovo mėn. S. Gražys pervedamas tolimesniai darbui į Petrašiūnų SMV vyriausiuoju inžinieriumi.

Pagrindinių įtvarų statybos valdybos reorganizavimo metu vieną mėnesį viršininko pareigas ėjo Viktoras Ablingis. Nuo 1990 m. sausio mėn. iki

valdybos likvidavimo 1990 m. balandžio mėn. ji buvo tiesiogiai pavaldi Energetikos statybos trestui ir vadinosi Elektrėnų statybos montavimo valdyba.

Pagalbinės gamybos įmonė

(Betono, bituminės mastikos ūkis, armatūros poligonas)

1980 m. buvo sumontuotas ir pradėjo gaminti betoną mišinių statybai vad. Pionierinis betono mazgas. Didžiojo betono mazgo su jo pagalbinais įrenginiais statyba buvo baigta 1984 m. balandį; betoną pradėjo gaminti jau 1983 m. liepos mėn.

Pradžioje betono ūkis buvo Kruonio HAE Statybų valdybos sudėtyje. 1984 m. gegužės mėn. betono ūkis pavadinamas Pagalbinės gamybos įmone tos pačios valdybos sudėtyje.

Betono ūkiui, o toliau – Pagalbinės gamybos įmonei – nuo 1982 m. gruodžio iki 1992 m. gruodžio vadovavo Genadijus Djakovas. Nuo 1985 m. spalio mėn.

Pagalbinės gamybos įmonės pirmasis direktorius G. Djakovas

Pagalbinės gamybos įmonė buvo tiesiogiai pavaldi Kruonio HAE Statybų valdybai.

Įmonės vadovais buvo:

Direktoriais – Genadijus Djakovas (nuo 1984 m. gegužės mėn. iki 1992 m. gruodžio mėn.), Algimantas Vilutis (nuo 1993 m. sausio mėn. iki 1995 m. gegužės mėn.).

Vyriausiuoju inžinieriumi – Algimantas Vilutis (nuo 1986 m. gegužės mėn. iki 1992 m. gruodžio mėn.).

Pagalbinės gamybos įmonė buvo pavaldi:

– iki 1989 m. gruodžio mėn. Kruonio HAE Statybų valdybai;

– nuo 1990 m. sausio mėn. Energetikos statybos trestui;

– nuo 1992 m. kovo mėn. Lietuvos VES;

– nuo 1995 m. birželio mėn. įmonė grįžo į Kruonio HAE Statybų valdybos pavaldumą ir buvo reorganizuota į Betono gamyklą. Šios gamyklos viršininkas – Algimantas Vilutis.

Paminėtinas dar vienas statybos padalinys, susijęs su betono gamyba, jo klojimu ir priežiūros kontrole, – tai statybos laboratorija.

Kaip savarankiškas padalinys Statybų valdyboje 1982 m. buvo įsteigta Statybos laboratorija. Nuo 1982 m. liepos mėn. iki 1989 m. liepos mėn. jai vadovavo Valerijus Gusevas, po jo kurį laiką – Gintaras Grinkevičius. Nuo 1990 m. sausio mėn. Statybos laboratorija tapo Pagalbinės gamybos įmonės betono laboratorija, vadovaujama Liudmilos Gavinos.

Pagalbinės gamybos įmonės antrasis direktorius A. A. Vilutis

Autotransporto įmonė

Manoma, kad apie trečdalį statybos darbų kainos sudaro autotransporto išlaidos. Mechanizacijos valdybos iškasami milijonai kubinių metrų grunto pervežant iš daubų į sąvartynus arba sampilas pavirsdavo milijonais tonkilometrų. Tą darbą turėjo atlikti autotransporto įmonė. Įmonės žinioje buvo galingų savivarčių automobilių parkas, kurį sudarė per 200 vnt. „Kraz“ bei „Kamaz“ tipo automobilių, aptarnavusių žemę kasančius galingus ekskavatorius. Smulkesniems pervežimams buvo naudojami „Maz“ tipo savivarčiai. Betonui transportuoti iš gamyklos naudojami jau minėti 30 vnt. „Maz“ tipo savivarčiai bei 18 vnt. betono maišytuvų, sumontuotų ant „Kamaz“ tipo automobilių.

Algis Simonaitis

Žemės kasimo ir betono klojimo darbai statyboje vyko ištisą parą, todėl išvardytų transporto priemonių aptarnavimui reikėjo ir atitinkamo skaičiaus žmonių. Užtat įmonėje buvo apie 650 darbuotojų. Vien šaltkalviais, kurie rūpinosi transporto priemonių priežiūra bei remontu, dirbo per 150 žmonių.

Remonto darbams Elektrėnuose buvo pastatytos geros dirbtuvės bei administracinis korpusas. Automašinių parkavimui ir nesudėtingam remontui statybos bazės teritorijoje buvo skirtas plotas, pastatyta kuro saugykla su išdavimo kolonėlėmis bei nedidelės patalpos nesudėtingiems remonto darbams. 1985 m. statybos generangovo funkcijas perėmus Energetikos statybos trestui, autotransporto įmonei vadovavo A. Simonaitis, A. Gilaitis ir A. Duoba. Vėliau juos pakeitė jauni inžinieriai, du Vidmantai – Pilipauskas ir Bukėnas.

Remonto darbams Elektrėnuose buvo pastatytos geros dirbtuvės bei administracinis korpusas. Automašinių parkavimui ir nesudėtingam remontui statybos bazės teritorijoje buvo skirtas plotas, pastatyta kuro saugykla su išdavimo kolonėlėmis bei nedidelės patalpos nesudėtingiems remonto darbams. 1985 m. statybos generangovo funkcijas perėmus Energetikos statybos trestui, autotransporto įmonei vadovavo A. Simonaitis, A. Gilaitis ir A. Duoba. Vėliau juos pakeitė jauni inžinieriai, du Vidmantai – Pilipauskas ir Bukėnas.

Vyriausiasis energetikas ir energijos aikštelė

Statybų valdybos „Litovenergostroj“ ir Kaišiadorių HAE statybų valdybos vyriausiu energetiku dirbo Algimantas Žukauskas nuo 1981 m. spalio mėn. iki 1989 m. gruodžio mėn. Per visą statybos laikotarpį dirbo energetikos aikštelė. Jos pavaldumas atskirais laikotarpiais buvo įvairus (Statybų valdyboms, Statybų

valdybai). Energetikos aikšteiui nuo 1982 m. rugpjūčio mėn. iki likvidavimo vadovavo Vytautas Petronaitis.

Kruonio HAE aprūpinimas statybinėmis medžiagomis, konstrukcijomis bei įrengimais

Sąjunginės Vyriausiosios hidrotechnikos objektų statybos valdybai („Gla-vhydroenergostroj“) priklausė Lietuvos energetinių objektų statybos valdyba („Litovenergostroj“). Valdybos materialiniam aprūpinimui vadovavo viršininko pavaduotojas Arūnas Makulis. Kompleksinė aprūpinimo sistema, kaip sąjunginio pavaldumo valdybai, buvo gana sudėtinga ir reikalavo nepriekaištingo techninio pasiruošimo ir kompetencijos. Tiekimas būdavo vykdomas tik „apsigynus“ pagrindinių medžiagų poreikį metų pabaigoje ateinantiems metams sąjunginėje vyriausiojoje Energetikos ministerijos tiekimo valdyboje („Glavsnab“). Skaiciavimus atlikdavo gamybos skyrius pagal metines statybos darbų apimtis. Skyriui vadovavo Antanas Kedys, vėliau Jurijus Čabanas, kurie kartu su viršininko pavaduotoju Arūnu Makuliu planuodavo medžiagų poreikį.

Kruonio HAE statyba buvo įtraukia-ma į energetikos ministro įsakymą Nr. 1. Į šį įsakymą patekdavo tik pačios svarbiausios TSRS statybos. Įsakymas suteikdavo tam tikrus prioritetus:

- šioms statyboms materialiniai resur-sai būdavo tiekiami pirmiausia;
- sąjunginiai subrangovai būdavo įpa-reigojami atlikti statybos montavimo darbų etapus laiku ir kokybiškai.

Už įsakymo nurodymų nevykdymą buvo taikomos griežtos nuobaudos subran-govų vadovams. Tame įsakyme, be gamy-binių metinių užduočių, buvo nurodymas, kad statybinių konstrukcijų, įrengimų, me-chanizmų, autotransporto bei statybinių medžiagų poreikį buvo galima „apsiginti“ pagal fizines apimtis (darbo brėžinius), o ne pagal normas, kurios būdavo patvir-tintos visoms sąjunginėms statyboms. Tai pareikalavdavo ypač kruopštaus darbo skaičiuojant materialinius resursus. Paprastai jie žymiai viršydavo patvirtintas

Statybų valdybos viršininko pavaduotojas tiekimo klausimais Arūnas Makulis

sąjungines normas. Kaip pavyzdį galima paminėti, kad tik cemento metinis poreikis sudarė iki 90 tūkst. t, atitinkamai poreikis metalui ir metalo konstrukcijoms siekė iki 70 tūkst. t. Dalis šių medžiagų buvo skiriama sąjunginėms gelžbetonio ir metalo konstrukcijoms gaminti. Kita dalis resursų tiekama į statybos komplektavimo valdybos sandėlius. Gelžbetonio ir metalo konstrukcijos tiekiamos iš Maskvos, Leningrado, Kanakovo, Narvos, Nižnij Kamsko, Rygos, Svetlogorsko ir kitų gamyklų. Cementas, skirtas monolitinio betono ir gelžbetonio gamybai statybvietėje, taip pat buvo tiekiamas iš sąjunginių gamyklų, nes Akmenės cemento gamykla buvo nepajėgi pateikti reikalingą cemento kiekį. Padarinė miško medžiaga tiekama iš Krasnojarsko ir Bratsko HE statybos valdybų, taip pat iš Karelijos miškų ūkių. Iš Lietuvos Respublikos miškų ūkio per metus buvo tiekama 150–200 m³ medienos iš sanitarinių kirtimų. Kadangi projektuojant Kruonio HAE buvo atsisakyta privažiavimo geležinkelio šakos, visos statybai reikalingos medžiagos bei įrengimai turėjo būti pristatomi autotransportu. Pagrindiniai sandėliai ir aikštelės buvo įrengtos Kauno TE buvusioje statybos bazėje, kuri turėjo geležinkelio atšaką. Šioje bazėje buvo priimamos visos pagrindinės statybinės medžiagos, konstrukcijos ir mechanizmai. Tik cementas tiekiamas į Elektrėnų betono gamyklos talpas. Padidėjus statybos darbų apimčiai, vietoj tiekimo skyriaus statybos valdybos („Litovenergostroj“) 1982 m. buvo įkurta Gamybinio technologinio komplektavimo valdyba (GTKV). Šios valdybos vyr. inžinieriumi paskirtas Jonas Tamonis, viršininku – Algis Gudavičius; skyrių viršininkais: industrinių gaminių – Jurgis Gubaras, medžiagų – Dmitrijus Ževžikovas, vėliau Anatolijus Kirejevas.

Pagal Kruonio HAE gamybinių padalinių paraiškas buvo sudaromi savaitiniai medžiagų tiekimo grafikai. Komplektavimo valdybos skyriai jas patikrindavo, sukomplektuodavo ir pateikdavo pagal suderintą grafiką reikalingas medžiagas ir konstrukcijas tiesiai į statybvietę savo transportu. Kadangi cementas vagonais buvo tiekiamas į Elektrėnų betono gamyklą, o prekinis betonas gaminamas Kruonio HAE betono mazge, reikėjo visą cementą cementovežiais pervežti į Kruonio HAE betono mazgą. Tai reikalavo ypatingo dėmesio ir kontrolės norint išvengti betono gamyklos prastovų ir betonavimo darbų stabdymo. Betonavimo darbai vyko visą parą. Per tris pamainas būdavo paklojama 800–1200 m³ betono. Tokiam kiekiui betono pagaminti gamykla sunaudodavo 240–360 tonų cemento.

Komplektavimo valdyba aprūpindavo metalu, medžiagomis bei įrengimais ne tik Lietuvos energetikos objektų statybos valdybos padalinius, bet ir statybos subrangovus – Hidromontažą, Spechidroenergomontažą, Žiežmarių hidrostatybą ir kt. Vidutiniškai per metus buvo gaunama ir tiekama į statybinius objektus armatūros ir profilinio metalo 15–17 tūkst. t, surenkamo gelžbetonio 1,0–1,2

tūkst. m³, cemento 50–60 tūkst. t. 1982–1984 m. sukomplektuotas betono mazgo, gelžbetoninių gaminių ir armatūros cechas, įrengimai gelžbetoninių vamzdžių gamybos aikštelei, kurioje buvo 200 t kėlimo ožinis kranas ir vamzdžių gamybos linija bei kita įranga.

Iš Tbilisio buvo gautos 4 mobilios energetinės katilinės, sumontuotos ant geležinkelio važiuoklės. Jų pervežimui iš Elektrėnų į Kruonio HAE buvo užsakytas autotraukinys, kurio kėlimo galia viršijo 100 t.

1985 m. sausio 1 d. iš sąjunginio pavaldumo Statybų valdyba perėjo į Energetikos statybos trestą. Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos pavadinimas buvo pakeistas į Kruonio HAE Statybos valdybos GTKV.

GTKV viršininkai:

1982–1984 m. – Algis Gudavičius,

1984–1986 m. – Mindaugas Tamošiūnas,

1986–1989 m. – Jonas Tamonis,

Nuo 1989 iki likvidavimo – Jurgis Gubaras.

Tai, kad Energetikos statybos trestui 1985 m. buvo pavesta vadovauti Hidroakumuliacinės elektrinės statybai, rodo statybinės organizacijos brandą. Tuometis vyriausias energetikos valdybos viršininkas Justinas Nekrašas, prieš tai 9 m. dirbęs Sąjungos energetikos ministerijoje ministro pavaduotoju, suprato, kad Energetikos statybos trestas (valdytojas S. Šimkūnas) pajėgus tęsti statybą ir kad „iš arčiau matyti geriau“. Laikas parodė, jog sprendimas buvo teisingas.

Kruonio HAE sumontuoti, paleisti ir atiduoti eksploatacijai 4 hidroagregatai, kiekvienas po 200 tūkstančių kilovatų galingumo:

1992 m. vasario 18 d. – pirmas,

1992 m. rugpjūčio 5 d. – antras,

1994 m. rugpjūčio 3 d. – trečias,

1998 m. birželio 30 d. – ketvirtas.

Dar yra paruošta vieta 4 agregatams montuoti.

Nuo statybos pradžios šiame objekte atlikti milžiniški darbai:

– iškasta ir supilta per 31 mln. kubinių metrų grunto;

– pagaminta ir suklota apie 1,5 mln. kubinių metrų betono;

– sumontuota 180 tūkstančių tonų armatūros.

Daugiausia darbuotojų Kruonio HAE statyboje dirbo 1988 metais. 3600 žmonių dirbo pamainomis – darbai nenutrūkdavo nei dieną, nei naktį. Vėliau, po 1989 metų gegužės 13 d. Žaliųjų mitingo, buvo nutrauktas elektrinės statybos finansavimas iš Maskvos ir atnaujintas tik Lietuvos vyriausybės 1991 m. gruodžio mėn. 12d. potvarkiu Nr. 980p, leidusiu tęsti statybą, o VĮ „Lietuvos energetinei sistemai“ – ją finansuoti.

Per visą Statybų valdybos istoriją jos vadovais buvo:
Kauno hidroelektrinės statyboje – Nikolajus Luchnevas;
Lietuvos VRE statyboje – Olegas Šadurskis, Jonas Velaniškis;
Kruonio HAE statyboje – Jonas Velaniškis, Valentinas Krukis, Rimvydas Jakubonis, Vytautas Paznanskis.

Medžiagą parengė
V. Paznanskis ir V. Bakšys

Pastebėjimai apie Kruonio HAE ir jos statytojus

Septintas dvidešimtojo amžiaus dešimtmetis Lietuvoje pasižymėjo sparčiu ekonomikos augimu, o tuo pačiu ir didėjančiu elektros energijos suvartojimu. 1962–1972 m. vienas po kito paleidžiami nauji Lietuvos šiluminės elektrinės bloškai, elektrinėje pasiekiami 1,8 mln. kW galia. Toliau didėjant elektros energijos suvartojimo tempams pradėta svarstyti apie naujų generuojančių galingumų statybą ateityje. Buvo nutarta statyti Ignalinos atominę elektrinę.

Vaclovas Spudulis

Atominės elektrinės pritaikytos dirbti bazine galia ir jų darbas pikiniu režimu, kuris, augant šalies ekonomikai, kuo toliau, tuo labiau išryškėja esąs labai neekonomiškas, techniškai sudėtingas ir nesaugus. Pikiniams galioms geriausiai tinka „manevringesni darbininkai“ – hidroelektrinės.

Tačiau Lietuvoje vandens resursai statyti galingesnes hidroelektrines yra riboti. Išėjis buvo viena: statyti naujo tipo pikinę elektrinę – hidroakumuliacinę. Pasaulyje jos plačiau paplitusios kaip tik ten, kur vandens resursai jau išnaudoti.

Hidroakumuliacinė elektrinė – sudėtingas inžinierinis kompleksas, turintis dvi vandens saugyklas – aukštutinį ir žemutinį baseinus. Kai energetinėje sistemoje apkrovos sumažėja, tokia elektrinė, naudodama kitų elektrinių gaminamą elektros energijos perteklių, pumpuoja vandens mases iš žemutinio baseino į aukštutinį ir taip sukaupia energiją. Kai reikia „dengti“ energijos poreiklavimą piko va-

landomis, hidroakumuliacinė elektrinė gamina elektrą – jos agregatus suka iš aukštutinio baseino tekantis vanduo.

Idėja statyti hidroakumuliacinę elektrinę Lietuvoje kilo dar 1962 metais. Valstybinio mokslo ir technikos komiteto darbuotojai J. Linkaitis ir L. Rinkūnas 1963 m. paskelbė spaudoje apie šešias pačias perspektyviausias aikšteles Lietuvoje hidroakumuliacinių elektrinių statybai, tarp jų – Strėvos (dabartinės Kruonio). Pasiūlyta idėja buvo nauja ir visuomenei, ir energetikams. Todėl debatai dėl jos statybos tikslingumo vyko apie ketverius metus ir tik 1967 m. buvo nutarta pavesti projektavimo organizacijoms išnagrinėti šią idėją. Pažymėtina, kad per visą projektavimo ir statybos laikotarpį kirtosi daugybė įvairių nuomonių dėl jos tikslingumo – nuo kategoriškai teigiamų iki kategoriškai neigiamų. Apie tai liudija iki šių dienų ant Hidroakumuliacinės elektrinės statinių bei įrenginių išlikę Žaliųjų protesto akcijų dalyvių užrašai: „Mirsiu, bet neleisiu nužudyti senelio Nemuno“, arba „Judai, už ką pardavėte Lietuvą?“

Įvertinus visas pastabas, pareikštas tuometinių valstybinių, gamtosauginių, mokslinių ir kitų organizacijų, 1978 m. balandžio 4 d. TSRS energetikos ir elektrifikacijos ministerija patvirtino Kaišiadorių (dab. – Kruonio) hidroakumuliacinės elektrinės techninį projektą, kurį paruošė Maskvos institutas „Hidroprojekt“.

Projekte buvo numatyti tokie HAE pagrindiniai techniniai rodikliai:

1. Instaliuotoji galia:

- turbinos režimu 1600 MW; 8 agregatai po 200 MW;
- siurblio režimu – 1760 MW.

2. Maksimalus slėgis – 111,5 ±93,6 m.

3. Vieno hidroagregato vandens debitai:

- turbinos režimu – 226 m³/s;
- siurblio režimu – 189 m³/s.

4. Hidroagregato naudingumo koeficientas – 0,73.

5. Energetiniai įrengimai:

- turbina radialinė ašinė, reversinė RONT-115-V-630, gamykla gamintoja LMZ (Sankt Peterburgas);
- generatorius – variklis sinchroninis VGDS-1025/245-40UHL4, gamykla gamintoja Charkovo sunkiųjų elektros mašinų gamykla.

6. Reversinis kanalas:

- trapecijos formos, dugnas ir šlaitai sutvirtinti monolitiniu gelžbetonu;
- ilgis – 560 m;
- plotis dugno – 190 m;

- šlaitai 1:3;
 - gylis 10 m;
 - maksimalus vandens greitis 1,8 m/s.
7. Žemutinis vandens baseinas – Kauno HE tvenkinys:
- plotas, kai altitudė 44 m – 63,5 kv. m;
 - tūris 462 mln. kub. m.
8. HAE jėgainės pastatas:
- skirtas pagrindiniams hidroenergetikos įrenginiams;
 - konstrukcija – vientisas gelžbetonis;
 - ilgis – 188 m;
 - plotis – 70,5 m;
 - aukštis – 50 m.
9. Slėginiai vamzdynai:
- surenkamieji;
 - vamzdžių skaičius – 8;
 - konstrukcija – gelžbetoniniai, vidus apdailintas 10 mm plieno lakštu;
 - surenkamųjų elementų ilgis – 4,5 m, sienelių storis 0,4 m;
 - sumontuoti ant randsijų, pamatai poliniai, skersmuo – 1,0 m, gylis – 16 m po 4 kiekviename rostverke;
 - vamzdynai suskirstyti į tipines sekcijas po 40 m, sujungtas guminiiais kompensatoriais;
 - kiekvieno vamzdžio ilgis – 842 m, vidinis skersmuo – 7,5 m.
10. Vandens priimtuvas:
- priedambinis;
 - konstrukcija – rėmo formos gelžbetoninis vientisas statinys su mašinų sale, kurioje įrengti greitai veikiančios avariniai-remontiniai uždoriai;
 - matmenys 127 m x 70 m x 50 m (ilgis, plotis, aukštis).
11. Aukštutinis baseinas:
- dirbtinis tvenkinys, įrengtas pastačius įvairių konstrukcijų atitvarinius statinius-pylimus ir atitvarines sienas;
 - atraminės gelžbetoninės 16,5 m ir 9,5 m aukščio sienos, kurių sekcijos ilgis – 25 m, sujungtos temperatūrinėmis–deformacinėmis siūlėmis;
 - žemių pylimai iš smėlio gruntų su priemolių ekranais ir šlaitų gelžbetoniniais tvirtinimais iš vandens pusės;
 - baseino gylis 15,5 m, prie vandens priimtuvo 43,5 m;
 - viso baseino tūris – 48,3 mln. kub. m;
 - naudingas tūris – 40,7 mln. kub. m;
 - baseino plotas – 303 ha;

- vandens lygio svyravimo aukštis – 13,5 m;
- baseino perimetras statinių ašiai – 6800 m.

Visi hidrotechniniai statiniai apskaičiuoti pagal aukščiausias (tuometinio valstybinio standarto) I ir II kapitališkumo klases, buvo teikiami atitinkami atsargos ir ilgaamžiškumo koeficientai.

Vaizdingose apylinkėse prie Kauno marių ir Strėvos upelio 1978 m. žmonės pradėjo statyti „milžiną“, kokio Lietuvoje dar nebuvo. Tas „milžinas“ panašus į legendinį Korinto karalių Sizifą, kurį senovės graikų dievai pasmerkė beprasmiam darbui: ritinti į kalną sunkų akmenį, kuris vėl neišvengiamai riedėdavo žemyn. Taip ir hidroakumuliacinė elektrinė: pumpuoja vandenį iš žemutinio baseino į aukštutinį ir jis vėl grįžta atgal. Tik grįžta nebergždžiai – suka turbinas ir gamina elektros energiją.

Paruošiamieji darbai būsimajoje KHAE statybvietėje prasidėjo 1977 m. Norėdami nustatyti vietos „diagnozę“ daug takų išvaikščiojo topografai, daug tiriamųjų gręžinių išgręžė geologai. Tikrieji statybos darbai prasidės vėliau, kai iš tyrinėjimo medžiagos bus įvertintos techninės, ekonominės, socialinės ir ekologinės sąlygos.

Visa tai atliko Maskvos instituto „Hidroprojekt“ kompleksinė tyrinėjimo grupė, įkūrusi savo stovyklą netoli statybos aikštelės.

1978 m. TSRS energetikos ir elektrifikacijos ministerijos įsakymu įsteigta Lietuvos energetikos objektų statybos valdyba „Litovenergostroj“, kuriai ir buvo pavesta Kruonio HAE statyba. Šios valdybos branduolį sudarė patyrę statybininkai, užgrūdinti Kauno HE, Lietuvos elektrinės, Kauno ir Mažeikių termofikacinių elektrinių statybose.

Tuo metu (nuo 1981 iki 1984 m.) valdybos viršininku dirbo Valentinas Krukis, vyriausiuoju inžinieriumi – Jonas Velaniškis. Buvo įsteigtos kelios statybos valdybos. Šiuo laikotarpiu pastatyta statybinė bazė, pradėti darbai visuose statybos frontuose.

Lietuvos Vyriausybės iniciatyva, Maskvai norom nenorom sutikus, „Litovenergostroj“ nuo 1985 m. tapo pavaldi Lietuvos energetikos statybos trestui. „Lietenergostatybos“ valdybos viršininku paskirtas ir iki 1987 m. išbuvo Rimvydas Jakubonis, vėliau – Vytautas Paznanskis.

Margame statybininkų būryje – daugiau kaip 3500 žmonių, – susirinkusiame iš įvairių Lietuvos ir TSRS vietų, buvo nemažai tokių, kurie formavo viso kolektyvo darbo stilių, lėmė požiūrį į darbo kokybę ir kultūrą. Viena ryškiausių asmenybių buvo statybos vyriausiasis inžinierius Jonas Velaniškis.

Stebino jo darbštumas, padorumas, sugebėjimas teisingai įvertinti situaciją

ir beveik be klaidų priimti sprendimus keliais ėjimais į priekį – tai buvo labai svarbu koordinuojant daugybės organizacijų darbą didžiulėje statyboje. Statyba buvo Jono Velaniškio gyvenimo būdas. Ir anksti rytą, ir vėlai vakare jį galėjai sutikti viename ar kitame objekte. Į savo šeimą Kaune grįždavo tik savaitgaliais, bet ir tada neiškėsdavo neatvažiavęs į statybą, nes darbas vyko nepertraukiamai. Jis smulkiausiai žinojo statybos reikalus ir todėl galėjo teisingai įvertinti projektinius sprendimus bei organizuoti jų įgyvendinimą.

J. Velaniškio bendražygis dar nuo Kauno HE statybos laikų buvo Petras Kaziūnas. Talentingas inžinierius, nepaprastai kruopštus ir preciziškai tikslus bet kokiam darbe. Vadovavo P. Kaziūnas įvairiems barams, daug triūso įdėjo aukštutinio baseino ir kitų pagrindinių statinių statybon, siekdamas puikios darbų kokybės.

Atėjo 1989 metai, Žaliųjų judėjimo triumfo metai. Nepaisant Lietuvos ir TSRS energetikų įrodymų, projektuotojų skaičiavimų, rezultatų, gautų modeliavimo būdu, spaudžiant Žaliesiems, Lietuvos Vyriausybė priėmė sprendimą apriboti Kruonio HAE galingumą iki 400 MW (du agregatai) ir nutraukti kitų agregatų statybą. Kartu Maskva nutraukė finansavimą. Statyba buvo beveik paralyžuota, statybininkų kolektyvas sumažėjo daugiau nei keturis kartus, reorganizuotas jo valdymas. Tuomet prasidėjo sunkiausias Kruonio HAE laikotarpis. Statyboje liko viena Kruonio HAE statybos valdyba, kurios direktoriumi tapo Vidmantas Bakšys. Strigo finansavimas, medžiagų tiekimas, Žaliųjų judėjimo pasekmės atsiliepė tiek ekonominėje srityje, tiek žmonių psichologijoje. V. Bakšio ramaus charakterio ir aukštaitiško užsispyrimo dėka žingsnis po žingsnio pavyko atlikti tai, kas priklauso statybos vadovui. Būtent – kad Kruonio HAE 1992 metais pradėtų veikti pirmieji du agregatai, o vėliau, 1994 m., trečias ir 1998 m. – ketvirtas agregatas, galutinai užbaigti visus darbus, kad 2004 metais Kruonio HAE kompleksas būtų pripažintas tinkamu naudoti. Tokia trumpa, bet kartu skausminga ne tik statybininkams, užsakovui, bet ir visiems Lietuvos energetikams Kruonio HAE gimimo istorija. Be šios elektrinės šiandien Baltijos šalių energetikos sistema neišsivaizduojama.

Kruonio HAE statybos rodikliai:

1. Iškasta grunto iš viso	– 37,4 mln. m ³
iš jo profilinių	– 22,2 mln. m ³
karjerų	– 15,2 mln. m ³
2. Sankasų	– 15,7 mln. m ³
3. Suklota betono ir gelžbetonio	– 1414 tūkst. m ³

4. Sumontuota metalo konstrukcijų	– 144,49 tūkst. tonų
iš jų armatūros	– 120,02 tūkst. tonų
hidromechaninių įrenginių konstrukcijų	– 15,85 tūkst. tonų
įrengimų	– 8,82 tūkst. tonų

Stebina statybos darbų tempai, kada buvo dirbama normaliu režimu. Pa-
vyzdžiui, 1987 metais iškasta 5,0 mln. kubinių metrų grunto, supilta į sanpilas
daugiau negu 2,2 mln. kubinių metrų. Per parą buvo klojama iki vieno tūks-
tančio kubinių metrų betono. Tokiems statybos tempams reikėjo daug įvairios
žemės kasimo technikos, nutiestų ir prižiūrimų transporto kelių, vandens paže-
minimo sistemų, gerai organizuoto pagalbinių tarnybų darbo, tokių kaip betono
gamyklos, žvyro rūšiavimo gamyklos, energetikos ūkio, maitinimo ir kitų aptar-
navimo sferos organizacijų.

Per visą statybos laikotarpį netrūko įvairių problemų. Jėgainės pastato dau-
bos gylis viršijo 70 metrų. Buvo atkastas gruntas – alevritai, kurių nebuvo matę
ne tik patyrę statybininkai, bet ir projektuotojai ar geologai. Nors šis gruntas, ant
kurio turėjo stovėti pagrindinis elektrinės pastatas su veikiančiais galingais agre-
gatais ir didžiuliais vandens srautais, pagal mechaninį atsparumą pakankamai
tvirtas, tačiau turėjo tokią neigiamą savybę – ilgiau pabuvęs neprisidengtas virs-
davo skysta tyre, ant kurios negalimi tolesni kasimo, transporto ar betonavimo
darbai. Todėl vos atkastą tokį gruntą tekdavo iš karto uždengti apie 0,5 metro
žvyro sluoksniu. Vienas iš unikalių Kruonio HAE projektinių sprendimų yra slė-
giniai vamzdynai iš surenkamo gelžbetonio. Jų gamyba reikalavo įvairių netra-
dicinių sprendimų, kurie nebuvo išbandyti kitose statybose. Tai ir lietas betonas,
ir gręžtiniai poliai, ir elementų gamyba ištisisus metus, jų montažas, antikorozinis
padengimas ir kiti techniniai sprendimai.

Didelį dėmesį tiek užsakovas, tiek statybininkai skyrė atliekamų darbų koky-
bei, ypač betonui ir gelžbetoniui. Gerai veikė organizuota statyboje laboratorija, kuri
kontroliavo betono atitikimą projektui, tikrino armatūros suvirinimo kokybę, atliko
būtinus betono ir metalo bandymus. Vamzdynų betono kokybės kontrolei buvo pa-
sitelkti instituto „Hidroprojekt“ specialistai. Dėl viso šito šiandien visi Kruonio HAE
hidrotechniniai statiniai funkcionuoja saugiai ir stabiliai, neviršijant leistinų defor-
macijų, nėra didelės filtracijos per atitvarines konstrukcijas tiek aukštutiniame ba-
seine, tiek iš žemutinio baseino pusės. Visi atvykstantys į Kruonio HAE lankytojai,
taip pat ir hidrotechnikai specialistai, stebisi gera atliktų darbų kokybe, švara, tvarka
elektrinėje ir saugiu, patikimu įrengimų darbu per beveik 15 eksploatacijos metų. Tai
pagyrimo žodis statybininkams ir eksploatacijos, kaip užsakovo, personalui per visą
daugiau kaip 25 metų laikotarpį nuo Kruonio HAE statybos pradžios.

Plačiau apie Kruonio HAE – knygoje „Kruonio HAE didybė ir vargai“, Vilnius, 1999 m.

Vaclovas Spudulis,
Kruonio HAE direktorius

Darbas jam buvo gyvenimo džiaugsmas

Jonui Velaniškiui, nuoširdžiai dirbusiam mūsų krašto labui, jo žmonių gerovei, turbūt tiktų iškilaus fiziko Benjamino Franklino žodžiai: „Darbas išvaduoja nuo trijų nelaimių: nedorybės, nuobodulio ir neturto“. Jonas gimė 1927 m. kovo 25 d. Panevėžio apskrityje, Vadoklių valsčiuje, Būtėnų kaime, ūkininko Motiejaus ir Antaninos Velaniškių šeimoje. Tėvai turėjo 40 ha žemės, pažangiai tvarkė ūkį ir gyveno pasiturimai. Motiejus kartu su 19 metų už jį jaunesne žmona Antanina susilaukė dviejų sūnų: 1925 m. – Povilo, 1927 m. – Jono. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, stambus Velaniškių ūkis virto nelaimių priežastimi: 1946 m.

Jonas Velaniškis su žmona Liuda

Motiejus, kaip buožė, buvo suimtas ir nuteistas 10 metų. Jis mirė kalėjime nežinia kada, palaidojimo vieta taip pat nežinoma.

1934–1938 m. Jonas lankė Stebeikių pradinę mokyklą, o 1940 m. Ramygaloje baigė šeštą skyrių. Ten pat lankė ir gimnaziją, 1945 m. gavo brandos atestatą. Rudenį įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo

universiteto Statybos fakultetą, pasirinko inžinieriaus statybininko specialybę.

Pokario metai buvo sunkūs, nes visko trūko. Vyresnysis brolis Povilas studijavo dirbdamas, kad galėtų padėti jaunėliui. Taigi Jonas, jo padedamas, susidoravo su studentiškais rūpesčiais, mokėsi puikiai.

1950 m. J. Velaniškis apgynė diplominį projektą, bet jam, kaip buožės sūnui,

neatsirado darbo Lietuvoje: jis kartu su Vytautu Sūdžiumi buvo paskirtas į Rusiją statyti Gorkio hidroelektrinę.

Jaunas darbų vykdytojas pasirodė esąs labai pareigingas, darbštus ir sumanus. Dirbo negailėdamas savęs, kartais net pavalgyti nerasdavęs laiko, neretai plušėdavo iki išnakčių ir nakvodavo kontoroje ant stalų. Nuo tokio krūvio ėmė šlubuoti sveikata.

Gydytoja, rašytoja Liuda Velaniškienė su dukra Egle V. Suslavičiaus nuotr.

1954 m. parvyko atostogų į Lietuvą pataisyti sveikatos. Atostogų metu susipažino su būsima žmona Liuda Statkevičiūte, Lietuvos nepriklausomybės kovų karininko, Vyties Kryžiaus kavaleriaus dukra. Bėgo smagios atostogų dienos, pilnos ramybės ir gražios bičiulystės: pasivaikščiojimai, teatrai, vakarai dviese. Susituokė 1954 m. sausio 30 d. Pasibaigus atostogoms Jonas su žmona išvyko kurti naujo gyvenimo į Gorkį, toli nuo tėvynės.

Tais pačiais metais jis buvo paskirtas pagrindinės aikštelės viršininku. Iki tol šlubavę darbai pajudėjo – statybininko talentas, aistra darbui ir įgimtas valstietiškas padorumas bei darbštumas atnešė sėkmę. Aikštelėje trimis pamainomis darbavosi keli tūkstančiai darbininkų. Pats Jonas dirbdavo be jokių poilsio dienų ir atostogų. Į darbą išvažiuodavo 7 valandą ryto, o namo grįždavo antrą nakties.

Jono Velaniškio pavardė yra iškalta akmeniniame obeliske kartu su kitų Gorkio elektrinės statytojų pavardėmis. Jauni rusai inžinieriai, šios elektrinės statytojai, pasižymėję geru darbu Gorkyje, laikui bėgant užėmė aukštas pareigas ir postus Maskvoje. Joną, jaunystės titaniškų darbų bendražygį, rusų kolegą visą likusį gyvenimą gerbė ir mylėjo, bėdai ištikus visada gelbėdavo. Kreipinys „Jonas Matvejevič“, parsivežtas kartu su patirtimi iš Gorkio, lydėjo jį ir Lietuvos statybose.

1955 m. liepos 5 d. Velaniškiams gimė sūnus Algimantas, 1958 m. gegužės 28 d. – dukra Eglė.

1956 m. bebaigiant statyti Gorkio elektrinę, Jonui buvo pasiūlytos vyr. inžinieriaus pareigos Bratsko elektrinės statyboje, bet jis atsisakė, nes norėjo su žmona ir sūneliu grįžti į Lietuvą. 1956–1960 m. J. Velaniškis, jau patyręs inžinierius, stato Lietuvoje Kauno hidroelektrinę. Iš pradžių paskiriamas aikštelės viršininku, o netrukus – vyriausiuoju inžinieriumi.

1960–1973 m. J. Velaniškis stato Elektrėnų šiluminę elektrinę, būdamas statybos valdybos vyriausiuoju inžinieriumi.

1973–1980 m. stato Kauno šiluminę elektrinę, eidamas statybos viršininko pareigas, tuo pat metu vadovauja Mažeikių ir Vilniaus šiluminių elektrinių statyboms.

1984-ieji – reikšmingi metai: Jonas pradeda vadovauti Kaišiadorių hidroakumuliacinės elektrinės statybai. Taigi tęsia savo viso gyvenimo darbą – stato elektrines.

1987 m. J. Velaniškis tampa respublikinės reikšmės pensininku, bet visiškai negalvoja apie užtarnautą poilsį. Tuo metu prasideda politinis puolimas: prisimenama, kad jis – buožės sūnus, kad tėvas mirė kalėjime. Nepatikimas žmogus, o užima tokias aukštas pareigas! Bet kas dar galėtų vadovauti Kaišiadorių hidroakumuliacinės elektrinės statybai? Nežinia kaip būtų pakreipę statybininko J. Velaniškio likimą Lietuvos valdininkai, bet jo, Lenino ordino kavalieriaus, likimą galėjo spręsti tik Maskva. J. Velaniškis ir toliau dirba vyr. inžinieriumi, džiaugiasi galėdamas tęsti pradėtą darbą. Pažeminimą pareigose išgyvena tik kaip susiaurintas galimybes dirbti – nebegalėjo sėkmingai burti darbštaus ir doro kolektyvo, tai nuo jo nebeprisiklausė.

Statant Kaišiadorių hidroakumuliacinę elektrinę, J. Velaniškio siūlymu projektinis viršutinio baseino sienų aukštis buvo padidintas 1,5 metro. Šis sprendimas pasiteisino.

1990 m. spalį J. Velaniškiui diagnozuojamas plaučių vėžys.

Metai bėga stropiai dirbant, laikai ima keistis, Lietuva žengia nepriklausomybės link. Didis džiaugsmas, naujos galimybės. Deja, Kaišiadorių hidroakumuliacinės elektrinės statyba tampa Žaliųjų partijos politinių ir ekologinių spekuliacijų objektu. 1989 m. vasarą, rinkiminės reklamos įkarštyje, Žalieji suruošia mitingą, remdamiesi tendencingai perdėtais ekologiniais duomenimis, protestuoja prieš keturių agregatų statybą ir blokuoja iš Rusijos atsiųstos turbinos iškrovimą. J. Velaniškis kreipiasi į mitinguojančius Žaliuosius šiais žodžiais: „Mes gerai pastatėme penkias elektrines. Ar dėl to, kad dirbome be atokvėpio, esame tautos priešai? Nenoriu su jumis kalbėtis“.

Po Žaliųjų akcijos namo jis grįžo visai prislėgtas. Vėl smūgis: Maskva po mitingo „nuėmė“ 16 mln. rublių, jau paskirtų elektrinės statybai. Negalvodamas apie nuoskaudas, ligą ir užtarnautą poilsį, jis dirbo iki paskutinės dienos. Kadangi gydymas Lietuvoje nebegalėjo padėti, šeima kreipėsi į tuometinį energetikos ministrą Leoną Ašmontą ir buvo gauta visa finansinė parama tęsti gydymą Berlyne, Rosler klinikoje. Išvykdamas gydytis Jonas galvojo apie darbą ir džiaugėsi: „Viskas paruošta elektrinės viršutinio baseino užpildymui. Galiu ramiai važiuoti“. Buvome dėkingi už suteiktą paramą ir sujaudinti L. Ašmonto parodytos paskutinės pagarbos už nuveiktus didelius Jono darbus. Dukra Eglė lydėjo tėvą į Berlyną ir buvo su juo iki paskutinės dienos. Gydomo kursas vyko sėkmingai, besiruošdamas kelionei į namus Jonas kalbėjo: „Labai pasiilgau namų, bet važiuojant autostrada elektrinė yra arčiau. Būtinai užsuksim pasižvalgyti“. Tą rytą, kai turėjo iškristi į Lietuvą, J. Velaniškis netikėtai mirė ligoninėje. Tai įvyko 1991 metų lapkričio 12-ąją.

Nors pradžioje jam neatsirado darbo Lietuvoje, bet sąžiningu triūsu Jonas pasiekė nepaprastai daug. Už talentingą ir dorą darbą 1957 m. jis buvo apdovanotas Darbo raudonosios vėliavos ordinu, 1960 m. – Lenino ordinu, daugeliu medalių, garbės raštų ir ženklų. 1962 m. jam buvo suteiktas nusipelnusio statybininko vardas.

Darbe Jonas buvo paprastas, visiems prieinamas ir visų mylimas. Niekada nesiskundė, kad sunku, nė apie vieną žmogų nepasakė blogo žodžio, o savo pavyzdžiu visiems įkvėpdavo nepaprastą aistrą darbui.

J. Velaniškis buvo žmogus, kurio gyvenimo šūkis – sąžiningas ir doras darbas. Darbas buvo jo dievas, meilė ir gyvenimas. Jis per darbus nematė, kaip užaugo vaikai; namais ir vaikais rūpinosi žmona Liuda, dirbdama Petrašiūnų poliklinikoje gydytoja stomatologe. Jonas labai mylėjo savo šeimą, vaikus ir vaikaičius Tomą ir Joną, deja, su dukters vaikais – Mindaugu, Kotryna ir Migle – jis nebesusitiko.

Sunkiai dirbdamas Jonas Velaniškis nesukaupė jokio turto, jo neprimins pasistatyta „pilaitė“, bet apie ją bylos visiems šviečianti ir ilgai dar šviesianti jo pastatytų elektrinių šviesa.

Amžinam poilsiui jis atgulė Kauno Petrašiūnų kapinėse, šeimos kapavietėje.

Medžiagą parengė
Liuda Velaniškienė

Administracinis gamybinis pastatas Marijampolėje, P. Armino g. 71A. 1975 m.

MARIJAMPOLĖS STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

1944 metais įkurtas Komunalinio ūkio komisariato energijos valdybos Marijampolės elektrinių rajonas ir buvo dabartinės UAB „Elektrifikacijos darbai“ veiklos baras.

Įmonės vadovas Kostas Kriščiūnas. Darbo veikla – elektrinių atstatymas. Dirbo 119 darbuotojų.

1944 m. rugsėjo 1 d. įmonė reorganizuota į Marijampolės rajono energijos valdybą. Valdybos žinioje buvo Marijampolės, Kalvarijos, Pilviškių, Simno, Šakių, K. Naumiesčio, Vilkaviškio elektrinės. Jose pirmiausia buvo pradėti atstatymo darbai.

1945 metais pagal Komunalinio ūkio ministerijos potvarkį elektrinės perduodamos apskričių komunaliniams skyriams.

1946 metais įmonė reorganizuota į Komunalinio ūkio ministerijos Marijampolės tarprajonines elektromechanines dirbtuves. Veikla – elektrinių ir elektros tinklų remontas ir statyba.

Valdybos vadovai

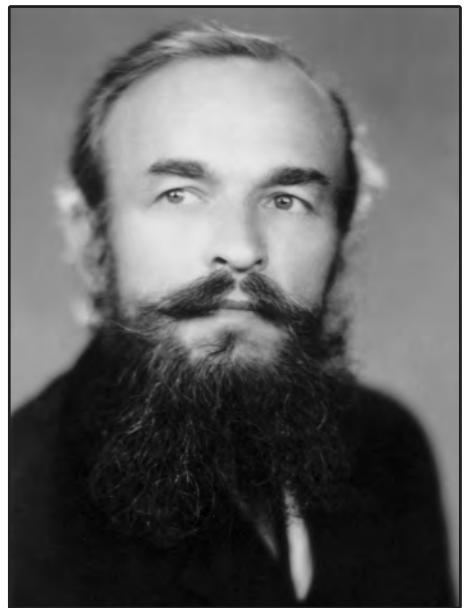
*Generalinis direktorius
V. Danilevičius*

*Direktorius
J. Uldinskas*

*Direktorius
H. Juknevičius*

*Direktorius
K. Gelžinis*

*Gen. direktoriaus pavaduotoja
S. Rakauskienė*

*Vyr. inžinierius
Z. Zdanys*

*Techninio skyriaus viršininkas
V. Vidrinskas*

*Vyr. buhalterė
R. Brazienė*

Valdybos darbuotojai. 1957 m.

Puskelnių hidroelektrinės atstatymo darbams vadovavo inžinierius Juozas Dulinskas. Šis elektros energijos šaltinis turėjo aprūpinti energija Marijampolės miestą. Tais pačiais metais paleidžiama suremontuota K. Naumiesčio hidroelektrinė.

Profsąjungos rinkiminis ataskaitinis susirinkimas 1987 m. Prezidiume (iš kairės): G. Strazdas, V. Zubrickas, EST profsąjungos jungtinio komiteto pirmininkas A. Kraujelis, J. Uldinskas. Tribūnoje – planavimo skyriaus viršininė S. Rakauskienė

Atstatymo darbai vyko lėtai, nes trūko atsarginių detalių, medžiagų, dirbta tik rankomis. Įmonės žmonės buvo siunčiami į Kaliningrado sritį ieškoti išvežtų elektrinių agregatų bei mazgų. Metai po metų elektrinės buvo atstatomos, elektros tiekimo linijos remontuojamos, statomos naujos. Tuos darbus žmonės vyk-

dė Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių, Alytaus miestuose ir rajonuose.

1951 m. Komunalinio ūkio ministerija perva-dina įmonę Kauno srities komunalinio ūkio skyriaus statybos elektromontavimo kontora. 1953 m. – Komunalinio ūkio ministerijos Marijampolės tar-prajoninės statybos elektromontavimo kontora.

Prie senojo įmonės pastato (iš kairės): vyr. inžinierius V. Lekauskas, GTS inžinierius B. Čiuplys, elektromechanikas J. Vasiliauskas, sargas J. Stepelis. 1962 m.

Nuo 1953 metų įmonė aptarnauja 14 rajonų – Marijampolės, Kaišiadorių, Kėdainių, Vilkaviškio, Kybartų, Niumiesčio, Šakių, Jurbarko, Vilkijos, Kalvarijos, Lazdijų, Veisiejų, Alytaus ir Raseinių. Dirbo apie 120 darbuotojų.

1954 m. rugpjūčio 1 d. įmonės vyr. inžinieriumi paskiriamas Kauno politechnikos instituto absolventas Vladas Leskauskas. Dirbti vyr. techniku priimamas Kauno politechnikumo absolventas Jonas Uldinskas.

1954 metais Marijampolės miestui elektros energiją tiekė Puskelnių ir Marijampolės hidroelektrinės – kiekviena po 150 kW galingumo bei dviejų dyzelinių po 50 kW, sumontuotų hidroelektrinėje. Augant miestui ir pramonei, turimų galingumų nepakanka. Iš Vilniaus buvo gautas

Darbų vykdytojas V. Cickevičius. 1963 m.

EST valdytojas S. Šimkūnas (kairėje) ir EST valdytojo pavaduotojas V. Paznanskis sveikina valdybos direktorių garbingo jubiliejaus proga

„Fulton“ tipo 770 AJ lėtaeigis dyzelgeneratorius, sveriantis 150 tonų. Sudėtinga buvo šį agregatą išmontuoti, pervežti į Marijampolę ir ten sumontuoti. Dyzeiui buvo pastatytas pastatas prie Marijampolės hidroelektrinės ir 1955 metais agregatas buvo sumontuotas, o balandžio 4 dieną paleistas dirbti pradėjo tiekti elektros energiją.

Dar vienas energijos Marijampolei tiekimo šaltinis buvo dujų generatorinė elektrinė, įmonės pastatyta netoli Cukraus fabriko. Buvo kūrenama durpėmis ir veikė apie penketą metų. Elektrinės pastato statybai vadovavo Vincas Simonavičius. Tais pačiais metais įmonės veikla išsiplėtė, nes buvo pradėta tiesti pirmoji 6 kV elektros linija iš Ežerėlio durpyno ir jau kitais metais Kazlų Rūdos miestas buvo aprūpintas elektros energija iš valstybinio tinklo. Linijos tiesimui vadovavo darbų vykdytojas Jonas Uldinskas. Dirbti buvo sunku ir sudėtinga, nes atramos statytos rankomis vandens užlietoje teritorijoje. Per dieną

Kolektyvas mokėjo ne tik dirbti, bet nepamiršdavo ir jubiliejų: S. Rakauskienė sveikina valdybos direktorių V. Danilevičių. 1984 m.

pastatydavo dvi atramas. Statyboje lankėsi tuometinis komunalinio ūkio ministro pavaduotojas J. Karlo.

1956 metais įmonei pradėjo vadovauti Henrikas Juknevičius, anksčiau dirbęs Anykščių elektromontavimo kontoros viršininku. Atsirado sudėtingesnių objektų statybos poreikis. Pradedamas Vilkijos miesto elektrifikavimas. Tam tikslui pasiekti reikėjo išplėsti Sitkūnų radijo stoties 35 kv transformatorinę pastotę, 10 kV pastotę, pastatyti ir sumontuoti 10 kV paskirstymo punktą, nutiesti 10 kV elektros tiekimo liniją Sitkūnai–Vilkija. Visi darbai vyko nelengvomis sąlygomis, rankiniu būdu, neturint reikalingų mechanizmų, todėl truko ilgai. Istorinis įvykis buvo, kad įmonė gavo šiai statybai traktorių DT-14.

1957 metais toliau elektrifikuojamas Vilkijos miestas, pradėti elektrifikuoti Kėdainiai ir prijungti prie energetikos sistemos tinklą. Darbams vadovavo J. Uldinskas, B. Ciuplys. Elektrifikavimo darbuose pasi-

EST valdytojas S. Šimkūnas įteikia pereinamąją vėliavą valdybos direktoriui V. Danilevičiui. 1981 m.

žymėjo elektromonteriai A. Strazdas, V. Kovzonas, J. Vasiliauskas, K. Silickas, V. Šmatavičius, J. Trakelis, P. Eidukas ir kiti.

1958 metais įmonė reorganizuota į Liaudies ūkio tarybos Energetikos ūkio valdybos Energetikos statybos tresto Kapsuko (toks tuo metu buvo Marijampolės miesto pavadinimas) montavimo aikštelę. Tais metais kaip tik prasidėjo pirmasis žemės ūkio elektrifikavimo etapas, pradėti tiesti vieningi Respublikos valstybiniai elektros tinklai, sukurta energetinė sistema. Įmonės žmonės, vadovaujami J. Uldinsko, tiesia 110 kV elektros tiekimo liniją Klaipėda–Šilutė, o vadovaujami Vytauto Burneikio, – 35 kV elektros tiekimo liniją Priekulė–Šilalė. Tiesiant 10 kV liniją Karmėlava–Jonava pirmą kartą Lietuvoje pradėta naudoti gelžbetonines atramas elektros perdavimo linijų tiesime. Per tuos metus įmonė atliko

1960 metais Trakų rajone statoma nauja 10 kV inkarinė atrama

bos padalinys buvo perduotas Šiaulių remonto gamyklos žinion, o gelžbetoninių gaminių padalinys – Vilniaus gelžbetoninių atramų gamyklos žinion.

35 kV ET linijos Skuodas–Mosėdis remonto darbai. Keičiama 22 m ilgio atrama

statybos montavimo darbų už 0,4 mln. rublių.

1959 metais atsiradus poreikiui Kapsuko aikštelė organizavo gelžbetoninių atramų, pakojų ir kitų gaminių gamybą; metalo konstrukcijos įmonėje buvo gaminamos anksčiau. Išsiplėtus pagalbinės gamybos apimčiai, metalo konstrukcijų gamybos

į darbą įmonėje priimama daug darbuotojų ir 1959 metais čia jau dirba per 200 žmonių. Statybos montavimo darbų atlikta už 0,71 mln. rublių.

Vyksta nuolatinė pertvarka, ir 1960 metais įmonė reorganizuota į Liaudies ūkio Tarybos energetinio ūkio valdybos Energetikos statybos tresto Kapsuko statybos montavimo valdybą. Dirba 262 darbuotojai, metinė statybos montavimo darbų apimtis – 1,03 mln. rb. Tais metais, likvidavus Vilniaus SMV, Kapsuko SMV perduodami darbai ir personalas Šalčininkų, Trakų, Jiezno, Varėnos rajonuose. Didėjant darbų apimčiai pakeista valdymo struktūra, sudarytos aikštelės, kurioms vadovauja vyr. darbų vykdytojai: Alytaus – V. Cickevičius, Marijampolės – V. Čiuoderis, Vilkaviškio

– V. Mockevičius, Jiezno – A. Šlamiškis. Atskira aikštelė įsteigiama 10 kV linijų tiesimui visoje aptarnaujamoje zonoje. Jai vadovauja vyr. darbų vykdytojas V. Burneika, vėliau – A. Senkaitis.

1961 metais dirbo 387 darbuotojai, darbų atlikta už 1,8 mln. rb.

1962 m. vyr. inžinieriumi skiriamas Jonas Uldinskas, anksčiau dirbęs gamybinio techninio skyriaus viršininku.

1962 m. dirbo 415 žmonių, darbų atlikta už 1,91 mln. rb.

1963 m. dirbo 462 žmonės, darbų atlikta už 2,30 mln. rb.

1964 m. dirbo 354 žmonės, darbų atlikta už 2,12 mln. rublių.

1964 metais įmonei pradėjo vadovauti jaunas iniciatyvus vadovas Rimvydas Jakubonis. Jis tęsė buvusio vadovo darbus. Suorganizavo mūrinių garažų statybą įmonės kieme, tuo palengvindamas vairuotojų darbo sąlygas; 1966

Darbų vykdytojo S. Launikonio vadovaujama brigada Karklinių pastotėje, Šalčininkų rajone keičia įrengimus naujais; (iš kairės): A. Jurgelis, R. Meškauskas, V. Budrevičius, A. Plytnikas, S. Launikonis, A. Vaitkus, J. Vosylius ir J. Pankinas

Vyr. darbų vykdytojo R. Kupčinsko brigada stato 35 kV linijos atramą

Dirbti ekskavatoriumi pasiruošęs vairuotojas V. Matulevičius

įmonės darbuotojai šioje šventėje dalyvavo kaip vieni iš pagrindinių šio etapo vykdytojų.

1965–1970 m. prasidėjo antrasis elektrifikavimo etapas ir buvo apimamos visos ūkio šakos. Elektrifikuojant žemės ūkio gamybines patalpas, gyvenvietes ir net vienkiemius reikėjo nutiesti labai daug 0,4–10 kV elektros tiekimo linijų ir pastatyti 10/0,4 kV transformatorinių pastočių. Buvo rekonstruojamos anksčiau nutiestos linijos: medinės atramos keičiamos gelžbetoninėmis, mažinami

Elektros kabelis paruoštas išvežti į klojimo tranšėją

m. išasfaltuojama įmonės teritorija. Nepamiršo ir žmonių buities reikalų, daugeliui išrūpino butus, organizavo sporto varžybas. Už visa tai nusipelnė kolektyvo pagarbą.

Pirmasis Respublikos elektrifikavimo etapas baigtas 1964 metais. Ta proga Biržų rajono J. Bičiūno kolūkyje buvo uždegtas „Laimės žiburys“, ir mūsų

tarptiebiai, keičiami laidai, izoliatoriai, keičiamos transformatorinės pastotės didinant jų galią. Šiuos darbus sėkmingai dirba įmonės žmonės, kurių 1965 metais buvo 272. Daugiau dėmesio skiriama darbų mechanizacijai, centralizuotas tiekimas.

1965 metais įmonė reorganizuojama į Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos Energetikos statybos tresto Kapsuko specializuotą kilnojamą mechanizuotą koloną. Dirba 296 žmonės.

1966 metais įmonės vadovas R. Jakubonis perkliamas vadovauti Petrašiūnų mechanizuotai kolonai ir įmonei vadovauti skiriamas vyriausiasis inžinierius Jonas Uldinskas, o vyr. inžinieriumi skiriamas Albinas Šeimys, dirbęs Klaipėdoje. Įmonėje dirba 296 žmonės.

1967 m. įmonėje dirbo 250 žmonių, darbų atlikta už 1,67 mln. rublių.

1968 m. – 270 žm., darbų – už 1,62 mln. rublių.

1969 m. – 263 žm., darbų – už 1,93 mln. rublių.

1970 m. – 250 žm., darbų – už 2,03 mln. rublių.

Įmonės darbininkų darbo sąlygos sunkios: fiziškai sunkus, kilnojamas darbas atviraime lauke, nepastovios meteorologinės sąlygos.

Šiame etape pradedama rūpintis žmonių buitimi – statomi gyvenamieji namai, poilsiavietės, gavus sklypą statyboms projektuojama ir pradedama statyti įmonės gamybinė bazė.

Pradžioje statomi medienos sandėliai, gaterinė, katilinė, pastotė, medinių atramų žievinimo mašina. Medinės

Elektrikų brigados gyvenamasis vagonas

atramos impregnuojamos antiseptikais, apkalamos toliumi ir konservuojamos šešis mėnesius. Pateikus racionalizacinį pasiūlymą, šie darbai atliekami mirkymo būdu per dukart trumpesnę laiką. Buvo įrengtos dvi 150 m³ ir 70 m³ mirkymo vonios, kur atramos mirkomos denitrofenolio tirpale. Toks mirkymo būdas buvo panaudotas visoje šalyje.

1972 metais vadovu pradėjo dirbti Kazimieras Gelžinis, anksčiau dirbęs Panėvėžio SMV vyr. inžinieriumi. 1975 metais pagrindiniai gamybinės bazės pastatai užbaigiami ir įmonė įsikuria naujoje bazėje.

Valdybos nariai (iš kairės): R. Kupčinskas, V. Danilevičius, S. Rakauskienė ir Z. Zdanys

1971 – 1980 metai – tai įmonės veiklos pastovių apimčių su nedideliu prieaugiu laikotarpis. Mechanizuojamas elektros linijų tiesimas, mažėja rankų darbo, naudojama speciali įranga ir diegiama nauja technologija. 0,4–10 kV naujų elektros tinklų tiesiama mažiau, bet užtat daugiau statoma trans-

formatorinių pastočių.

1976 m. reorganizuota į Vyriausiosios gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos Energetikos statybos tresto Kapsuko mechanizuotą koloną.

1978 m. sausio mėnesį vadovu pradeda dirbti Vytautas Danilevičius, vyriausiuoju inžinieriumi skiriamas Kazimieras Gelžinis. Įmonėje įsteigiamas racionalizatorių biuras,

Valdybos delegacija švenčiant 110 metų nuo pirmosios elektros lemputės įžiebimo Oginskio dvare Rietave. Pirmoje eilėje iš kairės: J. Senkienė, S. Rakauskienė, A. Sagatauskienė, V. Danilevičius; antroje eilėje iš kairės: Z. Zdanys ir R. Kupčinskas

kuriam vadovauja vyr. inžinierius. Racionalizatorių teikiami pasiūlymai duoda ekonominį efektą, palengvina darbus. Geriausi racionalizatoriai – V. Zabita, J. Uldinskas, A. Brazys, V. Radžiūnas. Įmonėje veikia mokslinė techninė draugija, kurioje 38 nariai. 30 inžinerijos darbuotojų ir tarnautojų

studijuoja ekonomikos ir valdymo kursą „Inžinerinis darbas socialistinėje visuomenėje“. Geriausi metų meistrai – P. Iljinovas, A. Ratkevičius, L. Raškauskas, geriausi brigadininkai – Pranas Švedas, Jonas Mažeika, Vitas Skroskis, geriausi gręžimo kraninių mašinų mašinistai – Kazys Vėgėla ir Algirdas Liutkevičius.

1978 m. buvo įrengta gamybos paruošimo aikštelė. Pradžią buvo labai sunki, tačiau nuveiktas darbas davė įmonei naudos. Tais metais statybos darbuose dirbo penkios automobulinės gręžimo kraninės mašinos ir 2 traktorinės gręžimo kraninės mašinos. Senų atramų demontavimui ir giluminių įžeminimo elektrodų montavimo darbams buvo naudojama gręžimo mašina MRK-690. Per metus gręžimo

Tarptautinio vadybos kokybės standarto ISO 9001:2000 sertifikato oficialus įteikimas. Iš kairės: Marijampolės miesto meras V. Brazys, valdybos generalinis direktorius V. Danilevičius, energetikų asociacijos prezidentas R. Rukšėnas. Sertifikatą įteikia vadovas A. Mikšys

Po gamybinio pasitarimo. Pirmoje eilėje iš kairės: S. Kubilienė, V. Danilevičius, S. Rakauskienė, V. Vidrinskas, A. Baltuška. Antroje eilėje: E. Bucliūnas, R. Kupčinskas, Z. Zdanys, S. Launikonis, R. Žūngila, J. Paplauskas

kraninėmis mašinomis pastatyta 19040 gelžbetoninių atramų. Pakrovimo ir iškrovimo darbus atliko 5 automobiliniai kranai. Vis dar bloga padėtis dėl ratinių traktorių. Dauguma jų 1962–1963 metų gamybos ir morališkai bei fiziškai pasenę. Ne geresnė ir transporto padėtis. Objektų statybos aptarnavimui turėta 30 sunkvežimių.

1978 metais kolektyvas Energetiko dieną šventė tryliką kartą.

1981 m. įmonėje dirbo 239 žmonės, darbų atlikta už 2,9 mln. rublių.

Pirmą tų metų ketvirtį įmonės kolektyvui paskirta Energetikos statybos tresto ir Elektrinių bei elektrotechnikos pramonės darbininkų profsąjungos respublikinio komiteto pereinamoji raudonoji vėliava. Geriausiai dirbo Kapsuko aikštelės kolektyvas, vadovaujamas J. Masionio. Pirmieji tarp tresto organizacijų buvome ir antrą, trečią bei ketvirtą ketvirčius. Pereinamoji vėliava liko įmonėje visam laikui. Pirmą ir trečią ketvirčius buvome pirmi ir tarp miesto statybinių įmonių. Tai dėl to, kad kolektyve dirbo daug darbščių ir pagarbos vertų žmonių, tokių kaip gręžėjai-mašinistai Algirdas Liutkevičius, Algimantas Brazys, autokranų mašinistai Antanas Vaitkus, Alius Žiemelis, elektromonterių brigadininkai Jonas Mažeika, Valukonis, Jonas Saldukas, Albinas Dėdelė, Vitas Skroskis ir kt.

Didelis dėmesys darbininkų darbo sąlygoms gerinti (įrengta valgykla, buitinės patalpos, bendrabučiai aprūpinti baldais, šaldytuvais) buvo įvertintas. Sąjunginėje darbo apsaugos ir darbo sąlygų gerinimo apžiūroje įmonė užėmė pirmąją vietą ir buvo apdovanota Profesinių sąjungų centro tarybos diplomu. Paruošta 13 naujų darbininkų apmokant juos tiesiogiai įmonėje, 21 darbininkas kvalifikaciją kėlė kursuose neatsitraukdami nuo gamybos. Visi apmokyti saugių darbo metodų, patikrintos jų žinios.

1982 metai įmonei nebuvo itin sėkmingi: nebuvo įvykdytas statybos montavimo darbų planas, nepasiektas planuotas našumas. Tais metais įmonėje dirbo 244 darbuotojai, darbų atliko už 2,73 mln. rb. Išdirbio užduotis įvykdė tik Kapsuko ir Alytaus aikštelės. Trakų aikštelės žmonės išdirbio normą įvykdė tik 61,5 proc. Per tuos metus buvo paruošta 11 naujų darbininkų.

1983 metų ekonominės ir socialinės raidos rezultatai įtikinamai parodė, kad kolektyvas gerai padirbėjo. Tais metais įmonėje dirbo 223 darbuotojai, darbų įvykdė už 2,75 mln. rb. Geriausias meistras – P. Iljinovas, brigadininkas – V. Kvederavičius, gręžimo kraninės mašinos mašinistai – A. Brazys, V. Raškauskas, autokrano mašinistas – A. Vaitkus. Įmonėje įdiegta brigadinė ranga, suformuotos penkios brigados.

1984 m. įmonėje dirbo 223 žmonės, darbų atlikta už 3,16 mln. rb.

1985 m. įmonėje dirbo 223 žmonės, darbų atlikta už 3,18 mln. rb.

1986 m. įmonėje dirbo 223 žmonės, darbų atlikta už 3,26 mln. rb.

Diegiama nauja technologinė įranga, gerėjantis darbo organizavimas leidžia didinti darbo našumą ir turint tiek pat darbuotojų atliekama daugiau darbų. 1987 metais Energetikos statybos tresto vadovybės sprendimu išplečiama įmonės aptarnavimo zona. Iš Kauno mechanizuotos kolonos perduotos Jurbarko, Prienuų, Šakių rajonų elektrifikavimo apimtys kartu su aptarnaujančiu personalu.

1987 m. įmonėje dirbo 235 žmonės, darbų atlikta už 4,2 mln. rb.

1988 m. – 231 žmogus, darbų – už 4,5 mln. rb.

1989 m. – 228 žmonės, darbų – už 4,40 mln. rb.

1990 m. – 224 žmonės, darbų – už 4,10 mln. rb.

Mažėjančios realios darbų apimtys verčia mažinti darbuotojų skaičių, nors pinigine išraiška darbų atliekama daugiau, tačiau tam turi įtakos brangstančios medžiagos ir įrengimai.

1989 m. grąžinus senąjį miesto vardą – Marijampolė – įmonė reorganizuojama į Energetikos statybos tresto Marijampolės mechanizuotą koloną. Patvirtinami jos įstatai.

Vėliau įmonė reorganizuota į valstybinę Marijampolės statybos įmonę, o 1991 m. – į valstybinę Marijampolės energetikos statybos valdybą. Jos įstatus 1990 m. gruodžio 19 d. patvirtino Lietuvos Respublikos Energetikos ministras L. Ašmontas. Įstatinis kapitalas – 1254 tūkstančiai rublių.

Įmonės veiklai nuo 1944 metų iki 1991 metų vadovavo šeši vadovai:

1944.09.01–1955.12.31 Kostas Kriščiūnas

1956.01.01–1964.01.17 Henrikas Juknevičius

1964.01.17–1966.04.13 Rimvydas Jakubonis

1966.04.13–1972.05.05 Jonas Uldinskas

1972.05.05–1978.01.11. Kazimieras Gelžinis

Nuo 1978.01.14 iki dabar dirba Vytautas Danilevičius.

Vyr. inžinieriais dirbo:

Juozas Dulinskas, Jonas Kučinskas, Vytautas Burneika, Petras Bliūdžius, Vladas Leskauskas, Jonas Uldinskas, Albinas Seimys, Kazimieras Gelžinis.

Vyr. buhalteriais dirbo:

Vincas Rudzevičius, Kazys Palaikis, Jurgis Skinkys, Aleksandras Aleksynas, Juozas Smolskas, Roma Ivonienė, Stasė Stankevičienė, Romutė Brazienė.

Planavimo skyriaus viršininkais:

Viktoras Baltrušaitis, Lilija Senkaitienė, Birutė Supšinskienė, Salomėja Rakauskienė.

Vyr. mechanikais dirbo:

Kazys Miliauskas, Antanas Naujalis, Algis Pečiūra, Edvardas Lukšys, Juozas Krasauskas, Zigmąs Mačys, Alvydas Baltuška.

Vyr. mechanikas A. Baltuška

Apžvelgėme pagrindinius įvykius įmonės istorijoje nuo jos įsteigimo 1944 metais iki 1991 metų. Tačiau tuo jos istorija nesibaigia, nes įmonė savo veiklą sėkmingai tęsia ir šiuo metu.

1993 m. kovo 4 d. Lietuvos Respublikos energetikos ministro įsakymu Nr. 29 reorganizuojant Valstybinę energetikos statybos įmonę atskirta Marijampolės energetikos statybos valdyba ir vietoj jos įsteigta Marijampolės valstybinė energetikos statybos įmonė.

1994 m. sausio 1 d. Marijampolės valstybinė akcinė energetikos statybos valdyba turėjo 479300 Lt įstatinį kapitalą. Jį sudarė 138122 Lt nominalus valstybinis kapitalas (29,82%) ir 341178 Lt nominalus akcinis kapitalas (71,18 %).

Pagal Vyriausybės nutarimą indeksavus įstatinį kapitalą 2,9525 karto, gegužės mėnesio 1 d. įstatinis kapitalas buvo 1413561 Lt. Atitinkamai, 406228 Lt priklausė valstybei ir 1007333 Lt, arba 71,26 %, – privatus akcinis kapitalas.

1994 m. gegužės 5 d. visuotiniame akcininkų susirinkime įsteigta uždaroji akcinė bendrovė „Elektrifikacijos darbai“ su įstatiniu kapitalu 1413561 Lt gegužės 24 d. įregistruojama Marijampolės miesto valdyboje. Akcininkai susirinkime į stebėtojų tarybą išrinko Vytautą Vidrinską, Birutę Supšinskienę, Janiną Senkienę, revizore išrinkta Aldona Mažėtienė. Stebėtojų taryba savo pirmame susirinkime bendrovės valdybos pirmininku paskyrė Vytautą Danilevičių, nariais – Ramutę Brazienę, Salomėją Rakauskienę, Rūtenį Kupčinską, Albertą Giedraitį. UAB „Elektrifikacijos darbai“ įstatinis kapitalas padalytas į 1413561 akciją, akcijos nominali vertė 1 litas.

Tais pačiais metais birželio mėnesį valdybos ir stebėtojų tarybos sprendimu buvo kreiptasi į Energetikos ministeriją su prašymu leisti išpirkti valstybei pri-

klausantį akcinį kapitalą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 713. Atsakymo negavome ilgai, o vėliau buvo priimtas Vyriausybės nutarimas, pagal kurį išsipirkti likusias valstybės akcijas galėjome tik už Lietuvos pinigus – litus. Norinčių nebuvo.

Vėliau bendrovėje pradėta visų pagrindinei gamybai reikalingų metalo konstrukcijų gamyba, atliktas pagrindinio pastato išorės, buitinių patalpų remontas.

Išrinktoji valdyba, siekdama tobulinti įmonės valdymą ir didinti kiekvieno suinteresuotumą dirbti kuo našiau, įdiegė naują apmokėjimo sistemą, pagal kurią darbininkai iš anksto žino, kiek gaus darbo užmokesčio, nes jis priklauso nuo konkrečiame objekte atliktų darbų. Darbų vykdytojų darbo užmokestis taip pat priklauso nuo jų vadovaujamų darbininkų atliktų darbų. Kiekvieną mėnesį pirmiausia paskaičiuojamas visų įmonės darbininkų vidutinis darbo dienos užmokestis. Visiems administracijos darbuotojams darbo užmokestis skaičiuojamas nuo vidutinio darbininkų darbo dienos užmokesčio, atitinkamai įvertinus etatų sąrašė jiems nustatytus koeficientus.

Pasirinkta apmokėjimo sistema davė teigiamų rezultatų, nėra išlaikytinių.

1997 metais toliau plečiama visų pagrindinių gamybai reikalingų metalo konstrukcijų gamyba, tačiau esant naujiems reikalavimams, kad konstrukcijos būtų cinkuotos, jas cinkuoti vežame į Kauną. Tai nepatogu ir padidina gaminių kainą. Pirkome automašiną „Volvo“ su puspriekabe atramoms vežioti. Pirkome kompiuterį gamybos techniniam skyriui, kad pagreintų projektavimo darbus, ir tris kompiuterius apskaitos skyriui buhalterinei apskaitai.

1998 metais sena susidėvėjusi ir daug kuro naudojanti technika toliau keičiama modernesne vakarietiška. Nupirkome dar vieną vilkiką „Volvo“.

1999 metai bendrovei buvo sunkiausi iš paskutinių ketverių. Sėkmingi rodikliai už 1998 metus nuteikė gana optimistiškai ir teikė vilčių, kad ir kitais metais tereikės sėkmingai organizuoti gamybą, tačiau sėkmė baigėsi sulig pirmu ketvirčiu. Užsakovų įsiskolinimai didėjo, darbų apimtys mažėjo, nes, negalėdami apmokėti anksčiau atliktų darbų, Alytaus elektros tinklai nesudarinėjo sutarčių naujiems objektams. Daug kartų buvo vykta į AB „Lietuvos energija“, kur aukščiausiu lygiu tartasi dėl atsiskaitymo už atliktus darbus ir dėl naujų sutarčių sudarymo. Susitarti pavyko su Vilniaus elektros tinklų vadovais ir jų zonoje darbų atlikome už pusę milijono litų daugiau negu 1998 metais. Nors buvo dedama daug pastangų, tačiau visų darbuotojų įdarbinti negalėjome. Kai kurios brigados beveik ištiesai prastovėjo be darbo nuo rugsėjo mėnesio. Trūko darbo ir konstrukcijų gamintojams, priverstines prastovas patyrė ir administracijos darbuotojai. Vidutinis mėnesinis darbuotojų atlyginimas sumažėjo trečdaliu.

Valdyba, spęsdama susidariusią nepalankią situaciją, ieško būdų pagerinti gamybą. Nutarta atnaujinti reikalingų mechanizmų parką, nupirktas naujas ekskavatorius, kitos technikos.

Be to, nutarta keisti bendrovės valdymo struktūrą, padaryti ją lankstesnę, numatoma atsisakyti stebėtojų tarybos. Eiliniame akcininkų susirinkime 2000 m. balandžio 25 d. pakeičiami bendrovės įstatai. Bendrovės valdymo organais tampa visuotinis akcininkų susirinkimas, valdyba ir administracija. Valdybos narių skaičius sumažinamas iki keturių. Į ją išrenkami V. Danilevičius, S. Rakauskienė, Z. Zdanys, R. Kupčinskas. Bendrovės revizoriumi išrinktas V. Sagatauskas.

2000 metai bendrovei buvo ypatingai sunkūs. Sunkumai gamyboje prasidėjo jau 1999-aisiais, vėliau jie tik padidėjo, prasidėjo arši konkurencinė kova tarp rangovų. Darbų atlikome mažiau negu ankstesniais metais, dar sumažėjo vidutinis mėnesinis darbo užmokestis. Bendrovės valdyba kartu su administracija, ieškodamos būdų plėsti darbų sritį ir pasigaminti visas reikalingas metalines konstrukcijas, atliko būtinus paruošiamuosius darbus gauti standartus jų gamybai. Buvo parengta visa reikalinga dokumentacija, ir gavome visus naujus standartus gaminti arti šimto etalonų 0,4–10 kV oro linijų konstrukcijų. Vykiant abonentų rekonstrukciją tekdavo pirkti daug įvairių įvadinių spintų. Bendrovės darbuotojų pastangomis buvo paruošta reikalinga dokumentacija spintų gamybos standartams gauti.

2001 metai bendrovei buvo sėkmingesni negu ankstesni. Daugiau atlikome statybos montavimo darbų, įvairių metalo konstrukcijų ir įvadinių spintų pagaminome už 634,35 tūkst. litų, parduotuvės apyvarta siekė 100 tūkst. litų. Darbų buvo beveik pakankamai, dėl priverstinių prastovų praradome tik 183 žm. darbo dienas, vidutinis mėnesinis darbo užmokestis palyginti su praėjusiais metais padidėjo. Kad išsilaikytume konkurencinėje kovoje laimint konkursus darbams gauti, valdyba priėmė sprendimą sutvarkyti kokybės vadybą pagal tarptautinį ISO 9001:2000 standartą. Buvo apmokyti darbuotojai ir 2001 m. lapkričio 15 d. atliktas tarptautinis auditas bendrovei suteikė kokybės sertifikatą. Perkamos mažiau kuro naudojančios transporto priemonės brigadoms ir darbų vykdytojams važinėti, nauji darbo įrankiai ir kitas ilgalaikis turtas.

Pasikeitus akcinių bendrovių įstatymui, bendrovės valdyba 2002 m. kovo 1 d. sprendimu numato reorganizuoti akcinę bendrovę „Elektrifikacijos darbai“ į uždarąją akcinę bendrovę „Elektrifikacijos darbai“.

2002 m. balandžio 26 d. įvykęs visuotinis akcininkų susirinkimas patvirtina reorganizavimo projektą, naujus įstatus. Išrenkama nauja bendrovės valdyba: V. Danilevičius, S. Rakauskienė, Z. Zdanys, R. Kupčinskas. Auditoriumi išrenkama V. Jarmalos audito firma.

Bendrovėje įdiegiamos naujos, pažangesnės darbų atlikimo technologijos, pradedama naudoti šiuolaikines užsienines medžiagas, įrengimus, įrankius, prietaisus. Darbuotojai apmokomi dirbti su naujomis medžiagomis, įrankiais, pagal naujas technologijas. Darbų apimtis didėja.

Norint užtikrinti projektavimo darbų kokybę, galimybę naudotis skaitmeniniu Lietuvos teritorijos žemėlapiu bei topogeodezinėmis nuotraukomis reikėjo įsigyti automatizuotą projektavimo programinę įrangą Autodesk AutoCAD, Autodesk Land Desktop ir brėžinių skenavimo apdorojimo programinę įrangą Rastre Desktop.

Didžiausia darbų pasiūla buvo Vilniaus mieste, kur klojami požeminiai kabeliai, bet mūsų turimi ekskavatoriai neatitiko sąlygų, kai tranšėjas tenka kasti miestuose, siaurose vietose, arti želdinių. Reikėjo įsigyti mini ekskavatorių, kuris užtikrintų darbų kokybę, kuo mažiau pažeistų augaliją.

Klojant kabelius tranšėjose rankiniu būdu, reikėjo daug darbo jėgos, buvo sunku užtikrinti kabelių klojimo techninius parametrus. Reikėjo įsigyti naują kabelių klojimo įrangą.

Nemaža problema buvo kabelių paklojimas per kelius, geležinkelius, įvažiavimus. Šiems darbams atlikti samdydavome subrangovus, kurie ne visada užtikrindavo reikalingą darbų kokybę.

Nors uždirbtas pelnas ir buvo skiriamas investicijoms, mūsų siekiamis įgyvendinti jo nepakako.

2002 metais bendrovė parengė projektą „Naujų technologijų diegimas ir personalo kompetencijos kėlimas“ ir konkurse laimėjo lėšas iš PHARE 2000 fondo verslui plėsti.

2003 m. rugsėjo 30 dieną buvo pasirašyta sutartis ir pradėjome projekto įgyvendinimo darbus. Kaip jau aišku iš projekto pavadinimo, planuota ne tik įsigyti naujos įrangos, bet ir apmokyti darbininkus dirbti su nauja įranga, kelti inžinerinio personalo kvalifikaciją. Projektą įgyvendinome visiškai ir pasiekėme atitinkamą poveikį darbų kokybei.

Naudojantis įsigytais automatinėmis projektavimo ir brėžinių skenavimo apdorojimo programomis, projektai atliekami kokybiškiau, patikimiau, tiksliau – didėja konkurencingumo laipsnis.

Įsigytos automatizuotos projektavimo ir skenavimo apdorojimo programos leidžia naudotis skaitmeniniu Lietuvos žemėlapiu bei topogeodezinėmis nuotraukomis, o tai aktualu projektuojant.

Kabelių tranšėjų kasimui naudojant įsigytą mažagabaritinę miniekscavatorių, mažiau naudojama rankų darbo klojant kabelius miesto sąlygomis, kur tenka dirbti greta kitų veikiančių požeminių komunikacijų, sodų bendrijose – padidina technikos manevringumą.

Atsižvelgiant į ekologinius bei gamtosaugos aspektus, turime galimybę teikdami paslaugas mažiau pažeisti arti kabelinių trasų augančių medžių šaknis, mažiau pažeisti augaliją ir sumažinti neigiamą poveikį aplinkai.

Įsigyta žemės raketa su oro kompresoriumi padidina darbų našumą, sumažina jų kaštus, leidžia bendrovei atsisakyti subrangovų darbo, taigi ir garantuoti atliekamų darbų kokybę. Ši technika leidžia minimaliai sumažinti neigiamą poveikį aplinkai bei nepatogumus tretiesiems asmenims, kurie gali juos patirti kasant tranšėjas atviru būdu per kelius, gatves ar įvažiavimus į kiemus.

Įsigyta kabelio tempimo gervė ir kabelinis vežimėlis su visa papildoma įranga įgalina sumažinti požeminių kabelių klojimo kaštus, padidinti darbo našumą, tikslumą. Prie kabelio tempimo gervės esanti kompiuterinė įranga užtikrina kabelių klojimo techninius parametrus ir apsaugo nuo jų gamintojų nustatytų kabelio tempimo jėgų viršijimo, taip užtikrindama kabelių naudojimo patikimumą ir ilgą amžių. Turėdami šią įrangą, esame patrauklesni užsakovams, laimime daugiau konkursų atlikti darbus. Įsigyta technika eliminuoja rankų darbą ir gerokai paspartina darbų atlikimą. Tai nauja kabelių klojimo technologija, plačiai naudojama Europos Sąjungos šalyse.

Bendrovė savo veiklai gerinti skyrė nemažai investicijų ir pirko ilgalaikio materialaus turto.

Medžiagą parengė
Vytautas Danilevičius

Atsiliepimas apie valdybos veiklą

UAB „Elektrifikacijos darbai“ buvo ir yra pagrindiniai rangovai AB Rytų skirstomųjų tinklų Alytaus regiono (Alytaus elektros tinklų) aptarnaujamoje zonoje. Per visus bendros veiklos metus teko daug bendrauti tiesiogiai ir su vadovais, ir su statybos montavimo darbus vykdančiu personalu. Galime tik pasidžiaugti, kad turime tokį rangovą, kuris darbus atlieka kokybiškai, laiku ir su kuriuo malonu bendrauti. Jo žmonės turi ilgametę darbų atlikimo patirtį bei aukštą kvalifikaciją. Paminėtini darbų vadovai Rūtenis Kupčinskas, Sigitas Launikonis. Bendrovė yra įdiegusi kokybės vadybos sistemą, turi modernią šiuolaikinę įrangą, nuolat apmoko savo darbuotojus, o visa tai užtikrina mus: kad ir kokius darbus jie atliktų – padarys tik gerai, pagal visus reikalavimus.

Stambesni pastaraisiais metais vykdyti projektai: 10 kV ETL Višakio Rūdos fideris nuo Kazlų Rūdos (18,84 km); 10 ETL išėjimai iš Lazdijų rajoninės pastotės (RP) (15,46 km); 10 kV ETL Raudonikių fideris nuo Bakšių 110/10 kV

Rytų skirstomųjų tinklų Alytaus regiono direktorius V. Blažauskas

pastotės (30,45 km); 10 kV ETL Volungės fideris nuo Geištarų transformatorinės pastotės (TP) (15,89 km); 10 kV ETL Veiverių fideris nuo Autoremonto RP (8,11 km); 10 kV Druskininkų fideris nuo Ančios RP (8,8 km); 10 kV Pavištyčio fideris nuo Vištyčio RP (15,4 km); 10 kV Meškučių fideris nuo Ilgio RP (24,72 km); 10 kV Plutiškių fideris nuo Sasnavos RP (17,77 km); 10 kV Raižių fideris nuo Šilo RP (24,1 km); 10 kV Girėnų fideris nuo Vištyčio RP (9,61 km); 10 kV oro linija (OL), stulpinė transformatorinė (ST) ir kabelinė linija (KL) Staigūnų km., Lazdijų r.; 0,4 kV Kybartų m., Vilkaviškio r.; 10 kV kapitalinis remontas Igliaukos RP Marijampolės r.; 10 kV OL „Būdvietis“ iš bazės RP Lazdijų r.; tinklai ir daug kitų.

Linkime šiai šauniai kompanijai kuo geriausios kloties.

Alytaus regiono direktorius

Vitas Blažauskas

Veteranų sąrašas

Antanas Deltuva, išdirbęs 48 metus, paskutiniu metu dirbo sargu
Bronius Čiuplys – 41 m., pask. metu dirbo GTS viršininku
Antanas Žebrauskas – 34 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Pranas Eidukas – 34 m., pask. metu dirbo tiekėju
Jonas Juodzevičius – 35 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Albinas Karaliūnas – 39 m., pask. metu dirbo vairuotoju
Juozas Karaliūnas – 33 m., pask. metu dirbo mechaniku
Anastazija Sikorskienė – 37 m., pask. metu dirbo buhalterė
Klemensas Stankūnas – 34 m., pask. metu dirbo gręžėju
Jonas Uldinskas – 31 m., pask. metu dirbo projektuotų grupės viršininku
Antanas Radkevičius – 33 m., pask. metu dirbo darbų vykdytoju

Petras Žiugžda – 33 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Lilija Senkaitienė – 28 m., pask. metu dirbo planavimo sk. viršininke
Ona Ramutė Brazienė – 42 m., pask. metu dirba vyr. buhalterė
Jonas Aliukonis – 30 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Petras Stravinskas – 42 m., pask. metu dirba bokštelių mašinistu
Albertas Giedraitis – 36 m., pask. metu dirbo vyr. darbų vykdytoju
Tautvilas Matulevičius – 32 m., pask. metu dirbo tekintoju
Albinas Dėdelė – 29 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Rūtenis Kupčinskas – 38 m., pask. metu dirba vyr. darbų vykdytoju
Petras Matulevičius – 34 m., pask. metu dirbo suvirintoju
Bronius Tumšys – 33 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Juozas Vencius – 32 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Vaitiekus Saukaitis – 25 m., pask. metu dirbo staliumi
Pranas Vaivada – 25 m., pask. metu dirbo elektromonteriu
Salomėja Rakauskienė – 34 m., pask. metu dirba direktoriaus pav.
Elena Vasiliauskienė – 20 m., pask. metu dirbo GTS viršininko pav.
Vytautas Radžiūnas – 25 m., pask. metu dirbo darbų vykdytoju
Stanislovas Skliutas – 27 m., pask. metu dirbo traktorininku
Sigitas Launikonis – 29 m., pask. metu dirba darbų vykdytoju
Vitas Skroskis – 26 m., pask. metu dirbo darbų vykdytoju
Vytautas Danilevičius – 28 m., pask. metu dirba direktoriumi
Birutė Supšinskienė – 22 m., pask. metu dirbo ekonomiste
Antanas Vaitkus – 28 m., pask. metu dirba autokrano mašinistu
Algimantas Jurgelis – 28 m., pask. metu dirba vairuotoju
Alvydas Plytnikas – 27 m., pask. metu dirba ekskavatorininku

Vytautas Danilevičius
UAB „Elektrifikacijos darbai“ direktorius

EST ir valdybos darbuotojai prie administracinio pastato Panevėžyje, Darbo aikštėje 7.

PANEVĖŽIO STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

1956 metais Lietuvos TSR Miestų ir kaimų statybos ministerijai pavaldaus Specializuoto tresto Nr. 8 sudėtyje įsteigiama Panevėžio statybos montavimo kontora. Jai pavedama elektrifikuoti šiaurinės Lietuvos žemės ūkio objektus. Kontorai perduodama ir statybos montavimo aikštelė Vilniuje. Direktoriumi paskiriamas buvęs kariškis S. Kononovas. Vyriausiuoju inžinieriumi dirbo V. Mockevičius, kuris faktiškai vienas vadovavo kontorai.

Šiai kontorai buvo skirtos patalpos Panevėžio rajono vykdomajam komitetui priklausiusio pastato cokoliniame aukšte. Pradėta projektuoti statybinė bazė. Dėl to, kad naujai įsteigta organizacija priklausė statybinei ministerijai, nedelsiant imtasi bazės statybos ir 1957 m. pradžioje jau buvo atiduoti naudojimui sandėliai, mechaninės dirbtuvės, kalvė, aptverta bazės teritorija. Kartu buvo statomas administracinis pastatas, kurio antrame aukšte suprojektuoti trys butai. Bazės statybai vadovavo darbų vykdytojas Adolfas Kasperaitis. Vėliau jis, sėkmingai užbaigęs šią statybą, liko dirbti energetikos srityje. Pradžioje vadovavo pagalbinei gamybai, paskui įvairių statybinių objektų darbams.

*Trijų buvusių vadovų susitikimas. Iš kairės:
A. Petravičius, D. Čėponis ir V. Šiupienis*

tiesioginę gamybą, t.y. vadovavęs 35 kV elektros tiekimo linijos Šiauliai–Joniškis tiesimui. Darbų vykdytoju, tiesiant šią liniją, dirbo Edvardas Lipeika.

Vlodo Šiupienio iniciatyva Specializuotas trestas Nr. 8 Panevėžio statybos montavimo kontro-
rai paveda Motiejū-
nų hidroelektrinės,
Širvintų rajone, sta-
tybą. Hidroelektrinė
buvo numatyta pa-
statyti ant Širvintos
upės netoli Širvintų
miesto. Užsakovas
buvo Širvintų raji-
no Dzeržinskio var-
do kolūkis. Statybai
vadovauti iš Kauno
statybos montavimo
kontoros į Panevėžį

Ilgametė valdybos sekretorė Laima Šimaitė

1956 metų pabaigoje iš Specializuoto tresto Nr. 8 valdytojo pareigų atleisto Kalašnikovo vieton valdytoju paskiriamas V. Valantinas, iki tol dirbęs Kaune, projektavimo institute.

Panevėžio statybos montavimo kontrorai mėginusio „vadovauti“ iš Vilniaus S. Kononovo vieton 1957 m. sausio mėn. paskiriamas Vladas Šiupienis, iki tol taip pat dirbęs Kaune, projektavimo institute. Iš to paties instituto į Panevėžį persikelia jaunas inžinierius Algimantas Naruševičius, pradžioje dirbęs gamybinio techninio skyriaus vadovu, vėliau perėjęs į

1957 m. vasario mėn. pervedamas Vytautas Paznanskis. 1958 m. viduryje į statybą meistro pareigoms paskiriamas jaunas inžinierius Petras Striaukas. Aktyviai padedant užsakovui kolūkio pirmininko Stasio Aleksandravičiaus asmenyje Motiejūnų HAE statyba 1959 m. rudenį buvo baigta.

Pirmieji kontoros egzistavimo metai buvo sunkūs: trūko technikos, kvalifikuotų inžinerinių kadru, nebuvo patyrusių montuotojų. Elektros perdavimo linijų tiesimo žemės darbai buvo vykdomi kastuvais ir laužtuvais. Aprūpinimas medžiagomis – prastas. Pagrindiniai tresto sandėliai buvo Vilniuje. Įveikti 150 km atstumą Panevėžys–Vilnius sunkvežimiu reikėdavo 5 valandų. Dėl blogo tiesioginio kelio kartais tekdavo į Vilnių važiuoti per Kauną.

Ilgamečiai valdybos vadovai: viršininkas D. Čėponis (dešinėje) ir vyr. darbų vykdytojas A. Bagdonas statomame objekte

Nepaisant sunkumų, pirmaisiais darbo metais buvo elektrifikuota Naujamiestio ir Sedos MTS, Rietavo r. – „Bolševiko“, Biržų r. – „Tarybinės žemės“, Pakruojo r. – „Lygumų“, Žagarės r. – „Auksinės varpos“ ir kiti žemės ūkio objektai. Nutiesta 6 kV elektros tiekimo linija Panevėžys–Naujamiestis.

Pirmaisiais kontoros gyvavimo metais darbų vykdytojais dirbo keli praktikai. Iš jų paminėtini A. Deveikis, Astrauskas, K. Liniovas.

Pagrindines priemones sudarė kelios automašinos ir keturi traktoriai. Objektai medžiagomis buvo aprūpinami prastai, kaip ir monteriai blogai aprūpinami darbo įrankiais, apsauginėmis priemonėmis. Oro linijoms naudojami plieniniai laidai sunkiai pakluso montuotojų rankoms, taigi darbo našumas buvo žemas.

Pradžioje objektai buvo išmėtyti po visą Respublikos šiaurinę dalį, vieningo nuoseklaus darbų fronto nebuvo.

1957 metų pradžioje kontorai pradeda vadovauti Vladas Šiupienis. Jam vadovaujant buvo suformuotas organizacijos vadovaujančių kadru branduolys.

Valdybos veteranai

Petras Zamkauskas

Lionginas Kišonas

Vladislovas Janavičius

Pranas Grigas

Bendradarbiai sveikina gimtadienio proga ilgametį valdybos darbuotoją Algimantą Patalauską

1958-aisiais buvo baigta gamybinės bazės statyba Darbo aikštėje.

1958 metų gruodį buvo atiduota naudojimui antroji 35 kV elektros tiekimo linija Joniškis–Linkuva su transformatorine pastote Linkuvoje. Šios linijos tiesimui vadovavo jaunas Kauno politechnikos instituto auklėtinis Juozas Pauliukaitis.

1959 metais vyriausiuoju inžinieriumi pradeda dirbti Alfredas Petravičius, anksčiau dirbęs Energijos realizavimo įmonėje.

1960 metais išėjęs iš darbo valdybos viršininkui V. Šiupieniui, prie organizacijos vairo stoja Alfredas Petravičius, vyr. inžinieriumi tapo Algimantas Naruševičius. Jiems vadovaujant, valdyboje įvyksta didelis poslinkis teigiama kryptimi Respublikoje vykdant pirmąjį elektrifikavimo etapą. Kasmet didėja statybos montavimo darbų apimtis, rankų darbą keičia mechanizmai. Įdiegiamos gręžimo-kėlimo mašinos, plečiasi autotransporto, autokranų, traktorių parkas.

Valdybai pradėjus vadovauti A. Petravičiui, pagerėjo darbų organizavimas bei gamybinė drausmė. Sparčiai pradėjo augti darbo našumas. Buvo pradėta taikyti naujoves gamyboje, pavyzdžiui, darbų specializaciją. Sudarytos atskiros brigados 10 kV elektros perdavimo linijų tiesimui. Įdiegtas objektų paruošimas ir kt.

Juozas Mečiukonis

Bronius Sadauskas

Adolfas Jakaitis

Jonas Gižas

Valdybos darbo veteranai

1962 m. Alfredas Petravičius skiriamas Energetikos statybos tresto vyriausiuoju inžinieriumi. Panevėžio SMV vadovu tampa Algimantas Naruševičius, o vyr. inžinieriumi – Viktoras Merkys.

Antanas Šniukšta

1959 metais Lietuvoje orinių elektros linijų tiesimui pradėjus naudoti gelžbetonį, statybos montavimo darbų pobūdis pasikeitė iš esmės. Vienas iš gelžbetoninių atramų statybos entuziastų buvo tuometinis Panevėžio SMV vyr. inžinierius A. Petravičius. 3 tonų su trumpa strėle autokranas pirmųjų 13 metrų ilgio gardelinių atramų statybai netiko, tad tarpinės ir inkarinės „A“ formos gelžbetoninės atramos į rankomis iškastas daugiau nei 2 metrų gylio duobes buvo statomos vikšrinio traktoriaus ir vadinamosios medinės „krentančios strėlės“ pagalba. Įsisavinus tokį metodą Panevėžio SMV objektuose A. Petravičius gamybinio-techninio skyriaus inžinieriams liepė paruošti

Istorinis šviesos šaltinių pasikeitimas, įvykęs J. Biliūno kolūkyje Biržų rajone. Pirmoji uždegtą elektros lemputė. 1964 m.

brėžinius vatmano lapuose, vėliau Kaurne didžiulei energetikų auditorijai įrodinėjo, kad šis išbandytas metodas yra pats tinkamiausias tuo laiku linijų tiesimui.

Didelė pagalba buvo gamybinėje SMV bazėje pagaminti gelžbetonio gaminiai: 0,4 V linijoms atramos, pakojos. Tam formavimo aikštelėje buvo

įrengta pragarinimo kamera, garą jai tiekė malkomis kūrenamas lokomobilis.

Kartais tekdavo dirbti ir tokiomis sąlygomis

1964 metais toje pačioje bazėje buvo pastatytas medinis gamybos paruošimo cechus, daugiausia ruošęs gaminius gamybinių žemės ūkio pastatų, dirbtuvių elektrifikavimui. Pagal meistrų ir darbų vykdytojų atliktus matavimus objektuose nubraižytas schemas paruošimo ceche būdavo sumontuojamos ant PS-25 laido

Valdybos darbuotojai prie statomo objekto Panevėžyje šalia Senamiesčio bažnyčios

kabelinės vidaus instaliavimo grandinės su pritvirtintais kabeliais, šviestuvų galvutėmis, paskirstymo dėžutėmis, išmatuojamos kontaktinės varžos. Objektuose terekėdavo dvieiose vietose pragręžti sieną, prisukti porą veržlių – ir apšvietimo linija paruošta pajungimui. Nebereikėjo mūro arba akmeninėse buvusių dvarų pastatų sienose kalti skylių kabeliui įtvirtinti, sujungimo kontaktai buvo patiki-

mesi, sutaupoma kabelio, pagerėjo instaliavimo darbų kokybė.

Be vadinamųjų „trosinių instaliacijų“ paruošimo, ceche buvo gaminami ir kiti gaminiai, pvz., žeminimų jungtys, metalinės kabelio movos ir kt.

Alfredą Petravičių paskyrus tresto vyr. inžinieriumi, 1963 metais 10 kV

Valdybos poilsio bazė prie Adomynės, Kupiškio rajone. Valdybos viršininkas D. Čeponis

oro perdavimo linijų tiesimui buvo pradėtas diegti vadinamasis srautinis statybos metodas. Jo esmę sudarė tai, kad 10 kV ETL tiesimo darbus atliekančios brigados buvo specializuotos: 2–3 žmonių grupė nužymėdavo linijų trasas, per pasitaikančius miškus bei krūmus prakirsdavo spindžius, sukaldavo atramų piktetus, kiti tikrai statydavo stulpus, tretieji montuodavo laidus. Tai buvo naujovė, davusi juntamą efektą darbų spartos, kokybės, saugumo ir didesnio uždarbio atžvilgiu. Panevėžio SMV žmonių šis metodas buvo labai gerai vertinamas tol, kol objektai buvo stambūs, po 2–3 metų, antrajame elektrifikavimo etape, jo atsisakyta.

1965–1966 m. dalis Panevėžio SMV montuotojų dirbo Baltarusijoje, Miorų ir Ašmenos rajonuose, elektrifikuojant du stambius kolūkius. Dirbdami šiuose kraštuose mūsų žmonės pasirodė tik teigiamai, apie tai kaimynai baltarusiai net susuko filmą. Tarp kitko, mūsų elektrifikuojamas kolūkis „Višniovo“ buvo netoli Naručio ežero, o tai buvusi Lietuvos teritorija. Joje teko sutikti senesnių žmonių, dar nepamiršusių mūsų istorijos ir netgi lietuvių kalbos.

Atliekant statybos montavimo darbus, be nesklandaus tiekimo, nuolatinė opi problema buvo transportas. Vadinamųjų valandinių automašinių iki įsteigiant Petrašiūnų ATĮ iš viso nebuvo. Pagal limitus samdomos automašinos iš Panevėžio autojmonių buvo tikrai planinės, atsiskaitant už tonkilometrius. Linijų meis-

trams, darbų vykdytojams į objektus ir po objektus, dažnai nutolusius nuo SMV už 150–200 km, važinėti nebuvo kuo. Priėmimo komisijas, susidedančias iš 3–5 asmenų, irgi vežiodavo SMV transportas. Automašina važiuodavo tuščia arba ne visai pakrauta, o aktuose buvo rašomos tonos. Taigi visiems tikrintojams – puikios sąlygos pasireikšti, o per tai kentėdavo visi: ir eiliniai meistrai, ir

Panevėžio ir Anykščių energetikos objektų statytojų susitikimas prie Jono Biliūno kapo. Anykščių SMV viršininkas T. Bitinas (kairėje) ir Panevėžio SMV viršininkas D. Čeponis (trečias iš kairės)

Valdybos kolektyvas ekskursijoje Leningrade. 1971 m.

viršininkai. Panevėžio SMV dar turėjo mažą galimybę pasinaudoti Panevėžyje nuo kitų užsakovų atliekamu vietinių ATĮ valandiniu transportu, bet vėl bėda – montuotojai dirbo iki išnakčių, o samdyto transporto vairuotojai turėjo kelialapiuose rodyti 8 val. Pirašinėjimams ir kitokiems nukrypimams – begalinė terpė.

Įsteigus Petrašiūnų ATĮ ir perėmus iš tresto statybinių organizacijų automobilius, SMV gaudavo 1–2 valandines automašinas, tačiau jos buvo svetimkūnis SMV veikloje, tarnavo ATĮ rodikliams, vairuotojai buvo nepavaldūs SMV, taigi teigiamo efekto nedavė. Atvirkščiai, kasdien „kaisdavo“ telefonai dėl Petrašiūnų ATĮ transporto darbo, kaltų nebuvo, juolab kad tresto vyr. mechaniko skyrius, vadovaujamas A. Kraujelio, visada būdavo už ATĮ, o ne už SMV gamybininkus.

Savo laiku Panevėžio SMV buvo sudaryta Minsko komplektinių transformatorių pastočių montavimo brigada. Ji pasikraudavo SMV bazėje paruošimo ceche sumontuotas transformatorines pastotes su transformatoriais ir lydima autokrano objektuose jas ant gelžbetonio plokščių sumontuodavo. Norint atsakyti papildomo transporto, buvo pabandyta pastotes sukrauti į priekabą ir ją prikabinti pervežimui prie autokrano, tačiau tai daryti tresto vyr. mechanikas A. Kraujelis kategoriškai uždraudė.

Panevėžio SMV buvo savotiška vadovaujančių kadro ugdymo vieta. Panevėžyje „išaugo“ ilgametis tresto vyriausiasis inžinierius Alfredas Petravičius, Klaipėdos SMV viršininkas, vėliau tresto valdytojo pavaduotojas, dar vėliau Kruonio HAE statybų valdybos viršininkas Vytautas Paznanskis, Klaipėdos SMV vyr. inžinierius Vytautas Januševičius, Šiaulių SMV viršininkas Juozas Pauliukaitis ir vyr. inžinierius Feliksas Tiškevičius, Panevėžio miesto vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas, vėliau vandentiekio valdybos viršininkas Algimantas Naruševičius ir kiti.

1964 metais baigtas pirmasis elektrifikacijos etapas. Ta proga išskilmės vyko gruodžio 19 d. Biržų r. J. Biliūno kolūkyje. Paskutinis Lietuvos kolūkis prijungtas prie valstybinių elektros tinklų! Per tą laikotarpį (1956–1964 m.) organizacija atliko 17 mln. rublių vertės statybos montavimo darbų, pastatė 10 tūkst. km elektros tinklų, sumontavo 2,5 tūkst. transformatorių pastočių.

1965 metais Algimantas Naruševičius pradeda dirbti Panevėžio miesto

vykdomajame komitete, o viršininku skiriamas Viktoras Merkys, vyr. inžinieriumi – Kazimieras Gelžinis, o pastarajam 1968 metais persikėlus į Marijampolę, šias pareigas eina Vitas Kavoliūnas.

Motiejūnų HE Širvintų rajone. 1957–1959 m. statė vyresn. darbų vykdytojas V. Paznanskis ir darbų vykdytojas P. Striaukas

pareikalavo daugiau dėmesio kokybei, objektai susmulkėjo, darbai vyko veikiančiuose įrengimuose. 1965 metais įsteigiama projektinė grupė, kuriai vadovauja R. Vidugiris. Pastaruoju laikotarpiu galutinai išryškėja aptarnaujama teritorija – sudaromos 4 aikštelės: Biržų–Pasvalio. Rokiškio–Kupiškio, Panevėžio–Kėdainių. Pakruojo–Radviliškio rajonuose.

1968 metais organizacija pakeičia pavadinimą iš SMV į Panevėžio mechanizuotą koloną. Toji kolona vykdo nedidelės apimties statybos darbus, vadovaujant

P a n e v ė ž i o
SMV antrąjį elektrifikacijos etapą pradėjo turėdama gerą materialinę bazę, užsigrūdinusius kadrus. Šis laikotarpis

ilgamečiam darbų vykdytojui Adolfui Kasperaičiui. Pastatytos Pasvalio ir Kupiškio elektros tinklų rajoninės bazės, išplėsta Panevėžio 330 kV transformatorinė pastotė. Statomi gyvenamieji namai, elektros tinklų monteriniai punktai.

1973 metais Viktoras Merkys perkeliamas dirbti į Panevėžio elektros tinklų įmonę, o į jo vietą skiriamas Donatas Čėponis, dirbęs Anykščių mechanizuotoje kolonoje. 1981 metais mirus vyr. inžinieriui V. Kavoliūnui, tose pareigose dirba Bronius Balčiūnas ir V. Zabarskas.

Meistro L. Lukoševičiaus brigada

Elektrifikuojant Lietuvą, negailėdami jėgų ir sveikatos, valdyboje dirbo daug gerų darbuotojų: J. Lekavičius, Č. Mackevičius, A. Deveikis, V. Vareika, J. Paškevičienė, R. Kalina, B. Kazickas, V. Jasionis, J. Atkočiūnas, V. Frankas, J. Miševičius, V. Zavadskis, P. Jakštas, A. Vala, M. Orla, L. Kišonas, S. Mačiulis, V. Gudas, H. Navickas, Petraitis, V. Janavičius, broliai M. ir J. Kuodžiai, P. Margelis, V. Venslovas, R. Draugelis, J. Masys, Šarkinas, B. Cibulskis, A. Bagdonas, A. Karalius ir kt.

Vieni geriausių Panevėžio SMV darbuotojų ir veteranų buvo grįžę iš sovietinių lagerių ir tremties. Tai darbų vykdytojas Adolfas Kasperaitis, meistrai Adomas Deveikis, Andrius Binkis, Feliksas Tiškevičius, dispečeris Jonas Bieliauskas, vyr. buhalteris Vytautas Gudas, tiekėjas Henrikas Navickas, statybininkai Viktoras Jasionis, Bronius Kazickas, atramų numeruotojas Vytautas Vareika, vairuotojui Algis Šipelis, Jonas Mačionis, tekintojas Vladas Frankas, autošaltkalvis Stasys Peleckis, brigadininkas Urniežius ir daugelis kitų. Jie visi buvo be galo darbštūs, nebijojo sunkumų, buvo tiesiog ramstis gamyboje, daugeliu atvejų pavyzdys jauniems.

Medžiagą parengė

Vytautas Paznanskis ir Viktoras Merkys

Darbą Panevėžio SMV prisimenant

1956 m. vėlyvą rudenį baigiau statyti savo pirmąjį objektą – Biržuvėnų HE. Atsisveikinęs su užsakovu ir palikęs savo padėjėją Alfonsą Rumšį tarybinio ūkio žinioje, prisistačiau Kauno SMV vadovybei. Tuo metu organizacijai vadovavo Kolobovas, vyriausiuoju inžinieriumi dirbo S. Černiauskas, o gamybinio skyriaus viršininko pareigas ėjo mano studijų draugas A. Jakubauskas. Gavau nurodymą susipažinti su Motiejūnų HE technine dokumentacija. Supratau, kad ateinančiais metais turėsiu keliauti į Širvintų rajoną statyti naują hidroelektrinę. Bevartydamas brėžinius aptikau, kad juos matau jau nebe pirmą kartą, mat paskutiniaisiais studijų metais studentišką biudžetą papildydavau kopijuodamas brėžinius. Lankydamasis instituto hidrotechnikos skyriuje susipažinau su ten dirbusiais projektuotojais – Simu Apuoku, Gediminu Briedžiu, Edvardu Grigeliu, Vladu Šiupieniu ir kt. Vėliau pasirodė, jog pažintis su V. Šiupieniu lėmė tai, kad palikau Kauną ir grįžau į Panevėžį, kur prieš septynetą metų baigiau vidurinę mokyklą.

O buvo taip. 1956 metais specializuoto tresto valdytoju tapo V. Valentinas, iki tol dirbęs Kaune projektavimo institute minėto skyriaus viršininku. Panevėžio SMV viršininku paskiriamas V. Šiupienis, kuris, žinodamas, kad su Kaunu manęs niekas nesieja, pasiūlė važiuoti į Panevėžį. Svarsčiau neilgai. Tai, kad Panevėžyje gyvena tėvai, trys seserys bei būsimoji gyvenimo draugė geltonkasė

Valdybos teritorijoje, 1983 m.

Marytė, lėmė, jog 1957 metų sausio mėnesį su ryšuliu techninės dokumentacijos bei tresto įsakymu atvykau į Panevėžio statybos montavimo valdybą, prisistačiau vadovybei ir pradėjau susipažinti su būsimais bendradarbiais. Susipažinimo „procedūrą“ lengvino tai, kad šalia kontoros patalpų, cokoliniame rajono vykdomojo komiteto pastato aukšte, viename iš kambarių buvo įsikūręs bufetas. Taip susipažinau su vyr. buhalteriu Vytautu Gudu, planavimo skyriaus vadovu Vytautu Venclovu, tiekimo šefu Henriku Navicku, darbų vykdytojais Deveikiu, Mackevičiumi ir kt. Netrukus „katino dienos“ baigėsi. Gavęs rangos sutarties blankus, keletą įgaliojimų bei vieną egzempliorių projektinės dokumentacijos, iškeliavau į rytus, link buvusios demarkacinės linijos. Lenkams okupavus Vilniaus kraštą, ji ėjo netoli Širvintų. Ta linija galėjo eiti daugiau į vakarus, ties Vėsais, gal net ir ties Ukmerge, jeigu ne Lietuvos kariuomenės 1920 m. lapkričio 19 d. atlikta sėkminga operacija ties Motiejūnais. Ji smulkiai aprašyta Vytauto Lesčiaus sudarytoje knygoje „Lietuvos kariuomenė Nepriklausomybės kovose 1918–1920“. Lietuvių įvykdytoje operacijoje dalyvavo apie 200 kovotojų, ginkluotų šautuvais ir vienu kulkosvaidžiu. Ankstyvą lapkričio 19 d. rytą grupė mišku palei dešinią Širvintos krantą po 7 valandų žygio pasiekė Motiejūnų–Giedraičių kelią. Išžvalgę situaciją, nieko neįtariančius lenkus staiga atakavo sukeldami didžiulę paniką, užėmė prie tilto per Širvintą esantį Paširvinčio dvarą su jame išsidėsčiusia lenkų lauko baterija bei dvare nakvojusiu Gardino pulko štabu. Operacijos sumanytojas ir vykdytojas buvo vyr. leitenantas Teodoras Balnas.

Ir štai po aprašytų įvykių praėjus beveik 40-čiai metų žengiu tuo pačiu vieškeliu pro Paširvinčio dvarą, tik priešinga kryptimi negu puolė T. Balno vyrai. Už tilto per Širvintą – Motiejūnų kaimo laukai. Pirmo sutiktojo pasiklausęs, kur Dzeržinskio vardu pavadinto kolūkio kontora, nepraėjus nė pusvalandžiui jau susipažįstu su jo pirmininku Stanislovu Aleksandravičiumi. Trumpai pasišnekėję, sėdame į važelį ir laukais pasiekiamo vietą, kur bus statoma hidroelektrinė. Užsukame į artimiausią sodybą, susitariame, kad šeimnininkai išnuomos vieną kambarį kontorai. Šeimnininkė šneka lietuviškai, o jos vyras – nemoka. Nėgana to, šeimnininkės pavardė Kiškienė. sūnus Mykolas, gyvenantis kaimynystėje, – Kiškis, o šeimnininkas – Zajančkovskis...

Išėjus pašalui atvyko iš Kauno projektavimo instituto E. Grigelis, nužymėjome privažiavimo kelią, hidroelektrinės ašį – ir pirmyn...

Tik tas „pirmyn“ prasidėjo nuo skelbimų, kad Motiejūnų hidroelektrinės statybai reikalingi darbininkai žemės kasimo, betonavimo darbams. Trestas atsiuntė 0,25 m³ kaušo talpos ekskavatorių, vairuojamą Mykolo Bogdelio, mano pažįstamo iš Biržuvėnų statybos. Kauno statybos montavimo valdyba geram pusmečiui komandiravo patyrusius metalo konstrukcijų bei įrengimų montuotojus

Juožą Masiulį ir Justiną Daubarą. Statybos darbams nuo 1958 m. vidurio pradėjo vadovauti KPI auklėtinis Petras Striaukas.

1959 m. rudenį komisija, vadovaujama Algirdo Stumbro, leido eksploatuoti Motiejūnų HE.

Dirbant šios hidroelektrinės statyboje pasitaikė įvairių situacijų, kurioziškų nuotykių. Apie vieną jų norėčiau pasidalyti prisiminimais. Buvo taip. Vieną 1958 metų pavasario dieną į statybą atriedėjo naujutėlė 21 modelio „Volga“, vairuojama aukštaūgio tresto vairuotojo, kurį visi žinojo kaip „Tarapunką“. Iš mašinos išlipęs tresto valdytojas Šolomas Grodzenskis pasiteiravo, kaip sekasi, apėjo statybą ir pakvietė važiuoti į Ukmergę apžiūrėti dirbtuvių, kurias valdžia ruošiasi perduoti tresto žinion. Užėjęs statybos kontorą telefonu susisiekė su kolūkio pirmininku S. Aleksandravičiumi ir pakvietė jį taip pat prisidėti prie mūsų. Sėdame į „Volgą“ ir po pusvalandžio mes jau Ukmergėje... prie kirpyklos. Š. Grodzenskis mūsų atsiprašė ir pasiūlė atsisveikinti su savaitės senumo barzdomis.

Vytautas Paznanskis

Administracinis pastatas, esantis Šiauliuose, Tilžės g. 68A.

ŠIAULIŲ STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

Šiaulių SMV įsteigta 1964 metais. Tikslas – kuo sparčiau elektrifikuoti žemės ūkio objektus, tiekiant jiems elektros energiją iš valstybinės energetikos sistemos.

SMV viršininku paskiriamas Juozapas Pauliukaitis, anksčiau dirbęs Panevėžio statybos montavimo valdyboje. Vadovui pirmas rūpestis buvo žmonės. Gaila, laiko tėkmė nusinešė užmarštin tada į valdybą atėjusių dirbti kai kurių žmonių pavardes. Pirmieji SMV darbuotojai buvo: vairuotojas J. Caronkus, kadrų inspektorė S. Grinevičienė, normuotojas A. Binkis, tiekėjas A. Karkalas, vyresnysis inžinierius L. Žukas, darbų vykdytojas F. Tiškevičius, vėliau ilgai dirbęs vyriausiuoju inžinieriumi.

SMV zona apėmė Šiaulių, Akmenės, Mažeikių, Joniškio, Kelmės, Pakruojo, vėliau Radviliškio ir Raseinių rajonus.

Į organizaciją atėjo dirbti daug kaimo jaunimo, jie išmoko profesijos, jautė

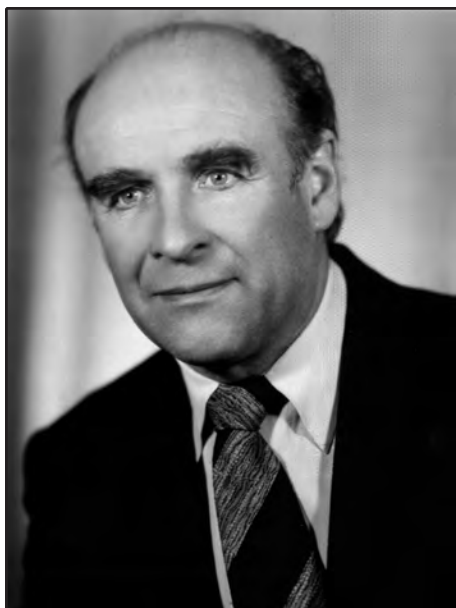
Valdybos vadovai

Viršininkas J. Pauliukaitis

Viršininkas V. Banys

Vyr. inžinierius F. Tiškevičius

L. Žukas

S. Rauchas

V. Poška

E. Grigaitis

A. Maciukas

Ši jėgainė savo amžių atgyveno

darbo reikšmingumą. Žmonės brenė, mokėsi ir po penkių mėnesių jiems jau buvo keliamos kategorijos. Vėliau SMV kolektyvą papildė specialistai iš Šiaulių politechnikumo A. Milašius, E. Grigaitis, E. Šmitas.

Darbų vykdytojai – meistrai telkė brigadas, padalinių vadovais dirbo jauni energingi žmonės.

Pirmieji metai buvo sunkūs, neturėjom gamybinės bazės, administracija talpinosi Šiaulių elektros tinklų kontoroje. Automašinos

Darbų vykdytojas V. Poška su savo vyrais

Šiaulių EEG cecho statyba

ir kita technika buvo remontuojama lauke, sandėliai – Rėkyvoje.

Pirmieji šešeri (1964–1970) gyvavimo metai subrandino ir užgrūdino kolektyvą. Atlikta 8,7 mln. rublių vertės statybos montavimo darbų.

1969 m. kolektyvas įsikuria naujoje gamybinėje bazėje.

1971–1980 metų laikotarpis elektrifikavimo apimtys žymiai padidėjo, o objektai susmulkėjo. Per tą

Grąžtininkas L. Sipkus (automobilyje) OL statyboje

Racionalizatorių kūriny – atramų rovējas

Nelengvas darbas objektuose

laikotarpį atlikta statybos montavimo darbų už 23 milijonus rublių.

Mažėjant elektrifikavimo darbų apimtims, SMV imasi statybos darbų. Pastatyti gyvenamieji namai Šiauliuose, Kelmėje, Akmenėje, Radviliškyje. 1983 m. pradėta Eksperimentinės elektrokonstrukcijų gamyklos cecho, poilsio bazės statyba.

1983 m. jau

A. Maciukas ir A. Gruodis Kelmėje

Elektromonteris C. Miceika baigė KT montavimo darbus

buvo padaryta statybinių darbų už 200 tūkst. rublių. Cechas baigtas statyti 1985 m.

Sunkiausias darbas buvo „pirmosiose linijose“ – trijose aikštelėse. SMV labai darbavosi vyr. darbų vykdytojais Steponas Račas, Aleksandras Mačiukas, Vytautas Banys, kuris nuo 1992 iki 2004 m. dirbo įmonės vadovu (jis buvo beprasmiškai nužudytas 2004 m.).

Jų žinios, organizuotumas, profesinė orientacija padėjo darbuotojams įvykdyti užduotis pirma laiko.

Medžiagą parengė
Juozapas Pauliukaitis

Prisiminimai apie Šiaulių SMV įkūrimą

Kuriantis įmonei pirmiausia paskiriamas vadovas. 1964 m. sausio mėnesį į užpustytą Žagarės miestelį atėjo žinia, kad man, Juozui Pauliukaičiui, reikia vykti į Vilnių ir prisistatyti tresto valdytojui A. Patkai bei Vyriausiosios energetikos valdybos viršininkui J. Nekrašui. Viršininkai man pasiūlė Šiauliuose organizuoti naują įstaigą. Tuo metu Respublikoje kūrėsi Kaimo statybos ministerija. Šiaulių mechanizuota kolona turėjo elektrifikuoti tos ministerijos objektus.

Už poros mėnesių pradėjo egzistuoti mano vadovaujama Šiaulių mechanizuota kolona Nr. 2. Iš pradžių dirbome visoje Respublikoje, tiesėme aukštos ir žemos įtampų linijas, vykdėme instaliacijos darbus namuose, fermose ir kompleksuose. Nuo 1966 m. dirbome tik savo, t.y. Šiaulių elektros tinklų zonoje (Raseinių, Radviliškio, Pakruojo, Šiaulių, Joniškio, Kelmės, Akmenės ir Mažeikių rajonuose).

Vadovui pirmas rūpestis buvo žmonės. Sakoma, kad gera pradžia – pusė darbo, o darbą padaryti galima tik su gerais pagalbininkais gerai organizavus gamybą.

Pirmieji Šiaulių statybos montavimo valdybos darbuotojai buvo: vairuotojas J. Caronkus, kadru inspektorė S. Grinevičienė, montuotojas A. Binkis, tiekėjas A. Karkalas, vyresnysis inžinierius L. Žukas, darbų vykdytojas F. Tiškevičius, kuris vėliau ilgai dirbo vyriausiuoju inžinieriumi.

Daugėjo žmonių. Plėtėsi darbų apimtys. Bene didžiausią džiaugsmą suteikdavo gaunamos mašinos. Štai balandžio 23 d. buvo gauti du nauji autokranai LAZ-690, rugsėjo mėnesį – septyni autofurgonai APO-8A.

Į organizaciją atėjo dirbti daug kaimo jaunimo atstovų, jie, išmokę profesijos, jautė darbo reikšmingumą. Žmonės brendo, mokėsi ir po penkių mėnesių nuo įkūrimo jau buvo keliamos jų kategorijos. Vėliau SMV kolektyvą papildė Šiaulių politechnikumo specialistai: A. Milašius, E. Grigaitis, A. Mačiukas. Darbų vykdytojai – meistrai tobulino brigadas, padalinių vadovais dirbo jauni, energingi žmonės.

Pirmieji metai buvo sunkūs, neturėjome gamybinės bazės, administracija talpinosi Šiaulių elektros tinklų kontoroje. Automašinos ir kita technika remontuojama lauke, sandėliai buvo Rėkyvoje.

Pirmieji šešeri metai subrandino valdybos kolektyvą. Buvo sukurtas pagrindas svarbių uždavinių vykdymui. Išaugo techninė bazė, žmonės išmoko amato. Dirbant išskildavo geriausi meistrai, darbų vykdytojai. Per tuos metus profesinį pasitikėjimą įgijo dešimtys inžinierių. Šiandien galima pasakyti, kad buvo atliktas drąsus eksperimentas daugelį atsakingų barų patikint jaunimui. Dabar jau

subrendę vyrai, kolonos veteranai, dar tebelaiiko visus keturis akcinės bendrovės kampus viską sugebančiomis rankomis, patirtimi ir asmeniniais sugebėjimais išliekantis pavyzdžiu jaunimui. Kiekvienas veteranas su didele meile prisimena pirmųjų metų vargus, bet tai vertina kaip brendimo etapą.

Nugalėtojus apdovanoja EST vyr. inž. A. Petravičius

1969 m. kolektyvas įsikuria naujoje gamybinėje bazėje.

1971–1980 metų laikotarpiu elektrifikavimo apimtys žymiai padidėjo, o objektai susmulkėjo. Kolektyvas įvykdė statybos montavimo darbų už 23 mln. rublių.

Statybos darbai buvo numatomi ir ateityje. Tai buvo bene vienintelė perspektyvi gamybos šaka, kurioje kolona galės plačiai panaudoti įmonės resursus

ir turimą techniką. Persiorientuoti į naujus darbus buvo nelengva. Keitėsi tiekimo profilis, vadovavimo darbams struktūra.

Vis didesnę reikšmę įgauna organizuotas poilsis. Pradėta domėtis, kaip kolektyvo nariai poilsiauja, kaip leidžia laisvalaikį. Žmonės mėgsta kolektyvines išvykas į

EST pirmoji spartakiada Anykščiuose

Sportininkai kelionėje

spartakiadose. Pavyzdžiui, 1983 metais kolektyvas laimėjo ketvirtą vietą, 1984 metais žiemos spartakiadoje taip pat iškovota ketvirtoji vieta.

Valdybos sporto veteranai: L. Trijonienė, R. Radavičius, L. Žukas, J. Tamošaitis, A. Mačiukas, V. Poška.

Sportininkai turi galimybę naudotis Elektros tinklų sporto sale.

Valdybos stalo tenisininkai

gamtą. Žiemą vyksta į mišką švęsti „žimos šventės“. Renginiuose gausiai dalyvaujama su šeimomis.

SMV darbuotojai pabuvojo ir užsienyje. Aplankė Vokietiją, Čekoslovakiją, Bulgariją, Jugoslaviją.

Aktyviai dalyvaujama Energetikos statybos tresto

Juozapas Pauliukaitis

Kolonos veteranai

VILNIAUS MECHANIZUOTA KOLONA

Per pirmąjį Lietuvos žemės ūkio objektų elektrifikavimo etapą Vilniaus zonoje darbus vykdė Anykščių ir Marijampolės (tuomet – Kapsuko) statybos montavimo valdybų kolektyvai. Nuolat augant darbų apimtims anykštėnams pasidarė nepatogu aptarnauti tolimą ir sudėtingą Vilniaus rajoną, o marijampoliečiams – Trakų bei Šalčininkų rajonus. Todėl Energetikos statybos trestas 1967 m. sausio mėn. įsteigė naują organizaciją – Vilniaus mechanizuotą koloną. Jos viršininku paskiriamas Vytis Šlekys, vyriausiuoju inžinieriumi – Mykolas Rutkauskas.

Naujai įsteigtai Vilniaus MK buvo perduota statoma Vilniaus elektros tinklų rajono bazė Nemenčinėje. Pavedama atlikti elektrifikavimo darbus Vilniaus mieste, Vilniaus, Trakų, Šalčininkų, o vėliau ir Širvintų rajonuose. Naujajai kolonai perduodama ir dalis mechanizmų. Iš Anykščių SMV tolesniam darbui pereina darbų vykdytojai Romualdas Ašvydis, Antanas Černiauskas, Aurelijus Algimantas Sužiedėlis, Grigorijus Andriuščenko, meistras Pavelas Volodinas,

Pirmasis viršininkas Vytautas Šlekys (dirbo nuo 1967 m. vasario mėn. iki 1983 m. liepos mėn. Mirė 2005.08.22 d.)

Vyr. inžinierius Balys Rožėnas (dirbo nuo 1973 m. balandžio mėn. iki 1992 m. gegužės mėn.)

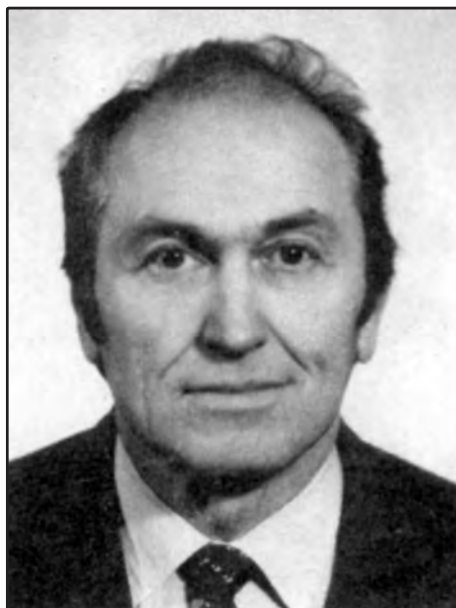
Mindaugas Lizūnas (dirbo nuo 1984 m. iki 1995 m. darbų vykdytoju, nuo 1995 iki 1999 m. – gen. direktorius)

Romualdas Mažeika (nuo 1975 m. meistras, darbų vykdytojas, direktorius elektrifikacijai, nuo 1999 m. iki 2003 m. – gen. direktorius)

*Viršininkas
Aleksandras Sudnius*

*Vyr. inžinierius
Mykolas Rutkauskas*

normuotoja Ona Sausanavičiūtė (ji dirbo iki 1992 m. gegužės mėn.) ir 32 elektromonteriai bei mechanizatoriai. Iš Marijampolės SMV pereina darbų vykdytojais Severinas Dubininkas, Antanas Andriūnas, meistras Stasys Rinkevičius ir 18 elektromonterių bei mechanizatorių.

Darbas Vilniaus MK buvo organizuotas aikštelių principu. Įsteigtos Vilniaus, Trakų, Šalčininkų ir Nemenčinės elektromontavimo darbų vykdymo aikštelės. Kiekviena jų turėjo savo dislokacijos bazes. Vilniaus aikštelė turėjo 2-jų kambarių medinį namelį Vilniaus elektros tinklų kieme, Gervėčių gatvėje. Trakų aikštelė pradžioje bazavosi privačiame name Naujasodžio kaime. Pastačius naują Trakų rajono elektros tinklų bazę, dalis patalpų buvo skirta Vilniaus MK Trakų aikštei. Šalčininkų aikštelė buvo įsikūrusi Šalčininkėlių monteriniame punkte. Turėjo du butus, sandėlį medžiagoms ir uždara kiemą. Širvintų aikštelė talpinosi Širvintų rajono elektros tinklų bazėje, o Nemenčinės – Vilniaus MK centrinėje bazėje Nemenčinėje.

Daugelis Nemenčinės gyventojų, atėjusių dirbti į Vilniaus MK, įsiliejo į kolektyvą ir dirbo iki pat privatizacijos.

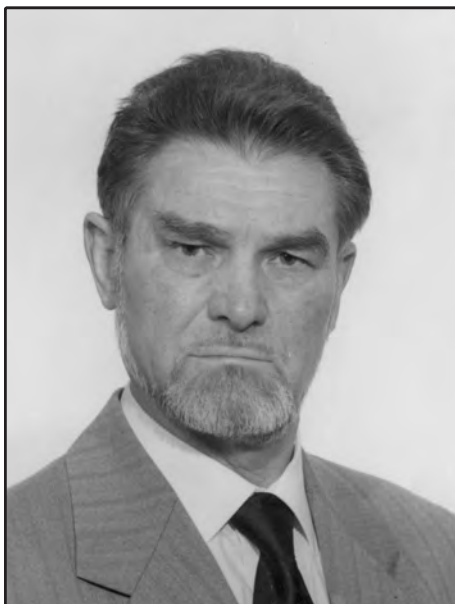
Beveik po pusantrų metų, t.y. 1968 m. viduryje, baigta statyti centrinė bazė Nemenčinėje. Nors naujoje bazėje dalį patalpų užėmė Vilniaus rajono elektros tinklų Nemenčinės poskyris, vis dėlto tai buvo savi namai, savas kiemas, garažai,

Vytautas Balsevičius (dirbo nuo 1973 iki 1993 m. tiekimo skyriaus viršininku, nuo 1993 – UAB „Termesta“ direktorius)

Ramutis Juozas Liberis (dirba nuo 1974 iki 1995 m. inžinieriumi, nuo 1995 m. direktorius komercijai iki dabar)

Aurelijus Algimantas Sužiedėlis (dirba nuo 1967 m. iki dabar darbų vykdytoju)

Arūnas Guoga (nuo 1980 m. darbų vykdytojas, nuo 2003 iki 2005 m. gen. direktorius, nuo 2005 rugpjūčio mėn. direktorius)

nors ir du boksai, patalpos sandėliui. Sukomplektuotos mechanizmų remonto dirbtuvės, pasodintas sodas, sutvarkyta teritorija.

Kartu su baze pastatytas ir Vilniaus MK perduotas 8 butų monterinis punktas Nemenčinėje. Gauti pirmieji butai Vilniaus mieste.

Elektrifikacijos darbų apimtys kasmet plėtėsi, cen-

Kolonos darbuotojai atvykę į statybos objektą

ETL SMV gamybinės bazės Motorų g. 4, Vilniuje, raktų įteikimas. Iš kairės: V. Šlekys, S. Bilys, A. Baronas ir Estijos EST valdytojas.

Gražina Čuikova (nuo 1970 m. iki dabar personalo sk. inspektoriė – direktoriaus padėjėja)

Lidiya Černiauskienė (dirba nuo 1975 m. ekonomiste)

Antanas Černiauskas (dirbo meistrų nuo 1967 m. iki 1992 m.)

Juozas Cikanavičius (dirba nuo 1967 m. elektromonteriu)

Semionas Gumeniukas (dirbo nuo 1967 m. iki 2000 m. elektromonteriu)

Aleksandras Lobanovas (dirba nuo 1984 m. elektromonteriu brigadininku)

trinėje bazėje darėsi ankšta. Darbuotojams reikėjo butų. Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos kapitalinės statybos skyriui ir projektavimo konstravimo biurui padedant suprojektuoti ir pradėti statyti 10 boksų garažai, du sandėliai ir dviejų aukštų administracinis pastatas. Talkininkaujant Vilniaus rajono Tarpkolūkinei statybos organizacijai ir Kaimų statybos ministerijos Vilniaus specializuotai kilnojama mechanizuotai kolonai Nemenčinėje pastatyti aštuonių ir dvidešimties butų gyvenamieji namai.

Kolektyvas stiprėjo. Atėjo jaunų specialistų, baigusių aukštąsias ir vidurines specialiąsias mokyklas. Visi buvo pasiūsti į gamybą: Jeronimas Laucius – į Trakų aikštelę, A. Korizna – į Šalčininkų aikštelę, Kęstutis Bilevičius – į Nemenčinės aikštelę, Antanas Rugaitis, Ričardas Tamošiūnas – į Vilniaus aikštelę. 1974 m. meistrui į Širvintų aikštelę paskirtas Alfredas Bareikis, kuris dirbo iki privatizacijos. 1974 m. dirbti meistrui atėjo Pranas Verksnys, 1988 m. jis buvo paskirtas Energetikos statybos tresto vyr. inžinieriaus pavaduotoju. Darbui į technikos skyrių paskirta jauna specialistė Lidija Jumaševa-Černiauskienė ir meistrui į Šalčininkų aikštelę – Romualdas Mažeika, 1980 m. pagal paskyrimą meistrui į Nemenčinės aikštelę paskirtas Arūnas Guoga.

Darbas įėjo į normalias vėžes. Pagerėjo jo organizavimas ir kokybė.

Kolektyvas dalyvaudavo socialistiniame lenktyniavime tarp EST

Kolonos vairuotojai paruošę transporto priemones metinei techninei apžiūrai

ypač Vilniaus mieste. Jiems atlikti suformuotas naujas padalinys. Vilniaus MK žinion perduota Petrašiūnų SMV Vilniaus aikštelė su baze Savanorių pr. 159a, reikalingi statybos mechanizmai.

Į Vilniaus MK tolesniam darbui perėjo vyr. darbų vykdytojas Vilius Ratkevičius, darbų vykdytojas Jeronimas Urbonavičius, meistrai Antanas Kupliauskas, Michailas Ratneris, Petras Kaluginas, Ramutė Pridotkaitė, normuotoja Stanislava Goštaltavičiūtė ir 43 įvairių statybinių specialybių darbininkai. Vilniaus MK perduoti nebaigti statyti objektai – Vilniaus Elektros tinklų ir Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdybos gamybinės bazės Motorų gatvėje. Susiformavo dar dvi aikštelės – statybos

Atramų statymo varžybos

organizacijų. Pirmoji vieta iškovota 1974 m. vasaros spartakiadoje Birštone. Žiemos spartakiadoje pirmoji vieta laimėta 1979 m. kovo mėn. Gerai pasirodė Vilniaus rajono kolūkių ir organizacijų gaisrininkų draugovių varžybose 1975 m. Moterų komanda iškovojė pirmąją vietą.

Pradedant 1975 metais didėja statybos darbų apimtys,

ir šiluminių trasų statybos ir remonto aikštelės. Joms vadovavo vyr. darbų vykdytojai Vilius Ratkevičius ir Josifas Jancevičius.

Pradėti statyti gyvenamieji namai Vilniuje, Olandų gatvėje. Pastatytas 42 butų namas Vilniuje, Giedraičių gatvėje. Šiame name Vilniaus MK skirta 18 butų. Pastatytas statybininkų ben-

Kolonos darbuotojai lenininėje talkoje

drabutis Šv. Stepono gatvėje. Suremontuotas Vilniaus TE bendrabutis Elektrinės gatvėje. Gauta 10 kambarių. Susiformavo gana pajėgus statybininkų kolektyvas.

Iš Anykščių mechanizuotos kolonos buvo perimta gyvenamųjų namų kvartalo Tverečiaus gatvėje statyba. Į Vilniaus MK perėjo darbų vykdytojai Stasys Šiaučiūnas, Leonas Sirgedas. Gyvenamųjų namų statybai (tik Vilniaus mieste) buvo naudojama Gydomojo ir darbo profilaktoriumo teikiama darbo jėga. Už ją su profilaktoriumu buvo atsiskaitoma gyvenamuoju plotu pagal sutartį su Vyriausiąja gamybine energetikos ir elektrifikacijos valdyba.

Pastatyti 8-ių ir 20-ties butų gyvenamieji namai Trakuose, Trakų rajono elektros tinklų rajono ir Vilniaus MK Trakų aikštelės personalui. Pastatytas dar vienas – 1 buto – gyvenamasis namas Trakų rajono Žaizdrių kaime ir paskirtas elektromonterių brigados vadovui Sigitui Sasnauskui, visą gyvenimą dirbusiam Vilniaus kolonoje ir Marijampolės statybos montavimo valdybose.

Kolonai buvo naudinga statyti gyvenamuosius namus Nemenčinėje, nes gaudavo daugiau butų. Mažiau buvo pretendentų. Nemenčinėje iškilo dar keturi namai po 20 butų, elektrodinė kvartalinė katilinė, poliklinika.

Stambiausi Vilniaus MK jėgomis pastatyti pastatai yra Energetikos statybos tresto inžinerinis-laboratorinis korpusas ir Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos skaičiavimo centras. Prie šių objektų statybos daugiausia pasidarbavo vyr. darbų vykdytojas Vilius Ratkevičius, darbų vykdytojai S. Šiaučiūnas, Stanislavas Romanovskis, Stasys Cidzikas, Kęstutis Riškus, Rimas Subačius.

Mūsų stipruoliai EST spartakiadoje Birštone

Kolonas statybininkai aktyviai prisidėjo ir statant stambiausius energetikos objektus, kaip antai Vilniaus TE-3, Kruonio HAE.

1983 m. kolonos viršininku tapo Aleksandras Sūdnius. Vyriausiuoju inžinieriumi nuo 1967 iki 1973 m. dirbo Vytautas Šlapkauskas, nuo 1973 m. balandžio mėn.

iki privatizavimo – Balys Rožėnas. Viršininko pavaduotojais elektrifikacijai buvo Jeronimas Laucius, Pranas Verksnys, Romualdas Mažeika.

Vyriausiuoju mechaniku nuo pat kolonos veiklos pradžios iki 1985 m. gruodžio mėn. dirbo Algis Statulevičius, atvykęs iš Klaipėdos SMV ir labai daug prisidėjęs komplektuojant ir eksploatuojant mechanizmų parką. Mirė 51 m., be dirbdamas kolonoje.

Vyr. buhalteriais dirbo Pranas Baltrušaitis, vėliau tapęs Energetikos statybos tresto vyriausiuoju buhalteriu, ir paskutinius 18 metų – Jonas Urbonavičius (iki pensijos).

Be čia išvardytų Vilniaus MK kolektyvo narių dar paminėtini šie administracijos ir inžineriniai-techniniai darbuotojai, savo nuoširdžiu darbu prisidėję prie Vilniaus MK veiklos rezultatų. Tai direktoriaus padėjėja – personalo inspektorė Gražina Neveraitė-Čuikova, saugumo technikos inžinierius Algis Zapalskis, techninio ir planavimo skyriaus darbuotojai: Antanas Kazlauskas, Ona Sausanavičiūtė, Zinaida Dubinova, Teresė Suchadolskaja, Regina Variakojytė, Nina Servuto, Aldona Osinskienė, Edvardas Zakaržauskas, Alfredas Bareikis, Vincas Būda; tiekimo skyriaus darbuotojai: Jonas Markovas, Vytautas Balsevičius, Aleksejus Malofejevas, Silvestras Zapkevičius, Alvydas Laskauskas, Ramutis Juozas Liberis; mechanikai: Bronius Zizirskas, Antanas Dičiūnas, Kazys Gasperovičius, Albinas Tamošiūnas, Antonas Baliukevič; vyr. darbų vykdytojai: Severinas Dubininkas, Vilius Ratkevičius, Antanas Ulčinas, darbų vykdytojai: Jeronimas Urbonavičius, Zbignevas Boroško, Vitalijus Morozovas, Vidmantas Kavoliūnas, Petras

Kaluginas, Raimondas Subačius; dirbtuvių vedėjai: Antanas Dailytė, Bronislovas Suchadolskis ir kiti.

Atskirai pažymėtini Vilniaus MK darbuotojai, kurie vėliau išėjo į vadovaujamą darbą. Česlovas Glėbus, Mindaugas Lizūnas, Romualdas Mažeika, Arūnas Guoga tapo AB „Vilniaus energetinė statyba“ generaliniais direktoriais, Vytautas Balsevičius – dabartinis AB „Vilniaus energetinė statyba“ gen. direktorius, Ramutis Juozas Liberis – komercijos direktorius, Vilius Ratkevičius – 1981–1987 m. Vilniaus TE-3 statybos montavimo valdybos viršininkas.

Prisimintini mechanizatoriai, statybinių mašinų mašinistai: Vladas Sužiedėlis, Nikolajus Servuto, Antanas Zaikinas, Jurgis Grebnickas, Algis Šleifendorfas, Vladislovas Vojevudzki, Nikolajus Dmitrijevas, Janušas Barkovskis, Konstantinas Guobys, Vladislavas Kisarevskis, Bronius Černiauskas, Alfonsas Černiauskas.

Brigadininkai: Juozas Cikanavičius, Justinas Kurtinaitis, Gintautas Lonskis, Stanislovas Keno, Jonas Šimukonis, Vladislavas Kurguzas, Vacys Kazokas, Gintautas Sasnauskas, Semionas Gumeniukas, Algis Bendoraitis, Petras Kerdokas, Antanas Zaikinas, Kazimiras Tripuckis, Romualdas Petrašiūnas, Aleksandras Bezykornovas ir kiti.

Šaltkalviai remontininkai: Ignas Tamašauskas, Michailas Marcinkevičius, Januš Gaidukevič.

Stalius Juozas Balčiūnas, sandėlio darbuotojai: Valerija Ašmenskienė ir Jonas Ašmenskas, Nadežda Dmitrijeva ir kt.

Medžiagą parengė
Vytis Šlekys

Administracinis pastatas, esantis Vilniuje, Jačionių g. 53. Pastatytas 1982 m.

VILNIAUS TE-3 STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

Sunku pasakyti tikslią datą, kada Gariūnų apylinkėse pasirodė matininkai. Buvo aštuntojo dešimtmečio pradžia. Atlikus išsamius tyrimus, išrinkta vieta būsimajai elektrinei, nubrėžtos tikslios ribos. Dar 1976 m. Jačionių kaimelio gyvenimą sutrikdė statybininkai. Čia prasidėjo Vilniaus TE-3 statybos parengiamieji darbai.

Plečiantis mūsų sostinei, iškilo būtinybė papildomai apsirūpinti šiluma ir elektros energija. Šiluminės energijos poreikavimas iki 1990 m., palyginti su 1980-aisiais, pagal paskaičiavimus turėjo padidėti beveik dvigubai. Norint visiškai aprūpinti tuomet statomą Justiniškių mikrorajoną, vėliau Pašilaičių ir Fabijoniškių mikrorajonus, taip pat pramonės įmones miesto pakraščiuose, senamiestį bei miesto ūkį pakankamu šiluminės energijos kiekiu, buvo būtina statyti tokią elektrinę.

1981 metų sausio 5 dieną susikūrė nauja statybos organizacija – Vilniaus TE-3 statybos montavimo valdyba. Ji talpinosi Lietuvos energetinių objektų statybos

Valdybos vadovai

*Valdybos viršininkas
Vilhelmas Ratkevičius*

*Valdybos viršininkas
Vidmantas Martikonis*

valdybos aikštelės laikinoje, buvusios Vilniaus aikštelės, bazėje. Adresu: Vilnius, Jačionių gatvė, keliavo įrenginiai, medžiagos, projektinė dokumentacija.

Valdybai buvo patikėtos elektrinės statybos generalinio rangovo pareigos. Tuo metu joje buvo apie 100 žmonių. Ryšium su elektrinės statyba reikėjo energingai kurti kolektyvą. Į naujai įsteigtą valdybą buvo pervesta VGEEV ir EST darbuotojų. Tai L. Piščikas – komplektavimo aikštelės viršininkas, L. Dulebienė – komplektavimo aikštelės inžinierė, V. Kiaušas – inžinierius ir kt.

Pradžioje valdybos vyriausiasis inžinierius buvo J. Garmus. Jis vadovavo statybai iki 1981 m. pabaigos. Tada valdybos viršininku skiriamas V. Ratkevičius, dirbęs Energetikos statybos trešte; vyriausiuoju inžinieriumi – J. Garmus, viršininko pavaduotoju – K. Sipavičius.

Vieni iš pirmųjų administracijos darbuotojų buvo: GTS viršininkas V. Kieras, normuotoja E. Šiktorova, sekretorė B. Kinderiūtė, geodezininkai G. Kieras, A. Spaičys, planavimo skyriaus ekonomistė S. Vaištarienė, buhalterės J. Morkūnienė, D. Miškinienė, M. Jakimavičienė, J. Lapėnienė, O. Paliulienė, I. Bukovskaja, vyr. energetikas R. Baronas, sąmatininkė Tuskenytė, J. Januškevič ir kiti. Kadri klausimas valdybai buvo labai aktualus. Gariūnai tapo savotiška kadrių kalve.

Prieš atiduodant pirmąjį energetinį bloką. Daug dėmesio tam skyrę aukštesniųjų organizacijų vadovai (iš kairės): V. Buinevičius, A. Šliažas, R. Klajumas, R. Jakubonis, A. Stasiukynas, A. Nemickas, J. Nekrašas, J. Ankudavičius, A. Mikužis, J. Randakevičius, S. Šimkūnas

Čia dirbo daug jaunų žmonių. Nepatyrę inžinieriai įgijo kvalifikaciją, gamybos padalinių vadovai gilinosi į elektrinės konstrukcijas, brigados mokėsi skaityti sudėtingus brėžinius. Formavosi darbininkų kolektyvas. Žmonės atėjo į statybą iš įvairių organizacijų.

Valdyboje buvo sudarytos keturios pagrindinės statybinės aikštelės, kurios pastatė pirmąjį ir antrąjį energetinius blokus bei kitus objektus. Aikštelėms vadovavo jauni, energingi, gabūs specialistai. Aštuonetą metų I aikštelei vadovavo S. Mamajevs, II aikštelei nuo pat statybų pradžios – G. Roitenbergas, o nuo 1983 metų – J. Rinkūnas, III aikštelei – V. Kiaušas, IV aikštelei vadovavo V. Martikonis. Visą laiką energetiniam ūkiui vadovavo R. Baronas, mechanikų skyriui – V. Varnas.

Įsteigus Vilniaus TE-3 SMV, statybos bazę sudarė sandėliai bei apie 50 kilnojamų vagonėlių, kuriuose buvo įsikūrusi Vilniaus TE-3 SMV ir subrangovinių organizacijų administracija. Valdybos statybos bazė dar tik plėtėsi. Buvo pradėtas statyti Vilniaus TE-3 SMV administracinis pastatas, mechaninės dirbtuvės, medžiagų sandėlis, valgykla, buitinis korpusas, šiluminių įrengimų montuotojų,

Vilhelmas Ratkevičius (centre) – 1981 m. pabaigoje paskirtas valdybos viršininku ir vadovavęs jai iki 1987 m.

elektrikų, izoliuotojų pastatai, atviros gaminių iškrovimo ir paruošimo montavimui aikštelės su geležinkeliais, ožiniais kranais.

Vilniaus TE-3 statyba vyko už miesto naujai paskirtame sklype Jačionių kaime. Išlygintuose laukuose buvo tik statybiniai vagonėliai bei kiti laikini pastatai.

Reikėjo įrengti pagrindinį korpusą, pastatyti 250 m. aukščio kaminą, vandens aušintuvę, siurbliuotę, mazuto ūkį, vandentiekio, kanalizacijos, dujų trasas, vidaus ir privažiavimo kelius, sandėlius, transformatorinę pastotę, administracinį-buitinį korpusą bei kitus objektus.

Vykdamas statybos darbus sunkumų būta, ypač statant elektrinės pirmąją energetinę bloką. Pradėta dirbti tuščioje vietoje. Reikėjo nutiesti komunikacijas, užtikrinti buitines sąlygas statybininkų kolektyvui. Nemažai trukdė įvairūs pertvarkymai, projekto keitimai. Visa tai atsiliepė Vilniaus TE-3 statybos ekonominiams rodikliams. Papildomų lėšų skirdavo sąjunginė Energetikos ir elektrifikavimo ministerija. Turėdavome atlikti skaičiavimus nuostoliams padengti, juos koreguodavome su Energetikos statybos tresto specialistais. Šie važiuodavo į Maskvą apginti visų skaičiavimų ir gauti papildomų lėšų. Aišku, visi nuostoliai būdavo padengti. Nuo pat statybos pradžios didžiulį darbo indėlį į Vilniaus TE-3 statybą įnešė EST vyriausiasis inžinierius R. Jakubonis. Jis važiuodavo į Maskvą spręsti klausimų, nuolat prižiūrėdamas statybą, tiesiog nakvodavo joje paleidimo išvakarėse, uždegdamas kolektyvą savo entuziazmu, darbštumu. Statybvietyje pirmojo bloko įvedimo metu jis surengdavo per dieną po 3–4 gamybinius pasitarimus.

Jo darbo indėlis, atsidavimas vykdamas Vilniaus TE-3 statybą nebuvo nepastebėtas. 1985 m. R. Jakuboniui suteiktas Respublikos nusipelnusio inžinieriaus vardas.

Nuo pat statybos pradžios nuolatini dėmesį TE-3 statybai skyrė, ją šefavo tuometinė Vilniaus miesto valdžia, Energetikos statybos tresto, vadovaujamo valdytojo S. Šimkūno, vadovai. Objekte buvo įsteigtas statybos štabas ir statybvietėje reguliariai rengiami štabo posėdžiai. Jų metu,

Ištisus 1981-uosius metus valdybai vadovavo vyr. inžinierius J. Garmus

susirinkus visiems statybos vadovams, būdavo sprendžiami einamieji klausimai, išaiškinami statybos nesklandumai, skubiai šalinami trūkumai.

Termofikacinės elektrinės statyba buvo paskelbta spartuoliška. Savo atstovus į ją pasiuntė dešimtys miesto įmonių bei organizacijų. Statybvietėje reguliariai vyko jaunimo talkos, darbavosi studentų būriai.

1981 m. rugsėjo 16 d. įvyko iškilmės pirmos pagrindinio korpuso pamatų plokštės padėjimo proga.

TE-3 pirmasis 180 megavatų galin-gumo blokas turėjo stoti rikiuotėn jau 1983 m. pabaigoje.

Norint paleisti pirmąjį energetinį bloką, reikėjo iškasti du milijonus kubinių metrų grunto, dar 1,3 mln. kubinių

Pirmosios pamatinės plytos padėjimas 1981 m. rugsėjo 16 d. Iš kairės: darbuotoja D. Blažukonytė (dabar D. Miškinienė), brigadininkas A. Monkevičius

Trečiosios aikštelės viršininkas V. Kiaušas (dešinėje) ir meistras R. Levandavičius

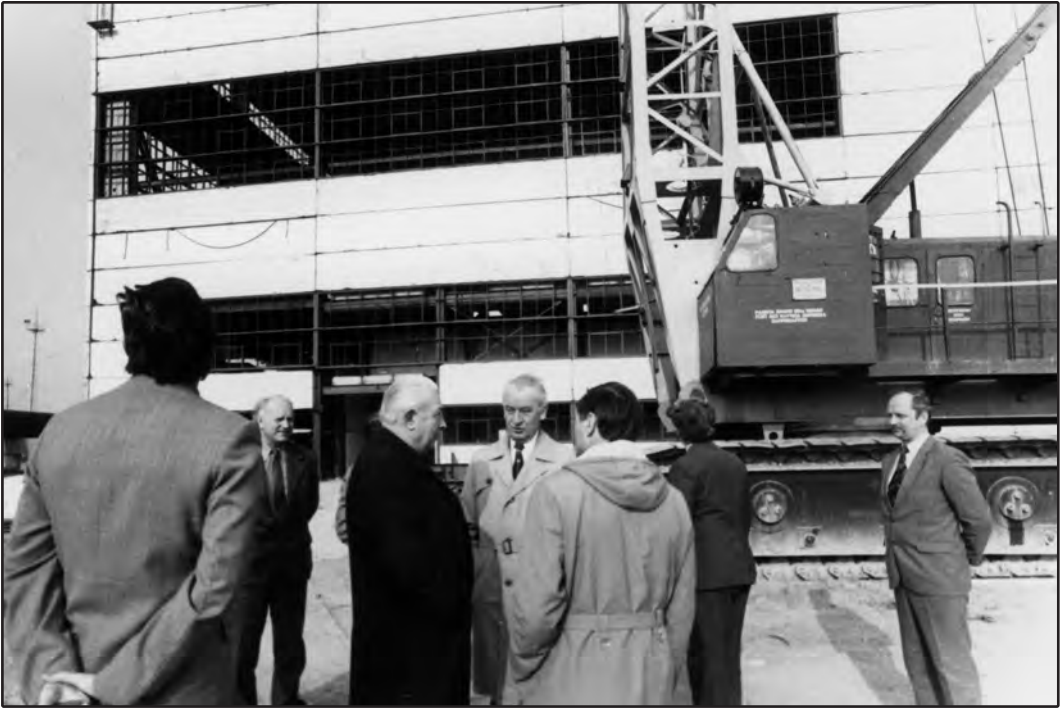
bei kituose objektuose. Virė darbas visoje dviejų šimtų hektarų teritorijoje. Nors statybos mastai buvo didžiuliai, reikalaujantys iš darbuotojų daug jėgų, energijos bei atsidavimo, dirbta su entuziazmu.

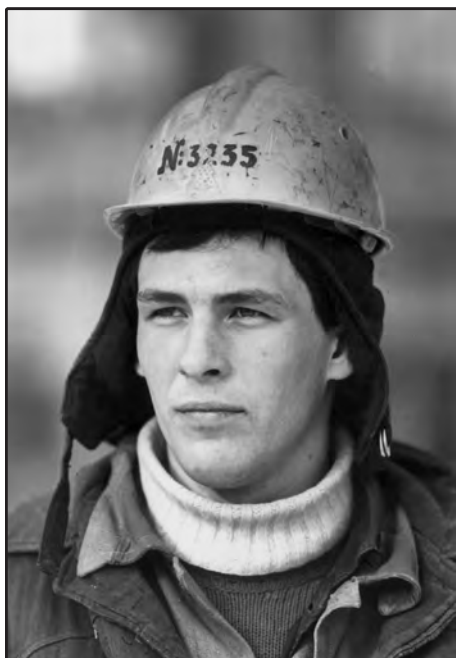
metrų – supilti, pakloti 0,4 mln. kubinių metrų gelžbetonio monolito, nutiesti 20 km. geležinkelio kelio. Kaip ir kiekvienai statybai, taip ir šiai reikėjo išsibėgėjimo.

1981 m. panaudota 3,5 mln. rb., 1982 m. šis skaičius išaugo iki 5,5 mln. rb., o 1983, pirmojo bloko paleidimo metais, – net 11 milijonų rublių.

Todėl nenuostabu, kad darbas virė tiek pagrindinio korpuso statyboje, tiek išpūdingų parametrų mazuto saugyklos, kamino statyboje

Nuotraukose: Vilniaus TE-3 statybos eigoje nuolat lankėsi ir savo patarimais daug padėjo Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikavimo valdybos viršininkas J. Nekrašas

*Montuotojas
K. Jodeika*

*Pirmaujantys darbininkai (J. Zajančkovskis,
J. Markovas ir brigadininkas A. Valenta)*

*Antrosios aušintuvės statyboje pasižymėjo A.
Monkevičiaus brigados darbininkai. Iš kairės: K. Acas,
K. Jodeika, F. Matvejevas, B. Luobikis, D. Šadevskis*

1982 m. Statybos montavimo valdyba pasistatė savo teritorijoje statybinių medžiagų sandėlius. Tų pačių metų birželį buvo pastatytas TE-3 SMV administracinis-buitinis pastatas. Administracijos darbuotojai iš vagonėlių persikėlė į jį.

Sunkiausi mūsų valdybai buvo 1983-ieji, pirmojo energetinio bloko paleidimo metai. Jau buvo įtraukti į darbą visi subrangovai, o jų būta per dešimt. Pagrindinės subrangovinės organizacijos: Vilniaus mechanizuota kolona, vykdydusi statybos

Prie kamino darbavosi brigadininko A. Monkevičiaus vadovaujama brigada

Brigadininko P. Barausko (pirmas iš dešinės) vadovaujama brigada

*Šalia kamino stūkso apversto kibiro formos įrenginys
– vandens aušintuvė*

pagrindinius elektrinės įrengimus bei atlikti kitus darbus. Ši organizacija atliko daugiausia statybos montavimo darbų. Subrangovinės organizacijos vykdavo

ir elektromontavimo darbus nuo 1981 m. iki statybos pabaigos, Petrašiūnų SMV, ETL SMV, Kauno SMV, „Termoizola“ (tuomet vadinosi „Belenergomontažizoliacija“), kuri vykdė statybos ir izoliacinius darbus, „Hidroelektromontaž“ – tresto Pabaltijo baro elektros įrengimų montuotojai. Gerai organizavo darbą pagrindinės subrangovinės organizacijos – tresto „Sevzapenergomontaž“ Lietuvos montavimo valdyba (viršininkas V. Brežnevas). Jai buvo patikėta montuoti

Betono-skiedinio cechas atiduodamas naudoti

apie 50 % statybų apimties.

Pasižymėjo Petrašiūnų SMV aikštelė, vadovaujama vyresniojo darbų vykdytojo P. Styros. Šios aikštelės darbų metinė apimtis beveik prilygo statybos valdybos darbų apimčiai.

Per visą statybos istoriją vienu metu buvo statoma 27–30 elektrinės objektų. Vieni pradėdavo darbus, kiti užbaigę išvažiuodavo. Genrangovas Vilniaus TE-3 SMV privalėdavo atsiskaityti, parengti darbų frontą kitiems, aprūpinti medžiagomis,

Petrašiūnų SMV vyr. darbų vykdytojas P. Styra (antras iš dešinės)

Vilniaus TE-3 antrosios eilės statyba

EST valdytojas S. Šimkūnas (dešinėje) ir TE-3 statybos montavimo valdybos viršininkas V. Ratkevičius. 1983 m.

rius J. Garmus, į jo vietą paskiriamas Č. Stankevičius. 1985 m. išėjus pastarajam, vyr. inžinieriumi paskiriamas J. Naujikas, dirbęs Energetikos statybos tresto vyr. dispečeriu.

Galutinai suderintas ir išbandytas elektros energiją ir šilumą miestui tiekti pirmasis blokas, kurio galingumas 180 megavatų.

1984 m. pradžioje svarbiausioje penkmečio Vilniaus statyboje – trečioje termofikacinėje elektrinėje – vyko įkurtuvės. Projektuotojų, statybininkų, montuotojų planuose – antrojo tokio pat galingumo energetinio bloko statyba.

Pagal valstybinį planą, antrąjį energetinį bloką buvo numatyta paleisti 1986 m. trečiame ketvirtyje.

1984 metų eigoje montuojami elektrinės antrojo bloko įrengimai. O pirmasis energetinis blokas jau tiekė elektros energiją Šiaurės vakarų energetinės

konstrukcijomis, buitinėmis patalpomis, gyvenamuoju plotu. Generalinio rangovo pareiga – koordinuoti visų statybos dalyvių veiklą, padėti jiems, kontroliuoti atliktų darbų kokybę. Valdybos vadovams užteko išradingumo ir sugebėjimo koordinuoti subrangovų darbą.

1983 m. Vilniaus TE-3 SMV atiduoda naudoti pirmąjį elektrinės energetinį bloką. Daug dėmesio tam skyrė visų energetikos sistemos organizacijų vadovai. Įvedant rikiuotėn pirmąjį energetinį bloką kartu su subrangovinėmis organizacijomis statybvietėje dirbo apie 1000 žmonių.

Per tą laikotarpį statybos montavimo darbų apimtis išsiplėtė tris kartus. Valdyboje vyko ir kadruų kaita. Iš kolektyvo išeina vyr. inžinie-

sistemos ir Vilniaus miesto vartotojams.

Statant antrąjį elektrinės bloką dvejus metus statybininkai ir energetikai triūsė šalia. Vieni prižiūrėjo jau gatavus elektrinės pajėgumus, kiti montavo naujus.

1985 m. darbų estafetė buvo perduota vandens aušintuvių ir antrosios turbinos statybai. Vėluoti nebuvo galima, nes būtų likę be darbo subrangovai. Todėl TE-3 SMV vadovai sutelkė jėgas darbams šiuose objektuose. Užduotį patikėjo antrajai statybos aikštelei. Šauniai padirbėjo P. Baranausko brigada, klodama pamato plokštę turbinai. Šiame statybos bare brigada sumaniai pritaikė betono klojimo agregatą. Naujovė išlaisvino nemažai žmonių, paskubino darbą. Tokiu būdu per palyginti trumpą laiką čia buvo paklota daugiau kaip 1,2 tūkst. m³ betono.

P. Baranausko betonuotojų brigada pirma laiko baigė betonuoti grindis pagrindiniame elektrinės korpuse. Buvo paklota 400 tūkst. kubinių metrų betono. Sumaniai padirbėjo J. Butavičius, V. Šerkšnas ir kiti brigados darbininkai. Pirma laiko išbetonavus grindis, buvo galima greičiau pradėti montuoti elektrinės įrengimus.

Statant antrąjį energetinį bloką, darbuotojų skaičius Vilniaus TE-3 SMV išaugo iki penkių šimtų žmonių. Tuo metu dar buvo statomi 27 elektrinės objektai. Tai jungtinis pagalbinis korpusas, kuriame turėjo veikti vandens cheminio paruošimo ir valymo įrenginiai, remonto mechaninės dirbtuvės, medžiagų ir cheminių reagentų sandėliai, vandenilio gamybos cechas, skalbykla ir kt.

Sumontuoti ir išbandyti trys 20 tūkst. m³ talpos mazuto rezervuarai, kiti įrenginiai.

Už 1,5 km nuo TE-3, prie Neries, sumontuota vandens siurblinė. Dirbant šiame objekte, daug jėgų, energijos bei entuziazmo įdėjo vienas iš EST vadovų P. Paznanskis. Šalia kamino, vieno iš aukščiausių Respublikos sostinėje, siekiančio 250 m, stūkso apversto kibiro formos įrenginys. Tai aušintuvė, kurioje atšaldytas vanduo teka į turbinos kondensatorius. 1986 m. viduryje į pabaigą ėjo ir antrojo bloko statyba. Antrosios aušintuvės statyboje darbus vykdė vyresniojo meistro A. Titarenkos vadovaujami žmonės.

Montuodami aušintuvės betoninę dalį pasižymėjo A. Monkevičiaus brigados darbininkai K. Acas, K. Jodeika, F. Matvejevas, B. Luobikis, D. Šadevskis ir kiti. Valdybos trečiosios aikštelės, kuriai vadovavo V. Kiaušas, brigados montavo elektrinės administracinį pastatą. Taip pat prisidėjo prie mazuto ūkio ir vandenvietės statybos.

TE-3 administracinio korpuso statyboje pasižymėjo meistras R. Levandavičius ir A. Sriubo brigada. Tai V. Vaitkus, V. Želonkinas, S. Bielinis, J. Ginevičius ir kiti.

Taip atrodo pastatyta Vilniaus TE-3

Valdybos pastatytas Vilniaus TE-3 administracinis korpusas

Sumaniai statyboms vadovavo IV aikštelės viršininkas V. Martikonis, II aikštelės viršininkas J. Rinkūnas, meistras Z. Svetlikauskas, brigadininkai P. Baranauskas, A. Janonis, A. Valenta ir kiti.

Vykdamas darbus statybininkų brigados pagal specialybės nebuvo ga-

Du daugiabučiai namai Grigiškėse

lutinai sukomplektuotos. Labai trūko plytelių klojėjų, tinkuotojų, dažytojų. Todėl sostinės įmonės bei organizacijos atsiųsdavo talkininkų.

1986 m. pabaigoje atiduodamas naudoti antrasis energetinis blokas.

Įvedus rikiuotėn pirmąjį ir antrąjį energetinius blokus, statybos darbai valdyboje nesibaigė, dar reikėjo nemažai nuveikti. Statomas administracinis-buitinis korpusas ir dirbama pagrindiniuose statiniuose, kurie nebuvo įtraukti į

Poilsio stovykla Sudervėje

paleidimo kompleksą. Reikėjo sutvarkyti aplinką, atiduoti naudoti tuos statinius, kurie neturėjo tiesioginio ryšio su elektros ir šilumos gamyba.

1987 m. kovo mėn. vyr. inžinierius J. Naujikas grįžta dirbti į Energetikos statybos trestą. Vyriausiuoju inžinieriumi paskiriamas IV aikštelės viršininkas V. Martikonis.

Tų pačių metų gale kolektyvą palieka viršininkas V. Ratkevičius, įnešęs svarų indėlį į Vilniaus TE-3 SMV statybą. Viršininku skiriamas vyr. inžinieriaus pareigas ėjęs V. Martikonis.

1987 m. viršininko pavaduotojas K. Sipavičius paskiriamas dirbti į Elektros tiekimo linijų valdybą, o toms pareigoms skiriamas E. Zdanevičius, dirbęs GTKV viršininko pavaduotoju. Vyriausiuoju inžinieriumi skiriamas J. Jancevičius.

Baigiant Vilniaus TE-3 statybą sumažėjo SMD apimtys. Kolektyvas pradeda statyti įvairius kitus objektus. Pastatyta poilsio stovykla Sudervėje (pagrindinis korpusas ir penki poilsio nameliai), transformatorinės pastotės Pabradėje, Jašiūnuose, civilinės saugos slėptuvė Vilniaus elektros tinklų bazėje, mechaninės dirbtuvės ir betono skiedinio ūkis savo reikmėms. Savo statybinėje bazėje pastatėme sporto salę, pirtį, stalių dirbtuves. Taip pat pastatėme du po 72 butus gyvenamuosius namus Grigiškėse, Nemėžio kolūkyje siloso duobes, mėšlides. Subrangos būdu atlikome daugiau nei trijų milijonų rublių vertės statybos montavimo darbų Kaišiadorių HAE statyboje.

Per dešimt valdybos darbo metų atlikta statybos montavimo darbų už 55 milijonus rublių, didesnė pusė iš jų – savo kolektyvo jėgomis. Jame dirbo daug jaunimo. Ypač buvo svarbu laiku pastebėti jaunų elektrinės statytojų kūrybinę iniciatyvą, didėjančią profesinį meistriškumą. Kartu su elektrinės statyba augo ir tobulėjo statybininkų kolektyvas. Išaiškėjo gabiausiai, stropiausiai. Našaus darbo varžybose keletą metų iš eilės pirmavo P. Baranauskas, M. Barauskas, P. Virkšas, A. Valentos, G. Volodkos vadovaujami kolektyvai. Išaiškinami geriausi pagal profesiją. Gerai žinomi S. Ramanauskas, R. Suveizdis bei kiti aukštos kvalifikacijos mechanizatoriai. Gerais darbo rezultatais pasižymėjo V. Aleškevičius, J. Kundrotas, P. Virkšas, P. Abaravičius, J. Janonis, Z. Svetlikauskas, A. Urnikis, V. Baublys, A. Aleksandravičius, A. Simonaitis, P. Baubinas, L. Sinkevič, V. Račickas, A. Krasauskas ir daugelis kitų.

Tarp valdybos aikštelių paprastai pirmaudavo vyr. darbų vykdytojų S. Mamajevos, V. Martikonio, J. Rinkūno vadovaujamos pirmoji, ketvirtoji ir antroji statybos aikštelės. Valdybos vadovams rūpėjo žmogus – elektrinės statytojas. Statybininkus aptarnavo 160 vietų valgykla. Šalia veikė bufetas, maisto parduotuvė. Tai žymiai palengvino darbuotojų šeimoms aprūpinti maisto produktais. Visus statybos darbuotojus nemokamai vežiojo žinybiniai autobusai, taip buvo taupomas

Valdybos kolektyvas aktyviai dalyvavo EST spartakiadose. Antras iš kairės krepšinininkas V. Urba

darbo žmonių laikas kelionei į darbą ir namo. Daug dėmesio buvo skiriama statybininkų gyvenimo sąlygų gerinimui. Valdybos žinioje Vilniuje buvo 15 gyvenamųjų namų. Šeimyniniuose bendrabučiuose gyveno apie 600 šeimų. Statybininkai dviejų, trijų kambarių butuose gyveno po dvi, tris šeimas, naudojosi bendra virtuve. Kiti laukė eilėje butui gauti. Statybininkų gyvenimo sąlygoms pagerinti, 1987 m. pradėjome savo jėgomis statyti gyvenamuosius namus Grigiškėse.

Valdybos kolektyvas pasižymėjo gerais darbo rezultatais, kurie buvo įvertinti garbės raštais bei diplomais. Žmonės aktyviai dalyvavo ir sportiniame gyvenime. EST

V. Kiaušui ne tik sekėsi vadovauti 3-iajai statybinei aikštelei, jis įsitraukė ir į EST organizuojamų spartakiadų veiklą

Sumontuoti trys mazuto rezervuarai

laitis, V. Liutkevičius, A. Aponaitė, R. Levandavičius, A. Dirvelis, S. Kabelis, V. Čimelis, A. Vaitaitis, J. Rinkūnas, A. Stasiūnas, D. Miškinienė, E. Šiktorova, J. Morkūnienė, G. Ivanauskienė, J. Lapėnienė, T. Zanegina, G. Bielinytė ir kiti.

Taip viso TE-3 SMV kolektyvo darbu, Vilniaus miesto vadovybės, VGE-EV vadovų, EST vadovų, Vilniaus TE-3 statybos montavimo valdybos kolektyvo bei subrangovinių organizacijų pastangomis gražiame gamtovaizdyje ant kalvos stūkso energetikos galiūnas – Vilniaus termofikacinė elektrinė. Prieš akis – dryžuotas 250 metrų aukščio kaminas, vandens aušintuvės, kiti įrengimai. TE-3 septynis kartus galingesnė už savo pirmtakę – antrąją sostinės šiluminę elektrinę ir pasiekė 400 megavatų galingumą.

Medžiagą parengė
Janina Lapėnienė

Vilhelmo Ratkevičiaus prisiminimai

Energetikos statybos tresto (valdytojas tuo metu buvo A. Patkauka, vėliau S. Šimkūnas) tuometinėje Petrašiūnų SMV tuo metu valdybos viršininkas buvo R. Jakubonis, vyr. inžinierius L. Melninkas. Vilniaus aikštelėje pradėjau dirbti 1969 metais darbų vykdytoju. Aikštelės kontora buvo įsikūrusi Vilniaus TE-2 teritorijoje. Medžiagų sandėliavimui sukaltos laikinos pašiūrės iš lentų. Tuo metu Vilniaus aikštelei vadovavo vyr. darbų vykdytojas Vytas Usevičius, kuris tuo metu

organizuojamose kompleksinėse spartakiadose ne kartą užimdavome pirmąsias bei antrąsias vietas. Aktyvūs dalyviai buvo tiek darbininkai, tiek administracijos darbuotojai, vadovai bei visuomenininkai: V. Martikonis, E. Zdanavičius, V. Kiaušas, R. Baronas, V. Urba, V. Varnas, J. Ungu-

jau sirgo ir dirbo tik iki 1969 metų pabaigos. Aikštelės žmonės tuo metu vykdė Vilniaus TE-2 pastatų rekonstrukciją, užbaiginėjo vandens šildymo katilinę ir kitus ne elektrinėje esančius objektus, įskaitant ir Vilniaus aikštelės bazės statybą šalia elektrinės.

Vilniaus aikštelė statė įvairius objektus – pastotes, gamybines bazes, gyvenamuosius namus. 1969–1979 m. laikotarpiu buvo pastatytos elektros pastotės Pabradėje, Šalčininkuose, Nemenčinėje, Molėtuose, Algirdo g. Vilniuje; gamybinės bazės – Vilniaus ET, ETL SMV, Petrašiūnų ATJ, Vilniaus SMV. Vykdėme šiluminių trasų rekonstrukciją Vilniuje, statėme EST pastatą Kalvarijų gatvėje. Statėme ir gyvenamuosius namus, vadinamus monteriniais punktais – tai Vitėbsko g. Vilniuje, Pabradėje, Nemenčinėje; ETL SMV bendrabučius Tarybų (dabar Šv. Stepono) gatvėje Vilniuje. Darbininkai daugiausia buvo iš Vilniaus miesto ir rajono. Jų visą laiką trūko, todėl juos vežiodavome kasdien dar iš Valkininkų ir Baltarusijos.

Man tuo metu sudėtingiausia statyba vis dėlto buvo Vilniaus TE-2 rekonstrukcija. Veikiančioje elektrinėje statomi vandens šildymo katilai, 150 m aukščio dūmtraukis, plečiamas mazuto ūkis, cheminio vandens valymo pastatas. Beveik kiekvieną žingsnį teko derinti su eksploatacininkais. Elektrinės direktorius A. Markinas buvo geras viršininkas – daug padėdavo žmonėmis, mechanizmais, mechaninio cecho gaminiais, taip pat žiūrėdavo, kad dirbtume tvarkingai, neužgriozdintume pravažiavimų ir pan. Lengva buvo dirbti ir todėl, kad jautėme nuolatinę EST valdytojo A. Patkautos, Petrašiūnų SMV viršininko R. Jakubonio, vyr. inžinieriaus L. Melninko ir kitų dėmesį. 1970 m. užbaigę Vilniaus aikštelės bazės statybą, mes jau galėjome dirbti normaliai, kiek tais laikais buvo įmanoma. Bazėje turėjome puikias sąlygas medžiagų sandėliavimui ir mechanizmų laikymui. Teritorija buvo erdvi, asfaltuota ir aptverta. Pastato I-ame aukšte turėjome kelis kambarius aikštelės administracijai, darbų vykdytojams. Dalis pirmo aukšto ir visas antras aukštas buvo skirtas komandiruotiems darbuotojams apgyvendinti. Susiformavo geras inžinerijos ir technikos darbuotojų branduolys: darbų vykdytojas J. Urbonavičius, meistrai – A. Jocius, P. Kaluginas, L. Bražėnas, J. Ratneris, A. Šiaučiūnas, Baranovskis, tiekėjas E. Podgornas, normuotojos Dalė ir Staselė.

Nuo 1976 m sausio 1 d. Vilniaus aikštelė buvo prijungta prie Vilniaus SMV. Iš pradžių Vilniaus SMV buvo sunkiau, nes toji organizacija iki tol dirbo tik elektros montavimo darbus. Valdybos viršininku tuo metu buvo V. Šlekys, vyr. inžinieriumi B. Rožėnas, pavaduotoju J. Laucius, tiekimo skyriaus viršininku V. Balsevičius, vyr. mechaniku Statulevičius. Jų pastangomis ir geranoriškumo dėka mes greitai pripratome naujoje valdyboje ir darbas sekėsi neblogai.

Nuo 1981 m. pradėjau dirbti Vilniaus TE-3 statyboje, minėtą objektą pavedus statyti EST Vilniaus TE-3 statybos montavimo valdybai. Tuo metu valdyboje dirbo apie 100 žmonių. Vyriausiuoju inžinieriumi buvo paskirtas Juozas Gar-mus, iki tol dirbęs Mažeikių elektrinės statyboje, Kolos atominės elektrinės sta-tyboje. Labai geras specialistas, drąsus, komunikabilus. Į naujai įsteigtą valdybą buvo pervesti keletas VGEEV ir EST darbuotojų: V. Kiaušas – darbų vykdytoju, K. Sipavičius – valdybos viršininko pavaduotoju, L. Dulebienė – komplektavimo aikštelės inžiniere, L. Piščikas – komplektavimo aikštelės viršininku.

VGEEV viršininkas J. Nekrašas ir EST valdytojas S. Šimkūnas nepabūgo imtis šios didelės statybos. Ją pradėjus pagerėjo medžiagų ir konstrukcijų tieki-mas visiems tresto objektams, gauta daug mechanizmų – kranų, ekskavatorių, automobilių beveik visoms tresto organizacijoms. Nuolatiniai statybos kurato-riai buvo VGEEV viršininko pavaduotojas A. Mikužis ir EST vyr. inžinierius R. Jakūbonis. Apskritai statyti šį objektą buvo įmanoma tik todėl, kad visi Respubli-kos energetikai prie to prisidėjo.

1983 m. atidavus naudoti pirmąjį energobloką, 1984–1986 m. vyko darbai ruošiantis antrojo bloko paleidimui, numatytam 1986 m. Tuo pat metu buvo sta-tomas ir betono-skiedinio mazgas. Tai pati sunkiausia statyba.

Darbas energetikos sistemoje 1969–1989 metais mano gyvenime buvo pats prasmingiausias ir sėkmingiausias. Jaučiu pagarbą EST valdytojui S. Šimkūnui – už jo reiklumą ir drąsą, norą bet kokia kaina išlaikyti darbuotoją, kad jis neišeitų iš darbo, už principą išmokėti premiją jau nebedirbančiam. Ypač lengva buvo dirbti su Petrašiūnų SMK viršininku R. Jakuboniu (vėliau EST vyr. inžinieriumi), kuris kiekvieną klausimą stengdavosi išspręsti iki galo, mokėjo visus išklaustyti ir patarti. Ypač daug jėgų jis paskyrė Vilniaus TE-3 statybai. Faktiškai pirmojo bloko statybai ir paleidimui vadovavo jis.

Man didelė garbė, kad turėjau galimybę dirbti su Respublikos energetikų visų rangų darbuotojais – nuo aukščiausio ešelono vadovų iki brigadininkų ir darbininkų.

Vilchelmą Ratkevičius

Valdybos administracinis pastatas, esantis Kaune, Ateities pl. 31.

PETRAŠIŪNŲ STATYBOS MONTAVIMO VALDYBA

1944 metų liepos 29 dieną atsitraukdami vokiečių kareiviai susprogdino Petrašiūnų elektrinę. Liko tik plytų ir metalo laužo krūva. Nuspręsta elektrinę atstatyti: mat išliko sveikos cirkuliacinio vandens linijos, ir į miestą nutiestas elektros skirstymo tinklas. Kauniečių talkomis pavyko greitai likviduoti griuvėsius. Jiems šalinti ir atstatymo darbams buvo panaudoti ir vokiečių belaisviai. Pirmiausia nutarta atstatyti mažiau sugriautą penktąjį garo katilą ir pirmąjį turboagregatą. Buvo dirbama dieną ir naktį. Atstatytiems agregatams komplektuojamas aptarnaujantis personalas. Kad sėkmingai toliau vyktų atstatymo darbai, nutarta įsteigti savarankišką statybinę organizaciją.

1945 metų kovo 5 dieną Lietuvos energijos rajoninė valdyba jai priklausančioms elektrinėms atstatyti Petrašiūnų valstybinės rajoninės elektrinės kapitalinės statybos skyriuje įsteigė Petrašiūnų statybos montavimo valdybą. Pirmuoju jos viršininku buvo paskirtas Š. Grodzenskis.

Valdybos vadovai

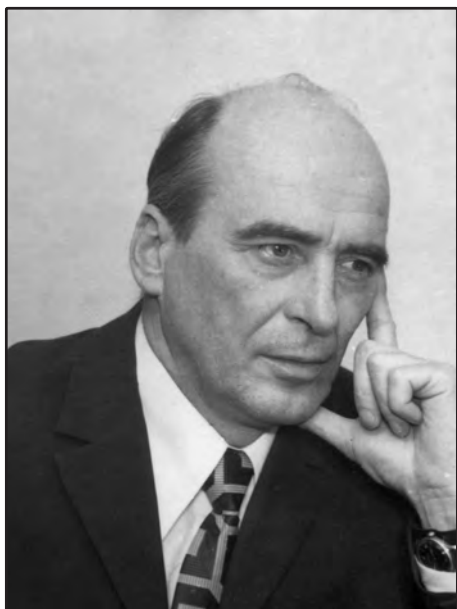
*Viršininkas
L. Jankauskas*

*Viršininkas
R. Lapelis*

*Vyr. darbų vykdytojas
B. Vosylius*

*Ilgametis vyr. inžinierius
L. Melninkas*

Svarbiausia valdybos užduotis buvo atstatyti sugriautą Petrašiūnų šiluminę elektrinę. Jos teritoriją sudarė dalis Petrašiūnų VRE teritorijos, kur buvo pastatyti sandėliai ir buvęs stiklo fabrikėlis. Vėliau šio fabrikėlio teritorijoje pastatytas gelžbetonio atramų cechas.

Petrašiūnų SMV dalyvavo plečiant Klaipėdos ir Rėkyvos rajonines elektrines. Nepaisant visokių sunkumų 1946 m. spalio 13 d. buvo paleistas pirmas agregatas. Pirmąją žiemą turboagregatas dirbo medinėje pašiūrėje. Vėliau pastatyta mašinų salė. 1948 m. paleistas antras turboagregatas, 1951 m. trečias bei ketvirtas ir 1955 m. penktas turboagregatas. 1958 m. buvo demontuotas pirmas 3,2 tūkst. kW ir sumontuotas naujas 12000 kW galios turboagregatas. Taip didžiausia prieškarinė Lietuvos elektrinė buvo atstatyta ir išplėsta. Elektrinėje buvo pastatytos 110 ir 35 kV atviros bei 35 ir 6 kV uždaros skirstyklos, cheminio vandens valymo, kuro transportavimo, saugojimo ir tiekimo įrenginiai, pagrindinis valdymo pultas, akumuliatorinė, administracijos, laboratorijų, dirbtuvių patalpos. Statybos ir elektros įrengimų montavimo darbus Petrašiūnų SMV atliko savo jėgomis, katilus ir kitus įrengimus montavo „Latpromenergo“ tresto aikštelė. Petrašiūnuose netoli elektrinės pastatyta dvylika gyvenamųjų namų elektrinės personalui ir valgykla. Labai reikėjo gyvenamojo ploto statybininkams, bet naujuose namuose jo buvo skiriama labai mažai. Šalia valgyklos prie geležinkelio atšakos statybininkai pasistatė iš įrengimų taros ir pasigelbėdami lentpjūvės produkcija „laikiną gyvenvietę“ – apie 10 būstų. Lietuvos energijos rajoninė valdyba nutarė padėti Petrašiūnų SMV ir atidavė

Pirmasis valdybos viršininkas Š. Grodzenskis su žmona Klaipėdoje. 1949 m.

*Ilgametis vyriausiasis mechanikas
Bronius Žakelis*

*Ilgametis profsąjungos komiteto
pirmininkas V. Maleckas*

*Ilgametis metalo konstrukcijų montavi-
mo brigadininkas E. Eitmanavičius*

*Ilgametis elektrikas
M. Vaitkevičius*

J. Morkūno metalo konstrukcijų montavimo brigada

*Aukščiausios klasės apdailininkas
Viktoras Kernazickas*

statybininkams 10 ir 11 namus. Daug statybininkų ilgai šventė įkurtuves. Už 10-to namo kokybę Petrašiūnų SMV gavo respublikinę premiją.

1951 metais Rėkyvos elektrinėje pradedami garo katilo ir antro turbogeneratoriaus statybos darbai. 1952 m. šie įrengimai pradėti eksploatuoti. 1953 m. paleidžiamas trečias turboagregatas. 1956 m. baigta pirmoji 110 kV pastotės eilė ir tų pačių metų lapkričio 11 d. įjungta 110 kV ETL Petrašiūnų VRE–Panevėžys–Rėkyvos VRE. Visus statybos ir elektros įrengimų montavimo darbus Petrašiūnų SMV atliko savo jėgomis. Vykde rekonstrukciją Bačiūnų elektrinėje. Daug darbų atlikta Klaipėdos elektrinėje. 1952 m. pastatytas katilas Nr. 7. Išaugo gyvenamieji namai elektrinės personalui Liepų gatvėje.

Vyr. gamybinės ir elektrifikavimo valdybos viršininkas V. Grigaravičius įteikia garbės raštą R. Jakuboniui už pasiektus laimėjimus civilinės gynybos srityje

bos aikštelė. Ji tiesė 110 ir 35 kV linijas iki 1960 metų. Vėliau linijų tiesimo aikštelė perduota į steigiamą Elektros tiekimo linijų statybos montavimo aikštelę.

Valdyba mokėjo statyti ir stambias metalines atramas. 1952 metais užbetonavo pamatus, pagamino ir pastatė metalines atramas prie Petrašiūnų VRE per Nemuną tiesiamai aukštos įtampos linijai į Aleksotą. Atramoms pastatyti reikėjo gauti elektrines gerves iš Peterburgo. Kadangi gervės su elektros pavara, tai jas

Visuomet geros nuotaikos V. Maleckas (kairėje) ir L. Melninkas. 1988 m.

1957 m. Petrašiūnų SMV pastatė ir sumontavo pirmą savo gamybinėje istorijoje Kėdainių 110/10 kV pastotę. 1958 m. buvo tiesiama 110 kV ETL Kaunas–Vilnius ir visus metalinių atramų pamatus kaip subrangovas betonavo Petrašiūnų SMV. 1958 metais Petrašiūnų SMV buvo įsteigta aukštos įtampos linijų statybos aikštelė. Ji tiesė 110 ir 35 kV linijas iki 1960 metų. Vėliau linijų tiesimo aikštelė perduota į steigiamą Elektros tiekimo linijų statybos montavimo aikštelę. Valdyba mokėjo statyti ir stambias metalines atramas. 1952 metais užbetonavo pamatus, pagamino ir pastatė metalines atramas prie Petrašiūnų VRE per Nemuną tiesiamai aukštos įtampos linijai į Aleksotą. Atramoms pastatyti reikėjo gauti elektrines gerves iš Peterburgo. Kadangi gervės su elektros pavara, tai jas gauti važiavo elektrikas inž. D. Kriščiukaitis. Operacijai užtikrinti buvo gabenamos keturios gyvos vištos. Kad vištelės nesušaltų, joms padarytas narvelis. Kelionė iki Peterburgo užtruko dvi dienas. Vištelės buvo lesinamos ir nuvyko gyvos, sveikos bei užtikrino operacijos sėkmę.

Elektrinės gervės sėkmingai atvežtos į Petrašiūnus. Atramos pastatytos. Kitais metais pagamintos ir pastatytos metalinės atramos (prie Marvelės TP, tilto per Nemuną), kurios ir dabar stovi.

1958 metų pirmoje pusėje valdyba betono poligone pagamino gelžbetonines atramas 10 kV linijoms. Su jomis nutiesta 10 kV linija

Karmėlava–Jonava. Užbaigus Petrašiūnų VRE atstatymą, stambus objektas buvo Eigulių 35/6 kV pastotės statyba. Šio objekto statybą reikia prisiminti kaip pirmąją rajoninę pastotę, statomą pagal visus to laikotarpio techninius reikalavimus. Visi portalų, jungtuvų, jėgos transformatorių ir kt. įrenginių pamatai buvo monolitiniai ir labai masyvūs. Įspūdingai atrodė pastotės tvora, kurią sudarė juostiniai betono pamatai ir 2,5 metro aukščio mūro siena. Bendras tvoros ilgis apie 900 metrų. Daug rankų darbo ir medžiagų reikėjo vien tvorai pastatyti. 35 kV jungtuvo pamatui sunaudota apie 6 m³ betono. Jėgos transformatoriui

Iš kairės: vyr. mechanikas B. Žakelis, vyr. elektrikas M. Vaitkevičius, profsąjungos pirminikas V. Maleckas, R. Jakubonis (stovi)

Švenčiant L. Melninko 50-metį. Sėdi (iš dešinės): P. Liubartas, L. Melninkas, J. J. Ubeika, J. Kriščiūnas; stovi (iš kairės): S. Bilys, A. P. Cimermanas, B. J. Rožėnas

Valdybos vyr. inžinierius L. Melninkas paveda direktoriaus pavaduotojui A. Jakubauskui vykdyti civilinės gynybos užduotis

– 20 m³. Net žaibo-laidžio pamatui, kurio konstrukcija 0,5 tonos, sunaudota apie 10 m³ betono. Pastotėje transformatorių gabenimui nutiesta geležinkelio linija nuo revizijos portalo iki transformatoriaus pamatų. Ties tais pamatais 90 laipsnių posūkiui padaryti specialūs iešmai. Didelis statinys buvo transformatorių revizijos portalas. Tai masyvus betono pamatas

ir aukšta metalinė portalinė konstrukcija, po kuria pastačius jėgos transformatorių būtų pakeliama jo šerdis ir atliekama revizija. Kėlimo mechanizmą sudarė elektrinės gervės ir skryščiai. Nors statybinių medžiagų išteklių buvo daugiau negu kuklūs, pastotės statybai jų reikėjo labai daug. Darbams atlikti mechanizmų nebuvo, viskas atlikta rankiniu būdu. Net vanduo buvo nešamas kibirais iš Neries. Visas pastotės metalo konstrukcijas ir 6 kV skirstyklai pagamino ir sumontavo valdybos metalistai – taip vadino metalo konstrukcijų gamintojus. Šalia pastotės atsirado gyvenamasis namas ir ūkiniai pastatai aptarnaujančiam personalui bei ilgiausias privažiavimo kelias. Elektros įrenginiai pristatyti atskirais elementais, juos sumontavo Vytauto Narkevičiaus brigada.

Panašios apimties buvo Aleksoto ir Vilijampolės 35/6 kV pastotės. Vėliau įdiegus surenkamą gelžbetonį ir mechanizmus, pradėjus gauti iš gamyklų metalo konstrukcijas, transformatorių revizijas atliekant pastatytose bazėse, daug ko teko atsisakyti. Tuo metu vykdytus darbus sunku įsivaizduoti.

1957–1958 m. Petrašiūnų elektrinėje išaugo reaktorių pastatas ir sumontuoti reaktoriai. Pertvaros buvo monolitinės iš alebastro. Reaktoriai sumontuoti prieš pertvarų užpylimą. Žinoma, reaktorių betonas tiek prisigėrė drėgmės, kad džiovinimas užtruko keletą mėnesių.

1958 metais įsteigus Energetikos statybos trestą, Petrašiūnų SMV įjungia-

ma į tresto sudėtį. Prasidėjo masinė rajoninių pastočių ir elektros tinklų gamybinių bazių statyba. Pirmoji ir stambiausia – tai Kauno elektros tinklų bazė Amaliuose. Pastatyta daug kultūrinių, buitinių, socialinių objektų Lietuvos energetikams.

Kauno 330 kV pastotė, kurią pastatė Petrašiūnų SMV 1962–1963 metais, buvo pirmoji valdybos atliktų darbų sąrašė. Viena naujovė – kad visiems įrengimams buvo panaudoti gelžbetoniniai poliai. Vibrapoliakalės pagalba sukalta 1500 polių. Juos gamino Petrašiūnų GAG. Kad poliai „neklaidžiotų“, pirmiausia buvo įkalamas metalinis mažų gabaritų polius (lyderis). Ar tai buvo ekonomiška, sunku pasakyti, bet kituose objektuose nenaudota. Pastotės patalpoms apšildyti pirmą kartą panaudotas elektrodinis šildymas, kuris plačiai buvo taikomas ir kituose objektuose. 1963 metų birželio 30 d. pastotė buvo įjungta.

1965–1966 m. Petrašiūnų VRE buvo išplėsta – sumontuoti du vandens šildymo katilai, mazuto ūkio ir vandens valymo įrenginiai.

E. Eitmanavičiaus (viduryje) brigada, grįžtanti į namus iš Ozerky Novyje, Kaliningrado sr., sumontavus 110 kV pastotę

Vyr. darbų vykdytojas P. Styra (kairėje), valgyklos darbuotoja ir techninio skyriaus inžinierius V. Maleckas. 1979 m.

Žaibolaidžio montavimas transformatorinėje pastotėje

330 kV pastotės montavimas

Per 45 darbo metus Petrašiūnų SMV pastatė daug įvairių objektų Lietuvos energetikams. Be minėtų elektrinių, pasidarbuota ir Vilniaus elektrinėse 1962–1978 m. Vilniaus TE-1 ir TE-2 pastatyta 10 vandens šildymo katilų, du dūmtraukiai, trys mazuto ūkiai ir daug pagalbinių įrenginių.

Per visą valdybos egzistavimą pastatytos 156 rajoninės elektros paskirstymo pastotės Lietuvoje ir už jos ribų. Iš jų paminėtinos šios 330 kV pastotės:

1. Kauno 1963, 1965, 1969 m. – 320 MVA
2. Vilniaus I 1964, 1968 m. – 250 MVA
3. Vilniaus II 1973, 1978 m. – 400 MVA
4. Panevėžio 1970 m. – 250 MVA
5. Šiaulių 1968, 1974, 1980 m. – 400 MVA ir sinchroninis kompensatorius SK 50 MVAR 1986 m.
6. Klaipėdos 1971, 1972, 1973 m. – 325 MVA ir sinchroninis kompensatorius SK 50 MVAR 1972 m.
7. Sovetsko 1966, 1968 m. – 250 MVAR
8. Jonavos 1969, 1970, 1975, 1977 m. – 432 MVA

9. Alytaus 1975, 1977 m. – 250 MVA

10. Jurbarko 1986, 1987 m. – 250 MVA

11. Kruonio HAE 1988 m. 330 ir 110 kV skirstyklos.

1967–1983 m. buvo pastatytos 28 elektros tinklų gamybinės ir 5-ios energetikos tresto organizacijų bazės įvairiose Lietuvos vietovėse, prie pastočių, gamybinių bazių rajonuose ir mies-

tuose pastatyti 67 gyvenamieji namai (monteriniai punktai) nuo 1 iki 20 butų (iš viso 691 butas). Didžiuosiuose Lietuvos miestuose pastatyta nemažai gyvenamųjų namų: Klaipėdoje 7 namai, t.y. 112 butų ir du bendrabučiai po 100 vietų (vienas iš jų Šventojoje). Šiauliuose – 10 gyvenamųjų namų, t.y. 172 butai. Vilniuje – 16 gyvenamųjų namų, t.y. 130 butų, ir keturi bendrabučiai. Kaune – 34 gyvenamieji namai, t.y. 805 butai, ir keturi bendrabučiai.

Petrašiūnų SMV pastatė Vilniaus 1959 m. ir Petrašiūnų 1961 m. gelžbetonio atramų gamyklas.

Iš kultūrinių, socialinių, sveikatos apsaugos objektų

Šiluminės trasos perėjimo per geležinkelį į Dirbtinio pluošto gamyklą montavimas. Dirba E. Eitmanavičiaus brigada

Vairuotojas P. Jakubčionis darbo metu

*Energetikų gyvenamasis namas, esantis
Kaune, Baranausko g.*

perduoti Vilniaus SMV. Tačiau tais pačiais metais sostinėje vėl įsteigta Vilniaus aikštelė, kuri dalyvavo Vilniaus TE-3 ir magistralinių šiluminių trasų statyboje.

1985 metais Petrašiūnų SMV Šiaulių aikštelė perduota į Šiaulių SMV sudėtį.

paminėtini: poilsio stovykla Šventojoje su 300 ir 100 vietų profilaktoriumais, ligoninė Abromiškėse (šalia Elektrėnų), vaikų poilsio stovykla Elektrėnuose, plaukimo baseinas ir kt.

Petrašiūnų SMV dirbo ir Kauliningrado srityje. Ten 1964–1971 m. pastatytos 8 rajoninės pastotės, iš kurių viena 330 kV pastotė Sovetske (Tilžėje) su aštuonių butų gyvenamuoju namu. Visus paminėtus darbus Petrašiūnų SMV kolektyvas atliko pasitelkęs subrangovines organizacijas. Jų skaičius svyravo priklausomai nuo statomų objektų. Kai kuriais metais siekė iki 30.

1976 m. Petrašiūnų SMV Vilniaus aikštelė (100 darbuotojų, 12 inžinerijos ir technikos darbuotojų) su mechanizmais ir aikštelės baze buvo

Rėkyvos elektrinė

Petrašiūnų SMV vadovavo (viršininkai, direktoriai):

Šolomas Grodzenskis 1945 03 –1958 05
 Kazimieras Šadauskas 1958 05–1958 07
 Algirdas Brazauskas 1958 09 – 1961 01
 Leonardas Jankauskas 1961 04 –1966 04
 Rimvydas Jakubonis 1966 05 – 1978 05
 Rimantas Lapelis 1978 08 –1984 06
 Antanas Stankus 1984 05

Vyriausieji inžinieriai:

Kazimieras Šadauskas 1945 –1958 05
 Menašė Kaganas 1958 05 –1966 07
 Leonas Melninkas 1966 08 –1989 09
 Stasys Gražys 1990 03

Vyr. darbų vykdytojais, darbų vykdytojais dirbo A. Šaduikis, Ž. Dambis, J. Staugas, D. Kriščiukaitis, E. Pečiulis, V. Lukoševičius, E. Kanys, Žukauskas, R. Peculis, A. Kuzas, M. Bartkevičius, A. Jocius, Naujokas, Čibiras, A. Baronas, B. Vosylius, S. Bilys, V. Ratkevičius, V. Jazgevičius, P. Styra, A. Tyla, V. Bartašius, V. Arnašius, V. Venslovas, Z. Paulauskas, M. Gumbrevičius, B. Vaitiekūnas, J. Bagdonas, J. Ratneris, P. Kaluginas, M. Zaikauskas, A. Glaveckas, E. Krygeris, E. Kelpša, Usevičius, I. Skeirys, R. Lapelis ir kiti. Pradžioje nebuvo mechanizmų, darbai daugiausia buvo atliekami rankiniu būdu. Paminėtinos žemkasių-betonuotojų Kuodžio ir Strazdo brigados, taip pat montuotojų-metalistų Eitmanavičių (tėvo ir sūnaus), J. Morkūno, Sakaliūno, K. Belkevičiaus, V. Kerežiaus, A. Vaitkevičiaus, A. Gaidelio, V. Plumpos, A. Gaižausko, V. Venckaus, J. Kižio,

Energetikų gyvenamasis namas, esantis Kaune, Partizanų g.

M. Matijevskio, S. Landsbergo, B. Barščio, J. Šergalio, V. Plečkaičio, E. Pranukevičiaus, V. Ausiejaus, V. Jankūno ir kt. Atsiradus mechanizmams uoliai dirbo: eskavatorininkai J. Urbonas, V. Jakubauskas, A. Vasiliauskas, Balčiūnas, P. Žilinskas, K. Zdanevičius, D. Ramoška; kranininkai A. Šeškevičius, S. Malinauskas, A. Dagilis, Aliukonis; buldozerio mašinistai P. Jarunavičius, M. Buiko, V. Dabšys, J. Janonis, F. Drąsutis, P. Grigaitis, A. Domarkas; suvirintojai elektra V. Burikinas, V. Lelešius, K. Krušinskas; dailidės J. Baranauskas, J. Nartautas, S. Binkauskas, J. Bineika, K. Počiuipa; tinkuotojai apdailininkai P. Kondratas, P. Kuprėnas, A. Mauronis, V. Kernazickas; kalviai L. Butkus, J. Nevulis, M. Ruseckas; skardininkai Kostas Lemanas (tėvas) ir Aleksandras (sūnus); armatūrininkas L. Šabūnas; vairuotojai J. Kudirka, Č. Kazanovas, V. Mikalauskas, Z. Česonis, L. Lisajus; mechanikai Pranas Hiksa (pirmasis Lietuvos karo lakūnas), V. Gritėnas, R. Daubaras, B. Žakelis, J. Rutkauskas ir daugelis kitų, atidavusių mūsų statyboms geriausius savo gyvenimo metus.

Petrašiūnų SMV 1974 metais pasistatė gerą gamybinę bazę Kaune, Ateities pl. 31. Valdyboje yra penkios gamybinės aikštelės: Kauno, Vilniaus, Klaipėdos, Elektrėnų ir Alytaus.

Nuo 1998 m. sausio 30 d. tai – UAB „Petrašiūnų statyba“.

Medžiagą parengė
Stasys Bilys

Prisiminimai

Gimiau 1940 m. balandžio 14 d. Rokiškio r., Deksnių kaime. Tėvas – vairuotojas, mama – namų šeimininkė. Tėvams persikėlus gyventi į Kauną, 1946 metais pradėjau lankyti 1-ąją pradinę mokyklą, vėliau – Kauno 12-ąją vidurinę mokyklą, kurią baigiau 1957 metais. 1957–1959 m. dirbau Kauno „Metalo“ ir Radijo gamyklose darbininku.

1959 metais įstojau į Kauno politechnikos instituto Hidrotechnikos fakultetą, kurį baigiau 1965 m. įgydamas inžinieriaus hidrotechniko kvalifikaciją. Priešdiplominę praktiką 1964–1965 metais atlikau Petrašiūnų SMV ir vykdžiau Utenos 110/35/10 kV transformatorinės pastotės ir gyvenamojo namo statybos darbus. Pasibaigus praktikai, apgynęs diplominį darbą, likau dirbti Petrašiūnų SMV meistru. 1965 m. pervestas dirbti darbų vykdytoju, 1969 m. – vyr. darbų vykdytoju – Kauno aikštelės vadovu.

Dirbant gamyboje 1964–1978 metais teko statyti šiuos objektus: Petrašiūnų GAG bendrabutį, Petrašiūnų ATĮ bendrabutį Kaune. Tuo pat metu pastatytos 110/35/10 kV transformatorinės pastotės su monteriniais punktais Utenoje, Šakiuose, Prienuose, Alytuje, Kybartuose, Jurbarke, Šakiuose – ET gamybinė bazė. Kauno m. energetikams pastatytas 214 butų gyvenamųjų namų kompleksas Partizanų gatvėje Kaune, Kauno MK 50 butų gyvenamasis namas Ryšių gatvėje, 60 butų gyv. namas „Energosetprojektui“ Baranausko gatvėje Kaune.

1974 metais Kauno aikštelės kolektyvas baigė statyti Petrašiūnų MK gamybinę bazę Ateities plente. Tai buvo sunkus darbas ir profesinio pasirengimo išbandymas visam kolonos kolektyvui: aukštas gruntinio vandens lygis, klampus molis, kuriame murkdėsi buldozeriai ir ekskavatoriai, savivarčiai automobiliai. Dienos metu sumontuoti gelžbetoniniai kanalizacijos šuliniai per naktį pradingdavo be pėdsako. Statybai vadovavo darbų vykdytojas Antanas Tyla, brigadininkas Edvardas Eitmanavičius, Jonas Morkūnas, Mečislovas Vaitkevičius. Tokiomis sąlygomis rodydami puikų profesinį pasirengimą, dirbo ekskavatorininkai Feliksas Drąsutis, Romas Bieliauskas, kranininkas Antanas Balčiūnas, Petrašiūnų ATĮ vairuotojai Vytautas Ragožius, Vaclovas Adomaitis, Vladas Jančiūra ir kiti.

1978 rugpjūčio 2 d. buvau paskirtas Petrašiūnų MK viršininku, Rimvydui Jakuboniui išvykus dirbti į Energetikos statybos trestą. Tai buvo didelė netektis visam kolonos kolektyvui, nes visi buvome pripratę prie sumanaus ir griežto vadovo, nuoširdaus žmogaus. Jo energija, sumanumas, geras profesinis pasirengimas statybų ir finansavimo klausimais Petrašiūnų MK vedė į pirmaujančių EST organizacijų gretas.

Iš esmės pasikeitus darbų pobūdžiui, padidėjus atsakomybei už kolektyvo ir savo darbą, reikėjo rasti atitinkamą taktiką ir strategiją uždaviniams spręsti. Tai buvo nelengva.

Kolonos kolektyvas darniai ir atsakingai dirbo stambiausių Respublikos energetikos objektų statybose. Vilniaus aikštelė, vadovaujama vyr. darbų vykdytojo Petro Styros, statė Vilniaus TE-3 – vieną didžiausių objektų, t.y. jungtinį pagalbinį korpusą, kuriame sumontuoti vandens paruošimo ir valymo įrenginiai, mechaninės dirbtuvės, buitinės patalpos, cheminių reagentų ir kiti sandėliai. Jo vadovaujami statybininkai Abromiškėse (šalia Elektrėnų) pastatė kardiologinę ligoninę-profilaktoriumą, pionierių stovyklą, vėliau reorganizuotą į gydomąjį profilaktoriumą vaikams.

Klaipėdos aikštelės kolektyvas, kuriam atskirais metais vadovavo Bronius Vaitiekūnas, A. Jazgevičius ir Juozas Bagdonas, vykdė įvairius statybos darbus Klaipėdos VRE, statė poilsio stovyklą Šventojoje, ten pat 300 vietų gydomąjį profilaktoriumą.

Šiaulių aikštelės kolektyvas, vadovaujamas vyr. darbų vykdytojo Vaclovo Arnašiaus, darbų vykdytojo Norberto Bartkevičiaus, statė 110/35/10 kV transformatorines pastotes Šiaulių ir Panevėžio rajonuose, gyvenamuosius namus Šiauliuose, Šiaulių EEG.

Vyr. darbų vykdytojo Bernardo Vosyliaus vadovaujami statybininkai darbavosi Jurbarko, Prienų, Šakių, Alytaus 110/35/10 kV pastočių statybose, taip pat Alytaus 330 kV IP.

Atskirai norėčiau paminėti Petrašiūnų MK kitų skyrių ir tarnybų žmones. Vyriausiuoju inžinieriumi dirbo Leonas Melninkas, gamybos techninio skyriaus viršininku – Julius Staugas, komplektavimo tiekimo skyriaus viršininku – Izidorius Skeirys, vyr. buhalterė – Romualda Gedvilienė, planavimo skyriaus – A. Mažeikienė ir kt. Tai ilgamečiai kolonos darbuotojai, geri specialistai, kuriais visada buvo galima pasitikėti. Nuo 1994 m. kolonai pradėjo vadovauti Antanas Stankus, dirbantis šiose pareigose ir dabar.

Rimantas Lapelis

Pirma ir paskutinė darbovietė

„Lietuvos energijos“ SMV pradėjau dirbti nuo 1947 metų liepos 1 d. Valdybos viršininkas buvo Šolomas Grodzenskis, vyriausiasis inžinierius Kazimieras Šadauskas.

Tuo laiku valdybos bazė buvo Petrašiūnų elektrinės teritorijoje. Po karo elektrinė buvo sugriauta, susprogdinta, reikėjo ją atstatyti. Kiekvieną dieną šiame statybos objekte dirbo apie 1000 vokiečių karo belaisvių, tarp jų – specialistai inžinieriai statybininkai. Man teko vokiečių brigadoms bei grandims už atliktus statybos montavimo darbus pagal įkainius bei normas įvertinti darbo užmokestį. Atliktų darbų aprašymus pristatydavo nuolatinis jų atstovas. Tekdavo iš vokiečių kalbos išversti į rusų kalbą ir išrašyti paskyras.

Vagonais buvo pristatomas cementas, palaidas, ne maišais. Ne kartą teko jį krauti ir buvo sunku, ypač dėl to, kad dulkėdavo.

Apie 1950 metus pradėjau dirbti Vilniaus, Klaipėdos, Rėkyvos elektrinių rekonstrukcijų darbus. Montavome elektros perdavimo linijas, magistralines šilumos trasas Vilniuje. Pastatėme gyvenamuosius namus Kaune, Vilniuje, Klaipėdoje. Rentėme gamybines bazes elektros tinklams. Pastatėme poilsio bazę Šventojoje ir Kaliningrado srityje. Kauno, Alytaus, Šiaulių, Klaipėdos, Vilniaus, Panevėžio, Telšių, Kaliningrado elektros tinklams įrengėme monterinius punktus,

rekonstravome elektrinių pastatus, pastatėme Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamyklą, taip pat – Vilniuje. Pastatėme savo bazę Kaune Ateities plente, Klaipėdoje Dubysos gatvėje ir Vilniuje prie elektrinės (TE-2).

Pastatėme sveikatingumo bazę prie Elektrėnų. Daug darbų atlikome Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje.

Šiuo metu akcinei bendrovei vadovauja Antanas Stankus ir Stasys Gražys. Daug metų kolektyve dirbo šie darbuotojai: kalvis Motiejus Ruseckas, montuotojas Eduardas Eitmanavičius (jis pradėjo dirbti su tėvu), elektrikas Mečislovas Vaitkevičius, skardininkas Aleksas Lemanas, suvirintojas Eduardas Pranukevičius, darbų vykdytojai Edvardas Pečiulis, Petras Styra ir Antanas Tyla, mechanikas Juozas Rutkauskas, tiekimo skyriaus viršininkas Izidorius Skeirys, ekskavatorininkas Vytautas Dapšys, šaltkalviai Jonas Rutkauskas ir Julius Andrašius, santchnikas Petras Balnys bei daugelis kitų.

Per 53 metus (1947–2000) kolektyve dirbau šį darbą: techninio skyriaus inžinieriaus, darbų saugos inžinieriaus, civilinės gynybos viršininku, darbų vykdytoju ir pastaruosius trejus metus – apsaugos poste.

Dirbau ir svarbų visuomeninį darbą. Daug kartų buvau renkamas profesinės sąjungos komiteto pirmininku. Ruošiau kolektyvinės sutarties projektus.

Pirmaisiais Lietuvos nepriklausomybės metais profesinę sąjungą akcinėje bendrovėje likvidavome.

Vytautas Maleckas

Energetikų pastatai buvo kokybiški

1957 metais grįžęs iš tremties apsigyvenau Kaune ir pradėjau dirbti Petrašiūnų statybos montavimo valdyboje 6-os kategorijos tinkuotoju. Tą kategoriją man suteikė dirbant dar Sibire, statant kultūros namus už atliktus dekoratyvinius tinkavimo darbus. Tuo metu Petrašiūnų SMV statė daug gyvenamųjų namų energetikams, buvo atliekama daug tinkavimo darbų. Dirbti mane priėmė tuometinis SMV viršininkas Š. Grodzenskis. Aštuntame dešimtmetyje pradėjau kloti glazūruotas ir kt. plyteles. Sekėsi gerai, ir 1987 metais liepos mėnesį man buvo suteikta apdailininko-mozaikininko 6-ta kategorija. Visa tai pasiekiau, nes skaičiau techninę literatūrą, ypač daug žinių ir patarimų suteikė buvęs SMV viršininkas R. Jakubonis ir vyriausiasis inžinierius L. Melninkas. Jie nesipuikuodami savo pareigomis parodydavo ir asmeniškai patardavo, kaip atlikti vieną ar kitą darbą. Tokių vadovų gyvenime daugiau neteko sutikti.

Per mano darbo laiką SMV teko dirbti Vilniuje, statant tresto pastatą, energetikų gyvenamuosius namus Trakuose, Alytuje, gyvenamuosius namus Klaipėdoje, Šiauliuose bei profilaktoriumą Šventojoje prie jūros.

Ypač daug darbų teko atlikti Elektrėnuose, statant Abromiškių profilaktoriumą. Užsakovas buvo Lietuvos elektrinės direktorius Noreika, jis mums, darbininkams, įteikė atminimo dovanas už gerą, kokybiškai atliktą darbą.

Daugiausia darbų atlikta Kaune (vadovavo puikus darbų vykdytojas Antanas Tyla), ypač statant SMV administracinį pastatą, kur buvo įrengta valgykla, poilsio kambariai taikant mozaikinę apdailą.

1992 m. liepos mėnesį išėjau į užtarnautą poilsį.

Viktoras Kernazickas

Prisiminus darbą energetikos sistemoje

Gimiau 1931 m. sausio 2 d. Vištyčio 1-ojo lauko kaime, Vilkaviškio rajone. Baigęs Kybartų vidurinę mokyklą, 1952 m. įstojau mokytis į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą, kurį su pagyrimu baigiau 1957 metais ir įgijau inžinieriaus mechaniko kvalifikaciją. Baigęs mokslus dirbau Marijampolės cukraus fabriko autoūkio vyriausiuoju inžinieriumi.

Lietuvos energetikos sistemoje Petrašiūnų SMV pradėjau dirbti 1967 m. ir dirbau iki 1991 m. Per šį laikotarpį energetikos sistemoje teko patirti visą Lietuvos energetinio ūkio pokytį. Petrašiūnų SMV, vėliau pavadinta KMK, dalyvavo visose energetikos objektų statybose. Man teko atsakomybė aprūpinti statybas kranais, žemės darbų mašinomis. Pradžioje mechanizacijos lygis palyginti buvo menkas, daug darbų tekdavo atlikti rankomis. Tačiau paskui Petrašiūnų SMV mechanizacijos lygis išaugo. Kolona įsigijo naujų buldozerių, šešis bokštinius kranus, galingus 25 t kėlimo galios savaeigius kranus, didesnio galingumo žemės kasimo ekskavatorius. Sumažėjo rankų darbo, buvo mechanizuoti tinkavimo darbai. Per tuos dvidešimt ketverius metus mano dalyvavimo Lietuvos energetikos objektų statyboje energetinis ūkis pasikeitė neatpažįstamai. Pastatytos gamybinės bazės visuose rajoniniuose elektros tinkluose, naujos elektrinės, tarp jų Kruonio hirdoakumuliacinė ir nemažai elektros pastočių, prie kurių statybos daug prisidėjo Petrašiūnų SMV. Žemės darbams atlikti turėjome galingus automobilinius grąžtus, poliakalę, kuria buvo galima sukalti poliūs iki dvidešimt dviejų metrų gylio.

Lietuvos energetikos kūrimas susijęs su nuostabiais, darbščiais žmonėmis. Tai vyr. mechanikas Bronius Žakelis, buldozerininkas Pranas Jarunavičius, autokranininkas Adolfas Šeškevičius, sandėlininkas Aleksas Strumyla, skardininkas Aleksas Lemanas, šios specialybės išmokęs iš savo tėvo (kuris taip pat dirbo kolonoje iki pat išėjimo į pensiją), autokranininkas

Iš kairės: vyr. mechanikas B. Žakelis, buldozerininkas P. Jarunavičius, autokranininkas A. Šeškevičius, sandėlininkas A. Strumyla, skardininkas A. Lemanas, autokranininkas V. Jakubauskas

Vytautas Jakubauskas, sugebėjęs dirbti visų rūšių automobiliais kranais (žr. nuotraukoje iš kairės į dešinę). Tai tik nedaugelis iš tų žmonių, kurie dirbo Petrašiūnų SMV kuriant Lietuvos energetinį ūkį. Šie darbuotojai ypač verti pagarbos.

Vyriausiojo mechaniko pareigas 1967 metais aš perėmiau iš Juozo Augučio, kuris išvyko dirbti į Maskvą. Mechaninėse dirbtuvėse darbavosi daug aukštos kvalifikacijos specialistų. Tai kalvis Motiejus Ruseckas, mechanikas Juozas Rutkauskas bei jo broliai, elektrikas Mečislovas Vaitkevičius ir kiti.

1991 metais išėjau į užtarnautą poilsį.

Bronius Žakelis

Prisiminimai apie darbą Petrašiūnų SMV Vilniaus aikštelėje

Energetikos statybos tresto tuometinėje Petrašiūnų SMV (tuo metu valdybos viršininkas buvo R. Jakubonis) Vilniaus aikštelėje pradėjau dirbti 1969 metais darbų vykdytoju. Aikštelės kontora buvo įsikūrusi Vilniaus TE-2 teritorijoje, buvusiose medicinos punkto patalpose. Medžiagų sandėliavimui buvo sukaltos laikinos pašiūrės iš lentų. Tuo metu Vilniaus aikštei vadovavo vyr. darbų vyk-

dytojas V. Usevičius, kuris tuo metu jau sunkokai sirgo ir tedirbo iki 1969 metų pabaigos. Aikštelės kolektyvas vykdė Vilniaus TE-2 pastatų rekonstrukciją, užbaiginėjo vandens šildymo katilinę, kitus objektus, įskaitant ir Vilniaus aikštelės bazės statybą šalia elektrinės. Elektrinės direktorius tuo metu buvo Markinas. Įvažiavimai ir praėjimai į elektrinės teritoriją buvo saugomi. Dėl to dažnai kildavo konfliktų, nes sargyba, vadovaudamasi direktoriaus įsakymu, automašinų ir kitų mechanizmų, priklausančių statybininkams, į teritoriją nepraleisdavo. Tuomet skambindavom į VGEEV, tuometiniam viršininko pavaduotojui A. Gruodžiui ir prašydavome pagalbos. Na, jos sulaukdavome, bet po savaitės viską tekdavo kartoti iš naujo.

1970 m. užbaigus Vilniaus aikštelės bazės statybą, mes jau galėjome dirbti normaliai, kiek tais laikais buvo įmanoma. Bazėje turėjome puikias sąlygas medžiagų sandėliavimui ir mechanizmų laikymui. Teritorija buvo erdvi, asfaltuota ir aptverta. Viskas buvo koncentruota vienoje vietoje – darbuotojai, medžiagos, transportas, mechanizmai.

Tačiau nesusipratimų neišvengta. Atlyginimus už darbą iš Kauno pervesdavo mano vardu į banką Vilniuje. Vėlokai – apie 17, 18 ateinančio mėnesio dieną. Dažnai pavedime mano vardą įrašydavo neteisingai, dėl to dar turėdavo pavedimą pakartoti, tai užtrukdavo dar 2–3 dienas. Kildavo triukšmas. Negana to, pinigus paprastai išmokėdavo ne itin rūpestinga normuotoja Dalė. Pirmą dieną – sklandžiai. Bet išmokėjusi pinigus (ne visiems darbuotojams, nes objektai buvo „išmėtyti“ po teritoriją), vakare su draugais eidavo į restoraną. Eidama šokti rankinuką su pinigais numesdavo po stalą. Ačiū Dievui, viskas baigdavosi laimingai. Blogiausia tai, kad rytojaus dieną ji pasirodydavo prieš vakarą arba išvis nepasirodydavo. Darbininkai, kuriems nebuvo spėta išmokėti atlyginimo pirmą dieną, triukšmaudavo visur jos ieškodami.

Vilchelas Ratkevičius

Administracinis gamybinis pastatas, esantis Kaune, T. Masiulio g. 16.

PETRAŠIŪNŲ ENERGETIKOS AUTOŪKIS

Darnioje mūsų Respublikos energetikos objektų statytojų šeimoje atskirus specifinius darbus dirbo įvairios paskirties įmonės, tarp jų ir Petrašiūnų energetikos autoūkis.

Bėgant metams energetikos objektų statybos apimtys nuolat didėjo, kartu didėjo ir autotransporto poreikis, aptarnaujant energetikos objektų statybą. Tad Energetikos statybos tresto vadovai nutarė įsteigti trestui pavaldžią autotransporto kontorą, kuri pagal Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininko J. Nekrašo išleistą įsakymą buvo pavadinta „Petrašiūnų autotransporto kontora“.

Įsakymas įpareigojo tuometinį Energetikos statybos tresto valdytoją Š. Grodzenskį organizuoti autotransporto kontorą su 254 automobiliais bei savarankišku balansu. Automobiliai buvo perduoti iš visų tresto statybinių organizacijų. Daugiausiai automobilių – 120 – perdavė Petrašiūnų statybos montavimo valdyba. 60 automobilių perdavė Elektrėnų autoūkis, kuris, pasibaigus Kauno HE statybai, drauge perdavė ir žemės sklypą su pastatais, įrengimais ir kt. priemonėmis, reikalingomis naujo autoūkio kūrimui.

Autoūkio vadovai

*Ilgametis energetikos autoūkio
direktorius Vytautas Gritėnas*

*Ilgametis energetikos autoūkio vyr.
inžinierius Bronius Džiovėnas*

*Pirmasis vyr. inžinierius
Leopoldas Kovas*

*Laikiniai ėjęs energetikos autoūkio
viršininko pareigas Petras Čižauskas*

Kruonio HAE statyboje iš kairės: R. Morkus, V. Blažauskas, E. Barčas, V. Danilevičius, V. Gritėnas, B. Paškevičius

Perimant pastatus, automobilius, įrengimus daug triūso įdėjo laikinai paskirtas Petrašiūnų autotransporto kontoros viršininkas Petras Čižauskas bei tuometinis EST vyr. mechanikas A. Kraujelis.

Nuo 1963 m. birželio 25 d. Petrašiūnų autotransporto kontoros viršininku buvo paskirtas Vytautas Gritėnas, kuris šiose pareigose išdirbo iki 1994 m. lapkričio 1 d.

1976 m. gegužės 3 d. Petrašiūnų ATK buvo pervadinta Petrašiūnų autotransporto įmone.

1991 m. balandžio 17 d. ji galiausiai pavadinta Petrašiūnų energetikos autoūkiu. Ryšium su tuo įmonės viršininko pareigybė pakeista į autoūkio direktoriaus.

Kartu su perduotomis automašinomis tolesniam darbui į naujai sukurtą Petrašiūnų ATK buvo perkelti kai kurie vairuotojai ir techniniai darbuotojai: vyr. dispečerė E. Petrikonienė, garažo viršininkas Petras Čižauskas, mechanikas Vytautas Bargelis, mechanikas Boleslovas Petrašiūnas, tiekimo sk. viršininkas Algis Lunskis, dispečerė Lidija Ševeliova, benzino užpylėjas V. T. Arčvadžė ir kt.

*Ilgametis vyr. mechanikas
A. Naujalis*

*Ilgametis vyr. buhalteris
V. Navickas*

*Ilgametis techninio skyriaus viršininkas
V. Brundza*

*Energetikos eksploatacijos skyriaus
viršininkas R. Morkus*

Petrašiūnų energetikos autoūkio darbuotojai. Sėdi iš kairės į dešinę pirmoje eilėje: V. Kriauciūnaitė, J. Luciukienė, L. Kolesnikova, V. Gritėnas, J. Taujanienė, T. Viuljam, J. Šlekienė. Antroje eilėje: N. Gorelčenko, N. Balevičienė, G. Giniūnienė, A. Lunskis, E. Platač, V. Jocienė, E. Petrikonienė. Trečioje eilėje: A. Nognius, P. Bukauskienė, J. Šlekys

Pirmieji darbą pradėję vairuotojai buvo V. Adomavičius, R. Barauskas, A. Gužys, A. Ganusauskas, M. Karvelis, L. Lisajus, A. Naujokas, B. Kvederaitis, A. Česonis, J. Juknius, Z. Zacharuk ir kt.

Žinoma, pradžia buvo sunki, nes trūko vairuotojų, kiekvieną darbo dieną per 20 automobilių prastovėdavo dėl vairuotojų trūkumo. Skiriami degalų, padangų ir akumuliatorių fondai buvo maži.

Petrašiūnų ATK buvo pavesta aptarnauti autotransportu EST organizacijas, visas statybos montavimo valdybas bei Kauno gamybinių įmonių kombinatą.

Autoūkio automobiliai bei priekabos buvo suskirstyti į tris autokolonas. Pirmoji ir antroji turėjo savo aikšteles Anykščiuose, Klaipėdoje, Panevėžyje, Šiauliuose ir Marijampolėje, kur vairuotojais dirbo tų miestų gyventojai, todėl kelionės lapų keitimas, atlyginimų išmokėjimas, aprūpinimas degalais buvo organizuojamas vietoje. Tik trečia autokolona, vadovaujama ilgamečio jos viršininko

*Ilgametis Vilniaus autokolonos
viršininkas A. Nognius*

*Garažo viršininkas
A. Jurka*

*Padangų apskaitos technikas
J. Šlekys*

*Vyr. mechanikas
L. Račkauskas*

Kruonio HAE turbinos darbo rato, sveriančio 114 tonų, pervežimas iš Kauno į Kruonį dviem spec. vilkikais MAZ-7310 „Uragan“ (vienas traukia, kitas stumia), pagamintais Minsko automobilių gamykloje. 1989 m.

A. Nogniaus, turėjo geras naujai pastatytas patalpas Vilniuje, Metalo g., kur dirbo dispečeris ir vietiniai vairuotojai bei autošaltkalviai. Anykščiuose ir Panevėžyje kelionės lapus vairuotojams keitė ilgametis įmonės dispečeris – anykštėnas V. Bagdonas.

1988 m. sausio mėn. 1 d. autoūkio balanse buvo 280 automobilių ir dirbo 370 darbuotojų.

A u t o ū k i o transportas dirbo visuose Respublikos energetikos objektuose. Metinė autoūkio krovinių pervežimo apimtis vidutiniškai siekdavo penkis milijonus tonų. Didelę pervežamų

Autoūkio direktorius V. Gritėnas prie naujai gauto spec. vilkiko MAZ-7310 „Uragan“, pagaminto Minsko automobilių gamykloje

*Ilgametė vyr. dispečerė
E. Petrikonienė*

*Vyr. dispečerė
L. Ševeliova*

*Ilgametė profsąjungos pirmininkė
J. Luciukienė*

*Vyresnioji buhalterė
S. Kavaliauskienė*

Ilgametis mechanikas
J. Ignatavičius

Ilgametis dispečeris
V. Bagdonas

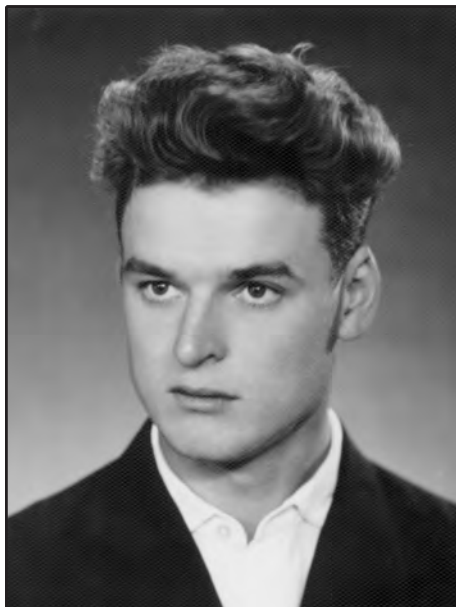
krovinių dalį sudarydavo gelžbetoniniai stulpai, kuriems gabenti buvo paruošta per 40 automašinų su specialiomis priekabomis. Cilindrinųjų 21–26 m ilgio gelžbetoninių stulpų pervežimui specialios priekabos buvo gaunamos iš Leningrado energetikos gamyklų.

Pagal Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininko 1982 m. liepos mėn. 8 d. įsakymą Nr. 128 autoūkiui buvo pavesta pervežti sunkiasvorius transformatorius eksploatacinėms organizacijoms. Tam tikslui įmonė turėjo du galingus MAZ-7310 vilkikus, vadinamus „Uragan“, du 60 tonų keliamosios galios treilerius ir vieną 120 tonų keliamosios galios treilerį ČMZAP-5530. Šiuo treileriu 1989 m. gegužės mėn. iš Kauno į Kruonio HAE buvo nuvežti po 114 tonų sveriantys 6,3 m diametro ir 2,5 m aukščio turbinų darbo ratai, vandens keliu atplukdyti iš Leningrado į Kauną. Dėl jų pervežimo riaušės kėlė tuometiniai Žalieji.

Likvidavus autoūkį, ši galinga technika buvo perduota į Kauno energetikos remonto įmonės balansą.

Daug autoūkio automobilių dirbo Petrašiūnų GAG, Kauno gamybinių įmonių kombinate, pervežant inertines medžiagas. Jos buvo gabenamos iš Zatyšių, Rizgonių, Trakų, Jurbarko žvyro karjerų, tam naudojant įvairias priekabas nuo 3,5 iki 8 tonų keliamosios galios. Priekabos buvo gaminamos autoūkio remonto

Autoūkio vairuotojai

*Ilgametis vairuotojas
A. Balevičius*

*Ilgametis vairuotojas
M. Sabaliauskas*

*Ilgametis vairuotojas
A. Naujokas*

*Ilgametis vairuotojas
K. Ivankevičius*

dirbtuvėse iš nurašytų senų automobilių.

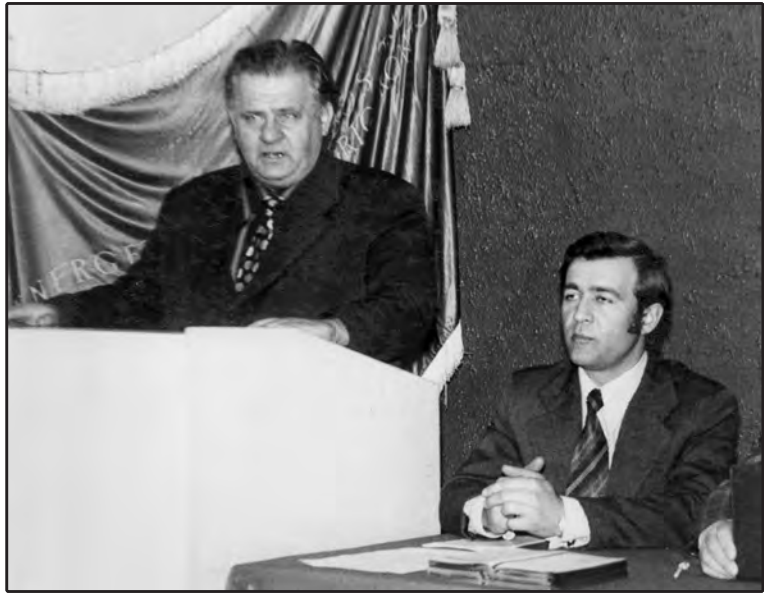
Kadangi kasmet didėjo statybos montavimo darbų apimtys, jiems atlikti reikėjo vis daugiau autotransporto paslaugų.

Dalis autoūkio automašinių pas užsakovus dirbo pagal valandinį apmokėjimą ir vežiojo darbininkus į statybos objektus ir atgal. Šios automašinos nebuvo pritaikytos

žmonėms vežti. Tam tikslui buvo suprojektuotos specialios uždaros kabinos. Jas gamino Šiaulių EEG Ukmergės cechas, montuodamas ant GAZ markės automobilių.

Vėliau visi šie automobiliai buvo perduoti statybinėms organizacijoms.

1978 m. pradėta statyti Kruonio HAE, kur buvo vykdomi milžiniški žemės kasimo, pervežimo, betonavimo ir kt. darbai, reikalaavę daug transporto. Tokio masto statyba Lietuvos respublikoje vyko pirmą kartą. Čia dirbo ir

Ilgametis tiekimo sk. viršininkas A. Lunskis tribūnoje informuoja autoūkio kolektyvo narius apie atliktus darbus metinio susirinkimo metu. Sėdi: ilgametis autoūkio vyr. mechanikas A. Naujalis

Susumuodamas socialistinio lenktyniavimo rezultatus kalba Elektrėnų energetikos autoūkio direktorius A. Simonaitis. Šalio jo sėdi Petrašiūnų energetikos autoūkio profsąjungos komiteto pirmininkė J. Luciukienė, direktorius V. Gritėnas ir Elektrėnų autoūkio eksploatacijos skyriaus viršininkas A. Šakalys

Ilgametis vairuotojas
A. Požėra

Ilgametis vairuotojas
L. Lisajus

Ilgametis vairuotojas
Z. Petkevičius

Ilgametis vairuotojas
B. Stankevičius

*Ilgametis vairuotojas
A. Petraitis*

*Ilgametis vairuotojas
S. Stankevičius*

*Ilgametis vairuotojas
J. Dijokas*

*Ilgametis vairuotojas
A. Šipelis*

*Ilgametis vairuotojas
K. Butkevičius*

*Ilgametis vairuotojas
A. Liutkevičius*

*Ilgametis vairuotojas
A. Šakočius*

*Ilgametis vairuotojas
V. Adomavičius*

mūsų autoūkio vairuotojai. Dėl blogų kelių darbas buvo sunkus. Tik pradėjus kelius kloti gelžbetoninėmis plokštėmis vairuotojų darbo sąlygos pagerėjo. Didžiausią dalį krovinių pervežimo darbų šioje statyboje atliko Elektrėnų energetikos autoūkio vairuotojai, vadovaujami ilgamečio vadovo Algio Simonaičio. Jo kolektyvas įnešė didelį indėlį į Kruonio HAE statybą.

Viešnagėje pas Bratsko HE statybininkus. Pirmas iš dešinės V. Gritėnas, antras S. Šimkūnas, ketvirtas S. Bilys su Bratsko HE autoūkio vadovais. 1982 m.

1999 m. buvo išleista knyga „Kruonio HAE didybė ir vargai“, kurioje aprašoma, kas statė Kruonio HAE. Visų autotransporto darbuotojų nuostabai, Elektrėnų energetikos autoūkio kolektyvas ir kiti autoūkiai, dirbę šioje statyboje, visiškai nepaminti, išskyrus vieną epizodą, kur rašoma, kad 1987 m. iš Kauno į Kruonio HAE vežant pirmąjį 114 tonų svorio turbinos darbo ratą, teko važiuoti aplinkiniais keliais. Tokiomis sąlygomis aukštos klasės meistriškumą pademonstravo Kauno Petrašiūnų transporto įmonės vilkikas „Uraganas“, vairuotojai broliai Liutkevičiai. Šis pavyzdys rodo, kaip energetikai ir statybininkai įvertino sunkų ir atsakingą mūsų autoūkių vairuotojų darbą.

Nuo 1985 m. Kruonio HAE statybai pradėjęs vadovauti Energetikos statybos trestas žymiai padidino krovinių pervežimo apimtis Kruonio HAE statyboje mūsų autoūkiui, ypač pervežant inertines medžiagas iš Zatyšių karjero.

Nuo įsikūrimo autoūkiui buvo pavesta nemažai transporto skirti inertinių medžiagų pergabenimui į Kauno pagalbinių įmonių kombinatą, kuris gamino didelius kiekius gelžbetonio ir siūsdavo jį į sąjunginės reikšmės energetikos objektų statybas. Krovinių pervežimui kombinato vadovybė kiekvienais metais išrūpindavo iš sąjunginės Energetikos ministerijos limitus naujiems automobiliams gauti. Tai buvo sunkiasvoriai MAZ, KRAZ, KAMAZ, ZIL automobiliai, daugiausia savivarčiai. Naujų automobilių skirdavo ir EST, tik daug mažiau.

Iš kairės sėdi: Šiaulių SMV viršininkas J. Ivoškis, EST valdytojo pavaduotojas A. Kraujelis, EST valdytojas S. Šimkūnas, jubiliatas V. Gritėnas, EST vyr. inžinierius R. Jakubonis, Kauno SMV viršininkas P. Kavaliauskas. Iš kairės stovi: Autoūkio vyr. mechanikas A. Naujalis, Petrašiūnų SMV darbų vykdytojas E. Krygeris, Panevėžio SMV viršininkas D. Čėponis, Autoūkio direktoriaus pavaduotojas A. Gilaitis, Anykščių SMV viršininkas V. Bitinas, EST vyr. mechanikas J. Kiauleikis, Petrašiūnų SMV viršininkas A. Stankus, Klaipėdos SMV viršininkas A. Šeimys, Vilniaus TE-3 SMV viršininkas Martinkonis, Vilniaus SMV viršininkas A. E. Sudnius, Kruonio HAE SMV viršininkas V. Bakšys, Vilniaus ETL SMV viršininko pavaduotojas K. E. Sipavičius, Atramų gamyklos direktorius J. Tamonis, Mechanizacijos valdybos viršininkas V. Jankauskas, Elektrėnų energetikos autoūkio direktorius V. Pilipauskas. 1992 m.

Kad pagal paskyras iš gamyklų gautume naujų automobilių, reikėjo įdėti daug pastangų. Šitai palengvėjo, kai autoūkio administracija artimai susipažino su Minsko automobilių gamykloje dirbančiu sąjunginės ministerijos atstovu, kuriam buvo pavestas toje gamykloje gaminamų automobilių limitų realizavimas. Tai buvo E. S. Lukacevič – labai draugiškas ir duoto žodžio visuomet besilaikantis minkietis. Autoūkio darbuotojai dėkingi jam už pagalbą parūpinant ne tik automašinas, bet ir atsargines dalis, padangas bei papildomus degalų fondus.

Džiugios dienos autoūkio kolektyvui būdavo, kai jis pagal pasiektus darbo rodiklius užimdavo prizines vietas tarp Kauno miesto transporto įmonių. Per 30 metų tai įvyko 12 kartų. Gerus darbo rezultatus lėmė tai, kad kolektyvo branduolį sudarė vairuotojai – darbo veteranai, pasižymintys nepriekaištingu ir

sąžiningu darbu. Įvertinant pasiektus rezultatus, darbą be autoavarijų bei drausmingumą, autoūkyje daugelį metų buvo renkamas geriausias metų vairuotojas. Tokiais buvo pripažinti šie:

- 1975 – Zigmąs Petkevičius
- 1976 – Stasys Pakštas
- 1977 – Bernardas Stankevičius
- 1978 – Albertas Liutkevičius
- 1979 – Kazys Butkevičius
- 1980 – Viktoras Čepkauskas
- 1981 – Jonas Liutkevičius
- 1982 – Antanas Petraitis
- 1983 – Juozas Dijokas
- 1984 – Bernardas Stankevičius
- 1985 – Olegas Popovas
- 1986 – Valdas Jarašius
- 1987 – Antanas Micka

Koks tuo metu buvo krovinių pervežimo planavimas? Visos turimos automašinos suskirstytos į planines ir valandines. Planinėms automašinoms buvo planuojama, kiek pervežti krovinių tonomis bei kiek atlikti tonkilometrų, valandinėms – kiek išdirbti valandų objektuose.

Pažymėtina, kad gerų rezultatų autoūkio kolektyvas pasiekdavo per gerą ir sąžiningą vairuotojų – veteranų, sudariusių pagrindinę vairuotojų dalį, darbą. Tai V. Arbačiauskas, V. Adomavičius, Z. Bartkus, R. Barauskas, Z. Varanavičius, A. Vindziagolskis, R. Vaznys,

Autoūkio vadovai darbo veteranų šventėje Kauno energetikų kultūros rūmuose. Dešinėje: direktorius V. Gritėnas, kairėje – vyr. inžinierius B. Džiovėnas. 1982 m.

Autoūkio darbuotojai eilinio susirinkimo metu

Autoūkio svečiai. Iš kairės: EST valdytojas S. Šimkūnas, EST vyr. inžinierius R. Jakubonis ir jungtinio profsąjungos komiteto pirmininkas A. Kraujelis. 1992 m.

V. Čepkauskas, V. Kavaliauskas, M. Karvelis, B. Kvederaitis, A. Šipelis, J. Šimkus, A. Šakočius, M. Žaliaduonis ir kiti.

Autoūkio vairuotojai buvo pagrindas, ant kurio laikėsi visas kolektyvas. Nuo jų darbo priklausė visi pasiekimai.

Toliau norėčiau paliesti pačią skaudžiausią temą autoūkio darbuotojams – saugų eismą. Petrašiūnų autoūkyje nuo pat pradžių buvo įsteigta Saugaus eismo tarnyba, kuriai daug metų vadovavo saugaus eismo inžinierius V. Urbonas, kartu buvęs ir visuomeniniu autoinspektoriumi. Autoūkyje buvo suorganizuota visuomeninių inspektorių grupė, kurią sudarė daugiau nei 20 žmonių, tarp jų – ir autoūkio vadovai, kurie savo laisvalaikį praleisdavo budėdami miesto gatvėse kartu su VAI darbuotojais. Sie-

Tribūnoje autoūkio vairuotojas S. Liegus. 1987 m.

R. Višniauskas, A. Gužys, J. Gužys, A. Gadeikis, K. Diliūnas, Z. Zacharuk, B. Junevičius, J. Juknys, K. Ivankevičius, L. Lisajus, S. Liegus, V. Matušenko, A. Naujokas, A. Pranevičius, R. Pilipavičius, A. Ptašnikas, J. Rekus, M. Sipavičius, S. Stankevičius, J. Sidaras, V. Sidorovas, M. Sabaliauskas, A. Taraskevičius, V. Čiurinskas, A. Česonis,

kiant sumažinti avaringumą autoūkyje kiekvienais metais buvo sudaromi saugaus eismo darbo ir avaringumo mažinimo priemonių planai. Atsakingais už priemones, kurių būdavo numatoma apie 30, skiriami autoūkio darbuotojai. Ypatingas dėmesys buvo kreipiamas į

Transformatorius pristatytas į montavimo vietą. 1978 m.

vairuotojų mokymą, Kelių eismo taisyklių žinojimą, įvairių instruktažų rengimą. Kiekvieną mėnesį, dalyvaujant atsakingam EST darbuotojui, buvo rengiama Saugaus eismo diena. Nepaisant to, per 30 metų darbo autoūkio vairuotojai neišvengė skaudžių autoavarijų, kuriose žuvo septyni mūsų autoūkio vairuotojai.

Autoūkio administracija palaikė glaudžius ryšius su šalia esančio energetikų klubo vadovybe. Šiame klube kasmet mūsų kolektyvo nariai švęsdavo įvairias šventes. Ypač išsiskirdavo darbo veteranų pagerbimo šventės, į kurias jie buvo kviečiami su šeimomis, apdovanojami asmeninėmis dovanomis, garbės raštais. Autoūkis turėjo dūdų orkestrą, kuriam daug metų vadovavo gabus muzikas A. Kavaliauskas. Be to, buvo sukurtas ir estradinis orkestras. Šių muzikinių kolektyvų organizatorius ir šefas buvo ilgametis autoūkio sandėlio vedėjas Zigmas Bateika, savo organizacinių sugebėjimų dėka sudaręs sąlygas jiems gyvuoti daugelį metų.

Autoūkio veteranai šalia pagrindinio savo darbo atliko didelį vaidmenį auklėjant jaunus vairuotojus, perduodant jiems ilgametį patyrimą, ypač – saugaus darbo patirtį. Tarp vairuotojų buvo nemažai jaunų žmonių. Didelė šventė jiems būdavo kiekvienais metais EST rengiamos spartakiados tarp visų tresto organizacijų. Dažniausiai jos vykdavo Energetikų poilsio stovykloje Šventojoje, taip pat – organizacijų bazėse. Autoūkio sportininkai ne kartą yra iškovoję prizines komandines vietas. Universalus sportininkas buvo vairuotojas Viktoras Čepkauskas, gerai žaidęs krepšinį, kilnojęs svarsčius, traukęs virvę. Vincas Brundza gerai žaidė stalo tenisą, Eugenijus Barčas pasižymėjo žaisdamas krepšinį bei tinklinį.

1 lentelė

1978 m. ir 1979 m. EST organizacijų spartakiadų rezultatai

(1978 metais spartakiada vyko rugpjūčio 31–rugsėjo 2 d., 1979 metais – rugsėjo 21–23 d.)

Eil. Nr.	Organizacija	Balai 1978 m.	Vieta 1978 m.	Vieta 1979 m.
1.	Kapsuko SMV	58,5	I	VIII
2.	Šiaulių EEG	56,5	II	VII
3.	Kauno SMV	54	III	IV
4.	EST	50,5	IV	III
5.	Petrašiūnų autoūkis	46,5	V	V
6.	Anykščių SMV	46	VI	XIV
7.	Petrašiūnų SMV	45	VII	XI
8.	Vilniaus ETSMV	44	VIII	VI
9.	Panevėžio SMV	42,5	IX	X
10.	Klaipėdos SMV	38,5	X	XII
11.	Petrašiūnų GAG	36,5	XI	II
12.	Vilniaus GAG	36	XII	XIII
13.	Šiaulių SMV	35	XIII	IX
14.	Vilniaus SMV	23,5	XIV	I

Iš pateiktų rezultatų matyti, kad autoūkio sportininkai nebuvo, taip sakant, paskutiniai. Spartakiados atidarymo ir uždarymo metu grodavo dūdų orkestras, keldamas sportininkų nuotaiką bei sportinę dvasią. Visi sportininkai buvo maitinami ir apgyvendinami nemokamai.

Baigdamas rašyti šią trumpą autoūkio istoriją, norėčiau padėkoti visiems autoūkio kolektyvo nariams, ypač veteranams už jų gerą ir sąžiningą darbą, palinkėti geros sveikatos ir sėkmės asmeniniame gyvenime.

Mūsų vaikai ir anūkai gali didžiuotis, kad jų tėvai ir seneliai savo sąžiningu darbu įnešė kuklų indėlį elektrifikuojant mūsų respublikos pramonę ir žemės ūkį, sukūrė galingą Lietuvos energetiką.

Pagerbdamas autoūkio darbuotojus veteranus toliau pateikiu veteranų sąrašą.

Likvidavus 1994 metais Energetikos statybos treštą Petrašiūnų energetikos autoūkis tapo AB „Lietuvos energija“ filialu. Vėliau 1997 metais balandžio mėn. 16 dieną buvo likviduotas kaip nepelninga įmonė. Visi pastatai statiniai, žemės sklypas ir kitas nekilnojamasis turtas buvo perduoti Kauno elektros tinklams.

2 lentelė

Petrašiūnų energetikos autoūkio pensininkų veteranų, išdirbusių energetikos sistemoje 20 ir daugiau metų, sąrašas

Eil. Nr.	Pavardė, Vardas	Gimimo data	Dirbo energetikos sistemoje nuo
1.	Adomavičius Vaclovas	1930.12.05	1954.11.01
2.	Advilonis Vytautas	1933.09.15	1960.10.01
3.	Arbačiauskas Vytautas	1932.12.25	1957.03.12
4.	Baltrušaitis Zigmantas	1928.02.10	1959.11.01
5.	Brazauskas Aleksas	1930.04.08	1967.02.00
6.	Bateika Zigmas	1920.09.17	1979.10.00
7.	Brazauskas Juozas	1930.04.01	1960.11.04
8.	Bartkus Zigmas	1935.10.01	1959.01.07
9.	Bagdonas Vytautas	1922.06.19	1963.06.01
10.	Cvilikas Juozas	1931.01.05	1958.05.20
11.	Česonis Albinas	1937.03.07	1968.08.21
12.	Čižauskas Petras	1918.03.01	1959.02.00
13.	Čiurinskas Vincas	1931.04.06	1962.08.00
14.	Dijokas Juozas	1935.05.07	1960.09.14
15.	Gritėnas Vytautas	1932.01.30	1958.11.24
16.	Golovniova Olga	1915.08.21	1967.07.00
17.	Gonsauskas Alfonsas	1930.03.24	1956.07.17
18.	Ivankevičius Kajetonas	1927.05.05	1956.10.25
19.	Jonaitis Algimantas	1932.03.05	1965.07.17
20.	Jurkienė Nijolė	1940.06.08	1968.10.14
21.	Jocienė Veronika	1939.08.02	1973.09.19
22.	Juodis Jonas	1926.06.01	1964.10.29
23.	Juknius Jonas	1904.02.17	1963.06.01
24.	Kavaliauskienė Sigita	1938.09.17	1962.09.01
25.	Kavaliauskas Vytautas	1941.01.01	1964.04.05
26.	Kutkevičius Kostas	1932.03.12	1970.05.00
27.	Kavaliauskas Vytautas	1935.01.13	1966.12.26
28.	Kasperavičius Alfonsas	1935.07.08	1958.01.21
29.	Karalevičius Leonardas	1925.08.15	1950.07.27
30.	Karvelis Mykolas	1930.08.16	1955.11.10
31.	Luciukienė Jadvyga	1929.10.17	1957.04.16
32.	Lisajus Leonas	1931.04.11	1955.08.23

Eil. Nr.	Pavardė, Vardas	Gimimo data	Dirbo energetikos sistemoje nuo
33.	Mačionis Teofilius	1920.10.27	1960.10.27
34.	Micka Juozas	1934.11.20	1961.06.05
35.	Mazurkevičius Juozas	1932.12.10	1955.02.02
36.	Matiušenko Vladimir	1928.08.23	1957.03.31
37.	Makštienė Janina	1939.01.12	1973.10.04
38.	Micka Antanas	1932.11.06	1957.07.25
39.	Matusevičienė Onutė	1914.12.12	1948.12.00
40.	Mikalauskas Alfonsas	1936.03.15	1963.09.25
41.	Naujokas Antanas	1918.01.30	1955.11.16
42.	Navickas Bronius	1932.10.13	1962.12.27
43.	Ptašnikas Jurgis	1928.04.23	1958.05.00
44.	Paukštys Zenonas	1929.02.20	1955.12.00
45.	Petrikonienė Elena	1926.05.01	1957.02.14
46.	Petkevičius Zigmas	1933.11.08	1956.07.00
47.	Pakštas Stasys	1924.09.26	1956.09.00
48.	Puzinauskas Vytautas	1937.12.14	1964.09.21
49.	Pranevičius Anatolijus	1936.02.10	1959.08.31
50.	Poderienė Albina	1938.03.13	1977.06.09
51.	Pavlaitis Vladislavas	1922.02.22	1964.08.10
52.	Petronis Bronislavas	1932.05.01	1965.07.31
53.	Ročka Antanas	1931.07.20	1965.04.22
54.	Sidasas Jonas	1932.03.28	1963.10.00
55.	Skorubskis Zenonas	1931.03.05	1953.12.31
56.	Sadauskas Jonas	1927.03.18	1960.10.00
57.	Sladkevičienė Regina	1933.07.30	1957.03.00
58.	Stankevičius Bernardas	1935.02.02	1958.05.07
59.	Smolevskij Igor	1929.10.11	1962.05.04
60.	Semenkovas Ivanas	1935.01.14	1958.03.31
61.	Sipavičius Marijonas	1933.02.06	1974.06.22
62.	Senionis Bronislovas	1929.06.03	1957.03.04
63.	Stankevičius Stasys	1934.05.24	1958.12.09
64.	Ševeliova Lidija	1927.03.27	1956.11.01
65.	Šakočius Algimantas	1936.10.10	1961.07.11
66.	Šipelis Algirdas	1929.09.05	1958.12.07
67.	Taujenienė Jadvyga	1926.06.23	1967.07.00

Eil. Nr.	Pavardė, Vardas	Gimimo data	Dirbo energetikos sistemoje nuo
68.	Taraškevičius Aloyzas	1931.07.29	1962.01.24
69.	Trimailovas Polijektas	1933.01.22	1958.12.23
70.	Taparuskas Klemensas	1930.07.12	1956.02.28
71.	Urbonas Vilius	1936.06.17	1965.11.20
72.	Urbonienė Elena	1918.11.17	1960.03.01
73.	Varnas Algirdas	1931.11.22	1956.01.02
74.	Varanavičius Zigfridas	1931.01.04	1963.01.24
75.	Zacharuk Zigmundas	1927.05.02	1957.08.06

Medžiagą parengė
Vytautas Gritėnas
Buvęs Petrašiūnų energetikos autoūkio direktorius

Inžinerinės tarnybos veikla

Gimiau 1943 m. rugpjūčio 11 d. Vilniaus apskrities Ukmergės rajono Bimūnų kaime. 1962 m. baigęs Ukmergės 1-ąją (dabar J. Basanavičiaus) vidurinę mokyklą, įstojau į Kauno politechnikos instituto Mechanikos fakultetą. 1967 m. baigiau šio instituto automobilių transporto eksploatacijos specialybės kursą ir valstybinės egzaminų komisijos nutarimu man buvo suteikta inžinieriaus mechaniko kvalifikacija.

Nuo 1968 m. sausio iki 1969 m. liepos mėn. dirbau Ukmergės autotransporto kontoroje eksploatacijos skyriaus inžinieriumi, remonto dirbtuvių viršininku.

1969 m. liepos–1977 m. spalio mėn. laikotarpiu – Kėdainių autotransporto kontoroje (vėliau įmonėje) vyr. inžinieriumi.

1977 m. lapkričio–1996 m. balandžio mėn. laikotarpiu dirbau Lietuvos VGEEV Energetikos statybos tresto Petrašiūnų autotransporto įmonėje (vėliau Petrašiūnų energetikos autoūkyje) vyriausiuoju inžinieriumi.

1977 m. spalio 11 d. buvau priimtas vyresniuoju inžinieriumi į Energetikos statybos tresto gamybinių skyrių, o lapkričio 10 d. pervestas darbui į Petrašiūnų ATĮ vyriausiuoju inžinieriumi, nors ir dirbdamas trešte buvau Petrašiūnų ATĮ, kad susipažinčiau su šios trestui pavaldžios įmonės darbo ypatumais.

Kadangi transporto įmonė buvo žinybinio pavaldumo, o jos paskirtis – tiekti transporto paslaugas Energetikos statybos trestui pavaldžioms

statybinėms organizacijoms, gelžbetonio gamykloms ir Gamybinio technologinio komplektavimo valdybai, tai požiūris į autotransporto riedmenų eksploataciją buvo kitoks negu bendro naudojimo autotransporto įmonėse. Autotransporto įmonė buvo laikoma pagalbinės gamybos padaliniu ir savo teikiamomis paslaugomis turėjo padėti vykdyti statybinėms organizacijoms jų gamybines užduotis bei planus.

Pradėjęs dirbti Petrašiūnų autotransporto įmonėje, pamačiau, kad čia nors ir sudaromi riedmenų techninio aptarnavimo grafikai, tačiau jie nevykdomi. Į remonto dirbtuves riedmenys atvykdavo tada, kai dėl gedimų toliau juos eksploatuoti buvo nebeįmanoma. O mano patirtis rodė, kad pigiau ir greičiau riedmenų tinkamą eksploatacijai techninę būklę palaikyti jiems atliekant profilaktiką, o ne šalinant jau atsiradusius gedimus.

*Autošaltkalvių brigados brigadininkas
K. Stuoopelis*

nesiais. Kaip galima vasarį ar kovą Lietuvoje lauko sąlygomis tinkamai paruošti riedmenis techninei apžiūrai, ypač juos kokybiškai nudažyti.

Pradėjus reikalauti, kad riedmenų techninis aptarnavimas vyktų pagal sudarytus grafikus, palaipsniui pavyko pasiekti šiokią tokią pažangą, nors teko ir įrodinėti naujos tvarkos pranašumą, ir pyktis dėl jos, išklausti pastabas, kad riedmenys turi būti pateikiami į remonto dirbtuves pagal grafiką, o išvykimui iš jų grafiko nėra.

Prisimenu 1978 m. pavasarį, kai riedmenys buvo ruošiami metinei techninei apžiūrai. Remonto dirbtuvės ir jų teritorija buvo kimšte užkimšta išardytais vos ne iki rėmo automobiliais. Lyginau šią situaciją su kolūkių tvarka, kai mechanizatoriai per pavasario – rudens laikotarpį techniką tiek „nueksploatuodavo“, kad paskui visą žiemą turėdavo darbo ją remontuodami. Bet žemės ūkyje žiemą technika beveik nereikalinga, o Petrašiūnų autotransporto įmonei pavasarį kaip tik padidėdavo darbo apimtys. Apie 3 mėnesius būdavo remontuojama 100 ir daugiau automobilių.

Žinoma, ir tuometinė riedmenų pateikimo metinei techninei apžiūrai tvarka, palyginti su šiuolaikine, atrodo nesuprantama. Riedmenų techninė apžiūra buvo vadinama valstybine ir tęsdavosi vasario–gegužės mė-

Atliekant techninį aptarnavimą kartu buvo šalinami ir eksploatacijos metu atsiradę gedimai. Panašiai buvo daroma ir kitose autotransporto įmonėse, tik ten, kur techninis aptarnavimas atliekamas ant konvejerinių linijų, riedmenys po profilaktikos būdavo nukreipiami į eksploatacinio remonto zoną.

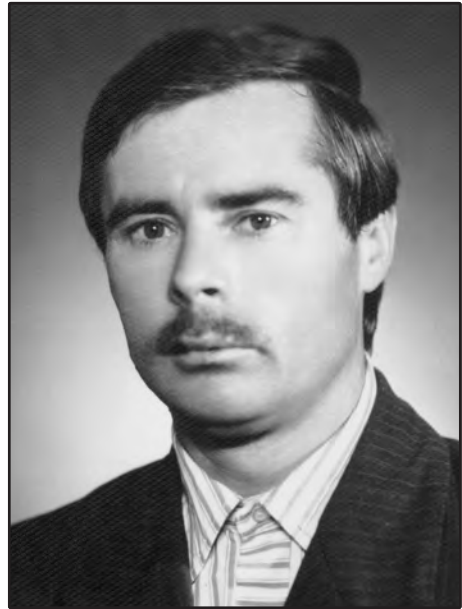
Kaip tobulinti riedmenų techninį aptarnavimą ir remonto organizavimą, buvo mano pastovus rūpestis visą darbo Petrašiūnų autotransporto įmonėje laiką.

Pirmas atiduodamas naudoti objektas (man pradėjus dirbti Petrašiūnų autotransporto įmonėje) buvo automobilių plovykla. Iki jos įrengimo riedmenys buvo plaunami lauko sąlygomis, o atsiradus plovyklai įrengti vandens mechaninio valymo įrenginiai, kuriuose pavykdavo atskirti purvą ir naftos produktus.

Petrašiūnų autotransporto įmonė statybinių mechanizmų gabenimui turėjo sunkių nedalomų krovinių vežimo priekabas, kurias vadinome tralais. Jų remontui (nes profilaktika praktiškai nebuvo atliekama) buvo atskira brigada, kurios žmonės dirbo tiesiog pasiaukojamai lauko sąlygomis – žiemą per šalčius ir vasarą kepinant saulei.

Buvo planuojama ir toliau gerinti tralų remonto brigados darbo sąlygas. Tam tikslui Plungės metalo gaminių gamykloje įmonė nupirko arkinį sandėlį, tačiau įmonės teritorijoje tas sandėlis nebuvo sumontuotas.

Gyvenimas vertė tobulinti 26 m aukštos įtampos atramų pervežimo priekabas, kurias vadinome vežimėliais. Iš pradžių tam buvo naudojamos dviašės priekabos TMZ-803, tačiau jos be lingių, todėl važiavimas buvo „kietas“, nuolat susidėdavo balansyro ašis, trūkinėjo rėmas. Buvo sugalvota, kad vietoje priekabos TMZ-803 reikia panaudoti nurašytų automobilių KRAZ-255B užpakalinę rėmo dalį su tiltais. Šių vežimėlių remontas supaprastėjo, nes rėmai nustojo trūkinėti, vietoj 8 padangų liko 4. Kuro aparatūros remonto skyriuje, įsigijus čekišką kuro siurblių reguliavimo stendą NC-108, nebeliko problemų dėl 6 ir 8 sekcijų aukšto spaudimo kuro siurblių reguliavimo. Daug vilčių dėta į automobilių diagnostikos posto įrengimą. Buvo įsigytas vengriškas diagnostikos stendas „Minor“. Bet jis buvo gautas iškomplektuotas ir darbas ėjo sunkiai.

*Autoremonta šaltkalvių brigadininkas
A. Simonavičius*

Visa tai padaryta kolektyvo žmonių pastangomis. Kai kuriuos noriu išskirtinai paminėti. Tralų remonto darbininkų „įkvėpėjas“ buvo Kondratijus Medvedevas. Vairuotojas, kurį pirmą prikalbinau prikabinti antrą savivartę priekabą – Stasys Pakštas.

Kai remonto dirbtuvėse reikėdavo ką nors nestandartiška padaryti, sugalvoti, visi kreipdavosi į automobilių remonto šaltkalvį Algį Varną.

Nebuvo jokių problemų su gelžbetoninius stulpus pervežančių automobilių medinius rėmus remontavusiais staliais Juozu Mazurkevičiumi ir Vytautu Rauličkiu.

Visada be raginimų dirbo suvirintojas Anatolijus Skromovas.

Petrašiūnų autotransporto įmonėje nei remonto darbininkai, nei vairuotojai negamino tarpinių. Bet jų niekada netrūkdavo. Jas be savo pagrindinio darbo, riedmenų tepimo, gamindavo vienintelė moteris remonto dirbtuvėse – Taura Sniegeckienė. Etatiniu MAZ sankabų reguliuotoju galėjome vadinti automobilių remonto šaltkalvį Romą Bendinską.

Kuro aparatūros techniniu aptarnavimu ir remontu rūpinosi buvęs vairuotojas Romas Pilipavičius. Jam pradėjus dirbti šiame bare, sumažėjo rūpesčių dėl degalų poreikio ir kuro aparatūros remonto kokybės. Teritorijoje darbavosi Algis Palepas. Jis turėjo specialųjį vidurinį išsilavinimą, bet dirbo eiliniu darbininku ir jam nereikėdavo ilgai aiškinti, ką reikia padaryti. Nebeprisimenu kuriais metais jam rankoje sprogo sprogmuo ir teko amputuoti kairės rankos plaštaką, bet ir toliau jis dirbo tekintoju. Ir su viena dešine ranka šis darbuotojas jam pavestas užduotis atlikdavo geriau negu kiti turėdami abi sveikas. Po 1990 m. sumažėjus darbų apimčiai, jis dar vairuodavo ir autokrautuvus. Ir visur suspėdavo.

Tačiau pinigais iš klientų uždirbdavo vairuotojai. Vieną iš jų, Stasį Pakštą, jau minėjau. Sunku pasakyti, kiek žvyro, skaldos ir smėlio į Gamybinių įmonių kombinatą yra suvežę vairuotojai Leonas Lisajus, Antanas Petraitis, Alfredas Aušra, Jonas ir Albertas Liutkevičiai, Stasys Stankevičius, Juozas Dijokas, Bronius ir Stasys Jurgelaičiai. Tūkstančius kilometrų aukštos ir žemos įtampos elektros perdavimo linijų laidų nutiesė statybininkai ant stulpų, kurias pervežė vairuotojai Alfredas Poškus (jau miręs), Sigitas Liegus, Albinas Malašauskas, Kazimieras Vyšniauskas (jau miręs), Vasilijus Sidorovas, Zigfridas Varanavičius, Kazimieras Diliūnas, Juozas Blaževičius (jau miręs). Juozas Šimkus, Algis Šakočius – tai vairuotojai, gabenę medžiagas į Gamybinio technologinio komplektavimo valdybą.

Taip jau likimas lėmė, kad prisimenant labai pareigingus buvusius bendradarbius techninio skyriaus viršininką Vincą Brundžą, garažo viršininką Alfonsą

Jurką, tiekimo skyriaus viršininką Algį Lunskį. Visi jie – Petrašiūnų autotransporto įmonės darbo veteranai, atidavę jai savo geriausius gyvenimo metus.

Techninio skyriaus viršininkas V. Brundza rūpinosi riedmenų, jų agregatų kapitalinio remonto planavimu, gautų to remonto fondų išnaudojimu. Akumuliatorių baterijos, padangos taip pat buvo jo rūpestis. Kai buvo pradėta projektuoti nauja autotransporto įmonės bazė, visi šie darbai pavesti Vincui Brundzai. Be savo tiesioginių pareigų, jis ilgą laiką buvo įmonės profsąjungos komiteto pirmininku. Bet kuriais gamybiniais klausimais su Vincu Brundza buvo galima pasitarti ir jo patarimai padėdavo. Neprisimenu šio bendradarbio supykusio ar besikeikiančio.

Garažo viršininkas Alfonsas Jurka, be daugybės smulkesnių pareigų, buvo atsakingas už riedmenų sukomplektavimą ir pateikimą kariuomenei (tais laikais įmonėse buvo dalis transporto priemonių, kurias pagal karinio komisariato nurodymą per nustatytą trumpą laiką reikėjo pateikti).

Kad tai nėra paprasta, teko įsitikinti, prireikus pateikti tik kelis automobilius Černobylio atominės elektrinės avarijos pasekmių likvidavimui.

Įmonė pradėjo gauti „Kamaz“ automobilius ir buvo reikalaujama, kad būtų paskirtas atsakingas už jų eksploataciją darbuotojas. Po keleto pasikeitimų šis darbas buvo pavestas Alfonsui Jurkai. Nuo tada su „Kamaz“ autocentru nusistovėjo tikrai geri santykiai, o tai buvo labai svarbu, nes Petrašiūnų autotransporto įmonės automobiliai pradėjo dirbti Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statyboje labai sunkiomis sąlygomis.

Vienos svarbiausių ir sunkiausių pareigų autotransporto įmonėje buvo remonto dirbtuvių viršininko. Neatlaikę tų pareigų naštos, įmonę paliko dirbtuvių viršininkais buvę Mykolas Baliuckas, Vytautas Burba. Tada šios pareigos buvo pasiūlytos vairuotojui Albertui Liutkevičiui, turėjusiam didelį autoritetą tiek tarp vairuotojų, tiek remontininkų. Ir nebuvo apsirikta. Albertas Liutkevičius, kaip vairuotojas, gerai pažino riedmenų konstrukciją, jų techninio aptarnavimo ir remonto ypatumus, nebijojo eksperimentuoti, gerai sutarė su remonto dirbtuvių darbuotojais ir dauguma vairuotojų.

*Stalius
J. Mazurkevičius*

Tiekimo skyriaus viršininkas Algis Luskis buvo vis atakuojamas dėl atsarginių dalių, remonto medžiagų trūkumo. Įmonei skirti fondai visada buvo iki galo išnaudojami savo įmonės reikmėms arba keitimuisi su kitomis įmonėmis, nes energetikai palyginti neblogai buvo aprūpinami metalu, dažais, elektrodais, elektros kabeliais. Bendro naudojimo transporto įmonėse šiomis medžiagomis aprūpinama prasčiau, todėl praktikuota keisti tai, ko Petrašiūnų autotransporto įmonė turėjo daugiau, į tai, ko trūko. O dažniausiai trūko automobilių atsarginių dalių.

Kadangi Algis Luskis buvo tiekėjas su ilgu darbo šioje srityje stažu, turėjo daug pažinčių, įmonės aprūpinimas buvo patenkinamas, nors kartais tekdavo ir apsiptykti. Susinervinęs Algis sakydavo, kad vieno ar kito nėra galimybės gauti ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Sąjungoje. Aš jam patardavau vykti ir į Ameriką, bet reikiamą daiktą gauti. Nenuvykdavo, bet gaudavo.

Negaliu geru žodžiu nepaminėti eksploatacijos skyriaus viršininko Raimondo Morkaus, pradėjusio įmonėje dirbti automobilių remonto šaltkalviu, vyr. dispečerės Elenos Petrikonienės, kadru skyriaus viršininkės Jadvygos Luciukienės, pirmos autokolonos viršininko Eugenijaus Barčo, trečios autokolonos – Antano Nogniaus.

Šiuose savo prisiminimuose nepaminėjau dar daugelio buvusios Petrašiūnų autotransporto įmonės darbuotojų. Tačiau esu visiems dėkingas už tai, kad mane daug ko išmokė, padėjo geriau suprasti žmones, sutramdydavo, kai per daug išismagindavau.

Bronius Džiovėnas

Buvęs Petrašiūnų energetikos autoūkio vyr. inžinierius

Autoūkio kūrimosi stadija

Kaune, Petrašiūnų mikrorajono pietrytinėje dalyje plytėjo nenaudojami žemės plotai. Prasidėjus Kauno hidroelektrinės statybai, šios mikrorajono dalies gyvenimas pasidarė judresnis. Prie nutiestos tuometinės Gorkio gatvės 14 (dabar T. Masiulio 16) įsikūrė HE statybinė organizacija. Ji surentė pastatą, skirtą kontorai ir remonto dirbtuvėms, bei keletą automobilių garažų (boksų).

Pabaigus HE statybą, ši organizacija išsikėlė iš Kauno. Paliktą žemės plotą ir statinius perėmė Energetikos statybos trestas ir Kauno ATK Nr. 1 kolona. Nenaudojamos žemės plote tresto administracija nutarė įsteigti Petrašiūnų Autotransporto kontorą, perduodant jai tresto statybinių įmonių turimas krovines transporto priemones.

Šiai Petrašiūnų ATK vadovauti paskyrė viršininką V. Gritėną. Kitus darbuotojus pasiūlė susirasti pagal etatų sąrašą. Viršininkas V. Gritėnas ieškodamas kadru atvyko į Kauno ATK Nr. 1 ir sutikęs mane pasiūlė pereiti į Petrašiūnų autotransporto kontorą dirbti vyr. inžinieriumi. Po ilgesnio pokalbio pasiūlymą priėmiau ir trestui pritarus 1963 m. liepos 30 d. pradėjau dirbti.

Susipažindamas su pagrindiniais darbuotojais pasakiau, kad 1954 m. esu baigęs Kauno politechnikos institutą ir gavęs inžinieriaus mechaniko diplomą. Pradžioje dirbau pagal paskyrimą Kazlų Rūdos MTS, vėliau, nuo 1957-ųjų, – Automobilių transporto ir plentų ministerijos Kauno 5-oje ir 1-oje ATK.

Atvykęs į Petrašiūnų ATK nustebau, kad čia tik pastatas, keletas automobilių garažų (boksų) ir neaptvertas nenaudojamos, apleistos žemės sklypas. Dirbtuvės, skirtos automobilių remontui, mažos, jose dėl vietos stokos neatliksi nei profilaktinių, nei remonto darbų.

Petrašiūnų autotransporto kontorai priimti iš tresto įmonių transporto priemonės būtina pasiruošti, o tam laiko neskirta. Tresto įmonės, ypač esančios arčiau, gavusios tresto nutarimą dėl ATK įsteigimo, pradėjo perdavinėti mums turimus automobilius.

Kadangi transporto priemonės gaunamos iš tresto statybinių įmonių, o joms yra reikalingos kasdien, mes su dirbtuvių viršininku A. Lunskiu, garažų viršininku A. Šmitu, vyr. mechaniku V. Bargeliu privalėjome dirbti skubiai ir gerai. Metę šalin kitus reikalingus ATK darbus, turėjome rūpintis gaunamu autotransportu, įrodyti, kad ATK jiems padeda, o ne trukdo.

Su dirbtuvių viršininku A. Lunskiu ir jo meistras apžiūrėję dirbtuvių patalpas, esamus įrenginius, stakles, nutarėme, kad dirbtuvėse remontuoti pačius automobilius nėra vietos. Jose galima įsteigti tik pagalbinis automobilių remontui skyrius (cechus): tekinimo-šlifavimo, vidaus degimo variklių remonto, surinkimo, litavimo, vulkanizacijos, stalių, akumuliatorių remonto ir kt. Cechų darbams vadovaus meistras. Dirbtuvėse naudosis dar tinkamas paliktas stakles, o kitus įrengimus teks įsigyti. Pagalbos nutarėme prašyti tresto vyr. mechaniką A. Kraujelį.

Automobilių ir prikabinamo inventoriaus profilaktiką bei remontą atliksime pagal sudarytą grafiką ar budinčiojo mechaniko aktą. Šiems darbams atlikti naudosis 4-iais gautais boksais, kuriuos teks palaipsniui paruošti. Įrengsime apžiūros duobes. Teks parinkti gerus autošaltkalvius. Jiems vadovaus kitas meistras, turėsiantis atsakyti už remonto darbą ir kokybę.

Be remonto, antras rimtas ATK darbų objektas – automobilių ir prikabinamo inventoriaus garažas. Čia statyti automobilius nesaugu ir pavojinga. Todėl reikia skubiai, naudojant techniką ir žmones, pajudinti nenaudotą žemę, įrengti

nors ir neasfaltuotas autotransporto stovėjimo aikšteles. Asfaltuosime pagal galimybes vėliau. Tačiau garažą reikia aptverti skubiai. Darbams vadovaus viršinininkas A. Šmitas, talkininkaus vyr. mechaniko brigada.

Automobilių profilaktikos ir remonto grafikus kiekvieną mėnesį sudaro A. Šmitas. Padangų apskaitos technikas J. Šlekys pildo naudojamų padangų apskaitos kartoteką, kontroliuoja vulkanizacijos cecho darbą, tikrina padangų eksploataciją.

Petrašiūnų ATK neturėjo automobilių plovyklos. Žinodamas, kad neblogą plovyklą turi Šiaulių ATK Nr. 1, nuvykęs pas juos nukopijavau ir panašią įrengiau Petrašiūnų autotransporto kontoroje. Plovykla skiriasi nuo kitų tuo, kad vanduo iš purvo sėsdintuvo nepatenka tiesiog į kanalizaciją, bet pereina per šulinius, kuriuose įrengtas tepalo nuriebalintojas, ir tik po to iš leidžiamas į kanalizaciją.

Prie garažo vartų pastatėme namelį, o šalia įrengėme automobilių apžiūros duobę. Namelyje dirba budintis mechanikas, kuris išleidžia ir priima po darbo grįžtančius automobilius. Šiam mechanikui pavesta ir sargų darbo kontrolė. Namelis aprūpintas elektra ir telefonu.

Petrašiūnų ATK garaže įrengėme požeminę skysto kuro ir tepalo bazę. Kuras išduodamas per kolonėlę. Bazei vadovauja V. Arčvadžė.

ATK vyr. mechanikas V. Bargelis su jam priskirta brigada nenuilsdamas ūkininkauja dirbtuvėse, garaže. Jo pastangomis gerai įrengtas atsarginių detalių ir medžiagų sandėlis, kuriam vadovauja Z. Bateika.

Saugumo technikos inžinieriumi dirba A. Treinys. Jis tikrina, kad būtų laiku rengiami saugumo technikos instruktažai, tikrina, ar laiku pakartojami. Mudu su A. Treiniu paruošėme ir atspausdinome Darbo apsaugos ir saugumo technikos instrukcijas vairuotojams, jas įteikėme kiekvienam.

Tačiau, kaip žinome, darbams ir aplinkos gerinimui bei gražinimui ribų nėra.

Leopoldas Kovas

Buvęs Petrašiūnų ATK vyriausiasis inžinierius

Mano antrieji namai

Kadangi mano tėvas vienas išlaikė mane ir metais vyresnę seserį, baigęs Kauno 2-osios vidurinės mokyklos dešimtą klasę, nutariau pradėti dirbti pats. Nuo mažens mane traukė motociklai, automobiliai.

1963 m. rugpjūčio 1 d. buvau priimtas į tuometinę Petrašiūnų autotransporto kontorą mokiniu autošaltkalviu. Mane paskyrė į trečią autoremontu brigadą,

Veteranų vakaronėje. Iš kairės: E. Barčas, R. Morkus, B. Džiovėnas ir R. Kudys. 1992 m.

kurios brigadininkas buvo Vytautas Skirgaila. Buvo vasaros metas, vairuotojai remontui stengdavosi negrįžti ir automobilius remontuodavosi aikštelėse pas transporto užsakovus. Taigi brigados nariai, kurių buvo apie penketą, vaikštinėdavo iš kampo į kampą. Neturėdamas kuo užimti, V. Skirgaila nuo pirmų dienų mane „paskolino“ motoristų cechui, kuriam vadovavo Vladas Žurauskas. Plauti išbandytus automobilių variklius – šį darbą teko nuoširdžiai dirbti tris mėnesius. Visa laimė, kad motoristų brigadoje buvo garbaus amžiaus, dar A. Smetonos laikais Kęstučio gatvėje buvusiose remonto dirbtuvėse motoristu dirbęs auksinių rankų specialistas Vladas Meigla. Jis mokė mane ir patikėdavo įvairias operacijas, dėl to vėliau man pačiam nebūdavo jokių problemų prireikus suremontuoti sau ar draugui variklį.

1963 m. lapkričio 1 d. man buvo suteikta pirmą, o 1967 m. balandžio 20 d. – penkta autošaltkalvio kategorija. V. Skirgaila mane vadindavo „jaunuoliu“ ir ilgainiui patikėdavo vis sudėtingesnius darbus. Visa laimė, kad neišmokė manęs gerti. Tokios galimybės tikrai būta, nes baigęs automobilio remontą ar techninį aptarnavimą kiekvienas vairuotojas pagal senas tradicijas vaišindavo visą brigadą. Paprastai tos vaišės vykdavo pušyne prie Kauno marių.

Transporto kontoroje tuo metu buvo arti trijų šimtų maždaug 14 markių – nuo GAZ-93, GAZ-51 iki MAZ-200, MAZ-205 – automobilių, padalytų trims remonto brigadoms. Be mano minėtų trečiosios ir motoristų brigados, dar buvo pirmoji remonto brigada (vadovas K. Stuopelis) ir antroji remonto brigada (vadovas T. Cvetkovas). Autotransporto kontora tam laikui turėjo gana neblogą staklyną. Vietoje būdavo šlifuojami alkūniniai velenai, gilzuojami ir šlifuojami cilindriški blokai, atliekami kiti sudėtingi remonto ir restauravimo darbai. Mechaninių dirbtuvių viršininku tuo metu buvo A. Lunskis, meistras – A. Daujotis ir V. Vabudas, garažo viršininku – A. Šmitas, kolonų viršininkais – A. Jurka, A. Taraškevičius, I. Cerpsas, vyr. inžinieriumi – L. Kovas.

1967 m. nutariau mokytis ir gavęs siuntimą iš darbovietės įstojau į tuometinį Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialą, automobilių transporto specialybę. Ten besimokydamas gaudavau iš darbovietės 40 rb. stipendiją. 1972 m. rugpjūčio 1 d. baigęs Vilniaus inžinierinio statybos instituto Mechanikos fakultetą, pradėjau dirbti vyr. meistru, dirbtuvių viršininku, eksploatacijos skyriaus inžinieriumi, o nuo 1975 m. gruodžio 15 d. – eksploatacijos skyriaus viršininku. Šiose pareigose dirbau iki pat įmonės likvidavimo – 1997 m. gegužės 30 d.

Per visą šį laikotarpį keitėsi darbovietės pavadinimai: iš Petrašiūnų autotransporto kontoros į Petrašiūnų autotransporto įmonę, paskui – į Petrašiūnų energetikos autoūkį. Įmonė pasipildydavo tobulesniais GAZ-53, MAZ, KAMAZ, KRAZ, IFA markių automobiliais, tik nesikeitė darbuotojų kolektyvas. Ilgametis įmonės direktorius Vytautas Gritėnas sugebėjo suburti darbštų kolektyvą, mobilizuoti jį darniam darbui, palaikyti gerą mikroklimatą. Ne veltui Kauno gamy-

Ilgametis energetikos autoūkio vairuotojas T. Pranevičius, pasiruošęs nuvežti statybininkus į objektus. 1986 m.

binųjų įmonių kombinato ilgametis direktorius G. Djokovas per įvairius susirinkimus, konferencijas ne be parodydo pažymėdavo: „Jūsų aukso fondas – tai žmonės“. Dauguma darbuotojų išdirbo įmonėje 30 ir daugiau metų, o energetikos sistemoje jų stažas viršija ir 40 metų. Tai mano

skyriaus buvęs viršininkas P. Čižauskas, buvusios vyr. dispečerės E. Petrikonienė, L. Ševeliova, dispečeriai A. Poderienė, R. Sladkevičienė, V. Bagdonas, dirbtuvių viršininkas A. Lunskis, garažo viršininkas A. Jurka, techninio skyriaus viršininkas V. Brundza, padangų apskaitos technikas J. Šlekys, buhalterė S. Kavaliauskienė, šaltkalviai J. Krušinskas, J. Stankevičius, vairuotojai A. Vasiliauskas, J. Narbutas, Z. Zacharuk ir daugelis kitų.

Įmonės darbas buvo gana specifinis tiek dėl aptarnaujamų organizacijų išsidėstymo po visą Lietuvą, tiek dėl pervežamų krovinių įvairovės.

Raimondas Morkus

Buvęs Petrašiūnų energetikos autoūkio eksploatacijos skyriaus viršininkas

Autoūkis – mano antroji darbovietė

1976 m. man dirbant Kauno ATĮ Nr. 4 autokolonos viršininku, nebuvo jokių perspektyvų gauti gyvenamąjį plotą, kurio reikėjo mano jaunai šeimai. Atsitiktinai sužinojęs, kad Petrašiūnų ATĮ specialistams suteikiamas šeimyninis bendrabutis, nuo 1980 m. sausio 2 d. perėjau dirbti į Petrašiūnų ATĮ 1-osios autokolonos viršininku ir su šeima apsigyvenau šalia įmonės esančiame bendrabutyje Petrašiūnuose, Ekskavatorininkų g. 14. Ten gyvenimo sąlygos buvo palyginti geros, vieną–du kartus per metus buvo remontuojamos laiptinės, koridoriai, bendrabučio pirmame aukšte įrengta erdvi salė, kuria gyventojai galėjo naudotis įvairių švenčių progomis, taip pat joje buvo rengiami įvairūs susirinkimai. Laisvalaikiu čia buvo galima žaisti stalo tenisą, biliardą. 1992 m. mano šeimai buvo skirtas trijų kambarių kooperatinis butas Gražinos g., už kurį reikėjo sumokėti.

Pradėjus dirbti Petrašiūnų ATĮ, buvo trys autokolonos. Automobilių parką sudarė 240 automobilių ir 160 priekabų. Kaune buvo dvi autokolonos, Vilniuje – viena. Kroviniai buvo pervežami visoje Lietuvoje. Norint sumažinti tuščių reisų, įsteigtos aikštelės Klaipėdoje, Šiauliuose, Anykščiuose, Panevėžyje ir Alytuje, kuriose dirbo vietiniai vairuotojai. Aikštelėse buvo nuo 8 iki 20 automašinių.

Petrašiūnų ATĮ pagrindiniai darbuotojai buvo vairuotojai, kurie daugelį metų užėmė pirmaujančias pozicijas autoūkyje. Tai įmonės veteranai L. Lisajus, A. Petraitis, A. Naujokas, J. Micka, A. Brazauskas, V. Čepkauskas, K. Diliūnas, A. Gonsauskas, S. Liegus, A. Šakočius, Z. ir J. Petkevičiai, B. Navickas, B. Stankevičius, Pakštas, 3-osios kolonos viršininkas A. Nognius, vairuotojas, vėliau užėmęs dirbtuvių viršininko pareigas A. Liutkevičius ir kiti, kaip antai: remonto dirbtuvių veteranai A. Varnas, A. Skromovas, A. Palepas, administracijos darbuotojai R. Morkus, B. Džiovėnas, V. Gritėnas, V. Jocienė, J. Luciukienė, L. Ševeliova ir kt.

Spartakiados rezultatų aptarimas. Autokolonos viršininkas E. Barčas (dešinėje), geriausias Autoūkio sportininkas Viktoras Čepkauskas (viduryje) ir eksploatacijos sk. inžinierius Barančiukas. 1983 m.

Autoūkyje beveik visi darbuotojai buvo profsąjungos nariai. Ilgą laiką profsąjungos komitetui vadovavo ilgametė kadru sk. viršininkė J. Luciukienė. Darbuotojai labai aktyviai dalyvavo socialistiniame lenktyniavime tiek įmonės, tiek Energetikos statybos tresto mastu ir ne kartą užėmė pirmas vietas.

Nuo 1988 iki 1996 m. aš buvau išrinktas autoūkio profsąjungos komi-

teto pirmininku. Pavaduotojas – vairuotojas B. Stankevičius, nariai – ilgamečiai darbuotojai J. Luciukienė, V. Čepkauskas, A. Palepas, A. Liutkevičius. Sunkiausias darbas komitete buvo teisingai paskirstyti autoūkio darbuotojams skiriamus butus, automobilius, poilsinius bei sanatorinius kelialapius ir tuo metu tik pagal paskyras duodamus būčiai reikalingus daiktus – baldus, kilimus, buitinę techniką.

Labai aktyvi įmonėje buvo sportinė veikla. Petrašiūnų ATĮ ne vienus metus užėmė prizines vietas Energetikos statybos tresto organizuojamuose sporto renginiuose. Trestas įmones įpareigodavo kasmet rengti sporto šventes. 1984 m. mūsų įmonė buvo įpareigota suorganizuoti vasaros sporto šventę Šventojoje; jos metu mes užėmėm II vietą komandinėse varžybose, I vietą virvės traukimo varžybose, II vietą – žūklėje, II vietą dvipūdės kilnojimo varžybose, I vietą krepšinyje, III vietą tinklinio bei III vietą stalo teniso varžybose. Mūsų įmonės sporto entuziastai – tai Viktoras ir Vidmantas Čepkauskai, V. Brundza, A. Milašius, E. Barčas, žvejai A. Gadeikis, D. Jančiūra ir kiti, skyrę savo laisvalaikį sportui.

Įmonėje dirbo ir tuo laiku žinomi krepšininkai A. Visockas, A. Grigas, R. Ragauskas. Dažnai tekdavo susikauti dėl I–II vietų su Vilniaus TE komanda, kurioje žaidė žinomas krepšininkas V. Urba (šiuo metu – „Marceliukės klėties“ savininkas).

Be sportinės veiklos, buvo organizuojamos ir kelionės – į Peterburgą, Minską, Brestą ir kitur. Taip pat per 1991 m. sausio 13-osios įvykius įmonės darbuotojai autoūkio autobusu „Ikarus“ buvo išvažiavę į Vilnių, prie Radijo ir televizijos bokšto (Konarskio g.) ginti Lietuvos nepriklausomybės.

Kadangi grėسė omonininkų antpuolis, atvykusių autobusų vairuotojai nutarė užstatyti jais Televizijos rūmų paradines duris. Autoūkio autobusas buvo ilgiausias, tad buvo pastatytas per vidurį, o iš kraštų stovėjo Kėdainių ir Marijampolės autobusų parkų autobusai. Tą lemtingą vakarą mūsų autobuso vairuotojas P. Podgornas, užstatęs praėjimą į rūmus, sėdėjo mašinos viduje ir vakarieniavo. Staiga išgirdo didžiulį triukšmą ir dūžtančių autobuso langų garsus bei besiveržiančių pro išmuštus langus omonininkų keiksnius. Kaip jis pasakojo, susidūrė akis į akį su omonininkais, kurie buvo ginkluoti automatais ir durklais, akys jų lyg stiklinės; jie energingai daužė kitos autobuso pusės šoninius langus ir veržėsi pro juos į Radijo ir televizijos rūmus. Kliuvo ir pačiam vairuotojui.

Už Lietuvą tada kovojo S. Stankevičius, M. Sipavičius, L. Vaznienė, D. Gervytė, P. Podgornas, Vidmantas Čepkauskas su tėvu, Viktoras Čepkauskas su žmona Kristina, kuri buvo smarkiai sužeista – netoliese driokstelėjus sprogstamam paketui, sužalota jos koja. Kristina Čepkauskienė daugiau kaip 2 metus gydėsi įvairiose Lietuvos gydymo įstaigose, Vengrijoje bei JAV Minesotos valstijos Majo

Autobusas „Ikarus-55 LUX“, vadinamas „kelių karaliumi“, sustojęs su poilsiautojais aikštelėje pakeliui į Šventąjį. Dešinėje stovi autobuso vairuotojas ir jo savininkas Petras Podgornas

klinikoje. Jai paskirta trečia invalidumo grupė. Lietuvos prezidentas ją apdovanojo Vyčio kryžiaus IV laipsnio ordinu.

Eugenijus Barčas

Buvęs Petrašiūnų energetikos autoūkio pirmosios autokolonos viršininkas

Žvilgsnis į praeitį

1963 m. Energetikos statybos trešte buvo įsteigta Petrašiūnų autotransporto įmonė.

Per trumpą laiką kolektyvas įgavo gerą pagreitį. Sėkmingai vykdė iškeltus reikalavimus bei gamybinius planus. Deja, kultūrinio gyvenimo poreikiai vis dar nebuvo paliesti.

Ilgametis autoūkio sandėlininkas ir energingas meno saviveiklos organizatorius Zigmantas Bateika

1968 m. įmonės vadovo Vytauto Gričio pasiūlymu buvo suburtas instrumentinis ansamblis. Nupirkti elektriniai vargonai „Jonika“, akordeonas, gitara, trombonas ir kontrabosas. Vadovauti ansamblui buvo priimtas antraeilėms pareigoms energingas meno vadovas Antanas Kavaliauskas. Ansamblio muzikantai mėgėjai buvo įmonės darbuotojai D. Lunskytė, Juozas Giniūnas, Jonas Steponkevičius, Jonas Grinevičius ir Bronius Oržekauskas. Jie atlikdavo pramoginę programą, lengvosios muzikos kūriniai. Be to, keletas įmonės moterų pamėgino pademonstruoti ir savo vokalius sugebėjimus.

Po metų sėkmingos ansamblio veiklos įmonės vadovo pageidavimu buvo nupirkta pučiamųjų instrumentų komplektas. Mechaninių remonto dirbtuvių ir vairuotojų 14 asmenų kolektyvas: broliai Leonas ir

Kostas Garmai, Jonas Grinevičius, Jonas Steponkevičius, Julius Narbutas, Juozas Zigmantas, Juozas Giniūnas, Algis Šakočius, Kazimieras Naginavičius, Juozas Kavaliauskas, Marijonas Jakubauskas, Alvydas Bendinskas, Vacys Ratkevičius, taip pat meno vadovas Antanas Kavaliauskas per šešis mėnesius gerai išmoko

APIE PETRO ČIŽAUSKO 60-TIES

metų jubiliejų.

Šventė Petras jubiliejų,
Prakaitą iš siaubo liejo:
Mat, jį įmonė nurašė,

Nors lankytis ir paprašė.
Buvo klube "šumnas"balius,
Teikė juostas ir medalius,
Dūdų orkestras ten grojo
Ir linkėjimus giedojo.

Trenkė dūdos, kaip patrankos,
Net išdužo vienas langas...

Petrą liaupsino, bučiavo,
Bendradarbės glebėsčiavo,
Jam takus nuklojo rožėm
Ir kalbas gražiausias drožė...

Nevardaitienė garsinga
Buvo baliaus šeimininkė.

Buvo mįslių, minklių, juoko,
Ir praėjo Petrai striokas.
Kėlė vyrų bokalus,
Upėm liejosi alus.
Petras greitai atsigavo,

Grižo jis į formą savo,
Ir, sukirtęs žuvį "voblą"
Ėmė šokti "passodoblą"
Skėlė kibirkštis sukaitęs
Petras, tarsį jaunikaitis!

Bendradarbiai jo mustebę
Pensininką šitą stebi.
Aiškų faktą konstatuoja:
Petras pasą suklastojo-

Prisidėjo metų dešimt
Ir iš darbo išsiprašė!

...Nepagautas - ne vagis.
Kas dabar ką pasakys?

Pensininku jauną žmogų
Mums paversti nepatogu,
Bet, jei pasas rodo datą,
Tai tegu, - ir į sveikatą!

Tegu būna jis laimingas,
Sveikas, linksmas, kūrybingas,
Gera girdi, toli mato,
Nepasensta 100 metų!

Ant ko ir pasirašo visų draugų vardu
N I J O L Ė .

Dovana jubiliatui Petru Čižauskui, švenčiančiam savo 60-metį. 1978 m.

Autoūkio estradinis ansamblis repeticijos metu. Pirmas iš kairės – ansamblio vadovas A. Kavaliauskas. 1986 m.

skaityti natas, valdyti instrumentus. Muzikantams buvo pasiūtos paradinės uniformos, parengtas lietuvių, latvių, čekų kompozitorių repertuaras. Vėliau išmokta keletas maršų.

Orkestras dalyvaudavo šventiniuose paraduose, vesdavo energetikų koloną, dalyvaudavo iškilmingose vakaronėse, energetikų spartakiadose bei laidotuvėse.

Dauguma autoūkio darbuotojų savo jubiliejus švėsdavo energetikos kultūros rūmų salėje. Ypač išradingai buvo švenčiamas Petro Čižausko 60-ties metų jubiliejus.

Visuose saviveiklos organizacinio darbo baruose teko gerokai padirbėti ir šių eilučių autoriui.

Zigmas Bateika
Buvęs sandėlio vedėjas

Gamyklos administracinis pastatas, esantis Kaune, Bituko g. 5.

PETRAŠIŪNŲ GELŽBETONINIŲ ATRAMŲ GAMYKLA

Gamyklos istorija

Lietuvos Respublikoje iki XX a. vidurio elektros tiekimo linijų atramos daugiausia buvo medinės. Didėjant elektrifikavimo tempams, reikėjo vis daugiau elektros linijų ilgaamžių atramų. Kilo idėja medines atramas pakeisti gelžbetoninėmis. Apie 1955–1960 m. atskirų elektrifikacijos darbus atliekančių organizacijų iniciatyva Kaune ir Anykščiuose buvo pradėtos gaminti gelžbetoninės 7–9 m ilgio atramos. Jų – eksperimento tvarka – pagaminta nedaug, jos buvo silpnos, be projektinių parametrų.

1958–1959 m. Petrašiūnų statybos montavimo valdyba tuo metu bazavosi Petrašiūnų valstybinės elektrinės teritorijoje ir šalia jos. 1960 m. ši valdyba pradėjo statyti laikiną pagalbinę gamybos bazę prie minėtos elektrinės.

1959–1960 m. „Orgenergostroj“ projektavimo instituto Odesos filialas suprojektavo Petrašiūnų statybos montavimo valdybos pagalbinę gamybos bazę.

Gamyklos vadovai

*Pirmasis gamyklos direktorius
A. Jakubauskas*

*Antrasis gamyklos direktorius
V. Antanavičius*

*Gamyklos direktorius
J. Tamonis*

*Gamyklos vyriausiasis inžinierius
R. Bražas*

Gamyklos darbuotojai

Joje numatyta pastatyti pagrindinius pastatus – mechanines dirbtuves su administracinėmis patalpomis, gelžbetonio formavimo cechą, betono mazgą su cemento sandėliais bei kompresorine, lentpjūvę su medžio apdirbimo cechų.

1961 m. pradeda veikti gelžbetonio formavimo cechą, kuris tais pačiais metais perduodamas naujai susikūrusiai organizacijai – Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamyklai, kad ši gamintų gelžbetonines atramas. Pirmasis gamyklos direktorius buvo 1961–1971 m. vadovavęs A. Jakubauskas (miręs 1987 m., palaidotas Kulautuvos kapinėse).

Per pirmuosius trejus gamyklos darbo metus betonas buvo perkamas iš Kauno statybinių organizacijų, daugiausia iš Gamybinių įmonių kombinato, ir į gamyklą vežamas autotransportu. Į formas betonas suklojamas kastuvu.

Gamykla darbo pradžioje jau per pirmuosius metus pagamino 2 tūkst. gelžbetoninių atramų ir 120 m³ kitų gaminių. Antraisiais metais jau gaminama 40 tūkst. vnt. gelžbetonio stulpų ir 2,3 tūkst. m³ kitų gelžbetonio gaminių. Gamybos augimo tempas labai didelis, bet gaminių poreikis dar didesnis. Tasai tempas pasiekė maksimumą 1985–1987 m. Šiuo laikotarpiu buvo gaminama: 120 tūkst. vnt. gelžbetoninių atramų per metus; 12 tūkst. m³ kitų gelžbetoninių gaminių; 4,5 tūkst. m³ miško medžiagos išpjovų.

Pirmieji pagaminti stulpai buvo neįtempto gelžbetonio konstrukcijos.

*Gamyklos direktoriaus pavaduotojas
P. Liubartas*

*Gamyklos direktoriaus pavaduotoja
T. N. Girštautienė*

*Gamyklos vyriausiasis technologas
R. Andriuškevičius*

*Tiekimo sk. viršininkas
A. A. Gužys*

Armatūros konstrukcijos – karkasinės ir silpnos galios. Atsparumo lenkimo momentas nežinomas (neapskaičiuotas). Iš šių stulpų paminėtinos markės: A1-9 m.; PA-1-10,5 m.; vėliau pradėta gaminti SO-2-11 m. ilgio gelžbetonio stulpai.

1964 m. baigtas statyti betono mazgas, cemento sandėlis, pradėjo veikti kompresorinė. Betonas gaminamas vietoje ir pradamas pardavinėti Energetikos statybos tresto organizacijoms. 1965 m. betonas į formavimo cechą jau perduodamas bunkeriais, iš kurių tiesiog suklojamas į gaminių formas. Pradedami gaminti stulpai A-1 t su iš anksto įtempta armatūra. Prie esamo formavimo cecho pristatoma viena 9 m pločio anga. Formavimo ceche pradeda veikti gelžbetonio stulpų formų transportavimo linija. Įdiegiama gelžbetonio stulpų gamybos technologinė linija, rankinis darbas iš dalies mechanizuojamas.

1964–1971 m. gamyklos vyriausiasis inžinierius – A. Gelčys. 1971–1983 m. direktoriumi tampa V. Antanavičius. 1972–1980 m. vyr. inžinieriumi pradeda dirbti R. Bražas.

1971 m. gamykla pagamina milijoninį stulpą. 1972–1974 m. pradedama gaminti SNV-1,1-9 ir SNV-2,5-11 markių stulpus su išankstiniu armatūros įtempimu. Šie stulpai jau turi reikiamą normatyvinę dokumentaciją, išleistą sąjunginio projektavimo instituto „Selenergoprojekt“. 1973–1974 m. mechanizuojamas betono paklojimas į stulpų formas. Gamykla savo jėgomis pasigamina betono

0,4 kV elektros tiekimo linija

Gamyklos gatavos produkcijos sandėlis

*Gamyklos vyriausiasis inžinierius
A. Kraujūnas*

*Pirmasis gamyklos meistras
F. Bražėnas*

paklojęjus ir taip labai palengvinamas žmogaus darbas, spartėja gamyba.

1977 m. pagaminamas dumilijoninis stulpas. Toliau didėjant EST darbų apimtims, auga ir gelžbetoninių gaminių poreikis, gamyba plečiama. 1982–1983 m. gamykloje vyr. inžinieriumi dirba Z. Alijošius. 1983–1984 m. jis vykdo gamyklos direktoriaus pareigas, o vyr. inžinierius – E. Žuromskis. 1984–1989 m. atitinkamai K. Baltrašiūnas (1984–1990 m.) ir A. Kraujūnas.

Šiuo laikotarpiu pastatomas naujas medžio gaminių cechasis, kuris daugiausia gamina langus, duris, grindines lentas ir pan. Lentpjūvėje sumontuojamas trečiasis gateris.

1983 m. baigiamas statyti naujas gelžbetoninių gaminių cechasis, kuriame buvo planuojama gaminti gyvenamųjų namų sienines, perdengimo plokštes ir kitus namų statybai reikalingus elementus. Šis projektas liko neįgyvendintas.

1986 m. gamykloje įdiegiama gelžbetoninių perdengimų plokščių PTK gamyba, kuri veikė iki 2001 m. Prasidėjus pertvarkai šios gamybos įrengimai supjaustyti, betono šutinimo kameros išgriautos – atlaisvinta vieta metalo konstrukcijų gamybai.

1989–2002 m. gamyklos direktoriumi dirba J. Tamonis, 1990–2003 m. vyriausiuoju inžinieriumi – T. Šablinskas. Šiuo laikotarpiu (1986–2000) gamyklos darbuotojai, įgiję didelę gamybinę patirtį, pradeda žymiai stipresnių gelžbetonio

*Ekonomikos skyriaus viršininė
D. Lapajienė*

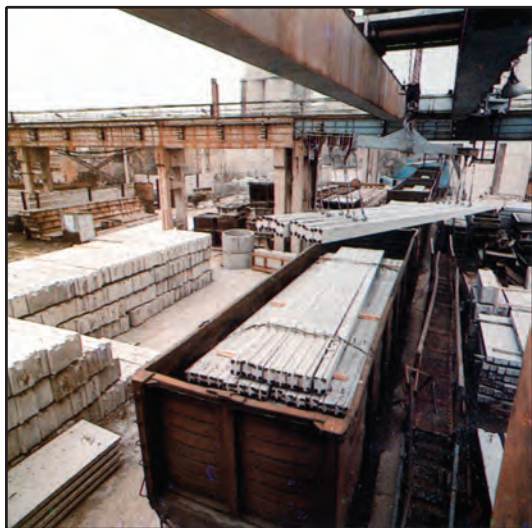
*Vyresnioji ekonomistė
E. Valiukaitė*

*Personalo sk. vyresnioji inspektorė
A. Agapova*

*Sekretorė
N. Rubinskiene*

Gelžbetoninių atramų pakrovimas į vagonus

rutulį. Be stulpų, pagaminta daug kitų gelžbetoninių bei betoninių gaminių, tokių kaip pamatų blokai, sąramos, poliai, kolonos, perdengimo plokštės, kabelių ir šiluminių trasų loviai, gyvenamųjų namų laiptų aikštelės bei maršai, įvairūs specialūs gaminiai Kruonio HE statybai bei kitiems energetiniams statiniams. Kitų gelžbetoninių gaminių pagaminta apie 200 tūkst. m³.

Sėkmingą gamybinę veiklą lėmė darnus, sąžiningas ilgai gamykloje dirbusių žmonių darbas. Nuoširdaus padėkos žodžio nusipelnė direktoriaus pavaduotojas P. Liubartas; vyr. technologai J. Jocys ir R. Andriuškevičius; konstruktorius K. Jereckas; laboratorijos viršininkai Trapikas ir R. Bukauskienė; formavimo cecho viršininkai J. Stankevičius ir P. Aidukas; vyr. mechanikas A. Naprys; vyr. energetikas A. Čepulis; planavimo skyriaus viršininkė D. Lapajienė; formavimo cecho brigadininkai J. Plančiūnas, V. Žilinskas, V. Kondratavičius, taip pat kiti veteranai, išdirbę gamykloje po 30 metų – Z. Talkočius, K. Babenskis, A. Gapšys, A. Burčys ir G. Žukauskienė bei A. Gužys – 40 metų; taip pat daugelis kitų darbuotojų, kurie įdėjo daug energijos į sėkmingą gamyklos darbą.

Medžiagą parengė

R. Andriuškevičius ir A. Gužys

stulpų gamybą. Tai tokių markių stulpai: S90-21,6; S96-21,6; SI 10-34,3 ir S130-68,6, kurie gaminami ir šiuo metu.

2001–2004 m. gamyklos direktorius R. Augustėnas. 2003 m. ji privatinuojama ir tampa AB „Gelžbetoninių atramų gamykla“. Per savo darbo laikotarpį ji iš esmės gamino 0,4 ir 10 kV įtampos gelžbetonio stulpus elektros perdavimo linijoms montuoti. Šių stulpų pagamino apie 4 milijonus vnt., kurie daugiausia buvo sumontuoti Lietuvoje. Gamykloje pagamintais stulpais galima nutiesti elektros liniją, kuri 2,5 karto apjuostų Žemės

Mano prisiminimai

1971 m. vasarą dirbant Kauno šilumos tinklų (KŠT) direktoriaus pavaduotoju pasikvietė mane direktorius A. Šležas ir pasakė, kad esu kviečiamas atvykti į Vyriausiąją gamybinę energetikos ir elektrifikavimo valdybą (VGEEV) pas viršininką V. Grigaravičių pakalbėti dėl perkėlimo dirbti į Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamyklą (PGAG). Tada ėmiau domėtis ja ir sužinojau, kad gamyklos padėtis nepavydėtina.

Kai nuvykau pas VGEEV viršininką V. Grigaravičių, ten jau buvo Energetikos tresto EST valdytojas A. Patkauka, VGEEV viršininko pavaduotojas A. Stumbras ir kiti. Jie pasiūlė perimti vadovavimą PGAG. Padėkojęs už pasitikėjimą, paprašiau leisti likti dirbti KŠT. Tačiau pasiūlymas pereiti dirbti į PGAG pakartotinai buvo pateiktas tokiu kategorišku tonu, kad atsisakyti nemačiau galimybių. Tik išsiderėjau, kad pereinu laikinai, kol reikalai PGAG pagerės.

Pradėjus dirbti gamykoje paaiškėjo, kad gamybos užduotys neįvykdomos jau keli mėnesiai, todėl darbuotojai negauna premijinių atlyginimų, daugelis darbininkų išėjo iš darbo, nėra kam dirbti, naktinėje pamainoje girtaujama. Vyriausiasis inžinierius Gelčys, supykęs, kad nebuvo paskirtas direktoriumi, išėjo iš darbo. Gamybos ir planavimo skyriaus ekonomistė P. Stasiukonytė konfliktavo su direktoriumi A. Jakubausku, nes manė esanti tinkama dirbti direktoriaus pavaduotoja, o jis jos į šias pareigas neskyrė. P. Stasiukonytė buvo išrinkta gamyklos liaudies kontrolės grupės pirmininke. Tuo pasinaudodama ji rašė skundus į įvairias organizacijas, kviesdama komisijas įvairiems patikrinimams, o tai dar labiau trikdė ir taip pašlijusį gamybos procesą.

Man pradėjus vadovauti gamyklai, prisistatė P. Stasiukonytė ir pasakė, kad jei ją paskirtume direktoriaus

Iš kairės: Kauno elektros tinklų direktorius J. Randakevičius, Lietuvos VRE direktorius P. Noreika, Atramų gamyklos direktorius V. Antanavičius ir Vyr. gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos vyr. inžinierius A. Stumbras

pavadootoja, ji surastų išeitis iš visų gamyklą užpuolusių sunkumų. Padėkojau jai ir paprašiau, kad savo energiją ir galimybes panaudotų dirbdama tiesioginį darbą. Pasikvietęs gamybos ir planavimo skyriaus viršininkę D. Lapajienę paprašiau, kad ji taip apkrautų darbu P. Stasiukonytę, jog šiai nebeliktų laiko rašinėti skundus. Vėliau pastaroji parašė prašymą atleisti iš darbo.

Tuo sunkiu laikotarpiu sulaukiau pagalbos iš direktoriaus pavadootojo P. Liubarto. Kartu su juo suskatome ieškoti kandidato į vyriausiojo inžinieriaus pareigas. Tokį suradome Kauno energetikos remonto įmonėje. Tai buvo didžiulės techninės kompetencijos inžinierius Romualdas Bražas. Po įkalbinėjimų pavyko jį pasikviesti dirbti į mūsų gamyklą. R. Bražas su jam būdingu entuziazmu ėmėsi tvarkyti vyr. mechaniko ir vyr. energetiko ūkius. Stabiliau ėmė dirbti įrengimai.

Viskas gamykloje ėmė gerėti, išskyrus viena – labai trūko darbininkų. P. Liubartas pasiūlė tokią išeitį. Panemunėje dislokuotas karinis dalinys sutiktų skirti kareivių paprastoms darbininkiškoms operacijoms atlikti, jei mes galėtume jį aprūpinti betonu teritorijos sutvarkymui. Pasitarus su Energetikos statybos trestu ir gavus pritarimą, susitarėme su kariškiais. Jie kasdien skirdavo po tris būrius kareivių – po vieną būrį į pamainą. Vyrukai dirbo už maitinimą, o jų uždirbti pinigai buvo išmokami mūsų darbininkams, kurių atlyginimai pastebimai padidėjo. Per Petrašiūnus nuvilnijo žinia, kad „GAG-e gerai moka“. To pakako, ir per trumpą laiką atėjo pakankamai nuolatinųjų darbininkų, tad galėjome padėkoti kariškiams, padėjusiems išsikaupti iš sunkumų.

Viktoras Rimvydas Antanavičius

Gamykla – mano antrieji namai

Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamyklos vyriausiasis technologas Ramutis Andriuškevičius, gimęs 1937 m., gamykloje dirbo 1977–2000 m.

1958 m. pradėjau dirbti Petrašiūnų statybos montavimo valdybos techniniame skyriuje, kuriam vadovavo M. Kaganas. (Jis apie 1965 m. išvyko gyventi į Izraelį, ten vienu metu buvo vyriausybės patarėjas statybos reikalams).

1959 m. Petrašiūnų SMV vadovams (Grodzenskiui, Sadauskui) kilo idėja

pasistatyti valdybai pagalbinės gamybos bazę. Tais pačiais metais „Orgenergostroj“ projektavimo instituto Odesos filialas parengė Petrašiūnų SMV gamybinės bazės projektą. Šio projekto realizavimu rūpinosi Petrašiūnų SMV vyr. inžinierius L. Melninkas, o pavestus darbus teko atlikti man. Gamybinės bazės būsimus statinius natūroje nužymėjom mudu su J. Ašmonu. (J. Ašmonas tuo metu valdyboje dirbo geodezininku, antraeilininku. Jis ilgą laiką, apie 1950–1970 m., buvo Kauno m. vykdomojo komiteto vyr. inžinierius).

1960 m. Petrašiūnų SMV gamybinės bazės teritorijoje pastatytas dviejų aukštų administracinis pastatas su priblokuotomis mechaninėmis dirbtuvėmis. Į šias patalpas iš elektrinės patalpų persikėlė Petrašiūnų SMV administracija su valdybos viršininku Algirdu Brazausku. Tai vienas iš bendradarbių, kuriam itin sėkmingai susiklostė karjera – nuo techninės priežiūros inžinieriaus, valdybos viršininko, Respublikos statybos pramonės medžiagų ministro iki atkurtos Lietuvos Prezidento, Ministro pirmininko.

1959–1960 m. su Respublikos buriavimo entuziastu A. Brazausku teko nuleisti į Kauno marias kylinę jachtą ir truputį buriuoti. Taip pat tuo metu pradėjo buriuoti buvusi bendradarbė J. Zderžinskaitė, vėliau tapusi Respublikos moterų jachtų M klasės daugkartine čempione bei sąjunginių varžybų prizininke.

Kas dar iš tų laikų (1958–1960 m.) liko atmintyje?

Tai pirmieji mano gyvenime pasivažinėjimai su tuometinio bendradarbio, darbų vykdytojo V. Gritėno automobiliu „Pobieda“. Važinėdamas neišdrįsau nė pagalvoti, kad kada nors galiu turėti automobilį. Bendradarbių buvau raginamas įsigyti vairuotojo pažymėjimą, bet tuo metu buvau tvirtai įsitikinęs, kad šio pažymėjimo man nereikia ir niekad nereikės. Oi, kaip klydau! Tik pamažu pradėjau suprasti, kad viskas keičiasi ir pats keitiesi.

1960 m. Petrašiūnų SMV teko dirbti su labai maloniu, inteligentišku ir talentingu inžinieriumi šviesaus atminimo P. Hiksa, savo diplomą apgynusiu Čekoslovakijoje. Jis – pirmas Lietuvos respublikos automobilių ralio apie Lietuvą organizatorius, dalyvis – čempionas (1931 m.). Taip pat Montekarlo automobilių ralio 1935 m. dalyvis, užėmęs IV vietą. Pirmas karo lakūnas Lietuvoje, lakūno kvalifikaciją įgijęs Londone. Vėliau Anglijoje Lietuvos ambasados techninis ambasadorius (apie 1935–1938 m.). Jis noriai dalydavosi įspūdžiais, kuriuos sukaupe Afrikoje, Vakarų Europoje. Šių pasakojimų mielai klausydavosi ne tik jaunimas, bet ir vyresni bendradarbiai. Labai įdomiai pasakojo apie Paryžių, jo kultūros židinius, inteligentiškai nušvietė apie raudonųjų žibintų kvartalus. 1960 m. valdyboje, P. Hiksai vadovaujant, buvo sumontuotas lauko tipo medžio rąstų pjovimo gateris. Darbai vykdomi nuo pamatų iki gaterio paleidimo, neturint projekto. Daugelis inžinierių bendradarbių tai kritikavo. Tačiau gateris buvo sėkmingai paleistas,

pjovė rąstus, ir kritikai pabėgo į krūmus kaip zuikiai į lankas.

1947–1960 m. Respublikoje vyksiant intensyviai elektrifikacijai buvo tiesiamos elektros perdavimo linijos su mediniais stulpais. Pradėjo trūkti medienos. Kilo idėja medinius stulpus pakeisti gelžbetoniniais – patvariais, ilgaamžiais, kurie tarnautų iki 100 metų ir daugiau. Juk mediniai stulpai greit supūdavo. Taip ir buvo padaryta. Tik apie tai vėliau.

1960 m. palikau darbą Petrašiūnų SMV, išstojau studijuoti į Kauno politechnikos institutą, Hidrotechnikos fakultetą. Tuo metu aukštesniame kurse studijavo ir būsimas Gelžbetoninių atramų gamyklos direktorius V. Antanavičius. 1965

Ant šios smėlio kopos buvo pastatyta Petrašiūnų GAG

m. baigiau KPI, įgydamas inžinieriaus statybininko specialybę.

1977 m. sugrįžau dirbti jau į Petrašiūnų GAG, prie kurio kūrimosi teko prisidėti 1959–1960 m., dirbant Petrašiūnų SMV. Į darbą mane priėmė V. Antanavičius, su kuriuo susipažinau studijuojant. Gamykloje dirbau su keturiais gamyklos direkto-

Petrašiūnų SMV senojo betono gamybos cecho teritorijoje buvo pastatyta nauja Petrašiūnų GAG

riais: V. Antanavičiumi, Z. Alijošiumi, K. Baltrašiūnu bei J. Tamoniu.

Kai sugrįžau į gamyklą, ji gamino žemos įtampos (0,4–10 kV) elektros linijų įtempto gelžbetonio stulpus šių markių: $SN_{\sqrt{S}}-1,1-9$ ir $SN_{\sqrt{S}}-2,7-11$, t.y. 9 ir 11 metrų ilgio. Stulpų projektas paruoštas 1971 m. Maskvos projektavimo insti-

Naujo cecho statyba. 1982 m.

tuto „Selenergoprojekt“. (Projekto autorius korėjietis G. Kim. Jis žuvo Kubos respublikoje vykdydamas elektrifikavimo darbus). Stulpų projektas geras, tik 1973 m. gamykloje koreguotas ir pagal jį pradėta gaminti stulpus. Koreguojant projektą buvo sumažintas stulpo betono stiprumas (betono markė) bei išankstinės armatūros įtempimai, nes reikėjo daug pigių stulpų.

Dar 1958–1961 m. kai kurios elektros montavimo valdybos (Kauno, Anykščių) buvo pradėjusios gaminti gelžbetonio stulpus. Šie pirmieji stulpai neturėjo markės, nežinomas stiprumas (lenkimo momentas), nes neturėta projekto, gamybos technologijos, tebuvo pirminis bandymas turėti lietuvišką stulpą. Šitie stulpai buvo nevisaverčiai, linijose tarnavo trumpai, buvo pavojingi eksploatuojant. Per pirmą dešimtmetį nepavyko pagaminti stiprių, ilgaamžių stulpų, nes nebuvo gero projekto, patikimos gamybos technologijos. Lietuvoje nebuvo gerų patyrusių šios srities specialistų. Vyko spontaniškas penkmečių darbas. Per pirmą dešimtmetį gamykloje pagaminti stulpai linijose tarnavo tik 10–20 m. Vėliau jie buvo pakeisti.

Pagrindinės priežastys, dėl kurių, mano nuomone, nepavyko iš karto pagaminti kokybiškų stulpų, šios:

- nebuvo geros techninės stulpo dokumentacijos bei gamybos technologijos;
- pirmieji stulpai buvo be išankstinio armatūros įtempimo, nebuvo išnaudota armatūros nešamoji galia ir pasidarė per didelis stulpo įlinkis;
- stulpas gaminamas iš silpno betono (maža betono markė);

- betono gamybai naudojami nekokybiški, molingi, turintys daug silpnos frakcijos dalių, užpildai. Netinkama betono sudėtis;
- intensyvus betono sutinimas – netinkamas temperatūrinis režimas;
- per greitai atleidžiama išankstinė armatūra (atleidžiama prie nepakankamos betono markės);
- netinkamas gaminio transportavimas, sandėliavimas ir montažas, dėl ko atsiranda mikroplyšiai;
- elektros linijose nepasirinktas optimalus atstumas tarp stulpų, susidaro perkrova.

Gamykloje teko dirbti įvairius inžinieriaus darbus. Daugiausia darbavausi gaminamų stulpų kokybės gerinimo srityje. Reikėjo atestuoti gaminius kokybės kategorijoms bei tobulinti jų konstrukcijas.

Dirbdamas vis tobulinau technines žinias, studijavau reikiamus standartus, bendradarbiau su projektavimo instituto vedančiais inžinieriais. Ypač daug bendradarbiau su „Selenergoprojekto“ vedančiuoju gelžbetonio specialistu V. Gogolevu. Dirbant su juo, pavyko įgyvendinti gelžbetoninio stulpo konstrukcijoje iš anksto įtemptos ir neįtemptos armatūros darbo sąveiką, dėl to buvo žymiai sustiprinta stulpo nešamoji galia, lenkimo momentas nuo 2,7 padidėjo iki 3,2. Taip pavyko patobulinti gaminamų stulpų kokybę bei suprojektuoti žymiai stipresnius stulpus ir juos pagaminti. Tai atlikome prieš atsikuriant Lietuvos Respublikai. Paminėtini ir dabar gamykloje gaminami stulpai: S90-21,6; S96-21,6; S110-34,3; S130-68,6.

Taip pat gamykloje be projektavimo instituto paruošto projekto pačiam teko suprojektuoti ir įgyvendinti įtempto gelžbetonio PTK plokščių gamybos liniją. Kai kurie specialistai iš šio užmojo ir darbo šaipėsi. Ačiū Dievui, gamybos linija 1986 m. paleista ir gamino produkciją iki „didžiosios pertvarkos“, o po to įrengimai supjaustyti ir parduoti į metalo laužą.

Dar daug darbų atlikta, daug vargų ir rūpesčių patirta, bet buvo ir malonių valandų per 23 darbo metus gamykloje bei 3 – Petrašiūnų statybos montavimo valdyboje.

Iš gamyklos išėjau į pensiją.

Ramutis Andriuškevičius

Veteranės prisiminimai

Gimiau 1935 m. Gamykloje dirbau nuo 1961 iki 1996 metų:

1961–1963 m. – vyr. finansininke (vyr. buhalterė);

1963–1968 m. – vyresn. ekonomiste planavimo–gamybos skyriuje (PGS);

1968–1970 m. – PGS viršininko pavaduotoja;

1970–1991 m. – PGS viršininke;

1991–1996 m. – ekonomikos skyriaus (pakeistas PGS pavadinimas) viršininke;

1996 m. išėjau į pensiją.

1961 m. lapkričio mėn. 1 d. Energetikos statybos tresto valdytojo Š. Grodzenskio įsakymu naujai įsteigtos Petrašiūnų gelžbetonio gamyklos direktoriumi buvo paskirtas Albinas Jakubauskas, vyr. finansininke (vyr. buhalterė) – aš. (Anksčiau abu dirbome Petrašiūnų statybos montavimo valdyboje).

Prasidėjo intensyvus darbas juridiškai įforminant naują pramonės įmonę Kaune. Gamybinės veiklos pradžia buvo priimti specialistai: vyr. inžinierius, gamybos meistrai, tiekėjas ir kasininkė. Svarbiausia, reikėjo surasti įvairių profesijų gerų darbininkų – tiltinių kranų mašinistų, formuotojų ir išformuotojų, suvirintojų elektra, armatūrininkų ir kt. Per lapkričio–gruodžio mėnesius buvo priimta apie 50 žmonių. Pirmieji gelžbetonio elektros stulpai buvo pagaminti 1961 m. lapkričio 26 d. ir iki 1961 m. pabaigos pagaminta elektros stulpų 9 m ilgio – 2 tūkst. vnt. Kitų gelžbetonio ir betoninių gaminių – 120 m³. Buvo sudarytas ir dviejų mėnesių balansas, įvardytas 1961 metų balansu.

1962 m. gamykla dirbo jau trimis pamainomis. Darbininkų Kaune labai trūko, juolab gelžbetoninių gaminių įmonėse. Gamykloje vyravo rankų darbas. Jauni žmonės tokių darbų nenorėjo dirbti, todėl dauguma darbininkų buvo pagyvenę. Darbo našumas buvo mažas. Nebuvo galimybių suinteresuoti žmones didesniu atlyginimu. (Darbo užmokesčio didėjimo tempai negalėjo aplenkėti darbo našumo tempų). Todėl darbininkai gamyklos transportu buvo vežami iš netolimų miestelių – Jiezno, Prienų ir kt. Jie nepasižymėjo nei savo kvalifikacija, nei patirtimi. Stengdamasis suburti ir išlaikyti pastovų galinčių ir norinčių dirbti darbininkų branduolį, direktorius A. Jakubauskas pats intensyviai dirbo su žmonėmis. Kartą per dvi savaites direktorius rengdavo pokalbius su visais darbuotojais įvairiomis aktualiomis temomis: ekonominėmis, kultūrinėmis, buitinėmis ir kt. Darbuotojai galėdavo išsakyti savo pageidavimus tiesiogiai direktoriui. Taigi, jis žinojo jų bėdas, rūpesčius, pageidavimus. Atsirado tarpusavio supratimas, glaudesnis ryšys. Direktorius visomis išgalėmis stengėsi padėti žmonėms. Tai buvo tarsi nauji vėjai tuometinėje visuomenėje, Vakarų šalyse žinoti jau seniai.

Gamyklos profsąjungos komitetas, kurio pirmininke 1963–1966 m. ir 1969–1972 m. buvau aš, direktoriui A. Jakubauskui pritariant, pradėjo kultūrinį švietėjišką darbą. Menkas tuometinis direktoriaus fondas ir šiek tiek tokios profsąjungos lėšos buvo naudojamos ekskursijoms, teatrų bei koncertų lankymui, įvairių renginių organizavimui energetikų klube. Ypač įsiminė savaitės trukmės

*Ilgametė šventės „Grok, Jurgeli“ vedėja
Stefa Navardaitienė*

ekskursijos į Užkarpatę ir, po metų, į Krymą. Nuotaikingai praeidavo renginiai energetikų klube įvairių švenčių proga. Linksmindavo visus Stefa Navardaitienė, aktorė Regina Varnaitė ir kt. Neutrūkdavo klausytojų žymių lektorių paskaitose aktualiomis ir įdomiomis temomis gamyklos salėje. Tokių šiltą bendravimą gamyklos žmonės labai vertino ir ilgai prisiminė.

Administracijos darbuotojai ir specialistai, tuomet vadinami inžinerijos ir technikos darbuotojais (ITD), daugiausia buvo jauni. Ekonomistė Elvyra Valiukaitė, inžinierė Nijolė Girštautienė, meistras Fridrikas Bražėnas, laboratorijos viršininkė Roma Bukauskienė, Pranas Aidukas ir kt. gamykloje dirbo daugelį metų, kai kurie iš jų tapo skyrių ir cechų viršininkais. Buvo keletas ir prieškarinės Lietuvos inteligentų. Vienas iš tokių – planavimo-gamybos skyriaus (PGS) viršininkas Aleksandras Kutka, dirbęs gamykloje nuo 1963 iki 1970 m. Labai nuoširdus, aukštos kultūros žmogus, geras specialistas ir patarėjas visiems, ypač jauniems specialistams, visais klausimais. Jis vadovavo vienam iš svarbiausių skyrių, sudarytam iš dviejų sektorių: planavimo-darbo užmokesčio ir gamybos. Šiame skyriuje dirbo 6 žmonės. Kai kurie iš jų vėliau buvo paaukštinti pareigose. Pavyzdžiui, Nijolė Girštautienė buvo paskirta direktoriaus pavaduotoja.

Šiek tiek apie save. Vyr. finansininke (vyr. buhalterė) dirbau iki 1963 m. Pačios prašymu buvau pervesta dirbti į PGS vyresniąja ekonomiste. 1966 m. kovo mėn. mane pakvietė dirbti į naujai įsteigtą Kauno statybos trestą Nr. 2, vadovaujamą Kęstučio Grigaičio. Dirbau ekonomikos laboratorijoje viršininko pavaduotoja iki 1968 m. kovo 1 d. Direktoriui A. Jakubauskui pakvietus, vėl grįžau dirbti

į gamyklą PGS viršininko pavaduotoja. Man dirbant Kauno statybos treste Nr. 2, į mano vietą vyresniąja ekonomiste buvo priimta nauja darbuotoja, pagyvenusio moteris, atvykusi iš Vilniaus, kur dirbo Socialinių reikalų ministerijoje. Nors turėjo ekonomistės diplomą, bet ekonomiste niekada nebuvo dirbusi. Skyriaus viršininkas A. Kutka kantriai ir taktiškai mokė naująją darbuotoją ekonomistės darbo. Ji buvo ne tik aktyvi miesto liaudies kontrolės visuomeninė kontrolierė, bet ir uoli kompartijos veikėja, nes iškapstė, kad PGS viršininko Aleksandro Kutkos biografijoje yra tamsių dėmių, dėl kurių jis esą negalįs dirbti skyriaus viršininku. (Pasirodo, A. Kutka, būdamas studentu, per vasaros atostogas norėdamas užsidirbti pinigų studijoms, dirbo buržuazinio kalėjimo prižiūrėtoju. Kalėjimo, kuriame buvo kalinami vargšai komunistai...) Taigi Aleksandras Kutka, būdamas taktiškas ir nenorėdamas gadintis nervų ir sveikatos, 1970 m. turėjo išeiti į pensiją nesulaukęs pensinio amžiaus (trūko vienerių metų). Tai labai neigiamai atsiliepė ir taip nedidelei jo pensijai. Išėjus A. Kutkai, aš buvau paskirta PGS viršininke.

O gamykloje intrigos tęsėsi toliau. Iniciatyvus ir sumanus direktorius Albinas Jakubauskas neskubėjo įstoti į komunistų partijos gretas. „Rajkomo“ vadovų klausiamas, kodėl jis ne partijos narys, atsakydavo, kad dar pats svarsto šį klausimą, nes jaučiasi tam nepribrendęs, apsisprendimui reikia laiko, o jis nenori būti „šiaudiniu“ komunistu. Svarbu, kad matyti jo vadovaujamos gamyklos geras darbas. Gamybos planai vykdomi, nors juos įvykdyti esant pagrindinių medžiagų (metalo) stygiui visai nėra paprasta. Metalo fondai buvo skiriami Ukrainos Krivoj Rogo metalurgijos gamykloje. Esant tokiems elektrifikacijos tempams, didėjo elektros stulpų poreikis, o metalo fondų realizacija buvo neritminga ir nesavalaikė. Reikėjo įdėti daug pastangų aprūpinant gamyklą reikiamu metalo kiekiu. Gamyklos tiekėjai į Krivoj Rogą veždavosi įvairių deficitinių gėrybių ir kyšiais užsitikrindavo metalo fondų realizaciją, kartu ir ritmingą gamyklos darbą aprūpinant energetikos statybines organizacijas stulpais elektros perdavimo linijų tiesimui. Svarbiausias direktoriaus uždavinys buvo nesutrukdyti Lietuvos elektrifikacijos. EST vadovybė priekaištų direktoriui neturėjo. Gamykla ne kartą buvo skelbiama socialistinio lenktyniavimo nugalėtoja tarp tresto įmonių. Pasiektus gamybos rezultatus gerai įvertino ir Kauno miesto bei Panemunės rajono partijos komitetai. Tačiau jaunos inžinierės Nijolės Girštautienės paskyrimas direktoriaus pavaduotoja nepatiko gamyklos liaudies kontrolės pirmininkei, kuri, remiama Kauno miesto partijos komiteto ir miesto liaudies kontrolės komiteto, pradėjo pulti direktorių tariamai už nesiskaitymą su gamyklos liaudies kontrole, nes jis nesureagavęs ir nenušalinęs nuo pareigų už (neįrodytą) pražangą N. Girštautienės. Gal tai buvo pretekstas pašalinti iš vadovaujamų pareigų

nekomunistą, nes visi direktoriai ir skyrių viršininkai turėjo būti partijos nariais. Ir štai gamyklos pradininkas, geras organizatorius, nusipelnęs Lietuvos energetikas Albinas Jakubauskas Energetikos statybos tresto valdytojo Algirdo Patkautos įsakymu pervedamas dirbti į Petrašiūnų statybos valdybą viršininko pavaduotoju. Matyt, tai buvo geriausias variantas išgelbėti puolamą žmogų. Tačiau neteisybė, didelė moralinė nuoskauda energingam ir gabiam vadovui išliko ilgam. Deja, gyvenime tenka sutikti įvairių žmonių. Dar J. Tumas-Vaižgantas yra pasakęs: esama bičių, kurios renka medų, ir esama vapsvų, kurios ieško kam įgelti.

1971 m. vietoj Albino Jakubausko direktoriumi tapo iš Šilumos tinklų pervestas Viktoras Antanavičius, sumanus ir gabus žmogus, dirbęs iki 1983 m. Jam vadovaujant pereita prie dviejų pamainų darbo nesumažinant gamybos apimties. Buvo atsakyta elektros stulpų gamybos lauko poligone, rekonstruotas medžio apdirbimo cechas ir pastatytas naujas gelžbetonio cechas, nors EST ir gamyklos vadovai statomo gelžbetonio cecho tikslios paskirties nežinojo. Buvo ketinama gaminti centrifuguotas gelžbetonio atramas arba gelžbetonio gaminius namų statybai. Pastatytame ceche gaminami įvairūs gelžbetoniniai gaminiai Energetikos statybos tresto organizacijoms. Gaminų poreikis buvo mažesnis už cecho gamybinį pajėgumą. Neišnaudojant visų naujojo cecho gamybinių pajėgumų ir gaminant labai įvairų gelžbetonio gaminių asortimentą, gamyklos ekonominė padėtis pablogėjo. Darbo našumas krito. Sumanus direktorius dėjo visas pastangas, kad dėl to nemažėtų visos gamyklos darbuotojų darbo užmokestis. Pateikus argumentuotus skaičiavimus Vyr. energetikos ir elektrifikacijos valdybai, buvo gautas leidimas darbo užmokesčio augimo tempus viršyti palyginus su darbo našumu. Įvertinus įvairių gelžbetonio gaminių padidėjimą sudėtingumo koeficientais, TSRS energetikos ministro įsakymu gamykla buvo pervesta iš darbo apmokėjimo 3-ios grupės į 1-ąją. Tokiu būdu buvo padidintas administracijos valdymo ir inžinerijos bei technikos darbuotojų darbo užmokestis.

Stambių užpildų fondai buvo skiriami Jurbarko arba Trakų nerūdinių medžiagų gamyklose. Vežti užpildus autotransportu labai brangu, todėl buvo nuomjami vad. žalieji vagonai iš Kauno šiluminės elektrinės stambių užpildų atvežimui. Ši priemonė šiek tiek sumažino nuostolius, tačiau gamykla dirbo nuostolingai, nors vadovai ir ieškojo būdų nuostoliams mažinti. Kaip ir anksčiau, neritmingai buvo realizuojami metalo fondai iš Ukrainos Krivoj Rogo metalurgijos gamyklos. Stulpų gamybai naudojamas pagrindinis metalas $A_T VI-10$ dažnai buvo keičiamas į $A_T V-12$, o tai darė nemažą įtaką pagrindinės produkcijos – stulpų gamybos savikainai. Tačiau į išvardytas nuostolingumo priežastis sudarant planines užduotis Vyr. energetikos ir elektrifikacijos valdyba atsižvelgdavo ir premijos už planų vykdymą buvo išmokamos. Bet nesibaigiančios problemos,

matyt, nuvargino direktorių V. Antanavičių, ir jis 1983 m. pasiprašė pervedamas į Kauno šiluminę elektrinę direktoriaus pavaduotoju.

Viktorui Antanavičiui išėjus, direktoriai keitėsi dažnai. 1983 m. direktoriumi dirbo buvęs gamyklos vyr. inžinierius Zenonas Alijošius, o jau 1984 m. gamyklai vadovavo Kastytis Baltrašiūnas, buvęs Kauno namų statybos kombinato gelžbetonio cecho viršininkas. Šie direktoriai neįsitvirtino gamykloje. Atitinkamai keitėsi ir vyr. inžinieriai. 1989 m. gamyklos direktoriumi paskiriamas Jonas Tamonis, sumanus vadovas ir jautrus, doras žmogus. Jam vadovaujant padėtis pagerėjo. Gamybinės užduotys buvo vykdomos. Įsisavinta aukštesnės kokybės gelžbetonio stulpų gamyba. Pastoviai buvo didinamas darbo užmokestis. Tačiau ir dabar daug pastangų reikėjo aprūpinant gamybą metalu, nes, Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, tiekimo reikalai dar labiau pablogėjo. Dėl blogo metalo tiekimo iš Krivoj Rogo metalurgijos gamyklos, mūsiškė ne kartą prastovėjo.

Kadangi energetikos sistemoje dirbau trisdešimt devynerius metus, iš jų gamykloje – trisdešimt penkerius, norėtuši prisiminti ir padėkoti Vyriausiosios energetikos ir elektrifikacijos valdybos (dabar vadinamos „Lietuvos energija“) skyrių viršininkams, su kuriais teko bendradarbiauti įvairiais klausimais. Negalima pamiršti planavimo skyriaus viršininko Prano Sidaro, nuostabaus žmogaus, profesionalaus patarėjo sprendžiant gamykloje iškilusias problemas. Taip pat darbo užmokesčio skyriaus viršininkės Romos Urbonienės, į kurią dažnai teko kreiptis įvairiais darbo apmokėjimo klausimais. Ji kantriai išklausedavo, įsigilindavo į pateiktus skaičiavimus ir visuomet padėdavo. Energetikos statybos tresto planavimo skyriaus viršininkė Margarita Muraškienė irgi niekada nestokojo profesionalių patarimų, gamyklos problemos tapdavo ir jos problemomis. Nuostabus patarėjas buvo darbo užmokesčio skyriaus viršininkas Bronius Telyčėnas.

Labai džiaugiuosi, kad visą gyvenimą man teko dirbti vienoje iš svarbiausių ūkio šakų – energetikos. Malonūs prisiminimai, įvairūs moraliniai paskatinimai, o ypač įrašymas į Lietuvos energetikų garbės knygą praskaidrina šį gyvenimo tarpsnį.

Danutė Lapajienė

Savo jaunystę praleidau gamykloje

1968 m. – formavimo cecho meistrė (tris mėnesius); 1968–1969 m. – formavimo cecho viršininkė; 1969–1970 m. – direktoriaus pavaduotoja gamybai; 1970–1976 m. – vyresn. inžinierė planavimo-gamybos skyriuje; 1976–1979 m. – konstruktorinio skyriaus viršininkė.

1968 m. sausio 15 d., baigusi Kauno politechnikos instituto Statybos fakultetą, pradėjau dirbti Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamykloje formavimo cecho meistre. Neilgai trukus buvau paskirta to cecho viršininke. Gamykla tuo metu dirbo ypač sunkiomis sąlygomis – trūko metalo, cemento, apvalios miško medžiagos. Darbininkų uždarbis buvo mažas. Dirbta trimis pamainomis. Formavimo cecho viena darbo pamaina buvo sukomplektuota iš Jiezne bei aplinkiniuose miesteliuose gyvenančių žmonių, kurie nepasižymėjo darbštumu, neturėjo darbo patirties ir reikiamos kvalifikacijos, kai kurie iš jų pažeidinėdavo ir darbo drausmę. Todėl kadrų kaita buvo didelė, o tai turėjo įtakos gamybinių užduočių vykdymui. Tačiau gamykloje buvo ir daug gerų darbininkų, kurie nuoširdžiu darbu padėdavo išvengti prastovų ir plano žlugdymo. Tai formavimo cecho brigadininkas Jonas Plančiūnas, kranininkas Juozas Saliūta, armatūros cecho darbininkė Emilija Naudžiūnienė ir daugelis kitų.

Medžio apdirbimo cechui vadovavo sumanus ir pareigingas viršininkas Jonas Jurkonis, daug prisidėjęs prie cecho įrengimų atnaujinimo ir gamybinio ploto išplėtimo, sugebėjęs suburti kvalifikuotų specialistų ir darbininkų kolektyvą. Cechas planines užduotis įvykdydavo visuomet. Labiausiai įtemptas laikotarpis buvo pradėjus statyti energetikų poilsiavietę Šventojoje. Medžio apdirbimo cechas, be planinių užduočių, gamino ir tiekė stalių gaminius bei medieną poilsiavietės statybai.

Kiekvieną dieną gamyklos vadovai atsiskaitydavo Energetikos statybos trestui apie poilsiavietei pagamintą produkciją. Pastačius poilsio namus „Energetikas“, keletas namelių buvo skirta gamyklos darbuotojų poilsiui. Vėliau medžio apdirbimo ceche pagaminta medienos produkcija bei stalių gaminiai buvo tiekiami kitos energetikų poilsiavietės statybai Svetlogorske (Kaliningrado sr., Rusija).

Gamyklos direktoriaus Albino Jakubausko, planavimo-gamybos skyriaus viršininko Aleksandro Kutkos, vėliau jį pakeitusios Danutės Lapajienės, skyrių ir cechų viršininkų sumanaus vadovavimo dėka gamykla planus vykdydavo. Kolektyvas buvo draugiškas. Direktorių – tikras gamyklos patriotas, geras vadovas, paprastas ir nuoširdus, mylintis žmones. Jis skatino jaunimą sportuoti, dalyvauti saviveikloje. Buvo rengiamos įspūdingos šventės, kurių metu tekdavo sukurti

kupletus apie bendradarbius, juos padeklamuoti ar padainuoti. Vyraudavo sąmojis ir gera nuotaika, nors ir be alkoholio.

Tačiau 1970 m. nutiko nemalonus įvykis, kuris palietė ne vien mane asmeniškai, bet iš dalies susijęs ir su direktoriaus A. Jakubausko atleidimu iš direktoriaus pareigų. Man dirbant gamykloje, įvairūs betoniniai ir smulkūs gelžbetoniniai gaminiai buvo gaminami ne tiktai formavimo ceche, bet ir lauko aikštelėje, esančioje už gamyklos teritorijos tvoros. Pagal nusistovėjusią tvarką, vežant betoną į aikštelę, buvo išrašomi leidimai, kuriuos vizuodavo gamyklos vadovaujantys darbuotojai, tarp jų, kaip direktoriaus pavaduotoja, ir aš. Gamyklos liaudies kontrolės pirmininkė mano vizuotus leidimus pateikė prokuratūrai kaip socialistinės nuosavybės grobstymo įrodymą. Be to, pareikalavo, kad direktorius atleistų mane iš užimamų pareigų. Intrigai nepavykus, toji pirmininkė, Kauno miesto partijos komiteto ir miesto liaudies kontrolės komiteto remiama, pradėjo pulti gamyklos direktorių už nesiskaitymą su liaudies kontrole. Įvertinus tai, kad A. Jakubauskas nebuvo TSKP narys, Kauno miesto liaudies kontrolės sprendimu jis buvo atleistas iš užimamų pareigų ir Energetikos statybos tresto valdytojo įsakyму perkeltas į Petrašiūnų statybos valdybą viršininko pavaduotoju. Gamyklos darbuotojai skaudžiai išgyveno nepagrįstą direktoriaus A. Jakubausko atleidimą, tai neigiamai paveikė ir mikroklimatą kolektyve.

Naujai paskirtam gamyklos direktoriui Viktorui Antanavičiui pirmieji darbo metai buvo nelengvi, bet dėl jo sumanaus vadovavimo ir darbuotojų nuoširdžių pastangų darbo sąlygos gerėjo. Buvo pereita prie dviejų darbo pamainų, pirmą kartą gamyklos istorijoje 1974 m. vasarą gamybos procesas buvo sustabdytas mėnesiui laiko, tuo metu atliktas įrengimų kapitalinis remontas. Darbuotojai, eilėje laukiantys butų, buvo apgyvendinti energetikos sistemos organizacijoms priklausančiuose bendrabučiuose, o pastačius gyvenamąjį namą, aprūpinti butais. V. Antanavičius tęsė tradiciją organizuoti Energetikų dienos šventę, kurios metu pagerbiami nusipelnę gamyklos darbuotojai.

Daugeliui žmonių esu dėkinga už nuoširdų bendradarbiavimą, tarpusavio supratimą, toleranciją. Ypač svarbi man, kaip jaunai specialistei, buvo planavimo skyriaus viršininko A. Kutkos, šio skyriaus viršininko pavaduotojos Danutės Lapajienės, vyresniosios ekonomistės Elvyros Valiukaitės, kadru skyriaus viršininkės Aleksandros Agapovos draugiška nuoširdi parama ir palaikymas.

Teresė Nijolė Girštautienė

Apie prabėgusius gamykloje metus

Nuo 1968 m. gruodžio 1 d. – vyresnysis konstruktorius.

1977 m. paskirtas formavimo cecho mechaniku.

Nuo 1989 m. iki 1990 m. 6 mėn. – medžio apdirbimo cecho meistras.

Konstruktoriniame skyriuje projektavome smulkių gelžbetonio gaminių metalines formas, organizavome brėžinių pristatymą į Šiaulių eksperimentinę elektrokonstrukcijų gamyklą bei gatavų formų diegimą į gamybą. Be to, vykdėme įvairius projektavimo darbus, susijusius su naujos technikos įdiegimu.

Visus du dešimtmečius buvau aktyvus visuomenininkas. Nebuvo nė vienos veiklos srities, kurioje nedalyvaučiau.

Dar ir šiandien pamalonina prisiminimai apie gamyklos sportininkų pasiekimus. Buvau išrinktas sporto tarybos pirmininku. Administracijos padedami buvome įrengę biliardinę, teniso bei šaškių ir šachmatų kambarius, o vėliau – sporto salę, kurioje praleisdavome laisvalaikį.

Dalyvaudavome EST organizuojamose spartakiadose. Geriausi mūsų rezultatai pasiekti tinklinio aikštelėje, kur pats žemiausias laimėjimas – antra vieta. Pagrindiniai priešininkai buvo Marijampolės bei Šiaulių EKG komandos.

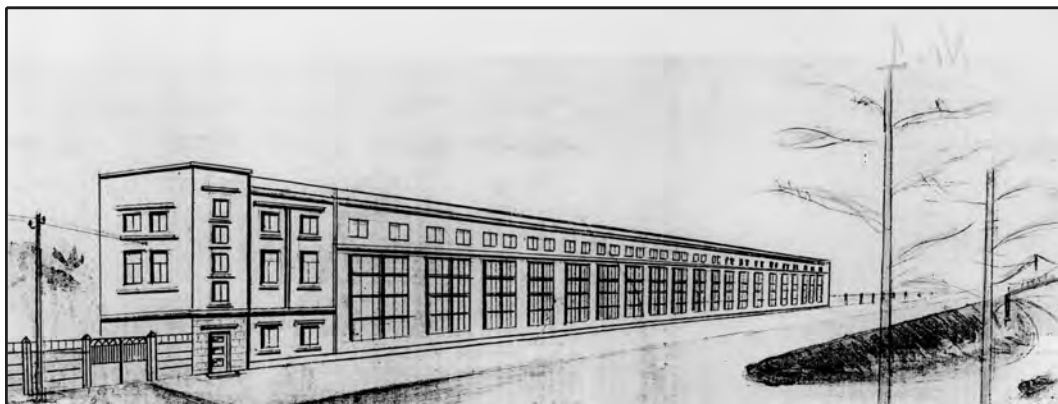
Tokie pat pasiekimai buvo žaidžiant šachmatais, kur man asmeniškai teko žaisti antroje lentoje.

Šiandien aš jau pensininkas, bet dinamiškas, aktyvus darbas dar leidžia pajusti, kad esi reikalingas, kad sukauptos žinios nenuėję veltui.

Kęstutis Jareckas

Kęstutis Jareckas

Gamykla 1960 metais. Piešinys iš A. Baltakio asmeninio archyvo

VILNIAUS GELŽBETONINIŲ ATRAMŲ GAMYKLA

Plečiantis Lietuvos kaimo elektrifikavimui, buvo nutarta elektros perdavimo linijoms vietoj medinių naudoti gelžbetoninius stulpus. Jų gamybai reikėjo pastatyti gamyklą, nes Lietuvoje tokie stulpai buvo gaminami labai mažais kiekiais: Statybos ministerijos gelžbetoninių konstrukcijų gamyklose (Vilniuje – centrifuguotos, Klaipėdoje – vibruotos) bei Energetikos statybos tresto kai kuriose statybos montavimo valdybose (Anykščių, Kauno, Marijampolės) primityviu būdu.

Iš Vilniaus TE-2 buvo paimtas 1,2 ha ploto sklypas ir jame pastatyta Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla.

Gamyklą projektavo Vyr. energetikos ir elektrifikavimo valdybos Projektavimo konstravimo biuras (projekto autorius – Bražukas), statė Petrašiūnų statybos montavimo valdyba (aikštelės viršininkas – A. Kūzas, darbų vykdytojas – J. Uždavins).

Gamyklos projektinis metinis pajėgumas – 8,5 tūkst. m³ stulpų.

VGAG pradėjo dirbti 1959 m. rugpjūčio 18 d.

1980 m. liepos 1 d. Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla buvo likviduota ir perduota Energetikos statybos tresto Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos žinion. Pavadinta taip: EST GTKV pagalbinė gamyba.

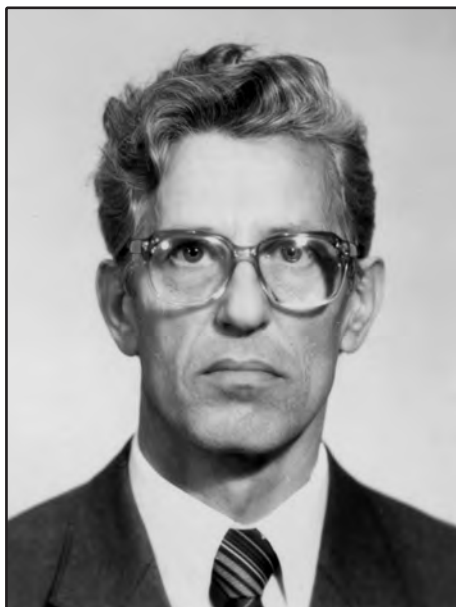
1984 m. balandžio 1 d. EST GTKV pagalbinė gamyba perduota Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamyklai. Pavadinta Petrašiūnų GAG Vilniaus gamybinis baru.

Pirmasis gamyklos direktorius Juozas Čivas

Gimė 1929.06.29 Liduokių kaime, Ukmergės aps. Mokėsi Ukmergės gimnazijoje. 1955 m. baigęs Kauno politechnikos institutą ir įgijęs hidrotechninės statybos inžinieriaus kvalifikaciją dirbo Kapčiamiesčio HE direktoriumi, Anykščių SMV vyr. darbų vykdytoju. Jam vadovaujant buvo atstatyta Baltosios Ančios HE.

1959.08.18 paskirtas Vilniaus gelžbetoninių atramų gamyklos direktoriumi ir dirbo juo iki mirties 1978.02.08.

Algimantas Jurgis Baltakis (gim. 1939.03.16).

Gamybinę veiklą pradėjo 1955 m. Anykščių tarprajoninėje statybos-elektromontažo kontoroje (dabar Anykščių SMV). Dirbdamas hidrotechninės statybos laborantu dalyvavo Baltosios Ančios, Antalieptės, Godingos hidroelektrinių statybose. 1960 m. perkeltas dirbti į Vilniaus gelžbetoninių atramų gamyklą, kurioje dirbo iki jos likvidavimo 1993 m. Ėjo įvairias pareigas: vyriausiojo technologo, gamybos skyriaus viršininko, cecho viršininko pavaduotojo, vyriausiojo inžinieriaus.

*Direktorius
Petras Pekorius*

*Direktorius
Albertas Baranauskas*

*Vyr. inžinierius
Juozas Rusteika*

*Vyr. inžinierius
Jeronimas Laucius*

*Garintoja-kontrolierė
A. Šaduikienė*

*Meistras
Jonas Šaduikis*

*Garintoja-kontrolierė
L. Šaduikytė-Cikanavičienė*

*Meistras
Jonas Baltakis*

Gamyklos kolektyvas išvykoje į Odesą. Pirmoje eilėje (iš kairės): V. Rinkevič, P. Čereška, V. Mumėnas, A. Traška, N. Paromonovas, J. Davolis. Antroje eilėje: E. Sokolovas, A. Baltakis, J. Rusteika, D. Pališkienė, R. Bychanova, L. Nedveckaja, M. Subačienė, K. Paromonova, F. Jodko, L. Cikanavičienė, M. Šalidevič. Trečioje eilėje: G. Šeršniovas, L. Kasko, J. Čivas, A. Baranauskas, A. Naumovas, Z. Okunevičius, V. Leskovskis

Išsisiūbavus privatizacijos vėjams, 1992 m. spalio 1 d. Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamykla atsisakė Vilniaus gamybinio baro, tad šis baras vėl buvo įregistruotas Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla, o 1993 m. birželio 1 d. ji buvo privatizuota ir tapo uždara akcine bendrove.

Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla neturėjo savo betono gamybos cecho. Betono skiedinį pirkdavo iš Statybos ministerijos gamyklų. Tai atsiliepė jos ekonominiams rodikliams, pagaliau – ir likimui.

Ijungus gamyklą į Gamybinio technologinio komplektavimo valdybos sudėtį, buvo imta mažinti stulpų gamybos apimtį ir didinti kitų gelžbetoninių gaminių, reikalingų energetikos objektų statybai, o gamybą perėmus Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamyklai, 1986 m. Vilniaus gamybiniame bare stulpų gamyba buvo visai nutraukta.

Gamybos rekonstrukcijos etapai

1964 m. pagrindinis cechas prailginamas 24 metrais.

1965 m. atliekama kamerų rekonstrukcija padidinant jų talpą.

1966–1967 m. nuperkamas surenkamas betono gamybos cechas, tačiau, nesuradus lėšų statybos montavimo darbams, EST ir VGEEV sprendimu perduotas Statybos ministerijai, kuri garantavo gamyklos aprūpinimą betono skiediniu, bet nevisada šį įsipareigojimą vykdė.

1969 m. pastatomas armatūros cechas ir pagalbinis pastatas, kuriame įkuriamos mechaninės dirbtuvės, smulkių medžiagų sandėlis, kompresorinė.

1972 m. Pramonės statybos projektavimo institutas paruošia betono gamybos cecho projektą, tačiau dėl lėšų trūkumo projektas lieka neįgyvendintas.

1977–1978 m. kieme įrengiamas atviras gatavos produkcijos sandėlis.

1979–1980 m. pastatomas administracinis pastatas.

1982 m. atliekama pagrindinio cecho sienų rekonstrukcija.

1983 m. prie pagrindinio cecho pastatomas priestatas, į kurį perkeliamos mechaninės dirbtuvės, laboratorija, sandėlis, o senasis dirbtuvių pastatas rekonstruojamas įrengiant jame stalių dirbtuvę ir šaligatvio plytelių gamybos barą.

1 lentelė. Gamintų stulpų tipai

Eil. Nr.	Tipas	ETL, kV	Ilgis, m	Svoris, kg	Atspar. momentas, ton. m.	Gamybos periodas	Skerspjūvis
1.	PA-1	0,4	10,5	690	—	1960 01–1962 03	Dvitėjinis
2.	SO-2	10	11,0	880	2,4	1961 06–1962 10	Dvitėjinis
3.	SN-2a	10	11,0	920	2,4	1961 09–1970 12	Dvitėjinis
4.	A-1	0,4	9,0	425	0,65	1964 08–1967 05	Kvadratinis
5.	A-1T	0,4	9,0	425	0,7	1966 11–	Kvadratinis

2 lentelė. Gamybos dinamika

Metai	Gamyba, m ³	
	Iš viso	tarp jų atramos
1959	990	990
1960	7 886	5 786
1961	9 314	7 218
1962	10 215	9 826
1963	13 391	12 083
1964	13 909	13 890
1965	15 939	15 601
1966	14 204	13 802
1967	13 646	12 781
1968	13 624	12 833
1969	14 195	13 015
1970	15 268	14 322
1971	16 019	14 996
1972	16 849	15 428
1973	16 791	15 600
1974	17 169	15 298
1975	17 253	15 403
1976	17 294	15 386
1977	17 395	14 754
1978	17 687	15 126
1979	16 776	13 310
1980	16 546	12 854
1981	12 109	8 029
1982	9 162	5 500
1983	7 322	3 841
1984	9 230	4 586
1985	10 325	6 198
1986	8 174	1 571
1987	7 243	—
1988	8 574	—
1989	8 618	—

Matuojamas armatūros įtempimas

Personalas

Žemiau išvardyti žmonės yra dirbę gamykloje.

Direktoriais: Juozas Čivas – 1959.08.18–1978.02.08 (iki mirties), Petras Pe-korius – 1978–1980.07.01 (iki prijungimo prie GTKV), Albertas Baranauskas –1992–1993 (vadovavo atkurtai gamyklai iki jos privatizavimo).

Vyr. inžinieriais: Juozas Rusteika – 1960–1977 (pervestas į EST), Petras Pe-korius – 1977–1978, Jeronimas Laucius – 1978–1980.07.01 (iki prijungimo prie GTKV), Algimantas Baltakis – 1992–1993 (iki gamyklos privatizavimo).

Vyr. buhalteriais: V. Vinogradovas, Bronius Pilatas, Antanina Martynova, Vanda Žukauskienė, Valė Juršėnaitė.

Vyresn. ekonomistais: Vytautas Eimaitis, Stasė Slivkaitė, Danutė Ašakaitė, Danutė Politikienė, Danutė Pališkienė.

Tiekimo skyriaus viršininkais: Socharis Rabinavičius, Viktoras Labunskis, V. Pankovas, Algirdas Gailius.

Mechanikais: Radionovas, Mironovas, Demidovas, Juozas Belkevičius, Juo-zas Jurčiukonis, Algis Vaišnoras, Albinas Baukys, Egidijus Morkūnas, Alfonsas Vizbaras, Jonas Paukštė.

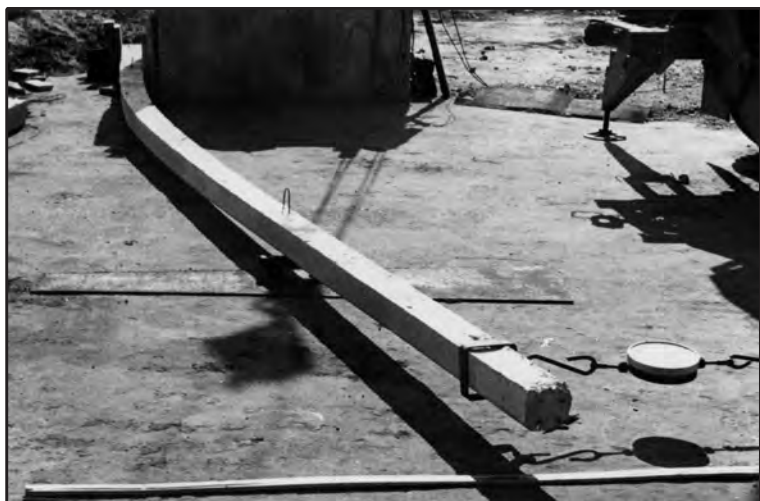
Meistrais: Algimantas Urbonavičius, Nikolajus Paramonovas, Jonas Balta-kis, Jonas Šaduikis, Alvidas Bitinas, Alvidas Blažys, Janė Večkytė, Jonas Tumėnas.

Bendras metalinių kasečių, skirtų stiebų gamybai, vaizdas

Saugumo technikos inžinieriais: Aleksejus Tolstošeinas, A. Gečys, Jonas Stasiūnas, Albertas Baranauskas, Alfonsas Vizbaras.

Techninės kontrolės skyriui vadovavo: Semionova, Stasys Aukštuolis, Romas Maigys, Tatjana Kotova.

Atramų atsparumo bandymas

Sandėlininkais buvo: V. Vaidakas 1960–1961, Zigmas

Okunevičius 1961–1980, Milda Subačienė 1980–1992.

Gamybos-techninio skyriaus visais reikalais rūpinosi Algimantas Baltakis nuo 1960 m. iki gamyklos likvidavimo.

Likvidavus gamyklą ir ją pavadinus cechu, vadovavo: Vytautas Dubonis – 1980–1983, Albertas Baranauskas – 1983–1992.

Daug darbuotojų išdirbo gamykloje beveik nuo gamybos paleidimo iki jos likvidavimo. Tai suvirintojas elektra Janušas Bogdanovičius nuo 1961 m., formuotojas Janas Vaitkievičius nuo 1961 m., kranininkas Zenonas Gasiulis nuo 1965 m., kranininkas Česlavas Gilevskis nuo 1960 m., stropuotojas Fabijanas Davsievičius nuo 1960 m., suvirintojas elektra Ivanas Ivanickis nuo 1963 m., stalius Antanas Krikštaponis nuo 1961 m., tekintojas Vytautas Mumėnas nuo 1963 m., suvirintoja elektra Kristina Paramonova nuo 1961 m., kranininkas Stasys Paškevičius nuo 1970 m., formuotojas Jonas Saveikis nuo 1971 m., kranininkas Algis Traška nuo 1960 m., suvirintojai elektra Vaclovas Rinkievičius nuo 1960 m., Algirdas Švainickas – nuo 1960 m., Petras Čerečka – nuo 1960 m., Bronius Černiauskas – nuo 1960 m.; elektromonteris Vytautas Šaknys nuo 1976 m. ir kt.

Pastačius gamyklą, dirbti jos direktoriais iš Anykščių statybos montavimo valdybos buvo pakviestas Juozas Čivas, o vyriausiuoju inžinieriumi – Juozas Rusteika. Tai buvo geras vadovų duetas: J. Čivas geras ūkinis vadovas, organizatorius, vienijantis kolektyvo žmones, o J. Rusteika – techninės minties siela. Jiems vadovaujant ir buvo sukurtos gelžbetoninių stulpų gamybos technologijos ir technologinė įranga, nes nei Respublikoje, nei tuometinėje Tarybų Sąjungoje

1975 m. EST organizacijų spartakiados dalyvių registracija. Pirmas iš kairės sėdi Petrašiūnų energetikos autoūkio direktorius Vytautas Gritėnas, dešinėje – Vilniaus atramų gamyklos vyr. inžinierius Algimantas Jurgis Baltakis

jie nebuvo masiškai gaminami ir nebuvo tam pritaikytų įrengimų. Reikėjo kai kuriuos gelžbetonio pramonėje naudojamus įrengimus pritaikyti stulpų gamybai, o kai kuriuos – kurti iš naujo. Šioje srityje nemažą vagą išvarė Juozas Rus-teika. Prie to nemažai teko prisidėti iš šių eilučių autoriui, gamykloje dirbusiam gamybos ir techninio skyriaus vadovu.

Nemažai nervų sugadinome ir Šiaulių eksperimentinės elektrokonstrukci-jų gamyklos darbuotojams, gaminusiems mūsų gamyklai technologinę įrangą, bei Vyr. energetikos ir elektrifikavimo valdybos Projektavimo konstravimo biuro darbuotojams, pagal mūsų užsakymus projektavusiems gamyklai įrangą.

Artimai bendradarbiauta su tuometinio Kauno politechnikos instituto Vilniaus filialo mokslininkais A. Kudziu ir R. Vadlūga. Jie suprojektavo stulpą SN-2a su iš anksto įtempta armatūra ir padėjo įdiegti gamyboje, o vėliau tyrinėjo stulpų gamybos technologinius procesus, teikė rekomendacijas.

Pagrindinė gamyklos produkcija ir buvo gelžbetonio stulpai aukštos ir žemos įtampos elektros perdavimo linijoms (iki 90 %).

1985 m. Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamykla, gerindama savo Petrašiūnų cecho ekonominius rodiklius ir gamybos sąlygas, naudodamasi vadovų teisėmis ir pritariant Energetikos statybos tresto vadovybei, nusprendė stulpų gamybą iš Vilniaus cecho perkelti į Petrašiūnų cechą, o Vilniaus ceche sukonzcentruoti nuostolingą įvairių neserijinių gaminių gamybą, motyvuojant, kad svarbiausia – patenkinti EST įvairių gelžbetonio gaminių poreikius; nuostoliai būsią apskaitomi bendrame Petrašiūnų GAG balanse, o Vilniaus cechui pretenzijos dėl nuostolių nebūtų reiškiamos. Taip ir buvo daroma, kol Petrašiūnų GAG nusprendė atskirti nuo gamyklos Vilniaus cechą.

Laikui bėgant pasikeitė Petrašiūnų GAG ir EST vadovai ir šis jų įsipareigojimas buvo pamirštas.

Vilniaus cecho atskyrimo momentui buvo sudaryti du balansai – Petrašiūnų GAG ir Vilniaus cecho. Žinoma, Vilniaus cecho balansas atrodė liūdnai (apie 1 mln. rb. nuostolio).

Su tokiu neigiamu balansu, skolomis tiekėjams, tame tarpe ir pačiai Petrašiūnų GAG, ir buvo 1992 spalio 1 d. nuo Petrašiūnų GAG atskirtas Vilniaus cechas, kuris vėl pasivadino Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla.

Gamyklai, turinčiai didelę skolą, bet neturinčiai nei apyvartinių lėšų, nei betono gamybos baro, merdint statyboms Respublikoje, aišku, neliko šansų išgyventi ir, atsiradus pirkėjui, kuris apsiėmė padengti visas gamyklos skolas, 1993 m. birželio 1 d. ji buvo parduota.

Algimantas Jurgis Baltakis
Buvęs Vilniaus gelžbetoninių atramų gamyklos
gamybos skyriaus viršininkas

Administracinis inžinierinis pastatas, esantis Šiauliuose, Pramonės g. 10.

ŠIAULIŲ EKSPERIMENTINĖ ELEKTROS KONSTRUKCIJŲ GAMYKLA

Energetikos statybos trestui 1958 metais iš Žemės ūkio ministerijos žinios perduodamos Šiaulių tarprajoninės remonto dirbtuvės, kurios pavadinamos Energetikos statybos tresto Šiaulių statybos mechanizmų ir autotransporto priemonių mechaninėmis dirbtuvėmis, o kitais metais – Šiaulių remonto-mechaninė gamykla. Direktoriumi paskiriamas Jonas Valiukonis.

Šiaulių eksperimentinė elektros konstrukcijų gamykla (Šiaulių EEG) pirmais savo veiklos metais remontavo traktorius, automašinas ir statybinius įrenginius. 1960 metais ji pradėjo gaminti 0,4–10 kV ETL metalines konstrukcijas, komplektines transformatorines pastotes ir žemos įtampos skydus, 1962 metais – aukštos įtampos elektros skirstymo įrenginius – KSO kameras. 1966–1967 m. imta gaminti 35–110 kV ETL metalines atramas ir traversas, jėgos kabelius žemės ūkio objektams elektrifikuoti ir kt. Aštunto dešimtmečio pabaigoje pradėta gaminti 330 kV ETL traversas, statybines konstrukcijas, stropus, statybinę įrangą ir įvairias kitas metalo konstrukcijas. Per 1958–1980 metus gamykla išaugo. 1969 m. perduoti naudojimui nauji erdvūs gamybiniai cechai ir administracinis pastatas. 1965 m. gamyklos direktoriumi paskirtas Kazys Žvirblis. Gamyba padidėjo

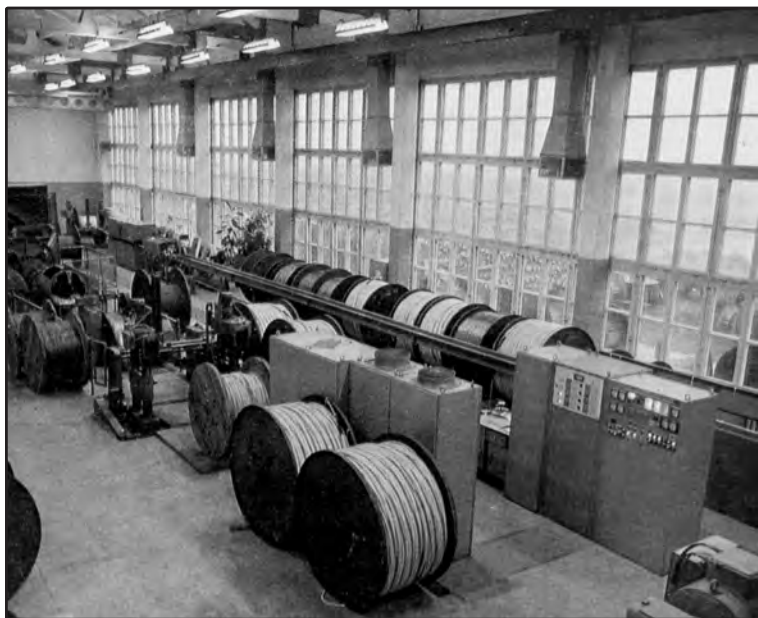

Gamyklos direktorius Jonas Valiukonis

Gamyklos direktorius Kazys Žvirblis

per 10 kartų. 1980 metais buvo gaminami apie 800 pavadinimų gaminiai energijos statybai ir Respublikos elektrifikacijai: komplektinės transformatorinės pas-

Kabėlių gamybos cechas

totės, aukštos ir žemos įtampos elektros aparatūra, jėgos kabeliai, 0,4–330 kV ETL ir pastočių metalinės konstrukcijos, kėlimo stropai, elektrodiniai katilai patalpų šildymui, konstrukcijos pramoninei ir gyvenamųjų namų statybai ir kt.

Ukmergės remonto-mechaninė gamykla (Ukmergės RMG) daugiausia remontavo trakto-

Gamyklos produkcijos sandėliavimo aikštelė

rius, automašinių variklius, statybines, gręžimo-kranines mašinas ir gamino įvairias metalo konstrukcijas. 1972 m. atiduotos naudoti naujos gamybinės patalpos. Išplėsta gamyba. Kitais metais ši gamykla sujungta su ŠEEG. Po to ji daugiausia gamino 35–110 kV ETL bei 330/35 kV transformatorinių pastočių metalines konstrukcijas, automašinių kėbulus, specialias kabinas, nestandartinius įrenginius ir kt.

1 lentelė

Prekinės produkcijos realizacijos apimtys Šiaulių EEG ir Ukmergės gamyklose 1958–1960 metais (mln. rb.)

Metai	Šiaulių EEG	Ukmergės RMG
1958–1960	1,66	0,11
1961–1965	7,51	1,25
1966–1970	10,77	1,65
1971–1975	13,95	1,19
1976–1980	17,43	—
Iš viso	51,32	4,20

2 lentelė

Metalo konstrukcijų (tūkst. t) ir elektros įrenginių gamyba (mln. rb.) Šiaulių EEG ir Ukmergės RMG

Metai	Metalo konstrukcijų (tūkst. t)			Pagaminta KTP (vnt.)	Elektros aparatūros (mln. rb.)	
	Iš viso	ŠEEG	Ukmergės RMG		aukštos įtampos	žemos įtampos
1958–1960	1,8	1,7	0,1	60	—	—
1961–1965	20,3	19,5	0,8	887	0,07	0,40
1966–1970	17,2	16,3	0,9	2112	2,7	1,23
1971–1975	17,8	16,8	1,0	2800	2,25	2,01
1976–1980	19,4	19,4	—	2385	4,00	2,40
Iš viso	76,5	73,7	2,8	8244	9,52	6,04

Labai didelę paklausą turėjo komplektinės transformatorinės pastotės. Per metus jų buvo pagaminama iki 500 vnt. KTP gamyba nuo 1978 metų ėmė mažėti, nes dauguma Respublikos objektų jau buvo elektrifikuoti. ŠEEG produkcija leido užtikrinti sparčius Lietuvos elektrifikavimo tempus.

Gamyklos kolektyvas ne tik gerai dirbo, bet ir mokėjo linksintis, sportuoti bei ilsėtis. Buvo saviveiklos kolektyvas. Sportininkai dalyvaudavo rengiamose EST spartakiadose ir dažnai tapdavo nugalėtojais. Labai stipri buvo tinklinio komanda, kurioje žaidė gamyklos direktorius K. Žvirblis.

Medžiagą parengė
Jonas Valiukonis

Gamyklos saviveiklininkų pasirodymas. Scena iš spektaklio „Eglė žalčių karalienė“

Šiaulių eksperimentinės elektros konstrukcijų gamyklos (ŠEEG) direktoriaus Jono Valiukonio prisiminimai

1959 metais sparčiai didėjo Lietuvos elektrifikavimo tempai. Savivaldybių ir žemės ūkio elektros tinklai buvo pradėti jungti į vieningą energetinę sistemą. Pradėtos naudoti gelžbetoninės atramos. Energetikos statybos trestui trūko metalinių konstrukcijų gelžbetoninėms atramoms, el. skirstyklų, įvadinių dėžių, laidų sujungimo sąvaržų ir kt. Tokių gaminių gamybą buvo nutarta organizuoti Šiaulių remonto-mechaninėje gamykloje, kuri tuo metu užsiėmė automašinių ir traktorių remontu. Dalis remontuojamų mechanizmų priklausė EST, o kita dalis buvo priimama iš kolūkių. Pastaroji dalis darbuotojams buvo pati patraukliausia, nes už tų mechanizmų remontą kolūkiai dažniausiai atsiskaitydavo „grynais“. Ataskaitos EST apie tų mechanizmų remontą niekas neduodavo. Dirbo apie 40 remontininkų. Uždarbiai buvo geri, nes gauti pinigai padalijami kaip priedas prie atlyginimo. Kolūkiečiai už sudėtingesnę remontą negailėdavo gerų vaišių specialistams.

1959 metų rugpjūčio 17 dieną iš Elektros tinklų buvau pervestas į šią gamyklą. Užduotis – organizuoti elektrifikavimui reikalingų gaminių gamybą.

Tekinimo-frezavimo cechas

V a d i n a m o -
 ji „gamykla“ buvo įsikūrusi kažkada buvusios skerdyklos patalpose. Gamybinės patalpos pasibaisėtinos. Betoninės grindys duobėtos, langai – nešvarūs ir išdužusiais stiklais, durys nesandarios, sienos nedažytos, aprūkusios. Pasikalbėjus žmonės sutiko savo jėgomis suremontuoti patalpas. Prisipirkę reikalingų medžiagų, keliolikai dienų sustabdėme visus kitus darbus, ir ėmėmės remonto. Dirbom visi – nuo valytojos iki direk-

toriaus. Išbetonavom grindis, nudažėm sienas ir lubas. Staliai suremontavo duris ir langus. Nuotaika praskaidrėjo, rezultatai džiaugėsi visi.

Dabar liko du svarbiausi uždaviniai – darbo drausmė ir perėjimas nuo mechanizmų remonto prie metalo konstrukcijų gamybos.

Darbo drausmė atitiko gamybinių patalpų būklę. Darbininkai nesivaržydavo darbo metu viešai pasistatyti degtinės, o į perspėjimus atsakydavo, kad ne vieną tokį vadovą „išspravidiję“. Su tokia padėtimi taikstyti negalėjau. Labai daug padėjo kadrų skyriaus inspektorė, principinga moteris, mokėjusi paveikti žmones. Žinoma, su kai kuriais teko atsisveikinti, o kiti suprato, kad teks paklusti įvedamai tvarkai.

Mechanizmų remonto darbus nutraukėme palaipsniui. Buvo kelios priežastys: dirbtuvės turėjo gerų, tam darbui skirtų staklių ir patyrusių specialistų. Be to, darbininkai netikėjo, kad gaminant metalo konstrukcijas bus galima uždirbti tiek, kiek remontuojant mašinas. Naujai gamybai reikėjo kitų įrengimų: staklių, mechaninių bei hidraulinių presų, suvirinimo aparatų ir pan. Naujų įrengimų

gavome labai mažai, reikėjo važinėti po Lietuvos bei kitų respublikų didžiąsias gamyklas ir tartis gauti naudotų įrengimų.

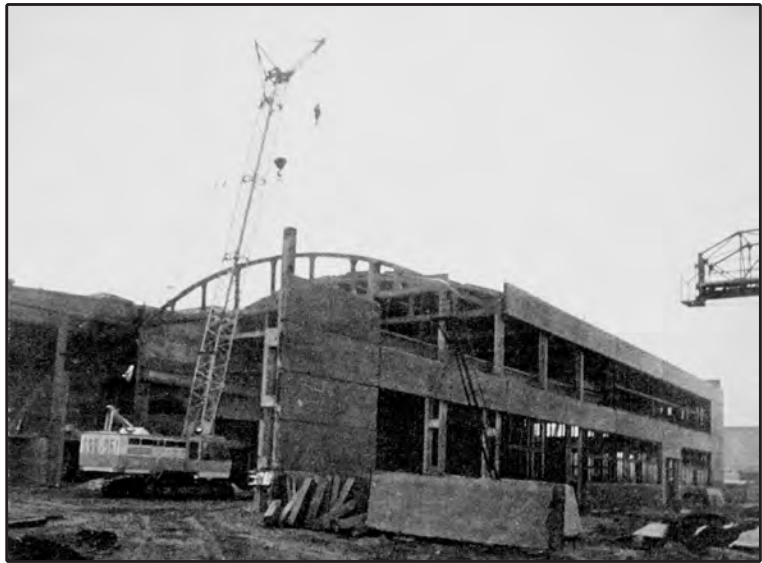
Atsirado nauja specialybė – šampų gamyba. Kelis geresnius specialistus pasiuntėme pasimokyti į kitas gamyklas. Po kelių metų jie sudarė šampų gamybos ir remonto barą, kuriame dirbo keliolika aukštos kvalifikacijos specialistų.

Komplektuojant naujų darbuotojų grupes daug padėjo Šiaulių miesto karinis komisariatas: grįžusius iš karinės tarnybos jaunuolius nukreipdavo dirbti į mūsų gamyklą. Per porą metų darbuotojų skaičius išaugo iki 400.

Pirmaisiais metais teko dirbti vienam už kelis. Gamykla buvo žemos kategorijos, todėl etatų sąrašė vyr. inžinieriaus, konstruktoriaus, energetiko ir kitų būtinai reikalingų specialistų numatyta nebuvo. Dabar tai atrodo neįmanoma, o tada viską lėmė jaunystė, energija, pareigos supratimas ir ryžtas rizikuoti.

Po kurio laiko, matydamas mano beviltišką padėtį, į pagalbą atėjo VGEEV vyr. inžinierius A. Stumbras. Jo diplomatijos ir turėtų gerų santykių dėka pavyko įtikinti tuometinį finansų ministrą – šviesaus atminimo Sikorskį – pervesti mūsų gamyklą į eks-

perimentinių gamyklų grupę. Taip perėjome į aukštesnę kategoriją ir atsirado mums labai reikalingi etatai. Dirbti vyriausiuoju inžinieriumi pasikviečiau buvusį mokslo draugą S. Vorą. Tai buvo lakios kūrybinės minties ir retų sugebėjimų techniškai pagrįsti savo sprendimus turintis žmogus. Atsirado

Plečiama gamykla Šiauliuose

konstruktorių sky-

riaus užuomazga su inžinieriumi R. Paliučiu priešakyje. Pradėjome ruošti gaminių katalogus, pasus ir rengti gamybai būtinas technologines korteles. Kolektyvas pamažu pradėjo apsiprasti su nauju darbu. Pasirodė, kad ir gaminant metalo konstrukcijas galima neblogai uždirbti, be to ir darbas mažiau tepaluotas.

Vien metalo konstrukcijos valdybų nebepatenkino: reikėjo įvairių įvadinųjų dėžių, paskirstymo ir kitų el. įrenginių.

Matant, kiek daug vargo ir nepatogumų sudaro mūrinių pastočių statyba, kilo mintis pagaminti metalinę KTP. Pateikiau racionalizacinį pasiūlymą. Padedant EST vyr. technologui L. Nečijajevskiui pasiūlymas buvo priimtas, ir 1961 metais pagaminta pirma Šiaulių tipo KTP. Palyginti su vėliau gaminamomis, ji atrodė ganėtinai primityvi, bet tai buvo didelis palengvinimas montuotojams.

Visus el. įrenginius konstravome pasitardami su EST ir montavimo valdybų specialistais. Sukūrus naują gaminį, būdavo organizuojama komisija, kuri arba nusprendavo pradėti jo serijinę gamybą, arba atidėdavo tobulinti. Komisijai vadovaudavo VGEEV vyr. inžinierius A. Stumbras arba EST vyriausiasis inžinierius, nariais būdavo visų EST statybos montavimo valdybų ir kai kurių ET vyr. inžinieriai. Būdavo išsakomos kritinės pastabos ir surašomas atitinkamas dokumentas. Po to sekdamas neoficialioji dalis. Dirbom visi negailėdami nei savo laiko, nei sveikatos, tačiau pasitaikius progai mokėjom ir pasilinksminti.

Nepamenu, kad kas nors būtų mušęsis į krūtinę ir įrodinėjęs, kaip jis myli Lietuvą, bet jautėme didžiulį pasitenkinimą, kad lenkiame kitas respublikas elektrifikavimo tempais ir kokybe.

Daug problemų turėjom dėl medžiagų ir komplektavimui reikalingų įrengimų bei detalių tiekimo. Gamykla nebuvo įrašyta į TSRS gamyklų sąrašą ir figūravo tik kaip pagalbinė EST įmonė. Taigi oficialiai iš sąjunginių fondų mums nieko neskyrė. Lietuvos energetikų valdžia turėjo savų išskaičiavimų: įrašius mus į tą sąrašą, gamyklos pagaminta produkcija būtų dalijama po visą Sąjungą, o tai Lietuvos energetikams būtų buvę labai nenaudinga. Taigi, norint aprūpinti gamyklą metalu ir kitomis medžiagomis, reikėjo daug išsradingumo ir energijos. Daug padėjo EST valdytojas Š. Grodzenskis ir pavaduotojas A. Patkauka. Šie žmonės savo begaline energija ir rūpesčiu daug kartų kritiškose situacijose ištiesė gamyklai pagalbos ranką.

Gamyba plėtėsi staigiai, tad labai trūko patalpų. Svajojom apie naujos gamyklos statybą, o kol kas gamybinius plotus plėtėme panaudodami kapitaliniam remontui skirtas lėšas. Pastatėme mūrinių karšto šampavimo cechą, kelis priesatus prie pagrindinio pastato konstruktoriams ir technologams, didoką medinių šampavimo cechą. Tuos pažeidimus netruko pastebėti liaudies kontrolė ir pranešė VGEE valdybai. Apsilankęs gamykloje tuometinis VGEEV viršininkas J. Nekrašas apžiūrėjęs pasakė: „Kvailai padarei – už tą patį papeikimą galėjai pastatyti dvigubai didesnes patalpas“. Respublikos energetikų valdžia suprato padėtį, bet padėti tada dar negalėjo. Energetiko dienos proga buvau apdovanotas VGEEV garbės raštu ir TSRS energetikos ministerijos žymūno ženklu.

1963 metais susipažinti su Lietuvos žemės ūkio elektrifikacija atvyko Sąjungos energetikos ministro pavaduotojas Savenych. EST valdytojas Š. Grodzenskis nutarė parodyti jam mūsų gamyklą ir ta pačia proga paprašyti pinigų naujos gamyklos statybai. Svečias buvo labai nustebęs ir sužavėtas, kad tokiomis sąlygomis mes gaminome daug labai reikalingos ir kokybiškos produkcijos.

Drauge su miesto valdžia organizavome svečio priėmimą. Partijos komiteto sekretorius V. Jurgelevičius ir Vykdomojo komiteto pirmininkas J. Ščevinskas, sakydami tostus ir dėkodami svečiui už apsilankymą, taktiškai primindavo, kad amžiną prisiminimą apie tai paliktų naujos gamyklos statyba. Matydamas tokį visuotinį palaikymą, svečias pažadėjo ateinančiais metais skirti pinigų projektavimui ir statybai. Taip neoficialioje aplinkoje – Šiaulių „Baltijos“ restorano svečių salėje – buvo priimtas pats svarbiausias sprendimas gamyklos istorijoje.

1964 metais buvo skirti pinigai gamyklos projektavimui, o 1965-aisiais prasidėjo jos statyba.

Skaitant šias eilutes gali susidaryti įspūdis, kad visi tie darbai buvo atlikti „man panorėjus“ ir lyg burtininkui mostelėjus lazdele. Toli gražu taip nebuvo. Triūsė visas kolektyvas, darbui atsidavę nuostabūs žmonės: vyr. inžinierius S. Voras, vyr. konstruktorius K. Paliutis, inž. technologas V. Leskauskas, cechų viršininkai bei meistrai Opulskis, Paškauskas, Petrauskaitė, Ščerbavičius, V. Labanauskas, N. Timofejevas, Z. Vaišvila ir kiti. Auksinių rankų specialistai buvo J. Kaušas, J. Rauduvė ir daug kitų nuostabių žmonių, kurių vardus negailestingas laikas ištrynė iš netobulos atminties, bet jų atminimas išliko, be jų nuoširdaus triūsio nebūtume galėję padaryti to, ką padarėme.

Tais laikais nebuvo garbinami vien pinigai. Jie, žinoma, buvo būtini pragyvenimui, bet labai didelį vaidmenį vaidino kolektyvo subūrimas, draugystė ir jausmas, kad žmonėmis rūpinamasi. Tik esant draugiškai ir šiltai atmosferai buvo įmanoma atlikti nelengvas užduotis.

Rengėme ekskursijas po Lietuvą, su šeimomis važiavome į Leningradą, Maskvą, Kijevą ir kitas įžymias vietas. Buvo suburtas dramos būrelis, kuriame dalyvavo ne tik darbuotojai, bet ir jų šeimų nariai. Vadovais samdėme Šiaulių dramos teatro aktorius. Gamyklos dramos būrelis ir moterų oktetas koncertuodavo ne tik saviems darbuotojams, lankėsi ir Marijampolėje, Anykščiuose bei kitur. Turėjome net futbolo komandą. Rengdavome tais laikais taip madingus „žiburėlius“. Visų kultūrinių renginių iniciatoriai buvo S. Voras, D. Želvienė, Z. Vaišvila ir V. Leskauskas.

Naujos gamyklos statyba buvo pradėta 1965 metais. Kolektyvas buvo suburtas, šalies elektrifikacijai reikalinga produkcija pradėta gaminti. Gamykloje dirbo nemažai diplomuotų inžinierių, o aš buvau baigęs tik Kauno politechnikumą.

Jaučiau būtinybę mokytis toliau. Šiauliuose tuo metu įsikūrė KPI Vakarinis fakultetas. Tuometinis ŠET direktorius J.Volskis jau antri metai kalbino mane pereiti pas jį pavaduotoju. Tuomet atsirastų galimybė studijuoti. Gamykloje buvau pratęs dirbti po 10–12 valandų ir apie studijas tikrai negalėjau galvoti. Miesto valdžia niekaip nenorėjo manęs atleisti. Padėjo laimingas atsitiktinumas. Pirmasis miesto KP sekretorius susirgo ir išvažiavo į sanatoriją, o jį pavaduoti paliko mano bičiulį V. Jurgelevičių. Gavau sutikimą ir 1965 metų gegužės 1 dieną VGE-EV viršininko J. Nekrašo įsakymu buvau pervestas į ŠET direktoriaus pavaduotojo pareigoms. Savo pareigas gamykloje perdaviau K. Žvirbliui.

Nuo tada prasidėjo naujas etapas gamyklos istorijoje. Tai buvo jau tikra gamykla, atitinkanti reikalavimus. Nebeužtekdavo skambučio, kad trūksta vienu ar kitų gaminių, viską reikėjo numatyti ketvirčio pradžioje. Žinoma, tai lengvino gamyklos darbą, darė jį geriau planuojamą. Statybinėms organizacijoms reikėjo pratintis prie tvarkos. Turbūt priprato, bet aš apie tai galiu tik spėlioti.

Jonas Valiukonis
Buvęs Šiaulių EEG direktorius

Energetikos objektų statybos organizacijų vadovai su naujai išrinktu asociacijos prezidentu Rimvydu Rukšėnu (sėdi trečias iš dešinės). Buvęs asociacijos prezidentas Vytautas Gritėnas (sėdi antras iš dešinės). 1999 m. A. Kisieliaus nuotr.

ENERGETIKOS STATYBOS ORGANIZACIJŲ ASOCIACIJA

Energetikos statybos organizacijų asociacijos (ESOA) sutartis buvo pasirašyta 1993 m. spalio mėn. 21 d. Vilniuje. Sutartis sudarė prielaidas įregistruojant ESOA Vilniaus miesto registre 1994 m. balandžio mėn. 7 d. Pirmuoju asociacijos prezidentu buvo išrinktas Rimvydas Jakubonis, tuo metu buvęs valstybinės Energetikos statybos įmonės generaliniu direktoriumi. Energetikos statybos trestas buvo įsteigtas 1958 m. ir panaikintas 1994 m. Po panaikinimo asociacija liko vienintelė grandis, sudaranti sąlygas palaikyti glaudžius ryšius su buvusiu trestu bei kitomis statybos organizacijomis.

1995 m. asociacijos narėmis buvo šios organizacijos:

1. Kruonio HAE statybos valdyba, Kruonis. Direktorius – Vidmantas Bakšys.

2. AB „Šiaulių energetikos statyba“, Šiauliai. Direktorius – Vytautas Banys.

Švenčiant UAB „Anykščių energetinė statyba“ įkūrimo 50-metį. 1996 m.

3. AB „Anykščių energetinė statyba“, Anykščiai. Generalinis direktorius – Alvydas Bitinas.

4. UAB „Tena“, Vilnius. Direktorius – Bronius Buinevičius.

5. UAB „Ozas“, Vilnius. Generalinis direktorius – Saulius Chomanskis.

6. AB „Elektrifikacijos darbai“, Marijampolė. Direktorius – Vytautas Danilevičius.

7. UAB „Dabelsa“, Kaunas. Generalinis direktorius – Petras Kavaliauskas.

AB „Lietuvos energija“ poilsio namai Neringoje. 1998 m.

8. AB „Elek-
tros tinklų statyba“,
Vilnius. Direktorius
– Vigantas Kazake-
vičius.

9. AB „Klai-
pėdos energetika“,
Klaipėda. Generali-
nis direktorius – Vy-
tautas Kymantas.

10. AB „Vil-
niaus energetinė
statyba“, Vilnius.
Generalinis direk-
torius – Mindaugas
Lizūnas.

Prie Baltųjų rūmų Vašingtone. Dešinėje stovi ESOA prezidentas V. Gritėnas, kairėje – ESOA viceprezidentas A. Bitinas. 1997 m.

Švenčiant UAB „Anykščių energetinė statyba“ gen. direktoriaus Alvydo Bitino 50-ties metų jubiliejų. 1994 m.

Švenčiant AB „Šiaulių energetinė statyba“ gen. direktoriaus Vytauto Banio 50-ties metų jubiliejų. 1995 m.

11. UAB „Asen“, Kaunas. Direktorius – Vytautas Mankevičius.

Šventinė nuotaika jubiliejaus proga. Pirmas iš kairės – jubiliatas AB „Lietuvos energija“ gen. direktorius A. J. Mikužis. 1995 m.

12. UAB „Ter-
nesta“, Vilnius. Ge-
neralinis direktorius
– Vidmantas Marti-
konis.

13. AB „Virgu-
la“, Panevėžys. Ge-
neralinis direktorius
– Valentinas Mikne-
vičius.

14. G. Kleizos ir
J. Skučo ir Ko KŪB,
Prienai. Direktorius
– Juozas Skučas.

15. UAB „Statyba“, Kėdainiai. Direktorius – Petras Staliorius.

16. UAB „Perašiūnų statyba“, Kaunas. Generalinis direktorius – Antanas Stankus.

17. UAB „Lietėmas“, Vilnius. Generalinis direktorius – Zenonas Svetlikauskas.

18. UAB „Toris“, Vilnius. Generalinis direktorius – Simonas Šimkūnas.

Norint pasveikinti jubilatus, tekdavo stovėti eilėje. Pirmas iš dešinės – AB „Elga“ gen. direktorius K. Žvirblis, antras – AB „Kensta“ gen. direktorius P. Kavaliauskas ir kt. 1995 m.

Švenčiant AB „Virgula“ gen. direktoriaus Donato Čeponio 60-ties metų jubiliejų. 1994 m.

Konferencijoje pranešimą skaito AB „Lietuvos energija“ gen. direktorius R. Rukšėnas. 1996 m.

19. AB „Kens-ta“, Kaunas. Generalinis direktorius – Vigintas Tamašauskas.

20. AB „Gelž-betonio atramų gamykla“, Kaunas. Direktorius – Jonas Tamonis.

21. AB „Energetikos tinklų projektavimo institutas“, Kaunas. Direktorius – Leonas Urbonas.

22. A. Žilinskio ir Ko KŪB,

Sėdi iš kairės į dešinę: AB „Elektros tinklų statyba“ direktorius V. A. Kazakevičius, Latvijos ESOA prezidentas G. Seniavskis, V. Gritėnas, Estijos Energetikos statybos tresto valdytojas Rein Levo. 1996 m. A. Kisieliaus nuotr.

Jurbarkas. Direktorius – Algirdas Liudvikas Žilinskis.

23. AB „Elga“, Šiauliai. Generalinis direktorius – Kazys Žvirblis.

Savo veikloje asociacija vadovavosi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, asociacijos įstatais ir jos narių susirinkimų sprendimais.

1994 metais, mirus pirmajam asociacijos prezidentui R. Jakuboniui, prezidentu buvo išrinktas Vytautas Gritėnas, ėjęs šias pareigas penkerius metus. Vadovauti asociacijos darbui buvo išrinkta tokios sudėties taryba:

Šiauliuose susirinkimo metu. Sėdi – asociacijos prezidentas V. Gritėnas, stovi – AB „Elga“ gen. direktorius K. Žvirblis. 1998 m.

Kalba Latvijos delegacijos vadovas – Rygos elektros tinklų direktorius. 1998 m.

A. Bitinas – viceprezidentas, R. Rukšėnas – perspektyvinės grupės vadovas, A. Stankus – gyv. namų ir pramoninės statybos grupės vadovas, B. Buinevičius – materialinio aprūpinimo grupės vadovas, L. Baranauskas – revizorius.

Visi tarybos nariai dirbo visuomeniniais pagrindais, negaudami

AB „Elga“ gen. direktorius K. Žvirblis konferencijos metu. 1996 m.

atlyginimo. Tik asociacijos prezidentas bei sekretorius – Vaclovas Vaišvila – buvo apmokami darbuotojai. Pagal susirinkimo nutarimą, nuo 1996 m. pradžios buvo papildytos apmokamų darbuotojų gretos įvedant konsultanto ekonomikos ir finansų klausimais pareigybę. Šioms pareigoms buvo pri-

imtas R. Rastenis, buvęs Energetikos statybos tresto valdytojo pavaduotojas ekonomikai.

Ši taryba sprendė visoms organizacijoms aktualius klausimus – tokius, kaip organizacijų aprūpinimas kapitalinės statybos darbais, apmokėjimas už atliktus darbus, ypač už žemės ūkio elektrifikaciją. Buvo rašomi raštai Finansų ministerijai, lankomasi pas atsakingus Žemės ūkio ministerijos darbuotojus ir pan.

Ypač daug padėjo visų mūsų gerbiamas tarybos narys R. Rukšėnas. Jis nuolat domėjosi visų organizacijų ūkine veikla, visuomet rasdavo laiko dalyvauti tarybos posėdžiuose ir susirinkimuose, nors pats buvo užimtas pagrindiniu darbu.

AB „Anykščių energetinė statyba“ gen. direktorius A. Bitinas skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

Energetikos priežiūros inspekcijos viršininkas V. Miškinis skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

Tarptautinės konferencijos „Energetinė statyba '98“ dalyviai. Kazimirs Daņilėvičs nuotr.

Žinoma, tarybos veikloje buvo ir nesėkmių: sunkiai randami darbai, nė viena mūsų organizacijų nepanoro dalyvauti ir būti generaliniu rangovu Būtin-gės terminalo, statomo iš energetikų lėšų, statyboje. Laimėjęs konkursą „Kauno žemkasys“ labai mažai darbų davė Mechanizacijos valdybai ir AB „Klaipėdos energetika“.

Nemažai buvo nuveikta organizuojant konferencijas, seminarus bei parodų lankymą.

Nuo seno žinomas konservatyvus lietuvių būdas: mes vis dar manome esą „Europos centras“ ir laukiame, kol pasaulis atsigręš į mus ir tuomet viskas pasikeis savaime. Deja, tai klaidinga nuomonė. Gerovės niekas neatneš, ją turime kurti patys. Ir visų pirma savo aktyvumu. Turime semtis patirties iš pasaulio praktikos ir, kiek leidžia galimybės, pritaikyti ją pas save. Juk net japonai nesukuria nieko naujo nekopijuodami iš kitų šalių patirties.

Kokiose konferencijose, seminaruose bei parodose dalyvavo mūsų asociacijos organizacijų atstovai?

1. 1995 m. sausio mėn. Helsinkyje seminaras tema „Pasikeitimai Suomijoje po įstojimo į ES“. Klausimas gyvybiškai svarbus ne tik Suomijai, bet ir jos kaimynams. Pirmoji seminaro dalis vyko Helsinkyje, „Finlandia Talo“ viešbutyje,

UAB „Termesta“ gen. direktorius R. Rastenis skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

UAB „Asen“ direktorius V. Mankevičius skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

AB „Lietuvos energija“ gen. direktoriaus pavaduotojas V. Vinciūnas skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

AB „Elga“ gen. direktorius K. Žvirblis skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

VĮ „Tena“ direktorius B. Buinevičius skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

AB „Gelžbetonio atramų gamykla“ direktorius J. Tamonis skaito pranešimą konferencijoje. 1998 m.

Konferencijos dalyviai grožisi Neringos gamta. 1998 m. Kazimirs Daņilėvičs nuotr.

antroji – kruizinia-
me laineryje „Silija
Sumphony“. Semi-
naro metu praneši-
mus skaitė Suomijos
ministrė pirminin-
kė, Švedijos, Olan-
dijos ir kt. valstybių
atstovai. Mūsų aso-
ciacijos organizacijų
dalyviams visam gy-
venimui išliko pri-
siminimai apie kru-
izinį lainerį „Silija
Sumphony“, kuria-
me antroji seminara
dalis vyko plaukiant
į Stokholmą. Tokios

Statybinių mechanizmų parodoje Miunchene. Dešinėje sėdi ilgametis AB „Klaipėdos energetika“ vyr. mechanikas J. Endziulaitis, kairėje – ESOA prezidentas V. Gritėnas. 1998 m.

Konferencijos metu. Sėdi iš dešinės: E. Lopataitė, A. Stumbras, J. Nekrašas, A. Patkauka, J. Uldinskas, A. Kraujelis. Stovi iš kairės: V. Merkys, S. Šimkūnas, V. Šlekys, J. Pauliukaitis, S. Bilyš, V. K. Paznanskis, P. Uogintas. 1997 m. A. Kisieliaus nuotr.

AB „Elga“ gen. direktorius K. Žvirblis ilgiausių metų jubiliejaus proga linki ilgamečiam AB „Lietuvos energija“ vadovui J. Nekrašui. 1997 m.

prabangos ir aptar-navimo nebuvom matę nei vienas. Visa tai sunku apra-šyti, suprasti galima tik pamačius savo akimis.

2. 1996 m. vasa-rio 14 d. asociacijos delegacija aplankė Berlyne tarptautinę statybos parodą, ku-riuje dalyvavo 1163 dalyviai iš įvairių pasaulio šalių.

3. 1996 gegužės mėn. 9–10 d. Vilniu-je įvyko tarptautinė

konferencija „Energetinė statyba '96“, kurią neblogai įvertino mūsų kaimynai latviai ir estai. Estų delegacijos vadovas Rein Levo išparėigojo organizuoti panašią konferenciją kitais metais Taline.

4. 1996 m. gegužės mėn. surengta išvyka į Prancūziją, kurioje dalyvavo visų organizacijų atstovai. Jos metu susipažinome su pa-

saulinio grožio miestu Paryžiumi, susitikome su prancūzų energetikais. Jie pažymėjo, kad jų energetikos sistema – t.y. dujas, naftą ir elektrą valdo valstybė.

5. 1996 m. gegužės pabaigoje AB „Anykščių statyba“ šventė savo 50-ties metų jubiliejų. Dalyvavo visų asociacijos organizacijų atstovai. Visi pamatė, kaip reikia organizuoti tokias šventes. Stebino anykštėnų ir gen. direktoriaus A. Bitino organizaciniai sugebėjimai. Reikėtų daugiau tokių švenčių.

6. 1996 m. liepos mėn. buvo surengta ekskursija į Visaginą, kurios metu aplankėme atominę elektrinę. Visi dalyviai turėjo progą iš arčiau susipažinti su atominės elektrinės darbu ir įsitikinti, kokią ji teikia naudą ir kokią grėsmę kelia Lietuvai.

Konferencijos metu. Jubiliatų J. M. Nekrašo (dešinėje), A. J. Stumbro (viduryje) ir A. P. Patkauskos nuotaika gera. 1997 m. spalio 1 d. A. Kisieliaus nuotr.

Kalba AB „Lietuvos energija“ buvęs vadovas Justinas Nekrašas. 1997 m. spalio mėn. 1 d.

Estijos Energetikos statybos tresto valdytojas Rein Levo įteikia atminimo dovaną asociacijos prezidentui V. Gritėnui. 1996 m. A. Kisieliaus nuotr.

7. 1997 m. – išvykos į konferencijas bei seminarus Taline ir Rygoje. Itin gerai Latvijos energetikos statybos organizacijos asociacijos buvo surengta konferencija Rygoje, Jūrmaloje. Pranešimus skaitė žinomi latvių profesoriai, dirbantys energetikos srityje. Mūsų delegacijos narys Jonas Tamonis negalėjo įtikinti Latvijos profesorių, kad

Latvijos energetikos objektų statytojų delegacijos atstovai Nidoje. Arvids Kalva (antras iš dešinės) geriausias ESOA draugas. 1998 m. Kazimirs Daņilevičs nuotr.

Latvijoje elektros linijų tiesimui būtų naudojami gelžbetoniniai stulpai. Latviai iki šiol naudoja tik medinius. Reikia pažymėti, kad šie kaimynai mus, lietuvius, ir estus labai gerai priėmė, supažindino su žinoma jų elektrotechnikos gamykla „Jauda“, kurioje įrengta didelė parduotuvė, prekiaujanti elektrotechnikos gaminiais.

Latvijos energetikos statybos organizacijų asociacijos prezidentas G. Seniavskis (pirmas iš dešinės) įteikia atminimo dovaną V. Gritėnui. 1996 m.

8. 1997 m. spa-

lio mėn. 1 d. Vilniuje buvo surengta konferencija-susitikimas su buvusiais energetikos įmonių vadovais. Dalyvavo 48 atstovai iš visų asociacijos organizacijų. Konferencijoje, vaizdžiai sakant, „vienu šūviu nušauti trys zuikiai“ – iškilmingai pažymėti J. Nekrašo, A. Stumbro ir A. Patkaukos 70 metų jubiliejai. 1997 m. lapkričio 5–7 d.

organizacijų atstovai lankėsi tarptautinėje specializuotoje elektrotechnikos parodoje „Belektro“ ir, pagaliau, gruodžio 1–10 d. asociacijos atstovai dalyvavo JAV sostinėje Vašingtone vykusiame seminare-susitikime su „US-Baltic Foundation“ atstovais.

Garbės sargyboje prie pirmojo asociacijos prezidento R. Jakubonio karsto. 1994 m.

1998 m. vasario mėn. 20 d. asociacijos organizacijų vadovai Lenkijos Ūkio rūmų direkcijos buvo pakviesti į Lenkijos ir Lietuvos biznio susitikimą „Energija’98“, vykusį Varšuvoje, biznio centro klube. Lenkijos firmos domėjosi šiuo renginiu, kuriame dalyvavo 35 stipriausios energetikos srities firmos. Labai įspūdingą parodą „BAUMA’98“ pamatė mūsų organizacijų atstovai 1998 m. kovo 28 d. Miunchene, Vokietijoje. Kartu aplankė keletą Šveicarijos miestų.

1998 m. į asociaciją buvo priimtos šios naujos narės:

1. UAB „Dabelsa“, generalinis direktorius – Petras Kavaliauskas.
2. G. Kleizos ir J. Skučo ir Ko KŪB.
3. UAB „Statyba“, direktorius – Petras Staliorius.

Toliau norėčiau supažindinti skaitytojus su 1997–1998 metais asociacijos organizacijų pasiektais rodikliais. 1998 metai mūsų organizacijoje buvo darbų apimčių augimo metai. Aprūpinant darbus daug padėjo AB „Lietuvos energija“ gen. direktoriaus pavaduotojas V. Vinciūnas, nuolat domėjęsis asociacijos veikla ir rasdavęs laiko dalyvauti valdybos posėdžiuose bei susirinkimuose.

Prie pirmojo asociacijos prezidento žymaus energetikos objektų statytojo R. Jakubonio kapo. Iš kairės: Gintaras Kleiza, Viktoras Merkys ir Antanas Stankus. 1994 m. Vilnius, Rokantiškių kapinės

Asociacijos organizacijų vadovai prie A. Petravičiaus kapo. 1988 m. Vilnius, Rokantiškių kapinės

1998 m. gegužės mėn. Šiaulių AB „Elga“ įvyko asociacijos organizacijų vadovų susirinkimas, kuriame dalyvavo AB „Lietuvos energija“ atstovai – V. Vincius, V. Bancevičius, Poderis. Apie šį susirinkimą buvo išsamiai rašyta laikraščio „Šiaulių kraštas“. Po jo visi dalyviai dalyvavo ekskursijoje AB „Elga“ cechuose, kur apžiūrėjo naujus įrengimus, rekonstruojamą dažymo cechą bei baigiamą įrengti naują cinkavimo cechą.

Be to, šiame susirinkime buvo nutarta 1998 m. rugsėjo 10–11 d. energetikų sveikatingumo centre Šventojoje organizuoti tarptautinę konferenciją „Energetinė statyba'98“, pakviečiant dalyvauti joje Latvijos, Estijos, Baltarusijos, Kaliningrado energetikų statybininkų delegacijas. Baltarusijos ir Kaliningrado atstovai dalyvauti atsisakė motyvuodami finansiniais sunkumais.

Konferencijoje dalyvavo gausi latvių delegacija – daugiau nei 30 žmonių. Estijos delegaciją sudarė 8 žmonės. Jie išvykdami dėkojo už gerai organizuotą konferencijos darbą bei ekskursijas, kurių metu aplankė Būtingės terminalo statybą, Klaipėdos miestą bei Neringą. Rengiant šią konferenciją daug padėjo AB „Klaipėdos energetika“ generalinis direktorius V. Kymantas bei vyr. mechanikas J. Endziulaitis.

*Dvi seselės pušelės, nugairintos jūros audrų.
Nida, 1998 m. Kazimirs Daņiļeviĉs nuotr.*

1998 m. lapkriĉio 25 d. Algirdo Źilinskio iniciatyva Kaune, viešbuĉio „Takioji Neris“ konferencijų salėje įvyko simpoziumas-susitikimas su lenkų elektrotechninės produkcijos gamintojais. Visus nustebino produkcijos asortimento gausa ir įvairovė. Simpoziume buvo užregistruotas rekordinis

dalyvių skaiĉius – 140 Źmonių.

Tais paĉiais metais asociacijos organizacijų atstovai aplankė statybos parodas Dalase bei Orleane (JAV).

1999 m. įvykęs ataskaitinis visuotinis asociacijos narių susirinkimas išrinko naują prezidentą – R. Rukšėną.

Vėliau Energetikos statybos organizacijų asociacija buvo sujungta su Nacionaline elektros energijos asociacija, Źiuo metu vadinama Lietuvos Respublikos elektros energetikos asociacija. Jos prezidentas yra R. Rukšėnas.

Vytautas Gritėnas

Buvęs ESO asociacijos prezidentas

Klubo nariai vieši Lietuvos elektrinėje. 2006 m. V. Suslavičiaus nuotr.

ENERGETIKOS OBJEKTŲ STATYTOJŲ KLUBAS

Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę, kaip ir kitose ūkio šakose, taip ir energetikos objektų statyboje vyko didelės permainos. Buvo likviduotas Energetikos statybos trestas, jungęs visas Lietuvos energetikos statybos įmones. Daug darbuotojų išėjo į pensiją, kiti įsidarbino įvairiose organizacijose, dauguma – vienaip ar kitaip susijusiose su energetika. Daug metų bendravus kartu dirbant energetikos objektų statyboje, liko noras ir toliau bendradarbiauti, kartu stebėti, kaip vystosi energetika naujomis sąlygomis. Žodžiu, neatitrūkti nuo to, kam buvo atiduoti kūrybingiausi gyvenimo metai, ir pabandyti suburti energetikos statybos veteranus į organizaciją. Šio darbo ėmėsi iniciatyvinė grupė – Vytautas Gritėnas, Viktoras Antanavičius ir Alfonsas Kraujelis. Buvo išnagrinėti Lietuvos respublikos įstatymai apie organizacijų steigimą, jų veiklą, juridinį statusą, finansavimą ir kt. Čia ypač aktyviai padirbėjo Vytautas Gritėnas, anksčiau kelis metus dirbęs Lietuvos energetikos statybos organizacijų asociacijos prezidentu. Buvo paruoštas steigiamos organizacijos įstatų projektas, nustatytos veteranų gyvenamosios vietos, išsiųsti kvietimai ir surengtas steigiamasis narių susirinkimas.

Taip 2004 m. gegužės 6 d. Kaune įvyko susirinkimas, į kurį atvyko 32 energetikos statybos veteranai iš visos Lietuvos, dauguma – buvę organizacijų vadovai, ir įsteigė energetikos objektų statytojų klubą. Priėmė klubo įstatus bei išrinko tarybą. Pirmininku išrinktas Vytautas Gritėnas, pavaduotoju – Alfonsas Kraujelis, nariais: Vytautas Danilevičius, Viktoras Antanavičius, Rimas Lapelis. Revizoriumi išrinktas Juozas Jakavonis.

Klubas numatė pagrindines veiklos kryptis:

- nuolat domėtis naujovėmis elektroenergetikos srityje,
- pagal galimybes įamžinti žymių energetikos statytojų atminimą,
- rengti ir leisti leidinius apie energetikos statytojus,
- susirgus klubo nariui organizuoti jo lankymą, o mirties atveju – organizuoti pagerbimą palydint į paskutinę kelionę ir kt.

Klubo valdybos dėka jau 2004 m. rugpjūčio 6 d. energetikos objektų statytojų klubas įregistruotas Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registre ir gavo juridinio asmens teises bei paramos statusą. Sutinkamai su mūsų įstatais dukart per metus šaukiami visuotini klubo narių susirinkimai, o kas ketvirtį – valdybos posėdžiai, kuriuose aptariami aktualiausi klausimai. Be minėto steigiamojo susirinkimo Kaune, klubo nariai buvo susirinkę Kruonio hidroakumuliacinėje

Klubo nariai ekskursijos metu Lietuvos elektrinėje. 2006 m. V. Suslavičiaus nuotr.

Klubo nariai ir svečiai atminimo lentų Lietuvos energetikos kūrėjui Justinui Nekrašui ir žymiausiam energetikos objektų statytojui Jonui Velaniškiui atidengimo šventėje Lietuvos elektrinėje. 2006 m. V. Suslavičiaus nuotr.

Klubo nariai vieši Kruonio HAE. Iš kairės: Viktoras Merkys, Algirdas Patkauka, Stasys Černiauskas, Povilas Uogintas, Alfonsas Kraujelis, Bronius Džiovėnas, Vytautas Gritėnas, Jurgis Endziulaitis. 2005 m.

elektrinėje, kur direktorius Vaclovas Spudulis supažindino su unikaliais vienos moderniausių Europoje hidroakumuliacinės elektrinės įrengimais ir jų darbų. Apžiūrėjome nuostabią elektrinės panoramą, mašinų salę, reversinį ir aukštutinį baseinus, slėgiminį vamzdyną ir kt. Daugelis dalyvių galėjo pasididžiuoti savo kažkada atliktu darbu dabar jau veikiančioje elektrinėje. Po pusmečio susirinkimas įvyko Vilniuje – Energetikos muziejuje, kur nariai susipažino su šimtamete Lietuvos energetikos raidos istorija, vėliau lankėsi verslininko Vidmanto Martikonio poilsio ir pramogų bazėje prie Sudervės ežero. Paskutinis klubo narių susirinkimas įvyko Elektrėnuose – Lietuvos elektrinėje, čia mus labai šiltai priėmė elektrinės gen. direktorius Pranas Noreika, asmeniškai supažindinęs su modernizuotais 150 ir 300 megavatų galingumo blokais, naujai įrengtais kompiuteriniais valdymo pultais ir kt. Šio susitikimo metu elektrinėje buvo atidengtos atminimo lentos Lietuvos energetikos kūrėjui Justinui Nekrašui ir žymiam energetikos objektų statytojui Jonui Velaniškiui. Šios atminimo lentos – tai vienas reikšmingiausių mūsų klubo darbų, nes visi projektavimo, gamybos ir įrengimo

Kruonio HAE vandens pakėlimo iš Kauno marių vamzdynas. Vieno vamzdžio skersmuo 8 metrai. 2005 m.

darbai atlikti klubo valdybos iniciatyva. Tuo pačiu norime padėkoti elektrinės gen. direktoriui Pranui Noreikai, labai geranoriškai mus priėmusiam ir sutikusiam įrengti atminimo lentas. Už tai klubo vardu reiškiamo jam padėką.

Pagal klubo įstatus jo nariu gali būti asmuo, ne mažiau 20 metų išdirbęs energetikos statybos sistemoje, ir sulaukęs 60 metų amžiaus. Todėl dėsninga, kad viena veiklos sričių – veteranų pagerbimas jubiliejų proga, o išėjusių anapilin – pagerbimas laidotuvių metu. Jubiliejų proga buvo pasveikinti Vytautas Paznanskis, Alfonsas Kraujelis, Stasys Černiauskas. Aplankyti sunkiai sergantys Albinas Šeimys, Donatas Čeponis ir kt. Paskutinėn kelionėn palydėti šviesaus atminimo Vytis Šlekys, Viktoras Antanavičius, Antanas Kazickas, Albinas Šeimys. Ryškiausias klubo darbas – tai šios knygos leidimo organizavimas. Jau pirmajame susirinkime Kaune buvo išrinkta redakcinė kolegija, kuri ir ėmėsi šio darbo. Tačiau daugumą organizacinių klausimų teko spręsti klubo valdybai. Čia daug atkalumo ir ryžto, ypač sprendžiant finansavimo klausimus, parodė klubo pirmininkas Vytautas Gritėnas.

Klubo veiklai užtikrinti reikalingi bent minimalūs finansiniai ištekliai – pašto išlaidoms, gėlių, suvenyrų, dovanėlių ligoniams pirkimui. Kadangi klubo nario mokestis yra simbolinis, tai pagrindinis finansų šaltinis yra energetikos statybos įmonių parama. Norisi paminėti UAB „Marijampolės statyba“, kurios dėka klubas dengė savo išlaidas du praėjusius metus. Klubo vardu reiškiamo padėką gen. direktoriui Vytautui Danilevičiui, kuris ne tik parėmė finansiškai, bet visada labai geranoriškai padeda spręsti iškilusias problemas. Taip pat dėkojame Rytų skirstomųjų tinklų generaliniam direktoriui R. Milišauskui, leidusiam administraciniame pastate įrengti atminimo lentą žymaus energetikos objektų statytojo Rimvydo Jakubonio atminimui.

Alfonsas Kraujelis

Klubo tarybos pirmininko pavaduotojas

TURINYS

Įvadas	3
Energetikos statybos trestas	37
Gamybinio technologinio komplektavimo valdyba	91
Anykščių statybos montavimo valdyba.....	101
Elektros tiekimo linijų statybos montavimo valdyba	129
Kauno statybos montavimo valdyba.....	155
Klaipėdos statybos montavimo valdyba.....	179
Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės statybų valdyba	197
Marijampolės statybos montavimo valdyba	225
Panevėžio statybos montavimo valdyba.....	247
Šiaulių statybos montavimo valdyba	263
Vilniaus mechanizuota kolona	273
Vilniaus TE-3 statybos montavimo valdyba.....	285
Petrašiūnų statybos montavimo valdyba	305
Petrašiūnų energetikos autoūkis.....	325
Petrašiūnų gelžbetoninių atramų gamykla	363
Vilniaus gelžbetoninių atramų gamykla.....	385
Šiaulių eksperimentinė elektros konstrukcijų gamykla.....	397
Energetikos statybos organizacijų asociacija	407
Energetikos objektų statytojų klubas	425

Viršelyje panaudota nuotrauka:
*Energetikos statybos tresto administracinis pastatas,
esantis Vilniuje, P. Lukšio g. 5B*

Knygos leidėjas
Energetikos objektų statytojų klubas
Tel.: +370 37 435654

LIETUVOS ELEKTRIFIKAVIMO ISTORIJA

Sudarytojas Vytautas Gritėnas

2006 07 19. 27 sp. l. Užsakymas 1245.
Išleido „Sidabrinis trimitas“, Sukilėlių pr. 100-25, Kaunas.
El. paštas *sidabrinis.trimitas@gmail.com*
Spausdino AB „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas